HANDBOUND
AT THE

UNIVERSITY OF
TORONTO PRESS

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/operaomniagraece05aris

LGr
A717Bu
8842-1046
I

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

ARISTOTELIS OPERA OMNIA GRAECE

AD OPTIMORUM EXEMPLARIUM FIDEM RECENSUIT, ANNOTATIONEM CRITICAM, LIBRORUM ARGUMENTA, ET NOVAM VERSIONEM LATINAM

ADIECIT

IO. THEOPHILUS BUHLE

PROF. PHILOS. IN ACAD. GEORG. AUGUSTA SOC. REG. SCIENT. GOTTING. SOD.

VOLUMEN QUINTUM

ARGENTORATI
EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS BIPONTINAE
ANNO VIII

4915
1018140 SV.
6

PRAEFATIO.

PRODIT tandem operum Ariſtotelis volumen quintum, cuius priores undecim plagulae iam ante hos ſeptem annos typis expreſſae reliquas ſibi adiungendas diu fruſtra exſpectabant, faſciculo ſchedarum mearum, quod Bipontum miſeram, inter turbas bellicas in via deperdito, mox per longum tempus omni meo literarum commercio cum *Extero*, qui Argentoratum cum rebus ſuis abierat, per exercitus Rheni ripas obſidentes intercluſo, accedentibuſque aliis impedimentis, quo minus ſchedarum iacturam denuo reſarcire, & quae huic volumini animo deſtinaveram, perficere poſſem. Condonabunt facile lectores hanc operis moram, neque in *Exteri* redemtoris, viri in publica calamitate, cuius pars ipſe fuit, conſtanti & imperterrito in bonas literas ſtudio, ſi quis alius, eminentis, neque in meam culpam vertendam. Factum eſt adeo hac operis mora, ut libri Ariſtotelici proxime edendi caſtigatiores, diligentiori ſaltem cura magiſque inſtru-

ſta a me recenſiti, in lucem exituri ſint, quam ſi labor continuus haud ſatis otii mihi reliquiſſet, quod adminiculis conquirendis & intentiori uniuſcuiuſque Stagiritae libri, qui prelo parandus eſſet, examini impendere potuiſſem.

Inſunt in hoc volumine ſecundum librorum Ariſtotelicorum ordinem a me propoſitum [1] *liber de Rhetorica ad Alexandrum* Ariſtoteli vulgo tributus, & *liber de Poëtica.* Priorem vere Ariſtotelicum eſſe, olim quidem mihi perſuaſeram, non tam inductus epiſtola ad Alexandrum libro praefixa, de cuius ſinceritate & ipſe dubitabam, quam potius loco in epiſtola hac ſub finem obvio, [2] ubi liber ille pars Theodecteorum Ariſtotelis dicitur, quod figmentum eſſe non poſſe arbitrabar, etiamſi ſerior aliquis ſophiſta vel declamator epiſtolae auctor fuerit. Iam philoſophum quaſi *ſummam* artium a ſuperioribus rhetoribus traditarum in noſtro libro proferre voluiſſe exiſtimans, huic locum Ciceronis, [3] ubi ſe Ariſtotelis de Rhetorica librum, in quo hic dicendi artes omnium ſuperiorum ex-

1 Vid. Vol. III praef.

2 Vid. infra p. 21 : Παρειλήφαμεν δὲ, καθάπερ ἡμῖν ἐδήλωσε Νικάνωρ, καὶ τῶν λοιπῶν τεχνογράφων, εἴ τις τι γλαφυρὸν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν τούτων γέγραφεν ἐν ταῖς τέχναις. Περιτεύξῃ δὲ δυσὶ τούτοις βιβλίοις· ὧν τὸ μέν ἐστιν ἐμὸν ἐν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ τέχναις Θεοδέκτῃ γραφείσαις· τὸ δὲ ἕτερον Κόρακος. Τὰ δὲ λοιπὰ τούτοις ἴδια πάντα γέγραπται περί τε τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν δικανικῶν παραγγελμάτων· ὅθεν πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν εὐπορήσεις ἐκ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων σοι γεγραμμένων.

3 Cic. de Fin. B. & M. V, 38: *Inter hunc* Ariſtotelem, *cuius* & illum *legi* librum, *in quo expoſuit dicendi artes omnium ſuperiorum,* & illos, *in quibus* ſua quaedam *de eadem arte dixit, & hos germanos huius artis magiſtros, hoc mihi videtur intereſſe.*

poſuerit, legiſſe profitetur, non obſtare putavi; quoniam Cicero fortaſſe integra Theodectea in mente habuerit, neque ſolum librum noſtrum non niſi illorum partem. Qua opinione mihi ſemel imbuto *Petri Victorii* etiam argumentum, quo librum de Rhetorica ad Alexandrum Ariſtoteli abiudicatum *Anaximeni Lampſaceno* vindicavit, haud ſufficere videbatur.[1] Re tamen a me altius indagata, inprimis ipſa libri indole & praeceptorum rhetoricorum in eo conditione penitius perſpecta, illius ſententiae me poenituit. Epiſtola ad Alexandrum, quae in fronte libri legitur, haud dubie eſt fetus declamatoris cuiuſdam, non ſolum affectata ſapientia, ſed vel eo ſe prodentis, quod Ariſtoteles inducatur cohortans, tanquam puerulum ludimagiſter, Alexandrum, tum temporis victorem Aſiam peragrantem, ad artis dicendi ſtudium & in rebus adminiſtrandis prudentiam & conſultationem.[2] Locus ſub finem epiſtolae ſupra excitatus certe corruptus eſt: ſpectat ad Theodectea vel Ariſtotelis librum de ſuperiorum rhetorum artibus dicendi a Cicerone lectum; non tamen inde ſequitur, hodiernum librum de Rhetorica ad Alexandrum partem vel ſummam Theodecteorum fuiſſe. Praefixam eſſe huic libro epiſtolam ad Alexandrum coniicere licet ſeriori tempore, cum liber idem cum illo ha-

1 Vid. Vol. IV. Addenda.

2 Occurrunt adeo in epiſtola ab ingenio & ratione loquendi Ariſtotelis plane aliena; v. c. p. 19: *τοῦτό ἐστιν* (conſultatio), *ᾧ διαφέρομεν τῶν λοιπῶν ζώων οἱ μεγίστης τιμῆς ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τετυχηκότες.*

beretur, quem epiſtolae auctor innuerit: nam ipſum libri auctorem *μελετήματι* iſto frontem eius dehoneſtaſſe non neceſſe eſt ut ſtatuamus. Deinde neque Diogenes Laërtius, neque anonymus Vitae Ariſtotelis auctor apud Menagium libri Ariſtotelici de Rhetorica ad Alexandrum mentionem faciunt, quamvis plures eius *τέχνας* a libris tribus de Rhetorica diverſas enumeraverint.[1] Praecepta porro rhetorica in noſtro libro paſſim diſcrepant ab iis, quae in aliis Ariſtotelis ſcriptis, praeſertim in tribus illis libris de Rhetorica, reperimus. De diſſenſu Stagiritae & auctoris libri noſtri in ſignificatione vocis *τεκμήριον* iam locutus eſt *Victorius:* apud illum eſt *τεκμήριον nota, unde ſcientia alicuius rei gignatur;* apud hunc vero *coniectura, rem aliter geſtam fuiſſe, quam geſta dicatur, aut rem ſibi repugnare.*[2] Aliud exemplum diſſentientis utriuſque ſcriptoris attulit *Spaldingius.*[3] Interea

1 In commentatiuncula de ſcriptis Ariſtotelis rhetorici argumenti omnino (Vol. IV, p. 4.) ſuſpicatus ſum, laudatum ab Anonymo apud Menagium opus Περὶ Ἀλεξάνδρου, ἢ περὶ ῥήτορος, ἢ πολιτικοῦ, eſſe idem cum libro de Rhetorica ad Alexandrum. Mutare adeo mihi in mentem venit περὶ Ἀλεξάνδρου in πρὸς Ἀλεξάνδρον. Recte autem monuit *Spalding,* vir elegantiſſimi ingenii & exquiſitae doctrinae, in egregia, quam adornare inſtituit, Quintiliani editione (ad Inſtitt. III, 4, 9. cf. ad II, 15, 10.), me duo opera diverſa ab Anonymo laudata confudiſſe, nempe opus *de Alexandro* octo libris conſtans (περὶ Ἀλεξάνδρου η′) & librum *de Rhetore ſive Politico.* Non cepi, ut Spaldingius putat, numerum η′ pro coniunctione ἢ, ſed fraudem fecit coniunctio ἢ in Graeco textu pro numero η′ (Vol. I, p. 66.) vitioſe poſita. Totam de auctore libri de Rhetorica ad Al. quaeſtionem *Spaldingius* acute & erudite agitavit, & equidem iam ei, ſicut *Bredovii* coniecturae de epiſtola ad Alexandrum libro praefixa, lubens aſſentior.

2 Vid. Vol. IV. Addenda.

3 Ad Quintil. Inſtitt. l. l. „Ari-

fateor, argumentum ex differentia praeceptorum rhetoricorum apud utrumque ſcriptorem petitum mihi per ſe paullo levius videri; obiici enim poteſt, Ariſtotelem vocem τεκμήριον diverſo ſenſu adhibuiſſe, & omnino in tradenda arte dicendi non ſemper ſibi conſtitiſſe, cum fortaſſe in libro ad Alexandrum rhetores ſuperiores ſequeretur, in libris vero tribus de Rhetorica *ſua* propinaret. Quod tamen denique totam quaeſtionem conficit, eſt locus Quintiliani ex libro *Anaximenis Lampſaceni* excerptus,[1] cuius tanta eſt ſimilitudo cum initio libri de Rhetorica ad Alexandrum, ut dubitatio excludatur omnis, quin librum hunc ut Anaximenis Lampſaceni Quintilianus legerit; modo detur, excidiſſe apud Quintilianum *tertium* orationum civilium genus a ſcriptore Rhetor. ad Alexandrum appoſitum, *demonſtrativum* vel *laudativum* (ἐπιδεικτικόν). Non igitur Ariſtoteles, ſed *Anaximenes Lampſacenus* erit in poſterum au-

ſtoteles Rhet. I, 2, 2, diſpeſcit πίστεις in ἀτέχνους καὶ ἐντέχνους, & poſt eum quis non? Scriptor Rhet. *ad Al.* (cap. 7) in τὰς ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς ἐπιθέτους. Si quis autem ἀτέχνους & ἐπιθέτους diverſo nomine eaſdem ſignificatas putet, facit eas Ariſtoteles (I, 15, 2.) *quinque*, ſcriptor *ad Al.* l. c. *tres.* ,,

1 Quintil. Inſtitut. III, 4, 9: Anaximenes iudicialem & concionalem *generales partes eſſe voluit; ſeptem autem ſpecies*, hortandi, dehortandi; laudandi, vituperandi; accuſandi, defendendi; exquirendi, *quod ἐξεταστικὸν dicunt.* Rhet. ad Alex. init. Τρία γένη τῶν πολιτικῶν εἰσι λόγων, τὸ μὲν δημηγορικὸν, τὸ δὲ ἐπιδεικτικὸν, τὸ δὲ δικανικόν. Εἴδη δὲ τούτων ἑπτὰ, προτρεπτικὸν, ἀποτρεπτικὸν, ἐγκωμιαστικὸν, ψεκτικὸν, κατηγορικὸν, ἀπολογητικὸν, καὶ ἐξεταστικόν κ. τ. λ. Optimo iure ſuo ad ſimilitudinem huius loci & Quintilianei de Anaximene provocavit *Victorius*, ut librum de Rhetorica ad Alexandrum auctori *Anaximeni* redderet. De lectione apud Quintilianum cf. *Spaldingius.*

ctor *libri de Rhetorica ad Alexandrum* habendus. Epiſtola autem ad Alexandrum huic praefixa Anaximenis eſſe nequit, quoniam auctor Theodectea ſuum opus vocat. Ceterum ſupra dixi, priores undecim huius voluminis plagulas iam ante hos ſeptem annos prelo exiiſſe; quare infra in *Argumento* libri Anaximenei de *Ariſtotele* tanquam eius auctore adhuc ſermo eſt.

Quod autem hic liber inter Ariſtotelis ſcripta referretur, id praecipua mihi videtur cauſa fuiſſe, cur illi recentiorum virorum doctorum, quorum plurimi in Ariſtotelis libris tribus de Rhetorica vertendis, expoliendis & illuſtrandis deſudarunt, fere nemo operam aliquam dicaverit. Nam erat praeiudicata multorum opinio, philoſophum in illo non niſi potiſſima quaedam capita eorum delibaſſe, quae in his uberius, clarius & diſertius expoſita ſint; eſſe igitur hos ſolos adeundos tanquam verum & limpidiſſimum artis dicendi Ariſtotelicae fontem; qua perſuaſione etiam efficiebatur, ut ipſi trium librorum Ariſtotelicorum de rhetorica editores, bene de his merendi ſtudio certantes, *Anaximenis* opus, quamvis *Ariſtoteli* adſcriptum, plane nihil aut perquam negligenter curarent. Sane non ſuſtinet Anaximenes rhetor, qualem ex hoc eius opere & ex Dionyſii Halicarnaſſei iudicio novimus, comparationem cum Ariſtotele, etiamſi in hoc ſolam rhetoris perſonam ſpectaveris.[1] Fuit tamen ille ex nobiliſſi-

1 Dionyſius Halic. ad Ammaeum p. 111: Ἀναξιμένης δὲ ὁ Λαμψακηνὸς — ἱστορίας γέγραφε, καὶ περὶ τοῦ ποιητοῦ συντάξεις καταλέλοιπε, καὶ τέχνας ἐξενήνοχεν, ἧπται δὲ καὶ συμβουλευτικῶν καὶ δικανι-

mis antiquis rhetoribus Graecis, Diogenis Cynici & Zoili Grammatici discipulus, Alexandri M. secundum Suidam magister, & Aristotelis in gratia apud regem aemulus; [1] dignus ergo saltem ob nominis in antiquitate claritatem, cuius opus iam illi redditum, a Quintiliano quoque in usum conversum, nostro tempore doctum interpretem nanciscatur. Quae equidem ad textum integritati restituendum & illustrandum adiumenta habui, paucis indicabo.

Primus edidit *Aldus Manutius* vulgo dictum librum de Rhetorica ad Alexandrum Graece in Collectione antiquorum Rhetorum Graecorum (Venet. 1508. fol. p. 235 -- 268), eumque Aristotelis libris tribus de Rhetorica subiunxit. Valde mendosus fuit Codex, quem Aldus typis expressit. Ex alio autem Codice videtur fluxisse ed. *Ioan. Franc. Trincaveli* (Venet. 1536. 8. in aedibus Barthol. Zanetti), in notis sub nomine editionis *Venetae* laudata, & in praefatione ad Vol. IV iam commemorata. Discrepat haec in nostro quoque libro saepius a lectione Aldina, nec non habet variam lectionem in margine allitam. Quemadmodum autem in hac editione textus constitutus est, exhibuit eum *Io. Baptista Camotius* (Opp.

χῶν ἀγώνων· οὐ μέντοι τέλειός γε ἐν οὐδεμίᾳ τούτων τῶν ἰδεῶν, ἀλλ' ἀσθενὴς καὶ ἀπίθανος ὢν ἐν ἁπάσαις.

1 Diog. Laërt. V, 10. Reposui male in hoc loco (Vol. I, p. 11) Ἀναξάρχον, pro *Anaximene* vulgatae lectionis, cogitans de Anaximene Ionicae familiae philosopho, qui propter chronologicas rationes Alexandri M. aequalis esse non poterat. Vulgata itaque lectio, de Anaximene Lampsaceno rhetore intelligenda, restitui debet.

Arist. T. I. Venet. 1551. 8.), praeterquam quod lectiones ed. Venetae marginales partim omisit, partim in textum recepit. Edd. Basileenses Opp. Aristotelis a. 1531. 1539. reddiderunt textum Aldinum, quocum vel in vitiis typographicis saepe conspirant, locis perpaucis tantum ab iis mutatis, quos adiutores *Io. Bebelius* & *Mich. Isingrinius* habebant. In tertia ed. Basileensi Opp. Arist. a. 1550 liber de Rhetorica ad Alexandrum, sicut ceteri libri Aristotelici, opera *Conradi Gesneri*, primum in capita distributus est, quam distributionem postea servarunt *Casaubonus* & *Du Vallius*. Praeterea vero in eadem editione plane omissa sunt, quae in Aldina, Veneta, Camotiana, duabus prioribus Basileensibus, Casauboniana & Duvalliana inde a verbis Τὰς δὲ θυσίας δεῖ ποιεῖν usque ad finem libri leguntur, & quae, maximam partem ex superioribus consarcinata & ab imperito librario praecedentibus assuta, a *Sylburgio* uti a me in notas reiecta sunt. *Sylburgius* textum (Opp. Arist. Vol. I.) pluribus in locis correxit, tam ex editione Camotiana, quam coniectura; additis variis lectionibus ed. illius & Basileensium. Ex farragine Sylburgiana excerptae sunt libri de Rhet. ad Alexandrum lectiones marginales in edd. Opp. Arist. *Casauboniana* & *Duvalliana*, quibus *Casaubonus* nonnullas quoque coniecturas suas adspersit. Meam quidem operam non eo continui, ut varietatem lectionis a Sylburgio collectam ad textum emendandum adhiberem; diligenter contuli non solum edd. Aldinam & Venetam, quibus

Sylburgius carebat, sed etiam denuo edd. Camotianam & Basileenses; praeterea vero versionem Latinam *Francisci Philelphi*, e Codice MSto factam, primum Venetiis a. 1504 impressam, [1] postea saepius atque etiam a Casaubono & Duvallio repetitam; quibus adminiculis instructus & textum, quantum licuit, emaculavi, saltem dedi emendatiorem, quam ille antea legebatur, & versionem Latinam refinxi.

Si quodam modo dolendi causam habemus, librum Anaximenis de rhetorica a recentioribus viris doctis adhuc immerito neglectum iacuisse; est e contrario, quod de nimia commentariorum multitudine & mole conqueramur, quibus libellus Aristotelis *de Poëtica* inde a seculo XVI ad nostram aetatem usque obrutus magis quam illustratus est. Quod tamen nolim ita intelligi, ac si tot doctissimos interpretes, quorum ingenia & studia libellus ille exercuit, absque ullo discrimine alto supercilio ingratus despicerem. Sunt utique & fuerunt inter illos, qui tam ad emendationem textus libri olim corruptissimi, quam ad

1 *Aristotelis Poëtica*, *interprete* Georgio Valla Placentino; *Rhetoca*, *interprete* Francisco Philelpho &c. *per* Bernardinum Venetum de Vitalibus. Venet. 1504, fol. -- In epistola ad *Guil. Ursinum* scripsit Philelphus: „*Itaque dono a me accipe tria opera*, Lysiae oratoris orationes duas, *alteram funebrem de laudibus Atheniensium*, *iudicialem alteram adversus Eratosthenem adulterum. Tertium est* Rhetorica Aristotelis ad Alexandrum. *Haec omnia e Graeco in Latinum traduxi*, cum essem propemodum adolescens, philosophiam Florentiae oratoriamque docens." Philelph. Epist. lib. X, ep. 46. Basil. 1500. 4. - Versiones libri de Rhet. ad Alexandrum Gallicam *Balduini* s. *Bauduini* (Paris 1671. 12.) & Belgicam *Guilielmi van Schaep* (Lugd. Bat. 1677. 12.) non vidi,

verum verborum ſenſum enucleandum & explicandum egregiam operam praeſtarent. Verum ferebat hoc ipſa libelli indoles & ratio, omninoque rei literariae, praeſertim artis poëticae, recentioribus temporibus conditio, ut multi etiam multa de illo & ad illum diſputarent aut falſa, aut ab ipſius textus vera expolitione & iuſta interpretatione aliena, quibus, ſingula ſi perſequi libuerit, obrui illum & obſcurari magis, quam dilucidari patet. Etenim cum primum artium literarumque ſtudia ſec. XV & XVI in Italia revixiſſent, praeter librum Ariſtotelis de poëtica non exſtabat alius, quo meliori inſtitutore homines docti & ingenioſi ſive ipſi carmina vel epica vel dramatica condere, ſive de iis, quae tulit Graeca antiquitas, iudicare poſſent. Erat illis hic liber canonis inſtar, ad quem omnem poëſin exigentes, quid in ea ſit rectum & pulchrum decernebant, idque eo confidentius, quo maiorem auctoritatem & dignitatem tota Ariſtotelica philoſophia tum temporis prae ſe ferebat. Habebantur itaque in eum ſub auſpiciis principum gentis Mediceae in academiis Florentina & Piſana, & in aliis Italiae urbibus, lectiones publicae, e quibus enati ſunt vaſti illi commentarii, quos *Robortello*, *Lombardo Brixienſi*, *Madio*, *Petro Victorio*, aliis, debemus. Lectionum quidem harum non tantum id erat conſilium & finis, ut poëtices Ariſtotelicae textus iuvenum coronae exponeretur, ſed ut darent ſimul interpretibus philoſophi Stagiritae praecepta occaſionem latius excurrendi propinandique

auditoribus, quidquid illi de universae poëseos natura, speciebus, caussis, & effectibus, aut ex aliis scriptoribus Graecis Latinisque collegissent, aut ipsi excogitassent. Sola etiam libri Aristotelis de Poëtica, qualis ad nos pervenit, conditio per se spectata, inprimis verborum corruptelae in quovis fere versu obviae, totius dictionis Aristotelicae in illo libro difficultas, exempla haud raro ex operibus poëtarum Graecorum deperditis sumta, eo prolixiores gignere debebant commentarios, quo saepius aut omnino deficerent auditoribus vel lectoribus, quorum studia primi illi interpretes allevare cupiebant, aut quo rariora saltem essent innumera adminicula nobis hodie paratu facilia; quo plura igitur vel ab iis, qui tamen haud indocti videri volebant, ignorarentur, quae hodie vel tironibus sunt notissima. Insequentibus adeo temporibus partim diversitate lectionis & explicationis unicuique seriorum interpretum approbatae, partim disceptatione de praeceptorum Aristotelicorum veritate, & ad ingenium poëticum efformandum, moderandum & coërcendum necessitate inter recentiores Criticos & poëtas orta, (cum alii, e. c. *Dacerius*, *Batteusius* & eorum asseclae, Aristoteli nimium tribuerent; alii, ut post *Perraltum* Gallum, omnis doctae antiquitatis osorem, plures etiam ex nostratibus, totam Aristotelis poëticam contemnerent & deriderent; alii denique [1] cum *Lessingio* mediam te-

[1] Vid. *Io. Ger. Voss* de artis poëticae natura & constitutione p. 28 (Amstelaed. 1647, 4.); *Daniel Heinsius* in praef. edit. suae;

nentes iuſtum huic pretium ſtatuerent) editionum, verſionum vel Latinarum vel in alias recen-

Bayle Dict. Art. *Ariſtote*; *Rapin* in *Reflexions ſur l'eloquence, la poëtique, l'hiſtoire & la philoſophie* paſſim (Amſt. 1693. 12.); *Franc. Vavaſſor* de ludicra dictione pag. 188 ed. Kapp.; *Baillet* in *Iugemens des Scavans ſur les principaux ouvrages des auteurs* T. IV, P. I, p. 10; *Dacier* in *Poëtique d'Ariſtote* praef. & in notis ſubinde; *Batteux* in *Quatre poëtiques* T. I praef. -- *Perrault* in opere: *Parallele des anciens & des modernes* T. III, p. 275; Anonymi *Anmerkungen über's Theater*, Lipſ. 1774. 8. -- *Leſſing* in *Hamburgiſche Dramaturgie* (Hamburgi 1767, T. II, 8). Omnino de Ariſtotelis Poëtica recte iudicare ſi voluerimus, non tam ad recentiorem aut hodiernam poëſin in omnibus eius ſpeciebus adhuc excultis, quam ad poëſin Graecorum epicam & dramaticam, qualis erat philoſophi aetate, nobis reſpiciendum eſt. Eſt libri illius pars praecipua inſtar *Dramaturgiae Athenienſis*. Quo reſpectu habito praecepta ab Ariſtotele poëtis tragicis certe nobis videbuntur iuſta, vera, & adeo neceſſaria. Neque tamen hodiernum quoque poëtam tragicum, praeſertim re ſcenica apud recentiores populos in multis immutata aliiſque externis conditionibus & legibus adſtricta, Ariſtotelem in omnibus ſequi neceſſe fuerit. Apud Graecos v. c. chorus partem dramatis conſtituens utique requirebat *unitatem loci* & *temporis*, quam vocant; choro autem in recentiori dramate excluſo, poteſtas erit ingenioſo poëtae, illam unitatem loci & temporis non curandi, modo *Shakspearii* exemplo ſine ea finem tragoediae opere ſuo aſſequi aliiſque huius dotibus efficere valeat, ut & ſpectatores unitatem loci & temporis ſublatam aut turbatam vel non ſentiant, vel ſentire lubentes nolint. Sunt praeterea in quavis arte adeoque in poëſi, quae naturae repugnantia & abſurda habentur, donec praecellentis ingenii artifex ipſo artificio ſuo contrarium oſtendit. Ita quoque factum eſt, ut Ariſtoteles poëſin dramaticam nimis arctis finibus circumſcriberet. Spectat tamen haec eius finium poëſeos dramaticae circumſcriptio ad formam huius ſolummodo externam. Quae Ariſtoteles de interna poëſeos dramaticae, & quidem tragicae potiſſimum, indole, fine, cauſis & effectibus, de fabulae conſtitutione, de vitiis, quae bonum tragoedum fugere oporteat, praecepit, ita comparata ſunt, ut apud omnes cultiores populos recentioris aetatis doctiſſimus & ingenioſiſſimus quiſque poëta vel Criticus aſſenſum iis haud denegaverit, ſicut etiam omnibus fere, quae de poëſi epica Ariſtoteles docuit. Non poſſum mihi temperare, quin ſententiam *Leſſingii*, immortalis viri, huc ad-

tiores linguas, commentariorum denique modo ampliorum, modo breviorum, numerus adeo auctus est, ut vix supersit ex omni antiquitate tam sacra quam profana libellus, quem similiter a viris doctis *conclamatum* appellare possis. Iam in his dapibus tam largiter nobis appositis esse, quae nutriant, & gustui placeant, quis negaverit? abest ergo etiam multum, ut ego negem; enimvero offerri quoque longe plures, quae non nutritioni, sed gustui corrumpendo, & nauseae movendae inserviant, nemo certe diffitebitur, qui eas obiter tantum inspexerit.

Quamvis autem nemini auctor sim, ut ad recte intelligendum Aristotelis librum de Poëtica in vastum gurgitem eorum se immittat, quae viri docti inde a Robortello in illum commentati sunt; ita enim vanis haud raro futilibusque interpretum disputationibus & altercationibus in varias

scribam (*Hamb. Dramat.* B. II, p. 396): *Was mich versichert, dass ich das Wesen der dramatischen Dichtkunst nicht verkenne, ist dieses, dass ich es vollkommen so erkenne, wie es* Aristoteles *aus den unzæhligen Meisterstücken der griechischen Bühne abstrahiret hat. Ich habe von dem Entstehen, von der Grundlage der* Dichtkunst *dieses Philosophen meine eigene Gedanken, die ich hier ohne Weitlæuftigkeit nicht æussern kænnte. Indess stehe ich nicht an zu bekennen, (und sollte ich in diesen erleuchteten Zeiten auch darüber ausgelacht werden!) dass ich sie für ein eben so unfehlbares Werk halte, als die Elemente des* Euklides *nur immer sind. Ihre Grundsætze sind eben so wahr und gewiss, nur freylich nicht so fasslich, und daher mehr der Chicane ausgesetzt, als alles, was diese enthalten. Besonders getraue ich mir von der* Tragœdie, *als über die uns die Zeit so ziemlich alles daraus gœnnen wollen, unwidersprechlich zu beweisen, dass sie sich von der Richtschnur des* Aristoteles *keinen Schritt entfernen kann, ohne sich eben so weit von ihrer Vollkommenheit zu entfernen.* Cf. ibid. T. I, p. 298. T. II, p. 178.

partes tractus veram Aristotelis mentem fortasse nunquam assequetur; minime tamen idem consilium ineundum est ei, qui novam libelli recensionem hodie instituerit. Inprimis monendum est, optime de textu Poëtices Aristotelicae mendis purgando meruisse commentatores Italos seculi XV & XVI, nec ex recentioribus, praeter *Winstanleium* & *Twiningium*, quorum alter ipse de illis perquam honorifice iudicavit, [1] ullum iis aequari posse. Si quis praetermiserit, quae illi in commentariis suis ut plurimum a re aliena protulerunt, reperiet varias lectiones e Codd. MSS. excerptas, inter se & cum veteri textu Aldino sedulo comparatas, praetereaque de locis textus Aristotelici difficilioribus vel ulcerosis acutas & doctas disquisitiones, nec non multas ingeniosas coniecturas ad textus integritatem restituendam. Utinam *Daniel Heinsius*, *Dacerius*, *Goulstonus*, *Batteusius*, *Harles*, *Uptonus*, *Cooke*, alii, interpretum Italorum scrinia diligentius excussissent! Certe emendatiorem nobis textum Poëtices Aristotelicae dedissent, neque toties aberrassent a vero huius sensu; quod quidem praecipue de *Dacerio*, maxime superioribus interpretibus obtrectante, [2] dici potest. Quantum bonae frugis ad textum tam corrigendum, quam recte explicandum, ex *Robortelli*, *Madii*, *Victorii*, *Castelvetri*, *Piccolomi-*

1 Vid. *Aristotle's treatise on poëtry translated, with notes*, *by* Thom. Twining *pref.* pag. 14. (Lond. 1789, 4).

2 Vid. eius praef. ad vers. gall. pag. 25 (ed. Amstelaed. 1733). Cf. *Morhof* Polyhist. T. I, lib. VII, §. 3.

nii commentariis & verſionibus colligi poſſit, iam docent vel *Curtii* notae verſioni Germanicae ſubiectae, multo magis editio ſolius textus a b. *Reizio* curata, in qua plurima menda commentatorum Italorum ope ſublata notae meae oſtendent; tum etiam editiones recentiſſimae *Winſtanleii*, *Tyrwhitti*, & egregius commentarius, quo *Twiningius*, vir multiplici & eleganti doctrina inſtructus, verſionem ſuam Anglicam ditavit. Nullus tamen horum recentiorum interpretum & editorum ita in auxilium vocavit Italorum commentarios, ut quidquid in his ad recenſionem textus criticam pertineat, curioſe colligeret, & ad ipſius textus expolitionem adhiberet. Omnes inſpexerunt hos commentarios nonnullis tantum in locis, ubi ſe difficultatibus, quibus implicati erant, illis adiuvantibus enodari, aut propriam deſperationem infelicibus ſuperiorum quoque interpretum conatibus excuſari poſſe ſperabant; in ceteris largam meſſem faciendam reliquerunt. Verum ut accuratius de ſuperioribus libri Ariſtotelis de Poëtica verſionibus, editionibus, & in eum commentariis, conſtet lectoribus, iam eas ſigillatim ita recenſebo, ut praecipue eius, quid in unaquaque ad textus emendationem melioremque interpretationem praeſtitum ſit, rationem habeam.[1] Sic quoque intelligetur, quae mihi ad novam textus recenſionem fuerint praeſidia.

Innotuit primum liber Ariſtotelis de Poëtica

1 Cf. Vol. I, p. 256, & Fabricii Bibl. Gr. Vol. III, p. 224. 339, ed. Harles.

hominibus doctis in terris Europae occidentalibus, *paraphrasi Arabica* & *summa Averrhois* bis in Latinum conversa a *Iacobo Mantino* & *Hermanno Alemanno.*[1] Huius quidem versionis plane nullus potest esse usus criticus: est enim ea in plurimis locis omni sensu destituta, &, ut verbis *Alexandri Paccii* utar, portenta & monstra alit; cum ipse Averrhoësparaphrasin suam Arabicam non e Graeco textu, sed ex versione Syriaca aut vetustiori Arabica corruptissima fecerit, & insuper interpretes huius Latini neque linguae Arabicae, neque Latinae satis essent gnari. Forsitan in his versionibus, quibus omne lumen deficiebat, causa quaerenda est, cur viri docti inde a sec. XIV in ceteris philosophi Stagiritae scriptis versatissimi, librum de Poëtica tamdiu aut ignorarent aut negligerent. E Graeco eum in Latinum transtulit demum *Georgius Valla,* Placentinus, haud infeliciter pro literarum Graecarum Latinarumque & maxime pro ipsa libri tum temporis conditione in hac opera versatus. Valet nobis quidem eius versio instar Codicis Graeci MSti, cum sit e MSto Graeco facta, & verba Graeca plerumque totidem Latinis reddat, quamvis saepe quoque sine ullo sensu. Excusa est primum, quantum scio, una cum aliis Aristotelis scriptis Venetiis a. 1498 per Simonem Papiensem dictum Bevilaquam; postea vero pluries repetita. (Vol. I, p. 256.) Secutus est Vallam *Alexander Paccius,* homo doctus & inge-

1 *Mantini* versio exstat in Opp. Averrhois (Venet. 1575, Vol. XII. 8). De edit. versionis *Hermanni Alemanni* vid. Vol. I, p. 205 sq.

niosus, qui, ut narrat *Petrus Victorius*, eius popularis, tragoediam Italico sermone novo invento genere versus conscripsit, & plures poëtas Graecos partim eodem sermone, partim Latino expressit non sine laude & multa industria. Idem opus Aristotelis de Poëtica adeo dilexit, ut semper illud in manibus haberet, & de nulla re magis cum hominibus doctis loqueretur; quo quidem multum contribuit, ut etiam aliorum studia ad eundem librum converterentur. Fuit is primus, qui textum Poëtices corruptissimum integritati restituere auderet, nactus, dum Romae commoraretur, patrocinio *Clementis* VII, Pontif. max. apud quem gratia florebat, plures Codd. MStos, in his unum praestantissimum ex bibliotheca Vaticana, quos diligenter excussit, & usus quoque *Gaspari Contareni*, familiaris sui, aliorumque hominum doctorum annotationibus & coniecturis. Non satisfaciens tamen sibi ipsi vir optimus noluit, dum viveret, opus suum in vulgus emittere; misit tantum *versionem Latinam* Poëtices Aristotelicae ad *Leonicum*, quocum Venetiis oratoris Patavini munere fungens amicitiam iunxerat. Hanc versionem Latinam iam tenemus, editam post obitum patris, *Vincentio Madio* adhortante, ab illius filio, *Guilielmo Paccio*, quem maximopere dolendum est exemplum textus Graeci a patre emendatum addere ,,*propter seditiones civiles rerumque suarum confusionem*,, non potuisse. Sunt utique ab *Alexandro Paccio* in versione sua plura vitia correcta, quae *Georgius Valla* commiserat,

ſicut etiam plura loca mendoſa in Graeco textu a *Paccio* ſanata eſſe ex illa apparet; verum perperam vertit quoque aut in Graeco textu mutavit idem loca haud pauca, quae Valla melius ſervaverat intacta & rectius Latine expreſſerat. Ut ut autem *Paccii* verſio ſe habeat, eſt ea tamen Codicis Graeci loco habenda, quippe in qua conficienda auctor plures Codd. Graecos MStos conſuluit, & quae, uti Valliana, ſingula fere Graeca verba Latine reddit. Impreſſa eſt *Paccii* verſio primum una cum Graeco textu ap. Ald. Venet. 1536. 8. quam quidem editionem non vidi. Repetitus vero eſt textus Graecus, a *Guil. Paccio* exhibitus, cum verſione *Alex. Paccii* in editione *Madii*, de qua infra pluribus loquar. Solam Al. Paccii verſionem receperunt quoque *Robortellus* & alii in edd. ſuis, [1] textu Graeco quamvis immutato.

Triginta fere annis prius quam *Alexandri Paccii* verſio Latina publici iuris facta eſſet, prodiit liber Ariſtotelis de Poëtica *Graece* in *Aldi Manutii* collectione rhetorum Graecorum (Vol. I, p. 269 — 286). Textus quidem in hac editione ſordibus eſt inquinatiſſimus, expreſſus tamen e bono Codice, ita ut ex eo plures lectiones praeſtantiores, a ſerioribus editoribus mutatae aut depravatae,

1 Vid. *Alex. Paccii* epiſtolam ad *Nicolaum Leonicum* (datam Venetiis V Id. Octobr. 1527) & *Guil. Paccii* Epiſtolam ad *Franciſcum Campanum* (Patavii V Cal. Mart. 1536), utramque verſioni Latinae *Alex. Paccii* praefixam. Cf. praefatt. *Robortelli*, *Madii*, & *Victorii*. Exſtitit quoque libri Ariſtotelis de Poëtica verſio Latina *Hermolai Barbari*, quae aut periit, aut in bibliotheca quadam Italiae adhuc latet. Vid. Petrum Alcyonium de exſilio lib. I, p. 60.

restitui potuerint. Servatus est textus Aldinus, & sphalmatum typographicorum numerus adeo auctus, in editione libri de Poëtica Basileensi a. 1531 (in Arist. Opp.).[1] Unica lectio varians a *Simone Grynaeo*, qui ed. primam Opp. Arist. Basil. curavit, in margine (p. 163) annotata est. Paullo emendatior prodiit textus in edd. *Io Franc. Trincaveli* (Venet. 1536. 8.) & *Guilielmi Paccii*, ibidem (ap. Ald.) & eodem anno excusa. De priori, libros quoque Aristotelis *de rhetorica* tres & *Rhetoricen ad Alexandrum* complectente, ex Codd. diversis ab iis, quos Aldus secutus est, expressa, ut & de altera, iam supra dixi. Repetita est *Guil. Paccii* editio tam textus Graeci quam versionis Latinae a patre confectae (Paris. 1538. oct. min. in officina *Christ. Wecheli*), adiectis textui Graeco variis lectionibus ex Codd. MStis excerptis,[2] quae etiam in margine textus libri de Poëtica in ed. II Basil. Opp. Arist. a. 1539 adscriptae sunt. Editionis Wechelianae, vel potius *Guil. Paccii*, videntur merae repetitiones esse Basil. (ap. Robert. Winter 1537. 8.) Paris. (ap. Iacob. Bogardum 1542. 12.) & Venet. (1600. 8. cum Averrhois paraphrasi); nam in omnibus nudo textui Graeco *Alex. Paccii* versio subiuncta dicitur. Mihi ipsi has tres edd. inspicere non contigit.

Perparum adhuc de textu Poëtices Aristoteli-

1 Vid. *Des. Erasmi* epist. dedicat. ad *Io. Morum*.

2 Exstat in bibliotheca academica Gottingensi huius editionis exemplum, in quo vir doctus pauculas emendationes in margine allevit, omnes tamen ex *Madii* commentario depromtas.

cae emaculando ſolliciti fuerant viri docti. Mox vero exorti ſunt triumviri, *Franciſcus Robortellus*, Utinenſis, *Vincentius Madius*, Brixianus, & *Petrus Victorius*, Florentinus, aequales, ſtudio elegantiorum literarum certantes, quos *ſoſpitatores libri Ariſtotelis de Poëtica* recte appellaveris. Explicaverat *Robortellus* in Academia Piſana (ſub *Coſmi Medices*, Ducis Florentinorum II, auſpiciis reſtituta, cuius etiam ſumtibus XL iuvenes bonis literis ibi erudiebantur,) Ariſtotelis artem poëticam & Horatii eiuſdem argumenti Epiſtolam; cui quidem operae illius in utramque *Explicationes* debemus. [1] Cum iam ſupra monuerim, quale pretium mea ſententia interpretum Italorum ſec. XVI commentariis in Ariſtotelis Poëticam tribuendum ſit in univerſum, hoc loco non niſi adminicula critica commemorabo, quibus illi uſi ſunt. Emendavit *Robortellus* textum paſſim ope *trium* Codd. MStorum, *duorum* quidem tum in bibliotheca Medicea exſtantium, alterius *Politiani* manu deſcripti, alterius multo vetuſtioris; *tertii* ad *Paulum Laciſium*, Veronenſem, pertinentis. Acceſſit his editio libri de Poëtica impreſſa, a *Robortello* non accuratius deſignata, multis in locis ex vetuſtorum librorum fide correcta; nam appoſitae in ea erant lectionis varietates a docto homine his notis V. C. F. L. quibus *vetuſtum Codicem* &

1 *Franc. Robortelli*, Utinenſis, *in librum Ariſtotelis de Arte Poëtica Explicationes.* Qui ab eodem authore ex Mſſ. libris multis in locis emendatus fuit, ut iam difficillimus ac obſcuriſſimus liber a nullo ante declaratus facile ab omnibus poſſit intelligi. *Florentiae, in offic. Laurent. Torrentini* 1548. fol.

Florentinam lectionem ſignificari *Robortellus* arbitratus eſt, quoniam lectiones illae ſaepius cum Mediceis conveniant. [1] Diligenter praeterea contulit *Robortellus Georgii Vallae* verſionem Latinam, quae etiam, ſicut *Alex. Paccii* verſio textui in particulas diſſecto ſubiecta, in notis ſubinde ab eo diiudicatur & refingitur. In iiſdem notis congeſſit, quidquid ad illuſtranda textus verba facere videbatur. Sunt in hac farragine multa utique perperam tradita; alia ad rem non pertinentia & quibus facile careamus: occurrunt tamen etiam vel hodierno Poëtices Ariſtotelicae lectori aut editori utilia. Si comparationem inſtitueris commentarii Robortelliani cum Madiano & Victoriano, de quibus ſtatim pluribus ſermo erit, ille certe infimum locum obtinebit. Enimvero non obliviſcendum eſt, fuiſſe *Robortellum* revera primum, qui hanc telam difficilem, ne hodie quidem poſt tot doctiſſimorum hominum curas ſatis perfectam & conſummatam, inchoaret, cum *Alexandri Paccii* opus periiſſet.

Eodem tempore, quo *Robortellus* ſuas *Explicationes* edebat, libri Ariſtotelis de Poëtica emendandi & illuſtrandi conſilium ceperant quoque

1 Vid. *Robortelli* praefat. Non ſemper conſpirat lectio Codd. Mediceorum, quos Robortellus ad manus habuit, cum lectionibus IV Medic. a *Bandinio* in uſum *Winſtanleii* collatorum, de quibus infra; v. c. Poët. cap. XXIII, 12. Codd. Med. Robort. legunt πολὺ δὲ μέγιστον· Codd. Medic. recentius collati τὸ δὲ μέγιστον. Omnino autem notandum, Robortellum, uti Madium quoque, lectionis varietatem non deinceps & continuo e Codd. ſuis excerpſiſſe, ſed nonnullis tantum in locis. Victorius hac in re diligentius verſatus eſt.

Vincentius Madius, Brixianus, & *Bartholomaeus Lombardus*, Veronenſis. Fuerant amborum eadem philoſophiae & elegantiorum literarum ſtudia inde a prima iuventute in academia Patavina; unde amicitia inter eos orta, ut ipſius *Madii* verbis utar, longa plus annis viginti conſuetudine, communi contubernio, otio, victu, omnibus denique officiis coniunctiſſima; cuius quaſi monumentum eſſe cupiebant commentarium in Poëticen Ariſtotelicam communi utriuſque cura elaborandum. Verum perficere non poterat ſua ex parte conſilium *Lombardus;* nam cum Patavii iuvenum coetui, *Inflammatorum* (*Enragés des lettres*) nomen prae ſe ferentium, Ariſtotelis librum de Poëtica explanare voluiſſet, exordio (ed. Madii praefixo) vixdum habito, ſputo ſanguinis primum, deinde phthoë correptus, mox vita deſunctus eſt (a. 1540). Iam vero *Madius* ſolus communiter inceptum opus ad finem perduxit, & nono poſt *Lombardi* mortem anno in vulgus emiſit. [1] Reddidit, quod iam ſupra monui, textum Graecum a *Guilielmo Paccio* exhibitum, ſed in particulas diſſectum, quarum cuivis primo verſio Latina *Alexandri Paccii*, deinde communis *Madii* & *Lombardi* explanatio, denique propriae *Madii* annotationes ſub-

1 *Vincentii Madii*, Brixiani, & *Bartholomaei Lombardi*, Veronenſis, *in Ariſtotelis librum de Poëtica communes explanationes; Madii vero in eundem librum propriae annotationes.* Venet. in offic. Eraſmiana Vincent. Valgriſii 1550. fol. Cf. *Madii* epiſt. dedicat. ad *Chriſtoph. Madrutium*, Tridentin. & Brix. epiſcopum. *Madius* ab aliis, ut a *Guil. Paccio*, ſcribitur *Magius*, & ab *Antimacho* quodam, Graeco homine, Μαῖος, in epigrammatibus Graecis in *Madii* honorem, praefationi ſubiunctis.

iectae ſunt. In fronte editionis leguntur *Lombardi* in Ariſtotelis librum de Poëtica ad *Academicos Inflammatos* praefatio, & *Madii* in eundem Προλεγόμενα, in quibus maxime adverſus *Robortelli* explicationem primi contextus libri Ariſtotelis de Poëtica diſputatur. Annexa praeterea ſunt *Madii* Commentatio *de Ridiculis*, & *in Horatii librum de arte poëtica interpretatio.* Quam vocavit *Madius* communem ſuam & *Lombardi* textus Ariſtotelici explanationem, ea eſt mera huius paraphraſis paullo uberior, quare eius in notis meis fere nulla mentio fit. Annotationes vero *Madii* propriae ſunt egregiae, quas haud cunctor *Victorii* commentario quoad ipſius textus emendationem & interpretationem longe praeferre. Diligenter ille circumſpexerat adiumenta critica: nam praeter verſiones Latinas Vallae, Al. Paccii, & veterem ex Arabico factam, uſus quoque eſt ed. Aldina (v. Annott. p. 215. 234. 292.) uti excuſis omnibus (p. 116); nec non pluribus Codd. MStis; [1] variis lectionibus a *Simone Portio* collectis, inprimis e Cod. Vaticano (Annott. p. 41); caſtigationibus quibuſdam viri docti, quas Venetiis compererat (Annotatt. p. 203), & commentario Victorii ad Ariſtotelis *libros tres de Rhetorica.* His auxiliis criticis *Madii*

1 Loquitur *Madius* ſaepe de Codd. Mſſ. omnino, varias ex iis lectiones afferens. Diſerte laudat 1) *Codd. tres* a ſe inſpectos (Annott. pag. 106. 126.) 2) *Codicem Diegi de Mendoza* (ibid. p. 116. 216. 224. 245.) 3) *Cod. Lampridii* (p. 205. 239. 256. 265. 273. 276. 285. 286. 292. 294. 295. 297.) 4) *Cod. Bernardi Feliciani* (p. 265.) Videntur autem *tres* illi Codd. ab his poſſeſſorum nomine inſignitis diverſi fuiſſe.

dius permulta loca corrupta a *Robortello* relicta feliciter ſanavit; ad emendationem aliorum, ubi Codd. nullam medelam offerebant, protulit coniecturas doctrinam viri & ingenii ſagacitatem luculentiſſime prodentes, adeo ut ſaepe miratus ſim, quod poſteriores libri Ariſtotelis de Poëtica editores illas aut omnino neglexerint, aut ſaltem non ſatis iuſtam illarum rationem habuerint. *Tyrwhittus*, recentiſſimus editor, plures emendationes tanquam ſuas propoſuit, quae *Madio* ſurreptae ſunt.

Succeſſit editioni *Madii* poſt decem annos nova *Petri Victorii*, eruditiſſimi viri, qui Florentiae librum Ariſtotelis de Poëtica publicis lectionibus interpretatus erat. Evulgaverat idem, ante quam *Madii* editio huius libri prodierat, commentarios in Ariſtotelis libros de Rhetorica, quibus in animum induxit commentarios in librum eiuſdem de Poëtica addere, ita ut utrique commentarii unum quaſi opus artem Stagiritae rhetoricam & poëticam illuſtrans conſtituerent. Textum *Victorius* dedit multis in locis partim ex ſuis, partim ex aliorum correctionibus, quae probabiles viderentur, emendatum aut mutatum, exemplo edd. Robortelli & Madii in particulas quoque diſſectum, quarum cuivis verſio Latina ab ipſo confecta & uberiores annotationes ſubiunctae ſunt. De adiumentis criticis, quae habuit, & de ratione, quam in recenſendo & explicando textu ſecutus ſit, ipſe ita praefatur (p. 11): „*Ut omnes ingenii mei vires contendi in ſingulis ſententiis explanandis,*

ita diligentiae plurimum ſtudiique adhibui in antiquis exemplaribus conquirendis; cumque omnes, quae apud nos (Florentiae) *ſunt, bibliothecas perſcrutatus eſſem, opera etiam amicorum induſtriaque in hac re uſus ſum, qui ut ſtudio meo inſervirent, ceteras Italiae omnes excuſſerunt, unde aliquid aptum ad hunc librum purgandum poſſet expromi. Sed ſe potius in hoc illi ſtudioſos mei, diligenteſque praebuerunt, quam auxilii multum mihi opiſque ad id quod quaerebam tulerunt. Quod ſane ipſe admiratus non ſum; ſciebam enim vulnera, quae impoſita erant huic operi, multis abhinc ſeculis eo comportata fuiſſe, videramque ipſe olim ac diligenter tractaveram volumen quoddam antiquiſſimum, in quocum una cum aliis nonnullis bonis auctoribus fideliter ſcriptis, hic etiam liber eſſet, nihilo melior illic ille multis locis, quam pervulgatus quilibet typiſque excuſus erat. Quare deſperavi aliquid boni inde poſſe exſpectari. Totum igitur me contuli ad lectionem communem diligenter ſpectandam, quam tamen arbitror me multis locis emendaſſe ac ſtudio meo meliorem reddidiſſe. Quod partim feci ope illorum ipſorum, cuicuimodi erant, ſcriptorum librorum, partim collatione aliorum locorum, ac teſtimonio denique auctoritateque quorundam veterum auctorum, ut coniectura etiam aliquando acerrimaque animadverſione animi. Quod tamen pudenter, niſi fallor, & caute feci, ſemelque tantum aut iterum aliquid mihi neceſſitate coactus in hoc permiſi.*,, Nimis luxurians & diffuſus eſt, quod vel ex hoc praefationis loco apparet, *Victorii* ſermo Latinus; quo etiam eius commentarii facti ſunt verboſiores, quam res po-

ſtulabat; continent tamen multa docte & acute obſervata, inprimis ad veram lectionem reſtituendam;[1] quare equidem eos, uti & *Robortelli* & *Madii*, diligentiſſime conſului. Monendum autem eſt, me non *primam* Victorii editionem (Florent. a. 1560 vel 1563, quem annum alia exempla prae ſe ferunt), ſed alteram (ibid. a 1573, vel, qui annus in calce legitur, 1572 in offic. Iuntarum, Bernardi filiorum) in notis laudaſſe.

Interea dum interpretes modo commemorati in expoliendo & illuſtrando libro Ariſtotelis de Poëtica deſudarent, ſolus textus eius Graecus typis ſaepius repetitus eſt. Prodiit editio nitida *Guilielmi Morelii* Pariſ. 1555. 8. textum exhibens a prius excuſis in multis diverſum & expreſſum maximam partem e praeſtantiſſimo Codice MSto. Annotavit *Morelius* in calce tum lectionis varietatem ex edd. prioribus, tum ipſius Codicis illis in locis, ubi lectionem vulgatam in textu ſervare maluit. Meminit editionis Morelianae nonnullaſque eius lectiones ſub examen vocavit *Victorius.* Eſt quoque textus Poëtices Ariſtotelicae paſſim refictus in edit. III Baſil. (Opp. Ariſt. 1550. fol. Vol. II), lectionibus nonnullis marginalibus edit. Baſ. II in textum receptis, reliquis iterum in margine appoſitis, quibus aliae ex Robortelli commentario excerptae acceſſerunt. Diſtributus eſt in hac edi-

1 Explicationibus *Robortelli* & annotationibus *Madii* non ita uſus eſt *Victorius*, ut forſitan potuiſſet & debuiſſet. Citat quidem eos paſſim, ſed tantum honoris cauſa, aut ubi contraria ſententia tuenda erat. Multas *Madii* inprimis emendationes & coniecturas non attigit.

tione liber de Poëtica quoque primum in capita, praepofitis fimul brevibus infcriptionibus Graecis argumentum cuiufque capitis indicantibus, quam quidem capitum diftributionem & infcriptionem a *Conrado Gefnero*, ut iam monui, profectam plurimae recentiores edd. retinuerunt. Proximis duobus annis poft Bafileenfem tertiam, in lucem exiit editio Opp. Arift. Aldina minor ftudio *Io. Baptift. Camotii* (Venet. ap. Aldi fil. 1551. 1552. Voll. V. forma octav. min.), cuius volumen I librum etiam de Poëtica continet. Quibufnam adiumentis ufus *Camotius* textum immutaverit, non conftat. Has editiones Opp. Ariftot. mox fubfecuta eft Sylburgiana, conftans quinque voluminibus (Francof. ap. haer. Andr. Wecheli 1587 -- 1589. 4.) Liber de Poëtica in primo volumine exftat. Adiecit Sylburgius lectionis varietatem ex edd. Bafil. III, Camotiana, & P. Victorii; textum dedit Guiliel. Paccii, nonnullis tamen in locis mutatum; excerpfit praeterea in notis ex fcriptis *Brodaei*, *Turnebi*, *Mureti*, *Iof. Scaligeri*, *Leopardi*, *Hartungi*, quidquid ad textus emendationem vel illuftrationem conferre putabat. Sunt etiam exempla huius editionis iam a. 1584 evulgata,[1] quae editoris *Sylburgii* nomine carent, & praeter librum de Poëtica libros tres Ariftotelis de Rhetorica & Rhe-

1 *Ariftotelis artis rhetoricae libri tres; Rhetoricae ad Alexandrum liber I; de arte poëtica liber I.* Addita in fine varia locorum lectio partim e probatioribus edd. partim e *Petri Victorii* commentariis & aliorum doctorum virorum obfervationibus. Ad haec index capitum, & rerum ac verborum duo inventaria, alterum Graecum, alterum Latinum. Francof. ap. her. Andr. Wecheli 1584. 4.

torica ad Alexandrum complectuntur, cetera autem ab editione a. 1587, quae partem voluminis primi omnium Aristotelis operum constituit nomine *Sylburgii* editoris addito, plane nihil differunt. Oportet igitur *Sylburgium* inde ab a. 1577, quo Aristotelis *Ethica* ex officina Wecheliana cum variis lectionibus prodiere, singulas librorum Aristotelicorum πραγματείας primum separatim edidisse, & toti deinde operi in quinque volumina dispertito generalem titulum imposuisse, addito quoque nomine suo ut editoris. [1] Duas diversas editiones Sylburgianas operum Aristotelis omnium exstare, vix probabile est, quamvis singula volumina bis terve impressa esse non negaverim. Editionem Sylburgianam Opp. Aristotelis excepere runt novissimae *Isaaci Casauboni* & *Guil. Duvallii.* Textus libri de Poëtica in his est ex exemplo Sylburgiano typis descriptus, sicut etiam variae lectiones & coniecturae in margine appositae ex critico Sylburgii penu maximam partem petitae sunt.

Inter *Italos* fuerunt quoque post *Victorium*, qui librum Aristotelis de Poëtica denuo non solum latinitate donare, sed etiam in linguam vernaculam transferre & illustrare conarentur. Ad Latinorum interpretum numerum referendi sunt *Antonius Riccobonus*, Rhodiginus, & *Paulus Benius*, Eugubinus. Italicas autem versiones fecerunt *Ludovicus Castelvetro*, *Alexander Piccolomini*, *Octavianus Castelli* & *Hannibal Caro.* Lucem vidit *Riccoboni* versio Latina Venetiis ap. Paull. Meiettum

1 Cf. Fabricii Bibl. Gr. ed. Harles Vol. III, p. 321.

1579. 8; poſtea ſaepius repetita eſt. Receperunt eam quoque Caſaubonus, Duvallius, alii, licet minime ſit accurata. Acceſſit a. 1585 *Poëtica* Antonii Riccoboni *Poëticam Ariſtotelis explicans & nonnullas* Ludovici Caſtelvetri *captiones* refellens (Vicetiae 4.) Editio libri de Poëtica *Pauli Benii* praeter textum Graecum & verſionem Latinam commentarium exhibet, *in quo ad obſcura quaeque decreta planius dilucidanda centum poëticae controverſiae explicantur* (Patavii, 1613. fol. rep. Venet. 1624). Iam ante hos duumviros *Ludovicus Caſtelvetro* edidit verſionem Italicam una cum textu Graeco, adiectis ſimul amplioribus expoſitionibus (Viennae, 1570. rep. Baſil. 1576 [1] & 1582). Eſt utique *Caſtelvetri* commentarius nimis prolixus; effutiit bonus homo ad ſingula Ariſtotelis verba & locutiones, quidquid in mentem & calamum veniret, & quaſi nondum ſatis magna eſſet difficultatum copia ultro in textu Ariſtotelis ſe offerentium, creavit novas, propoſuit problemata, ſtatuit, quod *Benius* poſtea imitatus eſt, controverſias, ut ſubtilitatem ingenii in iis ſolvendis & doctrinam qualemcunque oſtenderet. Quo tamen iudicio nolim *Caſtelvetri* commentarium omnino in contemtum adducere; reperiuntur in eo quoque plures emendationes textus doctae & ſaltem ingenioſae; in nonnullis locis, quae fuerit Ariſtotelis mens, rectius vidit auctor, quam omnes

1 Uſus ſum ed. *Caſtelvetri* Baſil. prima. In exemplo, quod bibl. acad. Gottingenſis tenet, adſcripta ſunt ſingula loca, in quibus illa editio a Viennenſi differt. Cf. de Caſtelvetro Vol. I, p. 272, & Fabric. B. G. Vol. III, pag. 341 ed. Harles.

ſuperiores interpretes; neque adeo *Dacerio* aſſentior nimium *Caſtelvetro* detrahenti, cuius quidem virtutes nihili habere propter vitia ſupra notata iniquum eſt. Deflexit a Caſtelvetri & Benii commentandi modo, quem Twiningius recte *Quixotiſmum* appellat, *Alexander Piccolomini.* Verſio eius Italica Poëtices Ariſtotelicae cum annotationibus primum edita eſt Ven. 1575, 4; nam praeierat editio ſolius verſionis (Sienae 1572, 4; vid. Fabric. B. G. Vol. III, p. 371 ed. Harles). Eſt ea Caſtelvetrianae longe praeferenda; annotationes ſunt pro more interpretum eius ſeculi prolixae & diffuſae, attamen clarae & perſpicuae nec unquam ineptae: quod autem praecipue in laude *Piccolominii* ponendum eſt, profeſſus eſt ille ingenue, quod loca quaedam textus non intelligeret, quae revera, ut legebantur, ſanum ſenſum non praeberent. [1] De verſionibus Italicis *Octaviani Caſtelli* (Romae 1642. 12.) & *Hannibalis Caro* (recuſa Venet. 1732. 8.) iudicium ferre non poſſum, cum earum poteſtas mihi non fuerit. [2]

Singularem viam in tractatione critica libri Ariſtotelis de Poëtica ingreſſus eſt *Daniel Heinſius*, quare conſulto nullam adhuc editionis ab eo curatae mentionem inieci. Inſcripta eſt: *Ariſtotelis*

1 Conf. Twining in praef. ad verſ. Angl. p. 14.

2 Non commemoravit *Harleſius* verſionem Italicam *libri de Poëtica* Ariſtot. ab *Hannibale Caro* factam (ad Fabric. B. G. l. l.). Videtur illa eodem anno primum prodiiſſe, quo eiuſdem interpretis verſio Italica *librorum* Ariſtotelis *de rhetorica* edita eſt. Hanc poſteriorem recudi curavit *Biagio Schiavo* (Venet. 1732. 8.) Idem haud dubie verſionem Poëtices denuo typis mandari iuſſit (ibid. eod. a.)

de Poëtica liber. Daniel Heinsius *recensuit, ordini suo restituit, Latine vertit, notas adiecit. Accedit eiusdem de tragica constitutione liber, in quo praeter cetera tota de hac Aristotelis sententia dilucide explicatur.* Lugd. Bat. 1611. 8. [1] ap. Io. Balduin. in bibliopol. Elzevir. Altera editio, in qua lectio prioris interdum mutata est, prodiit ex offic. Elzevir. a. 1643. 12. Quid *Heinsius* opera sua praestare voluerit, quidque adeo praestitisse sibi persuaserit, ex ipsis eius verbis in praefatione optime cognosci potest. „*Quod,* inquit, *in Aristotelis Logicis Themistius, alii in Politicis, quidam etiam aetate hac nostra in Pandectis viderunt, id nos in hoc ipso Aristotelis libello deprehendimus:* immanem *scilicet* traiectionem; *qua nisi sublata vix iam* liber de Poëtica *dicendus erit.* Aristotelis *certe dici vix potest. Quod cum animi non parum addidisset nobis,* biduo aut triduo totum Latine interpretati sumus; & quod unum deerat post tot eruditos viros, multa *in eo* horis paucis illustravimus, excussimus atque emendavimus. *Textum quoque locis non paucis meliorem reddidimus, ita tamen, ut vitiosam nonnun-*

1 Nescio iam, unde acceperim notitiam edit. Heinsianae a. 1610 vulgatae, quae proximo anno sit repetita. (Vol. I, p. 262.) Dubitavit de ea Harlesius (ad Fabric. B. G. Vol. III, p. 341). Data est quidem Heinsii epistola dedicatoria editioni a. 1611 praefixa a. 1610; ausim tamen colligere ex nota ad amicum lectorem de mendis typographicis in fine editionis a. 1611, *hanc* fuisse *primam.* De Heinsiana editione omnino *Harlesius* diligenter retulit etiam in praef. ed. libri de poëtica pag. 23. Videtur editionis primae Heinsii mera repetitio esse haec: *Aristotelis libri de Rhetorica tres, de Poëtica unus,* Graece & Latine, Dan. Heinsio *huius*, A. Riccobono *illorum interprete*; ap. Io. Libert. Paris. 1629. 8. Ipse eam non vidi.

quam retineremus lectionem, ne quid ſine Codicum auctoritate moliremur; cuius rationem in notis damus, quo lectorem, niſi minimi momenti aliquid occurrat, ſemper ablegamus. Prolixam ſingulorum explicationem qui exſpectant, actum agere nos volunt. Non enim aliorum commentarios e manibus eiicere conamur. Sed dum illis noſtra addidimus, ſua relinquimus, ut eorum, niſi fallor, ſtudia, ita & candorem commendamus noſtrum.„ [1] -- Redeunt autem *Heinſii* merita in editione ſua eo, ut locum unum & alterum in textu utique feliciter emendaverit, plures vero, ut ſolent Critici ingenioſi magis quam cauti & circumſpecti, mutaverit temere aut ſine cauſa ſollicitaverit. Prodit ſe feſtinantia eius per totum opus, atque etiam in vitiorum typographicorum multitudine utrique editioni communi. Ex ſuperioribus editionibus videtur *Heinſius* Sylburgianam tantum & Victorianam ante oculos habuiſſe. Maxime autem laudem ſibi arrogavit ob ſublatam traiectionem, qua olim ex eius ſententia textus libri de Poëtica turbatus fuerit, & inſedit animo doctiſſimi viri tam firma perſuaſio non ſolum de hac traiectione olim facta, ſed etiam quod ratio, qua ipſe textum priſtino ordini reſtituerit, ſit unica eaque certiſſima & omnino neceſſaria, ut non niſi eos, *qui glandes poſt ariſtas malint*, librum de Poëtica vulgato ordine in poſterum lecturos eſſe contenderet. Eſt ordinis

1 Exſcripſi hunc praef. locum ex edit. Heinſii altera; in priori nonnulla aliter & quidem maiori cum iactantia dicta ſunt. In hac *multa* in libro de Poëtica horis *pauciſſimis* illuſtravit.

textus in ed. Heinſii a vulgato diverſitas haec: Uſque ad finem capitis VI (ſecundum numerum capp. in ed. Baſil. Opp. Ariſt. III) ſervatus eſt ordo vulgatus. Caput VII in edit. Heinſ. incipit his verbis: *Μέρη δὲ τραγῳδίας, οἷς μὲν ὡς εἴδεσι δεῖ χρῆσθαι, πρότερον εἴπομεν·* & pertingit uſque ad iſta: *Κατὰ δὲ τὸ πόσον καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται κεχωρισμένα, ταῦτ' ἐστι.* Eſt cap. XII in vulgatt. edd. Caput VIII idem eſt ac VII in vulgatis editionibus. Capp. IX. X. XI. XII. reſpondent capp. VIII. IX. X. XI. in vulgatis. Capp. XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. ſunt in vulgatis VII. XIII. XIV. XVII. (& XIII.) XVIII & XV. Inde a cap. XIX vulgatus ordo capitum cum Heinſiano conſpirat. Infra in margine ipſius textus capitum ordo Heinſianus accurate ad verba Graeca a me annotatus eſt. Iam videamus cauſas, quibus adductus *Heinſius* vulgarem textus ordinem immutaverit. Sunt eius verba haecce:

„ *Μέρη δὲ τραγῳδίας, οἷς μὲν ὡς εἴδεσι δεῖ χρῆσθαι)* *Iam vero ad eum pervenimus locum, in quo aut neceſſe eſt aliquid nobis debeant eruditi, qui foediſſimam aliquot capitum huius libri tranſpoſitionem, ſine quo inutilia prope omnia erant, quae divinitus a maximo virorum de Tragoedia eiuſque partibus dicuntur, primi advertimus, aut ut doctis rationibus, ea quae dicuntur, confutent. Quare, ut, quod inſtituimus, Lectori probemus, totum ordinem, quem ſecuti ſumus in ipſo contextu, expreſſimus obiter. Si quis tamen glandes poſt ariſtas malit, iis fruatur. Sed de eo iam agamus.* „

ORDO ARISTOTELIS.

„ *Capite ſexto, poſt imitationem, quam Hexametram Philoſophus vocat, de Tragoedia agere incipit, cuius definitionem proponit. Ac primo in ipſa definitione quaedam, quae obſcuriora videbantur, illuſtrat; ſecundo, ex eadem partes qualitatis elicit: quas primo ἀναλυτικῶς, mox συνθετικῶς proponit. Illius methodi reſpectu, conſtitutio Tragoediae, Fabulam quam vocat, poſtrema eſt, cum ſit praecipua: huius vero prima. Partes autem qualitatis hae ſunt: Fabula, Mores, Sententiae, Dictio, Apparatus, Modulatio. Quem deinde ordinem in explicatione ſingulorum perſequitur & ſervat. Sex autem eſſe partes tantum neque plures, tribus in imitatione differentiis probat, quas initio libelli poſuerat, οἷς, ὡς, ἅ. Prima inſtrumentum, quo imitamur, ſignificatur: quo Apparatum ac Modulationem refert. Secunda modus denotatur, e quo imitatio diverſitatem ſumit: eo autem Sermo refertur. Tertia Materies, ſive Subiectum, denotatur: quo Fabula, Mores & Sententia eſt referenda. Deinde praecipuam partem eſſe Fabulam, ſive ipſam conſtitutionem, oſtendit; quod graviſſimis eodem capite argumentis probat: donec praecipuam in Tragoedia, & quaſi animam, conſtitutionem eſſe concludat. Secundo loco Mores ponit, quod & faciendum, ſimilitudine praeclara oſtendit. Tertio Sententiam, cuius obiter occaſione Morum & Sententiae oſtendit differentiam. Quarto Dictionem. Partibus poſtremo minus eſſentialibus ſuum ſimul tribuit locum. Quae ſunt Modulatio & Apparatus.* „

„ *Capite ſeptimo, quod tranſpoſitum, ut poſtea*

ostendemus, a librario erat, definiti illustrandi causa, partes quantitatis ponit, sine quibus partes superiores intelligi non poterant. Quae sunt Prologus, Episodium, Exodus, Chorus. Cuius Chori duas statuit partes: deinde & singulas obiter exponit, & eodem capite absolvit. Neque essentiales enim, de quibus fuse acturus erat, & totam ex iis explicaturus Tragoediae essentiam, absolvere partes poterat, praecipue autem praecipuam, Fabulam nimirum, sive Constitutionem; nisi prius Episodium quid esset, quid Chorus, quorum saepe mentionem in praeceptis facit, quae de prima parte essentiali erant, obiter proposuisset. Ut cum, quis ἐπεισοδιώδης μῦθος *sit, docet; quod profecto intellexisset nemo, nisi qui, quid esset Episodium, iam ante didicisset.* „

„*Capite octavo, primam essentiae aggreditur partem; idque e definitionis fundamento: integrae enim & absolutae actionis imitationem esse Tragoediam, dictum erat. Hinc pulcherrima de iusta actionis magnitudine, sive de Periodo, oritur quaestio. Cum enim totum sine magnitudine esse aliquid possit, (totum enim est, quod principium, medium & finem habet) nihil autem pulchrum sit sine magnitudine aliqua & ordine; rursus magnitudine nimia sensus diffundantur, sicut parvitate confunduntur nimia, cum vix sentiant; terminum iustae invenire constitutionis in Tragoedia necesse est: quam ex ipsa Fabula & arte, non extrinsecus petendam docet. Ac postremo concludit,* ἐν ὅσῳ μεγέθει, κατὰ τὸ εἰκὸς ἢ τὸ ἀναγκαῖον ἐφεξῆς γιγνομένων, συμβαίνει εἰς εὐτυχίαν ἐκ δυστυχίας, ἢ ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταβάλλειν, ἱκανὸς ὅρος ἐστὶ τοῦ μεγέθους. „

„ *Cum Tragoedia autem ut absolutae, ita unius actionis sit imitatio (quod in definitione dictum), illud etiam videndum erat, quae sit una actio. Qua occasione eorum notat errorem, qui unius actionem unam actionem esse existimassent; cum ab uno & eodem multa quoque fiant, quae sunt multum inter se diversa, neque ulla cohaerent ratione. In hac parte errasse eos notat, qui aut Herculis aut Thesei omnes complexi actiones fuerant, quod unam esse unius actionem credidissent. Monet ergo, sicut reliquae, quae imitantur artes, unam imitantur; ita & constitutionem in Dramate, quandoquidem unius actionis imitatio est, ut totius, ita unius debere esse: plura enim recte coniungi non posse. Et quandoquidem, quemadmodum sine magnitudine, sic sine ordine nihil pulchrum est, ita inter sese cohaerere unius actionis illius partes debere, ut sublata aut mutata una, transferatur quoque & mutetur totum: quia id, quod utrum absit vel adsit, animadverti non potest, pars totius dici revera non potest.* „

„ *Capite sequenti, ut quam non sit cuiusvis recte actionem constituere in Dramate ostendat, ab historicis poëtas distinguit, quod historici, quae fiunt, poëtae, ut fieri debent, omnia describunt. Quare & magis serium ac grave poëtae, quam historici, munus esse subiungit. Alter enim sequitur, quod factum; alter id, quod verisimile est & potest fieri, considerat. Siquidem in singularibus historicus, in universalibus versatur poëta. Parvam deinde in Comicorum ac Tragicorum constitutione differentiam ostendit. Et, ut melius intelligatur, quantum ut quis recte constitu-*

tionem conſtituat interſit, poëtam non reſpectu numerorum, ſed ipſius conſtitutionis, dici poëtam notat. Et quandoquidem Fabula ſine Epiſodio nulla eſt; Epiſodium autem aut recte, aut contra cum praecipua actione connectitur: conſtitutionem eam abſolutam eſſe, in qua recte Epiſodium cohaeret; in qua vero contra, reprehendi, & ab illo vitio Ἐπεισοδιώδη μῦθον *vocari oſtendit. Cuius vitii occaſionem tam in bonis quam ineptis oſtendit poëtis. Et cum in poſtrema definitionis parte conditio illa ad differentiam fuerit poſita, ut commiſeratio & terror, non quidem e narratione, ſed ex ipſa fabula & actionis naſcatur conſtitutione; hanc poſtremam eius partem exemplo confirmat. Quae quidem omnia ad actionis conſtitutionem, ſive* τὸν μῦθον, *primam eſſentiae partem, manifeſte ſpectant.*,,

,,*Capite ſequenti illam eſſentiae dividere incipit partem. Sicut igitur humanae actiones aut ſunt ſimplices, ſuique ſimiles ad finem uſque procedunt, aut mutationem aliquam illuſtrem habent, ita Fabula aut ſimplex eſt, aut implexa. Rurſus, implexae partes ſunt duae: quarum alteram* περιπέτειαν, *quae eſt manifeſta in contrarium mutatio; alteram* ἀναγνώρισιν, *ſive Agnitionem, dixit. Quas, ut recte adhibeantur, ex ipſis naſci rebus oportere oſtendit, ut vel neceſſario vel veriſimiliter eveniant. Capite duodecimo partes Conſtitutionis, ſive Fabulae implexae, Peripetiam & Agnitionem exponit. Et priorem quidem prius; quam exemplis e Tragoediis illuſtrat. Deinde & Agnitionem definit: & ut melius, quae Tragoediae ſit propria, oſtendat, reliquas excludit. In fine capitis duos Agnitionis ponit modos.* ,,

„Capite tertio & decimo (quod misere divulsum est, & post partem secundam essentialem, cum ad primam spectet, vulgo ponitur: decimum enim & sextum est) Agnitionis, de qua ante egit, exponuntur species. Cuius initium est: ἀναγνώρισις δὲ τί μέν ἐστιν εἴρηται πρότερον. εἴδη δὲ ἀναγνωρίσεως &c. hoc est, Agnitio autem quid sit, supra diximus. Species autem illius hae sunt. Ponit autem quinque: I. τὰς διὰ σημείων. II. τὰς πεποιημένας ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ. III. τὰς διὰ μνήμης. IV. τὰς διὰ συλλογισμοῦ. V. τὰς διὰ παραλογισμοῦ· de quibus singulis accurate."

„Capite sequenti, quod est decimum & quartum, ante duodecimum, postquam duas Fabulae implexae penitus absolvit partes, quarum posterior Agnitio, prior Peripetia fuit, tertiam proponit, quae est πάθος, sive Perturbatio. Cuius capitis initium est: Δύο μὲν οὖν τοῦ μύθου μέρη περὶ ταῦτ' ἐστὶ, περιπέτεια καὶ ἀναγνώρισις. τρίτον δὲ πάθος. Τούτων δὲ, περιπέτεια καὶ ἀναγνώρισις εἴρηται. Quibus verbis ipse transpositionem indicat. Nam si praecedenti capite (has distinctiones enim sequimur cum vulgo) de Agnitione se egisse dicit, cur nunc quinto post demum de hac agit? Eodem capite τοῦ πάθους definitio proponitur: reliqua miserrime transposita fuerunt; ut ne quidem de tertia & praecipua fere Fabulae parte, duobus sequentibus capitibus Aristotelem egisse, eruditi sciverint. Cui enim de Perturbatione ibi agi suboluit? Quamvis enim caput unum esse, in quo περὶ ἐλεεινοῦ καὶ φοβεροῦ manifeste ageretur, intelligerent, quasi in tenebris, connexionem cum superiore capite videre non potuerunt. Videbit autem, qui continuabit definitionem τοῦ πάθους

cum ſequentibus hoc modo : Πάθος δέ ἐστι πρᾶξις φθαρτικὴ ἢ ὀδυνηρά· οἷον οἵτε ἐν τῷ φανερῷ θάνατοι, καὶ αἱ περιωδυνίαι καὶ τρώσεις, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐπειδὴ οὖν δεῖ τὴν σύνθεσιν εἶναι τῆς καλλίστης τραγῳδίας μὴ ἁπλῆν, ἀλλὰ πεπλεγμένην, ταύτην φοβερῶν καὶ ἐλεεινῶν εἶναι μιμητικὴν *&c. Oſtendere ergo pergit, (quandoquidem ex ipſa conſtitutione, ſicut duae ſuperiores partes, haec quoque eſt petenda) qualis Fabulae conſtitutio perturbationem afferat: quod futurum, ait, ſi nec boni viri e felicitate in adverſam, nec improbi ex infelicitate in ſecundam, neque valde improbi e felicitate in adverſam incidant fortunam, ſed cum aliquis eorum, qui in dignitate & ſecunda verſantur fortuna, virtute tamen & iuſtitia non nimium excellit, non quidem ob improbitatem, ſed flagitium aliquod inſigne, in adverſam incidit fortunam. Quare & deinceps, non omnes admittere hoc Fabulas, ſed paucas, in quibus propterea, reliquis relictis, Tragici poëtae verſarentur, oſtendit. Etiam laudem* τῶν παθῶν *Euripidi relinquit: quod movere perturbationes in animo, Tragoediae ſit proprium. Et quandoquidem* πάθος, *ut ex conſtitutione, ita potiſſimum e felicitatis in adverſam fortunam mutatione, aut contra, naſcitur, aliaeque conſtitutiones ſimplices, aliae ſunt duplices, in quibus non modo in adverſam improbi incidunt fortunam, ſed & probi fiunt felices, (ſicut Aegiſthus & Clytaemneſtra miſeri, Oreſtes & Electra apud Sophoclem, felices,) conſtitutionem talem ſimplici poſtponendam, certe in Tragoedia, docet.,,*

,, Cum ſuperiori capite de Perturbatione egiſſet, & ad definitionem Tragoediae & eſſentiam ſpectare

ostendisset; eam, hoc capite, e Tragoediae actione, non ex Apparatu, ut putant imperiti, petendam docet: id choragi enim, non poëtae esse. Qua occasione, quales sint personae, quae movere solent τὰ πάθη, docet. Cum ergo ii, qui atrocia inter se committunt facinora, aut amici sint aut inimici, aut neutri, ait Philosophus, si inimicus inimicum interficiat, nullam commiserationem, nisi respectu facinoris, quod humanum per se movet animum, commovebit: ut nec neutro affecti modo si fuerint: restat ergo, ut id ab amicis fiat & consanguineis. Quemadmodum, cum frater fratrem, filius matrem, mater filium interficit. Tum enim vehementer excitantur τὰ πάθη. Rursus, cum qui aliquem interficit, aut eum norit aut non norit; & qui non novit, aut cum facinus commisit, possit agnoscere eum, quem sustulit, aut antequam committat; quis ex istis modis maxime excitet τὸ πάθος, ostendit. E quo rursus prius περὶ ἀναγνωρίσεως egisse sequitur Philosophum. Quare enim, quis sit usus illius ἐν τῷ πάθει, doceret, priusquam, quid illa esset, docuisset? Hactenus de Perturbatione, & quo pacto illa ad τὸν μῦθον, quae Tragoediae est pars prima, spectet. „

„*Duobus sequentibus capitibus, quae dicenda περὶ τοῦ μύθου, prima Tragoediae parte, restabant, absolvit. Quae capita diversa continent praecepta. Quod in ipso capitis initio Philosophus professus erat. Ita enim scripserat:* ὧν δὲ δεῖ στοχάζεσθαι καὶ ἃ δεῖ εὐλαβεῖσθαι συνιστάντας τοὺς μύθους, καὶ πόθεν ἔσται τὸ τῆς τραγῳδίας ἔργον, ἐφεξῆς ἂν εἴη λεκτέον τοῖς νῦν εἰρημένοις. *Quae verba nunc ad caput prius, quod de Per-*

turbationibus agit, translata ſunt. Itaque τῶν παθῶν *definitionem, quibuſdam interpoſitis aliis, ab ipſa doctrina* τῶν παθῶν *& praeceptis diviſerunt. Hoc praeterea, ne in iis capitibus* περὶ παθῶν *agi, docti adverterent, effecerunt. Falſum enim capitis illius, cui praefixa erant, argumentum continebant. Nulla enim* περὶ τῆς τῶν μύθων συστάσεως, *niſi quatenus ad Fabulam Perturbationes ſpectant, ibi praecepta traduntur; neque* πόθεν ἔσται τὸ τῆς τραγῳδίας ἔργον, *ſed,* πῶς δεῖ τὸ ἐλεεινὸν κινεῖν καὶ φοβερὸν δρῶντας· *ut & capite ſequenti. Quare qui haec ipſa verba quaſi argumentum capitis illius poſuerunt, vehementer aberrarunt. Fumos enim vendiderunt. Cum enim capite ſequenti ita coniungenda erant:* ὧν δὲ δεῖ στοχάζεσθαι καὶ ἃ δεῖ εὐλαβεῖσθαι συνιστάντας τοὺς μύθους, καὶ πόθεν ἔσται τὸ τῆς τραγῳδίας ἔργον, ἐφεξῆς ἂν εἴη λεκτέον τοῖς νῦν εἰρημένοις. Δεῖ δὲ τοὺς μύθους συνιστάναι καὶ τῇ λέξει ἀπεργάζεσθαι ὅτι μάλιστα πρὸ ὀμμάτων τιθέμενον. *Si quis quaerat, quid duobus illis agatur capitibus: hoc quod verba iſta promittunt. Primo,* ὧν δεῖ στοχάζεσθαι, *hoc eſt, quae ſequenda ſint: ſecundo,* ἃ δεῖ εὐλαβεῖσθαι, *quae in Fabula conſtituenda fugienda ſint: atque adeo, quae ſit Fabulae conſtituendae methodus. Quomodo, nimirum, totam primum deducere & ante oculos ponere Fabulam debeat, ut facilius connexionem eius videat, poëta. Quomodo habitus & quando ſingulorum intertexere oportet. Tum de Epiſodio, eiuſque cum Fabula connexione, poſtremo, de Epicorum ac Tragicorum epiſodiorum diſcrimine agit. Capite altero duas perſpicuitatis cauſa conſtituendas eſſe partes docet: quarum alteram, Connexionem, ſive*

δέσιν, alteram Solutionem, ſive λύσιν, vocat. Cuius utriuſque, ut recte abſolvantur, magna ſit habenda ratio. Deinde, quatuor Tragoediarum eſſe formas docet, ut quid ſequendum ſit poëtae, magis appareat. Et quandoquidem, non in dramatibus modo, de quibus agit, verum etiam in Epico opere, Fabula ponenda ſit & rerum conſtitutio, utriuſque differentiam, ne quis decipiatur, oſtendit. Poſtremo quaedam de choro, quo pacto nempe cohaerere debeat cum Fabula, hic docet. Neque in toto capite, ut hoc obiter dicamus, (non enim diligenter omnia hic proponenda ſunt, cum tantum ordinem conſideremus) aliud, niſi, ὧν στοχάζεσθαι καὶ ἃ δεῖ εὐλαβεῖσθαι συνιστάντας τοὺς μύθους, quidquam invenies. Et haec omnia de prima parte Tragoediae, ſive τοῦ μύθου πέρι. Ita ſine ulla confuſione iam de ſecunda Tragoediae parte, quam poſuerat, ſequenti capite agit, quae eſt τὸ ἦθος. Sequentibus de tertia & quarta, Sententia & Dictione. Ita omnia ab Ariſtotele ſcripta ſunt. Reliquae enim duae partes, non poëtae, ſed theatri ſunt. „

„ Vulgatum iam ordinem, idque obiter, videamus. Sexto capite qualitatis in Tragoedia ponuntur partes, Fabula, Mores, Sententia, Dictio, Apparatus & modulatio. Capite ſeptimo de prima parte agere incipit: ambitum enim Fabulae & magnitudinem ponit. Octavo, unam eſſe Fabulam debere, & quae ſit una, oſtenditur. Nono, Fabulae conſtituendae rationem perſequitur: cuius argumentum e ſuperioribus patet. Decimo, in Simplicem & Implexam dividitur Fabula. Fabulae Implexae duae ponuntur par-

tes, Peripetia & Agnitio. Undecimo Peripetia, altera pars exponitur: altera, nimirum Agnitio, inchoatur. Duodecimo, in principio de duabus partibus ſuperioribus egiſſe ſe teſtatur: quod eſt falſum. Decimo enim & ſexto de Agnitione, quam iam inchoarat, agit. Hoc ergo capite tertiam Fabulae partem, quae eſt Perturbatio, proponit: quam & definit. Poſt definitionem, quaſi abſolviſſet aut ſaltem indicaſſet capite ſuperiori qualitatis partes, partes quantitatis in Tragoedia oſtendit, cum adhuc in prima qualitatis parte verſetur. Capite decimo & tertio generalibus ſe praeceptis, quid in Fabula aut argumento vitandum, quid ſequendum ſit, oſtenſurum ait. Quod decimo tamen ſeptimo & decimo octavo demum agit. Statim poſt haec verba, eam partem, cuius definitionem capite ſuperiore propoſuerat, pertractat. Perturbationem, nimirum; quod propterea animadverſum non fuit. Ita partes quantitatis, cum deinceps capitibus adhuc quinque primam qualitatis expoſiturus eſſet, quod feſtivum omnino eſt, propoſuit. Capite decimo & quarto de Perturbatione, & quo pacto e conſtitutione rerum ſive Fabula excitanda ſit, oſtendit. Capite decimo & quinto, de moribus, quae eſt pars ſecunda qualitatis in Tragoedia, cum tamen primam nondum abſolviſſet, nunc agit. Capite decimo & ſexto de Agnitione agit, quae ad primam qualitatis partem ſpectat: quam cum Peripetia capite undecimo coniunxerat, & de qua capite duodecimo ſe egiſſe dixerat. Adde, quod capite decimo & quarto, quomodo ex Agnitione movenda ſint τὰ πάθη, *oſtendit, cum Agnitionem nondum expoſuiſſet ſcilicet: eius*

ergo ſpecies nunc demum oſtendit. Capite decimo ſeptimo & octavo, adhuc de Fabula, id eſt, prima qualitatis parte, agit; & ſecundam tamen, qui ſunt mores, capite decimo & quinto abſolverat. Ita in ſequentibus de Sententia & Dictione agit &c. „

Apparet ex his tametſi fuſe, parum tamen perſpicue ab *Heinſio* diſputatis, quam debiles ſint rationes, quibus & ſuſpicio traiectionis locorum quorundam in textu Poëtices Ariſtotelicae, qualis ad nos pervenit, olim factae, & reſtitutio illorum in ordinem integrum, quam propoſuit, ſuffultae ſint. *Primum* dicit, philoſophum Stagiritam teſtari in principio capitis XII (vulgati ordinis), ſe de duabus partibus fabulae implexae, *peripetia* & *agnitione*, in ſuperioribus egiſſe; quod tamen eſſe falſum, cum ille demum cap. XVI de *agnitione*, quam iam inchoaverat, agat. Sunt autem verba Ariſtotelis: Μέρη δὲ τραγῳδίας, οἷς μὲν ὡς εἴδεσι δεῖ χρῆσθαι, πρότερον εἴπομεν, i. e. *Partes tragoediae, quibus tanquam formis uti oportet, ſupra indicavimus.* Male interpretatus eſt haec verba *Heinſius:* non ait philoſophus, *ſe de partibus tragoediae in ſuperioribus egiſſe*, ſed *ſe has partes indicaſſe;* id quod etiam in ſuperioribus fecit; nam praecedunt cap. XI ſub fin. δύο μὲν οὖν τοῦ μύθου μέρη περὶ ταῦτ' ἐστὶ, περιπέτεια καὶ ἀναγνώρισις· τρίτον δὲ πάθος. Loquitur hoc loco Ariſtoteles de partibus tragoediae tam quoad qualitatem quam quoad quantitatem *in univerſum*, quas in ſequentibus ſingulas deinceps uberius declarat; quo animadverſo etiam concidunt quae *Heinſius* poſthac aſſert, Ariſtotelem

partes *quantitatis* tragoediae propoſuiſſe, cum capitibus adhuc quinque primam *qualitatis* expoſiturus eſſet. *Secundo* contendit *Heinſius*, Ariſtotelem cap. XIII promiſiſſe, ſe generalibus praeceptis oſtenſurum, quid in fabula aut argumento vitandum, quid ſequendum ſit; feciſſe eum autem hoc demum capp. XVII & XVIII. Sane non aſſequor, quomodo adeo caecutire potuerit vir alias perſpicaciſſimus. Ariſtoteles inquit cap. XIII: Ὧν δὲ δεῖ στοχάζεσθαι, καὶ ἃ δεῖ εὐλαβεῖσθαι συνίσταντας τοὺς μύθους, καὶ πόθεν ἔσται τὸ τῆς τραγῳδίας ἔργον, ἐφεξῆς ἂν εἴη λεκτέον τοῖς εἰρημένοις. *Quae oportet poëtam ſectari & quae cavere in fabularum compoſitione, & unde efficietur tragoediae opus, iam deinceps erit declarandum.* Quae ſequuntur in hoc capite & in proximis omnia non niſi ad hoc argumentum ſpectant, quod Ariſtoteles ſibi tractandum proponit; minime vero inſerta ſunt poſt illa verba ſtatim argumento propoſito peregrina; quare etiam hoc caput cum ſequentibus optime cohaeret. Egit enim philoſophus capite XIII de conſtitutione tragoediae omnino, & de peripetia eiuſque ſpeciebus; capite XIV de πάθεσι, quomodo illa ſint excitanda ipſa fabulae conſtitutione; capite XV de moribus perſonarum tragicarum; cap. XVI de variis agnitionis ſpeciebus; cap. XVII nonnulla alia generatim praecepit poëtae tragico obſervanda; cap. XVIII de complicatione fabulae & ſolutione ſermo eſt &c. Deſideratur itaque in textu vulgato Poëtices Ariſtotelicae *immanis* illa *traiectio*, quam

Heinſius offendiſſe ſibi videbatur : fuit potius hic ipſe, qui priſtinum textus ordinem temere turbaret, & *immanis traiectionis* auctor eſſet, quam poſteriores editores recte ſuſtulerunt. Quod ſi revera textus membra olim ita disiecta eſſent, ut *Heinſius* ſibi perſuaſit, mirum ſane eſſet, ea in vulgato textu adeo bene congruere, ut praeter ſolum Heinſium nemo talem traiectionem ſuſpicatus ſit, & membra disiecta non minus congruant, quam ex Heinſii ſententia ſi componantur. Vulgatus igitur textus ordo ſervandus eſt. Sunt certe in libro de Poëtica Ariſtotelis loca plura luxata atque etiam traiecta, quod ipſe tum infra in *Argumento* libri, tum in notis paſſim animadverti; cuius autem rei cauſa altius repetenda erit; ex qua ſimul patebit, etiamſi immanis *traiectio* integrorum capitum olim facta fuerit, nos tamen in hodierna libri conditione priſtinum & verum textus ordinem reſtituere nunquam poſſe, meliuſque nos acturos eſſe, ſi vulgatum ordinem, omnium Codd. Mſſ. fide firmatum, ſervemus. [1]

Haud multo poſt Heinſium denuo edidit Ariſtotelis librum de Poëtica Graece *Theodorus Goulſtonus* cum paraphraſi Latina notiſque criticis & analyticis, Londini 1623. 4. Haec prima *Goul-*

1 Cf. *Curtii* praef. ad verſ. Germ. *Batteux* in praef. ad *Quatre Poëtiques* p. 13 : „*Il ne ſeroit pas difficile de prouver, que c'eſt* Heinſius *lui-même, qui a mis* les glands à la place des epis. *Mais, quand tout ſeroit égal d'ailleurs, la preference ſeroit encore dûe à tous les manuſcrits, qui exiſtent, & à toutes les editions qui ne ſont pas d'Heinſius.* „ Eſt tamen hoc argumentum, ex Codd. Mſſ. conſtantia in vulgato textus ordine petitum, per ſe leviſſimum; nec contra Heinſium aliquid probat.

ſtoni editio mihi defuit. Repetita autem eſt Cantabrig. 1696. 8. cum notis acceſſoriis *Iacobi Uptoni*, editorem ſe non diſerte profeſſi, cui tamen in Catal. bibl. Bodlei. p. 17, & Winſtanleii praef. & ab aliis haec editio *Catabrigienſis* tribuitur. Paraphraſis *Goulſtoni* inprimis tironibus perquam utilis eſſe poteſt, quamvis ea ſaepe ſit inepta & falſa: ſubiectae ei ſunt quoque notulae, in quibus praecepta Ariſtotelis ſingula in tirorum uſum repetuntur & illuſtrantur. Textum dedit Goulſtonus Sylburgianum: quae ipſe praeter notas variorum ad illius emendationem vel interpretationem attulit, ſunt fere nullius momenti & pauciſſima. In ed. Cantabr. adiectae ſunt variae lectiones & coniecturae ex notis Sylburgii, Caſtelvetri, Heinſii, Dacerii, Duvallii, ex Samuelis Petiti commentario in Leges Atticas &c. ipſius *Uptoni* ingenio & doctrinae parum debetur, & magnam partem huius farraginis criticae ab illo collectae iam *Goulſtonus* in prima editione annotaverat. Secutae ſunt textum Sylburgianum quoque edd. nitidiſſimae Poëtices Ariſtotelicae *Edinburgenſis* (1731. 12), *Glaſguenſis* (1745. 8), & Oxonienſis ex typographeo Clarendoniano (1760. 8). In edd. Edinburgenſi & Glaſguenſi adiuncta eſt Goulſtoni verſio Latina: poſterior habet in calce inſigniores varias lectiones ex notis Sylburgii maximam partem depromtas. In ed. Oxonienſi textus Graecus ſine accentibus impreſſus eſt; in fine additae ſunt nonnullae praecipuae lectiones variantes cum notis & coniecturis qui-

busdam editoris. Caput Aristotelis, quod in fronte huius editionis conspicitur, excusum est ab exemplari, quod *Thomas Shaw*, celeberrimus Orientis peregrinator, sibi a Clemente XII, Pontif. max. oblatum Collegio Reginensi Oxoniae dono dedit.

Haud inique prorsus iudicavit *Petr. Cornellius*, nobilissimus inter Gallos poëta dramaticus Ludovico XIV regnante, superiores libri Aristotelis de Poëtica interpretes explicasse illum ut *Grammaticos* vel *Philosophos*; caruisse autem rei scenicae experientia; ideoque haud raro aut Aristotelis praecepta male cepisse, aut male impugnasse vel defendisse. Disseruit itaque ipse de carminis dramatici indole & regulis eo potissimum consilio, ut fabulas a se compositas partim cum Aristotelis praeceptis convenire, partim, si quando cum his non conveniant, id Aristotelis errori tribuendum esse ostenderet. [1] Quae *Cornellii* dissertatio, atque etiam ardor, quo ingeniosissimi & cultissimi Galli tum temporis rem scenicam excolebant, occasionem *Andreae Dacerio* dedisse videtur, librum Aristotelis de Poëtica denuo Gallice vertendi uberioribusque annotationibus illustrandi. [2] Versio ipsa laudem minime mere-

1 Vid. *Discours de l'utilité & des parties du poëme dramatique*, in Theatre de P. Corneille. P. I. *à Paris* 1689. 12. Cf. Lessing *Hamburg. Dramaturgie* B. II, p. 227 sq.

2 *La Poëtique d'Aristote, traduite en François avec des remarques par* André Dacier; *a Paris* 1692. 12. *Amsterd.* 1733. 8. De versione ipsa vide iudicium *Batteusii* in *Quatre poëtiques* Vol. I. pref. Recte Marmontel *Poëtique Française* pref. p. 6: Dacier *avoit fait voeu d'être de l'avis d'Aristote, soit qu'il l'entendit, ou qu'il ne l'entendit pas.* Nimis acerbe tamen in *Dacerium*

tur, quam adepta eſt. Ubi verbis Graecis, quemadmodum legebantur, ſanus ſenſus non inerat, *Dacerius* ſenſum intruſit haud raro non magis ſanum; multa loca plane non intellexit, ſed perperam vertit. Annotationes vero eius ſingulis capitibus ſubiunctae multum bonae frugis continent; praeterquam quod *Dacerius* textum expoſuit, quantum & quomodo ipſe eum perſpiciebat, diiudicavit ſaepius acute & docte varias lectiones, & attulit coniecturas nonnunquam haud infelices; diſputavit quoque tanquam ſtrenuus Ariſtotelis aſſecla adverſus *Cornellium* alioſque, & legentur illae annotationes omnino maxima cum utilitate ab iis, qui qualem vim Poëtica Ariſtotelis habuerit in Poëticen Gallorum, praeſertim in Dramaticen, accuratius pernoſcere cupiant. Factum eſt hinc etiam, ut noſtrates, cum poëſin dramaticam ab initio maxime ad exemplum poëtarum Gallorum conformarent, Poëticen quoque Ariſtotelis ut plurimum ex verſione *Dacerii* legerent, & in diſputationibus ſuis de ſingulis Ariſtotelis praeceptis ad eiuſdem annotationes praecipue reſpicerent. Ipſe *Leſſingius* in *Dramaturgia Hamburgenſi* ex tot libri Ariſtotelis de Poëtica interpretibus non niſi *Dacerium* & *Curtium* lauda-

nonnunquam invectus eſt *Voltarius*, ipſe propter dramaticen ſuam egregie a *Leſſingio* noſtro caſtigatus. Verſionem Dacerii praeiverunt Rapini *Reflexions ſur la poëtique d'Ariſtote & ſur les ouvrages des poëtes anciens & modernes*; *à Paris* 1647. 12. -- *Remarques ſur les nouvelles reflexions touchant la poëtique, par le* P. Vavaſſeur; *à Paris* 1675. 12. --- *La Poëtique d'Ariſtote, traduite du Grec par le Sieur* de Norville; *à Paris* 1671. 12.

vit. Recentiori tempore prodiit in Gallia *Batteusii* opus inscriptum: *Les quatre Poëtiques d'Aristote, d'Horace, de Vida, de Despreaux, avec les traductions & des remarques; par Mr. l'Abbé* Batteux, *Professeur Royal, de l'Academie françoise & de celle des Inscriptions & belles lettres; à Paris.* Voll. II. 1771. 8. In textu Graeco plerumque *Batteusius* secutus est Sylburgium & Victorium; versio Gallica est Daceriana multo elegantior & melior, nequaquam tamen ab omni parte consummata; notae ipsa Aristotelis praecepta illustrant, respectu etiam ad *Cornellii* sententiam habito; partim Dacerii versionem corrigunt; animadversiones criticas non reperi. Mutavit autem *Batteusius* textum passim e duobus Codd. bibliothecae Parisiensis olim Regiae (MMCXVII. MMXL.) posthac diligentius collatis, quae mutationes in infima textus margine breviter indicatae sunt. [1] Tentavit praeterea loca quaedam emendare & explicare in *Mémoires de l'Academie des Inscr.* Vol. XXXIX. XLI. (Parif. 1777. 1782).

Inter Germanos recentiores librum Aristotelis de Poëtica in vernaculum sermonem transtulit *M. C. Curtius*, [2] vir doctissimus, postea Prof. eloq.

1 Cf. Gœttingische philol. Bibliothek Vol. I, P. VI.

2 *Aristoteles Dichtkunst, ins Deutsche übersetzt, mit Anmerkungen und besondern Abhandlungen versehen von* Michael Conrad Curtius. *Hannover*, 1753. 8. Commentationes annexae agunt: *Von dem Wesen und dem wahren Begriffe der Dichtkunst -- Von den Personen und Handlungen eines Heldengedichts --- Von der Absicht des Trauerspiels -- Von den Personen und Vorwürfen der Comœdie -- Von der Wahrscheinlichkeit -- Von dem Theater der Alten.*

Marburgenſis. Eſt haec verſio ſumma cum induſtria elaborata; congeſſit inſuper auctor in notis uberrimis ex optimorum interpretum commentariis & aliis de re poëtica ſcriptoribus, praeſertim Gallicis, quidquid tam ad optimam lectionem textus Graeci conſtituendam, quam ad praecepta Ariſtotelis explananda & recte diiudicanda pertinere exiſtimabat. Enimvero induſtria, qua *Curtius* opus ſuum perfecit, praecipua eius laus eſt: nam in verſione ab Ariſtotelis mente ſaepe aberravit, cum multae textus corruptelae poſthac demum ſublatae ſint, multaque adminicula ad interpretationem ei defuerint, quibus nunc uti licet. Sic etiam in notis ſalubriter & recte monita mixta ſunt cum falſis & ieiunis. Quae in commentationibus ſubiunctis de poëſi epica & dramatica tam veteri quam recentiori *Curtius* diſſeruit, poſt eum ab aliis, maxime *Leſſingio*, melius declarata & conſtituta ſunt. Sapit inſuper tota dictio tractationiſque modus *Gottſchedianiſmum* adeo, ut hodie vix aliquis cultioris ingenii opus *Curtii* perlegere ſuſtineat. Eſt tamen illud a me non neglectum.

Novam deinde Poëtices Ariſtotelicae editionem adornavit (Lipſ. 1780. 8.) *Theophilus Chriſtoph. Harles*, Prof. eloq. Erlangenſis. Textum reddidit Sylburgianum, [1] perpaucis lectionibus mutatis, in quibus ſunt, quas melius non mutaſſet, reli-

1 Inſertus eſt quoque liber Ariſtotelis de poëtica ex rec. Sylburgii Chreſtomathiae Graecae P. I a *Chriſtoph. Godofr. Schützio* (Halae 1772. 8.) editae.

ctis ceterum omnibus mendis, quae in textu Sylburgiano lectorem offendunt. Est insuper textus in hac editione valde vitiose impressus. Addidit *Harlesius*, praeter paraphrasin Goulstonianam proxime sub textu varias lectiones ex edd. Ald. Sylb. Casaubon. Heins. & Batteusii excerptas, quibus unam alteramve coniecturam de suo immiscuit. In infima textus margine leguntur tum notae Sylburgii, tum ipsius editoris, in quibus posterioribus aut de varietate lectionis pluribus disceptatur, aut loca quaedam fusius explicantur. In locis tamen difficilioribus frustra has notas adieris, aut omnino notas quaesiveris.

Omnibus superioribus libri Aristotelis de Poëtica editoribus palmam praeripuit *Fridericus Volfgangus Reizius*, Professor quondam Lipsiensis Graece doctissimus. Exhibuit quidem in editione sua (Lips. 1786. 8.) non nisi textum Graecum, at eum diligentissime recensitum, plurimisque mendis, quibus adhuc inquinatus erat, etiamsi iam dudum a prioribus interpretibus melior lectio proposita esset, tandem liberatum. Utinam per fata licuisset praestantissimo viro addere novae huic textus recensioni commentarium suum! Elucescet quidem e notis meis, unde petierit b. *Reizius* maximam saltem emendationum suarum partem; quibus tamen causis fuerit adductus in pluribus locis, ut lectionem ita constitueret, iam non constat, neque divinando satis tuto assequi licet. Spem fecit ante aliquot annos *F. A. Wolf*, Prof. eloq. Halensis clarissimus, ad quem schedae

Reizianae translatae ſunt, ſe annotata a b. *Reizio* ad Poëticen Ariſtotelis publici iuris facturum eſſe; quae ipſa ſpes vetuit Ariſtarchum noſtrae aetatis compellare, ut αὐτόγραφα Reiziana meo uſui permitteret.

Supereſt, ut de tribus noviſſimis libri Ariſtotelis de Poëtica editionibus, quae in Britannia prodiere, tum de duabus eiuſdem verſionibus Anglicis *Thomae Twining* & *Iacobi Pye*, denique de verſionibus Hiſpanicis dicam. Editio *Guilielmi Cooke*, Coll. Reg. Soc. & in Academia Cantabrigienſi Graecae linguae praelectoris, nullam habet dotem peculiarem, qua ſe commendet. [1] Textus nitide impreſſus eſt Goulſtonianus. Verſio Latina editoris ſcatet vitiis, quod vel ex uno eius ſpecimine ſatis manifeſtum fiet. Verba Ariſtotelis in principio libri, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσα τῆς αὐτῆς ἐστι μεθόδου, λέγωμεν, ἀρξάμενοι κατὰ φύσιν πρῶτον ἀπὸ τῶν πρώτων --- ſic vertuntur: *Et ſimiliter de aliis, quotcunque* eiuſdem rationis *ſunt, dicamus, orſi ſecundum naturam* principio a principibus. --- Nihilominus *Cookius* in praelectione muneris auſpicandi cauſa habita & editioni praefixa valde contemtim de omnibus ſuperioribus interpretibus loquitur. *Hos*, inquit, *partim legi, partim conſului, hiſque nonnullis aliquantum, pleriſque nihil plane acceptum retuli. --- Erant Athenae in Athenis ipſis fruſtra quaerendae, & deſiderandus nimirum, non tam qui Ariſtotelem, ac qui eos explanaret, qui in Ariſtotele explanando nomen ſuum profeſſi erant.* --

1 Cantabrig. 1785. 8.

In eadem praelectione poëseos dramaticae originem indagans simul *religionis primae atque primariae vestigia repetit, quemadmodum apud poëtas veteres vere pios, atque Homerum praecipue, sacra omni cognitione & copia refertissimum, exstant expressa.* Reperit adeo doctrinam christianam in Homeri carminibus: "Ατη Homerica *nihil aliud* ei *sonat aut potest sonare, atque Apostolica illa ἁμαρτία* (p. 9). *Gratiae* tres *numero perhibentur, quod* S. Spiritus, *omnis boni muneris dator ac largitor,* ternarium *in* Deo numerum conficeret, *essetque summi numinis tanquam* apex & cumulus (p. 17.) — Sed mitto hominem Anticyras ablegandum, quem in fine seculi XVIII *Professorem Cantabrigiensem* fuisse mirabuntur posteri. Addam tantum, notas adiectas esse tali auctore dignas; quomodo autem idem notissimam *Grayi Elegiam* Graece metro elegiaco & dialecto dorica satis feliciter reddere potuerit, nisi hoc opus sit alius, me non assequi.

Paullo ante *Cookium* Poëticen Aristotelis edidit *T. Winstanley,* A. M. Coll. Hert. Soc. (Oxonii, e typograph. Clarendon. 1780. 8). Repetiit quidem vir eruditissimus & κριτικώτατος textum & paraphrasin Goulstoni una cum notis ab eodem & Uptono corrasis; addidit autem sub textu varias lectiones ex editione Aldina & Vallae versione diligentissime excerptas, nec non ex quatuor Codd. bibliothecae Mediceae ab *A. M. Bandini,* bibliothecae Mediceae & publicae Marucellianae custode, in eius usum collatis. Codices ipsos *Bandinius* in literis ad editorem datis ita descripsit :

„I. Cod. XIV. Plut. XXXI. chartaceus in quarto maiori, ſec. XV. charactere grandiori exaratus optimeque ſervatus, cum correctionibus quibuſdam valde raris ab eadem manu, in quo potiſſimum amanuenſis peccavit, quod identidem in exſcribendo ſimilitudine alicuius vocis deceptus, aliquas dictiones, interdum etiam integras periodos praetermiſit, ut ſuis iam locis annotavimus; praeterea voces quaſdam aliquanto obſcuriores in lacuna reliquit.„ [Laudatur hic Codex in notis meis *Cod. Med. A.*]

„II. Cod. XIV. Plut. LX. chartaceus in 4. min. ſec. XV. charactere perſpicuo, optime ſervatus, in quo praepoſitiones interdum videas accentibus deſtitutas, ita ut *διαμέλους* pro *διὰ μέλους*, *διαμέτρων* pro *διὰ μέτρων* exhibeat; quod nos, niſi ubi ſententiae mutatio fieret, annotare ſupervacaneum duximus. Habet praeterea ſummaria quaedam in margine rubricata; Graeca quidem eiuſdem manus; Latina vero *Ang. Politiani*, cuius erat Codex, ut eius ex epigraphe apparet.„ [*Cod. Med. B.*]

„III. Cod. XVI. Plut. LX. chartac. in 4. min. ſec. XV. charactere minuto exaratus, correctionibus quibuſdam ab eadem manu & ſummariis rubricatis in margine.„ [*Cod. Med. C.*]

„IV. Cod. XXI. Plut. LX. chartac. in 4. min. ſec. XV. litera grandiori, cum ſummariis Graecis in margine rubricatis ab eadem manu & aliis Latinis. Scatet autem correctionibus, quae ut plurimum cum edita lectione conveniunt.„ [*Cod. Med. D.*]

Adiunxit praeterea *Winstanleius* egregiam observationum maximam partem criticarum mantissam, in quibus vulgatam lectionem ab aliis interpretibus mutatam vel sollicitatam defendit, iusta eius explicatione proposita, plura etiam loca ulcerosa partim ope Codd. supra laudatorum, partim ex Madii, Victorii, aliorumque emendatione, partim etiam ex propria coniectura, plerumque docta & felici, sanare studuit.

Novissimam libri Aristotelis de Poëtica editionem a *Thoma Tyrwhitto* paratam post huius obitum († 1786) excudi curavit *Thomas Burgess* (Oxonii, e typograph. Clarendon. 1794. 8. etiam in forma 4. charta splendidiori). Minime satisfecit hoc *Tyrwhitti* opus exspectationi meae. Correxit ille quidem passim textum Goulstonianum, sed nequaquam ita, ut potuisset & debuisset; relictae ab eo sunt sordes iam a superioribus interpretibus, inprimis a b. *Reizio* nostro, cuius editionem non novit, textu eiectae; mutavit quoque temere aliquoties, quae sana erant. Diligentius atque felicius versatus est in emendanda Goulstoni paraphrasi Latina, quam etiam in versionem magis literalem mutavit. Animadversiones *Tyrwhitti* utique plura continent ingeniose, docte & acute monita, quibus nonnullis locis adhuc obscuris nova lux affunditur, etiamsi excipias, quae ex aliorum commentariis depromta sunt. At enimvero, quod maxime miratus sum, plurimae emendationes & coniecturae, quas *Tyrwhittus* tanquam suas proposuit, non ipsi, sed aliis, inprimis *Madio*, de-

bentur, & vix sunt earum, quae notatu digniores videri possint, tres quatuorve ipsi propriae. Haud dubie *Tyrwhittus*, cum per triginta & quinque annos, sicut ipse in fragmento praefationis in schedis eius reperto narravit, consilium novae editionis libri de Poëtica animo volutaverit, primis annis ex veteribus commentariis emendationes & coniecturas quasdam excerpsit, & postea, cum per annos duodecim ministeriis quibusdam civilibus implicitus fuisset, oblitus est, unde illas acceperit, adeo ut proprii ingenii critici fetus esse sibi persuaderet. Ceterum novas copias criticas ipse *Tyrwhittus* non habuit; quibus tamen ornavit amici reliquias *Burgessius*. Adiecit enim vir praestantissimus varias lectiones Codicum *Guelpherbytani*, collati *Heynii* cura; *Veneti* a *Iacobo Morellio*, Bibliothecae ad St. Marc. Venetae custode, excerpti; omnium *Parisiensium* olim Regiorum MDCCXLI. MMXL. MMXXXVIII. MMCMXXXVIII. & *Leidensis* ex apographo b. *Davidis Ruhnkenii*. Erant praeterea in manibus *Burgessii* variae lectiones Codicis *Matritensis* a *Morellio* quoque cum eo communicatae, nec non apographum Codicis *Vaticani*, quod *Petro Giuntotardo* acceptum refert. Nescio sane, quae *Burgessio* fuerit causa, quod haec subsidia critica apud se retinuerit.

Codicis Guelpherbytani cum mihi ipsi etiam copiam fecerit *Langerus*, eruditissimus bibliothecae Guelpherbytanae praefectus, iam alias de mea Aristotelis editione optime meritus, paullo accuratius eum describam. Codex est chartaceus,

optime ſervatus, charactere eleganti & perſpicuo exaratus, ſec. XV. ut arbitror, in fol. Pertinuit olim ad *Marquardum Gudium*, cuius bibliotheca in Guelpherbytanam tranſiit. Continet praeter *librum Ariſtotelis de Poëtica:* 1) *Supplementum characterum Theophraſti*, viz. octo illa capitula, quae Henricus Stephanus ex Photio depromta primus edidit (Pariſ. 1557. 8. p. 97), cum in plerifque MS. Codd. deſiderentur; 2) *Characteres Theophraſti;* 3) *Problemata Rhetorica Anonymi;* 4) *Libellum Anonymi de figuris, quarum Hermogenes in ſuis de inventione & ideis libris meminit.* Textus libri de Poëtica in hoc Codice fere omnino conſpirat cum textu *editionis Morelianae* ſupra memoratae e Cod. MSto expreſſae, & *Cod. Pariſienſis* 2040. Differt quidem nonnunquam ab his, v. c. cap. XVI, 2, leguntur in Guelpherbytano, quae in Morel. & Pariſ. 2040. deſunt (vid. not.); ibid. §. 3. habet Morel. quae deſunt in Guelph. & Par. cuiuſmodi tamen differentiae amanuenſium incuriae tribuendae ſunt. Ceterum iam *Curtius* nonnullas varias lectiones e Codice Guelpherbytano in notis ad verſionem ſuam Poëtices Ariſtotelicae Germanicam excerpſit.

Verſiones Anglicae libri Ariſtotelis de Poëtica omnino exſtant quatuor. Prima prodiit a. 1705. Quamvis ex Graeco textu facta eſſe ab auctore dicatur, revera tamen, *Twiningio* teſte, ex verſione Gallica *Dacerii* facta eſt, cuius etiam praefatio & annotationes ſimul translatae ſunt. In margine adſcripſit auctor emendationes quaſdam ex

Graeco textu, quae, ut vir doctus supra laudatus ait, in ipsam versionem si migrassent, eam peiorem adhuc reddidissent. Commemoravit Fabricius (Bibl. Gr. Vol. III, p. 371 ed. Harles.) versionem Anglicam *Rymeri* cum *Renati Rapini observationibus*. Londin. 1674. 8. Cum autem nullibi eam reperire potuerit *Twiningius*, probabile ipsi videtur, Fabricium *Rymeri* versionem solarum observationum *Rapini* circa Aristotelis Poëticam, Londini a. 1694 editam, pro huius ipsius versione habuisse. Secunda versio Anglica, cuius auctorem *Twiningius* ignorat, edita est a. 1775. Refertissima est erroribus & vitiis, neque omnino huic operi auctor idoneus erat, quod plura eius specimina a *Twiningio* prolata luculentissime ostendunt. Tertia est ipsius *Twiningii* [1] versio egregia, doctissimis anno-

1 *Aristotle's Treatise on poëtry, translated with notes on the translation and on the original; and* two dissertations *on* poëtical *and* musical imitation. *By* Thomas Twining, M. A. London 1789. 4 mai. Dissertationes *Twiningii* equidem Germanice verti & una cum versione libri Aristotelis de Poëtica edidi: *Aristoteles über die Kunst der Poësie. Nebst* T. Twining's *Abhandlungen über die poëtische und musikalische Nachahmung.* Berlin 1798. 8. Monere liceat, me hanc versionem iam ante sex annos confecisse e textu nonnullis in locis aliter constituto ac eum infra constitui. In editione a me in usum scholarum mearum curata (Gottingae 1794) textus maximam partem ex editione Reizii expressus est, paucis lectionibus mutatis, quas tamen mutationes non omnes in textum infra exhibitum admisi. Quae autem in *Argumento* libri de Poëtica de hoc omnino disputavi, ea ex epistola ad *Io. Arnoldum Ebert*, Prof. quondam colleg. Carol. Brunsvicensis, illi editioni praemissa, repetita sunt. Uberius exposita leguntur in commentatiuncula: *Ueber die Poëtik des Aristoteles. Ein Fragment über ein Fragment*, in fronte versionis Germanicae supra memoratae. Argumentum libri de Poëtica ipsum ex edit. *Tyrwhitti*, cuius exemplum a me correctum typothetis describendum dedi, sumtum est.

tationibus illuſtrata. Certe non novi opus recentioris alicuius Britanni, cuius argumentum ex elegantiorum literarum ambitu petitum ſit, quod Twiningiano illi poſſit aequari, ſive ſpectes eruditionem auctoris, ſive ingenii acumen, & iudicii maturitatem iunctam cum inſigni modeſtia, ſive denique dictionis elegantiam. Selegit *Twiningius* non ſolum ex ſuperiorum Ariſtotelis commentatorum & recentiorum de re poëtica omnino ſcriptis, quibus ipſe textus Graecus libri de Poëtica corrigi & explanari poſſet; ſed dilucidavit etiam propriae eruditionis face plura loca ad poëſin veterum praeſertim dramaticam pertinentia, quibus adhuc dilucidatione opus erat. Maxime ſtuduit Ariſtotelis placita & locutiones ex ceteris eiuſdem & ex Platonis libris, ex totius doctrinae Ariſtotelicae indole & nexu, & ſermone philoſopho peculiari explicare. Diſceſſi ſaepius a *Twiningii* ſententia, ſed non tam in ſenſu, quem ille Ariſtotelis praeceptis & verbis tribuit, quam in ſingulis textus lectionibus, ubi, deſtitutus etiam pluribus auxiliis criticis, quae mihi aderant, veram lectionem aut in verſione non ſecutus eſſe, aut in notis non praetuliſſe, aut omnino non cognoviſſe videbatur. *Reizii* editione *Twiningius* quoque caruit. Quartam denique verſionem Anglicam curavit *Henricus Iacobus Pye*, nobiliſſimus apud hodiernos Britannos poëta & doctrina elegantiori excellens. Edidit primum ſolam verſionem (Londin. 1788), quam poſtea retractavit & commentario ampliſſi-

mo auxit.[1] Laude dignissimus est candor, quo de Twiningii aemuli meritis in praefatione iudicium tulit. Consideravit autem Aristotelis artem poëticam respectu simul potissimum ad poësin recentiorem Britannorum maxime & Gallorum Italorumque habito, de textu ipso critice emendando & explanando minus sollicitus. Erit igitur *Pyei* commentarius iis praecipue utilis, qui praecepta Aristotelis cum recentiori poësi epica & dramatica comparare voluerint; nam usus quoque est *Pyeus* Dramaturgia Hamburgensi *Lessingii;* uti *Twiningii* commentarius iis, quorum magis interfuerit, ipsa illa philosophi praecepta rectius intelligere. Differt in pluribus versio *Pyei* a Twiningiana, ita tamen plerumque, ut melior esset, si non differret.

Paucis denique mentionem faciam versionis Hispanicae *Florii.* Inscripta est: *La Poëtica de Aristoteles dada a nuestra lengua Castellana por* Don Alonso Ordonnez. -- *Annadese nuevamente el texto Griego, la version Latina, y notas de* Daniel Heinsio, *y las del Abad* Batteux, *traducidas del Francès, y se ha supplido y corregido la traduccion Castellana por* Don Casimiro Florez Canseco, *Cathedratico de lengua Griega en los Reales estudios de esta corte.* Madrit. 1778. 8. Prima editio prodiit Madriti 1626. 8. In animadversionibus occurrunt lectio-

1 *Commentary illustrating the Poëtic of Aristotle by examples taken chiefly from the modern Poëts. To which is prefixed a new and corrected edition of the translation of the Poëtic. By Henry Iames Pye Esq. London* 1792. *Rymeri* versionem *Pye* quoque non exstare putat.

nes Codd. bibl. Scorialenſis. De illis ipſis, uti de verſione, iudicare nequeo, quippe linguae Hiſpanicae imperitus.

Iam habent lectores recenſum editionum & verſionum libri Ariſtotelis de Poëtica, quae adhuc, quantum mihi quidem conſtat, lucem viderunt. Praeter paucas illas, quas me non vidiſſe dixi, reliquas omnes mihi ſuppeditavit bibliotheca Regia academica. Quemadmodum apparatu critico uſus fuerim ad textus expolitionem -- nam diſputationes de praeceptorum Ariſtotelis veritate & uſu inſtituere, a conſilio huius editionis alienum fuiſſet -- lectores intelligentes ipſi videant, & aequo animo iudicent; piget enim longius praefari. Scrib. Gottingae in academia Georgia Auguſta d. XX. Februarii cIɔ Iɔ ccc.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΡΗΤΟΡΙΚΗ

ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

ARGUMENTUM

LIBRI ARISTOTELIS

DE RHETORICA

AD ALEXANDRUM.

Epistolae ad Alexandrum, Macedoniae regem, quae in huius libri fronte legitur, ſi aliqua fides fuerit, rogaverat hic Ariſtotelem ſaepius, ut is eloquentiae forenſis praecepta ad ſe perſcriberet. Paulo ſerius obtemperans Alexandri mandato philoſophus primum in hac ipſa epiſtola moram excuſat, affirmatque, ſe non per negligentiam quandam negotium ſibi impoſitum adhuc diſtuliſſe, ſed ut quam diligentiſſime illud perficeret. Progreditur deinde ad artis dicendi laudes, eiuſque ſtudium eo magis regio iuveni commendatum vult, quo turpius ſit, principi loco conſtitutum rerumque geſtarum gloria ceteris antecellentem vulgaribus etiam hominibus in dicendo inferiorem eſſe. Omnino eum exhortatur, ut animum & ingenium excolat, prudentiamque in rebus adminiſtrandis ſibi acquirat; cum principis virtus imperio eius ſubiectis lex & exemplum ſit; ab illius prudentia & conſilio omnis imperii fortuna, ſicut liberarum civitatum a legibus, pendeat; nec ſapientiam ſuam facile probaverit aliquis, niſi in agendo rationem ducem ſemper ſequatur, qua adeo ſola homo bruta animalia ſuperet. Quemadmodum autem im-

perator sui sit servator exercitus, ita eloquentiam cum sapientia coniunctam humanae vitae gubernatricem esse. Sub finem epistolae monuit Aristoteles, se ex aliorum rhetorum artibus collegisse, quidquid expolitum elimatumque in iis inveniretur, & mittere iam duos libros, quorum alter ad Theodectea pertineat, alter vero a Corace conscriptus sit. Posteriorem periisse, alibi annotavi, ubi quoque plura de hoc epistolae loco disputata sunt 1.

Ipsum librum Aristoteles a definitione partium artis dicendi exorditur. (Cap. I.) *Tria* sunt orationum forensium genera, *concionale, demonstrativum, iudiciale*. Horum species sunt: *suasio, dissuasio; laus; vituperatio; accusatio, defensio;* denique *quaestio*, aut per se, aut respectu ad aliud quid habito. Iam vero has singulas species Aristoteles deinceps latius persequitur. *Suasio* est exhortatio ad aliquid vel eligendum, vel dicendum, vel agendum. *Dissuasio* est dehortatio, ne quid vel eligatur, vel dicatur, vel agatur. Suasorem ostendere oportet, id, ad quod exhortatur, esse iustum, legitimum, utile, honestum, iucundum, factu facile, aut saltem factu possibile, & necessarium. Dissuasorem ex contrariis dehortari oportet. Iustum est hominum omnium aut plurimorum consuetudo non scripta, honesta turpiaque determinans. Lex est communis civitatis consensus, verbis scriptis praecipiens, quomodo unumquodque agendum sit. Utile, quod ratione & corporis, & animi, & rerum externarum considerari potest, aut est praesentium bonorum conservatio, aut absentium acquisitio, aut malorum instantium propulsatio, aut futurorum incommodorum inhibitio. Honestum est, e quo splendor & honos in eos, qui aliquid gesserint, emanaturus sit. Iucundum, quod gaudio afficit. Facile, quod brevi tempore, aut minimo labore impensaque absolvitur. Possibile, quodcunque fieri natura potest. Necessarium denique, quod non arbitrii nostri est, sed tanquam ex divina aut humana necessitate fit. Contraria his quaenam sint, haud difficile est intellectu. Sequuntur iam praecepta, quomodo his locis utendum sit, eaque exemplis illustrata.

1 Vol. IV, pag. 5. Conf. Addenda ibidem.

Res (Cap. II), de quibus maxime vel in senatu, vel apud populum consultationes fiunt, ad septem capita revocari possunt. Aut enim deliberatur de *sacris*, aut de *legibus*, aut de *statu civili*, aut de *foederibus & pactis cum aliis civitatibus*, aut de *bellis*, aut de *pace*, aut de *reditibus*.

Quod si de sacris conservandis sermo futurus sit, petat orator argumenta ex *iusto*, viz. iniustum ab omnibus haberi, si praeter mores patrios aliquid agatur, niti sacra oraculorum effatis, & utique divinum cultum a civitatis conditoribus institutum retinendum esse; ex *utili*, viz. conducere priscum ritum rebus & privatorum, & totius civitatis, nec non conferre ad civium virtutem & audentiam; ex *honesto*; ex *iucundo*; ex *possibili*. Cum vero suadendum sit, ut splendidiori apparatu sacrificia fiant, probet orator, addere praesentibus aliquid esse eadem augere ac firmare; fore Deos magis propitios magis colentibus; maiores quoque non eundem semper modum in sacrificiis observasse. Cum denique ad minus sumtuosum sacrificiorum apparatum exhortari placuerit, describat orator temporis conditionem; inculcet auditoribus, Deos non tam sacrificantium sumtibus, quam pietate gaudere, immo stultissimos a Diis iudicari supra virium modum aliquid facientes; respici etiam oportere ad civitatis res secundas vel adversas; omnino dicat, esse sacrificium omnium quidem optimum, quod pie adversus Deos, sumtibus moderatis, cum utilitate ad bellum, nec sine spectaculorum splendore instituatur.

De legibus concionantem, & de statu civili, illarum & huius indolem, & quatenus illae huic conveniant, probe intelligere necesse est. Sunt praeclara quaedam hanc in rem ab Aristotele observata. In principatu populari magistratus parvi quidem ac plurimi sorte eligendi sunt; summi vero totius multitudinis suffragiis. Cavendum est praecipue legibus, ne multitudo divitibus insidietur, & contra inducendi sunt isti, ut ministeria publica ultro cum munificentia subeant, honores iis legibus ipsis decernendo. Cavendum quoque est, ne agri mortuorum, eorumque substantiae publicentur. Qui pro patria fortiter pugnantes perierunt, iis honestus sepulturae locus assignandus est, eorumque filii ad pu-

bertatem usque publicis alimentis enutriendi sunt. In principatu paucorum magistratus aeque sunt distribuendi inter illius ordinis viros. Ex magistratibus autem plurimi sorte ducendi, summi vero occulto suffragio, & iureiurando, & maxima cum diligentia decernendi sunt. Cavendum maxime est legibus, ne rempublicam gerentes ulla cives contumelia afficiant, & ut controversiae horum brevi dissolvantur, neque in tempus trahantur. Vulgus ex agris in urbem non congregandum est; nam plebs facile turbare rempublicam, paucorumque dominatum rescindere incipit. Oratorem autem legem aliquam suadentem inprimis ostendere oportet, esse eam iustam, reliquis legibus consentaneam, & civitati utilem; adversario contra considerandum est, an lex sit iniusta, cum reliquis legibus non consentiens, & civitati inutilis.

Socios sibi solent adsciscere civitates, cum per se non satis validae sint, aut bellum aliquod metuant, aut subditos quosdam a se defecturos esse putent. Si quis igitur populo de societate cum alia civitate ineunda persuadere voluerit, ostendat, esse eam maxime tempestivam, colere socios iustitiam, bene meruisse iam antea de republica, pollere opibus, & esse vicinos. Si cui societatem dissuadere animus fuerit, probet his contraria, quantum licuerit.

Cum ad bellum voluerit excitare orator, exponat primo loco belli caussas, dicat deinde, adesse omnia, quibus civitas in bello superior futura sit, deprimat adversariorum partes, augeat & amplificet opes civitatis. Quod si placuerit, bellum futurum impedire, demonstret, esse omnino nullam aut nimis levem belli caussam, fore illud civitati damnosum, superari hanc opibus ab adversariis, accidere posse in bello varias calamitates. Si ad pacem exhortandum fuerit in praesenti bello, & quidem rebus a civitate bene ac feliciter gestis, moneat, faciendam esse pacem civibus, dum victoria fruantur, secundam fortunam saepius in adversam transiisse, pacem victos servare, & victoribus rerum in bello acquisitarum fructum afferre. Quibus adversae in bello res exstiterint, hos ex ipsis casibus ad pacem exhortetur, & suadeat, ne hostes irritare pergant, & bellum continuando se suaque prorsus per-

dant. Omnino utatur orator ad bellum aliquod dissolvendum iis argumentis, quibus utplurimum commoventur homines, ut belli gerendi finem faciant, v. c. iusta hostes rogare, esse civitatem bello defatigatam, diffidere cives inter se, sumtus ad bellum necessarios deficere &c.

De reditibus denique agenti videndum est, an sit ex publicis civitatis bonis aliquid neglectum, unde aliquis proventus civitati accrescere possit. Quod si horum nihil adfuerit, suadendum est, ut a civibus pro singulorum copiis tributa exigantur; ut pauperes corpora praestent, locupletes pecunias, opifices arma. Si res postulaverit, dicendum est, esse proventus civitatis omnibus civibus communes, esse eos diuturnos, ac magnos; hostibus autem secus.

Ad genus orationum *demonstrativum* (Cap. III) pertinent tanquam species *laudatio* (εἶδος ἐγκωμιαστικὸν) & *vituperatio* (εἶδος ψεκτικόν). Laudatio est consiliorum, & factorum, & dictorum insignium amplificatio, additis & accommodatis, quae absint. Opposita illi est vituperatio, insignia extenuans, ingloria (ἄδοξα) exaggerans. Laudabilia sunt: iusta, legitima, utilia, honesta, iucunda, & quae facilia factu sunt (cf. Cap. I). Laudantem igitur ostendere oportet, esse horum aliquid sive in hoc homine, sive in rebus huius, quod aut ipse gesserit, aut quod per ipsum manaverit, aut ex hoc contigerit, aut eius gratia factum sit, aut sine hoc non effectum fuerit. Eodem modo vituperantem ostendere oportet, illorum contraria inesse in eo homine, aut re, quae vituperatur. Attulit Aristoteles plura exempla, quomodo his praeceptis utendum sit, uti etiam varios locos tum ad amplificandum, tum ad extenuandum, quos hic exscribere non attinet. Tenendum autem est, amplificationis & extenuationis locos in aliis quoque orationum speciebus utilitatem habere.

Genus orationum *iudiciale* (Cap. IV) complectitur *accusationem* & *defensionem*. Accusatori, & quidem improbitatis adversarium criminanti, dicendum est, esse facinus huius iniquum & civibus perniciosum; stultitiam vero obiicienti tantum, esse, quae adversarius agat, inutilia, turpia, iniucunda, neque omnino perfici posse. Scire autem oportet accusantem, quaenam criminibu-

ſupplicia ſint ex legibus conſtituta, & quibuſnam criminibus ipſi iudices poenas ſtatuant. Iam vero poena a lege definita, accuſanti ſolum incumbit probare, facinus patratum eſſe, & amplius, adverſarium illud ſponte, de induſtria, nec caſu quodam commiſiſſe. Curandum etiam eſt, ut venia adverſario intercludatur. Ad defenſionem tria potiſſimum praecepta dari poſſunt. Aut enim defendentem oſtendere oportet, in iudicium vocatum facinus, cuius inſimulatur, non commiſiſſe; aut, ſi commiſſum fuerit, eſſe illud iuſtum, legitimum, nec civitati inutile; aut, ſi hoc probari nequeat, eſſe per imprudentiam & caſu peccatum, ut apud auditores veniae fiat locus. Ceterum eadem defenſori cognoſcenda & conſideranda ſunt, quorum haud inſcium & incurioſum accuſantem eſſe debere modo obſervatum eſt.

Quaeſtio (Cap. V), quam ſingulare orationis genus poſuit auctor, eſt dilucidatio conſiliorum, aut actionum, aut verborum alicuius ſibimet ipſis, & reliquae hominis vitae contrariorum. Oportet igitur quaerentem conſiderare, v. c. an aliquis fuerit antea amicus, & poſtea inimicus, & rurſus amicus; an contraria nunc dicat prius a ſe dictis; an flagitia reliquis actionibus ſuis contraria commiſſurus ſit, opportunitate data.

Expoſitis iam in univerſum orationum generibus, eorumque ſpeciebus & proprietatibus, pergit Ariſtoteles ad explicanda praecepta, qua ratione his tum ſingulis, tum inter ſe coniunctis & commixtis uti orator debeat. Enumerat itaque (Cap. VI) ea, quae omnibus generibus communia ſunt. Quoniam autem de locis a iuſto & legitimo, ab utili & honeſto, (quorum, licet illi omnibus ſpeciebus communes ſint, maxima tamen utilitas in *ſuaſionibus* eſt,) praetereaque de amplificatione & extenuatione, (quarum uſus, uti in ceteris ſpeciebus quoque, ita maxime in *laudatione* & *vituperatione* obtinet,) iam in ſuperioribus egit, alia nunc omnibus ſpeciebus communia diligentius perſequitur.

Incipit a *probationibus* (Cap. VII), quarum duo ſtatuit genera, primum earum, quae ex ipſis verbis, & rebus, & hominibus ducuntur, alterum externarum, quae his accommodantur. Prioris generis ſunt *probabilia*, *exempla*, *tecmeria*, *enthymemata*, *ſententiae*, *ſigna*, *elenchi*; poſterioris *teſtes*, *iuramenta*, & *quaeſtiones per tormenta*.

Probabile eſt, cuius exempla auditores in animo habent, (οὗ λεγομένου παραδείγματα ἐν ταῖς διανοίαις ἔχουσιν οἱ ἀκούοντες,) ut v. c. ſi quis dicat, velle ſe, hoſtes rebus adverſis uti; hoc probabile eſt; nam auditores idem cupiunt. Tres ſunt maxime Probabilis ſpecies, una, quae in accuſando aut defendendo eas animi perturbationes comprehendit, quibus homines natura afficiuntur; ſecunda morem exprimens plerumque receptum; tertia lucrum reſpiciens. Hae quidem Probabilis ſpecies ex ipſa re petitae ſunt. Sed poſſunt quoque loci Probabilium ab ipſo adverſario (in accuſatione) & a reo (in defenſione) derivari. Poterit accuſator oſtendere, adverſarium idem facinus ſaepe antea patraſſe, aut huic ſimilia, fructum ex eo cepiſſe, conſueſſe homines in ea aetate conſtitutos, (v. c. ſi adverſarius iuvenis ſit,) ita agere, eſſe amicos & ſocios adverſarii tales, qualis ipſe deſcribitur. Defenſor ſimili modo ex contrariis argumentari poterit.

Exempla (Cap. VIII) ſunt res iis, de quibus ſermo eſt, ſimiles, aut contrariae. Adhibere ea oratorem oportet, quando eius interfuerit, ut minus veriſimile magis perſpicuum fiat. Sunt autem duo exemplorum genera, unum a rebus petitum, quae ſecundum rationem, alterum ab iis ductum, quae praeter rationem evenerunt. Utroque genere orator pro conſilio ſuo uti debet. Sumere vero licet exempla tum ex praeteritis, tum etiam ex praeſentibus.

Tecmeria (*coniecturae*) ſunt (Cap. IX), quaecunque rebus, de quibus agitur, repugnant, aut quibus ipſa ſibi oratio adverſatur. Ex talibus enim repugnantiis auditores colligere ſolent, omnino neque in dictis, neque in factis aliquid veri ineſſe. Hae igitur ab oratore non negligendae ſunt.

Enthymemata (Cap. X) ſunt, quae non ſolum orationi & rei adverſantur, ſed etiam aliis rebus omnibus. Erunt autem enthymemata oratori in promtu, ſi conſideraverit, an oratio aut ſibi ſit contraria, aut iuſto, aut legi, aut utili, aut honeſto, aut poſſibili, aut facili, aut probabili, aut moribus dicentis, aut rerum conſuetudini. Defendentem vice verſa contra argumentari oportet.

Sententia (Cap. XI) eſt in univerſum declaratio pro-

priae opinionis de re aliqua omnino. Sententiae aut per se clarae sunt, aut a vulgari opinione discrepant. Posterioribus quidem rationes breviter addat orator necesse est. Petere licet sententias aut ex peculiari rei natura, aut ex superlatione (v. c. *Atrociores* fures *sunt*, *quam* latrones), aut ex assimilatione (v. c. *Pecuniam clam qui surripit*, *idem facit*, *quod qui urbem prodit*).

Signum rei est aliud quiddam (Cap. XII), vel ante rem, vel una cum re, vel post rem contingere solitum. Sunt autem signa & facta & non facta (*σημεῖον γεγονὸς, καὶ μὴ γεγονὸς*, *positive und negative Zeichen*), eademque & facti, & non facti. Alia signa efficiunt *opinionem*, alia *scientiam*. Loci signorum inveniendorum.

Elenchus (*demonstratio*) est, quod aliter se habere non potest, quam quomodo dicimus (Cap. XIII). Sumuntur autem elenchi ex iis, quae naturâ necessaria sunt, & ex iis, quae naturâ fieri aut possunt, aut non possunt. — Speciebus iam primi probationum generis sigillatim expositis, additisque nonnullis de earum discrimine (Cap. XIV), Aristoteles ad explicandas species alterius probationum generis procedit.

Testimonium est (Cap. XV) rei nobis cognitae voluntaria confessio. Testis aut est fide dignus, aut fide indignus, aut ambiguus. Testimonium probabile & a teste fide digno profectum non eget epilogo, nisi forte decori gratia. Cum autem testis fides suspecta fuerit, haec utique firmanda est. Rursus si contra testimonium aliquod nobis disputandum fuerit, omnibus viribus oratorem anniti oportet, ut eius fidem labefactet. Attulit Aristoteles varios locos, quibus & accusaturus & defensurus pro suo quisque arbitrio uti poterint.

Quaestio est hominis confessio tormentis exacta (Cap. XVI), cuius quidem veritatem modo tueri & roborare, modo infringere licet. Loci huc spectantes.

Iusiurandum (Cap. XVII) est declaratio demonstrationis expers cum invocatione divini numinis. Loci ad eius fidem vel augendam vel minuendam.

Sequuntur nunc & alia praecepta, quae ipsius orationis formam, indolem & partes attinent. Primum de *praeoccupatione* (Cap. XVIII), qua orator, auditorum existimationem, & adversarii verba praeveniens, obvias

difficultates removet. Praecipit igitur Ariftoteles oratori, quomodo eum fe habere oporteat, fi auditores vel initio orationis, vel in media oratione ipfi dicenti obftrepant & conturbentur. Oftendendum ei maxime eft, auditores confultationem aut defenfionem perturbantes propriis confiliis fuis, civitatis utilitati, omnique iufto, legitimo & honefto repugnare. Quod fi autem adverfarium praevenire animus fuerit, fi orator dicat prior, praeoccupando folvenda & infirmanda funt, quae adverfarius dicturus effe videatur; fi pofterior, dicendum illi eft, adverfarium mentitum effe calumnias occupando, bene confcium, has redargutum iri; rem ex fe potius, quam ex adverfario cognofcendam effe.

Poftulata funt (Cap. XIX), quae oratores ab auditoribus poftulant, alia quidem iufta, fi legibus confentanea funt, alia vero iniufta, fi legibus adverfantur. Oportet oratorem poftulatorum vim bene perfpicere, ne iniuftum quidquam adverfarius a iudicibus flagitet.

Iteratio (*παλιλλογία*) eft brevis admonitio eorum (Cap. XX), quae in oratione adhuc dicta funt. Utendum eft ea, tum circa partium orationis, tum circa totius orationis exitum. Iterare poteft orator vel ratiocinando, vel interrogando, vel enumerando, vel eligendo. Singula ab Ariftotele exemplis illuftrata funt.

Ironia eft (Cap. XXI), cum aliud dicimus, aliud dicere fimulamus, aut rei imponimus nomen competens rei contrariae.

Urbana fit oratio (Cap. XXII), fi & ftructura orationis, & locutiones hominum moribus fimiles funt, ad quos orator dicit; deinde fi verba commutantur, nec femper eadem adhibentur in eadem fententia. Quod fi orator voluerit orationem facere prolixam, opus eft, ut rem dividat, quae in fingulis per fe intelliguntur, fufe tamen explicet, eadem pluribus nominibus circumfcribat, dicta faepius iteret &c. Qui autem dicendi voluerit brevitate uti, eum rem uno vocabulo eoque breviffimo complecti, paucas adhibere copulas, plurima coniungere, iterationes amovere oportet. Ex quibus etiam apparet, qua ratione orator mediocritatem in dicendo confequatur.

Figurae nominum (Cap. XXIII) funt tres, fimplex, compofita, & translata. Sic etiam tres *compofitiones* (no-

minum) ſunt, una a vocali incipiens & in vocalem deſinens; ſecunda a muta incipiens & in mutam deſinens; tertia mutas cum vocalibus iungens. Sunt denique *conſtructiones* quatuor: *una*, ſimilia nomina aut invicem collocans, aut diſpergens; *ſecunda*, eiſdem rationibus utens, aut eas invicem mutans; *tertia*, uno aut multis nominibus rem appellans; *quarta* denique, res nominans aut omittens.

Interpretatio in duas partes (Cap. XXIV) ſex modis inſtitui poteſt: a) Hic poteſt & hoc, & aliud facere; b) Hic quidem haud poteſt, alius autem poteſt; c) Hic & hoc, & aliud poteſt; d) Neque hic, neque alius hoc poteſt; e) Hic quidem poteſt, alter vero non poteſt; f) Hic quidem alterum poteſt; alius vero alterum non poteſt. Adiecta ſunt ab Ariſtotele ſingulis modis exempla.

Erit autem *oratio dilucida* (Cap. XXV), ſi propriis rerum nominibus utatur orator, ambigua evitet, ſi vocales non deinceps ponat, ſi articulos opportune & apte locet, ſi curet, ut ne confuſa ſit, neque perturbata nominum compoſitio, ſi coniunctiones ante dictas aptae conſequantur copulae.

Oppoſitorum (ἀντιθέτων) tria genera ſunt (Cap. XXVI), unum, ſi oppoſitae res & contrarium nomen & vim contrariam habent; ſecundum, ſi *nomina ſola* ſibi contraria ſunt; tertium, ſi *vis ſola* rerum oppoſitarum contraria eſt. Primum genus antitheſeos optimum eſt.

Compar (Cap. XXVII) eſt, ſi duo ſimilia enuntiantur commatia. *Aſſimilatio* vero eſt, ſi non ſolum commatia (quoad ſenſum) ſimilia ſunt, ſed etiam ſimilibus verbis efficiuntur. (Cap. XXVIII.)

Iam ex ipſis orationis partibus prima eſt *exordium*, eaque omnibus ſeptem orationis ſpeciebus communis. (Cap. XXIX.) Utitur prooemio orator, ut rem, de qua dicturus eſt, ſummatim exponat, & auditores ſive attentos, ſive ad benevolentiam propenſos ſibi comparet. Quomodo igitur hoc optime prooemio perfici poſſit, maxime in genere deliberativo & ſuaſorio, Ariſtoteles oſtendit. Si auditores oratori non infeſti fuerint, neque orationi, neque ipſi rei, ſtatim a brevi declaratione rei exordiendum eſt, & exhortandi ſunt auditores, ut attente benevoleque audiant. Sin vero alii,

qui ante dixerunt, oratorem insimulatione praevenerint, aut si opinio auditorum mala sive ex praeteritis, sive ex praesenti de dicente, de eius oratione, de re, anticipata fuerit, necesse est, ut orator ante omnia se ab iis, quorum insimulatus fuerit, defendat, eorum causas & rationes breviter in medium proferat, malam opinionem corrigat, aut removeat, & tum demum auditores ad attentionem exhortetur.

Exordium sequitur *enarratio* (Cap. XXX), qua aut res gestae vel nuntiantur ab oratore, vel auditoribus in memoriam revocantur, aut res praesentes deinceps exponuntur, aut futura praedicuntur. Oportet narrationem esse brevem, dilucidam, nec probabilitate destitutam. Collocari autem possunt narrationes tribus modis. (Cap. XXXI.) Quod si pauca fuerint, de quibus dicendum est, eaque auditoribus nota, narrationem eorum cum exordio bene orator coniunget; si multa & incognita auditoribus, bene narrabit singula, simulque, esse ea iusta, utilia, honesta ostendet; si res denique fuerint levis momenti, optime eas in exordio, & quidem nude, declarabit.

Enarratione rerum facta, singula in medium prolata *confirmanda* sunt. (Cap. XXXII.) Primum iis fidem facere oportet, argumentis sive a bona fama dicentis, sive a rerum consuetudine, sive ab exemplis, a vulgaribus sententiis &c. ductis. Postea vero probandum est, ea vel iusta, vel legitima, vel utilia, vel iucunda, vel facilia, vel possibilia esse. Sub finem uniuscuiusque orationis partis iteratione uti licet. Insuper adhiberi potest praeoccupatio (Cap. XXXIII); ita ut orator adversarii argumenta infirmet atque deprimat, sua vero augeat & roboret.

Egit adhuc auctor de praeceptis, quae omnibus orationum generibus communia sunt; addit iam nonnulla singulis generibus magis propria (Cap. XXXIV); v. c. generi deliberativo. Quod si orator suadere voluerit, ut vel civitati, vel privatis hominibus in discrimine versantibus auxilium feratur; commemoret ante omnia, si qua his fuerit erga auditores sive amicitia, sive gratia, sive misericordia. Quorum nihil si in usum vocari poterit, dicat, carere eos omnibus bonis, & carituros esse, nisi auditores misericordiae locum dent,

Diſſuadere poterit orator ex contrariis locis. Quod ſi aliorum ſuaſionibus contradicendum eſt, oratorem in exordio primum proponere oportet, quibus ſit contradicturus; tum reliqua ſigillatim expendere, & demonſtrare, eſſe ea neque iuſta, neque legitima, neque honeſta, neque utilia, & cet. — Similiter adiunxit Ariſtoteles locos ad laudandum & vituperandum, ad accuſationem & quaeſtionem ſpectantes, quos repetere hîc nolo.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΡΗΤΟΡΙΚΗ
ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ἐπέστειλας μοι, ὅτι πολλάκις πολλοὺς πέπομφας πρὸς ἡμᾶς τοὺς διαλεξομένους ὑπὲρ τοῦ γραφῆναί σοι τὰς μεθόδους τῶν πολιτικῶν λόγων· ἐγὼ δὲ οὐ διὰ ῥαθυμίαν ὑπερεβαλλόμην ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις, ἀλλὰ διὰ τὸ ζητεῖν, οὕτως ὑπὲρ αὐτῶν γραφῆναί σοι διηκριβωμένως, ὡς οὐδεὶς ἄλλος γέγραφε τῶν

ARISTOTELIS
RHETORICA
AD ALEXANDRUM.

Aristoteles Alexandro S.

Fecisti me literis certiorem, saepius Te plures ad me misisse, qui mecum agerent, ut orationum civilium praecepta in usum Tuum conscriberem; ego vero non negligentia quadam per hoc tempus rem distuli, sed quoniam cupiebam, tam exquisite de illis ad Te scribere, ut nemo alius scripserit eo-

περὶ ταῦτα πραγματευομένων. ταύτην δὲ εἰκότως τὴν διανοιαν εἶχον. ὥσπερ γὰρ ἐσθῆτα σπουδάζεις τὴν εὐπρεπεστατην τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχειν, οὕτω δύναμιν λόγων λαβεῖν ἐστί σοι πειρατέον τὴν εὐδοξοτάτην. πολὺ γὰρ κάλλιόν ἐστι καὶ βασιλικώτερον, τὴν ψυχὴν ἔχειν εὐγνωμονοῦσαν, ἢ τὴν ἕξιν τοῦ σώματος ὁρᾷν εὐειματοῦσαν. καὶ γὰρ ἄτοπόν ἐστι, τὸν τοῖς ἔργοις πρωτεύοντα φαίνεσθαι τῶν τυχόντων τοῖς λόγοις ὑστερίζοντα, καὶ ταῦτα εἰδότα, ὅτι τοῖς μὲν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευομένοις ἡ ἀναφορὰ περὶ πάντων τῶν πραγματων εἰς τὸν δῆμόν ἐστι· τοῖς δ' ὑπὸ τὴν τῆς βασιλείας ἡγεμονίαν τεταγμένοις πρὸς λόγον. ὥσπερ οὖν τοὺς αὐτονόμους τῶν πόλεων διορθοῦν εἴωθεν ἐπὶ τὸ κάλλιστον ἄγων ὁ κοινὸς νόμος, οὕτω τοὺς ὑπὸ τὴν σὴν βασιλείαν καθεστῶτας ἄγειν δύναιτ' ἂν ἐπὶ τὸ συμφέρον ὁ σὸς λόγος. καὶ γὰρ ὁ νόμος ἐστὶν, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, λόγος ὡρισμένος καθ' ὁμολογίαν κοινὴν πό-

rum, qui in eadem opera verſati fuerunt. Quod quidem recte apud animum conſtitui. Quemadmodum enim veſtium decore atque magnificentia ceteris hominibus praeſtare ſtudes; ita etiam Tibi annitendum eſt, ut dicendi facultate omnium laudem ſuperes. Nam longe pulchrius eſt, & magis regium, habere animum bene inſtructum, quam habitum corporis videre pulchris veſtibus ornatum. Abſurdum quoque eſt, rebus geſtis ceteris antecellentem videri in dicendo hominibus ex vulgo inferiorem eſſe, praeſertim cum conſtet, iis, qui in populari civitatis ſtatu vivunt, omnia ad populum referenda eſſe; unius imperio vero ſubiectis ad rationem. Quemadmodum igitur liberae civitates communi lege ad honeſtiſſimum finem ducente reguntur; ſic ratio Tua poterit imperio Tuo ſubiectis, quidquid utile ſit, perſuadere. Nam lex quoque eſt, ut ſimpliciter dicam, ratio communi civitatis conſenſu definita, indicans, quomodo unum-

λεως, μηνύων, πῶς δεῖ πράττειν ἕκαστα. πρὸς δὲ τούτοις, οὐκ ἄδηλον οἶμαί σοι τοῦτό ἐστιν, ὅτι τοὺς μὲν λόγῳ χρωμένους, καὶ μετὰ τούτου πάντα πράττειν προαιρουμένους, ὡς ὄντας καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς, ἐπαινοῦμεν· τοὺς δὲ ἄνευ λόγου τι ποιοῦντας, ὡς ὄντας ὠμοὺς καὶ θηριώδεις, μισοῦμεν. διὰ τούτου καὶ κακοὺς τὴν αὐτῶν κακίαν ἐμφανίσαντας ἐκολάσαμεν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς δηλώσαντας αὐτῶν τὴν ἀρετὴν ἐζηλώσαμεν. οὕτω καὶ τῶν μελλόντων κακῶν ἀποτροπὴν εὑρήκαμεν, καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ὄνησιν ἔσχομεν. καὶ διὰ τούτου καὶ τὰς ἐπιούσας δυσχερείας ἐφύγομεν, καὶ τὰς μὴ προσούσας ἡμῖν ὠφελείας ἐποριστάμεθα. ὥσπερ γὰρ βίος ἄλυπος, αἱρετὸς, οὕτω λόγος συνετὸς, ἀγαπητός. εἰδέναι δέ σε δεήσει, ὅτι παραδείγματά ἐστι τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων τοῖς μὲν ὁ νόμος, τοῖς δὲ ὁ σὸς βίος καὶ λόγος. ὅπως οὖν διαφέρων ᾖς πάντων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, πᾶσαν ἐστί

quodque agendum sit. Praeterea vero haud fugere Te existimo, quod ratione utentes, eaque duce singula peragentes, tanquam honestos & bonos, laudibus prosequamur; contra absque ratione aliquid facientes, tanquam rudes & feros, oderimus. Quamobrem etiam mali, si malitiam suam factis declaraverint, puniuntur, dum bonos virtute sua eminentes admiratione dignos habemus. Sicque & quomodo futuras calamitates evitemus, bonisque instantibus fruamur, adinvenimus. Proinde & imminentes difficultates effugimus, & absentes utilitates comparavimus. Nam veluti vita nulli moerori obnoxia eligenda est, sic etiam mens prudens studiose comparanda. Neque id Te praetereat oportebit, quod plurimis hominibus, aliis quidem lex, aliis vero vita Tua & ratio exemplo sint. Ut cunctis igitur tum Graecis tum barbaris antecellas, omni opera anniten-

σοι σπουδὴν ποιητέον, ἵνα τὴν ἐκ τούτων ἀπομίμησιν οἱ περὶ ταῦτα διατρίβοντες, τοῖς τῆς ἀρετῆς στοιχείοις καλλιγραφούμενοι, μὴ πρὸς τὰ φαῦλα σφᾶς αὐτοὺς ἄγωσιν, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἀρετῆς μετέχειν ἐπιθυμῶσιν. * ἔτι δὲ τὸ βουλεύεσθαι τῶν περὶ τὸν ἄνθρωπον θειότατόν ἐστιν. ὥστε οὐκ εἰς τὰ πάρεργα καὶ μηδενὸς ἄξια τὴν σπουδὴν ἐστί σοι καταναλωτέον, ἀλλὰ τὴν μητρόπολιν αὐτὴν τοῦ καλῶς βουλεύεσθαι μαθεῖν βουλητέον. τίς γὰρ δήποτ' ἂν ἀμφισβητήσειε τῶν νοῦν ἐχόντων, ὅτι τὸ μὲν πράττειν μὴ βουλευσάμενον, σημεῖόν ἐστιν ἀνοίας· τὸ δὲ κατὰ τὴν ὑφήγησιν τοῦ λόγου συντελεῖν τι τῶν ὑπ' ἐκείνου παραγγελθέντων, παιδείας; ἰδεῖν δέ ἐστι πάντας τοὺς ἄριστα τῶν Ἑλλήνων πολιτευομένους λόγῳ πρῶτον, ἢ τοῖς ἔργοις, συγγινομένους. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοὺς μέγιστον ἀξίωμα τῶν βαρβάρων ἔχοντας, τούτῳ πρὸ τῶν πραγμάτων χρωμένους, εἰδότας καλῶς, ὡς ἀκρόπολίς ἐστι σωτηρίας ἡ διὰ τοῦ λόγου γινομένη τοῦ συμφέροντος

dum est Tibi, ut, qui in his versantur (in legibus ferendis), *& secundum morum doctrinam virtutis exempla verborum ornatu prosequuntur, non ipsi turpiter se gerant, sed ad eandem virtutem se componant. Rerum est praeterea humanarum maxime divinum, consultatione uti. Quare non in supervacaneis & futilibus rebus opera Tibi consumenda est, sed allaborandum potius, ut, quod in his praecipuum est, bene consultandi artem perdiscas. Quis enim sanae mentis dubitaverit, si quis inconsulto quid egerit, amentiae quidem; sin autem ratione duce, sapientiae signum esse? Videre etiam licet, omnes optime inter Graecos rempublicam administrantes consultatione inter se convenire, priusquam agant. Itemque apud eos, qui inter barbaros dignitate praestant, consultationem factis anteire; quippe qui probe norint, considerationem utilita-*

θεωρία. ταύτην ἀπόρθητον οἰητέον, οὐ τὴν ἐκ τῶν οἰκοδομημάτων ἀσφαλῆ πρὸς σωτηρίαν εἶναι νομιστέον. ἀλλὰ γὰρ ὀκνῶ ἔτι πλείω γράφειν, μήποτε καλλωπίζεσθαι δόξω περὶ τῶν ἀκριβῶς γνωριζομένων, ὡς οὐχ ὁμολογουμένων, πίστεις ἐπιφέρων. διόπερ ἀφήσω, ἐκεῖνα μόνον εἰπὼν, περὶ ὧν ἔνεστι λέγειν εἰς ἅπαντα τὸν βίον, ὅτι τοῦτό ἐστιν, ᾧ διαφέρομεν τῶν λοιπῶν ζώων, [τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς διαφερόντως τῶν λοιπῶν ἕξομεν ἀνθρώπων,] οἱ μεγίστης τιμῆς ὑπὸ τοῦ δαιμονίου τετυχηκότες. ἐπιθυμίᾳ μὲν γὰρ καὶ θυμῷ καὶ τοῖς τοιούτοις χρῆται καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα πάντα, λόγῳ δὲ οὐδὲν τῶν λοιπῶν, χωρὶς ἀνθρώπων. ἀτοπώτατον ἂν οὖν εἴη πάντων, εἰ τούτῳ μόνῳ τῶν λοιπῶν ζώων εὐδαιμονέστερον βιοῦντες, τὸ αἴτιον τοῦ καλῶς εἶναι διὰ ῥαθυμίαν ἀφῶμεν κατολιγωρήσαντες. διακελεύομαι δή σοι πάλαι παρακεκλημένῳ, τῆς τῶν λόγων ἀντέχε-

tis mente institutam esse salutis arcem. Et hanc quidem inexpugnabilem putandam esse ; non arcem manu constructam tutum salutis propugnaculum haberi posse. Sed vereor pluribus hac de re scribere, ne fortassis ostentare me ipsum videar, dum probare instituam, quae omnibus in promtu sunt, quasi non concessa fuerint. Quare missis his, ea tantum dicam, de quibus ad omnem vitam dicere licet, hoc solum esse, quo ceteris animalibus praestamus, [hoc igitur & nos prae ceteris hominibus habebimus,] *quippe qui summum decus a divino numine adepti sumus. Nam cupiditate quidem & ira & aliis huiuscemodi utuntur etiam animalia quaeque reliqua, ratione autem homo dumtaxat. Absurdum itaque omnium maxime esset, si, quo solo feliciores ceteris animalibus vivimus, causam bene vivendi ipsam, id prae negligentia incuriose reliquerimus. Proinde Te iam pridem incitatum etiam atque etiam hortor, ut dicendi philosophiam omni studio complectare. Nam*

σθαι φιλοσοφίας. καθάπερ γάρ ἐστι φυλακτικὸν σώματος ὑγίεια, οὕτω τῆς ψυχῆς φυλακτικὸν καθέστηκε παιδεία. ταύτης γὰρ προηγουμένης, οὐ πταίειν συμβήσεταί σοι περὶ τὰς πράξεις, ἀλλὰ σώζειν ἁπάσας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς ὑπαρχούσας σοι τῶν ἀγαθῶν κτήσεις. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, εἰ τὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς βλέπειν ἡδὺ, τὸ τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασιν ὀξυδερκεῖν ἐστι θαυμαστόν. ἔτι δὲ ὥσπερ ὁ στρατηγός ἐστι σωτὴρ τοῦ στρατοπέδου, οὕτω λόγος μετὰ παιδείας ἡγεμών ἐστι βίου. ταυτὶ μὲν οὖν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια παραλιπεῖν νομίζω καλῶς ἡμῖν ἔχειν κατὰ τὸν ὑπάρχοντα καιρόν. ἔγραψας δέ μοι διακελευόμενος, ὅπως μηδεὶς τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων λήψεται τὸ βιβλίον τοῦτο, καὶ ταῦτα εἰδὼς, ὅτι, καθάπερ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεννηθέντας οἱ γεννήσαντες τῶν ὑποβαλλομένων μᾶλλον φιλοῦσιν, οὕτω καὶ οἱ εὑρόντες τι τῶν μετεχόντων. ὥσπερ γὰρ ὑπὲρ τέκνων, τούτων τῶν λόγων ὑπεραποτεθνή-

veluti corpus bona valetudine, ita & animus disciplina servatur. Huius enim ductu haudquaquam Tibi in rebus gerendis aberrare contigerit, quin potius, ut verbo dicam, omnia iam parta bona plane tuebere. Quod si praeterea oculis videre, iucundum, animi luminibus perspicere, admirabile est. Item, quemadmodum imperator sui est servator exercitus, ita ratio cum disciplina coniuncta vitae est gubernatrix. Sed haec atque his similia ut iam missa faciam convenire videtur. Monuisti autem literis Tuis, ne quis alius hunc librum accipiat, quippe qui non sis nescius, sicuti parentes, quos ex se genuerint, magis, quam suppositos partus, amare solent, eodem modo qui aliquid invenerint, (magis hoc amare,) *quam quibus eo uti contigerit. Non secus enim pro inventis, atque pro li-*

κασιν. οἱ μὲν γὰρ Πάριοι λεγόμενοι σοφισταὶ, διὰ τὸ μὴ τεκεῖν, αὐτοὶ διὰ ῥαθυμίαν ἄμουσον οὐ στέργουσιν, ἀλλὰ χρήματα λαβόντες ἀποκηρύττουσιν. διὰ τοῦτο γοῦν ἐγώ σοι παρακελεύομαι διαφυλάττειν οὕτω τοὺς λόγους τούτους, ὅπως νέοι καθεστῶτες ὑπὸ μηδενὸς χρήμασι διαφθαρήσονται, κοσμίως δὲ μετὰ σοῦ συμβιώσαντες, εἰς ἡλικίαν ἐλθόντες, δόξης ἀκηράτου τεύξονται. παρειλήφαμεν δὲ, καθάπερ ἡμῖν ἐδήλωσε Νικάνωρ, καὶ τῶν λοιπῶν τεχνογράφων, εἴ τις τι γλαφυρὸν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν τούτων γέγραφεν ἐν ταῖς τέχναις. περιτεύξῃ δὲ δυσὶ τούτοις βιβλίοις· ὧν τὸ μέν ἐστιν ἐμὸν ἐν ταῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ τέχναις Θεοδέκτῃ γραφείσαις· τὸ δὲ ἕτερον Κόρακος. τὰ δὲ λοιπὰ τούτοις ἰδίᾳ πάντα γέγραπται περί τε τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν δικανικῶν παραγγελμάτων· ὅθεν πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν εὐπορήσεις ἐκ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων σοι γεγραμμένων. ἔρρωσο.

beris emori periclitentur. Enimvero ſic dicti Sophiſtae Parii, quoniam nihil pariunt, ipſi pro inerti negligentia non amant, ſed acceptis pecuniis dimittunt. Quamobrem Te exhortor, ita haec dicendi praecepta ſerves, ut cum & ipſa adoleverint, nullius opibus violentur, ſed honeſte decoreque Tecum una vivant, & cum in adultam aetatem evaſerint, immaculatam laudem nanciſcantur. Aſſumſimus autem, ſicuti nobis Nicanor *expoſuit, ſi quid iiſdem de rebus apud ceteros artis ſcriptores expolitum invenimus. Impendes autem operam hiſce duobus libris, quorum alter* meus *eſt continens artes ad* Theodecten *ſcriptas; alter vero* Coracis. *Ceterum illi ſcriptores omnia ſigillatim ſcripſerunt, & de orationibus concionalibus, & de iudicialibus; quapropter ex hiſce commentariis ad Te perſcriptis utriuſque generis praecepta cognoſces. Vale.*

ΚΕΦ. α΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ, ΚΑΙ ΑΠΟΤΡΕΠΤΙΚΟΥ.

Edd. Cap. II. ΤΡΙΑ γένη τῶν πολιτικῶν εἰσι λόγων, τὸ μὲν δημηγορικὸν, τὸ δὲ ἐπιδεικτικὸν, τὸ δὲ δικανικόν. εἴδη δὲ τούτων ἑπτὰ, προτρεπτικὸν, ἀποτρεπτικὸν, ἐγκωμιαστικὸν, ψεκτικὸν, κατηγορικὸν, ἀπολογητικον, καὶ ἐξεταστικὸν, ἢ αὐτὸ καθ' αὑτὸ, ἢ πρὸς ἄλλο. τὰ μὲν οὖν εἴδη τῶν λόγων τοσαῦτα ἀριθμῷ ἐστι. 2 Χρησόμεθα δὲ αὐτοῖς ἔν τε ταῖς κοιναῖς δημηγορίαις, καὶ ταῖς περὶ τὰ συμβόλαια δικαιολογίαις, καὶ ταῖς ἰδίαις ὁμιλίαις. οὕτω δ' ἂν ἑτοιμότατον λέγειν περὶ αὐτῶν δυνηθείημεν, εἰ καὶ καθ' ἓν ἕκαστον εἶδος ἀπολαβόντες ἀπαριθμησαίμεθα τὰς δυνάμεις αὐτῶν, καὶ τὰς χρήσεις, καὶ τὰς πράξεις. καὶ πρῶτον μὲν τὰς προτροπὰς καὶ ἀποτροπὰς, (ἐπείπερ ἐν ταῖς ἰδίαις ὁμιλίαις, καὶ

CAP. I.

De ſuaſione & diſſuaſione.

TRIA ſunt genera orationum civilium, concionale, demonſtrativum, iudiciale. Sunt autem horum ſpecies ſeptem, ſuaſio, diſſuaſio, laudatio, vituperatio, accuſatio, defenſio, & quaeſtio, aut ipſa per ſe, aut reſpectu ad aliud habito. Species igitur orationum tot numero ſunt. 2 Utemur autem iis & in concionibus publicis, & in cauſis forenſibus, & in privatis confabulationibus. Tum vero poterimus de iis aptiſſime dicere, ſi ſigillatim uniuſcuiuſque ſpeciei vim & uſum, & actionem deſcripſerimus. Et primum quidem de ſuaſionibus & diſſuaſionibus dicamus, (quoniam earum uſus in pri-

ταῖς κοιναῖς δημηγορίαις, ἐν τοῖσδε μάλιστα, αὐτῶν χρῆσίς ἐστι,) διέλθωμεν ἄν. 3 Καθόλου μὲν οὖν εἰπεῖν, προτροπὴ μέν ἐστιν ἐπὶ προαιρέσεις, ἢ λόγους, ἢ πράξεις παράκλησις· ἀποτροπὴ δὲ ἀπὸ προαιρέσεως, ἢ λόγων, ἢ πράξεων διακώλυσις. οὕτω δὲ τούτων διωρισμένων, τὸν μὲν προτρέποντα χρὴ δεικνύειν, ταῦτα, ἐφ' ἃ παρακαλεῖ, δίκαια ὄντα, καὶ νόμιμα, καὶ συμφέροντα, καὶ καλὰ, καὶ ἡδέα, καὶ ῥάδια πραχθῆναι. εἰ δὲ μὴ, δυνατά τε δεικτέον, ὅταν ἐπὶ δυσχερῆ παρακαλῇ, καὶ ὡς ἀναγκαῖα ταῦτα ποιεῖν ἐστι. τὸν δὲ ἀποτρέποντα δεῖ διὰ τῶν ἐναντίων κώλυσιν ἐπιφέρειν, ὡς οὐ δίκαιον, οὐδὲ νόμιμόν ἐστιν, οὐδὲ συμφέρον, οὐδὲ καλὸν, οὐδὲ ἡδὺ, οὐδὲ δυνατὸν πράττειν τοῦτο· εἰ δὲ μὴ, ὡς ἐργῶδες, καὶ οὐκ ἀναγκαῖον. ἅπασαι δὲ αἱ πράξεις μετέχουσι τούτων ἀμφοτέρων, ὥστε μηδ' ἑτέραν τῶν ὑποθέσεων ἔχοντα λόγων ἀπορεῖν. ὧν μὲν οὖν

vatis confabulationibus, & in concionibus publicis, in his vero maxime, locum habet). 3 Suasio est, ut summatim loquar, exhortatio, ut aliquid eligatur, aut dicatur, aut agatur; dissuasio vero dehortatio, ne quid eligatur, aut dicatur, aut agatur. Quibus ita definitis, suasorem ostendere oportet, ea, ad quae exhortatur, esse iusta, & legitima, & utilia, & honesta, & iucunda, & facilia factu. Si vero hoc dicere non poterit, declarandum erit, quando ad difficilia exhortatur, esse ea possibilia & necessaria. Dissuasorem autem ex contrariis dehortari oportet, rem non esse iustam, neque legitimam, neque utilem, neque honestam, neque iucundam, neque factu possibilem; sin minus, esse operosam neque necessariam. Omnes actiones utriusque harum participes sunt; quare unum vel alterum argumentum habens rationibus fidei faciendae non carebit.

ὀρέγεσθαι δεῖ τοὺς προτρέποντας καὶ ἀποτρέποντας, ταῦτά ἐστιν. 4 Ὁρίσασθαι δὲ πειράσομαι, τούτων ἕκαστον τί ἐστι, καὶ δεῖξαι, πόθεν αὐτῶν εἰς τοὺς λόγους εὐπορήσομεν. δίκαιον μὲν οὖν ἐστι τὸ τῶν ἁπάντων, ἢ τὸ τῶν πλείστων ἔθος ἄγραφον, διορίζον τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρά. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ γονέας τιμᾶν, καὶ φίλους εὖ ποιεῖν, καὶ τοῖς εὐεργέταις χάριν ἀποδιδόναι. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια οὐ προστάττουσι τοῖς ἀνθρώποις οἱ γεγραμμένοι νόμοι ποιεῖν, ἀλλ' ἔθει ἀγράφῳ καὶ κοινῷ νόμῳ νομίζεται. τὰ μὲν οὖν δίκαια ταῦτά ἐστι. 5 Νόμος δέ ἐστιν ὁμολόγημα πόλεως κοινὸν διὰ γραμμάτων προστάττον, πῶς χρὴ πράττειν ἕκαστα. 6 Συμφέρον δέ ἐστι τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν φυλακὴ, ἢ τῶν μὴ προσόντων κτῆσις, ἢ τῶν ὑπαρχόντων κακῶν ἀποβολὴ, ἢ τῶν προσδοκωμένων γενήσεσθαι βλαβερῶν διακώλυσις. διαιρήσεις

Quae igitur ſuadentes & diſſuadentes ſectari conveniat, haec ſunt. 4 Definire autem tentabo, unumquodque horum quid ſit, & oſtendere, unde eorum in dicendo nobis copiam faciemus. Iuſtum quidem eſt hominum omnium, aut plurimorum non ſcriptus mos, honeſta turpiaque determinans. Id vero eſt honorare parentes, & amicis bene facere, & bene facientibus gratiam referre. Haec enim & his ſimilia non iubent ſcriptae leges hominibus faciunda, ſed more non ſcripto & communi lege iuſta habentur. Iuſta igitur haec ſunt. 5 Lex vero eſt communis civitatis conſenſus ſcriptis praecipiens, quomodo unumquodque agendum ſit. 6 Utile eſt praeſentium bonorum conſervatio, aut abſentium comparatio, aut malorum inſtantium propulſatio, aut futurorum incommodorum inhibitio. Hoc autem divi-

δὲ τοῦτο τοῖς μὲν ἰδιώταις εἰς σῶμα, καὶ ψυχὴν, καὶ τὰ ἐπίκτητα. σώματι μὲν οὖν ἐστι συμφέρον ῥώμη, κάλλος, ὑγίεια. ψυχῇ δὲ ἀνδρεία, σοφία, δικαιοσύνη. τὰ δὲ ἐπίκτητα φίλοι, χρήματα, κτήματα. τὰ δ' ἐναντία τούτοις ἀσύμφορα. πόλει δὲ συμφέροντα τὰ τοιαῦτά ἐστιν, ὁμόνοια, δυνάμεις πρὸς πόλεμον, χρήματα, καὶ προσόδων εὐπορία, συμμάχων ἀρετὴ καὶ πλῆθος· καὶ συλλήβδην ἅπαντα τὰ τούτοις ὁμοιότροπα συμφέροντα νομίζομεν· τὰ δὲ τούτοις ἐναντία ἀσύμφορα. 7 Καλὰ δέ ἐστιν, ἀφ' ὧν εὐδοξία τις καὶ τιμή τις ἔνδοξος γενήσεται τοῖς πράξασιν. 8 Ἡδέα δὲ τὰ χαρὰν ἐργαζόμενα. 9 Ῥάδια δὲ τὰ μετὰ ἐλαχίστου χρόνου καὶ πόνου καὶ δαπάνης ἐπιτελούμενα. 10 Δυνατὰ δὲ πάντα τὰ ἐνδεχόμενα γενέσθαι. 11 Ἀναγκαῖα δὲ τὰ μὴ ἐφ' ἡμῖν ὄντα πράττειν, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνάγκης θείας ἢ ἀνθρωπίνης οὕτως ὄντα. τὰ μὲν οὖν

das oportet privatis quidem hominibus in corpus, & animum, & res extrarias. Corpori eſt utile robur, pulchritudo, bona valetudo. Animo vero fortitudo, ſapientia, iuſtitia. Extraria denique ſunt amici, opes, poſſeſſiones. His autem contraria inutilia ſunt. Civitati autem utilia ſunt huiuſcemodi, concordia, vires ad bellum, opes, redituum facultas, ſociorum virtus & multitudo; & ſummatim omnia his ſimilia utilia ducimus; his vero contraria inutilia. 7 Honeſta ſunt, ex quibus ſplendor aliquis atque honos in eos, qui aliquid geſſerint, emanaturus ſit. 8 Iucunda autem, quae gaudio afficiunt. 9 Facilia, quae breviſſimo tempore, & minimo labore impenſaque abſolvuntur. 10 Poſſibilia ſunt omnia, quaecunque fieri poſſunt. 11 Neceſſaria vero, quae ut fiant arbitrii noſtri non eſt, ſed quae tanquam ex divina aut humana neceſſitate ſic fiunt. Iuſta igitur,

δίκαια, καὶ τὰ νόμιμα, καὶ τὰ συμφέροντα, καὶ τὰ καλὰ, καὶ τὰ ἡδέα, καὶ τὰ ῥάδια, καὶ τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ ἀναγκαῖα, ταῦτά ἐστιν. 12 Εὐπορήσομεν δὲ περὶ τούτων λέγειν ἐξ αὐτῶν τε τῶν προειρημένων, καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις, καὶ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς, καὶ τῶν ἤδη κεκριμένων ὑπὸ θεῶν, ἢ ἀνθρώπων ἐνδόξων, ἢ ὑπὸ κριτῶν, ἢ ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἡμῖν. 13 Τὸ μὲν οὖν δίκαιον, οἷον ἂν ᾖ τὸν τρόπον, ἡμῖν δεδήλωται. τὸ δὲ ὅμοιον τῷ δικαίῳ τοιόνδ᾽ ἐστίν. ὥσπερ γὰρ δίκαιον νομίζομεν τοῖς γονεῦσι πείθεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον προσήκει μιμεῖσθαι τοὺς υἱοὺς τὰς τῶν πατέρων πράξεις· καὶ καθάπερ τοὺς εὖ ποιήσαντας ἀντευεργετεῖν δίκαιόν ἐστιν, οὕτω τοὺς μηδὲν ἡμᾶς κακὸν ἐργασαμένους δίκαιόν ἐστι μὴ βλάπτειν. τὸ μὲν οὖν ὅμοιον τῷ δικαίῳ τὸν τρόπον τοῦτον δεῖ λαμβάνειν. 14 Ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων χρὴ καταφανὲς ποιεῖν αὐτὸ τὸ παράδειγμα. καθάπερ γὰρ τοὺς κακόν τι ποιήσαντας δίκαιόν ἐστι

& legitima, & utilia, & honeſta, & iucunda, & facilia, & poſſibilia, & neceſſaria, haec ſunt. 12 De his autem copia dicendi nobis erit & ex ante dictis, & his ſimilibus, & ipſis contrariis, & ex iis, quae iam iudicata ſunt ſive a Diis, ſive ab hominibus illuſtribus, ſive a iudicibus, ſive ab adverſariis noſtris. 13 Cuiuſmodi igitur iuſtum ſit, a nobis declaratum eſt. Simile autem iuſto eſt huiuſmodi. Nam quemadmodum iuſtum exiſtimamus obtemperare parentibus, ſic etiam convenit, filios parentum res geſtas imitari; & quemadmodum beneficis vice verſa benefacere iuſtum eſt, ita iis, a quibus mali nihil ſuſcepimus, iuſtum eſt non nocere. Simile iuſto itaque hoc modo capiendum eſt. 14 Ex contrariis autem oportet exemplum ipſum perſpicuum facere. Nam veluti iuſtum eſt in eos animadvertere, qui aliquid mali

τιμωρεῖσθαι, καὶ τοὺς εὐεργετήσαντας οὕτω προσήκει ἀντευεργετεῖν. 15 Τὸ δὲ κεκριμένον ὑπό τινων ἐνδόξων δίκαιον οὕτω λήψῃ· ἀλλ᾽ οὐχ ἡμεῖς μόνον μισοῦμεν, καὶ κακῶς ποιοῦμεν τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι δίκαιον εἶναι κρίνουσι τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι. τὸ μὲν οὖν δίκαιον οὕτω μελετῶν πολλάκις λήψῃ. 16 Τὸ δὲ νόμιμον αὐτὸ μὲν οἷόν ἐστιν, ὥρισται ἡμῖν πρότερον. δεῖ δὲ, ὅπου ἂν ᾖ χρήσιμον, αὐτόν τε τὸν ἀγορεύοντα καὶ τὸν νόμον λαμβάνειν, εἶτα τὸ ὅμοιον τῷ γεγραμμένῳ νόμῳ. εἴη δὲ ἂν τοιόνδε· ὥσπερ γὰρ ὁ νομοθέτης μεγίσταις ζημίαις τοὺς κλέπτας ἐκόλασεν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς ἐξαπατῶντας μάλιστα τιμωρεῖσθαι· καὶ γὰρ οὗτοι κλέπτουσι τὴν διάνοιαν. καὶ καθάπερ ὁ νομοθέτης κληρονόμους πεποίηκε τοὺς ἐγγυτάτω γένους ὄντας τοῖς ἄπαισιν ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ τῶν τοῦ ἀπελευθέρου χρημάτων ἐμὲ νῦν προσήκει

patraverint, ita iis, qui nos beneficio affecerint, referre gratiam decet. 15 Id autem iuſtum, quod a quibuſdam claris viris iudicatum fuerit, ſic erit accipiendum: verum neque nos ſoli hoſtes odio inſequimur, maloque afficimus, ſed & Athenienſes & Lacedaemonii iuſtum iudicant hoſtes punire. Iuſtum igitur hoc modo ſaepius diſcutiens accipies. 16 Legitimum vero quale etiam ipſum ſit, antea a nobis definitum eſt. Oportet autem, ubi utile fuerit, ipſum dicentem legem quoque aſſumere, deinde ſimile legi ſcriptae. Eſſet vero huiuſmodi: nam ſicut legumlator maximis poenis fures plectendos voluit, ita & ſeductores maximopere punire oportet; hi enim furantur mentem (*hominis, quem deceperint*). Et quemadmodum legumlator heredes ſtatuit genere proximos iis, qui ſine liberis vita defuncti ſunt; ſic etiam rerum liberti me nunc dominum fieri decet;

κύριον γενέσθαι· τῶν γὰρ ἀπελευθερωσάντων αὐτὸν τετελευτηκότων ἐγγυτάτω γένους αὐτὸς ὤν, καὶ τῶν ἀπελευθέρων * δίκαιος ἂν εἴην ἄρχειν. 17 Τὸ μὲν οὖν ὅμοιον τῷ νομίμῳ τοῦτον τὸν τρόπον λαμβάνεται· τὸ δ' ἐναντίον ὧδε· εἰ γὰρ ὁ νόμος ἀπαγορεύει, τὰ δημόσια διανέμεσθαι, δῆλον, ὅτι, τοὺς διαιρουμένους αὐτὰ πάντας ἀδικεῖν, ὁ νομοθέτης ἔκρινεν. εἰ γὰρ τιμᾶσθαι οἱ νόμοι προστάττουσι τοὺς καλῶς καὶ δικαίως τῶν κοινῶν ἐπιστήσαντας, δῆλον, ὡς καὶ τοὺς τὰ δημόσια διαφθείροντας τιμωρίας ἀξίους νομίζουσιν. 18 Ἐκ μὲν οὖν τῶν ἐναντίων καταφανὲς οὕτω γίνεται τὸ νόμιμον, ἐκ δὲ τῶν κεκριμένων ὧδε· καὶ οὐ μόνον ἐγὼ τὸν νόμον τοῦτον ἕνεκα τούτων φημὶ τὸν νομοθέτην θεῖναι, ἀλλὰ καὶ πρότερον οἱ δικασταὶ, διεξιόντος Λυσιθίδου, παραπλήσια τοῖς νῦν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις ἐψηφίσαντο [ταῦτα] περὶ τοῦ νόμου τούτου. τὸ μὲν οὖν νόμιμον οὕτω μετιόν-

nam cum mortui ſint, qui eum manumiſerunt, & proximus his ipſe ſim cognatione, fas ſit, me etiam rerum liberti dominum fieri. 17 Legitimo ergo ſimile aſſumitur hoc modo; contrarium vero ſic: nam ſi lex prohibet publicas opes privatim diſtribuere, patet, legumlatorem cenſuiſſe, omnes privatim eas diſtribuentes iniuſte agere. Nam ſi eos leges ornari iubent, qui honeſte rebus communibus iuſteque praefuiſſent, patet, etiam opum publicarum diſſipatores mulcta dignos exiſtimari. 18 Ex contrariis igitur ita legitimum manifeſtum fit, ex iudicatis autem hoc modo: neque ipſe ſolum hanc legem harum rerum cauſa a legumlatore datam dico, ſed etiam antea iudices, auctore Lyſithida, aeque atque nunc a me dicitur ſententiam hac de lege protulerunt. Legitimum ergo hoc modo tractantes, mul-

τες, πολλαχῶς δείξομεν. 19 Τὸ δὲ συμφέρον αὐτὸ μὲν οἷόν ἐστιν, ἐν τοῖς πρότερον ὥρισται. δεῖ δὲ λαμβάνειν εἰς τοὺς λόγους τῶν προειρημένων καὶ ἐκ τοῦ συμφέροντος ἂν ὑπάρχῃ τι, καὶ μετιόντας τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ὑπὲρ τοῦ νομίμου καὶ τοῦ δικαίου διήλθομεν, οὕτω καὶ τὸ συμφέρον πολλαχῶς ἐμφανίζειν. 20 Εἴη δ' ἂν τὸ μὲν ὅμοιον τῷ συμφέροντι τοιόνδε· ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς πολέμοις συμφέρει, τοὺς εὐψυχοτάτους πρώτους τάττειν, οὕτως ἐν ταῖς πολιτείαις λυσιτελεῖ, τοὺς φρονιμωτάτους καὶ δικαιοτάτους προεστάναι τοῦ πλήθους. καὶ καθάπερ τοῖς ἀνθρώποις ὑγιαίνουσι συμφέρει φυλάττεσθαι, μὴ νοσήσωσιν, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν ὁμονοούσαις συμφέρον ἐστὶ προσκοπεῖν, μὴ στασιάσωσι. τὰ μὲν οὖν ὅμοια τῷ συμφέροντι τοῦτον τὸν τρόπον μετιὼν πολλὰ ποιήσεις. 21 Ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων ὧδέ σοι τὸ συμφέρον ἔσται καταφανές. εἰ γὰρ λυσιτελεῖ, τοὺς ἐπιεικεῖς τῶν πολιτῶν τιμᾶν,

tifariam demonſtrabimus. 19 Utile autem quale ſit, in ſuperioribus definitum eſt. Aſſumendum vero eſt in dicendo, ſi quid ex utilis ſpeciebus antea dictis inciderit, eodemque modo tractandum, quemadmodum in iuſto legitimoque tradidimus, & ſic licet utile pluribus modis declarare. 20 Simile autem utili eſſet huiuſmodi: ſicuti namque in bellis conducit, fortiſſimos primos in acie ordinare, ita etiam in civitatibus utile eſt, prudentiſſimos iuſtiſſimoſque multitudini praeeſſe. Et quemadmodum hominibus bona valetudine fruentibus conducit, ut caveant, ne in adverſam incidant, ita etiam pacatis civitatibus utile eſt, ut ſe ab omni ſeditione cuſtodiant. Similia igitur utili hoc modo tractans multa efficies. 21 Ex contrariis autem utile ſic erit perſpicuum. Etenim ſi utile eſt, cives aequos & bonos ho-

συμφέρον ἂν εἴη, καὶ τοὺς πονηροὺς κολάζειν. εἰ γὰρ οἴεσθε ἀσύμφορον τὸ μόνους ἡμᾶς πρὸς Θηβαίους πολεμεῖν, συμφέρον ἂν εἴη τὸ Λακεδαιμονίους συμμάχους ποιησαμένους ἡμᾶς, οὕτω Θηβαίοις πολεμεῖν. ἐκ μὲν δὴ τῶν ἐναντίων οὕτω τὸ συμφέρον καταφανὲς ποιήσεις. 22 Τὸ δὲ κεκριμένον ὑπ' ἐνδόξων συμφέρον ὧδε χρὴ λαμβάνειν· Λακεδαιμόνιοί τε γὰρ Ἀθηναίους καταπολεμήσαντες συμφέρειν αὐτοῖς ᾠήθησαν, μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀνδραποδίσασθαι· καὶ πάλιν Ἀθηναῖοι ἐξὸν αὐτοῖς ἀνοικίσαι τὴν Σπάρτην, συμφέρειν σφίσιν ᾠήθησαν, περιποιῆσαι Λακεδαιμονίους. 23 Περὶ μὲν οὖν τοῦ δικαίου, καὶ τοῦ νομίμου, καὶ τοῦ συμφέροντος οὕτω μετιὼν, εὐπορήσεις. τὸ δὲ καλὸν, καὶ τὸ ῥᾴδιον, καὶ τὸ ἡδὺ, καὶ τὸ δυνατὸν, καὶ τὸ ἀναγκαῖον, ὁμοιοτρόπως τούτοις μέτιθι. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐντεῦθεν εὐπορήσομεν.

noribus proſequi, ita punire improbos utilitatis plurimum affert. Nam ſi inutile eſſe putatis, nos ſolos adverſus Thebanos bellum gerere, utile erit, ut Lacedaemonios ſocios nobis adſciſcamus, & ſic adverſus Thebanos belligeremus. Ex contrariis igitur hoc modo utile manifeſtum facies. 22 Utile vero ab illuſtribus viris iudicatum hoc pacto aſſumendum eſt: nam & Lacedaemonii cum Athenienſes bello ſuperaſſent, utile ſibi fore exiſtimarunt, ne eorum urbem in praedam verterent; & Athenienſes rurſus cum poſſent Spartam funditus diruere, conducere ſibi arbitrati ſunt, ſi Lacedaemonii ſupereſſent. 23 Et iuſtum igitur, & legitimum, & utile ſic tractanti copia argumentorum aderit. Honeſtum vero, & facile, & iucundum, & poſſibile, & neceſſarium, ſimiliter tractanda ſunt. Et de his quidem hinc dicere commode poterimus.

ΚΕΦ. β'.

ΠΕΡΙ ΠΟΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙΝΩΝ ΕΝ ΤΕ ΤΟΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΟΙΣ ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ ΒΟΥΛΕΥΣΟΜΕΝ.

Πάλιν δὲ διορισώμεθα, καὶ περὶ πόσων, καὶ ποίων, καὶ τίνων, ἔν τε τοῖς βουλευτηρίοις καὶ ταῖς ἐκκλησίαις συμβουλεύσομεν. ἂν γὰρ τούτων ἕκαστα σαφῶς ἐπιστώμεθα, τοὺς μὲν ἰδίους λόγους αὐτὰ τὰ πράγματα καθ' ἑκάστην ἡμῖν συμβουλίαν παραδώσει· τὰς δὲ κοινὰς ἰδέας ἐκ πολλοῦ προειδότες, ἐπιφέρειν ἐφ' ἑκάσταις τῶν πράξεων ῥαδίως δυνησόμεθα. τούτων οὖν ἕνεκα διαιρετέον ἡμῖν, περὶ ὧν κοινῇ βουλεύονται πάντες. 2 Ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν εἰπεῖν, εἰσὶν ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν προθέσεις, περὶ ὧν δημηγορήσομεν. ἀνάγκη γάρ ἐστι, καὶ βουλεύεσθαι καὶ λέγειν ἡμᾶς ἐν βουλῇ καὶ δήμῳ ἢ περὶ ἱερῶν, ἢ περὶ νόμων, ἢ περὶ τῆς πολιτικῆς Edd. Cap. III.

CAP. II.

Quibusnam de rebus tum in curia, tum in concione deliberari soleat.

Rursus autem definiamus, quantis, & qualibus, & quibusnam de rebus tum in curia, tum in concione deliberabimus. Nam si horum singula recte tenuerimus, res ipsae in unaquaque deliberatione aptam orationem nobis suppeditabunt; locos autem communes, quos diu ante noverimus, facile ad unamquamque causam adhibere poterimus. Quamobrem igitur explicandum nobis est, de quibus vulgo consultent omnes. 2 Ut summatim quidem loquar, septem sunt numero propositiones, de quibus publice differemus. Necesse est enim, nos deliberare & orare tum in senatu, tum apud populum, aut de sacris, aut de legibus, aut de consti-

κατασκευῆς, ἢ περὶ τῶν πρὸς ἄλλας πόλεις συμμαχιῶν καὶ συμβολαίων, ἢ περὶ πολέμων, ἢ περὶ εἰρήνης, ἢ περὶ πόρου χρημάτων. αἱ μὲν οὖν προθέσεις αὗται τυγχάνουσιν οὖσαι, περὶ ὧν βουλευσόμεθα καὶ δημηγορήσομεν. ἑκάστην δὲ πρόθεσιν διελώμεθα, καὶ σκοπῶμεν, ἐν οἷς τρόποις ἐνδέχεται περὶ τούτων λόγῳ χρήσασθαι. 3 Περὶ μὲν οὖν ἱερῶν περιττῶς ἀναγκαῖον λέγειν. ἢ γὰρ ἐροῦμεν, ὡς τὰ καθεστῶτα διαφυλακτέον, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερόν πως, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ ταπεινότερον. ὅταν μὲν οὖν λέγωμεν, ὡς δεῖ τὰ καθεστῶτα διαφυλάττειν, εὑρήσομεν ἀφορμὰς, ἐκ μὲν τοῦ δικαίου λέγοντες, ὅτι τὰ πάτρια ἔθη παρὰ πᾶσι παραβαίνειν ἄδικόν ἐστι, καὶ ὅτι τὰ μαντεῖα πάντα τοῖς ἀνθρώποις προστάττει κατὰ τὰ πάτρια ποιεῖσθαι τὰς θυσίας, καὶ ὅτι τῶν πρώτων οἰκιζόντων τὰς πόλεις, καὶ τοῖς θεοῖς ἱδρυσαμένων τὰ ἱερὰ, μάλιστα δεῖ δια-

tutione civili, aut de ſocietatibus ac foederibus cum aliis civitatibus, aut de bellis, aut de pace, aut de reditibus. Hae igitur propoſitiones ſunt, de quibus deliberabimus & publice diſſeremus. Harum autem unamquamque dividamus, conſideremuſque, quibus modis oratione in his utendum fuerit. 3 De ſacris quidem praecipue dicere neceſſe eſt. Aut enim proponemus, eſſe ea in praeſenti ſtatu ſervanda, aut magnificentius, aut parciori apparatu facienda. Cum igitur probare velimus, in praeſenti ſtatu ea ſervari oportere, cauſas petemus primo quidem ex *iuſto*, quod praeter patrios mores quidquam agere, iniuſtum apud omnes ſit, & oracula omnia homines patrio more ſacra facere iubeant, & eorum, qui urbes primo condiderunt, Diiſque ſacra inſtituerunt, cultum divinum proſequendi ra-

μένειν τὰς περὶ τοὺς θεοὺς ἐπιμελείας. ἐκ δὲ τοῦ συμφέροντος, ὅτι πρὸς χρημάτων συντέλειαν ἢ τοῖς ἰδιώταις, ἢ τῷ κοινῷ τῆς πόλεως, συμφέρον ἔσται, κατὰ τὰ πάτρια τῶν ἱερῶν θυομένων, καὶ ὅτι πρὸς εὐτολμίαν λυσιτελεῖ τοῖς πολίταις· ἐπεὶ συμπομπευόντων ὁπλιτῶν, ἱππέων, ψιλῶν, εὐτολμότεροι γένοιντ᾽ ἂν οἱ πολῖται φιλοτιμούμενοι περὶ ταῦτα. ἐκ δὲ τοῦ καλοῦ, εἰ οὕτω λαμπρὰς τὰς ἑορτὰς πρὸς τὸ θεωρῆσαι συμβέβηκεν. ἐκ δὲ τῆς ἡδονῆς, εἰ καὶ πρὸς τὸ θεωρεῖσθαι ποικιλία τῆς περὶ τὰς τῶν θεῶν θυσίας. ἐκ δὲ τοῦ δυνατοῦ, εἰ μήτε ἔνδεια γεγένηται, μήτε ὑπερβολὴ περὶ ταύτας. ὅταν μὲν οὖν τοῖς καθεστῶσι συνηγορῶμεν, οὕτω μετιοῦσι σκεπτέον ἐπὶ τῶν προειρημένων, ἢ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων, καὶ ὡς ἐνδέχεται διδάσκειν περὶ τῶν λεγομένων. 4 Ὅταν δὲ ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον συμβουλεύωμεν μεθιστάναι τὰς ἱεροποιίας, περὶ μὲν

tio maxime retinenda ſit. Ex *utili* porro (*argumenta peti poſſunt*), quod ad rei pecuniariae impenſam aut ſingulis civibus, aut toti civitati utile futurum ſit, ſi patrio more ſacrificia celebrentur, & quod idem ad civium audentiam conferat, quandoquidem, gravioris armaturae peditibus, equitibus, ac velitibus pompam una ducentibus, cives ea ambitione delectati audentiores fient. Ex *honeſto* autem, ſi hoc modo celebritates ſplendidas ſpectari contigerit. Ex *iucunditate*, ſi & varietas quaedam circa Deorum ſacrificia detur ſpectanda. Ex *poſſibili* denique, ſi nihil fiat neque parum, neque nimis. Quando igitur pro ſacris inſtitutis dicendum fuerit, ut ita rem tractet (*orator*), conſideranda ſunt ante dicta hiſque ſimilia, & ſingula pro rei natura edocenda. 4 Cum vero ſuadendum ſit, ut ad ſplendidiorem quendam apparatum ſa-

τοῦ τὰ πάτρια κινεῖν ἀφορμὰς ἕξομεν εὐπρεπεῖς, λέγοντες, ὅτι τὸ προστιθέναι τοῖς ὑπάρχουσιν οὐ καταλύειν ἐστὶν, ἀλλ' αὔξειν τὰ καθεστῶτα. ἔπειθ' ὡς καὶ τοὺς θεοὺς εἰκὸς εὐνουστέρους εἶναι τοῖς μᾶλλον αὐτοὺς τιμῶσιν· ἔπειθ' ὡς οὔτε οἱ πατέρες ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τὰς θυσίας ἦγον, ἀλλὰ πρὸς τοὺς καιροὺς καὶ τὰς εὐπραγίας ὁρῶντες, καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς θεραπείαν ἐνομοθέτουν. ἔπειθ' ὡς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων, οὕτω καὶ τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους διοικοῦμεν. λέγε δὲ καὶ, εἰ τούτων κατασκευασθέντων ὠφέλειά τις ἔσται τῇ πόλει, ἢ λαμπρότης, ἢ ἡδονὴ, μετιὼν ὥσπερ ἐπὶ τῶν προτέρων εἴρηται. 5

Ὅταν δὲ ἐπὶ τὸ ταπεινότερον συστέλλωμεν, πρῶτον μὲν ἐπὶ τοὺς καιροὺς τὸν λόγον ἀνακτέον, τί πράττοντες χεῖρον οἱ πολῖται τυγχάνουσι νῦν, ἢ πρότερον. ἔπειθ'

cra traducantur, idonea argumenta ſunt afferenda, quibus merito conſuetudines patrias movere videatur, & dicendum ei eſt, praeſentibus quidquam addere non eſſe ea tollere, ſed ſacra inſtituta augere. Deinde, quod & conſentaneum ſit, Deos magis propitios in eos eſſe, a quibus magis colantur. Porro, quod neque maiores ipſi eundem ſemper modum in ſacrificiis obſervaverint, ſed pro tempore & fortunae conditione & privatim & publicè Deorum cultum legibus ſancierint. Denique, quod, veluti cetera omnia, ſic etiam civitates, & res privatae adminiſtrandae ſint. Proferat etiam orator opus eſt, ſi qua ex his ita conſtitutis utilitas civitati, aut ſplendor, aut voluptas futura ſit, & quidem eo modo, quo in ſuperioribus expoſitum eſt. 5 Cum autem ad parciorem ſacrorum apparatum hortandum ſit, primum temporibus eſt accommodanda oratio, dicendumque, quibus in rebus deterius nunc ſe habeant cives, quam

ὡς οὐκ εἰκὸς, τοὺς θεοὺς χαίρειν ταῖς δαπάναις τῶν θυομένων, ἀλλὰ ταῖς εὐσεβείαις τῶν θυόντων. εἶθ' ὡς πολλὴν ἄνοιαν τούτων καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι καταχρίνουσιν, ὅσοι παρὰ δύναμίν τι ποιοῦσιν. ἔπειθ' ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις καὶ κακοπραγίαις ἐστὶ τὰ περὶ τὰς πολιτικὰς δαπάνας. ἀφορμὰς μὲν οὖν ταύτας καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους ταύταις ὑπὲρ τῶν περὶ τὰς θυσίας προθέσεων ἕξομεν. 6 Ἵνα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν κρατίστην θυσίαν δῶμεν εἰσηγεῖσθαι καὶ νομοθετεῖν, ὁρισόμεθα καὶ ταύτην. ἔστι γὰρ κρατίστη θυσία πασῶν, ἥτις ἂν ἔχῃ πρὸς μὲν τοὺς θεοὺς ὁσίως καὶ θείως· πρὸς δὲ τὰς δαπάνας μετρίως· πρὸς δὲ πόλεμον ὠφελίμως· πρὸς δὲ τὰς θεωρίας λαμπρῶς. ἕξει δὲ πρὸς μὲν τοὺς θεοὺς ὁσίως, ἂν τὰ πάτρια μὴ καταλύηται· πρὸς δὲ τὰς δαπάνας μετρίως, ἐὰν μὴ πάντα τὰ πεμπόμενα κατ-

antea. Deinde, quod conſentaneum ſit, Deos non ſacrificantium ſumtibus, ſed pietate potius gaudere. Porro, quod ſupra vires quidquam facientes a Diis hominibuſque ſtultiſſimi iudicentur. Denique quod in ſumtibus publicis non ſolum ad hominum arbitrium, ſed ad ſecundas adverſaſve res reſpiciendum ſit. Has igitur cauſas earumque ſimiles in propoſitionibus de ſacrificiis habebimus. 6 Ut autem & quae ad optimum ſacrificium pertinent ſciamus exponere & lege ſancire, hoc quoque definiam. Eſt enim id omnium optimum ſacrificium, quod adverſus Deos quidem pie & religioſe, quoad ſumtus vero moderate; ad bellum utiliter; ad ſpectacula denique ſplendide peractum fuerit. Erit autem pium adverſus Deos, ſi patrii ritus non tollantur; moderatum quoad ſumtus, ſi non quaecunque

ἀναλίσκηται· πρὸς δὲ τὰς θεωρίας λαμπρῶς, ἐὰν χρυσῷ καὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ μὴ συναναλίσκεται, δαψιλῶς τις χρῆσηται· πρὸς δὲ τοὺς πολέμους ὠφελίμως, ἐὰν ἱππεῖς καὶ ὁπλῖται διεσκευασμένοι συμπομπεύωσιν. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς θεοὺς ἐκ τούτων κάλλιστα κατασκευάσομεν. ἐκ δὲ τῶν πρότερον εἰρημένων, καθ' οὓς ἐνδέχεται τρόπους δημηγορεῖν περὶ ἑκάστης ἱεροποιίας, εἰσόμεθα. 7 Περὶ δὲ νόμων πάλιν καὶ τῆς πολιτικῆς κατασκευῆς ὁμοιοτρόπως διέλθωμεν. εἰσὶ δὲ νόμοι, συλλήβδην μὲν εἰπεῖν, ὁμολογήματα κοινὰ πόλεως, ἃ διὰ γραμμάτων ὁρίζει καὶ προστάττει, πῶς χρὴ ἕκαστα πράττειν. δεῖ δὲ αὐτῶν τὴν θέσιν, ἐν μὲν ταῖς δημοκρατίαις τὰς μικρὰς ἀρχὰς καὶ τὰς πολλὰς κληρωτὰς ποιεῖν· ἀστασίαστον γὰρ τοῦτο· τὰς δὲ μεγίστας χειροτονητὰς ἀπὸ τοῦ πλήθους. οὕτω γὰρ ὁ μὲν δῆμος, κύ-

missa fuerint consumantur; ad spectacula splendidum, si auro & eiusmodi rebus, quae haud consumuntur, magnifice quis utatur; ad bella denique utile, si milites & equites armis instructi una pompam ducant. Quae igitur Deorum cultum attinent, ex his optime constituemus. Ex ante dictis vero intelligemus, quibus modis de unoquoque sacrificandi genere concionari possimus. 7 De legibus autem & de constitutione civili rursus eodem modo agamus. Sunt autem leges, ut summatim dicam, civitatis publici consensus, qui literis scriptis determinant atque imperant, quomodo singula agenda sint. Oportet vero leges in civitatibus quidem popularibus magistratus parvos eorumque plurimos forte eligendos constituere; quo seditionibus cavetur; summos autem magistratus totius multitudinis suffragiis designandos. Ita enim populus, utpote penes quem pote-

ριος ὢν διδόναι τὰς τιμὰς, οἷς ἂν ἐθέλοι, τοῖς λαμβάνουσιν αὐτὰς οὐ φθονήσει· οἱ δ' ἐπιφανέστεροι μᾶλλον τὴν καλοκἀγαθίαν ἀσκήσουσιν, εἰδότες, ὅτι τὸ παρὰ τοῖς πολίταις εὐδοκιμεῖν οὐκ ἀλυσιτελὲς αὐτοῖς ἔσται. περὶ μὲν οὖν τὰς ἀρχαιρεσίας ἐν τῇ δημοκρατίᾳ οὕτω δεῖ νομοθετεῖν. 8 Περὶ δὲ τὴν ἄλλην διοίκησιν καθ' ἓν μὲν ἕκαστον διελθεῖν, πολὺ ἂν ἔργον εἴη. συλλήβδην δὲ, δεῖ παραφυλάττειν, ὅπως οἱ νόμοι τὸ μὲν πλῆθος ἀποτρέψωσι τοῖς τὰς οὐσίας ἔχουσιν ἐπιβουλεύειν, τοῖς δὲ πλουτοῦσιν εἰς τὰς κοινὰς λειτουργίας ἑκουσίαν ἅπασαν φιλοτιμίαν ἐμποιήσωσι. τοῦτο δὲ οὕτως ἂν κατασκευάσειεν, εἰ τοῖς μὲν τὰς οὐσίας ἔχουσιν ἀντὶ τῶν εἰς τὸ κοινὸν δαπανωμένων τιμαί τινες ἀπὸ τῶν νόμων ἀφωρισμέναι τυγχάνοιεν· τῶν δὲ πενομένων τοὺς τὴν χώραν ἐργαζομένους καὶ ναυκληροῦντας τῶν ἀγοραίων μᾶλλον προτιμῷεν, ὅπως οἱ μὲν πλουτοῦντες

ſtas fuerit dare honores, quibuſcunque voluerit, accipientibus eos non invidebit; clariores autem magis virtuti ſtudebunt, quippe gnari, bonam laudem apud cives non inutilem ſibi fore. De electione igitur magiſtratuum in dominatu populari ſic leges ſancire oportet. 8 Quae reliquam adminiſtrationem attinent ſigillatim exponere, operoſum admodum fuerit. Ut breviter dicam, curare oportet, ut leges vetent plebem rei locupletum inſidiari, divites autem inducant, ut ultro ad publica miniſteria munificentes ſint. Hoc vero ſic aſſequi poterunt, ſi locupletes pro ea, quam in publicum munificentiam exhibent, ſtatutis quibuſdam honoribus ab ipſis legibus donentur; & pauperes agricolae naviumque gubernatores hominibus ex plebe forenſi anteponantur; ut locupletes quidem ſponte reipublicae

ἑκόντες τῇ πόλει λειτουργήσωσι, τὸ δὲ πλῆθος οὐ συκοφαντίας, ἀλλ' ἐργασίας ἐπιθυμήσῃ. δεῖ δὲ πρὸς τούτοις καὶ περὶ τοῦ μήτε χώραν ποιεῖν ἀνάδαστον, μήτε δημεύειν τὰς οὐσίας τῶν τελευτώντων, ἰσχυροὺς κεῖσθαι νόμους, καὶ μεγάλας ἐπικεῖσθαι τιμωρίας τοῖς παραβαίνουσι ταῦτα. χρὴ δὲ τοῖς ἐν πολέμῳ τελευτῶσιν εἰς ταφήν τι χωρίον δημόσιον ἐν καλῷ πρὸ τῆς πόλεως ἀφωρισμένον, καὶ τοῖς παισὶν αὐτῶν ἕως ἥβης δημοσίαν τροφὴν δίδοσθαι. τῶν μὲν οὖν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ νόμων τὴν θέσιν τοιαύτην δεῖ ποιεῖσθαι. 9 Περὶ δὲ τὰς ὀλιγαρχίας, τὰς μὲν ἀρχὰς δεῖ τοὺς νόμους ἀπονέμειν ἐξ ἴσου πᾶσι τοῖς τῆς πολιτείας μετέχουσι· τούτων δὲ εἶναι τὰς μὲν πλείστας κληρωτὰς, τὰς δὲ μεγίστας κρυπτῇ ψήφῳ μεθ' ὅρκων καὶ πλείστης ἀκριβείας διαψηφιστάς. δεῖ δὲ τὰς ζημίας ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ μεγίστας ἐπικεῖσθαι τοῖς ὑβρίζειν τινὰς τῶν πολιτῶν

inferviant, & plebs non calumniae, fed operae ftudeat. Opus eft praeterea, ut feveris caveatur legibus, ne ager viritim dividatur, neque mortuorum fubftantiae publicentur; & graves poenae imponantur iis, qui haec obfervare neglexerint. Decet autem, iis, qui pro patria bellando perierunt, locum aliquem fepulturae publicum ante urbem affignari, eorumque liberos ad pubertatem ufque publicis fumtibus enutriri. Huiufmodi igitur leges in dominatu populari ferendae funt. 9 In civitatibus vero, quae paucorum dominatu adminiftrantur, legibus magiftratus aeque funt diftribuendi in omnes illius ordinis viros; horum autem plurimi quidem forte, fummi vero magiftratus occulto fuffragio, & iureiurando, & maxima cum diligentia decernendi funt. In eos autem, qui ulla cives contumelia afficere aufi fuerint, maximae funt poenae conftituendae. Plebs

ἐπιχειροῦσι. τὸ γὰρ πλῆθος οὐχ οὕτως ἀρχῶν ἀγανακτεῖ στερόμενον, ὡς ἔχει βαρέως ὑβριζόμενον. χρὴ δὲ καὶ τὰς διαφορὰς τῶν πολιτῶν ὅτι τάχιστα διαλύειν, καὶ μὴ χρονίζεσθαι. μηδὲ συνάγειν ἐκ τῆς χώρας ἐπὶ τὴν πόλιν τὸν ὄχλον. ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων συνόδων συστρέφεται τὰ πλήθη, καὶ καταλύει τὰς ὀλιγαρχίας. καθόλου δὲ εἰπεῖν, δεῖ τοὺς νόμους ἐν μὲν ταῖς δημοκρατίαις κωλύειν τοὺς πολλοὺς ταῖς τῶν πλουσίων οὐσίαις ἐπιβουλεύειν· ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις ἀποτρέπειν τοὺς τῆς πολιτείας μετέχοντας ὑβρίζειν τοὺς ἀσθενεστέρους καὶ συκοφαντεῖν τοὺς πολίτας. ὧν μὲν οὖν ὀρέγεσθαι δεῖ τοὺς νόμους καὶ τὴν πολιτικὴν κατασκευὴν, ἐκ τούτων οὐκ ἀγνοήσεις. δεῖ δὲ τὸν συναγορεύειν ἐθέλοντα νόμῳ δεικνύειν, τοῦτον ἴσον ὄντα τοῖς πολίταις, ὁμολογούμενόν τε τοῖς ἄλλοις νόμοις, καὶ συμφέροντα τῇ πόλει, μάλιστα μὲν πρὸς ὁμόνοιαν· εἰ δὲ μὴ, πρὸς τὴν

namque non ita aegre patitur, quod magiſtratibus careat, quam graviter & moleſte fert, quod afficiatur contumelia. Oportet vero etiam civium controverſias quam celerrime diſſolvere, neque in tempus trahere. Neque vulgus in urbem ex agro congregandum eſt. Nam huiuſmodi conventibus plebs turbatur, paucorumque principatum reſcindit. In univerſum autem, debent leges in civitatibus popularibus cohibere plebem, ne locupletiorum bonis inſidietur; in civitatibus vero, ubi pauci dominantur, avertere rempublicam gerentes ab imbecilliorum contumeliis, & inſimulationibus in cives. Quae igitur & leges, & civilem conſtitutionem ſectari oporteat, ex his cognoſces. Qui autem legem ſuadere voluerit, ei oſtendendum eſt, eſſe eam aptam civibus, reliquis legibus conſentaneam, & civitati utilem, maxime ad concordiam; ſi hoc dici nequit, (*eſſe eam uti-*

τῶν πολιτῶν καλοκἀγαθίαν, ἢ πρὸς τὰς κοινὰς προσόδους, ἢ πρὸς εὐδοξίαν τῷ κοινῷ τῆς πόλεως, ἢ πρὸς τὴν πολιτικὴν δύναμιν, ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοιούτων. ἀντιλέγοντα δὲ δεῖ σκοπεῖν πρῶτον μὲν, εἰ μὴ κοινὸς ὁ νόμος· ἔπειτα εἰ μὴ τοῖς ἄλλοις ὁμολογῶν, ἀλλ' ὑπεναντίος ἔσται. ἐπὶ τούτοις, εἰ μὴ πρὸς μηδὲν τῶν εἰρημένων συμφέρων, ἀλλὰ τοὐναντίον βλαβερός. περὶ μὲν οὖν νόμων καὶ τῆς κοινῆς κατασκευῆς ἐντεῦθεν καὶ τιθέναι καὶ λέγειν εὐπορήσομεν. 10 Περὶ δὲ συμμάχων καὶ τῶν πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις συμβολαίων διελθεῖν ἐπιχειρήσομεν. τὰ μὲν οὖν συμβόλαια καὶ τὰς τάξεις ἀναγκαῖον κατὰ συνθήκας κοινὰς γίνεσθαι· συμμάχους δὲ ποιεῖσθαι κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους, ὅταν τινὲς καθ' ἑαυτοὺς ὦσιν ἀσθενεῖς, ἢ πόλεμός τις ᾖ, ἢ προσδόκιμος, ἢ διὰ τοῦτο ποιήσασθαι συμμαχίαν πρός τινας, ὅτι πολέμῳ ἀποστήσειν τινὰς νομίζουσιν. αἰτίαι

lem) ad civium virtutem, aut ad publica tributa, aut ad ipſius reipublicae gloriam, aut ad civitatis potentiam, aut ad aliud quid huiuſmodi. Adverſarium vero conſiderare oportet primo quidem, an non communis ſit lex (*omnibus civibus*); deinde, an cum reliquis (*legibus*) non conſentiat, ſed iis repugnet; praeterea, an ad ea, quae ante dicta ſunt, nihil conductura, ſed potius noxia futura ſit. De legibus itaque & conſtitutione civili ex his & ad proponendum & ad orandum argumenta nobis aderunt. 10 De ſociis autem & foederibus cum aliis civitatibus iam agemus. Foedera quidem & eorum conditiones neceſſe eſt publicis pactis conſtitui; ſocii vero iis temporibus comparandi ſunt, quibus cives ipſi ſunt infirmi, aut bellum ſit, aut videatur impendere; aut ea de cauſa eſt ſocietas ineunda, quod bello quoſdam a ſe defecturos eſſe putent.

μὲν οὖν αὗται, καὶ αἱ παραπλήσιαι ταύταις ἄλλαι πλείους τοῦ ποιεῖσθαι συμμάχους εἰσίν. 11 Δεῖ δὲ, ὅταν συναγορεύειν βούλῃ τῇ γινομένῃ συμμαχίᾳ, τὸν καιρὸν τοιοῦτον ὑπάρχοντα ἐμφανίζειν, καὶ δεικνύναι, τοὺς τὴν συμμαχίαν ποιουμένους μάλιστα μὲν δικαίους ὄντας, καὶ πρότερόν τι τῇ πόλει ἀγαθὸν πεποιηκότας, καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχοντας, καὶ πλησίον τοῖς τόποις κατοικοῦντας· εἰ δὲ μὴ, τούτων ἅπερ ἂν ὑπάρχῃ, ταῦτα συνάγειν. ὅταν δὲ διακωλύῃς τὴν συμμαχίαν, ἐμφανίζειν ἐνδέχεται, πρῶτον μὲν, ὡς οὐκ ἀνάγκη ποιεῖσθαι νῦν αὐτήν· ἔπειθ' ὡς οὐ δίκαιοι τυγχάνουσιν ὄντες, εἶθ' ὡς πρότερον ἡμᾶς κακῶς πεποιηκότες. εἰ δὲ μὴ, ὡς μακρὰν τοῖς τόποις ἀπέχοντες, καὶ οὐχ ὑπάρχοντες δυνατοὶ κατὰ τοὺς προσήκοντας παραγενέσθαι καιρούς. ταῖς μὲν οὖν ἀντιλογίαις καὶ ταῖς συνηγορίαις ταῖς περὶ τῶν συμμάχων ἐκ τούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων εὐπορήσομεν χρῆσθαι. 12 Περὶ εἰρήνης δὲ

Hae igitur funt caufae, hifque fimiles aliae, quibus adfcifcuntur focii. 11 Neceffe eft autem, cum fuadere volueris, effe focietatem aliquam ineundam, eam maxime tempeftivam oftendas, declarefque, eos focios apprime iuftitiam colere, & bene iam antea de civitate meruiffe, & effe potentiffimos, & in proximis locis degere; fin minus haec, oratione complectere, quae fuberunt. Quod fi autem focietatem diffuadere volueris, primo quidem oftendas oportet, haud opus effe eam nunc inire; deinde, quod non iufti fint focii, quod civitatem antea male affecerint. Sin id minus poteris, dices, eos procul habitare, neque fatis validos effe, ut opportune adfint auxilio. Ex his igitur hifque fimilibus circa ineundas aut non ineundas focietates & diffuadendi & fuadendi rationes facile cognofcemus. 12 Rur-

πάλιν καὶ πολέμου τὸν αὐτὸν τρόπον τὰς μεγίστας ἰδέας ἐκλάβωμεν. προφάσεις μὲν οὖν εἰσι τοῦ πόλεμον ἐκφέρειν πρός τινας αὗται· δεῖ πρότερον ἀδικηθέντας, νῦν καιρῶν παραπεπτωκότων, ἀμύνασθαι τοὺς ἀδικήσαντας, ἢ νῦν ἀδικουμένους ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμεῖν, ἢ ὑπὲρ συγγενῶν, ἢ ὑπὲρ εὐεργετῶν, ἢ συμμάχοις ἀδικουμένοις βοηθεῖν, ἢ τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος ἕνεκεν, ἢ εἰς εὐδοξίαν, ἢ εἰς εὐπορίαν, ἢ εἰς δύναμιν, ἢ εἰς ἄλλο τι τῶν τοιούτων. 13 Ὅταν μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολεμεῖν παρακαλῶμεν, τούτων τε τῶν προφάσεων ὅτι πλείστας συνακτέον, καὶ μετὰ ταῦτα δεικτέον, ἐξ ὧν ἐστι περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ὅτι πλεῖστα τούτων τοῖς παρακαλουμένοις ὑπάρχοντά ἐστι. περιγίνονται δὲ πάντες ἢ διὰ τὴν τῶν θεῶν εὔνοιαν, ἣν εὐτυχίαν προσαγορεύομεν, ἢ διὰ σωμάτων πλῆθος καὶ ῥώμην, ἢ διὰ χρη-

ſus autem & pacis & belli faciendi eodem modo maxima argumenta perſequamur. Cauſae quidem bellandi adverſus aliquos ſunt huiuſmodi : Par eſt de iis nunc tempeſtive ultionem capiamus, qui nos antea iniuria laceſſiverunt ; ut nunc iniuria provocati pro nobis ipſis, aut pro cognatis, aut pro iis, qui beneficiis nos cumularunt, aut pro ſociis iniuria affectis, aut pro utilitate civitatis, aut ad gloriam, aut ad opes, aut ad vires, aut ad aliud quidpiam huiuſmodi bellum ſuſcipiamus. 13 Cum igitur ad bellum voluerimus exhortari, debemus ex his cauſis quam plurimas dicendo complecti, ac demum demonſtrare, eorum plurima, quibus in bello ſuperiores fiant, ipſis (*auditoribus*) adeſſe. Superiores vero fiunt omnes aut Deorum benevolentia, quam bonam fortunam appellamus, aut militum multitudine atque robore, aut pecuniarum affluentia,

μάτων εὐπορίαν, ἢ διὰ στρατηγοῦ φρόνησιν, ἢ διὰ συμμάχων ἀρετὴν, ἢ διὰ τόπων εὐφυΐαν. τούτων μὲν οὖν καὶ τῶν τοιούτων τὰ τοῖς πράγμασιν οἰκειότερα λαμβάνοντες, ἐμφανιοῦμεν, ὅταν ἐπὶ τὸ πολεμεῖν παρακαλῶμεν, τὰ μὲν τῶν ἐναντίων ταπεινοῦντες, τὰ δ' ἡμέτερα ταῖς αὐξήσεσι μεγάλα καθιστῶντες. 14 Ἐὰν δὲ πόλεμον μέλλοντα γίνεσθαι διακωλύειν ἐπιχειρῶμεν, πρῶτον μὲν διὰ προφάσεων δεικτέον, ἢ παντελῶς οὐδεμίαν ὑπάρχουσαν, ἢ μικρὰς καὶ ταπεινὰς οὔσας τὰς δυσχερείας. ἔπειθ' ὡς οὐ συμφέρει πολεμεῖν, διεξιόντα τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἀτυχήματα τοῖς ἀνθρώποις. πρὸς δὲ τούτοις, τὰ πρὸς νίκας συντείνοντα τοῦ πολέμου τοῖς ἐναντίοις ὑπάρχοντα μᾶλλον, δεικτέον. ταῦτα δέ ἐστιν, ἅπερ ἀρτίως κατηρίθμηται. γίνεσθαι μὲν οὖν μέλλοντα πόλεμον ἐκ τούτων ἀποτρεπτέον. 15 Ἤδη δ' ἐνεστῶτα παύειν ἐπιχειροῦντας, ἐὰν μὲν κρα-

aut imperatoris prudentia, aut ſociorum virtute, aut locorum opportunitate. Ex his igitur & ſimilibus, quae maxime rei congruant, bellum ſuſcipiendum eſſe exhortabimur, adverſariorum quidem partes deprimendo, noſtras autem augendo atque amplificando. 14 Quod ſi futurum bellum impedire ſtuduerimus, primum cauſae inveniendae ſunt, aut omnino nullam, aut parvas & mediocres querimonias afferri, (*quibus ad bellum incitemur*). Deinde, quod bellum non conducat, (*oſtendendum eſt,*) percurrendo, quae hominibus bello ſoleant accidere calamitates. Praeterea vero declarandum eſt, quae victoriam ſoleant in bello efficere, ea hoſtibus magis adeſſe. Haec vero ſunt, quae modo enumeravimus. Futurum itaque bellum ex his diſſuadendum eſt. 15 Quod ſi ab inſtanti bello quieſcendum eſſe cohortari volueri-

τῶσιν οἱ συμβουλευόμενοι, αὐτὸ τοῦτο πρῶτον λεκτέον, ὅτι δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας μὴ περιμένειν, ἕως ἂν πέσωσιν, ἀλλ' ἐν τῷ κρατεῖν ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην. ἔπειτα διότι πέφυκεν ὁ πόλεμος, καὶ τῶν εὐτυχούντων ἐν αὐτῷ πολλοὺς ἀπολλύναι· ἡ δ' εἰρήνη, τοὺς μὲν ἡττωμένους σώζειν, τοὺς δὲ νικῶντας, ὧν ἕνεκεν ἐπολέμησαν, παρέχειν ἀπολαύειν· διεξιτέον δὲ τὰς μεταβολὰς τὰς ἐν τῷ πολέμῳ, ὡς πολλαὶ καὶ παράλογοι γίνονται. τοὺς μὲν οὖν ἐν τῷ πολέμῳ κρατοῦντας ἐκ τῶν τοιούτων ἐπὶ τὴν εἰρήνην παρακλητέον· τοὺς δὲ ἐπταικότας ἐξ αὐτῶν τε τῶν συμβάντων, καὶ ἐκ τοῦ μὴ παροξύνεσθαι τοῖς προαδικήσασι ταῖς συμφοραῖς πειθομένους, καὶ ἐκ τῶν κινδύνων τῶν γεγενημένων τοῦ μὴ ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην, καὶ ἐκ τοῦ κρεῖττον εἶναι τοῖς κρείττοσι μέρος τι τῶν ὑπαρχόντων προέσθαι, ἢ πο-

mus, ſi quidem deliberantes ſuperiores fuerint, hoc ipſum primum dicendum eſt, decere eos, qui mente valent, haud operiri, quoad caſum eant, ſed, cum vincunt, pacem iis faciendam eſſe. Deinde, quoniam ea belli natura ſit, multos quoque in eo, qui ſecunda fortuna uſi ſint, perire; pacis vero contra, ut & victos ſervet, & victoribus rerum bello adeptarum fructum adferat. Exponendae etiam erunt fortunae viciſſitudines, quae in bello cum multae tum variae fieri ſolent. Qui ergo ſuperiores in bello fuerint, ex huiuſmodi rationibus ad pacem exhortandi ſunt; eos autem, quibus adverſae res in bello exſtiterint, tum ex ipſis caſibus exhortabimur; tum vero, a quibus iniuriam ante ſuſceperint, eos calamitatibus ſuis admoniti irritare ne pergant; tum ex iis periculis, quibus antea, dum pacem noluiſſent, obnoxii fuerint; tum denique, quod melius ſit partem aliquam fortunarum ſuarum potioribus ho-

λέμῳ κρατηθέντας αὐτοὺς αὐτοῖς κτήμασιν ἀπολέσθαι. συλλήβδην δὲ τοῦθ' ἡμᾶς εἰδέναι δεῖ, ὅτι τότε πάντες οἱ ἄνθρωποι τοὺς πολέμους εἰώθασι διαλύεσθαι πρὸς ἀλλήλους, ὅταν ἤτοι δίκαια ἀξιοῦν τοὺς ἐναντίους ὑπολαμβάνωσιν, ἢ διενεχθῶσι τοῖς συμμάχοις, ἢ τῷ πολέμῳ κάμνωσιν, ἢ φοβηθῶσι τοὺς ἐναντίους, ἢ στασιάσωσι πρὸς σφᾶς αὐτούς· ὥστε τούτων τε πάντων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων τὰ τοῖς πράγμασιν οἰκειότατα συνάγων, οὐκ ἀπορήσεις, ὅθεν χρὴ περὶ πολέμου δημηγορεῖν καὶ εἰρήνης. 16 Λείπεται δ' ἡμᾶς ἔτι περὶ πόρου χρημάτων διελθεῖν. πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, εἴ τι τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἠμελημένον ἐστὶ, καὶ μήτε πρόσοδον ποιεῖ, μήτε τοῖς θεοῖς ἐξαίρετόν ἐστι. λέγω δ' οἷον τόπους τινὰς δημοσίους ἠμελημένους, ἐξ ὧν τοῖς ἰδιώταις, ἢ πραθέντων, ἢ μισθωθέν-

ſtibus cedere, quam bello periculoſe decernere, quo ipſi una cum opibus ſuis pereant. Omnino autem nobis tenendum eſt, tunc ſolere omnes homines bellum invicem diſſolvere, cum aut iuſta hoſtes rogare arbitrentur, aut cum adverſus ſocios exorta fuerit contentio, aut cum bello deſatigati ſint, aut adverſarios timuerint, aut ipſi inter ſe diffideant. Quamobrem quae ex his omnibus atque horum ſimilibus accommodatiſſima in rem ſunt, ſi fuerint collecta, quam facillime & de bello poteris & de pace diſſerere. 16 Reliquum eſt, ut de reditibus comparandis iam agamus. Primum quidem conſiderandum eſt, ſi quid ex civitatis poſſeſſionibus neglectum ſit, quod neque reditum afferat, neque Diis dedicatum ſit. Veluti ſunt publici quidam loci iam neglecti, e quibus aliquis proventus, ſi privatis hominibus aut venditi, aut mercede exculti fuerint,

των, πρόσοδος ἄν τις τῇ πόλει γίγνοιτο. κοινότατος γὰρ ὁ τοιοῦτος πόρος ἐστίν. ἂν δὲ μηδὲν ᾖ τοιοῦτον, ἀπὸ τιμημάτων ἀναγκαῖον ποιήσασθαι τὰς εἰσφοράς. ἢ τοῖς μὲν πένησι τὰ σώματα παρέχειν εἶναι προστεταγμένον εἰς τοὺς κινδύνους· τοῖς δὲ πλουτοῦσι τὰ χρήματα· τοῖς δὲ τεχνίταις ὅπλα. συλλήβδην δὲ περὶ πόρων εἰσηγουμένοις φάναι, αὐτοὺς ἴσους τοῖς πολίταις, καὶ πολυχρονίους καὶ μεγάλους ὄντας· τοὺς δὲ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία τούτοις ἔχοντας. 17 Τὰς μὲν οὖν προθέσεις, περὶ ὧν δημηγορήσομεν, καὶ τὰ μέρη τούτων, ἐξ ὧν τοὺς λόγους συστήσομεν, καὶ προτρέποντες καὶ ἀποτρέποντες, ἐκ τῶν εἰρημένων ἴσμεν. προθέμενοι δὲ πάλιν, ἐφεξῆς τό, τε ἐγκωμιαστικὸν εἶδος, καὶ ψεκτικὸν περιλάβωμεν.

civitati fiat. Huiusmodi namque reditus omnium maxime sunt communes. Quod si nihil sit huiusmodi, necesse erit, pro singulorum copiis tributa imponantur, ut pauperibus quidem indictum sit, corpora adversus pericula praebere; locupletibus vero pecunias; opificibus denique arma. Omnino autem oportet de reditibus agentem dicere, esse eos aequales civibus, & diuturnos, & magnos; hostibus vero secus. 17 Propositiones igitur, de quibus concionabimur, & harum partes, ex quibus orationem tam ad suasionem, quam ad dissuasionem componemus, ex dictis cognoscimus. Rursus autem deinceps genus orationum ad laudationem & vituperationem spectantium explicemus.

ΚΕΦ. γ΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΚΑΙ ΨΕΚΤΙΚΟΥ.

Συλλήβδην μὲν οὖν ἐστιν ἐγκωμιαστικὸν εἶδος προαιρέσεων καὶ πράξεων καὶ λόγων ἐνδόξων αὔξησις, καὶ μὴ προσόντων συνοικείωσις. ψεκτικὸν δὲ τὸ ἐναντίον τούτῳ, τῶν μὲν ἐνδόξων ταπείνωσις· τῶν δὲ ἀδόξων αὔξησις. 2 Ἐπαινετὰ μὲν οὖν ἐστι πράγματα τὰ δίκαια, καὶ τὰ νόμιμα, καὶ τὰ συμφέροντα, καὶ τὰ καλὰ, καὶ τὰ ἡδέα, καὶ τὰ οὐ ῥᾴδια πραχθῆναι. ταῦτα δὲ αὐτά τε οἷά ἐστι, καὶ ὅθεν αὐτοὶ πολλὰ ποιήσομεν, ἐν τοῖς πρὸ τούτων εἴρηται. 3 Δεῖ δὲ τὸν εὐλογοῦντα δεικνύειν τοῖς λόγοις, ὡς τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ τοῖς πράγμασιν, ὑπάρχει τι τούτων ὑπ᾽ αὐτοῦ κατεργασθὲν, ἢ δι᾽ αὐτοῦ πορισθὲν, ἢ ἐκ τούτου ἐπισυμβαῖνον, ἢ ἕνεκεν τούτου γινόμενον, ἢ οὐκ ἄνευ τούτου ἐπιτε- Edd. Cap. IV.

CAP. III.

De laudatione & vituperatione.

Omnino quidem laudatio eſt conſiliorum & rerum geſtarum & verborum praeclarorum amplificatio, & eorum, quae abſint, accommodatio. Vituperatio autem huic contraria eſt, praeclarorum extenuatio, turpium vero exaggeratio. 2 Res laude dignae ſunt iuſta, & legitima, & utilia, & honeſta, & iucunda, & quae non facilia factu ſunt. Quae autem omnia cuiuſmodi ſint, & quo pacto iis abunde utamur, in ſuperioribus dictum eſt. 3 Oportet vero laudantem oſtendere in oratione, in hoc ſive homine, ſive in rebus eius aliquid ineſſe, quod aut ipſe geſſerit, aut quod per ipſum manaverit, aut ex hoc contigerit, aut huius gratia factum, aut ſine hoc non patratum fuerit. Eodem modo

λούμενον. ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ τῷ ψέγοντι τὰ ἐναντία τούτων δεικτέον προσόντα τῷ ψεγομένῳ. 4 Τὸ μὲν ἐκ τούτου, οἷον ἐκ τοῦ φιλογυμναστεῖν τὸ σῶμα αἱ νίκαι· καὶ ἐκ τοῦ μὴ φιλοπονεῖν ἐπ' ἀῤῥωστίαν ἐμπίπτειν· καὶ ἐκ τοῦ φιλοσοφεῖν δεινότερον εἶναι περὶ φρόνησιν· καὶ ἐκ τοῦ ἀμελεῖν ἐνδεᾶ τῶν ἀναγκαίων εἶναι. τὸ δ' ἕνεκα τούτου, οἷον ἕνεκα τοῦ στεφανωθῆναι ὑπὸ τῶν πολιτῶν πολλοὺς πόνους καὶ κινδύνους ὑπομένουσι. καὶ ἕνεκα τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐρωμένοις τῶν ἄλλων οὐδὲν φροντίζουσι. τὸ δὲ μὴ ἄνευ τούτου, οἷον οὐκ ἄνευ τῶν ναυτῶν ναυμαχιῶν νίκαι· καὶ οὐκ ἄνευ τοῦ πίνειν αἱ παροινίαι. τὰ τοιαῦτα δὲ τοῖς προειρημένοις ὁμοιοτρόπως μετιὼν ἐγκωμίων καὶ ψόγων πολλῶν εὐπορήσεις. 5 Αὐξήσεις δὲ καὶ ταπεινώσεις συλλήβδην ἅπαντα τὰ τοιαῦτα τόνδε τὸν τρόπον μετιών· πρῶτον μὲν ἀποφαίνων, ὥσπερ ἀρτίως μετῆλθον, ὑπὸ τουτουδὶ

& vituperatorem oſtendere oportet, horum contraria ineſſe in illo, quem vituperatum velit. 4 Quod *ex hoc* contigerit, hoc modo: Ex ſtudioſa corporis exercitatione victoriae contingunt; ex deſidia homines in aegritudinem incidunt; ex philoſophiae ſtudio homines ſiunt prudentiores; & ex negligentia rerum neceſſariarum indigentes. Quod autem *huius gratia* factum fuerit, hoc modo: Ut a civibus coronentur, multos labores multaque pericula homines perferunt. Et ut gratificentur iis, quos diligunt, reliquos non curant. Quod autem *ſine hoc non* patratum ſit, hoc modo: Non ſine nautis navalium pugnarum victoriae; neque ſine potu ebrietates. Talia vero perinde ut ante dicta percurrens & laudare & vituperare abunde poteris. 5 Amplificabis autem & extenuabis talia ſimul hoc modo; primum quidem oſtendens, ut modo docebam, ab hoc multa

πολλὰ γεγενῆσθαι ἢ κακὰ, ἢ ἀγαθά. εἷς μὲν οὖν τρόπος τῆς αὐξήσεως οὗτος. δεύτερος δὲ, κεκριμένον μεταφέρειν, ἂν μὲν ἐπαινῇς, ἀγαθόν· ἂν δὲ ψέγῃς, κακόν. εἶτα παριστάναι τὸ ὑπό σου λεγόμενον, καὶ παραβάλλειν πρὸς ἄλληλα, τοῦ μὲν ὑπὸ σαυτοῦ λεγομένου τὰ μέγιστα διεξιὼν, τοῦ δὲ ἑτέρου τὰ ἐλάχιστα· καὶ οὕτω μέγα φανῆναι. τρίτος, πρὸς τὸ ὑπὸ σαυτοῦ λεγόμενον ἀντιπαραβάλλειν τοὐλάχιστον τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἰδέαν πιπτόντων. φανεῖται γὰρ οὕτω τὸ ὑπό σου λεγόμενον μεῖζον, ὥσπερ οἱ μέτριοι τὰ μεγέθη φαίνονται μείζους, ὅταν πρὸς βραχυτέρους παραστῶσιν. 6 Ἔσται δὲ καὶ ὧδε πάντως αὔξειν· εἰ κέκριται μέγα ἀγαθὸν τοῦτο, τούτῳ τι ἐναντίον ἐὰν λέγῃς, μέγα κακὸν φανεῖται. ὡσαύτως δὲ εἰ νομίζεται μέγα κακὸν, ἐὰν τούτῳ ἐναντίον λέγῃς, μέγα ἀγαθὸν φανεῖται. ἔστι δὲ καὶ ὧδε μεγάλα ποιεῖν τὰ ἀγαθὰ, ἢ τὰ κακὰ,

vel bona effecta esse vel mala. Unus igitur amplificandi modus hic est. Secundus est, iudicatum afferre, si quid laudes, bonum; si vero vituperes, malum; deinde conferas oportet quod abs te dictum sit, & ad invicem compares ex tuis maxima, ex adversarii vero dictis minima enarrando, & hoc modo magnum illud videbitur. Tertius modus est, ut ad illud, quod abs te dictum est, minimum quid ex iis, quae sub eandem speciem cadunt, compares. Sic enim abs te dictum maius apparebit, veluti mediocris staturae homines maiores apparent, si iuxta minores stent. 6 Amplificare autem poteris quoque hoc modo: Si magnum sit hoc bonum iudicatum, ubi contrarium huic aliquid dixeris, magnum id appareat malum necesse est. Eodem vero modo si magnum malum existimatur, ubi huic contrarium dixeris, magnum bonum apparebit. Amplificabis autem &

ἐὰν ἀποφαίνῃς αὐτὸν ἐκ διανοίας, συμβιβάζων, ὡς ἐκ πολλοῦ προενόησεν, ὡς πολλὰ πράττειν ἐπεβάλλετο, ὡς πολὺν χρόνον ἔπραττεν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος πρότερον τούτοις ἐνεχείρησεν, ὡς μετὰ τούτων ἔπραξε, μεθ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος, ὡς ἐπὶ τούτοις, μεθ' οὓς οὐδεὶς ἕτερος, ὡς ἑκὼν, ὡς ἐκ προνοίας, ὡς εἰ πάντες τούτῳ ἴσως ποιοῖμεν, εὐδαιμονοῖμεν ἂν, ἢ φαύλως πράττοιμεν. 7 Χρὴ δὲ καὶ εἰκάζοντα συμβιβάζειν, καὶ ἐποικοδομοῦντα τὸ ἕτερον ὡς ἐπὶ τὸ ἕτερον, αὔξειν τρόπῳ τοιῷδε· ὅστις δὲ τῶν φίλων κήδεται, τοῦτον εἰκὸς καὶ τοὺς αὑτοῦ γονεῖς τιμᾶν· ὃς δὲ τοὺς γονέας τιμᾷ, οὗτος καὶ τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ εὖ ποιεῖν βουλήσεται. συλλήβδην δὲ, ἐὰν πολλῶν αἴτιον ἀποφαίνῃς, ἐάν τε ἀγαθῶν, ἐάν τε κακῶν, μεγάλα φανεῖται. σκοπεῖν δὲ καὶ, τὸ πρᾶγμα ὁποῖον φανεῖται κατὰ μέρη διαιρούμενον, ἢ καθόλου

hoc pacto vel bona vel mala, si aliquem ostenderis consulto egisse, probans, quod praemeditatus iam diu fuerit, quod de industria multa gerere aggressus sit, quod per multum tempus gesserit, quod nullus alius prius haec aggressus sit, quod cum iis gesserit, quibuscum nemo alius, quod post hos, post quos alius nemo, quod sponte, quod ex sententia, quod si omnes pariter atque hic fecerimus, profecto bene, aut contra male vixerimus. 7 Oportet vero etiam assimilatione comparare, & inaedificando alterum super alterum amplificare hoc modo: Quicunque amicorum curam habet, eum consentaneum est etiam parentes suos colere; quicunque autem parentes suos colit, is etiam patriae suae benefacere cupiet. Summatim vero, si eum multarum rerum sive bonarum, sive malarum, caussam ostenderis, magna videbuntur proferri. Considerandum est quoque, qualis res apparebit in partes divisa, aut

λεγόμενον, καὶ ὁποτέρως ἂν μεῖζον ᾖ, τόνδε τὸν τρόπον αὐτὸ λέγειν. τὰς μὲν οὖν αὐξήσεις οὕτω μετιὼν πλείστας ποιήσεις καὶ μεγίστας. 8 Ταπεινώσεις δὲ τοῖς λόγοις καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τὸν ἐναντίον τρόπον μετιὼν, ὡς εἰρήκαμεν ἐπὶ τῶν μεγάλων· καὶ μάλιστα μὲν, ἂν μηδενὸς αἴτιον ἐπιδεικνύῃς· εἰ δὲ μὴ, ὡς ἐλαχίστων καὶ σμικροτάτων. ὡς μὲν οὖν ἐγκωμιάζοντες καὶ ψέγοντες αὐξήσομεν καὶ ταπεινώσομεν, ἅπερ ἂν ἐθέλωμεν, ἐκ τούτων ἴσμεν. χρήσιμοι δὲ αἱ τῶν αὐξήσεων ἀφορμαί εἰσι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εἴδεσιν· ἀλλ' ἡ πλείστη δύναμις αὐτῶν ἐστιν ἐν τοῖς ἐγκωμίοις καὶ ἐν τοῖς ψόγοις. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐντεῦθεν εὐπορήσομεν.

ΚΕΦ. δ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΝΙΚΟΥ ΕΙΔΟΥΣ.

Διέλωμεν δὲ πάλιν ὁμοιοτρόπως τούτοις τό, τε κατ- Edd. Cap. V.

universe dicta, & utro modo maior fuerit, hoc modo dicenda est. Amplificationes igitur hoc pacto facies & plurimas & maximas. 8 Extenuabis autem in dicendo & bona & mala, si contrario modo tractaveris, sicuti in magnis diximus; & maxime quidem, si nullius rei; sin minus hoc, si paucissimarum & minimarum eum auctorem demonstres. Quomodo igitur & laudando & vituperando amplificabimus atque extenuabimus, quaecunque voluerimus, ex his intelligimus. Utiles autem sunt amplificationum loci in aliis quoque speciebus; sed plurima ipsorum vis in laudationibus est atque in vituperationibus. De his igitur ex ante dictis notitiam nobis comparabimus.

CAP. IV.

De genere iudiciali.

Rursus autem pertractemus simili modo accusationis

ηγορικὸν, καὶ τὸ ἀπολογητικὸν εἶδος, ὃ περὶ τὴν δικανικήν ἐστι πραγματείαν, αὐτά τε ἐξ ὧν συνέστηκε, καὶ ὡς δεῖ αὐτοῖς χρῆσθαι. 2 Ἔστι δὲ τὸ μὲν κατηγορικὸν, συλλήβδην εἰπεῖν, ἁμαρτημάτων καὶ ἀδικημάτων ἐξάγγελσις· τὸ δὲ ἀπολογητικὸν ἁμαρτημάτων καὶ ἀδικημάτων κατηγορηθέντων ἢ καθυποπτευθέντων διάλυσις. 3 Ἑκατέρου δὲ τῶν εἰδῶν τὰς δυνάμεις τὰς αὐτὰς ἐχόντων, κατηγοροῦντα μὲν ἀναγκαῖον λέγειν, ὅταν μὲν εἰς πονηρίαν κατηγορῇ, ὡς αὐτῶν ἐναντίων πράξεις ἄδικοι καὶ παράνομοι, καὶ τῷ πλήθει τῶν πολιτῶν ἀσύμφοροι τυγχάνουσιν οὖσαι· ὅταν δὲ εἰς ἀβελτηρίαν, ὡς αὐτῷ τε καὶ τῷ πράττοντι ἀσύμφοροι, καὶ αἰσχραὶ, καὶ ἀηδεῖς, καὶ ἀδύνατοι ἐπιτελεσθῆναι. ταῦτα μὲν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, κατά τε τῶν πονηρῶν καὶ τῶν ἀβελτέρων ἐπιχειρήματά ἐστι. 4 Δεῖ δὲ καὶ τοῦτο παρατηρεῖν τοὺς κατηγοροῦντας, ἐπὶ ποίοις τῶν ἀδικημάτων οἱ νόμοι τὰς τιμωρίας τάτ-

& defenſionis ſpecies, quae ad genus iudiciale ſpectant, tum ex quibus conſtent, tum quomodo iis uti conveniat. 2 Eſt vero accuſatio, ut ſummatim dicam, iniuriarum delictorumque expoſitio; defenſio eſt iniuriarum & delictorum, quae aut in accuſationem, aut in ſuſpicionem venerint, diſſolutio. 3 Cum utraque ſpecies eandem vim habeat, accuſatori quidem dicendum eſt, ſi improbitatis adverſarios criminetur, eſſe eorum facinora iniuſta & iniqua, ac civium multitudini perniciosa; ſi vero ſtultitiae criminetur, eſſe ea ipſi agenti inutilia, & turpia, & iniucunda, nec perfici ullo modo poſſe. Hac ſimileſque adverſus improbos & ſtultos argumentationes ſunt. 4 Eſt praeterea & hoc accuſatoribus obſervandum, adverſus cuiuſmodi crimina

τουσιν, καὶ περὶ ἃ τῶν ἀδικημάτων οἱ δικασταὶ τὰς ζημίας ὁρίζουσιν. ὅταν μὲν οὖν ἦ νόμος διωρικὼς, τοῦτο δεῖ μόνον σκοπεῖν τὸν κατήγορον, ὅπως ἂν ἐπιδείξῃ τὸ πρᾶγμα γεγενημένον. ὅταν δὲ οἱ δικασταὶ τὸ κατηγορούμενον εἰδῶσιν, αὐξητέον ἐστὶ τὰ ἀδικήματα, καὶ τὰ τῶν ἐναντίων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα μὲν δεικτέον, ὡς ἑκὼν, καὶ ἐκ προνοίας, οὐ τῆς τυχούσης, ἀλλὰ μετὰ παρασκευῆς πλείστης ἠδίκησεν. 5 Ἐὰν δὲ μὴ δυνατὸν ἦ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ νομίζεις, δεῖξαι τὸν ἐναντίον, ὡς ἥμαρτε τρόπον τινὰ, ἢ ὅτι ταῦτα πρᾶξαι διανοηθεὶς καλῶς, ἠτύχησε, περιαιρετέον τὴν συγγνώμην, λέγοντα τοῖς ἀκούουσιν, ὡς οὐ δεῖ πράξαντας ἡμαρτηκέναι φάσκειν, ἀλλὰ πρὶν πράττειν εὐλαβεῖσθαι. ἔπειθ' ὡς, εἰ καὶ ἐξήμαρτεν ἢ ἠτύχησεν ἐκεῖνος, δεῖ διὰ τὰς ἀτυχίας καὶ τὰς ἁμαρτίας ζημιωθῆναι

ſupplicia ſint a legibus conſtituta, & circa quae ipſi iudices mulctas definiant. Cum lex itaque poenam definierit, hoc ſolum eſt accuſatori conſiderandum, ut demonſtret, facinus patratum eſſe. Cum autem iudices accuſationem ſciunt, iniuriae & delicta adverſariorum amplificanda ſunt, & maxime quidem oſtendendum eſt, eos ſponte, & conſilio, nec caſu quodam, ſed dedita vehementer opera iniuriam intuliſſe. 5 Quod ſi fieri non poterit, ſed putas tu, ab adverſario demonſtratum iri, ſe quodammodo peccaſſe, aut ſibi probe meditato rem minus proſpere ſucceſſiſſe, veniae apud auditores aditum intercludere debes, monens eos, nequaquam adverſarios decere, ut poſt patratum facinus ſe imprudenter erraviſſe dicant, ſed potius, ut ante deliberent, quam gerant. Deinde, quamvis aliquis imprudenter geſſerit, aut ei adverſe ſucceſſerit, oportere ipſum tam ob caſus adverſos, quam ob imprudentiam

μᾶλλον αὐτὸν, ἢ τὸν μηδ' ἕτερον τούτων ποιήσαντα. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ὁ νομοθέτης οὐκ ἀφῆκε τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ἀλλ' ὑποδίκους ἐποίησεν, ἵνα μὴ πάντες ἐξαμαρτάνωσι. λέγε δὲ καὶ, ὡς εἰ τὸν τὰ τοιαῦτα ἀπολογούμενον ἀποδέξονται, πολλοὺς τοὺς ἀδικεῖν προαιρουμένους ἕξουσι. κατορθώσαντες μὲν γὰρ, ἅπερ ἂν ἐθέλωσι, πράξουσιν. ἀποτυχόντες δὲ, φάσκοντες ἠτυχηκέναι, τιμωρίαν οὐχ ὑφέξουσι. τοῖς μὲν οὖν κατηγοροῦσιν ἐκ τῶν τοιούτων ἡ συγγνώμη περιαιρετέα, καὶ, ὡς πρότερον εἴρηται, διὰ τῶν αὐξήσεων πολλῶν αἴτια κακῶν τὰ τῶν ἐναντίων ἔργα δεικτέον. τὸ μὲν οὖν κατηγορικὸν εἶδος διὰ τῶν μερῶν ἀποτελεῖται τούτων. 6 Τὸ δὲ ἀπολογητικὸν διὰ τριῶν μεθόδων συνίσταται, πόθεν ἄν τις ἀπολογήσαιτο. ἢ γὰρ ἀποδεικτέον τῷ ἀπολογουμένῳ, ὡς οὐδὲν τῶν κατηγορουμένων ἔπραξεν· ἢ ἐὰν ἀναγκάζηται ὁμολογεῖν, πειρατέον δει-

longe mulctari magis, quam qui horum neutrum perpetraverit. Praeterea legumlatorem eos, qui imprudenter deliquissent, non poenae immunes, sed iudicio obnoxios fecisse, ne omnes errando noceant. Dicendum est etiam, quod, ita se defendentem si admiserint, multos sint habituri ad iniuriam quam promtissimos. Nacti namque occasionem, quaecunque voluerint, efficient. Si vero aberraverint, rem in fortunam reiicientes, supplicio se liberabunt. Accusatores igitur per huiusmodi argumenta veniae locum auferre oportet, &, ut antea diximus, adversariorum facinora multorum malorum causas esse, demonstrandum est. Accusatio quidem his partibus perficitur. 6 Ad defensionem autem tria praecepta dari possunt. Aut enim defensori ostendendum est, se nihil eorum, quorum accusatur, patravisse; aut si cogatur fateri, annitendum est, ut rem a se

κνύναι ἔννομον καὶ δίκαιον καὶ καλὸν καὶ συμφέρον τῇ πόλει τὸ πεπραγμένον. ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο δύνηται ἀποδεῖξαι, εἰς ἁμάρτημα, ἢ εἰς ἀτύχημα ἄγοντα τὰς πράξεις, καὶ μικρὰς τὰς βλάβας ἀπ' αὐτῶν γενομένας ἀποφαίνοντα, συγγνώμης τυχεῖν πειρατέον. 7 Ἀδικίαν δὲ καὶ ἁμάρτημα καὶ ἀτυχίαν ἂν διορίζῃς, τὸ μὲν ἐκ προνοίας κακόν τι ποιεῖν, ἀδικίαν τίθει, καὶ φάθι, δεῖν τιμωρίαν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τὴν μεγίστην λαμβάνειν. τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν βλαβερόν τι πράττειν, ἁμαρτίαν εἶναι φατέον. τὸ δὲ μὴ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ δι' ἑτέρους τινὰς, ἢ διὰ τύχην μηδὲν ἐπιτελεῖν τῶν βουλευθέντων καλῶς, ἀτυχίαν τίθει, καὶ φάθι, τὸ μὲν ἀδικεῖν εἶναι τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ἴδιον· τὸ δ' ἐξαμαρτεῖν καὶ περὶ τὰς πράξεις ἀτυχεῖν οὐ μόνον εἶναι ἑαυτῷ ἴδιον, ἀλλὰ καὶ κοινὸν καὶ τῶν δικαζόντων, καὶ τῶν

factam esse legitimam & iustam & honestam & civitati utilem demonstret. Sin vero hoc ostendere nequiverit, ad errorem, aut ad infortunium actiones suas referendo, & iacturam ab his profectam parvam esse declarando, ut sibi ignoscatur opera danda est. 7 Iniuriam autem & imprudentiam & casum si definias, consulto mali quid facere dic iniuriam esse, & adde, oportere iudices poenas maximas in huiusmodi rebus capere. Per ignorantiam vero noxium quid agere, imprudentiam esse dicendum est. Quod autem aliquis non sponte, sed aliena quadam vi, aut fortuna quadam nihil eorum, quae rectis consiliis coepta sunt, perficit, casum esse ponendum est, dicitoque, iniuriam inferre malorum esse hominum proprium; imprudenter vero delinquere & circa rem gerendam adversam fortunam pati, non esse sibi soli proprium, sed etiam commune & iudicibus, &

ἄλλων ἀνθρώπων. ἀξίου δὲ συγγνώμην ἔχειν, ἀναγκασθείς τι ὁμολογεῖν τῶν τοιούτων αἰτιῶν, κοινὸν τοῖς ἀκούουσι ποιῶν τὸ ἁμαρτάνειν καὶ τὸ ἀτυχεῖν. 8 Δεῖ δὲ τὸν ἀπολογούμενον πάντα θεωρεῖν, ἐφ᾽ οἷς τῶν ἀδικημάτων οἵ τε νόμοι τὰς τιμωρίας ἐπάξουσι, καὶ οἱ δικασταὶ ζημίας τιμῶσι. καὶ ὅταν ὁ νόμος ὁρίζῃ τὰς τιμωρίας, δεικτέον, ὡς οὐκ ἐποίησε τὸ παράπαν, ἢ ὡς ἔννομα καὶ δίκαια ἐποίησεν. ὅτε δὲ οἱ δικασταὶ καθεστήκασι τιμηταὶ τῆς ζημίας, ὁμοίως πάλιν οὐ φατέον, ὅτι ταῦτα οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ μᾶλλον μικρὰ βεβλαμμένον τὸν ἐναντίον, καὶ ἀκούσια ἀποφαίνειν πειρατέον. ἐκ τούτων μὲν οὖν καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ἐν ταῖς ἀπολογίαις εὐπορήσομεν. λείπεται δ᾽ ἡμῖν ἔτι διεξελθεῖν τὸ ἐξεταστικὸν εἶδος.

reliquis hominibus. Precare autem veniam, ſi coactus fueris ex huiuſmodi criminibus quid fateri, & per imprudentiam caſumque delinquere tibi cum ipſis auditoribus commune eſſe oſtende. 8 Oportet vero defenſorem undique intueri, quibus criminibus leges ſupplicia ſtatuere, & quibus iudices ipſi mulctas indicant. Et cum lex ſupplicia ſtatuerit, demonſtrandum erit, reum aut omnino facinus non patraviſſe, aut legitime iuſteque feciſſe. Cum iudices vero conſtituti fuerint poenae aeſtimatores, rurſus eodem modo non dicendum eſt, quod haec non fecerit, ſed oſtendendum eſt potius, ſe parvo damno adverſarium affeciſſe, & invitum deliquiſſe. Ex his igitur atque ſimilibus in accuſationibus & defenſionibus argumenta nobis ſuppetent. Reliquum eſt, ut iam quaeſtionis ſpeciem pertractemus.

ΚΕΦ. ϛ΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΕΙΔΟΥΣ.

Ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν εἰπεῖν, ἡ ἐξέτασίς ἐστι προαιρέσεων, ἢ πράξεων, ἢ λόγων πρὸς ἄλληλα, ἢ πρὸς τὸν ἄλλον βίον ἐναντιουμένων ἐμφάνισις. Edd. Cap. VI. 2 Δεῖ δὲ τὸν ἐξετάζοντα ζητεῖν, εἴπου ἢ ὁ λόγος [ὃν ἐξετάζει], ἢ αἱ πράξεις τοῦ ἐξεταζομένου, ἢ αἱ προαιρέσεις ἐναντιοῦνται ἀλλήλαις. ἡ δὲ μέθοδος ἥδε· σκοπεῖν ἐν τῷ παρῳχημένῳ χρόνῳ, εἰ τὸ πρῶτόν τινος φίλος γενόμενος, πάλιν ἐχθρὸς ἐγένετο, καὶ πάλιν φίλος τῷ αὐτῷ τούτῳ, ἤ τι ἄλλο ἐναντίον εἰς μοχθηρίαν φέρων ἔπραξεν, ἢ ἔτι πράξει, ἐὰν οἱ καιροὶ περιπέσοιεν αὐτῷ, ἐναντίον τοῖς πρότερον ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένοις. 3 Ὡσαύτως δὲ ὅρα καὶ, εἴ τι εἰπὼν νῦν λέγει ἐναντίον τοῖς πρότερον αὐτῷ εἰρημένοις, [ἢ εἴ τι εἴποι ἐναντίον τοῖς λεγομένοις, ἢ

CAP. V.

De quaestione.

Ut fummatim quidem dicam, eft quaeftio confiliorum, aut actionum, aut verborum inter fe invicem, & a reliqua hominis vita diffentientium declaratio. 2 Oportet autem inquirentem quaerere, ficubi aut verba eius, [quem inquirit], aut actiones eius, qui inquiritur, aut confilia inter fe difcrepant. Ratio vero haec eft: Confiderare oportet in tempore praeterito, fi cui quis antea amicus cum effet, rurfum inimicus, & iterum huic ipfi amicus fuerit, aut aliud quid contrarium, quod flagitium ferat, fecerit, aut facturus fit, fi quando ipfi detur occafio, quod ante actis rebus eius contrarium fit. 3 Similiter vero etiam vide, fi quid dicendo contrarium nunc iis dicat, quae prius ab eo dicta fuerint, [aut fi quid iis, quae dicuntur, & quae antea

τοῖς πρότερον εἰρημένοις]. ὡσαύτως δὲ καὶ, εἴ τι πάλιν προείλετο ἐναντίον τοῖς πρότερον ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένοις, ἢ προέλοιτ' ἂν καιρῶν παραπεσόντων. ὁμοιοτρόπως δὲ τούτοις λαμβάνειν καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ἔνδοξα ἐπιτηδεύματα τὰς ἐν τῷ τοῦ ἐξεταζομένου βίῳ ἐναντιώσεις. τὸ μὲν οὖν ἐξεταστικὸν εἶδος οὕτω μετιὼν οὐδένα παραλείψεις τρόπον τῆς ἐξετάσεως. 4 Ἁπάντων δὲ τῶν εἰδῶν ἤδη διῃρημένων, δεῖ καὶ χωρὶς τούτων ἑκάστῳ, ὅταν ἁρμόττῃ, χρῆσθαι, καὶ κοινῇ συμμιγνύντα τὰς δυνάμεις αὐτῶν. ταῦτα γὰρ ἔχει μὲν διαφορὰς εὐμεγέθεις· ἐπικοινωνοῦσι μέντοι κατὰ τὰς χρήσεις ἀλλήλοις, καὶ ταὐτὸ πεπόνθασι τοῖς τῶν ἀνθρώπων εἴδεσι. καὶ γὰρ οὗτοι τῇ μὲν ὅμοιοι, τῇ δὲ ἀνόμοιοι τὰς ὄψεις καὶ τὰς αἰσθήσεις εἰσίν. οὕτω δὲ τῶν εἰδῶν διωρισμένων, καὶ ὧν προσδέονται, κοινῇ πάλιν ἐξαριθμήσωμεν καὶ διέλθωμεν, ὡς αὐτοῖς δεῖ χρῆσθαι.

dicta ſunt, contrarium dixerit]. Eodemque modo, ſi quid dicere voluit iis contrarium, quae ab ipſo ante dicta ſunt, aut velit opportunitate oblata. Identidem vero aſſumendae ſunt ad alia inſignia ſtudia contrarietates in vita eius, qui inquiritur. Inquirendi ergo ſpeciem ſi hoc modo tractaveris, nullum relinques inquirendi modum. 4 Harum autem omnium ſpecierum iam expoſitarum oportet etiam ſigillatim qualibet pro commodo uti, & unâ ipſarum proprietates commiſcere. Habent enim differentias permagnas; communis tamen earum eſt ad invicem uſus, & ſimili ratione ſe habent, qua hominum ſpecies. Nam hi quoque partim ſimiles ſunt, partim diſſimiles quoad adſpectum & ſenſus. Sic autem determinatis ſpeciebus, rurſum quibus indigent, communiter enumerabimus, & quomodo his uti conveniat, quaeremus.

ΚΕΦ. στ΄.

ΤΑ ΚΟΙΝΑ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΕΙΔΕΣΙ.

Πρῶτον μὲν οὖν καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ νόμιμον, καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τὸ καλὸν, καὶ τὸ ἡδὺ, καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα, καθάπερ ἐν ἀρχῇ διειλόμην, κοινὰ πᾶσι τοῖς εἴδεσίν ἐστι. μάλιστα δ' αὐτοῖς τὸ προτρεπτικὸν προσχρῆται. 2 Δεύτερον δὲ, τὰς αὐξήσεις καὶ ταπεινώσεις χρησίμους ἀναγκαῖον εἶναι παρὰ τὰ λοιπὰ πάντα. μάλιστα δ' αὐτῶν ἐν τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τοῖς ψόγοις αἱ χρήσεις. 3 Τρίτον δὲ πίστεις, αἷς ἀνάγκη μὲν πρὸς πάντα τὰ μέρη τῶν λόγων χρῆσθαι· χρησιμώταται δέ εἰσιν ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ταῖς ἀπολογίαις. ταῦτα γὰρ πλείστης ἀντιλογίας δέονται. πρὸς δὲ τούτοις, προκαταλήψεις, καὶ αἰτήματα καὶ παλλιλογίαι, καὶ μῆκος λόγου, καὶ μετριότης μήκους, καὶ βραχυλογία, καὶ ἑρμηνεία. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τού- Edd. Cap. VII.

CAP. VI.

Quaenam ſint communia omnibus generibus.

Primum quidem & iuſtum, & legitimum, & utile, & honeſtum, & iucundum, & reliqua deinceps, quemadmodum initio expoſui, communia ſunt omnibus ſpeciebus; maxime tamen in ſuaſionibus iis utimur. 2 Secundo autem loco amplificationes & extenuationes neceſſe eſt utiles eſſe prae ceteris omnibus; harum vero praecipuus uſus eſt in laudatione ac vituperatione. 3 Tertio loco probationes numerandae ſunt, quibus neceſſe quidem eſt in omnibus cauſarum partibus uti; utiliſſimae autem ſunt in accuſationibus & defenſionibus; hae namque plurimis controverſiis indigent. Sunt praeterea & praeoccupationes, & poſtulata, & iterationes, & orationis prolixitas, & modus longitudinis, & orationis brevitas, & enarratio. Harum enim, & his

τοις ὅμοια κοινὰς ἔχει πᾶσι τοῖς εἴδεσι τὰς χρήσεις. περὶ μὲν οὖν τῶν δικαίων, καὶ τῶν νομίμων, καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων, πρότερον διωρισάμην, καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν διεξῆλθον· καὶ περὶ μὲν τῶν αὐξήσεων καὶ ταπεινώσεων εἶπον.

ΚΕΦ. ζ'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΙΣΤΕΩΝ ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΤΟΥ ΕΙΚΟΤΟΣ.

Edd. Cap. VIII. Νῦν δὲ περὶ τῶν ἄλλων δηλώσω, πρῶτον ἀπὸ τῶν πίστεων ἀρξάμενος. εἰσὶ δὲ δύο τρόποι τῶν πίστεων. γίνονται γὰρ αἱ μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων, καὶ τῶν πράξεων, καὶ τῶν ἀνθρώπων· αἱ δ' ἐπίθετοι τοῖς λεγομένοις, καὶ τοῖς πραττομένοις. τὰ μὲν γὰρ εἰκότα, καὶ παραδείγματα, καὶ τεκμήρια, καὶ ἐνθυμήματα, καὶ γνῶμαι, καὶ τὰ σημεῖα, καὶ οἱ ἔλεγχοι, πίστεις ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων, καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν πραγ-

ſimilium, in ſpeciebus omnibus communis uſus eſt. De iuſtis quidem, & legitimis, hiſque ſimilibus, prius egi, eorumque uſum declaravi; dixi quoque de amplificationibus & extenuationibus.

CAP. VII.

De probationibus & maxime de Probabili.

Nunc autem reliqua declarabo, primum a probationibus initium faciens. Sunt vero duo probationum genera. Ducuntur enim aliae quidem ex ipſis verbis, & factis, & hominibus; aliae coniunctae ſunt cum iis, quae dicuntur & geruntur. Nam probabilia, & exempla, & tecmeria, & enthymemata, & ſententiae, & ſigna, & elenchi, probationes ex ipſis verbis, & hominibus, & factis ſunt. Coniunctae vero (*cum dictis & fa-*

μάτων εἰσίν. ἐπίθετοι δὲ μαρτυρίαι, ὅρκοι, βάσανοι. 2 Δεῖ δὲ τούτων ἑκάστην αὐτήν τε συνιέναι, ποία τίς ἐστι, καὶ πόθεν τῶν εἰς αὐτὴν λόγων εὐπορήσομεν, καὶ τί ἀλλήλων διαφέρουσιν. εἰκὸς μὲν οὖν ἐστιν, οὗ λεγομένου παραδείγματα ἐν ταῖς διανοίαις ἔχουσιν οἱ ἀκούοντες· λέγω δ', οἷον εἴ τις φαίη τὴν πατρίδα βούλεσθαι μεγάλην εἶναι, καὶ τοὺς οἰκείους εὖ πράττειν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀτυχεῖν, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, συλλήβδην εἰκότα δόξειεν. ἕκαστος γὰρ τῶν ἀκουόντων σύνοιδεν αὐτὸς αὑτῷ περὶ τούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων, ἔχοντι τοιαύτας ἐπιθυμίας. ὥστε τοῦτο δεῖ παρατηρεῖν ἡμᾶς ἐν τοῖς λόγοις ἀεὶ, εἰ τοὺς ἀκούοντας συνειδότας ληψόμεθα περὶ τοῦ πράγματος, οὗ λέγομεν. τούτοις γὰρ αὐτοὺς εἰκός ἐστι μάλιστα πιστεύειν. τὸ μὲν οὖν εἰκὸς τοιαύτην ἔχει φύσιν. 3 Διαιροῦμεν δὲ αὐτὸ εἰς τρεῖς ἰδέας. μία μὲν οὖν ἐστι, τὸ τὰ πάθη τὰ κατὰ

His probationes sunt) testimonia, iuramenta, quaestiones. 2 Opus est autem, harum unamquamque probationum intelligere, qualis sit, & unde idonea ad eam argumenta nobis suppetant, & quo inter se differant. Iam vero *Probabile* est, quo dicto auditores eius exempla in mente habent; puto autem, veluti si quis dicat, velle se, patriam magnam esse, & populares rebus secundis uti, hostes vero adversis, atque his similia, omnino probabilia videantur. Quilibet enim auditorum ipse sibi hisce de rebus similibusque conscius est, se eiusmodi desideriis teneri. Quamobrem hoc nos semper in dicendo observare oportet, ut auditores conscios faciamus rei, de qua dicimus. His enim probabile est, eos maxime credere. Haec ergo vis Probabili inest. 3 Ipsum autem in tres dividemus species. Una quidem est, quae pertur-

φύσιν ἀκολουθοῦντα τοῖς ἀνθρώποις, τοῖς λόγοις συμπαραλαμβάνειν ἐν τῷ κατηγορεῖν, ἢ ἀπολογεῖσθαι· οἷον ἐὰν τύχωσί τινες καταφρονήσαντές τινα, ἢ δείσαντες, ἢ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα πολλάκις πεποιηκότες, ἢ πάλιν ἡσθέντες, ἢ λυπηθέντες, ἢ ἐπιθυμοῦντες, ἢ πεπαυμένοι τῶν ἐπιθυμιῶν, ἢ πλουτοῦντες, ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον πεπονθότες πάθος ταῖς ψυχαῖς, ἢ τοῖς σώμασιν, ἤ τινι τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, οἷς συμπάσχομεν. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, κοινὰ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὄντα πάθη, γνώριμα τοῖς ἀκούουσίν ἐστι. τὰ μὲν οὖν κατὰ φύσιν τοῖς ἀνθρωπίνοις εἰθισμένα γίνεσθαι τοιαῦτά ἐστιν· ἃ φαμὲν δεῖν συμπαραλαμβάνειν ἐν τοῖς λόγοις. ἕτερον δὲ μέρος ἐστὶ τῶν εἰκότων ἔθος, ὃ κατὰ συνήθειαν ἕκαστοι ποιοῦμεν· τρίτον δὲ, κέρδος. πολλάκις γὰρ διὰ τοῦτο τὴν φύσιν βιασάμενοι, καὶ τὰ ἤθη προειλόμεθα πράτ-

bationes, quibus homines naturâ afficiuntur, accuſando aut defendendo verbis comprehendit; velut ſi quem nonnulli floccipenderint, aut timuerint, aut eandem rem ſaepe fecerint, aut rurſus ſi voluptate, vel dolore, vel libidine affecti fuerint, aut cupiditate vacarint, aut divitiis abundarint, aut aliam huiuſmodi perturbationem ſive animis, ſive corporibus, ſive aliquo eorum ſenſuum, quibus vulgo afficimur, paſſi fuerint. Haec enim & his ſimilia, quae communes ſunt humanae naturae perturbationes, auditoribus nota ſunt. Quae igitur ſecundum naturam hominibus accidere conſuevere, huiuſmodi ſunt; quae quidem oratione comprehendi oportere diximus. Altera vero Probabilis pars eſt mos, quem pro conſuetudine ſinguli ſequi ſolemus; tertia vero (*ſpecies*), lucrum. Nam ſaepe lucri gratia naturae vim facimus, & conſulto mores indui-

τειν. 4 Οὕτω δὲ τούτων διωρισμένων, ἐν μὲν ταῖς προτροπαῖς καὶ ταῖς ἀποτροπαῖς δεικτέον ὑπὲρ τῶν ζητουμένων, ὅτι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ὃ ἡμεῖς παρακαλοῦμεν, ἢ ᾧ ἀντιλέγομεν, οὕτως, ὡς ἡμεῖς φαμεν, γίνεται. εἰ δὲ μὴ, ὅτι τὰ τούτῳ τῷ πράγματι ὅμοια τοῦτον τὸν τρόπον γίνεται, ὃν ἡμεῖς φαμεν, ἢ τὰ πλεῖστα, ἢ τὰ πάντα. 5 Κατὰ μὲν οὖν τῶν πραγμάτων οὕτω τὸ εἰκὸς ληπτέον· κατὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐν μὲν ταῖς κατηγορίαις, ἐὰν ἔχῃς, ἐπιδείκνυε τὸ αὐτὸ τοῦτο πρᾶγμα πολλάκις πεποιηκότα πρότερον· εἰ δὲ μὴ· ὅμοια τούτῳ. πειρῶ δὲ ἀποφαίνειν, καὶ ὡς λυσιτελὲς ἦν αὐτῷ ταῦτα ποιεῖν. οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοὶ τὸ λυσιτελὲς μάλιστα προτιμῶντες καὶ τοὺς ἄλλους νομίζουσι, ἕνεκα τούτου πάντα πράττειν. ἂν μὲν οὖν ἔχῃς ἀπὸ τῶν ἀντιδίκων αὐτῶν τὸ εἰκὸς λαμβάνειν, οὕτως αὐτὸ συνάγαγε. εἰ δὲ μὴ, ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὰ

mus. 4 Quibus autem ſic determinatis, in ſuaſionibus quidem & diſſuaſionibus demonſtrandum eſt, hanc rem, ad quam exhortamur, vel cui adverſamur, ita, ut dicimus, ſe habere. Sin minus hoc, rei ſimilia eo modo, quo dicimus, ſe habere, aut plurima, aut omnia. 5 Quoad res igitur hoc pacto Probabile eſt adhibendum; quoad homines vero in accuſationibus quidem, ſi poſſis, demonſtra, eandem rem adverſarium ſaepe antea patraſſe; ſin id minus poteris, huic ſimilia. Da autem operam ut oſtendas quoque, fuiſſe utile illi haec facere. Nam plurimi hominum, quoniam ipſi utile maxime praeferunt, alios quoque huius gratia omnia facere putant. Si igitur ab ipſis adverſariis probabile ducere potueris, hac ratione illo utere. Sin minus, a ſimilibus, quae homines conſuevere, argumenta tibi inferenda

εἰθισμένα φέρε. λέγω δ', οἷον νέος ἐστὶν, οὗ κατηγορεῖς, εἰ, οἷα περὶ τὴν ἡλικίαν ταύτην ὄντες πράττουσιν, ταῦτα λέγεις πεποιηκέναι αὐτόν· πιστευθήσεται γὰρ κατὰ τὴν ὁμοιότητα καὶ τὰ κατὰ τούτου λεγόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καὶ ἐάν τις τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ δεικνύῃ τοιούτους ὄντας, οἷον σὺ τοῦτον φῂς. καὶ γὰρ διὰ τὴν πρὸς ἐκείνους συνήθειαν δόξει τὰ αὐτὰ τοῖς φίλοις ἐπιτηδεύειν. 6 Τοὺς μὲν οὖν κατηγοροῦντας οὕτω χρὴ μετιέναι τὸ εἰκός· τοῖς δὲ ἀπολογουμένοις μάλιστα δεικτέον, ὡς οὐδέποτε τῶν κατηγορουμένων τι πρότερον οὔτε αὐτοὶ, οὔτε τῶν φίλων οὐδεὶς, οὔτε τῶν ὁμοίων αὐτοῖς ἔπραξέ τις, οὐδ' ἐλυσιτέλησε τοιαῦτα πράττειν. ἂν δὲ φανερὸς ᾖς ταὐτὸ τοῦτο πρότερον πεποιηκὼς, αἰτιατέον τὴν ἡλικίαν, ἢ τινὰ πρόφασιν ἄλλην τοιαύτην οἰστέον—δι' ἣν εἰκότως ἐξήμαρτες τότε. λέγε δὲ καὶ, ὡς οὔτε ταῦτα τότε σοι πράξαντι συνήνεγκεν, οὔτε νῦν

ſunt. Puto autem, veluti iuvenis eſt, quem accuſas; quae igitur in hac aetate conſtituti agere ſolent, haec ipſum feciſſe dicito; nam credentur pro ſimilitudine etiam, quae adverſus hunc dicuntur. Eodem vero modo, ſi eius ſocios quoque tales oſtenderis, qualem hunc eſſe dicis; nam ob conſuetudinem, quae huic cum illis eſt, videbitur iiſdem rebus, quibus amici, indulgere. 6 Accuſantibus igitur Probabile ſic tractandum eſt; defendentes autem maxime oſtendere oportet, nequaquam aliquid eorum, quorum inſimulentur, ipſos, aut amicos, aut aliquem ex ſimilibus ipſis feciſſe, neque utilitatem habiturum fuiſſe, haec facere. Quod ſi autem liquidum ſit, te hoc idem antea patraſſe, cauſam in aetatem reiicies, aut praetextum huiuſmodi alium afferes, cur tunc erraveris. Dic vero etiam, neque eo tempore, quo feceris, conduxiſſe tibi, ne-

ἐλυσιτέλησεν ἄν. ἂν δέ σοι μηδὲν ᾖ πεπραγμένον τῶν τοιούτων, τῶν δὲ φίλων σοῦ τινες τυγχάνωσι τοιαῦτα πεποιηκότες, χρὴ λέγειν, ὡς οὐ δίκαιόν ἐστι, δι' ἐκείνους αὐτὸν διαβάλλεσθαι, καὶ δεικνύναι τῶν αὐτῷ συνήθων ἑτέρους ἐπιεικεῖς ὄντας. οὕτω γὰρ ἀμφίβολον ποιήσεις τὸ κατηγορούμενον. ἂν δὲ τῶν ὁμοίων δεικνύωσι τινὰς τὰ αὐτὰ πεποιηκότας, ἄτοπον εἶναι φάσκε, εἰ, διότι ἕτεροί τινες ἐξαμαρτάνοντες φαίνονται, πίστις ἔσται, ὅτι τῶν ἐγκαλουμένων τι καὶ σὺ πεποίηκας. ἂν μὲν οὖν ἔξαρνος ᾖς, μὴ πεποιηκέναι τὴν κατηγορουμένην πρᾶξιν, οὕτως ἐκ τῶν εἰκότων χρή σε ἀπολογεῖσθαι. ἀπίθανον γὰρ ποιήσεις τὴν κατηγορίαν. 7 Ἂν δὲ ὁμολογεῖν ἀναγκάζῃ, τοῖς τῶν πολλῶν ἤθεσιν ἀφομοίου τὰς σαυτοῦ πράξεις, ὅτι μάλιστα λέγων, ὡς οἱ πλεῖστοι καὶ οἱ πάντες τοῦτο καὶ τὰ τοιαῦτα πράττουσιν οὕτως, ὥς σοι τυγχάνει πεποιημέ-

que nunc conducere potuiſſe. Sin autem nihil huiuſmodi abs te patratum ſit, ſed ex tuis amicis nonnulli talia quaedam fecerint, dicendum eſt, non iuſtum eſſe, ſi quis te propter illos calumnietur, & demonſtrandum, alios ſocios tibi conſuetudine iunctos eſſe honeſtos. Sic enim inſimulationem ambiguam reddes. Quod ſi autem ex ſimilibus quoſdam demonſtrarint eadem patraviſſe, dic, abſurdum eſſe, ſi, quod alii quidam videantur peccaſſe, inde probare aliquis velit, te quoque eorum aliquid, quibus in iudicium arceſſeris, feciſſe. Si igitur infitiatus fueris, te feciſſe, cuius accuſaris, ſic te ex probabilibus reſpondere oportet. Nam accuſationis veriſimilitudinem infirmabis. 7 Si vero fateri compellaris, ex multorum conſuetudine ſimilitudinem actionibus tuis vindica, dicens maxime, plurimos vel potius omnes & hoc & ſimilia agere, quae

νον. ἂν δὲ μὴ δυνατὸν ᾖ τοῦτο δεῖξαι, καταφευκτέον ἐπὶ τὰς ἀτυχίας, ἢ τὰς ἁμαρτίας, καὶ συγγνώμης πειρατέον τυγχάνειν, παραλαμβάνοντα τὰ κοινὰ τῶν ἀνθρώπων γινόμενα πάθη, δι' ὧν ἐξιστάμεθα τοῦ λογισμοῦ. ταῦτα δ' ἐστιν, ἔρως, ὀργὴ, μέθη, φιλοτιμία, καὶ τὰ τούτοις ὁμοιότροπα. τὸ μὲν οὖν εἰκὸς διὰ ταύτης τῆς μεθόδου τεχνικώτατα μέτιμεν.

ΚΕΦ. η'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ.

Edd. Cap. IX. Παράδειγμα δ' ἐστὶ, πράξεις ὅμοιαι γεγενημέναι, καὶ ἐναντίαι ταῖς νῦν ὑφ' ἡμῶν λεγομέναις. τότε δὲ χρηστέον αὐταῖς ἐστιν, ὅτε ἄπιστον ὂν τὸ ὑπό σου λεγόμενον εἶναι φανερὸν ποιῆσαι θέλεις, ἐὰν διὰ τοῦ εἰκότος μὴ πιστεύηται, ὅπως πρᾶξιν ὁμοίαν ἑτέραν τῇ ὑπό σου λεγομένῃ καταμαθόντες οὕτω πεπραγμένην, ὡς σὺ φῄς γεγενῆσθαι, μᾶλλον πιστεύσωσι τοῖς

abs te facta sint. Quod si ostendi nequeat, confugiendum est ad fortunae casum, aut imprudentiam, & ut tibi ignoscatur enitendum, communesque hominum perturbationes, quibus ratione deficimur, assumendae sunt. Hae autem sunt amor, ira, vinolentia, ambitio, & his similia. Probabile itaque hoc pacto optime tractabimus.

CAP. VIII.

De exemplis.

Exempla autem sunt res gestae, similes & contrariae illis, de quibus iam loquimur. Utendum vero illis est, cum minus verisimile a te dictum manifestum facere velis, nec per probabile fidem ei praestare possis, ut, ubi intellexerint (*auditores*), rem aliam ei similem, de qua loqueris, sic factam esse, ut tu hanc

ὑπό σου λεγομένοις. 2 Εἰσὶ δὲ τῶν παραδειγμάτων δύο τρόποι· τὰ γὰρ τῶν πραγμάτων γίνεται κατὰ λόγον, τά δὲ παρὰ λόγον. ποιεῖ δὲ τὰ μὲν κατὰ λόγον γινόμενα πιστεύεσθαι, τὰ δὲ μὴ κατὰ λόγον ἀπιστεῖσθαι. λέγω δ', οἷον εἴ τις φάσκει, τοὺς πλουσίους δικαιοτέρους εἶναι τῶν πενομένων, καὶ φέρει τινὰς πράξεις πλουσίων ἀνδρῶν δικαίας· τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τῶν παραδειγμάτων κατὰ λόγον εἶναι δοκεῖ. τοὺς γὰρ πλείστους ἐστὶν ἰδεῖν νομίζοντας, τοὺς πλουτοῦντας εἶναι δικαιοτέρους τῶν πενομένων. εἰ δέ τις πάλιν ἀποφαίνοι τινὰς τῶν πλουσίων ἐπὶ χρήμασιν ἀδικήσαντας, τῷ παρὰ τὸ εἰκὸς γεγενημένῳ παραδείγματι χρώμενος, ἀπίστους ἂν ποιοῖτο τοὺς πλουτοῦντας. ὡσαύτως δὲ καὶ, εἴ τις φέρει παράδειγμα τῶν κατὰ λογον εἶναι δοκούντων· διότι Λακεδαιμόνιοι ποτὲ ἢ Ἀθηναῖοι πολλῷ πλήθει χρώμενοι συμμάχων, κατεπολέμησαν τοὺς ἐναντίους· καὶ προτρέ-

dicis, magis credant verbis tuis. 2 Sunt autem exemplorum duo genera; aliae enim res ſecundum rationem, aliae praeter rationem fiunt. Quae ſecundum rationem fiunt, facile creduntur; quae praeter rationem, non creduntur. Puto autem, veluti ſi quis ait, divites eſſe pauperibus iuſtiores, adducitque iuſtas aliquas virorum divitum actiones; talia exempla ſecundum rationem videntur eſſe. Plurimi enim arbitrantur, divites eſſe pauperibus iuſtiores. Quod ſi quis contra enuntiet, divitum quoſdam ob pecunias iniuriam intuliſſe, uſus exemplo, quod praeter rationem ſit, plane efficiat, ut locupletes minorem fidem habeant. Similiter vero etiam, ſi quis ab iis exemplum petit, quae ſecundum rationem eſſe videntur; quod Lacedaemonii aliquando, aut Athenienſes, magna uſi ſociorum manu, hoſtes expugnaverint; & ſic auditoribus perſuadet,

πει τοὺς ἀκούοντας πολλοὺς συμμάχους ποιεῖσθαι. 3 Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα παραδείγματα κατὰ λόγον ἐστίν. ἅπαντες γὰρ νομίζουσιν ἐν τοῖς πολέμοις τὸ πλῆθος οὐ μετρίαν ῥοπὴν ἔχειν πρὸς τὴν νίκην. εἰ δέ τις ἀποφαίνειν ἐθέλοι, μὴ τοῦτ᾽ αἴτιον τοῦ νικᾶν, τοῖς παρὰ τὸ εἰκὸς γεγενημένοις πράγμασι χρήσαιτ᾽ ἂν παραδείγμασι, λέγων· ὡς οἱ μὲν Ἀθήνησι φυγάδες τὸ πρῶτον μετὰ πεντήκοντα ἀνδρῶν Φυλήν τε καταλαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς ἐν ἄστει πολλῷ πλείους ὄντας, καὶ συμμάχοις Λακεδαιμονίοις χρωμένους, πολεμήσαντες κατῆλθον εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν· Θηβαῖοι δὲ Λακεδαιμονίων, καὶ σχεδὸν ἁπάντων Πελοποννησίων εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλλόντων, μόνοι περὶ τὰ Λεῦκτρα παραταξάμενοι, τὴν Λακεδαιμονίων δύναμιν ἐνίκησαν· Δίων δὲ ὁ Συρακούσιος μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν εἰς Συρακούσας πλεύσας, Διονύσιον πολλαπλάσιον δύναμιν ἔχοντα, κατεπολέμησεν· ὡσαύτως δὲ Κορίνθιοι

multos focios effe faciendos. 3 Talia igitur exempla fecundum rationem funt. Omnes enim putant, in bellis multitudinem haud leve momentum ad victoriam ferre. Si quis autem oftendere voluerit, non hanc effe victoriae caufam, earum rerum utatur exemplis, quae praeter rationem geftae fuerint, dicens, Athenarum exfules primo cum quinquaginta viris Phylen occupaffe, & pugnantes adverfus maiores numero in urbe, & Lacedaemoniorum auxiliis adiutos, in patriam tamen urbem rediiffe; Thebanos autem, Lacedaemoniis, & omnibus fere Peloponnefiis Boeotiam armis aggredientibus, folos proelio ad Leuctra commiffo, Lacedaemoniorum vim fregiffe; Dionem porro Syracufanum, poftquam cum militibus tribus millibus Syracufas traieciffet, Dionyfium longe maiori vi fretum debellaffe; fic denique

Συρακουσίοις ἐννέα τριήρεσι βοηθήσαντες, Καρχηδονίους ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ναυσὶ ἐπὶ τοῖς λιμέσι τῶν Συρακουσίων ἐφορμῶντας, τὴν δὲ πόλιν ἅπασαν πλὴν τῆς ἀκροπόλεως ἔχοντας, οὐδὲν ἧττον κατεπολέμησαν. συλλήβδην δὲ ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια παρὰ λόγον πραχθέντα τὰς κατὰ τὸ εἰκὸς γινομένας συμβουλὰς ἀπίστους ποιεῖν εἴωθε. τῶν μὲν οὖν παραδειγμάτων τοιαύτη τις ἡ φύσις ἐστί. 4 Χρηστέον δ' αὐτῶν ἑκατέρῳ τρόπῳ, ὅταν μὲν ἡμεῖς λέγωμεν τὰ κατὰ λόγον γινόμενα, δεικνύντας ὡς ἐπιτοπολὺ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπιτελουμένας τὰς πράξεις· ὅταν δὲ τὰ παρὰ λόγον γινόμενα, φέροντας, ὅσα παρὰ λόγον δοκοῦντα γενέσθαι τῶν πραγμάτων εὐλόγως ἀποβέβηκεν. ὅταν δ' οἱ ἐναντίοι λέγωσι τοῦτο, χρὴ δεικνύειν, ὡς εὐτυχήματα ταῦτα συνέβη, καὶ λέγειν, ὅτι αἱ τοιαῦται πράξεις ἐν τῷ σπανίῳ γεγόνασιν· οἵας δὲ σὺ λέ-

Corinthios, Syracuſanis novem triremibus auxilium ferentes, Carthaginienſes centum & quinquaginta navibus portus Syracuſanorum occupantes, urbemque totam praeter arcem tenentes, nihilo tamen minus viciſſe. Omnino autem haec atque his ſimilia, quae praeter rationem ſint geſta, conſilia ſecundum rationem data infirmare ſolent. Exemplorum igitur natura eſt huiuſmodi. 4 Utendum vero iis eſt utroque modo, cum res, quae ſecundum rationem fiunt, dixerimus, ut oſtendamus, ſaepiſſime hoc pacto res perfici; cum autem res, quae praeter rationem fiunt, dixerimus, monere oportet, facta temere ſuſcepta praeclare ceſſiſſe. Cum adverſarii vero hoc dicant, oſtendendum eſt, ea fortunae caſu ita eveniſſe, & monendum, eiuſmodi facta rariſſime contigiſſe; quae autem a te proponan-

γεις, πολλάκις. τοῖς μὲν οὖν παραδείγμασιν οὕτω χρηστέον. ὅταν γε μὴν τὰ παρὰ λόγον γινόμενα φέρωμεν, χρὴ συνάγειν αὐτῶν ὅτι πλεῖστα, καὶ καταλέγειν, ὡς οὐδὲν μᾶλλον ἐκεῖνα τούτων εἴωθε γίνεσθαι. 5 Δεῖ δὲ χρῆσθαι τοῖς παραδείγμασι μὴ μόνον ἐκ τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων. λέγω δ', οἷον ἐὰν ἀποφαίνῃς τινὰς πλεονεκτικῶς τοῖς συμμάχοις χρωμένους, καὶ διαλυθεῖσαν αὐτῶν τὴν φιλίαν· καὶ λέγῃς· ἡμεῖς δὲ, ἂν ἴσως καὶ κοινῶς πρὸς αὐτοὺς προσφερώμεθα, πολὺν χρόνον τὴν συμμαχίαν φυλάξομεν. καὶ πάλιν, ἄν τινας ἑτέρους ἀπαρασκευάστως πολεμήσαντας, καὶ διὰ τοῦτο καταπολεμηθέντας ἀποφαίνῃς, εἶτα λέγῃς· ἂν παρασκευασάμενοι πολεμῶμεν, βελτίους ἂν περὶ τῆς νίκης τὰς ἐλπίδας ἔχοιμεν. 6 Πολλὰ δὲ λήψῃ παραδείγματα διὰ τῶν προγεγενημένων πράξεων, καὶ διὰ τῶν νῦν γινομένων. τὰ γὰρ

tur, saepe. Exemplis igitur sic utendum est. Ceterum cum ea, quae praeter rationem facta sunt, in medium attulerimus, oportet nos eorum quam plurima complecti, & dicere, nihil ea magis, quam haec, fieri solere. 5 Utendum autem est exemplis non ex his solum, verum etiam ex contrariis. Puto, veluti si ostendas, avare quosdam usos sociis, & propterea ipsorum solutam amicitiam; & addas: Nos vero, si aequaliter & communiter cum ipsis rem gesserimus, societatem multum temporis conservabimus. Et rursus, si quos alios, quoniam imparati descendissent in bellum, devictos superatosque ostendas, postea que dicas: Si bene instructi bellum aggrediamur, meliorem certe spem de victoria habuerimus. 6 Multa vero assumes exempla tum ex rebus praeteritis, tum ex instantibus. Nam plurimae res

πλεῖστα τῶν ἔργων, τῇ μὲν ὅμοια, τῇ δὲ ἀνόμοια ἀλλήλοις ἐστίν. ὥστε διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην καὶ παραδειγμάτων εὐπορήσομεν, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγομένοις οὐ χαλεπῶς ἀντεροῦμεν. τῶν μὲν οὖν παραδειγμάτων τούς τε τρόπους ἴσμεν, καὶ ὡς αὐτοῖς χρησόμεθα, καὶ ὅθεν πολλὰ ληψόμεθα.

ΚΕΦ. θ'.

ΠΕΡΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ.

Τεκμήρια δέ ἐστιν, ὅσα ἂν ἐναντίως ᾖ πεπραγμένα τῷ, περὶ οὗ ὁ λόγος, καὶ ὅσα ὁ λόγος αὐτὸς ἑαυτῷ ἐναντιοῦται. τῶν γὰρ ἀκουόντων οἱ πλεῖστοι τοῖς συμβαίνουσι περὶ τὸν λόγον, ἢ τὴν πρᾶξιν, ἐναντιώμασι, τεκμαίρονται, μηδὲν ὑγιὲς εἶναι μήτε τῶν λεγομένων, μήτε τῶν πραττομένων. πολλὰ δὲ λήψῃ τεκμήρια σκοπῶν, εἴτε ὁ λόγος τοῦ ἐναντίου αὐτὸς αὑτῷ [τῷ πράγματι] ἐναντιοῦται, εἴτε ἡ πρᾶξις αὐτὴ ἐναντία τῷ Edd. Cap. X.

gestae partim similes, partim dissimiles sunt. Ideo etiam exemplis abundabimus, &, quae ab aliis proferuntur, haud difficile refellemus. Exemplorum ergo genera, & quomodo iis uti oporteat, & unde multa capienda sint, intelligimus.

CAP. IX.

De tecmeriis.

Tecmeria autem sunt, quaecunque contrario modo facta sunt ei, de quo sermo est, & in quibus ipsa sibi oratio repugnat. Nam plurimi auditorum ex repugnantiis in dicendo agendove coniectant, nihil sani inesse neque in dictis, neque in factis. Multa vero capies tecmeria considerando, sive ipsa sibi adversarii contradicat oratio, sive res ipsa sit orationi contraria. Tec-

λόγῳ ἐστί. τὰ μὲν οὖν τεκμήρια τοιαῦτά ἐστι, καὶ οὕτως αὐτὰ πλεῖστα ποιήσεις.

ΚΕΦ. ι΄.

ΠΕΡΙ ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΩΝ.

Edd Cap. XI. Ἐνθυμήματα δέ ἐστιν οὐ μόνον τὰ τῷ λόγῳ καὶ τῇ πράξει ἐναντιούμενα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι· λήψῃ δὲ πολλὰ μετιών, ὡς ἐν τῷ ἐξεταστικῷ εἴδει εἴρηται, καὶ σκοπῶν, εἴ πῃ ὁ λόγος ἑαυτῷ ἐναντιοῦται, ἢ τὰ πεπραγμένα τοῖς δικαίοις, ἢ τῷ νόμῳ, ἢ τῷ συμφέροντι, ἢ τῷ καλῷ, ἢ τῷ δυνατῷ, ἢ τῷ ῥαδίῳ, ἢ τῷ εἰκότι, ἢ τῷ ἤθει τοῦ λέγοντος, ἢ τῷ ἤθει τῶν πραγμάτων. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τῶν ἐνθυμημάτων κατὰ τῶν ἐναντίων ἐκληπτέον. 2 Τὰ δ' ἐναντία τούτοις ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν δεῖ λέγειν, ὑποφαίνοντας τὰς πράξεις τὰς ἡμετέρας, καὶ τοὺς λόγους ἐναντιουμένους τοῖς ἀδίκοις, καὶ τοῖς ἀνόμοις, καὶ τοῖς

meria igitur huiusmodi sunt, & hac ratione plurima usurpabis.

CAP. X.

De enthymematibus.

Enthymemata autem sunt non ea modo, quae orationi & rei adversantur, sed & quae aliis rebus omnibus; assumes autem multa, eaque tractabis, quemadmodum in capite de quaestione dictum est, considerans quoque, sicubi ipsa sibi repugnat oratio, aut si res gestae iustis, vel legi, vel utili, vel honesto, vel possibili, vel facili, vel probabili, vel moribus dicentis, vel rerum consuetudini adversantur. Talia igitur enthymemata contra adversarios assumenda sunt. 2 His vero contraria pro nobis dicere oportet, ita ut ostendamus, actiones nostras & verba iniustis, & illegitimis, & inu-

ἀσυμφόροις, καὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων τῶν πονηρῶν ἤθεσι, καὶ συλλήβδην τοῖς μοχθηροῖς νομιζομένοις εἶναι. δεῖ δὲ τούτων ἕκαστα συναγαγεῖν ὡς εἰς βραχύτατα, καὶ φράζειν ὅτι μάλιστα ἐν ὀλίγοις τοῖς ὀνόμασι. τὰ μὲν οὖν ἐνθυμήματα τοῦτον τὸν τρόπον πολλὰ ποιήσομεν, καὶ οὕτως αὐτοῖς ἄριστα χρησόμεθα.

ΚΕΦ. ιαʹ.

ΠΕΡΙ ΓΝΩΜΗΣ.

Γνώμη δέ ἐστι μὲν ἐν κεφαλαίῳ καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων δόγματος ἰδίου δήλωσις. δύο δὲ τρόποι τῶν γνωμῶν εἰσι· ὁ μὲν ἔνδοξος, ὁ δὲ παράδοξος. ὅταν μὲν οὖν ἔνδοξον λέγῃς, οὐδὲν δεῖ τὰς αἰτίας φέρειν. οὔτε γὰρ ἀγνοεῖται, οὔτ' ἀπιστεῖται τὸ λεγόμενον. ὅταν δὲ παράδοξον λέγῃς, χρὴ φράζειν τὰς αἰτίας συντόμως, ἵνα τὴν ἀδολεσχίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν διαφύγῃς. 2 Δεῖ Edd. Cap. XII.

tilibus, & improborum hominum moribus, omninoque iis, qui mali cenſentur, adverſari. Oportet autem horum ſingula quam breviſſime complecti, & verbis quam pauciſſimis eloqui. Enthymemata igitur hoc modo multa comparare, iiſque optime uti poterimus.

CAP. XI.

De ſententia.

Sententia quidem eſt, ut ſummatim dicam, de rebus omnino opinionis propriae declaratio. Duo autem genera ſunt ſententiarum; unum earum, quae cum vulgari opinione conſentiunt, alterum earum, quae ab hac diſcrepant. Quod ſi igitur proferas ſententiam vulgarem, non neceſſe eſt rationes addere. Nam neque quod dicitur ignoratur, neque ei fides deeſt. Quod ſi vero proferas ſententiam a vulgari opinione diverſam, rationes neceſſe eſt breviter explicare, ut loquacitatem & incredibilitatem evites. 2 Sententiae autem afferen-

δὲ τὰς γνώμας οἰκείας φέρειν τῶν πραγμάτων, ἵνα μὴ σκαιὸν καὶ ἀπηρτημένον φαίνηται τὸ λεγόμενον. πολλὰς δὲ ποιήσομεν αὐτὰς ἢ ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως, ἢ ἐξ ὑπερβολῆς, ἢ ἐκ παρομοιώσεως. αἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως τοιαίδε τινές εἰσι· οὐκ εἶναί μοι δοκεῖ δυνατὸν, δεινὸν γενέσθαι στρατηγὸν πραγμάτων ἄπειρον ὄντα. ἑτέρα δέ ἐστιν ἥδε· νοῦν ἐχόντων ἀνδρῶν ἐστι, τοῖς τῶν προγεγενημένων παραδείγμασι χρωμένους πειρᾶσθαι διαφυγεῖν τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἁμαρτίας. ἐκ μὲν οὖν τῆς ἰδίας φύσεως τοιαύτας ποιήσομεν γνώμας. 3 Ἐξ ὑπερβολῆς δὲ τοιάσδε· δεινότερά μοι δοκοῦσιν οἱ κλέπτοντες τῶν ληϊζομένων ποιεῖν. οἱ μὲν γὰρ λαθραίως, οἱ δὲ φανερῶς τὰ χρήματα περιαιροῦνται. τὰς μὲν οὖν ἐξ ὑπερβολῆς γνώμας τὸν τρόπον τοῦτον πολλὰς ποιήσομεν. 4 Αἱ δ' ἐκ παρομοιώσεως τοιαίδε εἰσίν· ὁμοιότατόν μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ χρήματα ἀποστεροῦντες τοῖς τὰς πόλεις προδιδοῦσι ποιεῖν. πιστευθέντες γὰρ ἀμφο-

dae sunt rebus consentaneae, ne quod dicitur ineptum & inconcinnum videatur. Multas vero nobis comparabimus aut ex propria (*rerum*) natura, aut ex superlatione, aut ex assimilatione. Sententiae quidem ex propria (*rerum*) natura huiusmodi sunt: *Videtur mihi impossibile, fieri strenuum imperatorem, qui rerum sit imperitus.* Alia est haecce: *Prudentium est virorum, rebus praeteritis tanquam exemplis ita uti, ut errores ex temeritate consiliorum commissos evitent.* Ex propria igitur (*rerum*) natura tales sententias eliciemus. 3 Ex superlatione vero tales: *Acerbiora mihi videntur fures, quam latrones, facere. Nam illi clanculum, hi palam pecunias eripiunt.* Sententias igitur ex superlatione hoc modo multas faciemus. 4 Sententiae ex assimilatione huiusmodi sunt: *Pecunias surripientes plane idem mihi videntur facere, quod qui urbes produnt. Utri-*

τεροι τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσιν. ἑτέρα δέ· παραπλήσιόν μοι δοκοῦσι ποιεῖν οἱ ἀντίδικοι τοῖς τυράννοις. ἐκεῖνοί τε γὰρ ὧν μὲν αὐτοὶ ἀδικοῦσιν, οὐκ ἀξιοῦσι διδόναι δίκας· ὧν δὲ τοῖς ἄλλοις ἐγκαλοῦσιν, ἀνυπερβλήτως τιμωροῦνται. οὗτοί τε, εἰ μέν τι αὐτοὶ τῶν ἐμῶν ἔχουσιν, οὐκ ἀποδιδόασιν· εἰ δέ τι ἐγὼ τούτων ἔλαβον, καὶ αὐτὸ καὶ τοὺς τόκους οἴονται δεῖν κομίσασθαι. γνώμας μὲν οὖν τὸν τρόπον τοῦτον μετιόντες πολλὰς ποιήσομεν.

ΚΕΦ. ιβʹ.

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ.

Σημεῖον δέ ἐστι ἄλλο ἄλλου οὐ τὸ τυχὸν τοῦ τυχόντος, οὐδ' ἅπαν παντὸς, ἀλλὰ τό γε εἰθισμένον γίνεσθαι πρὸ τοῦ πράγματος, ἢ ἅμα τῷ πράγματι, ἢ μετὰ τὸ πρᾶγμα. ἔστι δὲ σημεῖον τό, τε γενόμενον μὴ μόνον τοῦ γενομένου, ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ γενομένου. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ μὴ γεγονὸς οὐ μόνον τοῦ μὴ ὄντος, Edd. Cap. XIII.

que enim, cum iis fides habeatur, fidem habentes iniuria afficiunt. Alia vero haec: *Videntur mihi adverſarii cauſae ſimile committere, quod tyranni. Nam illi quidem earum, quas aliis faciunt iniurias, poenas dare indignum putant; quorum autem alios accuſant, ea vehementiſſime ulciſcuntur. Hi vero, ſi quidem ipſi aliquid mihi debent, haud reddunt; ſi quid ipſis ego debeo, & hoc & foenora reſtitui ſibi oportere arbitrantur.* Sententias igitur hoc modo agentes multas comparabimus.

CAP. XII.

De ſignis.

Signum autem eſt alterius aliud non quodvis cuiuſvis, neque quodque cuiuſque, ſed quod aut ante rem, aut ſimul cum re, aut poſt rem fieri conſuevit. Eſt vero ſignum factum non ſolum facti, ſed & non facti. Identidem & non factum non ſolum non facti, verum

ἀλλὰ καὶ τοῦ ὄντος. 2 Ποιεῖ δὲ τῶν σημείων τὸ μὲν οἴεσθαι, τὸ δὲ εἰδέναι. κάλλιστον δὲ τὸ εἰδέναι ποιοῦν· δεύτερον δὲ τὸ δόξαν πιθανωτάτην ἐργαζόμενον. 3 Πολλὰ δὲ ποιήσομεν σημεῖα συλλήβδην εἰπεῖν ἐξ ἑκάστου τῶν πεπραγμένων, καὶ λεγομένων, καὶ ὁρωμένων, καθ' ἓν ἕκαστον λαμβάνοντες, ἔκ τε τοῦ μεγέθους, καὶ τῆς σμικρότητος τῶν ἀποβαινόντων κακῶν ἢ ἀγαθῶν. ἔτι δὲ ἐκ τῶν μαρτυρουμένων, καὶ ἐκ τῶν συμπαρόντων ἡμῖν, ἢ τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων, καὶ ἐκ τῶν προκλήσεων, καὶ ἐκ τῶν χρόνων, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν. τῶν μὲν οὖν σημείων ἐντεῦθεν εὐπορήσομεν.

ΚΕΦ. ιγʹ.

ΠΕΡΙ ΕΛΕΓΧΟΥ.

Edd. Cap. XIV. Ἔλεγχος δὲ ἔστι μὲν ὁ μὴ δυνατὸν ἄλλως ἔχειν, ἀλλ' οὕτως, ὡς ἡμεῖς λέγομεν. λαμβάνεται δὲ ἐκ

& facti. 2 Signa autem efficiunt alia quidem opinionem, alia vero ſcientiam. Optimum eſt ſcientiam efficiens; ſecundo loco, quod opinionem maxime veriſimilem efficit. 3 Signorum copia nobis erit, ut ſummatim dicam, ex eorum ſingulis, quae fiunt, & dicuntur, & cernuntur, ſingula deinceps aſſumendo, tum ex magnitudine, tum ex parvitate eorum, quae nobis mala bonave contingunt. Praeterea vero ex teſtimoniis, ex noſtris, aut adverſariorum fautoribus, ex illis ipſis, ex provocationibus, ex temporibus, & ex aliis multis. Hinc igitur ſignorum multitudine abundabimus.

CAP. XIII.

De elencho.

Elenchus autem eſt, quod aliter ſe habere non poteſt, atque ipſi dicimus. Aſſumitur ex natura neceſſa-

τῶν φύσει ἀναγκαίων, ὡς ἡμεῖς λέγομεν, ἢ ὁ ἀντιλέγων· καὶ ἐκ τῶν κατὰ φύσιν δυνατῶν ἢ ἀδυνάτων, ὡς οἱ ἐναντίοι λέγουσι. 2 Κατὰ φύσιν μὲν οὖν ἀναγκαῖόν ἐστιν· οἷον τοὺς ζῶντας σιτίων δεῖσθαι, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. ὡς δ' ἡμεῖς λέγομεν ἔστιν ἀναγκαῖον, τοὺς μεμαστιγωμένους ὁμολογεῖν, ἅπερ οἱ μαστιγοῦντες κελεύουσι. κατὰ φύσιν δὲ πάλιν ἀδύνατόν ἐστι, παιδάριον μικρὸν κλέψαι τοσοῦτον ἀργύριον, οἷον μὴ δυνατὸν φέρειν, καὶ οἴχεσθαι τοῦτο φέρον· ὡς δ' ἂν ὁ ἐναντίος λέγοι, ἔσται ἀδύνατον, ἂν φάσκῃ μὲν, ἐν χρόνοις τισὶν Ἀθήνησι ποιήσασθαι τὸ συμβόλαιον· ἡμεῖς δ' ἔχομεν ἐπιδεῖξαι τοῖς ἀκούουσιν, ὡς κατὰ τοὺς τότε καιροὺς ἀπεδημοῦμεν ἐν ἑτέρᾳ πόλει τινί. τοὺς μὲν οὖν ἐλέγχους ἐκ τούτων, καὶ ἐκ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων ποιησόμεθα. συλλήβδην δὲ τὰς ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου, καὶ τῶν πράξεων, καὶ τῶν ἀνθρώπων πί-

riis, ut nos dicimus, aut adverſarius; & ex iis, quae naturâ fieri aut poſſunt, aut non poſſunt, ſicut adverſarii dicunt. 2 Naturâ quidem neceſſarium eſt; velut vivos cibis indigere, & his ſimilia. Ut nos vero dicimus, neceſſarium eſt, affectos verberibus ea confiteri, quae caedentes iuſſerint. Rurſus autem naturâ fieri non poteſt, ut puerulus argenti tantum furto ſubripiat, quantum ferre, quantoque onuſtus abire nequeat; ut vero adverſarius forte dixerit, fieri non poterit, ſi quidem dicat, certis temporibus nos Athenis negotium pecuniarium feciſſe; ipſi autem poſſimus auditoribus demonſtrare, quod eodem tempore in alia quadam urbe abeſſemus. Elenchos igitur ex his, & ex ſimilibus faciemus. Omnino autem probationes omnes & ex ipſis verbis, & ex factis, & ex hominibus perſecuti

στεις ἁπάσας διεληλύθαμεν. σκεψώμεθα δὲ καὶ, τί ἀλλήλων διαφέρουσιν.

ΚΕΦ. ιδ΄.

ΤΙ ΑΛΛΗΛΩΝ ΑΙ ΠΙΣΤΕΙΣ ΔΙΑΦΕΡΟΥΣΙ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΠΙΘΕΤΩΝ ΠΙΣΤΕΩΝ.

Edd. Cap. XV.

Τὸ μὲν τοίνυν εἰκὸς τοῦ παραδείγματος ταύτῃ διαφέρει· διότι τοῦ μὲν εἰκότος ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ ἀκούοντες ἔννοιαν· τὰ δὲ παραδείγματα καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων, καὶ ἐκ τῶν ὁμοίων, φέρειν ἐστί. τὰ δὲ τεκμήρια μόνον ἐκ τῶν περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν πρᾶξιν ἐναντίων συντίθεται. καὶ μὴν ἐνθυμήματά γε τεκμηρίου ταύτην τὴν διαφορὰν ἔσχηκεν, ὅτι τὸ μὲν τεκμήριον περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν πρᾶξιν ἐναντίωσις ἐστί· τὸ δ' ἐνθύμημα καὶ τὰς περὶ τὰς ἄλλας ἰδέας ἐναντιώσεις ἐξείληφεν· ἢ καὶ διὰ τὸ, τὸ μὲν τεκμήριον οὐκ ἐφ' ἡμῖν εἶναι λαμβάνειν, ἂν μὴ περὶ τὰ πράγματα καὶ τοὺς

ſumus. Conſideremus vero etiam, quid illae invicem differant.

CAP. XIV.

De probationum differentiis, & de probationibus adiunctis.

Probabile quidem ab Exemplo eo differt, quod Probabilis ipſi auditores notionem habent; Exempla vero ex contrariis, & ex ſimilibus, ducere licet. Tecmeria autem ex dictionibus & actionibus contrariis conſtant. Et Enthymemata quidem a Tecmerio hanc habent differentiam, quod Tecmerion eſt contrarietas circa actionem dictionemque; Enthymema vero & circa reliquas ſpecies contrarietates excipit; aut quod Tecmerion non licet nobis aſſumere, niſi circa res & verba repugnan-

λόγους ἐναντίωσίς τις ὑπάρχῃ· τὸ δ' ἐνθύμημα πολλαχόθεν οἷόν τε πορίζεσθαι τοῖς λέγουσι. γνῶμαι δ' ἐνθυμημάτων διαφέρουσιν, ᾗ τὰ μὲν ἐνθυμήματα μόνον ἐκ τῶν ἐναντιώσεων σύγκειται· τὰς δὲ γνώμας καὶ μετὰ τῶν ἐναντιώσεων, καὶ ἁπλῶς αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς δυνατόν ἐστιν ἐμφανίζειν. τὰ δὲ σημεῖα τῶν γνωμῶν καὶ τῶν προειρημένων ἁπάντων ταύτῃ διαφέρουσιν, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα πάντα οἴησιν ἐμποιεῖ τοῖς ἀκούουσιν· τῶν δὲ σημείων ἔνια καὶ σαφῶς εἰδέναι ποιήσει τοὺς κρίνοντας· καὶ διότι τῶν μὲν ἑτέρων οὐκ ἔστιν αὐτοὺς πορίσασθαι τὰ πλεῖστα· τῶν δὲ σημείων πολλὰ ῥᾳδίως ἐστὶ ποιήσασθαι. καὶ μὴν ἔλεγχος σημείου ταύτῃ διαφέρει, διότι τῶν μὲν σημείων ἔνια μόνον οἴεσθαι ποιεῖ τοὺς ἀκούοντας· ἔλεγχος δὲ πᾶς τὴν ἀλήθειαν διδάσκει τοὺς κρίνοντας. ὥστε τὰς μὲν τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων πίστεις, οἷαι τέ εἰσι, καὶ ὅθεν

tia quaedam fuerit; Enthymema vero e multis locis a dicentibus peti poteſt. Sententiae autem ab Enthymematibus differunt, quod Enthymemata ſolum ex contrariis conſtant; Sententias vero & cum repugnantiis, & ſimpliciter ipſas per ſe proferre poſſumus. Signa autem a Sententiis, & ab omnibus ante dictis eo differunt, quod reliqua quidem omnia opinionem faciunt apud auditores; Signorum vero quaedam, ut etiam perſpicue cognoſcant iudicantes efficiunt; & quod ex reliquis non licet permulta comparare; Signa vero multa facile fieri poſſunt. Item Elenchus a Signo eo differt, quod Signorum quaedam opinionem dumtaxat faciunt apud auditores; Elenchus vero omnem veritatem iudices edocet. Verborum igitur & actionum probationes

αὐτῶν εὐπορήσομεν, καὶ τίνι ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἐκ τῶν προειρημένων ἴσμεν. 2 Τῶν δ' ἐπιθέτων ἑκάστην πάλιν διέλθωμεν. ἡ μὲν οὖν δόξα τοῦ λέγοντός ἐστι, τὸ τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἐμφανίζειν κατὰ τῶν πραγμάτων. δεῖ δ' ἔμπειρον ἀποφαίνειν ἑαυτὸν, περὶ ὧν ἂν λέγοι, καὶ ἐπιδεικνύναι, ὡς συμφέρει [σοι] τἀληθῆ λέγειν περὶ τούτων. τὸν δ' ἀντιλέγοντα, μάλιστα δεικνύναι μηδεμίαν ἐμπειρίαν ἔχοντα τὸν ἐναντίον, περὶ ὧν ἀποφαίνεται, τήν τε δόξαν ὁμοίως. ἂν δὲ τοῦτο μὴ δυνατὸν ᾖ, δεικτέον, ὡς καὶ οἱ ἔμπειροι πολλάκις ἐξαμαρτάνουσιν. ἂν δὲ τοῦτο μὴ ἐνδέχηται λέγειν, ὡς ἀσύμφορόν ἐστι τοῖς ἐναντίοις τἀληθῆ περὶ τούτων εἰπεῖν. ταῖς μὲν οὖν δόξαις τοῦ λέγοντος οὕτω χρησόμεθα, καὶ αὐτοὶ ἀποφαινόμενοι, καὶ ἑτέροις ἀντιλέγοντες.

cuiusmodi sint, & unde iis abundemus, quidque inter se differant, ex ante dictis intelligimus. 2 Iam vero adiunctas probationes singulas percurramus. Opinio quidem dicentis est, suam de rebus sententiam declarare. Oportet autem earum rerum, de quibus orationem habuerit, peritum se ostendere, & demonstrare, sibi conducere, ut veritatem de his loquatur. Adversarium vero demonstrare oportet eorum, de quibus contra enuntiet, nullam prorsus habere peritiam, neque hac eius opinionem esse suffultam. Sin hoc fieri non poterit, dicendum est, etiam rerum peritos saepe errare. Si hoc autem dici nequeat, (*dicatur*,) perniciosum adversariis esse, de his vere loqui. Sic utemur itaque dicentis opinionibus, & nostra asserendo, & adversariis contradicendo.

ΚΕΦ. ιέ.

ΠΕΡΙ ΜΑΡΤΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΩΝ.

Μαρτυρία δέ ἐστιν ὁμολογία συνειδότος ἑκοντί. ἀναγκαῖον δ', εἶναι τὸ μαρτυρούμενον ἢ πιθανὸν, ἢ ἀπίθανον, ἢ ἀμφίβολον πρὸς πίστιν. ὡσαύτως δὲ καὶ, τὸν μάρτυρα πιστὸν, ἢ ἄπιστον, ἢ ἀμφίδοξον. 2 Ὅταν μὲν οὖν τὸ μαρτυρούμενον ᾖ πιθανὸν, καὶ ὁ μάρτυς ἀληθινὸς, οὐδὲν δέονται αἱ μαρτυρίαι ἐπιλόγων, ἐὰν μὴ βούλῃ γνώμην ἢ ἐνθύμημα συντόμως εἰπεῖν τοῦ ἀστείου ἕνεκεν. ὅταν δὲ ὑποπτεύηται ὁ μάρτυς, ἀποδεικνύειν δεῖ, ὡς οὔτε χάριτος ἕνεκεν, οὔτε τιμωρίας, ἢ κέρδους, ὁ τοιοῦτος ἂν τὰ ψευδῆ μαρτυρήσειε. δεῖ δὲ καὶ διδάσκειν, ὅτι οὐ συμφέρει τὸ ψεῦδος μαρτυρεῖν. αἱ μὲν γὰρ ὠφέλειαι μικραί· τὸ δ' ἐξελεγχθῆναι χαλεπόν. γνωσθέντα δ' οὐ μόνον εἰς ἀργύριον οἱ νόμοι ζη- Edd. Cap. XVI.

CAP. XV.

De testimoniis & testibus.

Testimonium autem est rei cognitae voluntaria confessio. Necesse vero est, testificatum esse aut verisimile, aut non verisimile, aut dubiae fidei. Similiter vero etiam, testem aut probabilem, aut improbabilem, aut ambiguum esse. 2 Cum ergo testificatum verisimile fuerit, & testis verax, testimonia epilogis minime indigent, nisi fortasse decoris gratia vel sententiam vel enthymema breviter proferre volueris. Cum testis autem suspectus fuerit, demonstrare oportet, quod neque ut gratiam ineat, neque poenae, aut lucri causa mendacia testificaturus sit. Docendum est quoque, ne conducere quidem mendosum testimonium. Nam utilitatem esse parvam, & argui periculosum. Deprehensum autem non solum argento, verum etiam bonae famae

μιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς δόξαν, καὶ εἰς ἀπιστίαν. τοὺς μὲν οὖν μάρτυρας οὕτω πιστοὺς ποιήσομεν. 3 Ἀντιλέγοντας δὲ μαρτυρίᾳ δεῖ τὸν τρόπον τοῦ μάρτυρος διαβάλλειν, ἂν ᾖ πονηρός· ἢ τὸ μαρτυρούμενον ἐξετάζειν, ἂν ἀπίθανον τυγχάνῃ, ἢ καὶ συναμφοτέροις τούτοις ἀντιλέγειν συνάγοντα τὰ φαυλότατα τῶν ἐναντίων εἰς ταὐτό. σκεπτέον δὲ καὶ, εἰ φίλος ἐστὶν ὁ μάρτυς, ᾧ μαρτυρεῖ, ἢ εἰ μέτεστιν αὐτῷ ποθὲν τοῦ πράγματος, ἢ ἐχθρός ἐστιν, οὗ καταμαρτυρεῖ, ἢ πένης. τούτων γὰρ οἱ μὲν διὰ χάριν, οἱ δὲ διὰ τιμωρίαν, οἱ δὲ διὰ κέρδος ὑποπτεύονται τὰ ψευδῆ μαρτυρεῖν. καὶ τὸν τῶν ψευδομαρτυριῶν νόμον ἐπὶ τούτοις τεθεικέναι φήσομεν τὸν νομοθέτην. ἄτοπον οὖν εἶναι, τοῦ νομοθέτου τοῖς μάρτυσι μὴ πιστεύσαντος, τοὺς κρίνοντας πιστεύειν αὐτοῖς κατὰ τοὺς νόμους κρίνειν ὀμωμοκότας. τοὺς μὲν οὖν μάρτυρας οὕτως ἀπιθάνους ποιήσομεν. 4 Ἔστι δὲ καὶ

& fidei iactura leges punire. Testes igitur hoc modo fide dignos faciemus. 3 Testimonio autem contradicentes oportet testis moribus detrahere, si improbus fuerit; aut in testificatum inquirere, si minus probabilitatis habuerit; aut horum utrique contradicere, & in unum omnia adversariorum flagitia congerere. Considerandum est etiam, an testis ei, cui testimonium dicit, amicus sit, aut an rei aliunde sit particeps, aut inimicus sit eius, contra quem testificatur, aut pauper. Horum enim alii propter gratiam, alii ob poenae metum, alii lucri causa suspicionem incurrunt mendacis testimonii. Etiam de falsis testibus legem tulisse legumlatorem de his, dicemus. Proinde absurdum esse, cum legumlator testibus non crediderit, iudices secundum leges iudicare iuratos illis credere. Hoc igitur modo testium fidem infirmabimus. 4 Licet vero etiam testimonium subdu-

κλέπτειν τὴν μαρτυρίαν τρόπῳ τοιῷδε· μαρτύρησόν μοι, ὦ Λυσίκλες. μὰ τοὺς θεοὺς οὔκουν ἔγωγε· κωλύοντος γὰρ ἐμοῦ, ταῦτα ἔπραξεν οὗτος. καὶ διὰ τοῦτο ἐν ἀποφάσει ψευδομαρτυρήσας, ψευδομάρτυρος δίκην οὐχ ὑφέξει. τοιγαροῦν, ὅταν μὲν ἡμῖν συμφέρῃ κλέπτειν τὴν μαρτυρίαν, οὕτως αὐτῇ χρησόμεθα. ἐὰν δὲ οἱ ἐναντίοι τοιοῦτόν τι ποιήσωσιν, ἐμφανιοῦμεν τὴν κακοποιίαν αὐτῶν, καὶ συγγραψαμένους μαρτυρεῖν κελεύσομεν. μάρτυσι μὲν οὖν καὶ μαρτυρίαις ἐκ τούτων ἴσμεν ὡς δεῖ χρήσασθαι.

ΚΕΦ. ιϛʹ.

ΠΕΡΙ ΒΑΣΑΝΟΥ.

Βάσανος δέ ἐστι μὲν ὁμολογία περὶ συνειδότος, ἄκοντος δέ. ὅταν μὲν οὖν συμφέρῃ ἡμῖν ποιεῖν αὐτὴν ἰσχυρὰν, λεκτέον, ὡς οἵ γε ἰδιῶται περὶ τῶν σπουδαιοτάτων, καὶ αἱ πόλεις περὶ τῶν μεγίστων, ἐκ βασάνων τὰς πίστεις λαμβάνουσι, καὶ διότι πιστότερόν Edd. Cap. XVII.

cere hoc pacto: *Sis mihi testis, o Lysicles. — Per Deos immortales, non ego; nam me prohibente, haec patravit.* Et ob id, negando falsus testis, falsi testimonii poenae non erit obnoxius. Cum igitur testimonium subducere e re nostra fuerit, sic eo utemur. Quod si autem adversarii tale quid fecerint, demonstrabimus eorum versutiam, & scriptis testimonium dicere iubebimus. Quomodo igitur & testibus & testimoniis uti conveniat, ex his intelligimus.

CAP. XVI.

De quaestione.

Quaestio autem est invita conscii hominis confessio. Cum igitur nobis utile fuerit eam roborare, dicendum est, privatos homines de rebus gravissimis, & civitates de maximis, ex quaestionibus probationes sumere, &

ἐστι βάσανος μαρτύρων. τοῖς μὲν γὰρ μάρτυσι συμφέρει πολλάκις ψεύσασθαι· τοῖς δὲ βασανιζομένοις λυσιτελεῖ τἀληθῆ λέγειν. οὕτω γὰρ παύσονται τάχιστα τῆς κακοπαθείας. 2 Ὅταν δὲ βούλῃ τὰς βασάνους ἀπίστους ποιεῖν, πρῶτον μὲν λεκτέον, ὡς οἱ βασανιζόμενοι τοῖς ἐκδιδοῦσι πολέμιοι γίνονται, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν δεσποτῶν καταψεύδονται. ἔπειθ᾽, ὅτι πολλάκις τοῖς βασανίζουσιν ὁμολογοῦσιν οὐ τὰς ἀληθείας, ἵν᾽ ὡς τάχιστα τῶν κακῶν παύσωνται. δεικτέον δ᾽, ὅτι καὶ τῶν ἐλευθέρων πολλοὶ ἤδη βασανιζόμενοι καθ᾽ ἑαυτῶν ἐψεύσαντο, βουλόμενοι τὴν παραυτίκα κακοπάθειαν ἐκφυγεῖν. ὥστε πολὺ μᾶλλον εὔλογον, τοὺς δούλους ψευσαμένους κατὰ τῶν δεσποτῶν βούλεσθαι τὴν αὐτῶν τιμωρίαν ἐκφυγεῖν, ἢ πολλὰς κακοπαθείας τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς ὑπομείναντες, ἵν᾽ ἕτεροι μηδὲν πάθωσιν, αὐτοὶ βούλεσθαι μὴ

ſide digniorem eſſe quaeſtionem teſtibus. Nam teſtibus mentiri conducit ſaepe; iis autem, quibus quaeſtiones admotae ſint, utile eſt vera dicere. Sic enim cruciatu celerrime liberantur. 2 Cum vero volueris quaeſtiones infirmas facere, primum quidem dicendum eſt, quaeſtionibus cruciatos iis, a quibus traditi ſunt, hoſtes fieri, & propterea multos in heros mentiri. Deinde, eos quaerentibus ſaepe non vera confiteri, quo citius doloribus ſeſe eximant. Erit etiam demonſtrandum, multos liberos homines, tormentis affectos, quo celerius ſupplicium effugerent, adverſum ſemetipſos ementitos eſſe. Quamobrem magis conſentaneum eſſe, ſervos adverſus dominos, quo ſuum effugiant cruciatum, ementiri, quam multos dolores & corporibus & animis tolerare, quo ceteri nihil mali patiantur, ubi men-

ψεῦδος εἰπεῖν. * τὰς μὲν οὖν βασάνους ἐκ τῶν τοιούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων πιθανὰς καὶ ἀπιθάνους καταστήσομεν.

ΚΕΦ. ιζ'.

ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ.

Ὅρκος δέ ἐστι μετὰ θείας παραλήψεως φάσις ἀναπόδεικτος. δεῖ δ', αὐτὸν ὅταν μὲν αὔξειν ἐθέλωμεν, λέγειν οὕτως· οὐδεὶς ἂν ἐπιορκεῖν βούλοιτο, φοβούμενος τήν τε παρὰ τῶν θεῶν τιμωρίαν, καὶ τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις αἰσχύνην· καὶ διεξιέναι, ὅτι τοὺς μὲν ἀνθρώπους λαθεῖν ἐστι, τοὺς δὲ θεοὺς οὐκ ἔστιν. ὅταν δὲ οἱ ἐναντίοι καταφύγωσιν εἰς ὅρκον, καὶ βουλώμεθα ἡμεῖς ταπεινοῦν αὐτὸν, δεικτέον, ὡς τῶν αὐτῶν ἐστιν ἀνθρώπων, τὰ πονηρὰ πράττειν καὶ μὴ φροντίζειν ἐπιορκοῦντας. ὅστις γὰρ κακουργῶν οἴεται λανθάνειν τοὺς θεοὺς, οὗτος οὐδὲ ἐπιορκῶν τιμωρίας οἴεται τεύξεσθαι. καὶ περὶ Edd. Cap.XVIII.

tiri ipsi voluerint. Quaestiones igitur ex his atque similibus probabiles & improbabiles faciemus.

CAP. XVII.

De iureiurando.

Iusiurandum est declaratio cum Deorum invocatione probationis expers. Cum illud roborare voluerimus, ita dicendum erit: Nemo certe peierare velit, metuens poenam a Diis, & nominis infamiam apud homines; eritque subdendum, latere aliquem homines posse, Deos autem non posse. Cum adversarii vero ad iusiurandum confugerint, si extenuare id voluerimus, demonstrandum est, eorundem esse hominum, ut male agant, nec peierare curent. Nam quicunque facinorosus Deos latere putat, hic neque peierans supplicium se ire sortitum putat. Et iusiurandum igitur eodem mo-

μὲν τῶν ὅρκων ὁμοιοτρόπως τοῖς προειρημένοις μετιόντες, λέγειν εὐπορήσομεν ὑπὲρ αὐτῶν. 2 Συλλήβδην δὲ τὰς πάσας πίστεις ἤδη, καθάπερ ὑπερεθέμεθα, διεξεληλύθαμεν, καὶ δεδηλώκαμεν οὐ μόνον, ἣν ἑκάστη αὐτῶν δύναμιν ἔσχηκεν, ἀλλὰ καὶ τί ἀλλήλων διαφέρουσι, καὶ πῶς αὐταῖς χρηστέον. νῦν δ' ὑπὲρ τῶν ὑπολοίπων, ἃ τῶν τριῶν εἰδῶν ἐστι, καὶ παρὰ πάντας τοὺς λόγους χρήσιμα γίνεται, διδάσκειν ἐπιχειρήσομεν.

ΚΕΦ. ιή.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΣ.

Edd. Cap. XIX. Προκατάληψις μὲν οὖν ἐστι, δι' ἧς, τά τε τῶν ἀκουόντων ἐπιτιμήματα, καὶ τοὺς τῶν ἀντιλέγειν μελλόντων λόγους προκαταλαμβάνοντες, ὑπεξαιρήσομεν τὰς ἐπιφερομένας δυσχερείας. 2 Καὶ τὰς μὲν τῶν ἀκουόντων ἐπιτιμήσεις ὧδε χρὴ προκαταλαμβάνειν· ἴσως δέ τινες ἡμῶν θαυμάζουσιν, ὅτι νέος ὢν οὕτω

do tractantibus nobis, quo reliqua, dicendi materia suppetet. 2 Omnino autem omnes iam probationes, quemadmodum proposuimus, persecuti sumus, & explicavimus, non solum quam vim quaelibet earum habeat, verum etiam quid inter se differant, & quomodo iis utendum sit. Nunc vero reliqua, quae ad tres species pertinent, & ad omnia orationis genera utilitatem habent, edocebimus.

CAP. XVIII.

De praeoccupatione.

Praeoccupatio quidem est, qua & auditorum opiniones sinistras, & eorum, qui contradicturi sunt, verba praevenientes, obvias difficultates removebimus. 2 Auditorum autem opiniones hoc modo sunt praeoccupandae: Fortasse autem mirantur vestrûm nonnulli, quod

περὶ μεγάλων πραγμάτων ἐπεχείρησα δημηγορεῖν. καὶ πάλιν· μηδεὶς ἀπαντήσῃ μοι δύσκολος, ὅτι μέλλω συμβουλεύειν ὑμῖν, περὶ ὧν ὀκνοῦσί τινες ἄλλοι παῤῥησιάζεσθαι πρὸς ὑμᾶς. περὶ μὲν οὖν τῶν μελλόντων δυσχεραίνεσθαι τοῖς ἀκούουσιν οὕτω δεῖ προκαταλαμβάνοντα Φέρειν αἰτίας, παρ' ἃς ὀρθῶς ποιεῖν δόξεις συμβουλεύων, δεικνύντα τὴν ἐρημίαν τῶν λεγόντων, τὸ μέγεθος τῶν κινδύνων, ἢ τὸ τῷ κοινῷ συμΦέρον, ἢ ἄλλην τοιαύτην αἰτίαν, δι' ἧς λύσεις τὴν ἐπιΦερομένην δυσχέρειαν. ἂν δὲ μηδὲν ἧττον θορυβῶσιν οἱ ἀκούοντες, χρὴ λέγειν συντόμως, ἢ ὡς ἐν γνώμης, ἢ ὡς ἐνθυμήματος σχήματι· διὸ πάντων ἀτοπώτατόν ἐστιν, ἥκειν μὲν ὡς περὶ τῶν πραγμάτων βουλευσομένους τὰ κράτιστα· νῦν δὲ μὴ βουλομένους ἀκούειν τῶν λεγόντων οἴεσθαι καλῶς ἂν βουλεύσασθαι. καὶ πάλιν· ὅτι καλόν ἐστιν, ἢ αὐτοὺς ἀνισταμένους συμβουλεύειν, ἢ τῶν

ipſe iuvenis ita de rebus magnis verba facere aggreſſus fuerim. Et rurſus: Nemo mihi moroſus obveniat, quod de his rebus vobis ſim conſultaturus, de quibus alii quidam libere apud vos loqui cunctantur. Quae igitur moleſte auditores laturi ſint, eorum ſic praeoccupando cauſas afferre oportet, quibus recte facere conſultando videare, demonſtrando oratorum deficientiam, periculorum magnitudinem, aut publicam utilitatem, aut aliam huiuſmodi cauſam, qua auditorum indignationem ſoluturus ſis. Quod ſi nihilominus auditores turbentur, breviter dicendum eſt, aut per ſententiam, aut per enthymema, eſſe omnium abſurdiſſimum, quod conveniant tanquam hiſce de rebus optime deliberaturi; nunc autem, quamvis nolint dicentes audire, credant, ſe praeclare deliberaſſe. Et rurſus: Decere aut ipſos aſſurgentes ſententiam dicere, aut

συμβουλευόντων ἀκούσαντας, ἅπερ ἂν αὐτοῖς δοκῇ, χειροτονεῖν. ἐν μὲν οὖν ταῖς δημηγορίαις οὕτω καὶ ταῖς προκαταλήψεσι χρηστέον, καὶ τοῖς θορύβοις ἀπαντητέον. 3 Ἐν δὲ ταῖς δικαιολογίαις προκαταληψόμεθα μὲν ὁμοιοτρόπως τοῖς προειρημένοις. ἀπαντήσομεν δὲ τοῖς θορύβοις, ἐὰν μὲν ἐν ἀρχαῖς γίνωνται τῶν λόγων, ὧδέ πως· οὐκ ἄλογον οὖν ἐστιν, τὸν μὲν νομοθέτην προστάξαι, δύο λόγους τῶν ἀντιδίκων ἑκάστῳ ἀποδοῦναι· τοὺς δὲ δικάζοντας ὑμᾶς ὀμωμοκέναι κατὰ τὸν νόμον κρίνειν, εἶτα μηδὲ τὸν ἕνα λόγον ἀκοῦσαι βούλεσθαι; καὶ ἐκεῖνον μὲν ὑμῶν τοσαύτην πρόνοιαν ἔχειν, ὅπως ἀκούσαντες πάντων τῶν λεγομένων εὐόρκως θήσεσθε τὴν ψῆφον· ὑμᾶς δὲ περὶ τούτων οὕτως ὀλιγώρως ἔχειν, ὥστε μήτε τὰς ἀρχὰς αὐτὰς ὑπομείναντας τῶν λόγων, ἤδη νομίζειν ἀκριβῶς ἅπαντα γινώσκειν; καὶ ἄλλως· πῶς οὐκ ἄλογόν ἐστι, τὸν μὲν νομοθέτην

dicentibus auditis, ſuffragiis approbare, quaecunque ipſi cenſuerint. In concionibus igitur ſic praeoccupatione utendum, & turbantibus occurrendum eſt. 3 In orationibus iudicialibus autem praeoccupabimus quidem ſimili modo. Occurremus vero tumultibus, ſi quidem in orationum principiis fiant, hoc modo: Nonne abſurdum eſt, legumlatorem quidem iuſſiſſe, duas orationes cuique adverſariorum concedi oportere; vos autem iudices ex lege iudicare iureiurando adſtrictos eſſe; deinde ne unam quidem orationem audire velle? Et illum tantam veſtrûm curam habuiſſe, ut auditis omnibus, quae dicenda ſint, ad iurisiurandi fidem ſententiam ferretis; vos vero in his adeo negligentes eſſe, ut, cum neque ipſa orationum initia ſuſtinueritis, iam omnia accurate cognoſcere arbitremini? Et alio modo: Nonne abſurdum eſt, legumlatorem quidem decreviſſe,

τάξαι, τῶν ψήφων ἴσων γινομένων, τὸν φεύγοντα νικᾶν· ὑμᾶς δὲ οὕτως ἐναντίως γινώσκειν περὶ τούτων, ὡς μηδὲ ἀπολογουμένων τῶν διαβεβλημένων ἀκούειν; κἀκεῖνον μὲν, διὰ τὸ μᾶλλον κινδυνεύειν τοὺς φεύγοντας, ἀπονεῖμαι ταύτην τὴν πλεονεξίαν αὐτοῖς ἐν ταῖς ψήφοις· ὑμᾶς δὲ τοῖς μὲν ἀκινδύνως κατηγοροῦσι μὴ φιλονεικεῖν, τοὺς δὲ μετὰ φόβων καὶ κινδύνων περὶ τῶν κατηγορουμένων ἀπολογουμένους, ὡς θορυβοῦντας ἐκπλήττειν; ἐὰν μὲν οὖν ἐν ἀρχαῖς οἱ θόρυβοι γίνωνται, τοῦτον τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀπαντητέον. ἐὰν δὲ προεληλυθότος τοῦ λόγου θορυβῶσιν, ἐὰν μὲν ὀλίγοι τινὲς τοῦτο ποιῶσιν, ἐπιτιμητέον τοῖς θορυβοῦσι, καὶ πρὸς αὐτοὺς λεκτέον, ὅτι δίκαιον νῦν μὲν αὐτοὺς ἀκούειν ἐστὶν, ἵνα μὴ κωλύσωσι τοὺς ἄλλους ὀρθῶς δικάζειν· ἐπὰν δὲ ἀκούσωσι, τότε ποιεῖν, ὅ τι ἂν ἐθέλωσιν. ἐὰν δὲ τὸ πλῆθος θορυβῇ, μὴ τοῖς κρίνουσιν, ἀλλὰ σαυτῷ ἐπίπλη-

paribus ſententiis reum abſolvi; vos autem uſque adeo contrarium de his ſentire, ut neque reos ab inſimulatione ſe defendentes audiatis? Et illum quidem, ob maius reorum periculum hanc ipſis praerogativam quoad ſententias impartitum eſſe; vos vero erga eos, qui ſine ullo periculo accuſatum veniunt, non eſſe contentioſos, eos contra, qui cum metu & periculo criminibus reſpondent, clamoribus perterrere? Si igitur in orationum initiis turbae fiant, hoc modo iis erit occurrendum. Quod ſi in orationis progreſſu dicentem turbaverint, ſi quidem pauci id agant, erunt hi corripiendi, dicendumque, iuſtum nunc eſſe eos audire, ne aliis recte iudicandi impedimento ſint; cum vero audierint, licere illis quidquid libuerit facere. Si autem multitudo omnis tumultuetur, non iudices, ſed te ipſum corri-

ξον. τὸ μὲν γὰρ ἐκείνοις ἐπιτιμᾶν ὀργὴν ἐργάζεται· τὸ δὲ σαυτῷ ἐπιπλῆξαι καὶ λέγειν ἡμαρτηκέναι συγγνώμης ποιήσει τυχεῖν. δεῖ δὲ καὶ δεῖσθαι τῶν κρειττόνων, εὐμενῶς αὐτοὺς ἀκοῦσαι τοῦ λόγου, καὶ περὶ ὧν μέλλουσι κρύβδην τὴν ψῆφον φέρειν, ἤδη τὴν διάνοιαν φανερὰν τίθεσθαι. συλλήβδην δὲ τοῖς θορύβοις ἀπαντήσομεν κεφαλαιωδῶς ἢ γνώμαις, ἢ ἐνθυμήμασι, δεικνύντες τοὺς θορυβοῦντας ἢ τοῖς δικαίοις, ἢ τοῖς νόμοις, ἢ τῷ συμφέροντι τῆς πόλεως, ἢ τῷ καλῷ ἐναντιουμένους. ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἐστὶν ὅτι μάλιστα παῦσαι τοὺς ἀκούοντας θορυβοῦντας. ταῖς μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἀκροατὰς προκαταλήψεσιν ὡς δεῖ χρῆσθαι, καὶ ὅπως τοῖς θορύβοις ἀπαντητέον, ἐκ τῶν προειρημένων ἴσμεν. 4 Τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἐπίδοξα λέγεσθαι πάλιν, ὡς δεῖ προκαταλαμβάνειν, ὑποδείξω· ἴσως οὖν ὀδυρεῖται αὐτοῦ πενίαν, ἧς οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ τούτου τρόπος

pere oportet. Nam illos quidem ſi reprehenderis, iram in te contrahes; ſi te vero accuſaris, ac dixeris peccaſſe, veniam conſequeris. Opus eſt etiam iudices deprecari, ut nos dicentes benevole audiant, & quarum rerum clam ſententiam ſint laturi, earum claram notionem ſibi informent. Omnino autem turbis occurrendum eſt breviter vel ſententiis, vel enthymematibus, oſtendendumque, perturbantes aut iuſto, aut legibus, aut utilitati publicae, aut honeſto repugnare. Ex hiſce namque maxime fit, ut auditores a tumultibus acquieſcant. Quomodo igitur praeoccupationibus apud auditores utendum ſit, & quo pacto turbis occurrendum, ex ante dictis intelligimus. 4 Quae autem ab adverſariis veriſimiliter dici poterunt, rurſum quomodo praevenienda ſunt, demonſtrabo: Fortaſſe ſuam deflebit inopiam, cuius non ego, ſed huius mos erit cauſa; &

ὑπαίτιος ἔσται· καὶ πάλιν· πυνθάνομαι αὐτὸν τόδε καὶ τόδε μέλλειν λέγειν. ἐν μὲν οὖν τοῖς πρότερον λόγοις οὕτω δεῖ τὰ ἐπίδοξα λέγεσθαι ὑπὸ τῶν ἐναντίων προκαταλαμβάνοντα διαλύειν, καὶ ἀσθενῆ ποιεῖν. καὶ γὰρ κἂν πάνυ ἰσχυρὰ ᾖ τὰ προδιαβεβλημένα, οὐχ ὁμοίως φαίνεται μεγάλα τοῖς ἤδη προακηκοόσιν. 5 Ἐὰν δὲ τοὺς ὑστέρους λόγους ἔχωμεν, καὶ οἱ ἐναντίοι προκατειληφότες ὦσιν, ἃ μέλλομεν λέγειν, ἀντιπροκαταληπτέον ἐστὶν αὐτὰ λύοντα τόνδε τὸν τρόπον· οὗτος δ' οὐ μόνον μου κατέψευσται πολλὰ πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ σαφῶς εἰδὼς, ὅτι ἐξελέγξω αὐτὸν, προκατέλαβέ μου τὸν λόγον καὶ προδιέβαλεν, ἵν' ὑμεῖς μὴ ὁμοίως αὐτῷ προσέχητε, ἢ ἐγὼ μὴ εἴπω πρὸς ὑμᾶς αὐτὸν, διὰ τὸ διασεσύρθαι πρότερον ὑπὸ τούτου. ἐγὼ δ' οἶμαι, δεῖν τοὺς ἐμοὺς λόγους παρ' ἐμοῦ πυνθάνεσθαι ὑμᾶς, ἀλλὰ μὴ παρὰ τούτου. εἰ δὲ καὶ ταῦθ' οὗτος προδιέσυρε

rurſus: Audio, ipſum & hoc & illud dicturum eſſe. Si igitur prius oraverimus, quae adverſarii dicturi videantur, ſic praeoccupando & ſolvere & infirmare oportet. Tametſi enim graviſſima ſint, quorum inſimulamur, non itidem gravia iis, qui iam antea audierint, videntur. 5 Si autem ſecundae in dicendo partes nobis datae fuerint, & adverſarii, quae dicturi ſumus, praeoccuparint, ea rurſum contra anticipando ita a nobis ſolvenda ſunt: Hic autem non ſolum multa de me mentitus eſt apud vos, ſed bene gnarus, ſe a me redargutum iri, meam orationem praeoccupando calumniae dedit, ne aeque attentas aures mihi praebeatis; vel ne ipſe eum depingam apud vos, prius ab eo traductus. Sed puto ego, oportere vos rationes meas ex me ipſo potius, quam ex adverſario meo cognoſcere. Si vero

λέγων, ἃ φημὶ οὐ μικρὰ σημεῖα εἶναι τοῦ μηδὲν ὑγιὲς τοῦτον λέγειν. κέχρηται δὲ καὶ Εὐριπίδης ἐν Φιλοκτήτῃ τεχνικῶς τούτῳ τῷ εἴδει διὰ τοῦδε·

Λέξω δ' ἐγὼ, κἂν μου διαφθείρας δοκῇ
Λόγους, ὑπεκστὰς αὐτὸς ἠδικηκέναι·
Ἀλλ' ἐξ ἐμοῦ γὰρ τἀμὰ μαθήσεαι κλύων·
Ὁ δ' αὐτὸς αὐτὸν ἐμφανίζει σοι λέγων.

ταῖς μὲν οὖν προκαταλήψεσιν ὡς δεῖ χρῆσθαι καὶ πρὸς τοὺς κριτὰς, καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἴσμεν διὰ τούτων.

ΚΕΦ. ιθ'.

ΠΕΡΙ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ.

Edd. Cap. XX. Αἰτήματα δέ ἐστιν ἐν τοῖς λόγοις, ἃ παρὰ τῶν ἀκουόντων οἱ λέγοντες αἰτοῦνται. τούτων δ' ἐστὶ τὰ μὲν ἄδικα, τὰ δὲ δίκαια. δίκαιον μὲν οὖν ἐστι τό τε προσέχειν τοῖς λεγομένοις αἰτεῖσθαι, καὶ μετ' εὐνοίας ἀκούειν. δίκαιον δὲ καὶ τὸ κατὰ τοὺς νόμους αὐτῷ βοηθη-

hae prius ab eo ſunt dicendo traductae, haud leve dico ſignum eſſe, eum nihil ſani dicere. Uſus autem ſcite eſt Euripides quoque in Philoctetа hac ſpecie hiſce verſibus:

Dicam autem ego, etiamſi hic iam putet inania feciſſe
Verba mea, purgans ſe ipſum ab iniuria;
Verum ex me res meas cognoſces;
Ille vero ſe ipſum tibi pandit loquens.

Quemadmodum igitur praeoccupationibus & erga iudices, & erga adverſarios ſit utendum, ex his intelligimus.

CAP. XIX.

De poſtulatis.

Poſtulata autem in orationibus ſunt, quae ab auditoribus dicentes poſtulant. Horum alia ſunt iuſta, alia iniuſta. Iuſtum quidem eſt, quo dicenda attente & benevole audiri petimus. Iuſtum porro eſt, quo ſecun-

σαι, καὶ τὸ μηδὲν παρὰ τοὺς νόμους ψηφίσασθαι, καὶ τὸ τοῖς ἀτυχήμασι συγγνώμην ἔχειν. ἐὰν μὲν ᾖ παρὰ τοὺς νόμους, ἄδικον· ἐὰν δὲ μὴ, δίκαιον. τὰ μὲν οὖν αἰτήματα ταῦτά ἐστι. διειλόμεθα δ' αὐτῶν τὰς διαφορὰς, ἵν' εἰδότες τό, τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον χρώμεθα κατὰ τὸν καιρὸν, καὶ μὴ λανθάνωσιν ἡμᾶς οἱ ἐναντίοι, ἄδικόν τι αἰτοῦντες τοὺς δικάζοντας. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐκ τῶν εἰρημένων οὐκ ἀγνοήσομεν.

ΚΕΦ. κ'.

ΠΕΡΙ ΠΑΛΙΛΛΟΓΙΑΣ.

Παλιλλογία δέ ἐστι μὴν σύντομος ἀνάμνησις· δεῖ δὲ αὐτῇ χρῆσθαι καὶ περὶ τῶν μερῶν καὶ περὶ τῶν ὅλων λόγων τὰς τελευτάς. παλιλλογήσομεν δὲ ἐν κεφαλαίοις, ἢ διαλογιζόμενοι, ἢ προαιρούμενοι, ἢ προσερωτῶντες, ἢ ἀπολογιζόμενοι. δείξω δὲ αὐτῶν οἷον ἕκαστόν Edd. Cap. XXI.

dum leges iuvari, ac nihil praeter leges decerni, & fortunae caſibus ignoſci poſtulamus. Si quidem (*poſtulatum*) praeter leges fuerit, iniuſtum; ſi vero ſecundum leges, iuſtum dicitur. Poſtulata igitur haec ſunt. Diviſimus autem eorum differentias, ut, & iuſtum & iniuſtum (*poſtulatum*) dignoſcentes, apte iis utamur, nec lateant nos adverſarii, iniuſtum quidquam a iudicibus poſtulantes. Et haec quidem ex dictis intelligemus.

CAP. XX.

De iteratione.

Iteratio autem eſt brevis commonefactio; oportet vero ea uti tum circa partium, tum circa totius orationis exitum. Iterabimus autem ſummatim vel ratiocinando, vel eligendo, vel interrogando, vel enumerando. Horum vero unumquodque quale ſit, demonſtra-

ἐστι. 2 Τὸ μὲν οὖν διαλογίζεσθαι τοιόνδε τί ἐστιν· ἀπορῶ δ' ἔγωγε, τί ἂν ἐποίησαν οὗτοι, εἰ μὴ φανεροὶ μὲν ἦσαν ἡμᾶς πρότερον ἐγκαταλελοιπότες, ἐξηλέγχοντο δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν στρατεύσαντες, οὐδὲν δὲ πώποτε, ὧν ὡμολογήκασι, ποιήσαντες. τὸ μὲν οὖν διαλογίζεσθαι τοιοῦτόν ἐστι. 3 Τὸ δὲ ἀπολογίζεσθαι τοιοῦτον· ἀπέδειξα δ', αὐτοὺς διαλύσαντας προτέρους τὴν συμμαχίαν, καὶ πρῶτον ἐπιθεμένους ἡμῖν, ὅτε πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπολεμοῦμεν, καὶ μάλιστα σπουδάσαντας ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν ἡμῶν. τὸ μὲν οὖν ἀπολογίζεσθαι τοιόνδε ἐστί. 4 Τὸ δ' ἐκ προαιρέσεως ἀναμιμνήσκειν τοιόνδε· ἐνθυμεῖσθαι δὲ δεῖ, ὅτι συμβέβηκεν ἡμῖν, ἐξ ὅτου τὴν φιλίαν πρὸς τούτους ἐποιησάμεθα, μηδέποτε κακὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων παθεῖν. βοηθήσαντες γὰρ ἡμῖν πολλάκις, ἐκώλυσαν Λακεδαιμονίους τὴν χώραν ἡμῶν διαφθεῖραι· χρήματα δὲ

bo. 2 Ratiocinari quidem eſt huiuſmodi: Ambigo ipſe, quid hi fecerint, niſi nos manifeſto antea reliquiſſent; arguebantur autem adverſus hanc urbem noſtram cum exercitu proceſſiſſe; nihil praeterea unquam eorum, quae ſpoponderunt, effecere. Ratiocinari itaque eſt huiuſmodi. 3 Enumerare autem tale eſt: Demonſtravi, eos priores ſocietatem ſolviſſe, & primum nos adortos eſſe, quo tempore adverſus Lacedaemonios bellum gerebamus, & maxime ſtuduiſſe urbem noſtram in praedam vertere. Enumerare igitur eſt huiuſmodi. 4 Eligendo autem commonefacere tale eſt: Recordari oportet, contigiſſe nobis, ut poſtquam ſocietatem cum iis iniiſſemus, nihil unquam mali ab hoſtibus paſſi ſimus. Nam cum ſaepenumero nobis auxilio veniſſent, Lacedaemonios agrum noſtrum devaſtantes propulſarunt; pe-

πολλὰ καὶ νῦν φέροντες διατελοῦσιν. ἐκ προαιρέσεως μὲν οὕτως ἀναμνήσομεν. 5 Ἐξ ἐπερωτήσεως δὲ τόνδε τὸν τρόπον· ἡδέως δ᾽ ἂν αὐτῶν πυθοίμην, διὰ τί τὰς συντάξεις ἡμῖν οὐκ ἀποδιδόασιν; οὐδὲ γὰρ, ὡς ἀποροῦσιν, εἰπεῖν ἂν τολμήσαιεν, οἳ τοσαῦτα χρήματα καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐκ τῆς χώρας ἐπιδεικνύονται λαμβάνειν, οὐδ᾽ ἂν φήσωσιν εἰς τὴν τῆς πόλεως διοίκησιν πολλὰ δαπανᾶν. παντελῶς γὰρ ἐλάχιστα τῶν νησιωτῶν ἀναλίσκοντες φαίνονται. ἐκ μὲν οὖν ἐπερωτήσεως οὕτω παλιλλογήσομεν.

ΚΕΦ. κα´.

ΠΕΡΙ ΕΙΡΩΝΕΙΑΣ.

Εἰρωνεία δέ ἐστι λέγειν τι προσποιούμενον μὴ λέγειν, ἢ ἐν τοῖς ἐναντίοις ὀνόμασι τὰ πράγματα προσαγορεύειν. εἴη δ᾽ ἂν αὐτῆς τὸ σχῆμα τοιοῦτον, ἐν τῷ περὶ τῶν εἰρημένων συντόμως ἀναμιμνήσκειν· οὐδ᾽ ἂν δ᾽ Edd. Cap. XXII.

cunias vero multas etiamnum ad nos deferunt. Eligendo igitur ſic commonefaciemus. 5 Interrogando vero hoc modo: Libenter ex ipſis cognoſcerem, cur tributa nobis non ſolvant? Neque enim indigentes ſe dicere auſint, quippe quos tantum pecuniarum ex agro quotannis accipere demonſtrari poſſit; neque dixerint ſane, ſe multa in civitatis uſum conſumſiſſe. Prorſus enim minores impenſas, quam reliqui omnes inſularum incolae, pertulerunt. Interrogando itaque ſic iterabimus.

CAP. XXI.

De ironia.

Ironia eſt, cum aliud dicimus, aliud dicere ſimulamus, aut contrariis nominibus res appellamus. Eius autem forma fuerit huiuſmodi, ut in ante dictis breviter commorando perſiſtam: Nequaquam vero dicere

οἶμαι δεῖν λέγειν, ὅτι οὗτοι μὲν οἱ φάσκοντες πολλὰ ἀγαθὰ πεποιηκέναι, πλεῖστον φαίνονται τὴν πόλιν ἐκκεκακουργηκότες· ἡμεῖς δ', οὓς οὗτοί φασιν ἀχαρίστους εἶναι, τούτοις τε πολλάκις βοηθήσαντες, καὶ τοὺς ἄλλους οὐδὲν ἀδικοῦντες. τὸ μὲν οὖν ἐν προσποιήσει παραλείψεως λέγοντα συντόμως ἀναμιμνήσκειν τοιοῦτόν ἐστι. 2 Τὸ δ' ἐν τοῖς ἐναντίοις ὀνόμασι προσαγορεύειν τὰ πράγματα πάλιν τοιοῦτόν ἐστιν· οὗτοι μὲν οἱ χρηστοὶ πολλὰ φαίνονται τοὺς συμμάχους κακὰ πεποιηκότες· ἡμεῖς δ' οἱ φαῦλοι ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτιοι καταστάντες. διὰ τούτων μὲν οὖν συντόμως ἀναμιμνήσκοντες ταῖς παλιλλογίαις χρησόμεθα καὶ περὶ τῶν μερῶν καὶ περὶ τῶν ὅλων λόγων τὰς τελευτάς.

ΚΕΦ. κβ'.

ΟΘΕΝ ΕΣΤΙΝ ΑΣΤΕΙΑ ΛΕΓΕΙΝ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΜΗΚΥΝΕΙΝ.

Edd. Cap. XXIII. Ὅθεν δέ ἐστιν ἀστεῖα λέγειν, καὶ τὰ μήκη τῶν

oportet mea ſententia hos, multà ſe bona feciſſe praedicantes, malis plurimis civitatem affeciſſe; nos vero, quos aiunt ingratos eſſe, his ſaepe auxilio veniſſe, nec aliis iniuriam intuliſſe. Commonefacere igitur breviter dicendo, cum aliquid omittere ſimulamus, huiuſmodi eſt. 2 Res vero contrariis nominibus appellare ita fit: Hi quidem probi viri ſocios multis malis videntur affeciſſe; nos autem ignavi plurimorum fuimus bonorum auctores. Ex his igitur breviter commonefacientes iterationibus utemur & circa ſingularum partium, & circa totius orationis exitum.

CAP. XXII.

De urbanitate & prolixitate orationis.

Unde autem urbane dicere, & pro arbitrio prolixam

λόγων ποιεῖν, ὅπως ἄν τις ἐθέλοι, τοῦτο διέξιμεν πάλιν. ἀστεῖα μὲν οὖν λέγειν ἐκ τούτου τοῦ τόπου ἐστίν· οἷον τὰ ἐνθυμήματα λέγοντας ὅλα, ἢ ἥμισυ, ὥστε τὸ ἥμισυ αὐτοὺς ὑπολαμβάνειν τοὺς ἀκούοντας. δεῖ δὲ καὶ γνώμας συμπαραλαμβάνειν. χρὴ δὲ τούτων κατὰ πάντα τὰ μέρη συγκαταλέγειν διαλλάττοντα τοὺς λόγους, καὶ μηδέποτε ὅμοιον εἰς τὸ αὐτὸ πολλὰ τιθέντα· καὶ οὕτως ὁ λόγος ἀστεῖος φανεῖται. 2 Μηκύνειν δὲ τοὺς λόγους βουλόμενον δεῖ μερίζειν τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐν ἑκάστῳ μέρει τὰ ἐνόντα, οἷα τέ ἐστιν τὴν φύσιν, διδάσκειν, καὶ τὴν χρῆσιν καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ, καὶ τὰς προφάσεις αὐτῶν ἐκδιηγεῖσθαι. ἂν δὲ καὶ ἔτι μακρότερον ἐθελήσομεν τὸν λόγον ποιεῖν, δεῖ πολλοῖς ὀνόμασι περὶ ἑκάστου χρῆσθαι. χρὴ δὲ παρὰ μέρος ἕκαστον τοῦ λόγου παλιλλογεῖν, καὶ τὴν παλιλλογίαν σύντομον ποιεῖσθαι. ἐν δὲ τῇ τελευτῇ τοῦ

orationem facere aliquis poſſit, rurſus exponemus. Urbane quidem dicere ex hoc loco licet; ut ſi enthymemata integra dicamus, vel dimidia, ita ut reliquum auditores ipſi comprehendant. Convenit etiam ſententias una aſſumere. Oportet vero urbanitatem in omnibus (*orationis*) partibus eſſe; adeoque ſunt verba commutanda, nec multa ſimilia in eadem ſententia uſurpanda; & ſic urbana videbitur oratio. 2 Prolixam autem orationem facere volentem neceſſe eſt rem dividere, & quae qualibet in parte inſint, quamque naturam habeant, edocere, eorumque uſum tam proprium quam communem, & cauſas enarrare. Quod ſi longiorem adhuc facere orationem voluerimus, pluribus nominibus de ſingulis rebus utendum eſt. Oportet vero in ſingulis orationis partibus iterare, & iterationem paucis complecti. In fine autem orationis ea, de quibus ſigillatim

λόγου ταῦτα, περὶ ὧν καθ' ἓν ἕκαστον εἴρηκας, ἀθρόα συντιθέναι, καὶ περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων λέγειν. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον μῆκος ἕξουσιν οἱ λόγοι. 3 Βραχυλογεῖν δὲ βουλόμενον ὅλον τὸ πρᾶγμα ἑνὶ ὀνόματι περιλαμβάνειν, καὶ τούτῳ, ὃ ἂν ὑπάρχῃ βραχύτατον τῷ πράγματι. χρὴ δὲ καὶ συνδέσμους ὀλίγους ποιεῖν, τὰ πλεῖστα δὲ ζευγνύναι· ὀνομάζειν μὲν οὕτω, τῇ δὲ λέξει εἰς δύο χρῆσθαι, καὶ παλιλλογίαν τὴν σύντομον ἐκ τῶν μερῶν ἀφαιρεῖν, ἐν δὲ ταῖς τελευταῖς μόνον παλιλλογεῖν. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον βραχεῖς τοὺς λόγους ποιήσομεν. 4 Ἐὰν δὲ βούλῃ μέσως λέγειν, τὰ μέγιστα τῶν μερῶν ἐκλέγων, περὶ τούτων ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. χρὴ δὲ καὶ τοῖς ὀνόμασι τοῖς μέσοις χρῆσθαι, καὶ μήτε τοῖς μακροτάτοις, μήτε τοῖς βραχυτάτοις, μήτε πολλοῖς περί γε ἑνὸς, ἀλλὰ μετρίοις. χρὴ δὲ καὶ τοὺς ἐπιλόγους ἐκ τῶν ἀνὰ μέσον μερῶν μήτε παντελῶς ἐξαιρεῖν, μήτε πᾶσι τοῖς

dixisti, congerere, & de rebus universe dicere. Hoc igitur modo prolixiores fieri orationes poterunt. 3 Qui autem breviter dicere voluerit, eum oportet totam rem uno vocabulo complecti, & eo, quod ipsi rei sit brevissimum. Oportet vero etiam paucis uti copulis, & plurima connectere; nominibus quidem ita uti, ut una dictio duabus serviat rebus, & iterationem brevem e partibus amovere, & in (*orationis*) dumtaxat fine iterare. Et hoc quidem modo breves orationes faciemus. 4 Si autem volueris mediocritate in dicendo uti, maximas partes eligens, de his facere verba (*oportet*). Est vero etiam mediis utendum nominibus, quae neque longissima sint, neque brevissima, neque multa de una re, sed mediis. Oportet quoque epilogos ex intermediis partibus neque omnino tollere, neque in omnes

μέρεσιν ἐπιφέρειν· ἀλλ᾽ ἅπερ ἂν μάλιστα βούλῃ καταvοῆσαι τοὺς ἀκούοντας, ἐπὶ τούτων μάλιστα παλιλλογεῖν ἐπὶ τῇ τελευτῇ. τὰ μὲν οὖν μήκη τῶν λόγων ἐκ τούτων ποιήσομεν, ἡνίκα ἂν ἐθέλωμεν. 5 Ἂν δὲ ἀστεῖον γράφειν θέλῃς λόγον, παραφύλαττε ὡς μάλιστα, ὅπως τὰ ἤθη τῶν λόγων ὁμοιοῦν τοῖς ἀνθρώποις δυνήσῃ. τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν ἐπιθεωρῇς τὰ μεγάλα τῶν ἠθῶν, καὶ τὰ ἀκριβῆ, καὶ τὰ μέτρια. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐντεῦθεν οὐκ ἀγνοήσεις. περὶ δὲ ὀνομάτων συνθέσεως δηλώσομεν. καὶ γὰρ τοῦτο τῶν ἀναγκαίων ἐστί.

ΚΕΦ. κγ΄.

ΠΕΡΙ ΤΡΟΠΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ.

Πρῶτον μὲν οὖν τρόποι ὀνομάτων εἰσὶ τρεῖς, ἁπλοῦς, ἢ σύνθετος, ἢ μεταφέρων. ὡσαύτως καὶ συνθέσεις τρεῖς· μία μὲν εἰς φωνήεντα τελευτᾷν ταῖς συλλαβαῖς, καὶ

Edd. Cap. XXIV.

partes inferre; ſed quae maxime auditoribus nota eſſe volueris, haec maxime repetere in fine convenit. Prolixas igitur orationes ex his pro lubitu faciemus. 5 Si vero urbanam ſcribere volueris orationem, maxime tibi obſervandum eſt, ut orationis mores hominibus ſimiles reddere poſſis. Id autem efficies, ſi conſideraveris, quid ſit magnum, quid exquiſitum, quid mediocre in moribus. De his igitur hinc poteris cognoſcere. De nominum vero compoſitione iam agemus. Eſt enim hoc quoque apprime neceſſarium.

CAP. XXIII.

De nominum compoſitiōne.

Primum quidem formae nominum ſunt tres, ſimplex, aut compoſita, aut translata. Sic etiam compoſitiones tres ſunt: una, quae in vocalem ſyllabis deſinit, & a

ἀπὸ φωνήεντος ἄρχεσθαι· δευτέρα δὲ ἀπὸ ἀφώνου ἀρξάμενον εἰς ἄφωνον τελευτᾶν· τρίτη δὲ τὰ ἄφωνα πρὸς τὰ φωνήεντα συνδεῖν. τάξεις δὲ τέσσαρες· μία μὲν τὰ ὅμοια τῶν ὀνομάτων ἢ παράλληλα τίθεσθαι, ἢ διασπείρειν· ἄλλη δὲ τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι χρῆσθαι, ἢ μεταβάλλειν εἰς ἕτερα· τρίτη δὲ ἑνὶ ἢ πολλοῖς ὀνόμασι τὸ πρᾶγμα προσαγορεύειν· τετάρτη δὲ ἑξῆς τὰ πραχθέντα ὀνομάζειν, ἢ ὑπερβιβάζειν. ὅπως δὲ καλλίστην ποιήσεις τὴν ἑρμηνείαν, νῦν δηλώσομεν.

ΚΕΦ. κδʹ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

Edd. Cap. XXV. Πρῶτον μὲν οὖν εἰς δύο ἑρμηνεύειν, εἶτα σαφῶς δεῖ λέγειν. σχήματα δέ ἐστι τοῦ εἰς δύο λέγειν τάδε· ἓν μὲν, ὅτι αὐτὸς δύναται καὶ τοῦτο καὶ ἕτερον· δεύτερον δὲ, ὅτι οὗτος οὐ δύναται, ἕτερος δὲ δύναται· τρίτον δὲ, ὅτι οὗτος καὶ τοῦτο καὶ ἕτερον δύναται· τέταρ-

vocali incipit; altera a muta incipiens & in mutam desinens; tertia mutas cum vocalibus iungens. Ordines autem ſunt quatuor, quorum unus ſimilia nomina aut invicem collocat aut diſpergit; ſecundus iiſdem nominibus utitur, aut cum aliis permutat; tertius uno multiſve nominibus rem appellat; quartus denique deinceps res geſtas nominat, aut praeterit. Quomodo autem optimam facies interpretationem, nunc declarabimus.

CAP. XXIV.

De interpretatione.

Primum quidem in duas partes diſtribuere, deinde dilucide dicere oportet. Modi autem in duas partes diſtribuendi hi ſunt: unus, quod ipſe poteſt & hoc & aliud; ſecundus, quod hic non poteſt, alter vero poteſt; tertius, quod hic poteſt & hoc & aliud; quartus,

τον δὲ, ὅτι οὔτ' αὐτὸς οὔθ' ἕτερος δύναται· πέμπτον δὲ, ὅτι αὐτὸς μὲν δύναται, ἕτερος δὲ οὐ δύναται· ἕκτον δὲ, ὅτι αὐτὸς μὲν ἕτερον δύναται, ἐκεῖνος δὲ οὐ δύναται ἕτερον. 2 Ἕκαστον δὲ τούτων ἐπὶ τῶνδε θεωρήσεις. ὅτι μὲν γὰρ αὐτὸς δύναται καὶ τοῦτο καὶ ἕτερον, τοιόνδε ἐστίν· ἐγὼ δὲ οὐ μόνον τούτων αἴτιος ὑμῖν ἐγενόμην, ἀλλὰ καὶ Τιμόθεον μέλλοντα στρατεύειν ἐφ' ὑμᾶς διεκώλυσα. ὅτι δὲ οὗτος μὲν οὐ δύναται, ἕτερος δὲ δύναται, τοιόνδε· αὐτὸς μὲν οὖν ἀδυνάτως ἔχει πρεσβεύειν ὑπὲρ ἡμῶν· οὗτος δὲ φίλος ἐστὶ τῇ πόλει τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ μάλιστ' ἂν δυνηθείη πρᾶξαι, ἃ βούλεσθε. τὸ δὲ ὅτι οὗτος καὶ τοῦτο καὶ ἕτερον δύναται, τοιόνδε· οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς πολέμοις εὔρωστον αὑτὸν παρέσχεν, ἀλλὰ καὶ βουλεύσασθαι τῶν πολιτῶν οὐχ ἥκιστα δύναται. τὸ δὲ ὅτι οὔτ' αὐτὸς οὔθ' ἕτερος δύναται, τοιόνδε· οὔτ' ἂν αὐτὸς δυνηθῇ, ὀλίγην

quod neque ipſe, neque alius poteſt; quintus, quod ipſe quidem poteſt, alter vero non poteſt; ſextus denique, quod ipſe quidem aliud poteſt, alter vero aliud non poteſt. 2 Unumquemque autem horum ex hiſce perſpicies. Quod enim ille poteſt & hoc & aliud, ita ſe habet: Ego vero non harum tantum rerum auctor vobis fui, verum etiam Timotheum adverſus vos exercitum ducturum impedivi. Quod autem hic quidem non poteſt, alter vero poteſt, ita: Ipſe quidem non poteſt pro nobis legatione fungi; hic vero, utpote Spartanorum civitati amicus, maxime poterit efficere, quae vultis. Quod autem hic poteſt & hoc & aliud, ita: Non ſolum in bellis hic ſe praeſtitit fortiſſimum, ſed etiam conſiliis civium nemini cedit. Quod autem neque ipſe, neque alius poteſt, ita: Ne-

δύναμιν ἔχων, καταπολεμῆσαι τοὺς ἐναντίους, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν πολιτῶν. τὸ δὲ, ὅτι ἐκεῖνος μὲν δύναται, αὐτὸς δὲ οὐ δύναται, τοιόνδε· οὗτος μὲν γὰρ ἔῤῥωται τῷ σώματι, ἐγὼ δ' ἀῤῥωστῶν τυγχάνω. τὸ δὲ, ὅτι αὐτὸς μὲν ἕτερον δύναται, ἐκεῖνος δὲ οὐ δύναται ἕτερον, τοιόνδε· ἐγὼ μὲν γὰρ κυβερνῆσαι δυνατός εἰμι, οὗτος δὲ οὐδὲ κωπηλατῆσαι δύναται. σχήματα μὲν οὖν τοῦ εἰς δύο ἑρμηνεύειν ὧδε ποιήσεις, ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἁπάντων τὸν αὐτὸν τρόπον μετιών. σαφῶς δὲ ὅθεν δηλώσεις, τοῦτο πάλιν σκεπτέον.

ΚΕΦ. κε'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΑΦΩΣ ΔΗΛΟΥΝ.

Edd. Cap.XXVI. Πρῶτον μὲν οὖν ὀνόμαζε τοῖς οἰκείοις ὀνόμασιν ὅ τι ἂν λέγῃς, διαφεύγων τὸ ἀμφίβολον. εὐλαβοῦ δὲ περὶ τὰ φωνήεντα τῶν γραμμάτων, ὅπως μὴ ἑξῆς τεθήσονται. πρόσεχε δὲ καὶ τοῖς καλουμένοις ἄρθροις, ὅπως

que ipſe parva munitus manu hoſtes poſſit debellare, neque alius quiſquam civium. Quod autem ille quidem poteſt, ipſe vero non poteſt, ita: Hic corporis valet viribus, ego vero ſum corpore imbecillus. Quod autem ipſe aliud poteſt, ille vero aliud non poteſt, ita: Ego quidem gubernaculum navis dirigere, ille ne remis quidem uti poteſt. Figuras igitur interpretationis per duas partes ſic facies, eundem modum in omnibus rebus ſervando. Quibus autem rebus dilucida fiat oratio, id rurſus eſt conſiderandum.

CAP. XXV.

De oratione dilucida.

Primum quidem quodcunque dixeris propriis nominibus appella, & ambiguum evitato. Caveas etiam oportet, ne vocales deinceps ponas. Advertendum eſt quo-

ἐν τῷ δέοντι προστιθῆται. σκόπει δὲ καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων, ὅπως μήτε συγκεχυμένη, μήθ' ὑπερβατὴ ἔσται. τὰ γὰρ οὕτω λεγόμενα δύσγνωστα συμβαίνει. μετὰ δὲ συνδέσμους, οὓς ἂν προείπῃς, ἀποδίδου τοὺς ἀκολουθοῦντας. 2 Τὸ μὲν οὖν τοὺς συνδέσμους ἀποδιδόναι τοὺς ἀκολουθοῦντας τοιόνδε ἐστίν· ἐγὼ μὲν παρεγενόμην, οὗ ἔφην· σὺ δὲ φάσκων ἥξειν, οὐκ ἦλθες. πάλιν ὅταν ὁ αὐτὸς σύνδεσμος συνακόλουθος ᾖ· οἷον, σὺ γὰρ κἀκείνων αἴτιος ἐγένου, καὶ τούτων αἴτιος σύ. περὶ μὲν οὖν τῶν συνδέσμων εἴρηται, καὶ ἀπὸ τούτων τεκμαίρεσθαι δεῖ καὶ περὶ τῶν ἄλλων. 3 Δεῖ δὲ καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων μήτε συγκεχυμένην, μήτε ὑπερβατὴν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ συγκεχυμένως τοιόνδε ἐστὶν, ὡς ὅταν εἴποις· δεινόν ἐστι, τοῦτον τύπτειν τοῦτον. ἄδηλον γὰρ ἦν, ὁπότερος ἂν ἦν ὁ τύπτων. ἐὰν δὲ εἴπῃς οὕτως, δῆλον ποιήσεις· δεινόν ἐστι, τοῦ-

que, ut, quos articulos vocant, opportune & apte loces. Confidera quoque compofitionem nominum, ne confufa fit, neque perturbata. Talis enim oratio obfcura fit. Coniunctionibus vero, quafcunque ante dixeris, confequentes reddito copulas. 2 Coniunctionibus autem confequentes reddere ita fit: Ego quidem adfui, quo tempore dixeram; tu autem, quando te venturum dixeras, non venifti. Item cum eadem coniunctio confequens fit; velut, Tu etenim & illorum auctor exftitifti, & horum auctor ipfe Tu. De coniunctionibus igitur dictum eft, & ex his licet reliqua quoque coniectari. 3 Oportet vero etiam nominum compofitionem neque confufam, neque perturbatam effe. Confufa quidem eft huiufmodi, ut fi dixeris: Atrox eft facinus, *hunc* verberare *hunc*. Nam obfcurum effet, uter effet verberans. Si vero dixeris fic, perfpicuum facies: Atrox

τον ὑπὸ τούτου τύπτεσθαι. τὸ μὲν οὖν συγχεῖν τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων τοιόνδε ἐστί. 4 Τὸ δὲ προσέχειν τοῖς ἄρθροις, ὅπως ἐν τῷ δέοντι προστιθῆται, ἐπὶ τῶνδε ὅρα· οὗτος ὁ ἄνθρωπος τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ἀδικεῖ. νῦν μὲν οὖν ἐγγινόμενα τὰ ἄρθρα σαφῆ ποιεῖ τὴν λέξιν· ἐξαιρεθέντα δὲ ἀσαφῆ ποιήσει. ἔσθ' ὅτε δὲ συμβαίνει καὶ τὸ ἀνάπαλιν. τὰ μὲν οὖν ἐν τοῖς ἄρθροις τοιαῦτά ἐστι. τὰ δὲ φωνήεντα μὴ τίθει παράλληλα, ἂν μή ποτε ἄλλως ἀδύνατον ᾖ δηλῶσαι, ἡ ἀνάπτυξίς ᾖ τις, ἢ ἄλλη διαίρεσις. 5 Τὸ δὲ ἀμφίβολα διαφεύγειν τοιόνδε ἐστί· ἔνια τῶν ὀνομάτων ταὐτὰ ἐπὶ πλείοσι πράγμασι κεῖται· οἷον ὀδὸς τῶν θυρῶν, καὶ ὁδὸς, ἣν βαδίζουσι. δεῖ δὲ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τὸ ἴδιον ἀεὶ συμπεριλαμβάνειν· καὶ σαφῶς μὲν ἐν τοῖς ὀνόμασιν, ἂν ταῦτα ποιῶμεν, διαλεξόμεθα· εἰς δύο δὲ ἑρμηνεύσομεν διὰ τῆς προτέρας μεθόδου.

facinus eſt, *hunc* verberari *ab hoc*. Compoſitionem igitur nominum confundere hoc eſt. 4 Ut autem advertas, quomodo articuli tempeſtive addantur, vide ſis haec: Homo hic hominem hunc iniuria afficit. Nunc enim interiecti articuli dilucidam faciunt dictionem; exempti vero obſcuram efficient (*in ſermone Graeco*). Contingit autem & aliquando contrarium. Vocales vero iuxta invicem ponendae non ſunt; niſi aliter omnino dilucide loqui non poteris, aut replicatio quaedam, aliave ſegregatio fiat. 5 Ambigua autem evitare ſic poterimus: Quaedam nomina pluribus rebus impoſita ſunt, velut, ὀδὸς (*limen*) ianuae, & ὁδὸς, via, qua imus. Oportet vero etiam in huiuſmodi nominibus ſemper complecti proprium ſignificatum; & dilucide quidem in nominibus, ſi haec fecerimus, loquemur; in duas autem partes interpretabimur methodo ante dicta.

ΚΕΦ. κστ´.

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ.

Περὶ δὲ ἀντιθέτων, καὶ παρισώσεων, καὶ ὁμοιοτήτων, λέγωμεν ἤδη· δεησόμεθα γὰρ καὶ τούτων. 2 Ἀντίθετον μὲν οὖν ἐστι τὸ ἐναντίαν τὴν ὀνομασίαν ἅμα καὶ τὴν δύναμιν τοῖς ἀντικειμένοις ἔχον, ἢ τὸ ἕτερον τούτων. τοῖς μὲν οὖν ὀνόμασιν εἴη ἂν ἐναντίον ἅμα καὶ τῇ δυνάμει τόδε· οὐ γὰρ δίκαιον, τοῦτον μὲν τὰ ἐμὰ ἔχοντα πλουτεῖν· ἐμὲ δὲ τὰ ὄντα προϊέμενον οὕτω πτωχεύειν. τοῖς δ᾽ ὀνόμασι μόνοις· διδότω γὰρ ὁ πλούσιος καὶ εὐδαίμων τῷ πένητι καὶ ἐνδεῖ. τῇ δὲ δυνάμει· ἐγὼ μὲν τοῦτον νοσοῦντα ἐθεράπευσα, οὗτος δέ μοι μεγίστων κακῶν αἴτιος γέγονεν. ἐνταῦθα μὲν γὰρ τὰ ὀνόματα οὐκ ἐναντία, αἱ δὲ πράξεις ἐναντίαι. κάλλιστον μὲν οὖν εἴη ἂν τὸ κατ᾽ ἀμφότερα ἀντίθετον, καὶ Edd. Cap. XXVII.

CAP. XXVI.

De oppoſitis.

De oppoſitis autem, & comparibus, & aſſimilationibus iam dicamus; nam & his quoque nobis opus erit. 2 Oppoſitum igitur exſiſtit, quando oppoſitis rebus ſit contraria denominatio ſimul & vis, aut horum alterum. Nominibus quidem fuerit contrarium ſimul & vi hocce: Non iuſtum eſt, hunc meis rebus uſurpatis locupletari, me vero meis privatum rebus ſic pauperie premi. Nominibus vero ſolis hocce: Det enim locuples ac felix pauperi & egeno. Vi ſola hocce: Ego quidem hunc adverſa valetudine laborantem curavi; hic autem mihi maximorum malorum auctor exſtitit. Hic enim nomina non ſunt contraria, ſed res contrariae ſunt. Optimum

κατὰ τὴν δύναμιν, καὶ κατὰ τὴν ὀνομασίαν. ἔστι δὲ καὶ τὰ λοιπὰ δύο ἀντίθετα.

ΚΕΦ. κζ'.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΙΣΩΣΕΩΣ.

Edd. Cap. XXVIII. Παρίσωσις δὲ ἔστι μὲν, ὅταν δύο ἶσα λέγηται κῶλα. εἴη δ' ἂν ἶσα καὶ πολλὰ μικρὰ ὀλίγοις μεγάλοις, καὶ ἶσα τὸ μέγεθος, ἶσα τὸν ἀριθμόν. ἔχει δὲ τοιόνδε τὸ σχῆμα ἡ παρίσωσις· ἢ διὰ χρημάτων ἀπορίαν, ἢ διὰ πολέμου μέγεθος. ταῦτα γὰρ οὔτε ὅμοια, οὔτε ἐναντία, ἀλλ' ἶσα μόνον ἀλλήλοις.

ΚΕΦ. κη'.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΕΩΣ.

Edd. Cap. XXIX. Παρομοίωσις δέ ἐστιν ἡ μείζων τῆς παρισώσεως. οὐ γὰρ μόνον ἶσα τὰ κῶλα ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ ὅμοια ἐξ ὁμοίων ὀνομάτων· ὅσον δεῖ σε λόγου μίμημα, φέρε

ſane eſt oppoſitum utroque, vi, & nomine. Reliqua vero oppoſita duo ſunt.

CAP. XXVII.

De compari.

Compar autem eſt, quando duo paria enuntiantur commatia. Poterunt vero eſſe paria multa parva paucis magnis, & paria magnitudine, paria numero. Figuram habet compar huiuſmodi: Aut propter pecuniarum inopiam, aut propter belli magnitudinem. Haec enim neque ſimilia, neque contraria, ſed tantum inter ſe paria ſunt.

CAP. XXVIII.

De aſſimilatione.

Aſſimilatio autem eſt maior compari. Non ſolum enim paria commatia efficit, ſed etiam ſimilia ex ſimilibus nominibus: ὅσον δεῖ σε λόγου μίμημα, φέρε πόθου

πόθου τέχνασμα. μάλιστα δὲ ποίει ὅμοια τὰ τελευταῖα τῶν ὀνομάτων. ταῦτα γὰρ μάλιστα ποιεῖ τὴν ὁμοίωσιν. 2 Ὅμοια δ' ἐστὶν ὀνόματα τὰ ἐξ ὁμοίων συλλαβῶν, ἐν αἷς πλεῖστα γράμματα τὰ αὐτά ἐστιν· οἷον, πλήθει μὲν ἐνδεῶς, δυνάμει δὲ ἐντελῶς. 3 Ὅσα δὲ ἔξω τέχνης κεῖται, τὸ αὐτόματον αὐτὸ δείξει. περὶ μὲν οὖν τούτων ἀπόχρη. καὶ γὰρ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ καλὸν, καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τὰ λοιπὰ, αὐτά τε ἴσμεν ἅ ἐστι, καὶ ὅθεν αὐτὰ πολλὰ ποιήσομεν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς αὐξήσεις, καὶ τὰς ταπεινώσεις γινώσκομεν, αἵ τινές τε εἰσὶ, καὶ ὅθεν αὐτῶν εἰς τοὺς λόγους εὐπορήσομεν. ὁμοιοτρόπως δὲ τούτοις τάς τε προκαταλήψεις, καὶ τὰ παρὰ τῶν ἀκουόντων αἰτήματα, καὶ τὰς παλιλλογίας, καὶ τὰς ἀστειολογίας, καὶ τὰ μήκη τῶν λόγων, καὶ τῆς ἑρμηνείας τὴν σύνθεσιν ἅπασαν ἴσμεν. ὥστε τὰς κοινὰς δυνάμεις ἁπάντων τῶν εἰδῶν, καὶ τὰς διαφορὰς, καὶ τὰς χρή-

τέχνασμα. Maxime vero ſimilia eſſe oportet poſtrema nomina. Haec namque praecipue efficiunt aſſimilationem. 2 Similia autem nomina ſunt ex ſimilibus ſyllabis, in quibus plurimae literae eaedem ſunt; ut πλήθει μὲν ἐνδεῶς, δυνάμει δὲ ἐντελῶς. 3 Quaecunque autem extra artem poſita ſunt, ipſa res docebit. Sed de his hactenus ſatis. Etenim iuſtum, & honeſtum, & utile, & reliqua, ipſa quae ſint tenemus, & unde his affluamus. Similiter vero etiam & amplificationes & extenuationes cognoſcimus, quaenam ſint, & quibus ex locis peti queant. Eodem modo etiam praeoccupationes, & poſtulata ab auditoribus, & iterationes, & urbanitatem, & prolixitatem orationum, & compoſitionem omnem interpretationis intelligimus. Quamobrem communem omnium ſpecierum vim, atque differentiam, & uſum,

σεις αὐτῶν, ἐκ τῶν προειρημένων εἰδότες, ἂν ἐθίσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ γυμνάσωμεν ἀναλαμβάνειν αὐτὰς κατὰ τὰ προγυμνάσματα, πολλὴν εὐπορίαν καὶ γράφοντες καὶ λέγοντες ἐξ αὐτῶν ἕξομεν. 4 Κατὰ τὰ μέρη μὲν οὖν οὕτως ἀκριβέστατα ἂν διέλοις τὰς τῶν λόγων μεθόδους. ὡς δ' ἐπὶ τοῖς εἴδεσι χρὴ τάττειν τοὺς λόγους σωματοειδῶς, τίσι τε πρώτοις τῶν μερῶν χρῆσθαι, καὶ πῶς τούτοις αὐτοῖς, ταῦτα πάλιν δηλώσω. προοίμια μὲν οὖν προτάττω. κοινὸν δ' ἐστὶ τῶν ἑπτὰ εἰδῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς πράγμασιν ἁρμόσει λεγόμενον.

ΚΕΦ. κθ'.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΟΙΜΙΟΥ.

Edd. Cap. XXX. Ἔστι δὲ προοίμιον, καθόλου μὲν εἰπεῖν, ἀκροατῶν παρασκευή, καὶ τοῦ πράγματος ἐν κεφαλαίῳ μὴ εἰδόσι δήλωσις, ἵνα γινώσκωσι, περὶ ὧν ὁ λόγος, πα-

ſi ex ante dictis tenuerimus, & aſſuefecerimus nos atque exercitati fuerimus eas ſecundum praecepta illa tractare, plurimum adiumenti ex iis tum dicendo, tum ſcribendo conſequemur. 4 Per partes igitur ſic optime orationum methodos comprehenderis. Quemadmodum autem in ſingulis orationum ſpeciebus oporteat verba collocare, quaenam partes primo loco ſint ponendae, & quomodo iis utendum ſit, haec rurſus explicabo. De exordiis quidem prius dicam. Communia vero ſunt ſeptem ſpeciebus, & omnibus in rebus convenienter adhiberi poſſunt.

CAP. XXIX.

De exordio.

Eſt autem exordium, ut ſummatim loquar, praeparatio auditorum, & rei declaratio univerſa, ut cognoſcant auditores ignari, de quibus ſermo futurus ſit, &

ρακολουθῶσί τε τῇ ὑποθέσει· καὶ ἐπὶ τὸ προσέχειν παρακαλέσαι, καὶ καθ' ὅσον τῷ λόγῳ δυνατὸν, εὔνους ἡμῖν αὐτοὺς ποιῆσαι. τούτων μὲν οὖν εἶναι δεῖ τὸ προοίμιον παρασκευαστικόν. 2 Ὡς δὲ αὐτῷ χρησόμεθα, πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν δημηγορικῶν καὶ προτρεπτικῶν [τοῦτο] δείξω. τὸ μὲν οὖν προεκτιθέναι τὸ πρᾶγμα τοῖς ἀκούουσι καὶ φανερὸν ποιεῖν, τοιόνδε ἐστίν· ἀνέστην συμβουλεύσων, ὡς χρὴ πολεμεῖν ἡμᾶς ὑπὲρ Συρακουσίων. ἀνέστην ἀποφανούμενος, ὡς οὐ χρὴ βοηθεῖν ἡμᾶς Συρακουσίοις. τὸ μὲν οὖν φράζειν ἐν κεφαλαίῳ τὸ πρᾶγμα, τοιόνδε ἐστί. 3 Προσέχειν δὲ παρακαλεῖν ἐκ τούτων ἂν εἰδείημεν, εἰ κατανοήσαιμεν αὐτοὶ, ποίοις μάλιστα καὶ λόγοις καὶ πράγμασι βουλευόμενοι προσέχομεν. ἆρ' οὖν οὐ τούτοις, ὅταν ἢ ὑπὲρ μεγάλων, ἢ φοβερῶν, ἢ τῶν ἡμῖν οἰκείων βουλευώμεθα; ἢ φάσκωσιν ἐπιδείξειν οἱ λέγοντες, ὡς δίκαια,

argumentum animo sequantur; & exhortatio ad attentionem, & captatio benevolentiae, quanta in oratione locum habere potest. Haec enim exordio effici debent. 2 Quomodo autem eo utamur, primum in genere orationum concionalium & suasoriarum ostendam. Propositio quidem rei in auditorum gratiam & declaratio hoc modo fieri potest: Surrexi, ut quo pacto pro Syracusanis bellandum sit, consulam. Surrexi, ut sententiam dicam, non decere, nos Syracusanis auxilium ferre. Hoc igitur modo summatim rem exponemus. 3 Quomodo ad attentionem exhortemur, ex hisce intelligere poterimus, si animadverterimus ipsi, quibus & verbis & rebus deliberantes attenti sumus. Nonne sumus attenti, quando de magnis, vel terribilibus, vel ad nos pertinentibus rebus consultamus? aut cum orantes demonstraturos se dixerint, iusta illa esse, & honesta, & uti-

καὶ καλὰ, καὶ συμφέροντα, καὶ ῥᾴδια, καὶ ἀληθινὰ ἐπιδείξουσιν ἡμῖν, ἐφ' ἃ πράττειν παρακαλοῦσιν; ἢ δεηθῶσιν ἡμῶν ἀκοῦσαι αὐτῶν προσέχοντας τὸν νοῦν; ὥσπερ οὖν αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις, οὕτω καὶ ἡμεῖς τὰ οἰκειότατα τῶν προειρημένων τοῖς ὑφ' ἡμῶν πράγμασι λεγομένοις λαμβάνοντες καὶ τοῖς ἀκούουσιν ἐνδεικνύμενοι, προσέχειν αὐτοῖς ποιήσομεν. ἐπὶ μὲν οὖν τὸ προσέχειν διὰ τούτων παρακαλοῦμεν. 4 Τὴν εὔνοιαν δὲ παρασκευασόμεθα, διασκεψάμενοι πρῶτον, πῶς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς τυγχάνουσιν ἔχοντες, εὐνοϊκῶς, ἢ δυσμενῶς, ἢ μήτε εὖ, μήτε κακῶς. ἐὰν μὲν οὖν εὔνοι τυγχάνωσιν ὄντες, περίεργον λέγειν περὶ εὐνοίας· ἐὰν δὲ πάντως βουλώμεθα, χρὴ συντόμως μετ' εἰρωνείας εἰπεῖν τοῦτον τὸν τρόπον· ὅτι μὲν οὖν εὔνους εἰμὶ τῇ πόλει, καὶ πολλάκις μοι πεισθέντες συμφερόντως ἐπράξατε, καὶ διότι πρὸς τὰ κοινὰ δίκαιον ἐμαυτὸν παρέχω, καὶ μᾶλ-

lia, & facilia, & vera, ad quae gerenda nos exhortentur? aut cum nos rogaverint, ut attente se audiamus? Quemadmodum igitur ipsi aliis solemus, ita & nos, si quae ex ante dictis maxime spectant ad res, de quibus sermo nobis est, sumserimus, eaque auditoribus demonstraverimus, attentos eos nobis faciemus. Ad attentionem itaque ex his exhortamur. 4 Benevolentiam autem comparabimus, si consideraverimus primum, quo in nos animo ipsi sint, benevolo, an infesto, aut neque bono, neque malo. Si benevoli quidem fuerint, de benevolentia dicere supervacaneum est; verumtamen si omnino (*de ea loqui*) voluerimus, oportet nos paucis cum dissimulatione loqui hoc modo: Quanta sit mea in hanc civitatem benevolentia, utque saepenumero suasu meo utilia gesseritis, & quod me ad communia commoda praebeam iustum, & civitatis ma-

λόν τι τῶν ἰδίων προϊέμενον, ἢ ἀπὸ τῶν δημοσίων ὠφελούμενον, περίεργον εἶναι νομίζω πρὸς ὑμᾶς, τοῦτό γε σαφῶς εἰδότας, λέγειν. ὡς δὲ, εἰ καὶ νῦν μοι πεισθῆτε, καλῶς βουλεύσεσθε, τοῦτο πειράσομαι διδάσκειν. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον τοῖς εὖ διακειμένοις ἐν ταῖς δημηγορίαις τῆς εὐμενείας ὑπομνηστέον. τοῖς δὲ μήτε διαβεβλημένοις, μήτε εὖ διακειμένοις, ῥητέον, ὡς δίκαιόν ἐστι καὶ συμφέρον, τοῖς πεῖραν μὴ δεδωκόσι τῶν πολιτῶν εὔνους ἀκροατὰς γενέσθαι. ἔπειτα τοὺς ἀκούοντας ἐπαίνῳ θεραπευτέον, δικαίως καὶ νουνεχῶς τοὺς λόγους ὡς εἰώθασι δοκιμάζειν. ἔτι δὲ τὰς ἐλαττώσεις οἰστέον, λέγοντας, ὡς οὐ δεινότητι πιστεύων ἀνέστην, ἀλλὰ νομίζων τῷ κοινῷ τὸ συμφέρον εἰσηγήσασθαι. καὶ τοῖς μὲν μήτε εὖ μήτε κακῶς διακειμένοις ἐκ τῶν τοιούτων τὴν εὔνοιαν ποριστέον. 5 Τοὺς δὲ διαβεβλημέ-

gis, quam mearum rerum rationem habendam eſſe cenſeam, a me dici non opus eſſe exiſtimo, quippe quae vobis cognita ſunt. Verum quod etiamnum, ſi fidem mihi habere volueritis, optime conſulturi ſitis, hoc ut vos edoceam, operam dabo. Hoc igitur modo eos, qui bono in nos animo ſunt, in concionibus benevolentiae admonebimus. Si verò auditores neque nobis infeſti fuerint, neque benevoli, dicendum eſt, & iuſtum eſſe & utile, ut civibus benevoli ſint, qui nullum ſui dedere experimentum. Deinde oportet laude auditores demulcere, quod iuſte & graviter orationes diiudicare conſueverint. Praeterea extenuandum eſt, ut ſi dicatur: Surrexi non tam ulla dicendi vi confiſus, ſed exiſtimans ea a me monitum iri, quae ad communem utilitatem ſpectant. Cum igitur auditores neque a nobis alieni, neque benevoli nobis ſunt, ex huiuſmodi locis benevolentia captanda eſt. 5 Sin autem calumniae ob-

νους ἀναγκαῖον τὰς διαβολὰς ἢ αὐτοὺς ἔχειν, ἢ τὰ πράγματα, ὑπὲρ ὧν λέγουσιν, ἢ τὸν λόγον. αὗται δὲ αἱ διαβολαὶ γίνονται ἢ ἐκ τοῦ παρόντος, ἢ ἐκ τοῦ παροιχομένου χρόνου. ἐκ μὲν οὖν τοῦ παροιχομένου χρόνου ἐάν τις ὑποπτεύηται εἰς πονηρίαν τινὰ, πρῶτον μὲν τῇ πρὸς τοὺς ἀκροατὰς προκαταλήψει χρῆσθαι, καὶ λέγειν· ὡς οὐδ᾽ αὐτὸς ἀγνοῶ διαβεβλημένος, ἀλλ᾽ ἐπιδείξω ψευδεῖς οὔσας τὰς διαβολάς. ἔπειτα κεφαλαιωδῶς ἐν τοῖς προοιμίοις ἀπολογητέον, ἂν ἔχῃς τι λέγειν ὑπὲρ σαυτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις ψεκτέον. ἀναγκαῖον γὰρ, ἄν τε πρὸς τὸ δημόσιον ἤ τις διαβεβλημένος, ἄν τε πρὸς τοὺς ἰδιώτας, ἢ γεγενῆσθαι κρίσιν, ἢ μέλλειν γενήσεσθαι, ἢ μὴ βούλεσθαι τοὺς τὴν αἰτίαν ἐπενεγκόντας λαβεῖν κρίσιν· καὶ ῥητέον, ὡς ἀδίκως ἡ κρίσις ἐγένετο, καὶ ὡς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατεστασιάσθημεν.

noxii apud auditores fuerint, necesse est, aut ipsos in sese, aut res, de quibus dicunt, aut ipsam orationem calumnias continere. Hae vero calumniae aut ex praesenti, aut ex praeterito tempore trahuntur. Ex praeterito quidem tempore, si qua improbitatis suspicio de aliquo habeatur, primum praeoccupatione auditorum utendum est, atque dicendum: Neque ipse quidem ignarus sum, me apud vos calumnia affectum esse, sed omnes ego de me insimulationes falsas esse demonstrabo. Postea summatim in exordiis defendendum est, si quid pro te dicere possis, iudiciaque reprehendenda sunt. Nam necesse est, sive publice, sive privatim calumnia de quopiam facta sit, vel fuisse, vel fore iudicium, vel nolle accusatores rem ad iudicium deferre; eritque dicendum, iudicatum iniuste fuisse, & inimicos homines nobis nocuisse. Aut si minus verisimile hoc

ἢ ἐὰν τοῦτο μὴ ἐνδέχηται, λέγε, ὡς ἱκανὸν ἡμῖν ἀτυχήσασι τότε, καὶ ὡς δίκαιόν ἐστι, τῶν πραγμάτων ἤδη κεκριμένων, μὴ περὶ τῶν αὐτῶν ἔτι διαβολὴν ἔχειν. ἂν δ' ἐπίδοξος ἡ κρίσις ᾖ γενέσθαι, λεκτέον, ὡς ἕτοιμος εἶ περὶ τῶν διαβολῶν ἐν τοῖς καθημένοις ἤδη κρίνεσθαι· κἂν ἐλεγχθῇς τι τὴν πόλιν ἀδικῶν, ἀποθνήσκειν ὑποτιμῶ. ἐὰν δὲ οἱ ἐγκαλέσαντες μὴ ἐπεξίωσιν, αὐτὸ τοῦτο χρὴ σημεῖον ποιεῖσθαι, διότι τὴν διαβολὴν ψευδῶς ἡμῶν κατήνεγκαν. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι δόξει, τοὺς ἀληθῶς ἐγκαλοῦντας μὴ βούλεσθαι κρίσιν λαβεῖν. ἀεὶ δὲ κατηγορεῖν χρὴ διαβολῆς, καὶ λέγειν, ὡς δεινὸν, καὶ κοινὸν, καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον. ἐμφανιστέον δ', ὅτι καὶ πολλοὶ ἤδη διεφθάρησαν ἀδίκως διαβληθέντες. χρὴ δὲ καὶ διδάσκειν, ὡς εὐηθές ἐστιν, ὑπὲρ τῶν κοινῶν βουλευομένους μὴ παρὰ πάντων τοὺς λόγους ἀκούοντας

visum fuerit, dic, satis id esse debere, quod minus tunc ex sententia nobis cesserit, & iustum esse, cum res iudicatae iam fuerint, non easdem rursus calumniari. Si vero celebre sit iudicium futurum, te paratum plane dicito, qui ad calumnias in hoc ipso consessu respondeas, & si quid adversus civitatem per iniuriam patravisse demonstreris, te ipse capitis damna. Sin autem accusatores minus in causa persistant, hoc ipsum oportet signum facere, quod falsam de nobis calumniam detulerint. Non enim consentaneum videbitur, nolle eos ad iudicium rem deferri, qui vere accusaverint. Semper vero acerrime in calumnias est invehendum, dicendumque, quam truces & communes, multorumque malorum causae sint. Ostendendum est quoque, multos iam iniuste per calumnias periisse. Nec non monere oportet, stultum esse, deliberantes de republica non auditis omnium sententiis utile spectare, sed ali-

τὸ συμφέρον σκοπεῖν, ἀλλὰ ταῖς ἐνίων διαβολαῖς δυσχεραίνειν. δεῖ δὲ καὶ ἐπαγγέλλεσθαι καὶ ὑπισχνεῖσθαι, δίκαια καὶ συμφέροντα καὶ καλὰ ἐπιδείξειν, ἃ ὑπέσχοντο συμβουλεύειν. τοὺς μὲν οὖν ἐκ τοῦ παρῳχομένου χρόνου διαβεβλημένους τοῦτον τὸν τρόπον ἐν ταῖς δημηγορίαις τὰς διαβολὰς λυτέον. ἐκ δὲ τοῦ παρόντος χρόνου διαβαλεῖς τοὺς λέγοντας πρῶτον μὲν εἰς ἡλικίαν. ἐάν τε γὰρ νέος παντελῶς, ἐάν τε πρεσβύτης δημηγορῇ, δυσχεραίνεται. τῷ μὲν γὰρ οὔπω ἦρχθαι, τῷ δὲ ἤδη προσήκειν πεπαῦσθαι οἴονται. ἔπειτα ἐὰν συνεχῶς εἰώθει λέγειν· πολυπράγμων γὰρ εἶναι δοκεῖ οὗτος· καὶ εἰ μηδέπω πρότερον εἰρήκει· καὶ γὰρ οὗτος ἕνεκά τινος ἰδίου δοκεῖ παρὰ τὸ ἔθος δημηγορεῖν. ἐκ μὲν οὖν τοῦ παρόντος χρόνου οὕτω τοι διαβολαὶ περὶ τὸν δημηγοροῦντα γενήσονται. προφασίζεσθαι δὲ ὑπὲρ αὐτῶν δεῖ, τὸν μὲν νεώτερον ἐκ τῆς ἐρημίας τῶν συμβουλευόν-

quorum calumniis commoveri. Oportet etiam commonefacere atque polliceri, te iusta & utilia & honesta de iis propinaturum esse, de quibus deliberandum sit. Eos igitur, quibus ex praeterito tempore calumniae adspersae sint, hoc modo convenit in concionibus eas solvere. Ex praesenti vero tempore orantibus solet calumniam afferre primum quidem aetas ipsa. Nam sive omnino iuvenis, sive senex concionetur, auditores moleste ferunt. Huic enim nondum incipere, illi vero iam desinere decorum esse putant. Deinde si nimis crebro oret aliquis; nam videtur importunus esse talis; porro si nunquam antea oraverit; nam videtur alicuius privati commodi gratia praeter consuetudinem concionari. Ex praesenti igitur tempore sic poterunt in concionantem insimulationes fieri. Sed amovendae illae sunt, a iuniore quidem ex consultantium inopia, & ex eo,

των, καὶ ἐκ τοῦ προσήκοντος τούτῳ, λέγω δ', οἷον ὑπὲρ λαμπαδαρχίας, ἢ ὑπὲρ γυμνασίου, ἢ ὑπὲρ ὅπλων, ἢ ἵππων, ἢ περὶ πολέμου. τούτων γὰρ οὐκ ἐλάχιστον μέρος τῷ νέῳ μέτεστι. ῥητέον δὲ καὶ, ὡς εἰ μήπω καθ' ἡλικίαν τὸ Φρονεῖν, ἀλλὰ κατὰ Φύσιν καὶ ἐπιμέλειαν. ἐμΦανιστέον δὲ καὶ, ὡς ἁμαρτόντι μὲν ἴδιον τὸ ἀτύχημα, κατορθώσαντι δὲ κοινὴ ἡ ὠΦέλεια. τῷ μὲν οὖν νέῳ ἐκ τῶν τοιούτων προΦασιστέον. γέροντι δὲ προΦασιστέον λέγοντι ἔκ τε τῆς ἐρημίας τῶν συμβουλευόντων, καὶ ἐκ τῆς εὐπορίας αὐτοῦ. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐκ τοῦ μεγέθους, καὶ ἐκ τῆς καινότητος τῶν κινδύνων, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. τῷ δὲ λίαν εἰθισμένῳ ἐκ τῆς ἐμπειρίας, καὶ ἐκ τοῦ αἰσχρὸν εἶναι, πρότερον δὴ λέγοντα νῦν μὴ ἀποΦαίνεσθαι γνώμας. τῷ δὲ μὴ εἰθισμένῳ ἔκ τε τοῦ μεγέθους τῶν κινδύνων, καὶ ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι,

quod huic convenit, dico autem, ſi deliberetur de lampadarchia, vel de gymnaſio, vel de armis, aut equis, aut de bello. Horum enim non minima pars iuvenis intereſt. Dicendum vero eſt quoque, tametſi per aetatem iuvenis eſſe prudens non poſſit, eum tamen natura quadam & diligentia ſapere poſſe. Oſtendendum eſt praeterea, ſi male conſuluerit, noxam ſe ſolum ſubire; ſi vero bene, utilitatem eſſe communem. Iuveni igitur ex talibus argumentandum eſt. Senex autem argumentabitur & ex inopia conſultantium, & ex facultate ſua. Praeterea quoque ex magnitudine, & ex novitate periculorum, & ex aliis huiuſmodi. Nimis crebro autem orare ſolito (*excuſatio petenda eſt*) ab experientia, & ab eo, quod turpe ſit, non eum ſententiam nunc dicere, qui ante conſueverit. Qui autem nondum orare conſueverit, (*praeſidium petet*) a magnitudine periculorum, & ab eo, quod neceſſe ſit, quemcunque, cuius

πάντα τινὰ, ᾧ τῆς πόλεως μέτεστιν, ὑπὲρ τῶν νῦν προκειμένων ἀποφαίνεσθαι γνώμην. τὰς μὲν οὖν περὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον διαβολὰς ἐν ταῖς δημηγορίαις ἐκ τῶν τοιούτων λύειν ἐπιχειρήσομεν. 6 Αἱ δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα γίνονται μὲν, ὅταν τις ἡσυχίαν πρὸς τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας, ἢ πρὸς τοὺς κρείττονας συμβουλευῃ, ἢ εἰρήνην ποιεῖσθαι αἰσχρὰν, ἢ παραινῇ περὶ τὰς θυσίας μικρὰ συντελεῖν, ἤ τι τοιοῦτον εἰσηγῆται. δεῖ δὲ περὶ τῶν τοιούτων πρότερον μὲν πρὸς τοὺς ἀκροατὰς προκαταλήψει χρῆσθαι· ἔπειτα τὴν αἰτίαν εἰς τὴν ἀνάγκην, καὶ τὴν τύχην, καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ τὸ συμφέρον ἀναφέρειν, καὶ λέγειν, ὡς οὐχ οἱ συμβουλεύοντες τῶν τοιούτων, ἀλλὰ τὰ πράγματά ἐστιν αἴτια. καὶ τὰς μὲν περὶ τὸ πρᾶγμα διαβολὰς ἐκ τῶν τοιούτων ἀπὸ τῶν συμβουλευόντων ἀπάξομεν. 7 Ὁ δὲ λόγος ἐν ταῖς δημηγορίαις διαβάλλεται, ὅταν ἢ μακρὸς, ἢ ἀρχαῖος, ἢ ἄπιστος λέγηται. ἐὰν μὲν οὖν μακρὸς ᾖ, τὸ πλῆθος

civitas interſit, de iis, quae in praeſentia aguntur, ſententiam dicere. Calumnias igitur oratorem ipſum attinentes in concionibus ex hiſce ſolvere conabimur. 6 Fiunt autem de re (*calumniae*), ſi quis quietem commendet erga eos, a quibus nulla ſumus iniuria laceſſiti, vel qui ſunt fortiores, aut ſi pacem inire turpem ſuadeat, aut ſacrificiis exiguos ſumtus impendi velit, aut huiuſmodi quid proponat. Oportet vero in huiuſmodi rebus auditores praeoccupare; deinde cauſam in neceſſitatem, & fortunam, & tempora, & commodum publicum referre, & dicere, non conſultantes horum conſiliorum, ſed res potius cauſas eſſe. Calumnias igitur de re ex his a conſultantibus amovebimus. 7 Oratio autem in concionibus ſolet inſimulari, cum aut prolixa ſit, aut nimis priſca, aut minus probabilis. Si quidem

αἰτιατέον τῶν πραγμάτων· ἐὰν δὲ ἀρχαῖος, διδακτέον, ὅτι νῦν καιρὸς αὐτοῦ εἴη· εἰ δὲ ἀπίθανος, ὑπισχνεῖσθαι δεῖ, ὡς ἀληθῆ ἐπιδείξεις ἐπὶ τοῦ λόγου. τὰς μὲν οὖν δημηγορίας ἐκ τούτων καταστησόμεθα. 8 *Τάξομεν δὲ πῶς; ἐὰν μὲν μηδεμίαν διαβολὴν ἔχοιμεν, μήτε αὐτοὶ, μήτε ὁ λόγος, μήτε τὸ πρᾶγμα, τὴν πρόθεσιν ἐν ἀρχῇ εὐθέως ἐκθήσομεν· ἐπὶ δὲ τὸ προσέχειν, καὶ τοῦ λόγου εὐμενῶς ἀκούειν, ὕστερον παρακαλέσομεν. ἐὰν δὲ διαβολή τις ᾖ τῶν προειρημένων περὶ ἡμᾶς, προκαταλαβόντες τοὺς ἀκροατὰς, καὶ περὶ τῶν διαβολῶν τὰς ἀπολογίας καὶ τὰς προφάσεις συντόμως ἐνεγκόντες, οὕτω προθήσομεν, καὶ τοὺς ἀκροατὰς ἐπὶ τὸ προσέχειν παρακαλέσομεν. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον τὰς καταστάσεις τῶν δημηγοριῶν ποιητέον.*

prolixa fuerit, in rerum copiam caufa eft referenda; fin vero prifca fit, docendum eft, effe nunc eam tempeftivam; fin non probabilis, affeverare oportet, te in oratione vera demonftraturum effe. Confultationes publicas igitur ex his conftituemus. 8 Quonam autem utendum eft ordine? Si nulla quidem calumnia adfit, neque nobis, neque orationi, neque rei, a propofitione rei ftatim eft inchoandum; ut vero attente & benevole audiant auditores, quae dicuntur, poftea exhortabimur. Sin autem adfit aliqua calumnia ex ante dictis, praeoccupatis auditoribus, & allatis eorum, quorum infimulati fuerimus, praefidiis & caufis, tum demum rem proponemus, & auditores ad attentionem exhortabimur. Hoc igitur modo confultationes inftituendae funt.

ΚΕΦ. λ'.

ΠΕΡΙ ΔΙΗΓΗΣΕΩΣ.

Edd. Cap. XXXI. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀνάγκη ἡμᾶς ἐστιν ἢ τὰς προγεγενημένας πράξεις ἀπαγγέλλειν, ἢ ἀναμιμνήσκειν, ἢ τὰς νῦν οὔσας μερίζοντα δηλοῦν, ἢ τὰς μελλούσας γενήσεσθαι προλέγειν. 2 Ὅταν μὲν οὖν πρεσβείας ἀπαγγέλλομεν, πάντα δὴ τὰ ῥηθέντα καθαρῶς διεξελθεῖν, ἵνα πρῶτον μὲν μέγεθος ὁ λόγος ἔχῃ. ἀπαγγελία γὰρ μόνον ἔσται ἡ τοιαύτη, καὶ οὐδὲν ἄλλο λόγου σχῆμα παρεμπεσεῖται. ἔπειθ᾽ ὅπως, ἂν μὲν ἀποτετυχηκότες ὦμεν, μὴ διὰ τὴν ἡμετέραν ῥαθυμίαν οἱ ἀκούοντες οἴωνται διαμαρτάνειν τῆς πράξεως, ἀλλὰ δι᾽ ἄλλην αἰτίαν τινά· ἂν δὲ ἐπιτύχωμεν, μὴ διὰ τύχην ὑπολάβωσι τοῦτο γεγενῆσθαι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμετέραν προθυμίαν. ταῦτα δὲ πιστεύουσιν, ἐπειδὴ τοῖς πράγμασιν οὐ παρεγένοντο πραττομένοις, ἐὰν [δὲ] ἐπὶ τοῦ

CAP. XXX.

De enarratione.

Poſtea vero neceſſe eſt, nos aut res geſtas exponere, aut in memoriam revocare, aut praeſentes res dividendo enarrare, aut futuras praedicere. 2 Cum igitur de legatione nobis renuntiandum ſit, omnia dicenda dilucide enarrare oportet, quo primum quidem gravitatem oratio prae ſe ferat. Haec enim renuntiatio ſolum erit, nec ulla alia orationis figura incidet. Deinde ſi quidem nobis minus res ex voto contigerit, non ulla id negligentia noſtra, ſed alia quadam cauſa accidiſſe auditores exiſtiment; ſin vero ex voto contigerit, non caſu aliquo, ſed noſtra diligentia & induſtria id factum eſſe opinentur. Haec autem eo facilius credunt, ſi, quoniam rebus geſtis ipſi non interfuerint, noſtram in

λόγου τὴν προθυμίαν ἡμῶν θεωρῶσι, μηδὲν παραλειπόντων, ἀλλ' ἀκριβῶς ἕκαστα ἀπαγγελλόντων. ὅταν μὲν οὖν πρεσβείαν ἀπαγγέλλωμεν, διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, ἕκαστα ὃν τρόπον ἐγένετο, ἀπαγγελτέον. 3 Ὅταν δὲ αὐτοὶ δημηγοροῦντες τῶν παρεληλυθότων τι διεξίωμεν, ἢ τὰ παρόντα δηλῶμεν, ἢ τὰ μέλλοντα προλέγωμεν, δεῖ τούτων ἕκαστον ποιεῖν βραχέως καὶ σαφῶς, καὶ μὴ ἀπίστως. σαφῶς μὲν, ὅπως καταμάθωσι τὰ λεγόμενα πράγματα· συντόμως δὲ, ἵνα μνημονεύσωσι τὰ ῥηθέντα· πιστῶς δὲ, ὅπως μὴ πρὸ τοῦ ταῖς πίστεσι καὶ ταῖς δικαιολογίαις βεβαιῶσαι τὸν λόγον ἡμᾶς τὰς ἐξηγήσεις ἡμῶν οἱ ἀκούοντες ἀποδοκιμάσωσι. 4 Σαφῶς μὲν οὖν δηλώσομεν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων, ἢ ἀπὸ τῶν πραγμάτων. ἀπὸ μὲν οὖν τῶν πραγμάτων, ἐὰν μὴ ὑπερβατῶς αὐτὰ δηλῶμεν, ἀλλὰ τὰ πρῶτα πραχθέντα, ἢ πραττόμενα, ἢ πραχθη-

oratione diligentiam perſpexerint, utpote qui nihil omittamus, ſed ſingula accurate referamus. Quod ſi igitur legationem renuntiemus, propter has cauſas ſingula, quomodo geſta ſint, enarrare oportet. 3 Cum vero ipſi concionantes aliquid praeteritum enarramus, aut praeſentia exponimus, aut futura praedicimus, neceſſe eſt, ut horum unumquodque & breviter, & dilucide, nec ſine probabilitate faciamus. Dilucide quidem, ut res intelligant (*auditores*), quae dicuntur; breviter autem, ut dicta poſſint memoria tenere; probabiliter vero, ne antequam probationibus & rationibus legitimis noſtram orationem confirmaverimus, noſtras iam narrationes, ut falſas, reprobent. 4 Dilucide autem exponemus vel quoad verba, vel quoad res. Quoad res, ſi non confuſe eas exponamus, ſed, temporum ordine in rebus

σόμενα, πρῶτα λέγωμεν· τὰ δὲ λοιπὰ ἐφεξῆς τάττωμεν· καὶ ἐὰν μὴ προαπολιπόντες τὴν τάξιν, περὶ ἧς ἂν ἐγχειρήσωμεν λέγειν, δι' ἑτέρων ἐξαγγείλωμεν. ἀπὸ μὲν οὖν τῶν πραγμάτων σαφῶς οὕτως ἐροῦμεν. 5 Ἀπὸ δὲ τῶν ὀνομάτων, ἐὰν ὅτι μάλιστα τοῖς οἰκείοις τῶν πραγμάτων ὀνόμασι τὰς πράξεις προσαγορεύωμεν· καὶ ἐὰν τοῖς κοινοῖς, καὶ μὴ ὑπερβατῶς αὐτὰ τιθῶμεν· ἀλλ' ἀεὶ τὰ ἐχόμενα ἑξῆς τάττωμεν. σαφῶς μὲν οὖν δηλώσομεν ταῦτα διαφυλάττοντες. 6 Συντόμως δὲ, ἐὰν ἀπὸ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ὀνομάτων περιαιρῶμεν τὰ μὴ ἀναγκαῖα ῥηθῆναι, ταῦτα μόνα καταλείποντες, ὧν ἀφαιρεθέντων, ἀσαφὴς ἔσται ὁ λόγος. καὶ συντόμως μὲν τοῦτον τὸν τρόπον δηλώσομεν. 7 Οὐκ ἀπίστως δὲ, ἂν περὶ τὰς ἀπιθάνους πράξεις αἰτίας φέρωμεν, παρ' ἃς εἰκότως τὰ λεγόμενα δόξει πραχθῆναι. ὅσα δ' ἂν λίαν ἄπιστα συμβαίνοι, δεῖ παραλείπειν.

gestis servato; singula deinceps collocemus; & si neque relicto ordine, quo enarrare coepimus, ad alia transeamus. Quoad res igitur sic dilucide enarrabimus. 5 Quoad verba vero, si quam maxime propriis nominibus res appellemus; & si non ambiguis utamur, nec confuse ea collocemus, sed semper cohaerentia deinceps ponamus. His igitur observatis, dilucide exponemus. 6 Breviter autem (*enarrare poterimus*), si cum a rebus, tum a verbis, removerimus, quae dictu non sint necessaria, ea solum relinquentes, sine quibus obscura oratio futura sit. Et breviter quidem hoc modo exponemus. 7 Probabiliter vero (*a nobis enarrabitur*), si actionum minus verisimilium causas afferamus, propter quas, quae narrantur, facta esse videri possint. Quaecunque autem nimis improbabilia contigerint, ea omit-

ἐὰν δὲ ἀναγκαῖον ᾖ λέγειν, εἰδότα δεῖ φαίνεσθαι, καὶ ἐπιπλέξαντα αὐτὰ τῷ τῆς παραλείψεως σχήματι ὑπερβαλέσθαι, καὶ προϊόντος τοῦ λόγου ἐπιδείξειν ἀληθὲς ὑπισχνεῖσθαι, προφασισάμενον, ὅτι τὰ προειρημένα πρῶτον βούλει ἀποδεῖξαι ἀληθῆ ὄντα, ἢ δίκαια, ἤ τι τῶν τοιούτων. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον τὰς ἀπιστίας ἰασόμεθα. συλλήβδην δὲ τὰς ἀπαγγελίας καὶ τὰς δηλώσεις καὶ τὰς προῤῥήσεις ἐξ ἁπάντων τῶν εἰρημένων σαφεῖς καὶ βραχείας καὶ οὐκ ἀπίστους ποιήσομεν.

ΚΕΦ. λα΄.

ΠΕΡΙ ΤΑΞΕΩΣ ΔΙΗΓΗΣΕΩΝ.

Τάξομεν δὲ αὐτὰς διὰ τριῶν τρόπων. ὅταν μὲν γὰρ ὦσιν ὀλίγα τὰ πράγματα, περὶ ὧν λέγομεν, καὶ γνώριμα τοῖς ἀκούουσι, τῷ προοιμίῳ συνάψομεν, ἵνα μὴ βραχὺ τοῦτο τὸ μέρος καθ' αὐτὸ τεθὲν γένηται. ὅταν δὲ Edd. Cap. XXXII.

tenda ſunt. Si vero neceſſarium ſit dicere, te oportet te eorum gnarum oſtendere, eaque intexere orationi tuae, quaſi ea miſſa velis, & in orationis progreſſu polliceri, verum te demonſtraturum eſſe, ſimulando, quod, quae prius abs te dicta fuerint, vera eſſe, vel iuſta, vel aliud huiuſmodi quidquam demonſtrare velis. Et hoc quidem modo incredulitati medebimur. Omnino autem renuntiationes & expoſitiones & praedictiones ex his omnibus, quae ante diximus, dilucidas & breves & probabiles faciemus.

CAP. XXXI.

De ordine narrationum.

Ordinabimus autem eas tribus modis. Nam ſi paucae fuerint res, de quibus dicimus, & notae auditoribus, prooemio narrationem adiungemus, ne pars haec ſeparatim poſita nimis brevis fiat. Si vero res permultae fue-

λίαν ὦσιν αἱ πράξεις πολλαὶ καὶ μὴ γνώριμοι, παρ' ἕκαστον συνάπτας ποιήσομεν, καὶ δικαίας καὶ συμφερούσας καὶ καλὰς ἀποφανοῦμεν, ἵνα, μὴ μόνον πραγματολογοῦντες, ἁπλοῦν τὸν λόγον καὶ μὴ ποικίλον ποιῶμεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀκουόντων τὰς διανοίας ἀναλαμβάνωμεν. ἂν δ' ὦσιν αἱ πράξεις μέτριαι καὶ ἀγνοούμεναι, τὴν ἀπαγγελίαν, ἢ τὴν δήλωσιν, ἢ τὴν πρόῤῥησιν ἐπὶ τῷ φροιμίῳ δεῖ σωματοειδῆ τάττειν. τοῦτο δὲ ποιήσομεν, ἐὰν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ τέλος διέλθωμεν, μηδὲν ἄλλο συμπεριλαμβάνοντες, ἀλλ' ἢ τὰς πράξεις αὐτὰς ψιλὰς φράζοντες. καὶ τὰς μὲν διηγήσεις ἐπὶ τοῖς προοιμίοις ὡς δεῖ τάττειν, οὕτως εἰσόμεθα.

ΚΕΦ. λβ'.

ΠΕΡΙ ΒΕΒΑΙΩΣΕΩΣ.

Edd. Cap. XXXIII. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰσὶ βεβαιώσεις, δι' ὧν τὰς προει-

rint & incognitae, deinceps eas connectemus, easque iustas & utiles & honestas ostendemus, ut non modo in rebus narrandis occupati simplicem nec variam orationem faciamus, sed etiam auditorum animos capiamus. Sin denique res fuerint mediocres & ignotae, renuntiationem, vel expositionem, vel praedictionem in exordio uno & eodem quasi corpore collocemus. Hoc autem faciemus, si a rerum initio ad extremum usque narrando prosequamur, & nihil aliud complectamur, sed ipsas res nudas declaremus. Quemadmodum igitur in exordiis narrationes ordinandae sunt, ita scire poterimus.

CAP. XXXII.

De confirmatione.

Deinceps autem confirmationes sequantur necesse est,

ρημένας πράξεις ἐκ τῶν πίστεων, καὶ τῶν δικαίων, καὶ τῶν συμφερόντων, οἵας ὑπεθέμεθα δείξειν, βεβαιώσομεν. 2 Ὅταν μὲν οὖν συνάπτας ποιῇς, οἰκειόταται ταῖς δημηγορίαις εἰσὶ πίστεις τάτε τῶν πραγμάτων ἔθη, καὶ τὰ παραδείγματα, καὶ τὰ ἐπενθυμήματα, καὶ ἡ δόξα τοῦ λέγοντος. χρηστέον δὲ καὶ, ἄν τις τῶν ἄλλων πίστεων παρεμπέσῃ. τάττειν δὲ αὐτὰς ὧδε δεῖ· πρῶτον μὲν τὴν τοῦ λέγοντος δόξαν· εἰ δὲ μὴ, τὰ τῶν πραγμάτων ἔθη· δεικνύντας, ὅτι ταῦθ', ἃ λέγομεν, ἢ τὰ τούτοις ὅμοια, οὕτως εἴθισται γίνεσθαι. ἐπὶ δὲ τούτοις παραδείγματα οἰστέον, καὶ εἰ ὁμοιότης τίς ἐστι, πρὸς τὰ ὑφ' ἡμῶν λεγόμενα προσακτέον. λαμβάνειν δὲ δεῖ τὰ παραδείγματα οἰκεῖα τῷ πράγματι, καὶ τὰ ἐγγύτατα τοῖς ἀκούουσι χρόνῳ ἢ τόπῳ. ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ τοιαῦτα, τῶν ἄλλων τὰ μέγιστα καὶ γνωριμώτατα. μετὰ ταῦτα γνωμολογητέον. δεῖ δὲ καὶ περὶ τὰ μέρη τῶν εἰκότων καὶ τῶν παραδειγμάτων ἐπὶ τελευ-

per quas praedictas res, quas demonstrare polliciti sumus, ex probationibus, & iustis, & utilibus confirmabimus. 2 Si igitur (*confirmationes*) annectere velis, aptissimae concionibus sunt probationes, rerum consuetudo, & exempla, & epenthymemata, & existimatio dicentis. Utendum est quoque, si qua alia probatio inciderit. Eae vero sic sunt collocandae: primum quidem dicentis existimatio; sin hac uti non poterimus, rerum consuetudo, ut ostendamus, ea, quae dicimus, vel his similia, isto modo fieri consuesse. Deinde exempla afferenda sunt, & similitudo adducenda, si qua est cum his, quae a nobis dicuntur. Oportet vero exempla sumere rei congruentia, & auditoribus vel loco vel tempore proxima. Si autem secus sint, ex aliis maxima & notissima. Post haec sententiis utendum est. Oportet quoque partes, quibus probabilia & exempla

τῆς ἐνθυμηματώδεις καὶ γνωμολογικὰς τὰς τελευτὰς ποιεῖσθαι. καὶ τὰς μὲν πίστεις οὕτως ἐπὶ ταῖς πράξεσι προτακτέον. 3 Ἐὰν δὲ πιστεύηται τὰ πράγματα εὐθέως ῥηθέντα, τὰς μὲν πίστεις παραλειπτέον· τῷ δὲ δικαίῳ, καὶ τῷ νομίμῳ, καὶ τῷ συμφέροντι, καὶ τῷ καλῷ, καὶ τῷ ἡδεῖ, καὶ τῷ ῥαδίῳ, καὶ τῷ δυνατῷ, καὶ τῷ ἀναγκαίῳ, τὰς προειρημένας πράξεις βεβαιωτέον. καὶ εἰ μὲν ὑπάρχει, πρῶτον τὸ δίκαιον τακτέον, διεξιόντας διὰ τούτου τε τοῦ δικαίου, καὶ τοῦ ὁμοίου τῷ δικαίῳ, καὶ τοῦ ἐναντίου, καὶ τοῦ κεκριμένου δικαίου. δεῖ δὲ καὶ τὰ παραδείγματα τοῖς ὑπό σου λεγομένοις δικαίοις ὅμοια φέρειν. πολλὰ δὲ ἕξεις λέγειν ἔκ τε τῶν ἰδίᾳ παρ' ἑκάστοις δικαίων ὑπολαμβανομένων, καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἐν ᾗ λέγεις, καὶ ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. 4 Ὅταν δὲ ἅπαντα τοῦτον τὸν τρόπον μετιόντες διέλθωμεν, ἐπὶ τελευτῆς αὐτοῦ γνώμας καὶ ἐνθυμήματα μέτρια, καὶ ἀλλή-

propinata fuerint, in fine enthymematibus & ſententiis terminare. Et probationes quidem ſic rebus a nobis enarratis adiungemus. 3 Si vero narratis rebus continuo ſit fides, probationes omittendae ſunt; iuſto autem, & legitimo, & utili, & honeſto, & dulci, & facili, & poſſibili, & neceſſario, res praedictas confirmare oportet. Et ſi quidem iuſtum ineſt, id primum collocabimus, aut hoc ipſo iuſto, aut ſimili iuſto, aut contrario, aut iudicato iuſto utentes. Oportet vero etiam exempla dictis a te iuſtis ſimilia afferre. Habebis autem permulta tum ex his, quae privatim a ſingulis iuſta exiſtimantur, tum etiam ex iis, quae in ipſa civitate, in qua orationem habes, & in aliis civitatibus iuſta duci ſolent. 4 Cum vero omnia hoc modo percurrentes narraverimus, & in fine ſententias & enthymemata modica, & ſibi

λοις ἀνόμοια ἐνεγκόντες, ἐὰν μὲν μακρὸν ᾖ τὸ μέρος, καὶ βουλώμεθα μνημονεύεσθαι, συντόμως παλιλλογήσομεν. ἐὰν δὲ μέτριον ᾖ, καὶ μνημονεύηται, αὐτὸ τὸ μέρος ὁρισάμενοι, πάλιν ἕτερον προθησόμεθα. ἔστι δὲ, ὃ λέγω, τοιόνδε· ὡς μὲν δίκαιόν ἐστιν, ἡμᾶς βοηθεῖν Συρακουσίοις, ἐκ τῶν εἰρημένων ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι νομίζω· ὡς δὲ καὶ συμφέρει ταῦτα πράττειν, ἐπιχειρήσω διδάσκειν. 5 Πάλιν δὲ περὶ τοῦ συμφέροντος ὁμοιοτρόπως τοῖς προειρημένοις ἐπὶ τοῦ δικαίου μετιὼν, καὶ ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ μέρους, ἢ παλιλλογίαν, ἢ ὁρισμὸν ἐπιθεὶς, πάλιν ἕτερον, ὅ, τι ἂν ὑπάρχῃ σοι, προστίθει. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἄλλο ἄλλῳ συνάπτειν μέρει καὶ συνυφαίνειν τὸν λόγον. ὅταν δὲ πάντα διέλθῃς, ἐξ ὧν ἐνδέχεταί σοι βεβαιῶσαι τὴν προτροπὴν, ἐπὶ τούτοις ἅπασι κεφαλαιωδῶς μετὰ ἐνθυμημάτων καὶ γνωμῶν ἢ σχημάτων δείκνυε, ὡς ἄδικον, καὶ ἀσύμφορον, καὶ

invicem diſſimilia attulerimus, ſi quidem ea pars longa fuerit, eamque memoria tenere auditores voluerimus, paucis iterabimus. Sin autem ſit modica & facile memoria retinenda, ipſa hac parte definita, aliam adiungemus. Eſt, quod dico, huiuſmodi: Quod iuſtum quidem eſt, auxiliari nos Syracuſanis, ex dictis ſatis conſtare arbitror; quod autem id quoque utile nobis futurum ſit, edocere conabor. 5 Rurſus cum eodem modo, quo in ante dictis iuſtum, utile percurreris, eiuſque extremam partem vel iterando vel finiendo abſolveris, itidem aliam partem, quaecunque tibi adfuerit, adiunge. Hoc igitur modo aliam alii partem addere, & orationem contexere opus eſt. Cum omnia vero perſecutus fueris, quibus propoſitionem tuam confirmare poſſis, ad haec omnia ſummatim per enthymemata & ſententias aut figuras demonſtra, quod iniuſtum, & inu-

αἰσχρὸν, καὶ ἀηδὲς μὴ ποιεῖν ταῦτα· καὶ ἀντιτίθει κεφαλαιωδῶς, ὡς δίκαιον, καὶ συμφέρον, καὶ καλὸν, καὶ ἡδὺ πράττειν, ἐφ' ἃ παρακαλεῖς. ὅταν δὲ ἱκανῶς ἤδη ᾖς ἐγνωμολογηκὼς, τὴν προτροπὴν πέρατι ὁρίσαι. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον βεβαιώσομεν τὰ προτεθέντα. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ μέρος λέξομεν τὴν προκατάληψιν.

ΚΕΦ. λγ'.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΩΣ.

Edd. Cap. XXXIV. Αὕτη δέ ἐστι, δι' ἧς τὰς ἐνδεχομένας ἀντιλογίας ῥηθῆναι τοῖς ὑπό σου εἰρημένοις προκαταλαμβάνων διασύρεις. δεῖ δὲ τὰ μὲν ἐκείνων μικρὰ ποιεῖν, τὰ δὲ σαυτοῦ αὔξειν, ὡς ἐν ταῖς αὐξήσεσι προακήκοας. χρὴ δὲ παρατιθέναι καὶ ἓν πρὸς ἓν, ὅταν τὸ σοὶ μεῖζον ᾖ, καὶ πρὸς πλείω πλείω, καὶ ἓν πρὸς πολλὰ, καὶ πολλὰ πρὸς ἓν, διαλλάττοντα κατὰ πάντας τοὺς τρόπους, τὰ

tile, & turpe, & iniucundum ſit, haec non facere; contra vero oppone ſummatim, quod iuſtum, & utile, & honeſtum, & iucundum ſit facere, ad quod exhortaris. Cum vero ſatis iam ſententiis uſus fueris, propoſitio concluſione terminanda eſt. Et hoc quidem modo propoſita confirmabimus. Poſt hanc vero partem de praeoccupatione dicemus.

CAP. XXXIII.

De praeoccupatione.

Eſt autem praeoccupatio eorum, quae adverſus dicta a te proferri poſſint, praeoccupans reprehenſio. Oportet autem adverſariorum res extenuare, tuas vero amplificare, quemadmodum in loco de amplificationibus audiiſti. Oportet etiam unum uni conferre, quando tuum maius ſit, & plura pluribus, & unum multis, & multa uni, & ſic adhibere varietatem ſecundum omnes ſpe-

μὲν σαυτοῦ αὔξοντα, τὰ δὲ τῶν ἐναντίων ἀσθενῆ καὶ μικρὰ ποιοῦντα. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ταῖς προκαταλήψεσι χρησόμεθα. ταῦτα δὲ διελθόντες, ἐπὶ τελευτῇ παλιλλογήσομεν, τὰ προειρημένα σχήματα διαλογισμοῦ λαβόντες, ἢ ἀπολογισμοῦ, ἢ προαιρέσεως, ἢ ἐξ ἐπερωτήσεως, ἢ εἰρωνείας.

ΚΕΦ. λδ΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΥ ΕΙΔΟΥΣ, ΚΑΙ ΑΠΟΤΡΕΠΤΙΚΟΥ.

Ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ βοηθεῖν τισι προτρέπωμεν, ἢ ἰδιώταις, ἢ πόλεσιν, ἁρμόσει συντόμως εἰπεῖν, καὶ εἴ τις προϋπάρχει τούτοις πρὸς τοὺς ἐκκλησιάζοντας φιλία, ἢ χάρις, ἢ ἔλεος. μάλιστα γὰρ τοῖς οὕτω διακειμένοις ἐθέλουσιν ἐπαμύνειν. 2 Φιλοῦσι μὲν οὖν πάντες, ὑφ᾽ ὧν οἴονται κατὰ τὸ προσῆκον εὖ πεπονθέναι, ἢ πάσχειν, ἢ πείσεσθαι, ἢ ὑπ᾽ αὐτῶν, ἢ τῶν φίλων, ἢ αὐτοὶ, ἢ ὧν Edd. Cap. XXXV.

cies, tua quidem augendo, adverſariorum autem res infirmando atque deprimendo. Et hoc quidem modo praeoccupationibus utemur. Haec autem ubi fuerimus perſecuti, in fine iterabimus, aſſumentes figuras ante dictas ratiocinationis, vel enumerationis, vel electionis, vel interrogationis, vel ironiae.

CAP. XXXIV.

De genere orationum ſuaſorio & diſſuaſorio.

Quod ſi ad ferendum aliquibus auxilium ſuaſerimus, ſive privatis hominibus, ſive civitatibus, paucis dicere conveniet, & ſi qua erga hos apud auditores ſit amicitia, ſive gratia, ſive miſericordia, (*eam in medium referre*). Maxime enim omnes his auxilio eſſe volunt, qui tali animo in eos fuerint. 2 Diligunt quidem eos, a quibus vel ipſi, vel ipſorum amicis, aliquid beneficii ſive ipſos, ſive alios, qui eis curae ſint, vel op-

κηδόμενοι τυγχάνουσι. χάριν δ' ἔχουσι τούτοις, ὑφ' ὧν οἴονται παρὰ τὸ προσῆκον ἀγαθόν τι πεπονθέναι, ἢ πάσχειν, ἢ πείσεσθαι, ἢ ὑπ' αὐτῶν, ἢ τῶν φίλων, ἢ αὐτοὶ, ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσι. τούτων μὲν οὖν ἄν τι ἐνῇ, χρὴ συντόμως διδάσκειν, καὶ ἐπὶ τὸν ἔλεον ἄγειν. εὐπορήσομεν δὲ ἐλεεινὰ ποιεῖν, ἅπερ ἂν ἐθέλωμεν, ἐὰν συνειδῶμεν, ὅτι πάντες ἐλεοῦσι τούτους, οὓς οἰκείως ἔχειν αὐτοῖς ὑπειλήφασιν, ἢ οἴονται ἀναξίους εἶναι δυστυχεῖν. δεῖ δὲ ταῦτα ἀποφαίνειν ἔχοντας, οὓς ἐθέλεις ἐλεεινοὺς ποιεῖν, καὶ ἐπιδεικνύναι αὐτοὺς ἢ κακῶς πεπονθότας, ἢ πάσχοντας, ἢ πεισομένους, ἐὰν μὴ οἱ ἀκούοντες αὐτοῖς βοηθῶσιν. ἐὰν δὲ ταῦτα μὴ ἔνι, δεικτέον, ὑπὲρ ὧν λέγεις, ἀγαθῶν ἐστερημένους, ὧν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ἢ τοῖς πλείστοις μέτεστιν, ἢ ἀγαθοῦ μηδέποτε τετυχηκότας, ἢ μὴ τυγχάνοντας, ἢ μὴ τευ-

portune ſuſcepiſſe, vel ſuſcipere, vel ſuſcepturos eſſe crediderint. Gratiam autem habent his, qui ſive ipſi, ſive ipſorum amici, aut in eos, aut in eorum neceſſarios boni quidpiam opportune vel contuliſſe, vel conferre, collaturive putentur. Si horum igitur aliquid adſit, id breviter docere, & (*auditores*) ad miſericordiam redigere oportet. Id autem facile efficere poterimus, ſi cognoverimus, ſolere omnes in eos miſericordia commoveri, quos familiari erga ſe animo eſſe opinentur, aut indignos calamitate ſuſpicentur. Haec autem in iis eſſe oſtendes, quos miſericordia dignos velis demonſtrare, eſtque demonſtrandum, eos inique paſſos, vel pati, vel paſſuros, niſi his auxilio auditores fuerint. Sin vero haec in illis non ſunt, demonſtrabis, eos omnibus bonis privatos eſſe, quorum ceteri omnes, aut plurimi ſint participes, nec unquam quidquam boni vel nactos eſſe, vel nanciſci, nacturoſve

ξομένους, ἐὰν μὴ νῦν οἱ ἀκούοντες οἰκτείρωσιν. ἐκ τούτων μὲν οὖν ἐπὶ τὸν ἔλεον ἄξομεν. 3 Τὰς δὲ ἀποτροπὰς ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις ποιήσομεν, τὸν αὐτὸν τρόπον φροιμιαζόμενοι, καὶ τὰ πράγματα διεξιόντες, ταῖς τε πίστεσι χρώμενοι, καὶ τοῖς ἀκούουσι δεικνύντες, ὡς ἐστιν, ἃ πράττειν ἐπιχειροῦσιν, ἄνομα, καὶ ἄδικα, καὶ ἀσύμφορα, καὶ αἰσχρὰ, καὶ ἀηδῆ, καὶ ἀδύνατα, καὶ ἐργώδη, καὶ οὐκ ἀναγκαῖα. ἡ δὲ τάξις ὁμοιοτρόπως ἔσται, οἵα καὶ τῷ προτρέποντι. τοῖς μὲν οὖν καθ' αὑτοὺς ἀποτρέπουσιν οὕτω τὰς τάξεις ποιητέον. 4 Τοὺς δὲ πρὸς τὰς ὑφ' ἑτέρων εἰρημένας προτροπὰς ἀντιλέγοντας πρῶτον μὲν ἐν τῷ προοιμίῳ δεῖ, οἷς μέλλουσιν ἀντιλέγειν, προθέσθαι· τὰ δ' ἄλλα καθ' αὑτὰ προοιμιάζεσθαι. μετὰ δὲ τὰ προοίμια, μάλιστα μὲν ἕκαστα τῶν προειρημένων καθ' ἓν ἕκαστον προτιθέμενον ἐπιδεικνύειν, ὡς οὐκ ἔστι δίκαια, οὐδὲ νόμιμα, οὐδὲ

esse, nisi auditores hoc tempore ad misericordiam moveantur. Ex his igitur auditores ad misericordiam ducemus. 3 Dissuadere autem ex contrariis locis poterimus, eodemque modo exordiemur, & res enarrabimus, & probationibus utemur, auditoribusque ostendemus, quae facere aggrediantur esse praeter leges, & iniusta, & perniciosa, & turpia, & iniucunda, & impossibilia, & difficilia, ac minime necessaria. Ordo vero similis erit, qui in genere suasorio. Quamobrem ultro dissuadentes disponere ita poterunt. 4 Qui autem aliorum suasionibus contradicere voluerint, primum quidem ea in exordio proponere debent, quibus sint contradicturi; quoad reliqua vero sigillatim est exordiendum. Post prooemia autem est secundum unumquodque propositum maxime demonstrandum, non esse ea, ad quae ad-

συμφέροντα, οὐδὲ τούτοις ἀκόλουθα, ἐφ᾽ ἃ παρακαλεῖ ὁ ἐναντίος. τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἀποφαίνων ἢ ἄδικα ὄντα, ἃ λέγει, ἢ ἀσύμφορα, ἢ τούτοις ὅμοια, ἢ ἐναντία τοῖς δικαίοις, καὶ τοῖς συμφέρουσι, καὶ τοῖς κεκριμένοις τοιούτοις. ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὰ ὑπάρχοντα μέτιθι. κράτιστος μὲν οὖν ὁ τρόπος τῆς ἀποτροπῆς οὗτος ἐστίν. ἐὰν δὲ μὴ ἐνδέχηται τοῦτο ποιεῖν, ἐκ τοῦ παραλελειμμένου τρόπου ἀπότρεπε λέγων· οἷον, ἐὰν ὁ ἐναντίος δίκαιον ἀποφήνῃ, σὺ ἐπιχείρει δεικνύναι, ὡς ἐστιν αἰσχρὸν, ἢ ἀσύμφορον, ἢ ἐργῶδες, ἢ ἀδύνατον, ἢ ὅ, τι ἂν ἔχῃς τοιοῦτον. ἐὰν δὲ ἐκεῖνος ἔχῃ τὸ συμφέρον, σὺ ἐπιδείκνυε, ὡς ἄδικον, κἂν τι ἄλλο ἔχῃς πρὸς τούτῳ. δεῖ δὲ καὶ τὰ μὲν αὐτοῦ αὔξειν, τὰ δὲ τοῦ ἐναντίου ταπεινοῦν, ποιοῦντα, ὡς ἐν τῷ προτρεπτικῷ εἴρηται. χρὴ δὲ καὶ γνώμας φέρειν καὶ ἐνθυμήματα, καθάπερ ἐκεῖσε, καὶ τὰς προκαταλήψεις λύ-

versarius exhortetur, iusta, neque legitima, neque utilia, neque cet. Hoc vero facies, ostendens, vel iniusta esse, quae ille narrat, vel inutilia, vel his similia, vel iustis contraria, aut utilibus, aut his, quae talia iudicantur. Eodem modo & cetera, quae adsint, tractare debebis. Optimus igitur dissuadendi modus hic est. Quod si minus hoc facere potueris, reliquo modo dissuadere orando poteris; ut, si quidem adversarius iustum esse ostenderit, tu vel turpe esse, vel inutile, vel difficile, vel impossibile, vel aliud quidvis huiusmodi enitere demonstrare. Sin utile adversarius esse ostenderit, iniustum ipse esse, & si quid aliud opportunum ad id habueris, demonstrabis. Tua praeterea augendo, & adversarii res deprimendo facies, quemadmodum in loco de suasionibus dictum est. Decet etiam sententias atque enthymemata afferre, & praeoccupationes refellere, ac in

ειν, καὶ ἐπὶ τῇ τελευτῇ παλιλλογεῖν. πρὸς δὲ τούτοις, ἐν μὲν ταῖς προτροπαῖς ἀποφαίνειν, φιλίαν ὑπάρχειν, οἷς βοηθεῖν προτρέπομεν πρὸς τοὺς προτρεπομένους, καὶ ὀφείλοντας χάριν ἔχειν τοῖς δεομένοις· οἷς δ' οὐκ ἐῶμεν βοηθεῖν, ἢ ὀργῆς, ἢ φθόνου, ἢ ἔχθρας ἀξίους ὑπάρχοντας. 5 Ἔχθραν μὲν οὖν ἐμποιήσομεν, ὑπ' ἐκείνων οὐ προσηκόντως τοὺς ἀποτρεπομένους ἀποφαίνοντες κακῶς πεπονθότας, ἢ τῶν φίλων, ἢ αὐτοὺς, ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσιν. ὀργὴν δὲ, ἐὰν ἐπιδεικνύωμεν παρὰ τὸ προσῆκον ὠλιγωρημένους, ἢ ἠδικημένους, ἢ τοὺς φίλους ἐκείνων, ἢ αὐτοὺς, ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσι αὐτοί. φθόνον δὲ παρασκευάσομεν συλλήβδην πρὸς τούτους, οὓς ἀποφαίνομεν ἀναξίως εὖ πεπραχότας, ἢ πράττοντας, ἢ πράξοντας, ἢ ἀγαθοῦ μηδέποτε ἐστερημένους, ἢ μὴ στερουμένους, ἢ μὴ στερησομένους· ἢ κακοῦ μηδέποτε τετυχηκότας, ἢ μὴ τυγχάνοντας, ἢ μηδὲ τευξο-

fine breviter iterare. Praeterea quoque in ſuaſionibus oſtendendum eſt, aut eos, quibus auxilium ferendum ſuademus, horum amicos eſſe, quos ad id faciendum exhortamur, aut ab his ſupplicantibus gratias deberi. Quibus autem auxilium ferre diſſuaſerimus, vel ira, vel invidia, vel odio dignos oſtendemus. 5 In odium quidem adducemus, ſi ab illis aut ipſos auditores, auditorumve amicos, aut alios, qui his curae ſint, mali quidpiam inique paſſos eſſe demonſtrabimus. In iram autem rapiemus, ſi vel auditores ipſos, vel ipſorum amicos, vel alios, qui illis curae ſint, indigne neglectos iniuriave affectos oſtendemus. Invidiam autem omnino erga hos excitabimus, quos indigne fortunatos fuiſſe, aut eſſe, aut fore; vel quos nullius unquam boni fuiſſe inopes, aut eſſe, aut fore; vel quos nunquam quidpiam malorum paſſos eſſe, aut pati, aut paſ-

μένους. Φθόνον μὲν οὖν καὶ ἔχθραν καὶ ὀργὴν τοῦτον τὸν τρόπον ἐμποιήσομεν. Φιλίαν δὲ καὶ χάριν καὶ ἔλεον ἐκ τῶν ἐν ταῖς προτροπαῖς. συνθήσομεν δὲ καὶ τάξομεν ἐξ ἁπάντων τῶν προειρημένων αὐτὰς τόνδε τὸν τρόπον. τὸ μὲν οὖν προτρεπτικὸν εἶδος αὐτό τε ἴσμεν οἷόν ἐστι, καὶ ἐξ ὧν συνέστηκε, καὶ ὡς αὐτῷ χρηστέον.

ΚΕΦ. λε΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΙΔΟΥΣ.

Edd. Cap. XXXVI.

Τὸ δὲ ἐγκωμιαστικὸν καὶ κακολογικὸν πάλιν προθέμενοι σκοπῶμεν. Φροιμιαστέον οὖν καὶ περὶ τούτων, πρῶτον προθεμένους τὰς προθέσεις· καὶ τὰς διαβολὰς ἀπολύομεν ὁμοίως, ὥσπερ ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς. ἔτι δὲ τὸ προσέχειν παρακαλοῦμεν ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν ἐν ταῖς δημηγορίαις εἰρημένων, καὶ ἐκ τοῦ θαυμαστὰ καὶ

ſuros eſſe demonſtrabimus. Invidiam igitur & odium & iram hoc modo concitabimus. Amicitiam vero & gratiam & miſericordiam ex his poterimus comparare, quae in loco de ſuaſionibus dicta ſunt. Contexere autem & ordinare ea ſecundum ante dicta quoque poterimus. Species igitur orationum ſuaſoria & qualis ipſa ſit, & ex quibus conſtet, & quomodo ea utendum ſit, iam intelligimus.

CAP. XXXV.

De laudatione & vituperatione.

Laudationes autem & vituperationes deinceps conſideremus. Exordiendum etiam eſt in his propoſitis primum propoſitionibus; tum diſſolvendae ſunt inſimulationes ſimiliter, quemadmodum in orationibus ſuaſoriis. Praeterea ad attentionem exhortari oportet tum ex aliis in loco de concionibus dictis, tum ex eo, quod mira-

περιφανῆ φάσκειν, καὶ αὐτὸν ἴσα, * καὶ τοὺς ἐγκωμιαζομένους, καὶ τοὺς ψεγομένους ἀποφαίνειν πεπραγότας. ὡς γὰρ ἐπιτοπολὺ τῶν τοιούτων εἰδῶν οὐκ ἀγῶνος, ἀλλ' ἐπιδείξεως ἕνεκα λέγομεν. τάξομεν δὲ πρῶτον τὰ προοίμια τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐπὶ τῶν προτροπῶν καὶ ἀποτροπῶν. 2 Μετὰ δὲ τὸ προοίμιον δεῖ διελόμενον τὰ ἔξω τῆς ἀρετῆς ἀγαθὰ, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρετῇ ὄντα ποιεῖν οὕτω. τὰ μὲν οὖν ἔξω τῆς ἀρετῆς εἰς εὐγένειαν, καὶ ῥώμην, καὶ κάλλος, καὶ πλοῦτον. τὴν δ' ἀρετὴν εἰς σοφίαν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἀνδρείαν, καὶ ἐπιτηδευμάτων ἔνδοξα. τούτων δὲ τὰ μὲν τῆς ἀρετῆς δικαίως ἐγκωμιάζεται· τὰ δ' ἔξω κλέπτεται. τοὺς γὰρ ἰσχυροὺς, καὶ τοὺς καλοὺς, καὶ τοὺς εὐγενεῖς, καὶ τοὺς πλουσίους, οὐκ ἐπαινεῖν, ἀλλὰ μακαρίζειν προσήκει. 3 Ταῦτα δὴ λογισάμενοι, μετὰ τὰ προοίμια πρώτην τὴν γενεαλογίαν τάξομεν. πρῶτον

bilia atque insignia dicturi, & eos, quos vel laudamus, vel vituperamus, eiusmodi quid patrasse demonstraturi simus. In talibus enim caussis ut plurimum non disceptationis, sed ostentationis potius gratia dicere solemus. Primum autem exordia eodem modo ordinabimus, quo in orationibus suasoriis & dissuasoriis. 2 Post exordium vero partiri debemus & ea, quae extra virtutem sunt, & ea, quae in ipsa virtute bona considerantur, hoc modo. Externa quidem bona in nobilitatem, & robur, & pulchritudinem, & divitias. Virtutem autem in sapientiam, & iustitiam, & fortitudinem, & negotia insignia. Horum quae in virtute posita sunt, iure laudantur; externa autem subducuntur. Nam robustos, & pulchros, & nobiles, & divites, non laudare, sed beatos dicere convenit. 3 His autem diligenter expositis, post prooemium de genere dicemus. Hoc enim

γὰρ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τοῦθ' ὑπάρχει ἔνδοξον ἢ ἄδοξον. τοιγαροῦν τὸν μὲν ἄνθρωπον, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον ζῶον, εὐλόγως γενεαλογήσομεν. ὅταν δὲ πάθος, ἢ πρᾶγμα, ἢ λόγον, ἢ κτῆμα· ἀπ' αὐτῶν εὐθὺς τῶν προσόντων ἐνδόξων εὐλόγως ἐπαινέσομεν. 4 Γενεαλογεῖν δὲ ὧδε δεῖ· ἐὰν μὲν ὦσιν οἱ πρόγονοι σπουδαῖοι, πάντας ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβόντες μέχρι πρὸς τὸν ἐγκωμιαζόμενον, ἐφ' ἑκάστῳ τῶν προγόνων κεφαλαιωδῶς ἔνδοξόν τι περιτιθέναι. ἐὰν δὲ οἱ πρῶτοι μὲν ὦσι σπουδαῖοι, τοὺς δὲ λοιποὺς συμβέβηκε μηδὲν ἀξιόλογον πρᾶξαι, τοὺς μὲν πρώτους τὸν αὐτὸν τρόπον διελθεῖν, τοὺς δὲ φαύλους παραλιπεῖν, προφασισάμενον, ὅτι διὰ πλῆθος τῶν προγόνων οὐ θέλεις λέγων αὐτοὺς μακρολογεῖν. ἔτι δὲ οὐκ ἄδηλον εἶναι πᾶσιν, ὅτι τοὺς ἐξ ἀγαθῶν γενομένους εἰκός ἐστι τοῖς προγόνοις ὁμοιοῦσθαι. ἐὰν δὲ οἱ παλαιοὶ πρόγονοι φαῦλοι τυγχάνωσιν

primum hominibus & reliquis animalibus clarum eſt vel obſcurum. Proinde recte quidem hominis, aut alius talis animalis genus enarrabimus. Cum vero aut indolem, aut rem, aut orationem, poſſeſſionemve laudare voluerimus, ſtatim ex iis, quae honeſta adſunt, recte laudabimus. 4 A genere autem laudare, ita convenit: Si quidem maiores inſignes fuerint, debemus omnes a primo ad eum uſque, quem laudatum volumus, reſumere, & de ſingulis progenitoribus clarum aliquid breviter apponere. Quod ſi primi inſignes fuerint, reliquos vero nihil oratione dignum geſſiſſe contigerit, primos quidem illos eodem modo proſequemur, ignavos autem omittemus, ea uſi cavillatione, quod in hac maiorum multitudine nolimus fuſe nimis loqui. Deinde (*dicemus*), omnibus notum eſſe, ex claris parentibus natos maioribus ſimiles fieri. Sin autem veteres progenitores igna-

ὄντες, οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔνδοξοι, τούτους δεῖ γενεαλογεῖν, καὶ λέγειν, ὅτι περὶ μὲν ἐκείνων περίεργον ἂν εἴη μακρολογεῖν· τοὺς δὲ πλησίον γεγονότας τῶν ἐπαινουμένων, τούτους ὄντας ἀγαθοὺς ἐπιδείξειν. καὶ δῆλον, ὡς οἵγε τούτων πρόγονοι, σπουδαῖοί τινες ἦσαν. οὐ γὰρ εἰκὸς Φανῆναι, τοὺς τοιούτους καλοὺς ἢ ἀγαθοὺς εἶναι ἐκ μοχθηρῶν προγεγενότας· ἐὰν δὲ μηδὲν ἀπὸ τῶν προγόνων ἔνδοξον ὑπάρχῃ, λέγε, ὡς αὐτός ἐστι γενναῖος, συμβιβάζων, ὡς εὖ γεγόνασι πάντες οἱ πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκότες. ἐπιτιμᾶν δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τοὺς προγόνους ἐπαινοῦσι, λέγων, ὅτι πολλοὶ προγόνων ἐνδόξων τυχόντες ἀνάξιοι γεγόνασι. λέγε δὲ καὶ, ὅτι τοῦτον, οὐ τοὺς προγόνους, πρόκειται νῦν ἐγκωμιάζειν. ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ κακολογοῦντα ἐπὶ τῶν μοχθηρῶν προγόνων ποιητέον τὴν γενεαλογίαν. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἐν τοῖς ἐπαίνοις καὶ ταῖς κακολογίαις τὰς

vi fuerint, proximi vero illuſtres, ab his eſt laus generis incipienda, dicendumque, de illis quidem longam repetere orationem, ſupervacaneum eſſe, ſed proximos iis, qui laudantur, praeclaros viros fuiſſe, demonſtrari oportere. Et manifeſtum eſſe, horum maiores inſignes fuiſſe. Non enim veriſimile videri, huiuſmodi homines honeſtos & bonos eſſe, qui ex improbis prognati fuerint. Ubi vero nullus maiorum ſit ſplendor, dices, ipſum eſſe generoſum, colligens ſimul, omnes ingenue natos eſſe, qui ingenitam ſibi virtutem habeant. Reprehendere etiam te oportet alios, qui maiores laudant, dicendo, multos claris maioribus natos degeneraſſe. Dic quoque, tibi iam propoſitum eſſe, hunc, non maiores, laudibus exornare. Eodem autem modo in vituperationibus origo generis ad improbos maiores referenda eſt. Et ita in laudando ac vituperando ea,

γενεαλογίας τακτέον. 5 Εἴ τι δὲ ἔνδοξον αὐτῷ διὰ τὴν τύχην ὑπῆρξε, τοῦτο μόνον διαφυλάττων, ἔπειτα τὰ πρέποντα ταῖς ἡλικίαις ἐρεῖς, μὴ μακρά· τοὺς γὰρ παῖδας οὐχ οὕτω δι' αὑτοὺς, ὡς διὰ τοὺς ἐφεστῶτας οἴονται κοσμίους εἶναι καὶ σώφρονας· διὸ βραχυλογητέον περὶ αὐτῶν. 6 Ὅταν δὲ τοῦτον τὸν τρόπον διέλθῃς, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ μέρους ἐνθύμημα καὶ γνώμην εἰπὼν, ὅρισαι τοῦτο τὸ μέρος ἐπὶ τῇ τοῦ νεανίσκου ἡλικίᾳ, καὶ τὴν πρόθεσιν ποιήσας, καὶ προτιθέμενος ἢ τὰ ἔργα τοῦ ἐπαινουμένου, ἢ τὸν τρόπον, ἢ τὰ ἐπιτηδεύματα, αὔξειν, καθάπερ εἴπομεν πρότερον ἐν ἀρχαῖς ἐπὶ τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ εἴδους, δεικνὺων, ὅτι ὑπὸ τούτου τοῦ ἐπαινουμένου ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ ὄντος τὸ καὶ τὸ γέγονεν ἔνδοξον, ἢ ὅτι διὰ τούτου, ἢ ὅτι διὰ τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἢ ἐκ τούτου, ἢ ἕνεκα τούτου. δεῖ δὲ καὶ ἑτέρων νέων ἐνδόξους πράξεις παριστάναι, καὶ ὑπερβάλλειν δεικνύναι

quae ad genus pertinent, ordinabimus. 5 Et si quid illi, (*de quo sermo est,*) praeclarum fortuna cesserit, hoc solum tueberis, & ea, quae aetati conveniunt, enarrabis, neque prolixe tamen; nam pueros non tam suo ingenio, quam eorum, qui illis praefuerunt, diligentia, honesti & probi sunt; quare paucis de iis dicendum est. 6 Cum autem hoc modo percurreris, in fine huius partis enthymemate & sententia addita, terminato hanc partem cum adolescentis aetate, & propositione facta, aut eius, qui laudatur, res gestas, aut mores, aut studia amplificato, quemadmodum diximus initio in loco de laudatione, exponens, ab hoc, quem laudas, in hac aetate, hoc vel illud praeclarum factum esse, aut per hunc, aut per eius studium, aut ex hoc, aut huius gratia. Oportet aliorum quoque iuvenum praeclara facinora commemorare, & huius longe iis

τὰς τοῦδε τὰς ἐκείνων, τοῦ μὲν ἑτέρου τἀλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων λέγοντα, τοῦ δ' ὑπό σου ἐπαινουμένου τὰ μέγιστα. χρὴ δὲ καὶ παρ' ἄλλοις μικρὰ ἔνδοξα πράγματα παριστάναι τοῖς ὑπό σου λεγομένοις, καὶ οὕτω μεγάλα φαίνεσθαι. ἀεὶ δὲ καὶ εἰκάζοντα τὰς πράξεις αὔξειν ὧδε, καὶ ποῖ, καὶ ποῖός τις νέος οὕτω φιλόσοφος ἐγένετο, ὃς πρεσβύτερος γενόμενος μεγάλην ἂν ἐπίδοσιν ἔσχε. καὶ οὗτος τις ἐῤῥωμένως τοὺς ἐν τοῖς γυμνασίοις ὑπομένων πόνους σφόδρα τὴν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ φιλοπονίαν ἀγαπήσει. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον εἰκάζοντες αὐξήσομεν. 7 Ὅταν δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ νεανίσκου διέλθωμεν, καὶ ἐπὶ τελευτῇ τούτου τοῦ μέρους γνώμας καὶ ἐνθυμήματα τάξωμεν, ἢ παλιλλογήσαντες συντόμως τὰ προειρημένα, ἢ τὸ πρακτικὸν μέρος τελευταῖον ὁρισάμενοι. πάλιν ἃ διεπράξατο ὁ ὑφ' ἡμῶν ἐγκωμιαζόμενος ἀνὴρ προθέμενοι, τὴν

maiora esse ostendere, illorum quidem, quae minima sunt, huius autem, quem laudas, quae maxima sunt, enarrando. Convenit etiam, quae apud alios res illustres parum pro dignitate commemoratae fuerint, eas dicendo magnas ostendi. Semper vero res ita comparando augendae sunt, ut & ubi, & quis iuvenis ita philosophus fuerit, qui vel senior magnum adeo incrementum habuerit, appareat. Et qui adeo robuste gymnasiorum labores perfert, vehementer is in philosophiae studiis industriam collocabit. Et hoc quidem modo comparando amplificabimus. 7 Cum vero de aetate adolescentis locuti fuerimus, in fine huius partis sententias & enthymemata collocabimus, aut, quae dicta sunt, breviter iterantes, aut partem de actionibus (*iuvenis*) postremam facientes. Rursus ubi proposuerimus, quae gesta sint ab ipso viro, quem laudamus, de iustitia pri-

δικαιοσύνην τάξομεν πρῶτον. καὶ ὁμοιοτρόπως τοῖς προειρημένοις αὐξήσαντες ἥξομεν ἐπὶ τὴν σοφίαν, ἐὰν ὑπάρχῃ· καὶ ταύτην τὸν αὐτὸν τρόπον διελθόντες, προθέμενοι τὴν ἀνδρείαν, ἐὰν ᾖ, καὶ τὴν αὔξησιν ταύτης πάλιν διαδραμόντες, ὅταν ἐπὶ τελευτῇ τοῦ μέρους τούτου γενώμεθα, καὶ πάντα τὰ εἴδη διεξεληλυθότες ὦμεν· παλιλλογήσαντες ἐν κεφαλαίῳ τὰ προειρημένα, τελευτὴν ἤτοι γνώμην, ἢ ἐνθύμημα παντὶ τῷ λόγῳ ἐπιθήσομεν. 8 Ἁρμόσει δὲ ἐν τοῖς ἐπαίνοις καὶ, πολλοῖς ὀνόμασι περὶ ἕκαστον χρησάμενον μεγαλοπρεπῆ τὴν λέξιν ποιῆσαι. τὸν δ' αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τῶν μοχθηρῶν πραγμάτων κακολογοῦντες τὰς κατηγορίας συστήσομεν. δεῖ δὲ μὴ σκώπτειν, ὃν ἂν κακολογῶμεν, ἀλλὰ διεξιέναι τὸν βίον αὐτοῦ. μᾶλλον γὰρ οἱ λόγοι τῶν σκωμμάτων καὶ τοὺς ἀκούοντας πείθουσι, καὶ τοὺς κακολογουμένους λυποῦσι. τὰ μὲν γὰρ σκώμματα

mum dicere aggrediemur. Quam eodem modo, ut in superioribus exornantes, ad prudentiam, si ea adfuerit, descendemus; & hanc eodem quoque modo absolventes, fortitudinem, si ea adfuerit, proponemus, quam cum item amplificaverimus, ipsiusque finem partis attigerimus, omniaque genera prosecuti fuerimus, summatim ante dicta iterantes, finem vel sententia, vel enthymemate, toti orationi faciemus. 8 Congruet autem laudibus etiam, nominibus multis circa unumquodque uti, & splendidam facere dictionem atque magnificam. Eodem quoque modo, cum de nequam hominibus sermo nobis erit, vituperationes instituemus. Oportet vero non cavillari eum, quem carpimus, sed vitam eius enarrare. Narrationes enim longe magis, quam cavillationes, auditoribus persuadent, & aegritudine, quos vituperamus, afficiunt. Nam cavillationes ingenium, vel

στοχάζεται τῆς ἰδέας, ἢ τῆς οὐσίας· οἱ δὲ λόγοι τῶν ἠθῶν καὶ τῶν τρόπων εἰσὶν οἷον εἰκόνες. Φυλάττου δὲ καὶ τὰς αἰσχρὰς πράξεις μὴ αἰσχροῖς ὀνόμασι λέγειν, ἵνα μὴ διαβάλῃς τὸ ἦθος, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα αἰνιγματωδῶς ἑρμηνεύειν, καὶ ἑτέρων πραγμάτων ὀνόμασι χρώμενος δηλοῦν τὸ πρᾶγμα. χρὴ δὲ ἐν ταῖς κακολογίαις εἰρωνεύεσθαι καὶ καταγελᾶν τοῦ ἐναντίου, ἐφ' οἷς σεμνύνεται, καὶ ἰδίᾳ μὲν καὶ ὀλίγων παρόντων ἀτιμάζειν αὐτόν· ἐν δὲ τοῖς ὄχλοις κοινὰς μάλιστα κατηγορίας λοιδορεῖν· αὔξειν δὲ καὶ ταπεινοῦν τὸν αὐτὸν τρόπον τὰς κακολογίας, ὅνπερ καὶ τὰ ἐγκώμια. περὶ μὲν οὖν τούτων τῶν εἰδῶν ἐντεῦθεν εἰδήσομεν τὴν χρῆσιν.

ΚΕΦ. λϛʹ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΟΥ.

Λοιπὸν δέ ἐστιν ἡμῖν εἶδος τό, τε κατηγορικὸν, καὶ Edd. Cap. XXXVII.

hominem omnino, attinent; narrationes vero ſunt morum & indolis veluti imagines. Cavendum eſt etiam, ne actiones turpes nominibus appelles turpibus, ne calumniari videaris mores; ſed huiuſmodi res tanquam per aenigma ſignificandae, & aliarum actionum nominibus actiones ipſae manifeſtandae ſunt. Debemus autem in vituperationibus ironia uti, & adverſarium deridere in iis, in quibus ille maxime ſe effert, & privatim quidem paucisque praeſentibus eum dehoneſtare; in vulgus vero communes maxime vituperationes proferre, eaſque eodem modo & augere & extenuare, quo praeconia. Harum igitur ſpecierum ex dictis uſum intelligemus.

CAP. XXXVI.

De accuſatione & defenſione.

Reliquum eſt, ut accuſationis quaeſtioniſque prae-

τὸ ἐξεταστικόν. ταῦτα πάλιν ὡς ἐν τῷ δικανικῷ γένει συνθήσομεν, καὶ τάξομεν, καὶ διέλθωμεν. 2 Πρῶτον μὲν οὖν ἐν τοῖς προοιμίοις προθήσομεν τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ κατηγορήσομεν, ἢ ἀπολογησόμεθα, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν. 3 Προσέχειν δὲ παρακαλέσομεν ἐκ τῶν αὐτῶν, ὧν ἐν τῷ προτρεπτικῷ καὶ ἐν τῷ ἀπολογητικῷ. 4 Ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς εὐμενείας· τῷ μὲν εὖ διακειμένῳ ἐκ τοῦ παρῳχομένου χρόνου, ἢ τοῦ παρόντος, καὶ μηδὲ διαβεβλημένῳ, ὡς πρὸς αὐτὸν, ἢ πρὸς τὸ πρᾶγμα, ἢ πρὸς τὸν λόγον τοὺς ἀκούοντας δυσχεραίνειν, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς περὶ ἐκείνων εἴρηται, τὴν εὐμένειαν ποριστέον. τῷ δὲ μήτε εὖ, μήτε κακῶς διακειμένῳ, τὴν εὐμένειαν παρασκευαστέον ἐκ τοῦ παρῳχομένου χρόνου, ἢ ἐκ τοῦ παρόντος, ἢ δι' ἑαυτὸν, ἢ τὸ πρᾶγμα, ἢ τὸν λόγον. τῷ δὲ διαβεβλημένῳ ἔνια μὲν μεμιγμένως,

cepta peragamus. Haec rurſus, quemadmodum in iudiciali genere, componemus, & ordinabimus, & percurremus. 2 Primum quidem in exordiis proponemus rem, de qua ſit accuſatio, vel defenſio, ut in aliis ſpeciebus. 3 Ad attentionem autem ex iiſdem locis exhortabimur, ex quibus in genere ſuaſorio & diſſuaſorio. 4 Eodem modo erit benevolentia concilianda; nam is, cui auditores benevoli ſunt, ex tempore praeterito, aut praeſenti, & is, qui calumniam non expertus eſt, ne auditores vel in ſe, vel in rem ipſam, vel in orationem irritentur, benevolentiam captabit eodem modo, ut illic docuimus. Is vero, in quem neque benevoli auditores, neque inſenſi fuerint, benevolentiam captare poterit ex praeterito praeſentive tempore vel per ſe ipſum, vel per rem, vel per orationem. Ille autem, qui apud auditores calumniae obnoxius factus

ἔνια δ' ἰδίως πρὸς εὐμένειαν ποριστέον. οὗτος μὲν οὖν ὁ τρόπος ἔσται, δι' οὗ τὴν εὐμένειαν παρασκευαστέον. τοὺς μὲν γὰρ μήτε εὖ, μήτε κακῶς διακειμένους, αὐτοὺς μὲν συντόμως ἐπαινετέον, καὶ τοὺς ἐναντίους κακολογητέον. δεῖ δὲ αὐτοὺς ἐκ τούτων ἐπαινεῖν, ὧν μάλιστα μέτεστι τοῖς ἀκούουσι. λέγω δὲ Φιλόπολιν, Φιλέταιρον, ἐλεήμονα, καὶ τὰ τοιαῦτα. τὸν δ' ἐναντίον κακολογεῖν ἐκ τούτων, ἐφ' οἷς οἱ ἀκούοντες ὀργιοῦνται· ταῦτα δέ ἐστι, μισόπολιν, μισόφιλον, ἀχάριστον, ἀνελεήμονα, καὶ τὰ τοιαῦτα. 5 Χρὴ δὲ καὶ τοὺς δικαστὰς ἐπαίνῳ θεραπεῦσαι, ὡς δικασταὶ δίκαιοι, καὶ δεινοί εἰσι. συμπαραληπτέον καὶ τὰς ἐλαττώσεις, εἴ που τῶν ἀντιδίκων καταδεεστέρως ἔχει πρὸς τὸ λέγειν, ἢ πράττειν, ἢ ἄλλο τι τῶν περὶ τὸν ἀγῶνα. πρὸς δὲ τούτοις ἐμβλητέον τό, τε δίκαιον, καὶ τὸ νόμιμον, καὶ

fuerit, partim mixtim, partim peculiari ratione benevolentiam captabit. Hic igitur modus erit, quo benevolentia comparabitur. Nam hi quidem, adverſus quos neque bono neque malo animo auditores fuerint, paucis ſunt laudandi, & adverſarii vituperandi. Oportet autem eos ab iis laudare, quae videntur maxime auditorum intereſſe; dico, civitatis & amicorum ſtudioſum, miſericordem, & ſimilia; adverſarium vero ab iis vituperare, quibus auditores ad iram irritantur; haec autem ſunt, civitatis & amicorum hoſtis, ingratus, immitis, & talia. 5 Opus eſt etiam laude iudices delinire, quod iudices ſint graves & iuſti. Adverſariis praeterea quae deficiunt, ſicubi debiliores exſtiterint ſive ad dicendum, ſive ad agendum, ſive ad aliud quidquam, quod in diſceptatione verſetur, erunt oratione complectenda, & iuſtum, & legitimum, & utile, &

τὸ συμφέρον, καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα. τῷ μὲν οὖν μήτε εὖ μήτε κακῶς διακειμένῳ, ἐκ τούτων ἐν τοῖς δικασταῖς τὴν εὔνοιαν ποριστέον· τῷ δὲ διαβεβλημένῳ, ἐὰν μὲν ἐκ τοῦ παρῳχομένου χρόνου αἱ διαβολαὶ ὦσι περὶ τὸν λόγον, ἴσμεν, ὡς δεῖ τὰ τοιαῦτα λύειν, ἐκ τῶν προτέρων. 6 Ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ παρόντος χρόνου, περὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἀναγκαῖον διαβεβλῆσθαι, ἐὰν ἀπρεπὴς ᾖ τῷ παρόντι ἀγῶνι, ἢ ὑπεναντίος τοῖς ἐγκλήμασιν, ἢ ὁμολογούμενος τῇ κατηγορίᾳ. ἀπρεπὴς μὲν οὖν γένοιτ᾽ ἂν, ἐὰν ἀγωνίζηται νεώτερος, ἢ πρεσβύτερος ὑπὲρ ἄλλου· ὑπεναντίος δὲ, ἐάν τις ἰσχυρὸς ὢν ἀσθενεῖ δικάζηται αἰκίας· ἢ ἐάν τις ὑβριστὴς ὢν ὕβριν ἐγκαλῇ σώφρονι· ἢ ἐάν τις πάνυ πλουσίῳ δικάζηται πάνυ πένης χρημάτων ἐγκαλῶν. οἱ μὲν οὖν τοιοῦτοι ὑπεναντίοι εἰσὶ τοῖς ἐγκλήμασιν. ὁμολογούμενος δ᾽ ἔσται,

quae deinceps ſequuntur, inducenda. Cum iudices igitur neque bono, neque malo animo in nos fuerint, ex his eorum benevolentiam captabimus. Si quis autem male audiat, & calumnia ex praeterito tempore orationem attineat, ſcimus ex ſupra dictis, quomodo inſimulationes ſolvendae ſint. 6 Quod ſi ex praeſenti tempore calumnia fuerit, neceſſe eſt ipſum hominem eam attinere, ſi ineptus ſit praeſenti controverſiae, aut ſi criminibus ſubcontrarius, aut ſi pro confeſſo accuſationi obnoxius videatur. Ineptus quidem fuerit, ſi aut iunior, aut ſenior pro alio diſceptet; ſubcontrarius vero, ſi qui robuſtus imbecillum verberationis accuſet; aut ſi quis contumelioſus contumeliae temperantem inſimulet; aut ſi quis admodum pauper hominem ditiſſimum ob pecuniarum ereptionem in iudicium vocet. Tales igitur homines ſubcontrarii criminibus ſunt. Pro

ἐάν τις ἰσχυρὸς ὢν ὑπὸ ἀσθενοῦς αἰκίας διώκηται· ἢ ἐάν τις κλέπτης δοκῶν εἶναι κλοπῆς δίκην φεύγῃ. ὅλως δὲ οἱ τὰς περὶ αὑτῶν δόξας ὁμοιοτρόπους αὐτοῖς ἔχοντες ὁμολογούμενοι τοῖς ἐγκλήμασι δόξουσιν εἶναι. περὶ μὲν οὖν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ παρόντος χρόνου τοιαῦται γενήσονται διαβολαί. 7 Αἱ δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα συμβαίνουσαι, ἐάν τις πραγματεύηται πρὸς οἰκείους φίλους, ἢ ξένους, ἢ ἰδίους, ἢ περὶ μικρῶν, ἢ αἰσχρῶν. ταῦτα γὰρ ἀδοξίαν τοῖς δικαζομένοις ποιεῖ. 8 Πῶς οὖν τὰς διαβολὰς τὰς προειρημένας ἀπολύσομεν, τοῦτο δηλώσω. δύο μὲν δὴ στοιχεῖα λέγω κοινὰ κατὰ πάντων· τὸ μὲν, οἷς ἂν νομίζῃς τοὺς κριτὰς ἐπιπλήξειν, προκαταλάμβανε αὐτοὺς, καὶ ἐπίπληττε· τὸ δὲ ἕτερον, εἰς τὰς πράξεις, μάλιστα μὲν εἰς τοὺς ἀντιδίκους ἀποτρέψεις· εἰ δὲ μὴ, εἰς ἄλλους τινας, προφάσει χρώ-

confeſſo autem erit, ſi quis robuſtus ab infirmo & imbecillo verberationis accuſetur; aut ſi quis fur exiſtimatus iudicium fugiat. Omnino videbuntur criminibus eſſe obnoxii, quorum mores cum opinionibus hominum de iis conveniunt. Circa ipſum ergo hominem ex praeſenti tempore calumniae huiuſmodi fieri poterunt. 7 Circa rem autem contingent, ſi quis adverſus proprios amicos, aut hoſpites, aut ſuos, aut de minutiis, vel de turpibus rebus calumnietur. Haec enim malam famam diſceptantibus faciunt. 8 Quomodo vero has inſimulationes diſſoluturi ſimus, iam oſtendam. Duo quidem principia communia in omnibus eſſe exiſtimo; alterum, ut quibus rebus adverſarios putes correpturos eſſe iudices, his illos praeveniens corripias ipſe; alterum vero, ut, quoad res, culpam in adverſarios quidem maxime, & ſin minus, in alios quoſdam transfe-

μενος, ὅτι οὐχ ἑκὼν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἀναγκαζόμενος εἰς τὸν ἀγῶνα κατέστης. 9 Καθ' ἑκάστην δὲ τὴν διαβολὴν τάδε χρὴ προφασίζεσθαι· τὸν μὲν νεώτερον, πρεσβυτέρων φίλων ἀπορίαν τῶν ἀγωνιουμένων ὑπὲρ αὐτοῦ, ἢ μέγεθος ἀδικημάτων, ἢ προθεσμίαν χρόνου, ἢ πλῆθος, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. ἐὰν δὲ ὑπὲρ ἄλλου λέγῃς, ῥητέον, ὡς διὰ φιλίαν συνηγορεῖς, ἢ δι' ἔχθραν τοῦ ἀντιδίκου, ἢ διὰ τὸ τοῖς πράγμασι παραγενέσθαι, ἢ διὰ τὸ τῷ κοινῷ συμφέρον, ἢ διὰ τὸ ἔρημον εἶναι, καὶ ἀδικεῖσθαι, ᾧ συνηγορεῖς. ἐὰν δὲ ὁμολογούμενος τῷ ἐγκλήματι, ἢ ὑπεναντίος τῇ κατηγορίᾳ γένηται, τῇ τε προκαταλήψει χρῆσθαι, καὶ λέγειν, ὡς οὐ δίκαιον καὶ νόμιμον, οὐδὲ συμφέρον ἐκ τῆς ὑπολήψεως ἢ τῆς ὑποψίας κατακρίνειν, πρὶν τοῦ πράγματος ἀκοῦσαι. τὰς μὲν οὖν περὶ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν δια-

ras, eo utens praetextu, quod non ſponte, ſed ab adverſariis coactus in certamen deſcenderis. 9 In unamquamque autem calumniam haec argumentari convenit; iunior quidem cauſabitur aut ſeniorum, aut amicorum, qui pro ſe diſceptent, inopiam, aut criminum magnitudinem, aut temporis praeſcriptionem, aut rerum multitudinem, aut aliud quid huiuſmodi. Si vero pro alio orationem habeas, dicendum eſt, te amicitiae gratia cauſam illius iuvare, aut propter inimicitiam adverſarii, aut quia rebus interfueris, aut ob utilitatem publicam, aut quia is, cui patronus venis, ab omnibus ſit deſertus, & iniuria prematur. Quod ſi crimini pro confeſſo obnoxius, vel ſubcontrarius accuſationi effici videatur, praeoccupatione utendum eſt, & dicendum, neque iuſtum, neque legitimum, neque utile eſſe ex opinione vel ſuſpicione prius ferre ſententiam, quam res fuerit audita. Calumnias igitur ipſum homi-

βολὰς οὕτω λύσομεν. 10 Τὰς δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα οὕτως ἀπωσόμεθα, τὴν αἰτίαν εἰς τὸν ἐναντίον τρέποντες, ἢ λοιδορίαν ἐγκαλοῦντες αὐτῷ, ἢ ἀδικίαν, ἢ πλεονεξίαν, ἢ φιλονεικίαν, ἢ ὀργὴν, προφασιζόμενοι, ὅτι τοῦ δικαίου δι' ἄλλου τρόπου τυχεῖν ἀδύνατον. τὰς μὲν οὖν ἰδίας διαβολὰς ἐπὶ τῶν δικαστηρίων οὕτω λύσομεν· τὰς δὲ κοινὰς πᾶσι τοῖς εἴδεσιν, ὡς ἐπὶ τῶν προτέρων εἰδῶν εἴρηται. 11 Τάξομεν δὲ τὰ δικανικὰ προοίμια τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ τὰ δημηγορικά. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ τὰς ἀπαγγελίας συνάψομεν τῷ προοιμίῳ, καὶ ἢ περὶ τὰ μέρη πιστὰς καὶ δικαίας ἀποφανοῦμεν, ἢ αὐτὰς ὑφ' ἑαυτῶν σωματοειδεῖς ποιησόμεθα. 12 Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἔσται βεβαίωσις, ἂν μὲν ἀντιλέγωνται τὰ πράγματα ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων, ἐκ τῶν πίστεων· ἂν δὲ ὁμολογῆται, ἐκ τῶν δικαίων, καὶ ἐκ τῶν συμφερόντων, καὶ ἐκ τῶν τούτοις ἀκολούθων.

nem attinentes hoc pacto diſſolvemus. 10 Eas vero, quae circa rem ſunt, hoc modo repellemus, ut culpam in adverſarium reiiciamus, aut maledictum, vel iniuriam, vel aviditatem, vel pertinaciam, vel iram ei crimini demus; prae nobis ferentes, nos nullo alio modo ius conſequi poſſe. Privatas igitur calumnias apud iudices ſic diluemus; communes vero ex omnibus locis ſolvere poterimus, quemadmodum in ſuperioribus dictum eſt. 11 Exordia autem in genere iudiciali eodem modo collocabimus, quo etiam in concionali. Eadem quoque ratione narrationes exordio coniungemus, quas aut ſecundum partes probabiles iuſtaſque oſtendemus, aut ſeparatim tanquam in unum corpus ordinabimus. 12 Haec autem ſequetur confirmatio, ex probationibus quidem, ſi rebus adverſarii contradixerint; ſin vero conſenſerint, ex iuſtis, & utilibus, & his ſimilibus.

τάττειν δὲ δεῖ τῶν μὲν πίστεων πρώτας τὰς μαρτυρίας, καὶ τὰ ἐκ τῶν βασάνων ἡμῖν ὁμολογηθέντα, ἂν ὑπάρχῃ. ἔπειτα βεβαιοῦν, ἂν μὲν πιθανὰ ᾖ, γνώμαις καὶ ἐνθυμήμασιν· ἐὰν δὲ μὴ παντελῶς πιθανὰ ᾖ, τῷ εἰκότι· ἔπειτα τοῖς παραδείγμασι, καὶ τοῖς τεκμηρίοις, καὶ τοῖς σημείοις, καὶ τοῖς ἐλέγχοις· τελευταῖον δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι, καὶ ταῖς γνωμολογίαις. ἐὰν δὲ ὁμολογῆται τὰ πράγματα, τὰς μὲν πίστεις ἐατέον, τῇ δὲ δικαιολογίᾳ, ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, χρηστέον. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον βεβαιώσομεν. 13 Μετὰ δὲ τὴν βεβαίωσιν, τὰ πρὸς τοὺς ἀντιδίκους τάττοντες, προκαταληψόμεθα αὐτῶν τὰ ἐπίδοξα λέγεσθαι. ἐὰν μὲν οὖν ἐξαρνῶνται τὸ πρᾶγμα, τὰς μὲν ὑφ' ἡμῶν πίστεις εἰρημένας αὐξητέον, τὰς δ' ὑπ' ἐκείνων μελλούσας λέγεσθαι διασυρτέον καὶ ταπεινωτέον. ἐὰν δὲ ὁμολογοῦντες ὦσιν, ἔννομα καὶ δίκαια ἀποφαίνειν κατὰ τοὺς γε-

Collocanda ſunt ex probationibus primo quidem loco teſtimonia, & ſi quae nobis ex quaeſtionibus confeſſiones fuerint. Deinde, ſi veriſimilia fuerint, ſententiis & enthymematibus confirmanda ſunt; ſin autem non omnino veriſimilia, Probabili; tum exemplis, & tecmeriis, & ſignis, & elenchis; enthymematibus denique & ſententiis. Quod ſi autem res pro confeſſis fuerint, probationes quidem omittemus, iuſtis autem, quemadmodum in ante dictis, utemur. Et hoc quidem modo confirmabimus. 13 Poſt confirmationem autem, ubi ea, quae contra adverſarios pugnant, collocaverimus, praeoccupabimus ea, quae veriſimile fuerit adverſarios dicturos eſſe. Et ſi quidem (*adverſarii*) rem negarint, probationes a nobis dictas amplificabimus, quas autem illi dicturi ſunt, eas reprehendemus & extenuabimus. Si vero fateantur, & legitima & iuſta eſſe, quae ſecun-

γραμμένους νόμους· καὶ οὓς μὲν ἡμεῖς παρεσχόμεθα, καὶ τοὺς ὁμοίους τούτοις δικαίους, καὶ καλοὺς, καὶ συμφέροντας τῷ κοινῷ τῆς πόλεως κεκριμένους ὑπὸ τῶν πολλῶν, τοιούτους εἶναι πειρατέον ἐπιδεικνύειν· τοὺς δὲ τῶν ἀντιδίκων τὰ ἐναντία. 14 Ἐὰν δὲ μὴ ἐνδέχηται ταῦτα λέγειν, ὑπομίμνησκε τοὺς δικαστὰς, ὅτι οὐχ ὑπὲρ τοῦ νόμου, ἀλλὰ τοῦ πράγματος δικάζουσιν, ὀμόσαντες κατὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους τὴν ψῆφον οἴσειν, καὶ δίδασκε, ὅτι οὐ νομοθετεῖν νῦν προσήκει, ἀλλ' ἐν ταῖς περὶ τούτων κυρίαις ἡμέραις. ἂν δ' ἡμῖν συμβαίνῃ τὸ παρὰ μοχθηροῖς καὶ δοκοῦσιν εἶναι νόμοις τὸ πρᾶγμα πεπρᾶχθαι, ῥητέον, ὡς οὐ νόμος, ἀλλ' ἀνομία τὸ τοιοῦτόν ἐστι. ὁ μὲν γὰρ νόμος ἐπὶ τὸ ὠφελεῖν τίθεται· οὗτος δὲ βλάπτει τὴν πόλιν. ῥητέον δὲ καὶ, ὡς οὐ παρανομήσουσιν, ἂν τούτῳ τῷ νόμῳ ἐναντίαν ψῆφον θῶνται, ἀλλὰ νομοθετήσουσιν, ὥστε μὴ χρῆ-

dum ſcriptas leges oſtenderimus, enitendum eſt, ut his ſimul leges, quas & iuſtas, & honeſtas, & utiles univerſae civitati iudicarunt plurimi, tales quoque re vera eſſe oſtendamus; quas autem adverſarii induxerunt, contra ſe habere demonſtremus. 14 Quod ſi haec dici non poterint, iudices commonefaciendi ſunt, eos non de lege, ſed de re iudicare, quippe iuratos, ſe ſecundum leges latas ſententiam latum ire, docendumque eſt, non hoc tempore decere leges ferre, ſed conſtitutis diebus. Sin vero contigerit, rem ex his legibus agitari, quae iniquae videantur, dicendum erit, non ex lege rem huiuſmodi fieri, ſed ex iniquitate. Nam legem quidem ad utilitatem ſpectare oporrere; hanc vero afferre civitati perniciem. Dicendum etiam eſt, haud contra leges facturos eſſe, ſi huic legi contrariam ſententiam tulerint, ſed leges potius laturos eſſe, ne ſit im-

σθαι δόγμασι πονηροῖς καὶ παρανόμοις. δεῖ δὲ καὶ τοῦτο συμβιβάζειν, ὡς οὐδεὶς νόμος κωλύει τὸ κοινὸν εὖ ποιεῖν· τοὺς δὲ φαύλους νόμους ἀκύρους ποιεῖν, εὐεργετεῖν τὴν πόλιν ἐστί. 15 Περὶ μὲν οὖν τῶν σαφῶς εἰρημένων νόμων, ὁποίους ἂν αὐτῶν ἔχωμεν, ἐκ τῶν τοιούτων προκαταλαμβάνοντες, ἀντιλέγειν εὐπορήσομεν. περὶ δὲ τῶν ἀμφιβόλων ἐὰν οὕτως ὑπολαμβάνωσιν, ὡς σοὶ συμφέρει, δεῖ ταῦτα ὑποδεικνύειν. ἂν δ' ὡς ὁ ἐναντίος λέγῃ, χρὴ διδάσκειν, ὡς ὁ νομοθέτης οὐ τοῦτο διενοεῖτο, ὃ σὺ λέγεις, καὶ ὅτι συμφέρει αὐτοῖς οὕτω λέγειν τὸν νόμον. ἐὰν δὲ μὴ δυνατὸς ᾖς ἐπὶ τὸ ἐναντίον μεθιστάναι, δείκνυε, ὡς οὐδὲν ἄλλο λέγειν ὁ ἐναντίος δύναται νόμος, ἢ ὃ σύ. καὶ περὶ μὲν τῶν νόμων, ὡς δεῖ χρῆσθαι, τοῦτον τὸν τρόπον μετιών, εὐπορήσεις. 16 Καθόλου δὲ, ἂν ὁμολογήσαντες, ἐκ τῶν δικαίων καὶ

probis atque iniquis decretis utendum. Oportet ſimul quoque hoc monere, quod nulla lex prohibet civitati benefacere; improbas vero leges auctoritate privare aliud nihil eſſe, quam civitatem beneficio afficere. 15 Quaſcunque igitur ex non ambiguis legibus habuerimus, ex talibus praevenientes abunde contradicere poterimus. De ambiguis autem legibus ſi (*iudices*) ita ſenſerint, ut tibi expedit, haec demonſtrare oportet. Quod ſi (*iudex*) dixerit, quemadmodum adverſarius, commonefaciendus eſt, legislatorem non ita ſenſiſſe, ut ab illo dicitur, & conducere adverſario (*& iudici*), legem ſic interpretari. Sin vero nullo modo poteris in contrariam ſententiam traducere, oſtende, aliud nihil poſſe contrariam legem dicere, atque ipſe dicas. Et quo quidem pacto oporteat uti legibus, ex his, quae diximus, ſatis intelliges. 16 Omnino vero ſi peccaſſe ſe fateantur, in iuſtis tamen & legitimis defenſionis praeſi-

τῶν νομίμων τὴν ἀπολογίαν ποιεῖσθαι μέλλωσιν, ἐκ τούτων τὰ ἐπίδοξα ῥηθήσεσθαι προκαταληπτέον. 17 Ἐὰν δὲ ὁμολογήσαντες συγγνώμης ἀξιῶσι τυχεῖν, ὧδε χρὴ περιαιρεῖσθαι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀντιδίκων. πρῶτον μὲν λεκτέον, ὡς κακοηθέστερον ἦν, καὶ ὡς τὰ τοιαῦτα ἐξαμαρτάνειν φασὶν, ὅταν γνωσθῶσιν· ὥστε, εἰ τούτῳ συγγνώμην ἔχετε, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας τῶν τιμωριῶν ἀφήσετε. ἔτι δὲ λέγε, ὡς εἰ τῶν ὁμολογούντων ἐξαμαρτάνειν ἀποψηφιεῖσθε, πῶς τῶν μὴ ὁμολογούντων καταψηφιεῖσθε; λεκτέον δὲ, ὅτι, εἰ καὶ ἐξήμαρτεν, οὐκ ἐμὲ δεῖ διὰ τὴν τούτου ἁμαρτίαν ζημιοῦσθαι. πρὸς δὲ τούτοις ῥητέον, ὡς οὐδὲ ὁ νομοθέτης τοῖς ἁμαρτάνουσι συγγνώμην ἔχει· οὐκοῦν δίκαιον οὐδὲ τοὺς δικαστὰς κατὰ τοὺς νόμους κρίνοντας. ἐκ μὲν οὖν τῶν τοιούτων τὰς συγγνώμας περιαιρησόμεθα, καθάπερ ἐν ἀρ-

dium quaerant, ex his confutatione ſunt praevenienda, quae illi dicturi eſſe videantur. 17 Sin autem peccaſſe ſe fateantur, ſibi tamen ignoſci poſtulaverint, ſic adverſarios oportet confutare. Primum quidem dicendum eſt, hunc deteriorem eſſe morem, eoſque tunc crimen in imprudentiam reiicere, cum ſe deprehenſos videant; proinde, ſi his ignoſcatis, alios quoque omnes ſuppliciis liberabitis. Dic vero praeterea, ſi eos, qui peccaſſe ſe confitentur, abſolveritis, quomodo inficiantes condemnabitis? Dicendum porro eſt, etiamſi ille imprudenter erravit, non tamen decet me ob huius imprudentiam detrimento aſfici. Poteſt inſuper moneri, cum neque legislator per imprudentiam delinquentibus ignoſcat, neque iudices ſecundum leges iudicantes iure ignoſcere poſſe. Ex his igitur atque ſimilibus ſibi ignoſci poſtulantes confutare poterimus, ſicut ab initio d

χαῖς δεδηλώκαμεν. συλλήβδην δὲ τὰ ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων μέλλοντα λέγεσθαι καὶ πρὸς πίστιν καὶ δικαιολογίαν καὶ συγγνώμην ἐκ τῶν προειρημένων προκαταληψόμεθα. 18 Μετὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν ἀναλογητέον ἐν κεφαλαίῳ τὸν λόγον ὅλον. καὶ συντόμως, ἐὰν ἐνδέχηται, πρὸς μὲν τοὺς ἐναντίους ἔχθραν, ἢ ὀργὴν, ἢ φθόνον τοῖς δικασταῖς ἐμποιητέον· πρὸς δὲ ἡμᾶς φιλίαν, ἢ χάριν, ἢ ἔλεον. ὅθεν δὲ ταῦτα γίνεται, ἐν τῷ δημηγορικῷ, καὶ ἐπὶ τῶν προτροπῶν καὶ ἀποτροπῶν εἰρήκαμεν, καὶ ἐν τῷ ἀπολογητικῷ εἴδει πάλιν ἐπὶ τελευτῆς δίεξιμεν. 19 Τὸν μὲν οὖν πρῶτον λόγον, ἐὰν κατηγορῶμεν, ἐν τοῖς δικανικοῖς οὕτω καὶ συνθήσομεν καὶ τάξομεν. ἐὰν δὲ ἀπολογώμεθα, τὸ μὲν προοίμιον ὁμοιοτρόπως τῷ κατηγοροῦντι συστήσομεν· τῶν δὲ κατηγορουμένων, ἃ μὲν εἰδέναι τοὺς ἀκούοντας ἐποίησε,

claravimus. Omnino autem, quaecunque adverſarii dicturi ſint & ad probationem, & ad ius ſuum oſtendendum, & ad veniam poſtulandam, ex ante dictis praeoccupabimus. 18 Poſt hanc autem cauſae expoſitionem tota eſt oratio ſummatim repetenda. Et breviter, ſi fieri poſſit, iudicum animi in adverſarios vel ad odium, vel ad iram, vel ad invidiam; in nos vero ad benevolentiam, vel gratiam, vel miſericordiam commovendi ſunt. Quibus autem rebus hoc fiat, in loco de genere concionali, & de ſuaſionibus & diſſuaſionibus diximus, & in loco de defenſione rurſus in fine percurremus. 19 Orationis igitur principium in iudiciali genere, ſi quidem accuſemus, ita componemus & ordinabimus. Si vero defendamus, exordium, quemadmodum & in accuſando, conſtituemus; res autem, quarum accuſamur, & quas accuſator auditoribus expo-

παραλείψομεν· ἃ δὲ δοξάζειν, ταῦτα προεκθέμενοι, μετὰ τὸ προοίμιον διαλύσομεν, τούς τε μάρτυρας, καὶ τὰς βασάνους, καὶ τοὺς ὅρκους, ἀπίστους ποιήσομεν, ὡς προακήκοας· εἰ μὲν τὰ πράγματα πιστὰ ᾖ, τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογίαν, ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ παραλειπομένου τόπον μεταβιβάζοντες· εἰ δ᾽ εἶεν οἱ μάρτυρες οἱ βασανισθέντες πιστοὶ, ἐπὶ τὸν λόγον, ἢ τὴν πρᾶξιν, ἢ ὅ τι ἂν ἄλλο ἔχῃς ἐπὶ τῶν ἐναντίων πιστότατον. 20 Ἂν δὲ τὸ λυσιτελὲς, ἢ τὸ ἔθος ἐπιφέρων, σοῦ κατηγορήσῃ, ἀπολογοῦ μάλιστα μὲν, ὡς λυσιτελές ἐστι τὸ κατηγορούμενον. εἰ δὲ μὴ, ὅτι οὐκ εἰθισαι τὰ τοιαῦτα πράττειν, οὔτε σὺ, οὔτε οἱ σοὶ ὅμοιοι· ἢ ὅτι οὐ τοῦτον τὸν τρόπον. τὸ μὲν οὖν εἰκὸς οὕτω λύσεις. τὸ δὲ παράδειγμα, πρῶτον μὲν, ἂν δύνῃ, δείκνυε, ὡς οὐχ ὅμοιόν ἐστι τῷ ἐγκαλουμένῳ. εἰ δὲ μὴ, ἕτερον φέρε αὐτὸς παρά-

fuit, relinquemus; de quibus tamen opinionem reliquerit, ea post exordium proposita dissolvemus, testesque, & quaestiones, & iuramenta refellemus, quemadmodum audisti; si quidem res probabiles fuerint, poterimus ad eas responsionem in eius, quod relictum sit, locum transferre; si vero testes per quaestionem fidem fecerint, aut in orationem, aut in negotium, aut in quodcunque aliud contrariorum fuerit maxime verisimile, responsio est transferenda. 20 Si vero aut contra utilitatem publicam, aut contra consuetudinem accusator te fecisse criminetur, defendere maxime oportet, esse utile, quod ab eo crimini datur. Sin id non potueris, (*dices*,) neque te, neque tui similes rem gerere solitos esse, neque hoc modo. Probabile quidem ita dissolves. Exemplum autem debes primum, si poteris, demonstrare, haud quaquam esse criminationi simile. Sin non poteris, aliud exemplum ex contrariis praeter

δειγμα ἐκ τῶν ἐναντίων παρὰ τὸ εἰκὸς γενόμενον. τὸ δὲ τεκμήριον λύε, Φράζων, παρ᾽ ἃς αἰτίας ἐναντιωθῆναι συνέβη· τὰς δὲ γνώμας καὶ τὰ ἐνθυμήματα ἢ παράδοξα ἀπόφαινε, ἢ ἀμφίβολα. τὰ δὲ σημεῖα πλειόνων ὄντων ἀπόφαινε σημεῖα, καὶ μὴ μόνου τοῦ σοὶ ἐγκαλουμένου. καὶ τὰ μὲν τῶν ἐναντίων ἐπὶ τὸ ἐναντίον ἄγοντες, ἢ ἐπὶ τὸ ἀμφίβολον, ἀπίθανα τοῦτον τὸν τρόπον καταστήσομεν. 21 Ἂν δὲ ὁμολογῶμεν τὰ ἐγκαλούμενα πεποιηκέναι, ἐκ τῶν δικαίων καὶ νομίμων μετιόντες, ἐννομώτερα καὶ δικαιότερα τὰ ἡμέτερα ἀποδεικνύναι πειρασόμεθα. ἂν δὲ μὴ τοῦτο ἐνδέχηται, εἰς ἁμάρτημα ἢ ἀτύχημα καταφεύγοντας, καὶ σμικρὰς τὰς βλάβας ἀποφαίνοντας, συγγνώμης τυγχάνειν πειρατέον· τὸ μὲν ἁμαρτάνειν κοινὸν πάντων ἀνθρώπων ἐπιδεικνύοντας· τὸ

verisimilitudinem tibi afferendum est. Tecmerion vero solvere potes, si dicas, quibus de causis contraria significare contigerit; sententias atque enthymemata aut improbabiles, aut ambiguas ostendere oportet. Signa autem non eius solum, cuius ipse sis accusatus, sed rerum plurimarum signa esse ostende. Et ea quidem, quae ab adversariis dicta fuerint, in contrarium aut ambiguum convertentes poterimus hoc modo improbare. 21 Si vero ea, quorum nos accusator criminatur, fecisse fateamur, eaque ex iusto & legitimo defendere pergamus, magis legitimas res nostras iustioresque demonstrare elaborabimus. Quod si minus commode fieri poterit, ad imprudentiam vel fortunae casum defugiemus, iacturamque parvam esse ostendendo nobis ignoscendum esse probare conabimur; simulque demonstrabimus, omnium quidem hominum per imprudentiam delinquere commune esse; sed afficere iniuria improbis

δ' ἀδικεῖν, ἴδιον τῶν πονηρῶν. λέγε δὲ, ὅτι καὶ ἐπιεικὲς καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον ἐστὶν, συγγνώμην ἔχειν ταῖς ἁμαρτίαις. οὐδεὶς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων, εἴ τι τοιοῦτον αὐτῷ συνεμπέσῃ. ἀπόφαινε καὶ τὸν ἐναντίον, εἴ τι ἐξήμαρτεν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσαντα. μετὰ δὲ ταῦτα αἱ προκαταλήψεις αἱ ὑπὸ τῶν ἐναντίων εἰρημέναι. τὰς μὲν οὖν ἄλλας ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων εὐπορήσομεν λύειν. 22 Ἐὰν δὲ διαβάλλωσιν ἡμᾶς, ὡς γεγραμμένους λόγους λέγομεν, ἢ λέγειν μελετῶμεν, ἢ ὡς ἐπὶ μισθῷ τινι συνηγοροῦμεν, χρὴ πρὸς τὰ τοιαῦτα ὁμόσε βαδίζοντας εἰρωνεύεσθαι, καὶ περὶ μὲν τῆς γραφῆς λέγειν· μὴ κωλύειν τὸν νόμον, ἢ αὐτὸν γεγραμμένα λέγειν, ἢ ἐκεῖνον ἄγραφα. τὸν γὰρ νόμον οὐκ ἐᾷν τοιαῦτα πράττειν· λέγειν δὲ, ὅπως ἄν τις βούληται, συγχωρεῖν. ῥητέον δὲ καὶ, ὅτι οὕτως ὁ ἐναντίος

eſſe proprium. Dicendum eſt quoque, & bonum & iuſtum & utile eſſe, his ignoſcere, qui per imprudentiam deliquerint. Neminem enim ſcire, ſi quid huiuſmodi aliquando ſibi eventurum ſit. Oſtendendum eſt etiam, ſi quid adverſarius ipſe aberraverit, & veniam tamen conſecutus ſit. Poſt haec vero praeoccupationes ſequuntur eorum, quae adverſarii dicturi ſint. Alias quidem (*adverſariorum obiectiones*) ex ipſis rebus facile ſolvere poterimus. 22 Si vero nos calumnientur (*adverſarii*), ſcriptas nos orationes recitare, aut poſt multam meditationem dicere, aut mercede conductos patronos fieri, his ironia obviam ire oportet, & dicere, nequaquam lege prohiberi, quo minus nos ſcripta loquamur, aut illi non ſcripta proferant. Lege namque *talia patrare* non permitti; *loqui* vero, ut quiſque velit, fas eſſe. Dicendum quoque eſt, uſque adeo adverſarii

οἴεται μεγάλα ἠδικηκέναι, ὥστ' οὐ νομίζειν με κατ' ἀξίαν κατηγορῆσαι, εἰ μὴ γράφοιμι, καὶ πολὺν χρόνον σκεψαίμην. περὶ μὲν οὖν τὰς τῶν γεγραμμένων λόγων διαβολὰς οὕτως ἀπαντητέον. 23 Ἂν δὲ φάσκωσιν, ἡμᾶς λέγειν μανθάνειν, καὶ μελετᾷν, ὁμολογήσαντες ἐροῦμεν· ἡμεῖς μὲν οἱ μανθάνοντες, ὡς φὴς, οὐ φιλόδικοι ἐσμέν· σὺ δὲ ὁ λέγειν μὴ ἐπιστάμενος, καὶ νῦν ἡμᾶς καὶ πρότερον ἑάλως συκοφαντῶν· ὥστε λυσιτελὲς φανεῖται τοῖς πολίταις, κἀκεῖνον μανθάνειν ῥητορεύειν· οὐ γὰρ οὕτω πονηρὸν οὐδὲ συκοφάντην αὐτὸν εἶναι. 24 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, κἂν ἡμᾶς ἐπὶ μισθῷ συνηγορεῖν λέγῃ τις, ὁμολογήσαντες εἰρωνευσόμεθα, καὶ τὸν αἰτιώμενον ἡμᾶς ἐπιδείξομεν τοῦτο ποιοῦντα, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας. τῶν δὲ μισθῶν διαιρεῖν τὰ εἴδη, καὶ λέγειν, ὡς οἱ μὲν ἐπὶ χρήμασιν, οἱ δὲ ἐπὶ

delicta vel ipsius eius sententia permagna esse, ut existimemus nos nunquam satis digne accusare posse, nisi quae dicturi essemus & antea scripsissemus & multum temporis meditati essemus. Calumniis igitur de scriptis orationibus sic occurrere poterimus. 23 Si vero dixerint, nos discere meditarique dicendi facultatem, confitebimur id quidem, dicemusque: Nos, quos ais discere, neque calumniatores, neque contentiosi certe sumus; Tu vero, qui dicere nescis, cum hoc tempore, tum saepe alias nos calumniis circumvenire deprehensus es; quare conducere civibus videbitur, ut & Tu dicere discas; non enim tam malus, neque sycophanta futurus es. 24 Eodem vero modo, si quis nos mercede conductos causarum patronos esse dicat, & fatebimur, & cavillabimur, idemque facere accusatorem nostrum & reliquos omnes demonstrabimus. Mercedis autem species dividemus, dicemusque, alios pecuniis, alios gra-

χάρισιν, οἱ δὲ ἐπὶ τιμωρίαις, οἱ δὲ ἐπὶ τιμαῖς συνηγοροῦσιν. αὐτὸν μὲν οὖν ἀπόφαινε διὰ χάριν συνηγοροῦντα. τὸν δ' ἐναντίον λέγε οὐδὲ ἐπὶ μικρῷ μισθῷ συνηγορεῖν. ὅπως γὰρ λάβῃ ἀργύριον ἀδίκως, οὐχ ὅπως μὴ ἐκτίσῃ, δικάζεται. τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ, καὶ ἐάν τις ἡμᾶς δικάζεσθαί τινας λέγῃ διδάσκειν, ἢ λόγους δικανικοὺς συγγράφειν. ἀπόφαινε γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, καθ' ὅσον δύνανται, τοὺς φίλους ὠφελεῖν, καὶ διδάσκοντας καὶ συμβουλεύοντας· καὶ οὕτως ἐντέχνως περὶ τῶν τοιούτων ἀπαντήσεις. 25 Χρὴ δὲ καὶ περὶ τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἀποκρίσεις, ὁπόσαι πίπτουσιν εἰς τὰ τοιαῦτα εἴδη, μὴ ῥαθύμως ἔχειν, ἀλλὰ διακρίνειν τὰς ὁμολογίας καὶ τὰς ἀρνήσεις ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν. ὁμολογίαι μὲν οὖν εἰσιν αἱ τοιαίδε· ἀπέκτεινάς μου τὸν υἱόν· ἀπέκτεινα πρότερον ἐπ' ἐμὲ σίδηρον ἀράμενον. συνέκοψάς μου τὸν υἱόν· ἔγωγε ἀδίκων χει-

tis, alios ſuppliciis, alios honoribus advocatos aſſiſtere. Te igitur gratis id obire muneris oſtende; adverſarium vero dicito ne parvo quidem pretio advocatum aſſiſtere. Eum namque, ut argentum iniuſte capiat, non, ut reus abſolvatur, in iudicium ire. Idem quoque modus obſervandus eſt, ſi quis nos incuſaverit alios docere, quomodo cauſam dicant, aut orationes iudiciales conſcribant. Nam & alios omnes oſtendes pro viribus amicis adiumento eſſe & docendo, & conſulendo; & ſic artificioſe in huiuſmodi rebus occurres. 25 Oportet autem & circa interrogationes atque reſponſiones, quotquot in huiuſmodi ſpeciebus inciderint, non negligenter verſari, ſed diſtinguere confeſſiones & negationes in reſponſionibus. Confeſſiones quidem ſunt huiuſmodi: *Enecaſti filium meum;* Enecavi equidem; nam ille in me prius diſtrinxit gladium. *Pulſaſti filium meum;* Pulſa-

ρῶν ἄρχοντα. κατέαξάς μου τὴν κεφαλήν· ἐγὼ, βιαζομένου σου νύκτωρ εἰς τὴν ἐμὴν οἰκίαν εἰσιέναι. αἱ μὲν οὖν τοιαῦται ὁμολογίαι τῷ νομίμῳ πιστεύουσαι ὁμολογοῦνται. αἱ δὲ τοιαίδ᾽ ἀρνήσεις παρακλίνουσι τὸν νόμον· ἀπέκτεινάς μου τὸν υἱόν· οὐκ ἔγωγε, ἀλλ᾽ ὁ νόμος. τὰ δὲ τοιαῦτα πάντα οὕτω δεῖ ὑποκρίνεσθαι, ὅταν τῶν νόμων ὁ μὲν κελεύῃ τοῦτο ποιεῖν, ὁ δὲ κωλύῃ. τὰ μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἀντιδίκους ἐκ τούτων ἁπάντων συνάξεις. 26 Μετὰ δὲ ταῦτα παλιλλογία, τῶν εἰρημένων ἤδη σύντομος ἀνάμνησις. χρήσιμος δέ ἐστι παρὰ πάντας τοὺς καιρούς· ὥστε καὶ παρὰ μέρος καὶ παρὰ εἶδος τῇ παλιλλογίᾳ χρηστέον. μάλιστα δ᾽ ἁρμόττει πρὸς τὰς κατηγορίας καὶ τὰς ἀπολογίας· ἔτι δὲ περὶ τὰς προτροπὰς καὶ ἀποτροπάς. οὐ γὰρ μόνον ἀναμνῆσαι δεῖν φαμὲν περὶ τῶν εἰρημένων ἐνταῦθα, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκωμίων καὶ τῶν κακολογιῶν, ἀλ-

vi equidem; iniuria enim in me prius manus iniecit. *Contudisti mihi caput;* Contudi equidem; nam noctu impetum in meam fecisti domum. Tales quidem confessiones legibus fretae conceduntur. Huiusmodi vero negationes legem declinant: *Occidisti filium meum;* Non equidem, sed lex occidit. Haec autem omnia tum oportet respondere, cum duarum legum altera iubet hoc facere, altera vetat. Quae igitur in adversarios dicenda sunt, ex his omnibus colliges. 26 Post haec autem, iterantes ea, quae ante diximus, breviter admonebimus. Utilis vero est admonitio omni tempore; quamobrem & singulis in speciebus iteratione utendum est. Maxime in accusationibus & defensionibus ea conducit; praeterea quoque in suasionibus & dissuasionibus. Non solum enim hic ea commemorare debemus, quae ante diximus, quemadmodum in laudando & vitupe-

λὰ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς κριτὰς εὖ διαθεῖναι, καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους κακῶς· δι' ὃ καὶ τελευταῖον τοῦτο τῶν ἐν τῷ λόγῳ μερῶν τάττομεν. 27 Ἔστι δὲ μνημονικὸν ποιεῖν ἐν κεφαλαίῳ, ἀπολογιζόμενον περὶ τῶν εἰρημένων, ἢ διαλογιζόμενον, ἢ προσερωτῶντα, τῶν μὲν σαυτοῦ τὰ βέλτιστα· τῶν δ' ἐναντίων τὰ φαυλότατα· εἰ δὲ βούλει, ἐρωτήσεως σχῆμα ποιησάμενον. οἷον δὲ τούτων ἕκαστόν ἐστιν, ἐκ τῶν προτέρων ἴσμεν. 28 Εὖ δὲ διαθήσομεν ἡμᾶς, καὶ τοὺς ἐναντίους κακῶς, ὥσπερ ἐπὶ τῶν προτροπῶν καὶ ἀποτροπῶν, ὑποφαίνοντες κεφαλαιωδῶς, ἐφ' οἷς εὖ πεποιήκαμεν τοὺς ἀδικοῦντας, ἢ ποιοῦμεν, ἢ ποιήσομεν, ἢ αὐτοὶ, ἢ ἡμέτεροι φίλοι, ἢ αὐτοὺς, ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσιν, ἢ πάλιν τοὺς κρίνοντας αὐτοὺς, ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσι· καὶ διεξιόντες αὐτοῖς, ὡς νῦν καιρὸς, χάριτας ἡμῖν τῶν ὑπηργμέ-

rando, verum etiam iudicum benevolentiam conciliare, eosque in adverſarios concitare. Ideo quoque hanc partem orationis (*iterationem*) poſtremam collocamus. 27 Revocare autem in memoriam licet omnino, vel ſi enumeres, quae dicta ſunt, vel ſi ea defendas, vel ſi interroges, ex tuis quidem eorum, quae optima ſunt, mentionem faciens, ex rebus adverſariorum vero eorum, quae nequiſſima ſunt; ſin volueris, interrogationis figura uti poteris. Cuiuſmodi unumquodque horum ſit, ex ante dictis cognoſcere poſſumus. 28 Benevolentiam autem nobis conciliabimus, & invidiam adverſariis excitabimus, quemadmodum in ſuaſionibus & diſſuaſionibus, ſi ſummatim declaremus, quibus beneficiis nos, aut amici noſtri, eos, a quibus iniuriam ſuſcepimus, eorumve neceſſarios, ſeu iudices ipſos, vel eos, qui illis curae ſunt, ſive affecerimus, ſive afficiamus, ſive affecturi ſimus; & ſi dicamus, nunc gratia-

νων ἀποδοῦναι· καὶ πρὸς τούτοις ἐλεεινοὺς ἡμᾶς αὐτοὺς καθιστάντες, ἐὰν ἐνδέχηται. τοῦτο δὲ ποιήσομεν, ἐπιδεικνύντες, ὡς πρὸς τοὺς ἀκούοντας οἰκείως ἔχομεν, καὶ ἀναξίως δυστυχοῦμεν, κακῶς πρότερον πεπονθότες, ἢ νῦν πάσχοντες, ἢ πεισόμενοι, ἐὰν μὴ βοηθῶσιν ἡμῖν οὗτοι. ἐὰν δὲ μὴ τοιαῦτα ὑπάρχῃ, διεξιόντες, τίνων ἀγαθῶν ἐστερήμεθα, ἢ στερισκόμεθα, ἢ στερησόμεθα, ὀλιγωρηθέντες ὑπὸ τῶν κρινόντων, ἢ ὡς ἀγαθοῦ μηδέποτε ἐτύχομεν, ἢ μὴ ἐπιτυγχάνομεν, ἢ μὴ ἐπιτευξόμεθα, μὴ τούτων ἡμῖν συμβοηθησάντων. ἐκ γὰρ τούτων ἐλεεινοὺς καταστήσομεν ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ πρὸς τοὺς ἀκούοντας εὖ διαθήσομεν. 29 Διαβαλοῦμεν δὲ τοὺς ἀντιδίκους, καὶ φθονεῖσθαι ποιήσομεν ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις, ἀποφαίνοντες, ὑπὸ τούτων, ἢ τῶν τούτοις φίλων τοὺς ἀκούοντας, ἢ ὧν αὐτοὶ κήδονται, κακῶς πεπονθό-

rum referendarum pro ſuſceptis beneficiis tempus eſſe; & praeterea, ſi eos in commiſerationem, prout liceat, adducamus. Hoc vero faciemus, demonſtrando noſtram erga auditores benevolentiam, & quam indigne ob ea, quae male paſſi fuerimus, aut patimur, paſſurive ſumus, miſeria premimur, niſi hi nobis adiumento fuerint. Si vero nihil nobis adſit huiuſmodi, commemorabimus, quibus bonis privati fuerimus, aut privemur, aut privatum eamus, ubi iudices nos neglexerint, ſeu quod nunquam boni quid nacti fuerimus, aut nanciſcamur, aut nacturi ſimus, niſi ab his auxilium meruerimus. Ex his enim commiſeratione nos dignos faciemus, & auditores nobis conciliabimus. 29 Adverſarios vero calumniis circumventos in invidiam & odium apud auditores ex horum contrariis adducemus, cum oſtenderimus, ab iis, aut eorum amicis, auditores ipſos, ipſorumve neceſſarios mali quidpiam indigne paſſos,

τας, ἢ πάσχοντας, ἢ πεισομένους παρὰ τὸ προσῆκον. ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων καὶ μῖσος καὶ ὀργὴν πρὸς αὐτοὺς ἕξουσιν. ἂν δὲ μὴ ταῦτα ἐνδέχηται, συνάξομεν ἐξ ὧν φθόνον τοῖς ἀκούουσι κατὰ τῶν ἐναντίων ἐργασόμεθα. τὸ γὰρ φθονεῖν πλησίον τοῦ μισεῖν ἐστι. φθονήσονται δὲ συλλήβδην, ἐὰν ἀναξίους αὐτοὺς εὖ πράττοντας ἀποφαίνωμεν, καὶ πρὸς τοὺς ἀκούοντας ἀλλοτρίως ἔχοντας, διεξιόντες, ὡς ἀγαθὰ πολλὰ πεπόνθασιν ἀδίκως, ἢ πάσχουσιν, ἢ μέλλουσι πείσεσθαι, ἢ ἀγαθοῦ οὐδέπω πρότερον ἐστερήθησαν, ἢ νῦν οὐ στερίσκονται, ἢ οὐ στερήσονται, ἢ κακοῦ οὐδέπω τετυχηκότες, ἢ νῦν οὐ τυγχάνοντες, ἢ οὐ τευξόμενοι, ἐὰν μὴ νῦν αὐτοὺς οἱ κριταὶ κολάσωσιν. ἐκ τούτων μὲν οὖν ἐν τοῖς ἐπιλόγοις εὐμενῶς μὲν αὐτοὺς, κακῶς δὲ τοὺς ἐναντίους διαθήσομεν. ἐκ δὲ τῶν προειρημένων ἁπάντων ἐντέχνως καὶ τὰς κατηγορίας καὶ τὰς ἀπολογίας τάξομεν.

aut pati, aut paſſuros eſſe. Ex huiuſmodi enim rebus ad odium & iram in adverſarios rapientur. Sin autem haec fieri non poterint, ea in unum cogemus, quibus auditorum invidiam adverſariis excitemus Nam invidia propinqua eſt odio. Invidebunt autem omnino, ſi eos immerito fortunatos, & ab auditoribus animo alienos oſtenderimus, enumerantes, quam multa bona iniuſte paſſi fuerint, aut patiantur, paſſurive ſint; aut quam nunquam nullum bonum deſideraverint, vel deſiderent, vel deſideraturi ſint; aut quam nihil unquam mali ſuſceperint, vel ſuſcipiant, vel ſuſcepturi ſint, niſi nunc a iudicibus puniantur. Ex his igitur in epilogis auditores nobis benevolos, & adverſariis contrarios faciemus. Ex omnibus vero ſupra dictis accuſationes & defenſiones quam aptiſſime ordinabimus.

ΚΕΦ. λζ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΕΙΔΟΥΣ.

Edd. Cap. XXXVIII. Τὸ δ' ἐξεταστικὸν εἶδος αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ οὐ πολλάκις συνίσταται, τοῖς δὲ ἄλλοις εἴδεσι μίγνυται, καὶ μάλιστα πρὸς τὰς ἀντιλογίας χρήσιμόν ἐστιν. οὐ μὴν ἀλλ' ὅπως μηδὲ τούτου τὴν τάξιν ἀγνοῶμεν, ἄν ποθ' ἡμῖν λόγον, ἢ βίον, ἢ πρᾶξιν ἀνθρώπων, ἢ διοίκησιν πόλεως ἐξετάζειν συμβῇ, διέξειμι καὶ περὶ τούτου κεφαλαιωδῶς. 2 Φροιμιαστέον μὲν οὖν σχεδὸν ὁμοιοτρόπως τοῖς διαβεβλημένοις, καὶ τοῖς ἐξετάζουσι ταῦτα. ὥστε προφάσεις ἐν ἀρχαῖς εὐλόγους ἐνεγκόντες, δι' ἃς δόξομεν εἰκότως τοῦτο ποιεῖν, οὕτως ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν ἥξομεν. ἁρμόσουσι δὲ αἱ τοιαίδε, ἐν μὲν τοῖς πολιτικοῖς συλλόγοις, ὡς οὐ φιλονεικίᾳ τὸ τοιοῦτον ποιοῦμεν, ἀλλ' ὅπως μὴ λάθῃ τοὺς ἀκούοντας· εἶτα ὅτι

CAP. XXXVII.

De quaeſtionis ſpeciebus.

Quaeſtionis autem ſpecies ſeparatim quidem ipſa non ſaepe occurrit, ſed aliis ſpeciebus commiſcetur, & maxime adverſus contradictiones utilis eſt. Verumtamen ne ordo eius lateat nos, ſi quando vel in ſermonem, vel in vitam, vel actiones hominum, vel civitatis adminiſtrationem inquirendum eſt, eam quoque breviter pertractabo. 2 Eſt igitur inquirentibus eodem modo exordiendum, quo etiam calumnia circumventos oportere docuimus. Quare cum idoneas in principiis cauſas attulerimus, ob quas id recte facere videbimur, ita ad quaeſtionem pergemus. Convenient autem in civilibus quidem conventibus cauſae tales, quod non contentione quadam hoc faciamus, ſed potius, ne res auditores lateat; deinde, quod nobis hi prius moleſti

ἡμᾶς οὗτοι πρώτως ἠνώχλησαν· ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις, ἢ ἔχθραν, ἢ τὰ ἔθη τῶν ἐξεταζομένων φαῦλα ὄντα, ἢ φιλίαν πρὸς τοὺς ἐξεταζομένους, ἢ ὅπως ἀνέντες, ἃ πράττουσι, μηκέτι ταῦτα ποιήσωσιν· ἐν δὲ τοῖς δημοσίοις τὸ νόμιμον, τὸ δίκαιον, τὸ τῷ κοινῷ συμφέρον. 3 Φροιμιασάμενοι δ' ἐκ τούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων, ἐφεξῆς ἕκαστον προτιθέμενοι τῶν ῥηθέντων, ἢ πραχθέντων, ἢ διανοηθέντων ἐξετάσομεν, ἐνδεικνύντες αὐτὰ καὶ τοῖς δικαίοις, καὶ τοῖς νομίμοις, καὶ τοῖς ἰδίᾳ καὶ κοινῇ συμφέρουσιν ἐναντιούμενα, καὶ πάντα σκοποῦντες, εἴπου αὐτὰ αὐτοῖς ἐστιν ἐναντία, ἢ τοῖς ἤθεσι τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων, ἢ τοῖς εἰκόσιν. 4 Ἵνα δὲ μὴ μηκύνωμεν τὸν λόγον καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντες, ὅσῳ ἂν πλείοσι τῶν ἐνδόξων ἐπιτηδευμάτων, ἢ πραγμάτων, ἢ λόγων, ἢ ἐθῶν, ἐναντιούμενα τὰ τῶν ἐξεταζομένων ἀποφαίνομεν τοῖς ἀκούουσι, τοσούτῳ μᾶλλον οἱ ἐξετα-

fuerint; in rebus privatis vero vel ad inimicitiam, vel ad pravos eorum, qui quaeruntur, mores, vel ad amicitiam erga quaeſtioni obnoxios, vel ad conſilium, ut, quae agunt remittentes, non amplius haec faciant, provocare oportet; in publicis denique rebus, ſi legitimum, & iuſtum, & communem utilitatem praetendamus. 3 Exordio autem ex his & ſimilibus conſtituto, ac ſingulis deinceps propoſitis, aut dictis, aut factis, aut cogitatis, inquiremus, eaque & iuſtis, & legitimis, & tam privatae quam publicae utilitati adverſari demonſtrabimus, & conſiderabimus quoque omnia, ſi ipſa ſibi, vel proborum hominum moribus officiiſve repugnent. 4 Ne vero in ſingulis enarrandis nimis longa utamur narratione, quo magis res eorum, quos quaerimus, adverſari oſtenderimus quibuſcunque ſtudiis praeclaris, aut factis, aut verbis, aut moribus, eo peiorem famam apud audito-

ζόμενοι ἀδοξοῦσι. 5 Δεῖ δὲ πικρῷ τῷ ἤθει μὴ ἐξετάζειν, ἀλλὰ πρᾳεῖ. τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον οἱ λόγοι γιγνόμενοι πιθανώτεροι φανήσονται τοῖς ἀκούουσιν. οἱ δὲ λέγοντες αὐτοὺς ἥκιστα διαβάλλουσιν. 6 Ὅταν δὲ πάντα ἀκριβῶς ἐξητακὼς αὐξήσῃς αὐτὰ, παλιλλογίαν ἐπὶ τῇ τελευτῇ σύντομον ποίησον, καὶ τοὺς ἀκροατὰς περὶ τῶν εἰρημένων ἀνάμνησον. τὰ μὲν οὖν εἴδη πάντα τοῦτον τὸν τρόπον τάττοντες, ἐντέχνως αὐτοῖς χρησόμεθα.

ΚΕΦ. λή.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Edd. Cap. XXXIX. Δεῖ δὲ καὶ λέγοντας καὶ γράφοντας ὅτι μάλιστα πειρᾶσθαι κατὰ τὰ πεπραγμένα τοὺς λόγους ἀποδιδόναι, καὶ συνεθίζειν αὐτοὺς τούτοις ἅπασιν ἐξ ἑτοίμου χρῆσθαι. καὶ περὶ μὲν οὖν τοῦ λέγειν ἐντέχνως, καὶ

res illi ſibi contrahent. 5 Opus eſt autem, non triſti & acerbo quodam, ſed miti manſuetoque vultu quaeramus. Hoc enim modo veriſimiliores reddentur auditoribus orationes. Oratores vero ipſi minime inſimulationi relinquent locum. 6 Ubi vero diligenter omnia exquiſiveris atque amplificaveris, in orationis fine breviter iterato, & ut eorum, quae dicta fuerint, auditores reminiſcantur, efficito. His igitur ſpeciebus ſic conſtitutis apte uti poterimus.

CAP. XXXVIII.

Epilogus.

Oportet vero etiam in orando & ſcribendo quam maxime allaborare, ut res propriis verbis explicemus, noſque exercere, ut illa ſemper in promtu ſint. Atque ut apte quidem dicere poſſimus, tum in privatis publi-

ἐν τοῖς ἰδίοις, καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς ἀγῶσι, κἀν ταῖς πρὸς τοὺς ἄλλους ὁμιλίαις, ἐντεῦθεν πλείστας καὶ τεχνικωτάτας ἀφορμὰς ἕξομεν. 2 Χρὴ δὲ καὶ τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι μὴ μόνον περὶ τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν βίον τὸν αὑτοῦ, διακοσμοῦντα ταῖς ἰδέαις ταῖς προειρημέναις. συμβάλλεται γὰρ ἡ περὶ τὸν βίον παρασκευὴ καὶ πρὸς τὸ πείθειν, καὶ πρὸς τὸ δόξης ἐπιεικοῦς τυγχάνειν. 3 Πρῶτον μὲν οὖν διελέσθαι χρὴ τὰ πράγματα κατὰ τὴν ὅλην τοῦ παιδεύματος διαίρεσιν, ὅτι πρῶτον, ἢ δεύτερον, ἢ τρίτον, ἢ τέταρτον μεταχειριστέον· εἶτα σαυτοῦ ποιεῖσθαι παρασκευὴν, ὥσπερ ἐν τοῖς προοιμίοις διήλθομεν τὰ περὶ τῶν ἀκροατῶν. 4 Εὐμενῆ μὲν οὖν τὰ περὶ σεαυτὸν ποιήσεις, ἐὰν οἷς ὁμολογεῖς ἐμμένῃς, καὶ διαφυλάττῃς φίλους τοὺς αὐτοὺς διὰ παντὸς τοῦ βίου, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων φαίνῃ μὴ μεθιστάμενος, ἀλλ᾽ ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς χρώμενος. προσέξουσι δέ σοι, ἐὰν μεγάλας καὶ

cisque disceptationibus, tum in confabulationibus cum aliis, plurima hinc & artificiosissima adiumenta petere licet. 2 Deinde oportet exornare non solum orandi facultatem, sed etiam vitam, secundum ante dictas species. Nam vitae ratio multum confert ad persuadendum & ad bonam existimationem. 3 Primum igitur dividendae sunt res secundum omnem disciplinae divisionem, quid primum, quid secundum, quid tertium, quid quartum tractandum sit; tum demum tibi sunt praeparanda, quae ad auditores spectant, ut in loco de exordiis docuimus. 4 Benevolentiam tibi quidem conciliabis, si promissis insistas, eosdemque amicos per omnem vitam tuearis, neque in aliis negotiis sis inconstans, sed iisdem semper uti videare. Attenti autem fient auditores,

καλὰς μεταχειρίζῃ τὰς πράξεις, καὶ τοῖς πολλοῖς συμφερούσας. εὐμενεῖς δὲ γενόμενοι, ὅταν ἐπὶ τῶν πράξεων γένῃ, ὅσαι τῶν κακῶν ἀποτροπὴν ἔχουσι τῶν δ' ἀγαθῶν παρουσίαν, ταύτας μὲν, ὡς συμφερούσας αὐτοῖς, ἀποδέξονται. ὅσαι δὲ τἀναντία παρασκευάζουσιν αὐτοῖς, ταύτας ἀποδοκιμάσουσιν. 5 Ἀντὶ δὲ τοῦ ταχεῖαν καὶ σαφῆ καὶ μὴ ἄπιστον τὴν διήγησιν λέγεσθαι, τὰς πράξεις δεῖ ταύτας ποιεῖσθαι. ταχέως μὲν οὖν ἐπιτελέσεις, ἂν μὴ πάντα πράττειν ἅμα βούλῃ, ἀλλὰ πρότερον τὸ πρῶτον, ἔπειτα τὸ ἑξῆς. καθαρῶς δὲ, ἂν μὴ ταχὺ τῆς πράξεως παυόμενος ἄλλα πράγματα μεταχειρίζῃ, πρὶν ταύτην ἐπιτελέσαι. μὴ ἄπιστος δὲ, ἂν μὴ παρὰ τὸ ἦθος τὸ σαυτοῦ πράττῃς. πρὸς δὲ τούτοις, ἂν μὴ προσποιῇ, τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους εἶναί σοι. 6 Ἐκ δὲ τῶν πίστεων ληψόμεθα, περὶ ὧν μὲν ἐπιστήμην ἔχομεν, κατὰ τὴν ταύτης ἐξη-

ſi in magnis & honeſtis negotiis verſeris, & quae multis conducant. Cum vero benevolos auditores reddideris, ubi ad ipſam rerum expoſitionem deveneris, quaecunque propulſationem malorum, & bonorum exhibitionem continent, ea, ut ſibi utilia, facile admittent. Quaecunque autem ſecus ſunt, ea reiicient. 5 Neque tantum oratio celer, & aperta, & veriſimilis eſt facienda, ſed ipſae res ita proponendae ſunt. Celeriter quidem abſolves, ſi non omnia volueris ſimul agere, ſed prius primo, & reliqua deinceps. Dilucide vero, ſi non ſtatim relicta re in alias res prius tranſieris, quam illam abſolveris. Veriſimiliter denique, ſi nihil a tuo more alienum agas. Praeterea, ſi non eoſdem ſinxeris & inimicos tibi & amicos eſſe. 6 Ex probationibus autem eas aſſumemus, quarum quidem ſcientiam habemus, ita ut ſecundum eam negotia aliis interpre-

γνῶσιν τὰς πράξεις ἐπιτελεῖν. περὶ ὧν δὲ τυγχάνομεν ἀγνοοῦντες, κατὰ τὸ ὡς ἐπὶ [τὸ] πολὺ συμβαῖνον. ἀσφαλέστατον γὰρ πράττειν περὶ τῶν οὕτως ἐχόντων, πρὸς τὸ εἰωθὸς ἀποβλέποντας. εἰς δὲ τὸν πρὸς τοὺς ἀντιδίκους ἀγῶνα ἐν μὲν τοῖς λόγοις ἐκ τῶν λελεγμένων ποιήσομεν βεβαιότητα περὶ ἡμῶν. ἐν δὲ τοῖς συμβολαίοις τοῦτο ποιήσομεν, ἐὰν κατὰ τοὺς νόμους αὐτὰ μεταχειριζώμεθα τοὺς ἀγράφους καὶ τοὺς γεγραμμένους μετὰ μαρτύρων ὡς βελτίστων ὁριζομένοις χρόνοις. 7 Ἐκ δὲ τοῦ ἐπιλόγου περὶ μὲν τῶν λελεγμένων ἀναμνήσομεν τοὺς ἀκροατὰς, τὰ πραχθέντα ἐν κεφαλαίῳ αὖθις εἰπόντες. ἐξ ὧν δὲ πράττομεν, ἀναμνήσομεν οὕτως, ἐπειδὰν τὰς αὐτὰς πράξεις, ἢ τὰς ὁμοίας μεταχειριζόμεθα ταῖς προτέραις. Φιλικῶς δὲ διακείσονται πρὸς ἡμᾶς, ἐὰν πράττωμεν, ἐξ ὧν εὖ πεπονθέναι δόξουσιν, ἢ πάσχειν, ἢ πείσεσθαι. μεγάλα δὲ πράξο-

tari possimus. Quarum scientiam non habemus, eas proferemus, quasi saepius ita accidere soleat. Tutissime nam in huiusmodi rebus egeris, si ad consuetudinem respicias. In certamine vero cum adversariis, si quidem oratione contenditur, ex dictis nostra confirmabimus. In contractibus vero hoc assequemur, si secundum leges & non scriptas & scriptas eos fecerimus cum testibus quam optimis & tempore praefinito. 7 Ex epilogo autem eorum, quae dicta fuerint, reminisci auditores faciemus, si, quae gesta sint, summatim rursus dixerimus. Ex his autem, quae agimus, ita commonebimus, quandocunque eadem negotia, vel prioribus similia tractamus. Benevoli vero nobis erunt auditores, si ea gesserimus, quibus aliquid beneficii suscepisse, aut suscipere, aut suscepturi videbuntur. Magnas au-

μεν, ἐὰν πολλῶν αἰτίους καὶ καλῶν πράξεις μεταχειριζώμεθα. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον χρὴ τὰ κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ παρασκευάζειν· ἐκ δὲ τῆς προτέρας συντάξεως περὶ τοὺς λόγους γυμνάζεσθαι. *

ΤΕΛΟΣ.

tem res geremus, ſi ea negotia tractaverimus, quae multorum ſint bonorum cauſae. Et hoc quidem modo ea, quae ad vitam pertinent, praeparanda ſunt; ex priori vero inſtituto circa orationem eſt exercitatio adhibenda. *

ANIMADVERSIONES CRITICAE

AD

ARISTOTELIS

LIBRUM DE RHETORICA AD ALEX.

Ἀριστοτέλης Ἀλεξάνδρῳ εὖ πράττειν) Edd. Ald. & Venet. Ἀριστοτέλους Ἀλ. εὖ πρ. Male.

Ὑπερεβαλλόμην) Ibidem: ὑπερβαλλόμην, omiſſo augmento. Operarum peccato.

Τοῖς δ' ὑπὸ τὴν τῆς βασιλείας ἡγεμονίαν τεταγμένοις πρὸς λόγον) Senſus eſt: *In principatu quidem populari omnia* ex arbitrio populi *pendent; ubi vero civitas unius imperio ſubiecta eſt, omnia referenda ſunt* ad rationem.

Ὑπὸ τὴν σὴν βασιλείαν καθεστῶτας) Edd. Ald. & Venet. καθεστῶντας. Videtur hinc enata eſſe lectio edd. Baſil. καθιστῶντας. Vulgata bene ſe habet.

Ὁ σὸς λόγος) Abeſt σὸς ab ed. Ald. Non bene.

Τὴν αὑτῶν κακίαν — αὑτῶν τὴν ἀρετὴν) Repoſui utrobique αὑτῶν. Vulgo: αὐτῶν.

Ὅπως οὖν διαφέρων ᾖς) Edd. Ald. Venet. Camot. Baſil. ὅπως οὖν διαφέρων εἶ. Minus bene. Sequentia vix ſana ſunt. Licet tamen ordinem verborum ita inſtituere: ἵνα οἱ περὶ ταῦτα διατρίβοντες, καλλιγραφούμενοι τοῖς τῆς ἀρετῆς στοιχείοις τὴν ἐκ τούτων ἀπομίμησιν κ. τ. λ. *Omnis opera tibi danda eſt, ut, qui in his rebus verſantur, & ſecundum morum doctrinam virtutis exempla verborum ornatu proſequuntur, non ipſi turpiter ſe gerant, ſed ad eandem virtutem annitantur.*

Ἀκριβῶς γνωριζομένων, ὡς οὐχ ὁμολογουμένων, πίστεις ἐπιφέρων. Διόπερ ἀφήσω) Exciderunt haec verba in ed. Ald. operarum incuria.

Τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς διαφερόντως τῶν λοιπῶν ἔξομεν ἀνθρώπων) Restitui lectionem ed. Camot. quae ex margine ed. Ven. fluxit. Vulgo: *διαφερον τ. λ. ἔξωμεν ἀνθρ.* Omnino autem totum commation suspectum est. Non expressit illud Franciscus Philelphus in versione Latina, nec sequentia satis quadrant, quae tamen optime cum antecedentibus *ᾧ διαφέρομεν τῶν λοιπῶν ζώων* conveniunt. Igitur uncinos adhibui.

Οἱ μὲν γὰρ Πάριοι λεγόμενοι σοφισταὶ) De *sic dictis Sophistis Pariis* equidem nihil compertum habeo. Puto in *Πάριοι* mendum aliquod latere.

Εἴ τις τι γλαφυρὸν) Margo ed. Venet. *ὅστις τι.*

Περιτεύξῃ δὲ) Conf. Vol. IV, p. 5 sq.

Τὰ δὲ λοιπὰ τούτοις ἰδίᾳ πάντα γέγραπται περί τε τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν δικανικῶν παραγγελμάτων· ὅθεν πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν εὐπορήσεις ἐκ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων σοι γεγραμμένων) *Ceterum hi scriptores* (*τεχνογράφοι*, quorum antea mentio facta est) *omnia sigillatim scripserunt & de orationibus concionalibus, & de iudicialibus; ex his vero commentariis a me ad te perscriptis utriusque orationum generis praecepta* (uno opere comprehensa) *cognosces.*

CAP. I.

§. 1. *Τὸ μὲν δημηγορικὸν*) Retinui *δημηγορικὸν* cum Casaubono. Idem tuetur ed. Camot. Edd. Ald. Venet. Basil. Sylb. *δημηγορητικόν*. Minus bene.

§. 2. *Ἐν τοῖσδε μάλιστα*) Edd. in hac lectione conspirant; quare eam mutare non sustinui. Reponendum autem esse puto: *ἐν ταύταις δὲ μάλιστα·* nam vulgatum nullum sensum praebet. Philelphi versio: *ipsarum enim usus in demonstrativo deliberativoque genere locum inprimis habet*, cum verbis Graecis non satis convenit.

Διέλθωμεν ἂν) Ed. Veneta: *διέλθομεν ἄν*. Male.

§. 3. *Κώλυσιν ἐπιφέρειν*) Ed. Isingr. *κωλύειν ἐπιφέρειν*, operarum peccato.

Ὥστε μηδ᾽ ἑτέραν τῶν ὑποθέσεων ἔχοιτα λόγων ἀπορεῖν) Legebatur vulgo: *ὥστε μηδετέραν*, quo sensus peribat. Levissima mutatione locum sanavi. Pro *μηδετέραν* rescripsi *μηδ᾽ ἑτέραν*. Sensus est: *Quare alterutrum argumentum qui tractaturus est, rationibus fidei faciendae non carebit.* Philelphus vertit: *quare dubitandum non est, quin oratio harum*

alterum contineat. Non recte. Edd. Ald. & Basileenses habent λόγον. Perperam.

§. 4. Ἀλλ' ἔθει ἀγράφῳ) Sic recte ex ed. Camot. restituit iam Casaubonus. Edd. Ald. Ven. Basil. Sylb. ἀλλ' εὐθὺς ἀγράφῳ. Nostrum tuetur quoque margo ed. Venet. Philelphus: *sed* consuetudine *non scripta.*

§. 6. Τὰ τοιαῦτα τέ ἐστιν) Abest τε ab edd. Ald. Ven. Camot.

§. 12. Ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἡμῖν) Edd. Isingr. Basil. & Sylb. ἡμῶν. Nescio an melius.

§. 16. Οὕτω δεῖ καὶ τοὺς ἐξαπατῶντας) Sic in margine iam emendavit Casaubonus. Vulgo: οὕτω δή.

Καὶ τῶν ἀπελευθέρων δίκαιος ἂν εἴην αρχειν) His verbis mendum subesse suspicor. Sensus esse deberet: *Leges heredem statuunt, qui vita defuncto proximus est genere. Ergo iustum est, me rebus liberti potiri, cum mortui sint, qui eum manu miserunt, quibus quidem ego sum cognatione proximus.* Sic etiam Philelphus vertit: *iustius certe sum, qui illius* (liberti) *res omnes dominio teneam.* Enimvero, ut nunc verba in textu sonant, sensus exit hic: *iustum est, me libertis vita defuncti potiri,* quod cum antecedentibus non congruit; nam περὶ τῶν τοῦ ἀπελευθέρου χρημάτων sermo erat, non de *ipsis libertis.* Igitur puto, in textu legendum esse: καὶ τῶν τοῦ ἀπελευθέρου viz. χρημάτων. Nihil tamen mutavi. Pro εἴην ed. Ald. habet εἴη, & edd. Ven. & Camot. ὦ.

§. 18. Τὸν νόμον τοῦτον) Ed. Ven. τούτων. Male.

Οἱ δικασταὶ) Ed. Isingr. οἱ δεκασταί. Vitiose.

Παραπλήσια τοῖς νῦν — ἐψηφίσαντο ταῦτα) Abundat ταῦτα, monente iam Sylburgio, quare uncinos applicavi.

§. 19. Τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ) Ed. Camot. ὅσπερ, (non ὥσπερ, ut Sylburgius annotavit.) Perperam.

§. 21. Τὸ μόνους ἡμᾶς) In hac lectione omnes edd. consentiunt. Sylburgius mutandum esse arbitratur ὑμᾶς· sed non est necesse.

CAP. II.

§. 3. Εἰ οὕτω λαμπρὰς τὰς ἑορτὰς πρὸς τὸ θεωρῆσαι συμβέβηκεν) Edd. Ald. Ven. Camot. Sylb. πρὸς τῷ θεωρῆσαι. Minus bene. In Ven. pro εἰ οὕτω legitur perperam ἡ οὕτω. Eadem habet in marg. καλὰς τὰς ἑορτάς.

§. 4. Εἰκὸς εὐνουστέρους εἶναι) Edd. Ald. & Basil. νῦν εὐνουστέρους εἶναι.

§. 6. Ἥτις ἂν ἔχῃ) Edd. Ald. & Ven. εἴ τις ἂν ἔχῃ.

§. 7 Χειροτονητας ἀπὸ τοῦ πλήθους) Coniecit Sylburgius pro ἀπὸ reponendum esse ὑπό. Recte. Legitur tamen ἀπὸ in omnibus edd.

§. 8. Χρὴ — χωρίον — ἀφωρισμένον — δίδοσθαι) Sic restitui ex edd. Ald. & Basil. Vulgo ἀφωρίσθαι, pro quo edd. Ven. & Camot. vitiose habent ἀφωρεῖσθαι. Arbitratus est quidem Sylburgius, legi saltem oportere ἀφωρισμένον εἶναι verum non vidit vir doctissimus, dum fuit, participium cum sequenti δίδοσθαι iungendum esse.

§. 10. Ἢ πόλεμός τις ᾖ, ἢ προσδόκιμος) Ita dedi ex margine ed. Venetae. Vulgo: ἢ πόλεμός τις ᾖ προσδόκιμος.

§. 15. Διεξιτέον δὲ) Mutandum esse censet Sylburgius διεξιτέον δή.

Τοὺς δὲ ἐπταικότας) Ita iam reposuit ex edd. Ald. Ven. Camot. Casaubonus. In aliis edd. τοὺς δὲ πεπτωκότας. Minus bene.

§. 16. Ἐξαίρετόν ἐστι) Edd. Ven. & Camot. ἐξαίρετόν τί ἐστι.

Ἀπὸ τιμημάτων ἀναγκαῖον) Margo ed. Ven. ἀπὸ τιμημ. ἀεὶ ἀναγκαῖον.

Συλλήβδην δὲ περὶ πόρων εἰσηγουμένοις φάναι) Sic meo periculo correxi. Pendet dativus εἰσηγουμένοις a praecedenti ἀναγκαῖον. Vulgo: εἰσηγούμενοι, sine sensu. Fortasse etiam legendum sit εἰσηγουμένῳ. Philelphus vertit: *oportet eum, qui de huiusmodi proventibus narret.*

CAP. III.

§. 2. Καὶ τὰ οὐ ῥᾴδια πραχθῆναι) Abest negativa ab edd. Ald. Ven. Camot. Nescio, an melius.

§. 5. Ὑπὸ τουτουδὶ) Ita omnes edd. Melius τουτουῒ, vel τουδί. *Sylb.*

§. 7. Ὃς δὲ τοὺς γονέας τιμᾷ) Margo ed. Ven. ὅστις δὲ τοὺς γονέας τιμᾷ.

CAP. IV.

§. 7. Ἂν διορίζῃς) Ibidem: ὧδε διορίζεις. Philelphus: *ita definias.* Minus bene.

CAP. V.

§. 2. Ὁ λόγος, ὃν ἐξετάζει, ἢ αἱ πράξεις τοῦ ἐξεταζο-

μένου) Uncinis inclufi verba *ὃν ἐξετάζει·* nam interpolationem redolent.

Ἐν τῷ παρῳχημένῳ χρόνῳ) Sic reftitui ex marg. ed. Venet. & ed. Camot. Vulgo: *ἐν τῷ παροιχομένῳ χρόνῳ.*

Εἰ τὸ πρῶτον) Edd. Ald. & Bafil. *εἴ πως πρῶτον.* Ed. Ven. *εἰ τῷ πρῶτον.* Reliquae noftrum tuentur. Recte.

§. 3. *Ὡσαύτως δὲ ὅρα καὶ, εἴ τι εἰπὼν νῦν λέγει ἐναντίον τοῖς πρότερον αὐτῷ εἰρημένοις, ἢ εἴ τι εἴποι ἐναντίον τοῖς λεγομένοις, ἢ τοῖς πρότερον εἰρημένοις*) Duo poftrema commatia mihi fufpecta funt; nam eadem fonant, quae duo praecedentia. Agnofcunt tamen ea edd. omnes, & Philelphi verfio. Uncinas adhibui.

CAP. VI.

§. 1. *Προσχρῆται*) Ed. Camot. *προσχρῆσθαι.* Vitiofe.

CAP. VII.

§. 1. *Ἐπίθετοι δὲ μαρτυρίαι*) Marg. ed. Ven. *ἐπίθετοι δὲ μάρτυρες.* Philelphus: *teftes.*

§ 2. *Τούτοις γὰρ αὐτοὺς*) Bene recepit *αὐτοὺς* ex edd. Ven. & Camot. Cafaubonus. In aliis edd. *τούτοις γὰρ αὐτοῖς.*

§. 4. *Οὕτως, ὡς ἡμεῖς φαμεν*) Sic legunt edd. Ven. Camot. & Cafaub. Aliae edd. *αὐτὸ, ὡς ἡμεῖς φ.* Minus bene.

§. 5. *Αὐτοὶ τὸ λυσιτελὲς*) Sic correxi. Vulgo *αὐτὸ τ. λ.*

§. 6. *Πεπραγμένον τῶν τοιούτων*) Edd. Ald. Ven. Camot. *τοιοῦτόν τι.* Non male.

Δι' ἐκείνους αὐτὸν διαβάλλεσθαι) Non placet *αὐτὸν*, cum praecefferit: *τῶν δὲ φίλων σοῦ τινες.* Legendum eft: *δι' ἐκείνους σὲ διαβάλλεσθαι·* aut *σαυτὸν* pro *σέ.*

Εἰ — πίστις ἔσται) Recepi emendationem Sylburgii, cum *εἰ* tempus finitum requirat. Potuiffet etiam *εἰ* expungi, retenta vulgata lectione *πίστειν εἶναι·* verum tum paulo durior fuiffet oratio.

CAP. VIII.

§. 1. *Παράδειγμα δ' ἐστὶ, πράξεις*) Puto, legendum effe: *παραδείγματα δ' ἐστί.*

Φανερὸν ποιῆσαι θέλεις, ἐὰν διὰ τοῦ εἰκότος μὴ πιστεύηται) Sic recte dedit ex edd. Ven. & Camot. Cafaubonus. Edd. reliquae habent: *φανερὸν ποιῆσαι λέγεις, ἕς τ' ἂν δ. τ. εἰκ. μ. π.* Philelphus quoque vertit: *cum quod ipfe affirmas, ubi minus verifimile fit, id te perfpicuum facturum dicas.*

Καταμαθόντες οὕτω πεπραγμένην) Margo ed. Venet. *καταμαθόντες οὕτω πεπρᾶχθαι.*

§. 2. *Εἰ δέ τις πάλιν ἀποφαίνοι*) Dedi *ἀποφαίνοι* ex marg. ed. Ven. Vulgo: *ἀποφαίνει.*

Γεγενημένῳ παραδείγματι) Ibidem legitur *γενομένῳ.* Nefcio an melius.

Εἴ τις φέρει) Edd. Ald. Venet. Bafil. Sylb. *εἴ τις φέροι.* Noftrum tuetur ed. Camot. & malui equidem illud cum Cafaubono, quoniam *καὶ προτρέπει* in indicativo fequitur.

§. 3. *Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα*) Margo ed. Ven. *τὰ μὲν οὖν τ.*

Οἱ μὲν Ἀθήνησι φυγάδες) Vid. Xenoph. Hellen. II, 4.

Θηβαῖοι — περὶ τὰ Λεῦκτρα) Ibid. VI, 4. — De Dionis in Siciliam expeditione v. Diodor. XVI, 6. Plutarch. Vit. Dion. Opp. T. I, p. 968 D. — De pugna navali Corinthiorum cum Carthaginienfibus Diod. Sic. XIV, p. 430, 436 ed. Wechel. Plutarch. Timol. Opp. T. I, p. 239 B. ed. Frcf. In verbis *πολλαπλάσιον δύναμιν ἔχοντα* pro *πολλαπλάσιον* edd. Ven. & Camot. habent: *πολλαπλασίονα.*

§. 5. *Καὶ λέγης· ἡμεῖς δὲ, ἂν ἴσως καὶ κοινῶς πρὸς αὐτοὺς προσφερώμεθα, πολὺν χρόνον τὴν συμμαχίαν φυλάξομεν*) Sic hunc locum conftitui. Eadem tuentur edd. Venet. & Camot. Edd. Ald. & Bafil. *λέγης* omittunt, quod neque Philelphus expreffit. Vulgo legebatur hoc modo: *καὶ λέγης, ἡμεῖς δὲ, ἂν ἴσως καὶ κοινῶς πρὸς αὐτοὺς προσφερώμεθα, οὐ πολὺν χρόνον τ. σ. φ.* fenfu inepto, fi ad antecedentia fpectes.

CAP. IX.

Εἴτε ὁ λόγος τοῦ ἐναντίου αὐτὸς αὑτῷ [τῷ πράγματι] ἐναντιοῦται) Uncinis feclufi verba *τῷ πράγματι*, quae fenfum turbant. Sequitur etiam: *εἴτε ἡ πρᾶξις αὐτὴ ἐναντία τῷ λόγῳ.* Philelphus ea non legit; vertit enim: *five ipfa fibi adverfarii contradicit oratio, five res ipfa eft dictioni contraria.*

CAP. X.

§. 2. *Ὑποφαίνοντας τὰς πράξεις*) Margo ed. Ven. *ἀποφαίνοντας τ. π.* Melius.

Συναγαγεῖν ὡς εἰς βραχύτατα) Recepi coniecturam a Cafaubono propofitam. Vulgo: *συνηγορεῖν ὡς εἰς βραχύτητα.*

Καὶ φράζειν ὅτι μάλιστα ἐν ὀλίγοις τοῖς ὀνόμασι) Sic re-

ſtitui e marg. ed. Ven. Philelphus vertit: *& nominibus quam pauciſſimis eloqui.* Vulgo: τοῖς νοήμασι, ſenſu inepto. Omnino autem toti loco mendum adhuc ſubeſſe puto.

C A P. XI.

§. 2. Οὐκ εἶναί μοι δοκεῖ δυνατὸν, δεινὸν γενέσθαι στρατηγὸν) Vulgata lectio ferri nequit, in qua δυνατὸν omittitur. Philelphus habet: *nemo mea ſententia rerum imperitus gravis imperator eſſe poteſt.* Legit igitur, ut equidem dedi, & ut Caſaubonus iam emendandum eſſe cenſuit. Propoſuit idem aliud: ὡς εἶναί μοι δοκεῖ δεινὸν, γενέσθαι στρατηγόν. — Non male.

§. 4. Οἱ ἀντίδικοι τοῖς τυράννοις) Ita habent marg. ed. Ven. & Philelphus, qui vertit: *videntur mihi* adverſarii *tyrannos plane imitari.* Vulgo: οἱ ἄδικοι τοῖς τυράννοις. Minus bene.

C A P. XII.

§. 3. Ἔτι δὲ ἐκ τῶν μαρτυρουμένων) Edd. Ald. Ven. Camot. ἐκ τῶν μαρτυριῶν, ἢ ἐκ τῶν μαρτυρουμένων. Videtur tamen unum vel alterum commation interpolationi deberi. Philelphus quoque vertit: *item ex teſtimoniis, ex teſtificatis.* In textu lectionem edd. Baſil. cum Sylburgio & Caſaubono retinere malui.

Καὶ ἐκ τῶν προκλήσεων) Ed. Camot. ἀποκλήσεων.

C A P. XIV.

§. 1. Ἐναντιώσεις ἐξείληφεν) Repoſuit ἐξείληφεν iam Caſaubonus, monente Sylburgio, ita reponendum eſſe. In aliis edd. ἐξήλειφεν. Male.

Ὅτι τὰ μὲν ἄλλα πάντα) Margo ed. Ven. ἢ τὰ μὲν ἄ. π.

§. 2. Ὡς συμφέρει σοι) Puto, σοι extrudi oportere. Philelphus etiam vertit: *demonſtret,* ſibi *conducere.*

Τήν τε δόξαν ὁμοίως) Emendavi ex marg. Ven. Vulgo τὴν δὲ δόξαν ὁμοίως.

C A P. XV.

§. 2. Ἐὰν μὴ βούλῃ) Sic recte Camot. Vulgo: ἐὰν μὴ βούλει.

§. 3. Ἂν ἀπίθανον τυγχάνῃ) Ita repoſui ex edd. Ven. & Camot. Philelphus vertit: *ſi minus probabilitatis habuerit.* Vulgo: ἂν ᾖ πιθανόν.

§. 4. *Μαρτύρησόν μοι, ὦ Λυσίκλες*) Correxi *Λυσίκλες*, quod iam margo ed. Ven. agnoſcit pro vulgato *ὦ Λυσικλῆς*. Philelphus: *Dic mihi, o Callicle.* Legit igitur: *ὦ Καλλίκλες.*

Καὶ διὰ τοῦτο) Edd. Venet. & Camot. *διὰ τούτου.*

Ὅταν μὲν ἡμῖν συμφέρῃ) Recte dedit *συμφέρῃ* pro vulgato *συμφέρει* Caſaubonus. Idem tuetur ed. Camot. Edd. Ald. & Venet. *συμφέρειν.* Vitioſe.

CAP. XVI.

§. 2. *Ὥστε πολὺ μᾶλλον εὔλογον, τοὺς δούλους — βούλεσθαι — ἐκφυγεῖν, ἢ πολλὰς κακοπαθείας — ὑπομείναντες — αὐτοὶ βούλεσθαι μὴ ψεῦδος εἰπεῖν*) Hic locus corruptus eſt; ſaltem membra non cohaerent. In vulgata lectione emendavi *ἢ πολλὰς* ex edd. Venet. & Camot. pro *καὶ πολλὰς*, quod edd. ceterae habent. In reliquis textus verbis omnes edd. & Philelphi verſio conſentiunt. Legendum tamen utique eſt: *ὥστε πολὺ μᾶλλον εὔλογον, τοὺς δούλους — βούλεσθαι — ἐκφυγεῖν, ἢ πολλὰς κακοπαθείας — ὑπομείναντας — αὐτοὺς β. μ. ψ. ε.*

CAP. XVII.

§. 1. *Μετὰ θείας παραλήψεως φάσις ἀναπόδεικτος*) Pro *παραλήψεως* edd. Ven. & Camot. vitioſe legunt *παραλείψεως*. Ex iiſdem tamen bene reſtituit Caſaubonus *ἀναπόδεικτος*. Philelphus quoque: *probationis expers.* Edd. Ald. Baſil. Sylb. *ἐναπόδεικτος.*

§. 2. *Καὶ δεδηλώκαμεν*) In textum migrare iuſſi praeclaram Sylburgii emendationem *δεδηλώκαμεν*. Vulgo: *δεδώκαμεν.*

Παρὰ πάντας τοὺς λόγους) Margo ed. Ven. & ed. Camot. *περὶ πάντας τοὺς λόγους.* Neſcio, an melius.

CAP. XVIII.

§. 2. *Δεικνύντα τὴν ἐρημίαν*) Accuſativus *δεικνῦντα* reſpicit non proximi, ſed remotioris membri verbum *δεῖ*. *Sylburg.*

§. 3. *Μὴ φιλονεικεῖν*) Edd. Ald. Ven. Camot. Baſil. Sylburg. *φιλονικεῖν*, ſolemni librariorum errore. Caſaubonus iam noſtrum repoſuit.

Ὡς θορυβοῦντας ἐκπλήττειν) Caſaubonus coniecit: *εὖ-*

τας vel οὑτωσὶ θορυβοῦντας. Non male. Θορυβοῦντας enim ad *auditores* referendum eſt.

Ἀλλὰ σαυτῷ) Sic dedi ex marg. Ven. Vulgo: ἀλλ' ἑαυτῷ. In ſequenti etiam verſu pro τῷ δὲ ἑαυτῷ ἐπιπλῆξαι reſtitui τὸ δὲ σαυτῷ ἐπ. ut in Aldina recte legitur.

Καὶ λέγειν ἡμαρτηκέναι) Edd. Ven. & Camot. καὶ λέγειν ἐν τῷ λέγειν ἡμαρτηκέναι. Noſtram lectionem expreſſit quoque Philelphi verſio.

§. 4. Ἐν μὲν οὖν τοῖς πρότερον λόγοις) Cf. *F. A. Wolfii* Prolegom. ad Demoſth. Orat. adv. Leptin. p. 48.

§. 5. Εὐριπίδης ἐν Φιλοκτήτῃ) Fragmentum ex Euripidis Philocteta in textu allatum vulgo ſic legebatur: Λέξω δ' ἐγὼ, κἄν μου διαφθείρας δοκῇ Λόγους ὑποστὰς αὐτὸς ἠδικηκέναι. Ἀλλ' ἐξ ἐμοῦ γὰρ τἀμὰ μαθήσῃ κλύων, Ὁ δ' αὐτὸς αὑτὸν ἐμφανιεῖ σοι λέγων. Conf. Euripid. Fragment. in ed. Muſgravii Lipſiae repetita T. II, p. 465. In primo verſu ed. Ald. habet δοκεῖ, quod Barneſius quoque maluit. Non bene. In vſ. 2 pro ὑποστὰς recepi Caſauboni coniecturam ὑπεκστὰς in textum. In verſu tertio metrum laborabat. Pro μαθήσῃ alii coniecerunt φρασθήσῃ· Barneſius σὺ ante μαθήσῃ inſerendum voluit. Equidem Sylburgium ſecutus ſum, cui placuit μαθήσεαι vel πεύσεαι. In vſ. 4 Sylburgius propoſuit ἐμφανίσει· Barneſius ἐμφανίζῃ· Heathius ἐμφανίζει, quod recepi. Ceterum vide de Euripidis Philocteta, dramate deperdito, Valckenaer. Diatrib. cap. XI.

CAP. XX.

§. 5. Οὐδὲ γὰρ, ὡς ἀπορεῦσιν) Edd. Ald. Baſil. Sylb. Caſaub. οὐ γάρ. Minus bene.

Οὐδ' ἂν φήσωσιν) Edd. Ald. Baſil. Sylb. οὐδ' ἂν φήσουσιν. Perperam.

CAP. XXII.

§. 1. Ἐκ τούτου τοῦ τόπου) Margo ed. Ven. & ed. Camot. ἐκ τούτου τοῦ τρόπου. Philelphus noſtrum expreſſit: *Hic igitur facete dicendi* locus *eſt.*

§. 2. Ἀθρόα συντιθέναι) Ed. Ven. ἀθρόως.

§. 4. Παντελῶς ἐξαιρεῖν) Ita recte dedit Caſaubonus ex emendatione Sylburgii. Vulgo: ἐξαίρειν.

CAP. XXIII.

Ταῖς συλλαβαῖς) Margo ed. Ven. ταῖς συμβολαῖς. Vitioſe.

Τετάρτη δὲ ἑξῆς) Ed. Basil. τετάρτη δὲ ἕξις. Perperam. In sequentibus pro τὰ πραχθέντα margo ed. Ven. legit τὰ πράγματα θέντα, operarum haud dubie peccato.

C A P. XXIV.

Conf. Vol. II, pag. 4.

§. 2. Ὑμῖν ἐγενόμην) In marg. Ven. ὑμῖν κατέστην.

Οὔτ' ἂν αὐτὸς δυνηθῇ) Ibidem: οὔτ' ἂν αὐτὸς δυνηθείη.

C A P. XXV.

§. 4. Ἂν μήποτε ἄλλως ἀδύνατον ᾖ) Edd. Ald. Venet. Camot. ἂν μήποτε ἄλλως δύνατον ᾖ. Philelphus quoque vertit: *nisi aut aliter obscura reddatur oratio.* Non bene.

§. 5. Ὀδὸς τῶν θυρῶν) Sic praeclare emendavit Casaubonus. Vulgo: ὁδὸς τῶν θυρῶν.

C A P. XXVII.

Τοιόνδε τὸ σχῆμα) Margo ed. Ven. τόδε τὸ σχῆμα.

C A P. XXVIII.

§. 1. Φέρε πόθου τέχνασμα) Edd. Basil. habent τόπου pro πόθου, operarum vitio.

Μάλιστα δὲ ποίει) Sic dedi e Philelphi versione Latina. Vulgo: ποιεῖ. Nostrum approbavit quoque Casaubonus.

§. 4. Ἀκριβέστατα ἂν διέλοις) Edd. Ald. Basil. Sylb. ἀκριβέστατα ἂν διέλθοις.

Τάττειν τοὺς λόγους) Ibidem: πράττειν τ. λ. Minus bene.

C A P. XXIX.

§. 2. Τοῦτο δείξω) Abundat τοῦτο, neque expressit illud Philelphus, quare uncinos adhibui.

§. 3. Ἐκ τούτων ἂν εἰδείημεν) Ex emendatione Sylburgii, quam recte recepit Casaubonus. Vulgo: εἰδοίημεν.

§. 4. Ἐὰν δὲ πάντως βουλώμεθα) Itidem correxit Sylburgius. Vulgo: βουλόμεθα.

§. 5. Ἢ ἐκ τοῦ παροιχομένου χρόνου) An hoc loco & in subsequentibus legendum sit: ἢ ἐκ τοῦ παρῳχημένου χρ.

Τοὺς μὲν — διαβεβλημένους — τὰς διαβολὰς λυτέον) Nota hic accusativum τοὺς διαβεβλημένους cum gerundio λυτέον· cum usitata loquendi ratio hic postulet dativos, ut etiam apud Latinos. Usus est tamen illa ipsa structura &

Iſocrates in Evagora: *οὐ δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς οὕτω κακῶς φρονοῦσι.* Sic & Demoſthenes Olynth. II. *Sylb.*

Περὶ τὸν δημηγοροῦντα γενήσονται) Edd. Ven. & Camot. ante *γενήσονται* inſertum habent *τοιαῦται*. Recte abeſt a reliquis edd.

Καὶ ἐκ τῆς καινότητος τῶν κινδύνων) Ibidem: *καὶ ἐκ τῆς κοινότητος τ. κ.* Minus apte. Philelphus quoque: *& ex novitate periculorum.*

§. 6. *Ὅταν τις — ἢ πρὸς τοὺς κρείττονας συμβουλεύῃ — ἢ παραινῇ*) Ex emendatione Sylburgii etiam Caſaubono approbata. Vulgo: *ὅταν τις — ἢ πρὸς τ. κ. συμβουλεύει — ἢ παραινεῖν.* Non bene.

CAP. XXX.

§. 2. *Ἐὰν δὲ ἐπὶ τοῦ λόγου*) Senſum turbat *δὲ*, quare uncinis illud ſecluſi.

§. 3. *Ἢ τὰ παρόντα δηλῶμεν*) Edd. Venet. & Camot. *ἢ καὶ τὰ παρόντα δηλῶμεν.*

Ὅπως καταμάθωσι) Margo ed. Ven. *καταλαμβάνηται.* Idem videtur legiſſe Philelphus; vertit enim: *ut* comprehendi *queant.* Senſus eodem redit.

§. 4. *Περὶ ἧς ἂν ἐγχειρήσωμεν*) Ita repoſui ex edd. Ald. Ven. & Camot. Vulgo *ἐγχειρήσομεν.*

Δι' ἑτέρων ἐξαγγείλωμεν) Margo ed. Ven. *πάλιν ἑτέραν ἐξαγγείλωμεν.* Non male. Quid Philelphus legerit, incertum eſt. Vertit enim: *in rem aliam tranſeamus.*

§. 7. *Δόξει πραχθῆναι*) Margo ed. Venet. *δόξει λέγειν.* Melius forſitan.

Ἐὰν δὲ ἀναγκαῖον ᾖ λέγειν (viz. *λίαν ἄπιστα*), *εἰδότα δεῖ φαίνεσθαι, καὶ ἐπιπλέξαντα αὐτὰ τῷ τῆς παραλείψεως σχήματι ὑπερβαλέσθαι*) Recepi doctam Sylburgii emendationem *παραλείψεως* pro vulgato *παραλήψεως*, quod omnes edd. agnoſcunt. Locus omnino eſt paullo obſcurior. Philelphus vertit: *ſin autem neceſſaria ſunt, quae dicantur, ea te ſcire oſtendas oportet, ſed ad confutationis partem, quia cum illa implicata ſint, dicenda reſervare.* In his verbis ſanus ſenſus non ineſt. Equidem verba textus ita intelligo: *ſin autem neceſſarium ſit, dicere non probabilia, te oportet te eorum gnarum oſtendere, eaque orationi tuae intexere, quaſi ea miſſa velis.*

CAP. XXXI.

Ὀλίγα τὰ πράγματα) Restitui τὰ πράγματα e marg. ed. Venet. & ex ed. Camot. Vulgo ὀλίγα δράματα.

Καὶ μὴ γνώριμοι) Abest negativa μὴ a Basil. Male.

CAP. XXXII.

§. 1. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰσὶ βεβαιώσεις) Ex coniectura quidem Casauboni. Sed utique sic legendum est. Vulgo μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ βεβαιώσεις, sine sensu. In commatio sequenti οἵας ὑπεθέμεθα δείξειν, τὸ οἵας spectat ad πράξεις in antecedentibus.

§. 2. Ὅταν μὲν οὖν συναπτὰς ποιῇς) Ita habent edd. Camot. Ven. Casaub. Vulgo ποιεῖς. Non bene. In marg. ed. Venet. legitur: ὅταν μὲν οὖν σ. δεῖ ποιεῖν, quod ante oculos habuisse videtur Philelphus; nam vertit: *Cum igitur coniunctas narrationes facere oportet.*

§. 3. Τὰς μὲν πίστεις παραλειπτέον) Edd. Ven. & Cam. παραληπτέον. Minus bene.

§. 4. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι νομίζω) Ed. Ald. ἐκ τῶν εἰρημένων ἴσμεν, ὡς ἀποδεδεῖχθαι νομίζω. Philelphi versio nobiscum facit.

§. 5. Πάλιν ἕτερον — προστίθει) Abest προστίθει a Basil. Margo ed. Venet. προτίθει.

Καὶ ἀηδὲς) Edd. Ven. & Camot. καὶ ἀειδές. Vitiose.

CAP. XXXIII.

Ἢ ἀπολογισμοῦ) Ibidem divise ἢ ἀπὸ λογισμοῦ. Male.

CAP. XXXIV.

§. 2. Ἢ ὑπ' αὐτῶν) Abest ἢ ab ed. Camot.

§. 3. Οἷα καὶ τῷ προτρέποντι) Vulgo οἷα, quod ferri possit, si accipias adverbialiter pro ὡς. Melius tamen οἷα, *qualis.* Sylb.

§. 4. Οἷς μέλλουσιν ἀντιλέγειν) Ed. Cam. οἷς μέλλωσιν ἀντ. Edd. Ald. & Ven. οἷς μέλουσιν, id quidem vitiose.

Καὶ τοῖς κεκριμένοις τοιούτοις) Edd. Ven. & Camot. καὶ τοῖς κεκριμένοις εἶναι τοιούτοις.

§. 5. Ἢ τοὺς φίλους ἐκείνων) Margo ed. Venet. ἢ τοὺς φίλους ἐκείνοις.

Ἢ κακοῦ μηδέποτε τετυχηκότας) Ibidem: ἢ κακῶν μηδέποτε τετυχηκότας.

Αὐτό τε ἴσμεν) Malle quosdam *αὐτόθεν ἴσμεν*, notavit Sylburgius.

Ἐξ ὧν συνέστηκε) Recepit *συνέστηκε* Casaubonus e margine ed. Ven. Vulgo *ἐξ ὧν συνεστήκει.*

CAP. XXXV.

§. 1. *Καὶ αὐτὸν ἴσα*) Margo ed. Ven. *καὶ αὐτὸν ἴσον.* Omnino hic locus corruptus esse videtur. Membra enim non cohaerent; neque recepta lectione Veneta sensus efficitur sanus. Legendum est forsitan: *καὶ αὐτὸν ἴσα τοῖς ἐγκωμιαζομένοις καὶ τοῖς ψεγομένοις ἀποφαίνειν πεπραγότα.* Sed mendum latet in *ἴσα.*

§. 2. *Καὶ ἐπιτηδευμάτων ἔνδοξα*) Ibidem: *καὶ ἐπιτηδεύματα ἔνδοξα.* Melius forsitan.

§. 3. *Τοῦθ' ὑπάρχει*) Ex emendatione Casauboni. Vulgo *ὑπάρχειν.*

§. 4. *Λέγων αὐτοὺς*) Edd. Ald. & Basil. *λέγων αὐτὰ*, ita ut subaudiatur *τὰ τῶν προγόνων πράγματα.*

Τούτους δεῖ γενεαλογεῖν) Ita recte emendavit Sylburgius. Vulgo *τούτοις δ. γ.* — Ibidem in textu nota *οἱ πρὸς αὐτὸν* pro eo, quod paullo post auctor dicit *οἱ πλησίον γεγονότες*, *qui aetate proxime illum attigerunt*, quibus opponit *τοὺς παλαιοὺς προγόνους. Sylb.*

§. 5. *Τοῦτο μόνον διαφυλάττων*) Correxit Sylburgius. Vulgo *τοῦτο μόνον διαφυλάττοντα.*

Μὴ μακρὰ) Sic margo ed. Venet. Philelphus quoque: *& id quidem haud prolixe.* Vulgo *καὶ μικρά.* Non bene.

§. 6. *Ὅρισαι τοῦτο τὸ μέρος*) Edd. Ven. & Cam. *ὁρίσας.*

Τὰς τοῦδε τὰς ἐκείνων) Recepit Casaubonus Sylburgii emendationem. Vulgata lectio *τὰς τοῦδε τῶν ἐκείνων* forsitan defendi possit. Cum sensus eodem redeat, utrum legas, Sylburgianam coniecturam servavi.

§. 8. *Ἐπὶ τῶν μοχθηρῶν πραγμάτων κακολογοῦντες*) Margo ed. Ven. *πραγματολογοῦντες.* Perperam.

Ὀνόμασι χρώμενος) Sic dedi ex coniectura Sylburgii. Vulgo *ὀνόμασι χρωμένους.*

CAP. XXXVI.

§. 1. *Καὶ διέλθωμεν*) Correxit Sylburgius. Vulgatum *διέλθομεν* stare nequit, cum antecedat *συνθήσομεν καὶ τάξομεν.*

§. 6. *Ἐὰν ἀπρεπὴς ᾖ τῷ παρόντι ἀγῶνι*) Ita margo ed.

M 2

Ven. Recte. Edd. Ald. Baſ. Camot. ἐὰν ἀπρεπὴς, ἢ τῷ παρόντι ἀγῶνι, quo ſenſus tollitur. Philelphus vertit: *ſi ineptus praeſenti controverſiae.*

Ὕβριν ἐγκαλῇ) Edd. Ald. Ven. Camot. ὕβριν ἐγκαλεῖ. Recte hoc correxit Sylburgius, cum pendeat verbum a praecedenti ἐάν.

§. 9. Ἢ τῆς ὑποψίας κατακρίνειν) Edd. Ven. & Camot. προκατακρίνειν. Melius.

§. 10. Τὰς δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα) Recepi τὰς δὲ ex iiſdem edd. Vulgo τὰ δέ.

Ἢ λοιδορίαν ἐγκαλοῦντες αὐτῷ — ἢ ὀργὴν) Legitur vulgo: ἢ λοιδορίαν ἐγκαλοῦντες αὐτοῖς — καὶ ὀργήν. Verum monuit iam Sylburgius rectius legi αὐτῷ, ut referatur ad τὸν ἐναντίον, id eſt, τὸν ἀντίδικον. Eidem poſt ὀργὴν diſtinguendum eſſe videbatur, atque adeo cum interprete legendum ἢ ὀργήν.

§. 12. Ἂν μὲν πιθανὰ ᾖ) Edd. Venet. Camot. ἂν μὲν ἀπίθανα ᾖ. Philelphus quoque vertit: *ſi nullo modo veriſimilia ea fuerint.* Perperam tamen ſic legitur, ut ex ſequentibus in textu patet.

§. 14. Ἐπὶ τὸ ὠφελεῖν) In hac lectione omnes edd. conſentiunt. Sylburgius tamen ἐπὶ τῷ ὠφελεῖν legendum eſſe cenſuit, in quo ei non adſtipulor.

§. 15. Ἂν δ' ὡς ὁ ἐναντίος λέγῃ) Pro λέγῃ, quod omnes edd. agnoſcunt, Sylburgius mavult λέγει.

§. 19. Ἐὰν δὲ ἀπολογώμεθα) Sic legunt edd. Ald. Venet. & Camot. Reſpondet etiam iſta lectio commatio praecedenti: ἐὰν κατηγορῶμεν. Vulgo ἐὰν ἀπολογησόμεθα. Saltem ἀπολογησώμεθα legendum fuiſſe propter ἐὰν, monuit iam Sylburgius.

§. 21. Εἴ τι τοιοῦτον αὐτῷ συνεμπέσῃ) Sylburgio placuit συνεμπέσει.

§. 22. Τὸν γὰρ νόμον οὐκ ἐᾷν) Abeſt νόμον ab ed. Camot. operarum peccato.

Ὅτι οὕτως ὁ ἐναντίος οἴεται) Ed. Ven. in marg. ὅτι οὗτος. Minus bene.

Ὥστ' οὐ νομίζειν με) Ibidem: ὥστ' οὐ νομίζοι με. Neſcio, an melius.

§. 24. Αὐτὸν μὲν οὖν ἀπόφαινε) Dedi αὐτὸν ex emendatione Sylburgii, ut ſit pro σαυτὸν, per enallagen perſonae. Philelphus quoque: *te igitur gratis id obire muneris oſtende.* Vulgo αὐτὸν μὲν οὖν ἀπ.

§. 25. Πρότερον ἐπ' ἐμὲ σίδηρον ἀράμενον) Sic praeclare correxit Sylburgius in notis. Philelphus vertit: *nam ille in me prius distrinxit gladium.* Edd. Ald. Ven. Camot. αἱρόμενον. Edd. Basil. Sylb. Casaub. Duvall. αἰρούμενον. Non bene.

§. 26. Περὶ τὰς προτροπὰς καὶ ἀποτροπὰς) Edd. Ald. Ven. Camot. παρὰ τὰς τροπὰς καὶ ἀποτροπάς. Perperam.

§. 29. Ἐὰν ἀναξίους αὐτοὺς εὖ πράττοντας ἀποφαίνωμεν) Pro ἀναξίους Sylburgius coniicit legi posse ἀναξίως. Verum vulgata lectio bene se habet.

CAP. XXXVII.

§. 2. Ἢ τὰ ἔθη τῶν ἐξεταζομένων) Pro ἔθη si quis malit ἤθη, non admodum repugnabo. *Sylb.* In antecedentibus in textu pro πρώτως ἠνώχλησαν margo ed. Venet. offert πρότερον ἠνώχλησαν. Non male.

§. 4. Ὅσῳ ἂν πλείοσι) Edd. Basil. ὅσα ἂν πλείοσι. Minus recte.

Ἐναντιούμενα τὰ τῶν ἐξεταζομένων) Abest τὰ ab iisdem.

§. 5. Τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον) Abest γὰρ ab ed. Camot.

Οἱ δὲ λέγοντες αὐτοὺς ἥκιστα διαβάλλουσι) Dedi αὐτοὺς ex emendatione Casauboni. In διαβάλλουσι edd. conspirant. Praecedentia tamen, recte id monente Sylburgio, videntur requirere futurum διαβαλοῦσι.

CAP. XXXVIII.

§. 4. Ὅσαι δὲ τἀναντία παρασκευάζουσιν αὐτοῖς, ταύτας ἀποδοκιμάσουσιν) Recepi αὐτοῖς e margine ed. Venet. pro vulgato αὐτῶν. Ceterum recte dedit Sylburgius ἀποδοκιμάσουσιν. Edd. Ald. Ven. Camot. Basil. ἀποδοκιμάζουσιν, quod cum praecedenti ἀποδέξονται non congruit.

§. 6. Κατὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ) Abest articulus τὸ ante πολὺ in edd. Basil.

Ἐκ τῶν λελεγμένων) Ita habent edd. Venet. & Camot. Vulgo ἐκ τῶν λεγομένων. Minus bene.

§. 7. Ἀναμνήσομεν τοὺς ἀκροατὰς, τὰ πραχθέντα ἐν κεφαλαίῳ αὖθις εἰπόντες) Margo ed. Ven. μνημονικοὺς ποιήσομεν (τοὺς ἀκροατὰς) ἐκ τῶν πάλιν κεφαλαιωδῶς περὶ τῶν πεπραγμένων. Haec glossam sapiunt.

Τὰ κατὰ τὸν βίον αὑτοῦ) Rescripsi αὑτοῦ pro vulgato αὐτοῦ.

De fine huius operis aliquid desiderari, quod quidem nonnulli suspicati sunt, equidem non puto: nam absolu-

tum est argumentum, quod sibi pertractandum initio operis auctor proposuerat. Quae in edd. Aldina, Veneta & Camotiana, nec non in Philelphi versione Latina adiiciuntur, e pluribus laciniis in superioribus iam maximam partem obviis consuta, ea huc plane non pertinent. Omissa quoque sunt in edd. Basileensibus. Ne tamen videamur ea lectoribus subtraxisse, en ipsa verba:

Τὰς δὲ θυσίας δεῖ ποιεῖν, ὡς προείρηται· (conf. supra cap. II) πρὸς μὲν θεοὺς ὁσίως· πρὸς δὲ τὰς δαπάνας μετρίως· πρὸς δε τὰς θεωρίας λαμπρῶς· πρὸς δὲ τοὺς πολίτας ὠφελίμως. καὶ πρὸς μὲν τοὺς θεοὺς ὁσίως ἕξουσιν, ἐὰν κατὰ τὰ πάτρια θύωμεν· πρὸς δὲ τὰς δαπάνας μετρίως, ἐὰν μὴ τὰ πεμπόμενα πάντα τοῖς δαπανωμένοις συναναλίσκηται· πρὸς δὲ τὰς θεωρίας λαμπρῶς, ἐὰν μεγαλοπρεπῶς ὦσι κατεσκευασμένα· πρὸς δὲ τοὺς πολίτας ὠφελίμως, ἐὰν ἱππεῖς καὶ ὁπλῖται διεσκευασμένοι συμπέμπωσι (lege συμπομπεύωσι). τὰ μὲν δὴ πρὸς τοὺς θεοὺς οὕτω γινόμενα ὁσίως ἂν ἔχοι. Φιλίαν δὲ στησόμεθα πρὸς τοὺς ὁμοιοτρόπους ἡμῖν, καὶ οἷς ταὐτὰ συμφέρει, καὶ οἷς περὶ τὰ μέγιστα ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν κοινωνεῖν· ἡ γὰρ τοιαύτη μάλιστα συμβαίνει φιλία. συμμάχους δὲ ποιεῖσθαι τοὺς δικαιοτάτους, καὶ τοὺς δύναμιν πολλὴν ἔχοντας, καὶ τοὺς πλησίον κατοικοῦντας· ἐχθροὺς δὲ τοὺς ἐναντίους τούτοις. πόλεμον δὲ αἱρεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀδικεῖν ἐπιχειροῦντας τὴν πόλιν, ἢ τοὺς φίλους, ἢ τοὺς συμμάχους αὐτῆς. τοὺς δὲ φύλακας ἀναγκαῖον ἔχειν ἢ δι' αὑτῶν, ἢ διὰ τῶν συμμάχων, ἢ διὰ ξένων· καὶ πρῶτον μὲν δι' ἑαυτῶν· δεύτερον δὲ διὰ συμμάχων· τρίτον δὲ διὰ ξένων. Περὶ δὲ πόρου χρημάτων κράτιστον μὲν ἀπὸ τῶν ἰδίων προσόδων ἢ κτημάτων· δεύτερον δὲ ἀπὸ τῶν τιμημάτων· τρίτον δὲ τῶν πενήτων τὰ σώματα παρεχόντων λειτουργεῖν· τῶν δὲ τεχνιτῶν ὅπλα· τῶν δὲ πλουσίων χρήματα. Περὶ πολιτείας δὲ, δημοκρατία μὲν ἀρίστη, ἐν ᾗ οἱ νόμοι τοῖς ἀρίστοις τὰς τιμὰς ἀπονέμουσι· τὸ δὲ πλῆθος μήτε χειροτονίας, μήτε ψηφοφορίας ἐστέρηται· κακίστη δὲ, ἐν ᾗ τῷ πλήθει παραδιδόασιν οἱ νόμοι τοὺς πλουτοῦντας ὑβρίζειν. Ὀλιγαρχιῶν δέ εἰσι δύο τρόποι· ἢ γὰρ ἐξ ἑταιρίας, ἢ ἀπὸ τῶν τιμημάτων. Ποιεῖσθαι δὲ συμμάχους ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὅταν οἱ πολῖται μὴ τυγχάνωσι δι' ἑαυτῶν δυνατοὶ τὴν χώραν καὶ τὰ φρούρια φυλάττειν, ἢ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι· παριέσθαι δὲ δεῖ συμμαχίαν, ὅταν μὴ ἀνάγκη τις ᾖ ποιεῖσθαι αὐτὴν, ἢ μακρὰν τοῖς τόποις ἀπέχωσι, καὶ ἀδύνατοι ὦσι κατὰ τοὺς προσήκοντας παραγίνεσθαι καιρούς.

Πολίτης δὲ ἀγαθός ἐστιν, ὅστις φίλους μὲν χρησιμωτάτους τῇ πόλει παρασκευάζει, ἐχθροὺς δὲ ἐλαχίστους καὶ ἀσθενεστάτους· καὶ ὅστις πλείστας προσόδους παρασκευάζει, τῶν ἰδιωτῶν μηδένα δημεύων· καὶ ὅστις ἑαυτὸν δίκαιον παρέχων τοὺς ἀδικοῦντάς τι τῶν κοινῶν ἐξετάζει. Δωροῦνται δὲ πάντες, ἐλπίζοντες ὠφεληθήσεσθαι, ἢ τῶν προτέρων εὐεργεσιῶν χάριν ἀποδιδόντες. ὑπηρετοῦσι δὲ πάντες κέρδους ἕνεκεν, ἢ τιμῆς, ἢ ἡδονῆς, ἢ φόβου. συναλλάττουσι δὲ πάντες ἢ κατὰ προαίρεσιν, ἢ ἀκουσίως· αἱ γὰρ πράξεις ἐπιτελοῦνται πᾶσαι ἢ διὰ βίαν, ἢ διὰ πειθώ, ἢ δι' ἀπάτης, ἢ διὰ προφάσεως. Ἐν δὲ πολέμῳ περιγίνονται πολεμοῦντες ἢ διὰ τύχην, ἢ διὰ σωμάτων πλῆθος, ἢ ῥώμην, ἢ διὰ χρημάτων εὐπορίαν, ἢ διὰ τόπων εὐφυΐαν, ἢ δι' ἀρετὴν συμμάχων, ἢ διὰ στρατηγοῦ γνώμην. Ἐγκαταλιπεῖν δὲ τοὺς συμμάχους ὑπολαμβάνουσι δεῖν, ἢ διὰ τὸ μᾶλλον συμφέρειν τουτο, ἢ διὰ τὸ καταλύσασθαι τὸν πόλεμον. Δίκαια δὲ πράττειν ἐστὶ τὸ τοῖς κοινοῖς τῆς πόλεως ἤθεσιν ἕπεσθαι, τοῖς νόμοις πείθεσθαι, καὶ ταῖς ἰδίαις ὁμολογίαις ἐμμένειν. συμφέρει δὲ σώματι μὲν εὐεξία, καὶ κάλλος, καὶ ῥώμη, καὶ ὑγεία· ψυχῇ δὲ σοφία, φρόνησις, ἀνδρία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη· συναμφοτέροις δὲ τούτοις χρήματα, καὶ φίλοι. ἀσύμφορα δὲ τἀναντία τούτων. Πόλει δὲ συμφέρον πλῆθος πολιτῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΠΕΡΙ

ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ

ARGUMENTUM
LIBRI ARISTOTELIS
DE POETICA.

VIDETUR opus Ariſtotelis de Poëtica ſerius compoſitum eſſe, quam libri, in quibus philoſophus partes poëſeos ſingulas a Graecis ad eam uſque aetatem inventas & elaboratas contemplatus fuerat. Etenim memorantur eius Διδασκαλίαι, Νῖκαι Διονυσιακαὶ, liber περὶ Τραγῳδιῶν, quae utinam fortuna nobis non invidiſſet! Multo ſaepius laudatur a veteribus περὶ Ποιητῶν opus, quod tribus libris conſtans nobiliſſimorum poëmatum a praeſtantiſſimis ingeniis conditorum recenſionem criticam exhibuiſſe e fragmentis coniicere licet. Iam vero excuſſis ſingulis fere poëmatibus tum exſtantibus generis epici, dramatici, & lyrici, conſideratiſque ſimul aliarum artium poëſei affinium, inprimis muſicae & ſcenicae, natura, vi, apparatu, auxiliiſque, Ariſtotelem denuo ad ſcribendum ſe accinxiſſe arbitror, ut doceret poëſeos, qualis eſſet, virtutes pariter atque vitia, & reſpectu ad exempla tam ſuperiorum, quam aequalium poëtarum habito praeciperet, quaenam poëtis ſint obſervandae leges, ut finem ipſamet natura humana univerſae poëſei conſtitutum aſſequantur. Quare etiam opus de Poëtica, quod aetatem tulit, omnium noviſſimum fuiſſe putaverim, quippe in quo univerſae poëticae artis ambitum, qualem quantumque ille animo concepiſſet, deſcribere Ariſtoteli conſilium eſſet.

Hanc quidem Stagiritae Poëticam nos non integram

accepiſſe, iam ab aliis monitum eſt. Pollicetur philoſophus ſtatim in principio libri, ſe περὶ Ποιητικῆς αὐτῆς τε, καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς acturum eſſe. Igitur cum ſpecies poëſeos deinde enumerentur *epopoeia*, *tragoedia*, *comoedia*, *dithyrambus*, *auletice*, *citharistice*; in ſequentibus vero diſerte dicatur, *infra pluribus* de comoedia *expoſitum iri*; nihil tamen nec de *comoedia*, nec de *dithyrambo* &c. ſigillatim praeceptum ſit; patet, multa a nobis deſiderari, quae olim ad Poëticam Ariſtotelicam pertinerent. De tragoedia & epopoeia quae differuntur, ipſa ſunt ita comparata, ut potius pannis aliquo modo conſutis, quam tractationi ordine quodam diſpoſitae recte aequentur. Praeterea provocat philoſophus in Rhetoricis (III, 18.) ad caput *de ridiculis* in libris de Poëtica obvium, quod in noſtro tamen libro non magis reperitur, quam περὶ καθάρσεως τῶν παθημάτων doctrina, alibi (Polit. VIII, 7.) ab illo laudata. Quot libros opus de Poëtica olim complexum fuerit, hodie nemo facile certo definire auſit. Ex ipſius Ariſtotelis citationibus: Ἐν τοῖς περὶ Ποιητικῆς — Ἐν τοῖς περὶ Ποιήσεως (Rhet. III, 2, 2. 5.) nihil huiuſmodi colligas; neque ex verbis Graeculi, cui vitam Homeri Plutarcho adſcriptam debemus: Ἐν τῷ περὶ Ποιητικῆς. A Diogene Laërtio uno loco laudantur Πραγματεῖαι τέχνης ποιητικῆς, α', β', & Ποιητικὰ (V, 24. 26.); altero (II, 46.) idem meminit *tertii* de Poëtica libri, ἐν τρίτῳ περὶ Ποιητικῆς. Reponenda cenſuerunt *Nunneſius* (ad Vit. Ariſt. p. 68.), *Voſſius* (de hiſt. Gr. IV, 9.), & *Caſtelvetro*, doctiſſimus Italus, in poſteriori loco pro vulgatis verba, ἐν τρίτῳ περὶ ποιητῶν, quaſi Diogenes innuerit libros non *de Poëtica*, ſed *de Poëtis*, quorum ſupra mentionem feci. Verum non capio, cur *hunc* locum corrigi placuerit viris doctis: malim coniicere, in loco prius poſito eſſe in numero α', β', mendum, aut excidiſſe γ', quae una literula facillime poterat in Codd. deleri, cuiuſmodi errata occurrunt in Diogenis textu vulgato innumera. Quod ſi autem olim exſtiterint de Poëtica libri *tres*, habendi ſunt in deperditis

duo, & periit etiam reliqui pars aliqua. Quam iacturam nos fecisse, quis non doleat? Quot egregie praecepta, bene monita, acute notata, docte explicata, putabimus nos lecturos fuisse, libris istis integris servatis; cum reliquiae, miserrima licet conditione ad nos translatae, abunde testentur, non solum vixisse earum auctorem iis temporibus, quibus vigebat in Graecia ingeniorum flos, omniaque eorum opera supererant illibata, sed fuisse eum quoque horum iudicem dignissimum!

Conditio libri de Poëtica, quem habemus, utique talis est, ut quid de eo statuerem, saepe incertus haeserim. Non assentior sane *Francisco Patricio* vel *Ioachimo Camerario*, librum Aristotelis esse negantibus. Nam, ne urgeam, sententiarum indolem sermonisque proprietatem Aristoteli quam maxime convenire, & antiquissimos Aristotelis interpretes Graecos, Ammonium Hermeae (ad Categ. fol. 2. b. ed. Ald.), Simplicium (ad easd. fol. 8. b.), Ioannem Philoponum Grammaticum (ad Arist. de anim. 12. b.), & Boëthium (in I. de interpr. p. 290.) de eius sinceritate ne dubitasse quidem; leguntur etiam capita quaedam, ad quae Aristoteles in Rhetoricis lectores ablegavit, in nostro libro. Hoc autem credo negari vix posse, nos Poëtices Aristotelicae fragmentum ne tale quidem tenere, quale philosophus posteris tradiderit. Primum inserta illi sunt plura ad initia doctrinae grammaticae spectantia, quae quid in libro de Poëtica sibi velint non facile perspicias. Necesse erat utique Aristotelem de elocutione poëtica agere; & monuit de hac quoque nonnulla: verum locus de elementis, vocalibus, consonantibus, nominibus, verbis, horumque casibus & generibus, huc non pertinebat. Sunt insuper fere omnia, paucis mutatis, seu, ut verum dicam, depravatis, ex libro Aristotelis *de interpretatione* transcripta. An viros doctos adversarios habiturus sim, contendens, esse hunc pannum grammaticum a librario male sedulo assutum? Quin etiam praecepta de elocutione poëtica raro inter-

ſperſa, e. c. de translationis uſu, longe melius, clarius & uberius in Rhetoricis tradita ſunt. Secundo non novi equidem librum Ariſtotelicum, in quo oratio ſit tam conciſa, obſcura, manca & male connexa, quam in libro hoc de Poëtica. Non ignoro, eſſe βραχυλογιαν & τὸ ἀσαφὲς ſi non in dictionis Ariſtotelicae virtutibus, certe in ei propriis; verumtamen nunquam alias Ariſtotelica dictio toties in aenigmata abit, quoties in libro noſtro, cuius pauci ſunt verſus deinceps poſiti, quorum vim & nexum cum ceteris etiam Graece haud mediocriter doctus primo ſtatim intuitu aſſequatur. Efficitur autem haec obſcuritas non ſingulis verbis, ſed tota elocutionis ratione, contorta verborum ſtructura, membris abruptis nec recte colligatis, ſententiis ſecum non plane congruentibus, exemplis indigitatis tantum, non expoſitis. Quam autem dixeris fuiſſe cauſam, quod Ariſtoteles ſolum in poëtica arte tradenda brevitati tam anxie ſtuderet, ut nimis fieret obſcurus? Tractavit in Rhetoricis ſimile argumentum; at quantum diſtat in his ſententiarum ordo & perſpicuitas, totus elocutionis tenor, periodorum ſtructura & numerus, ſi cum oratione in libro de Poëtica compares! Nec eſt, quod quis reſpondeat, obſcuritatem enatam eſſe ex locis tranſpoſitis, verbis male confuſis, eamque tolli poſſe, ſi forte nobis contingat ſingula ad verum ordinem revocare. Non diffiteor, eſſe in hoc aliquid praeſidii. Nihilominus, etiamſi novum capitum & locorum quorundam ordinem, vel ab *Heinſio* propoſitum, licet is minime probandus ſit, vel alium quemlibet reſtituat aliquis, parum hinc lucrabitur. Omnino textus adeo corruptus & lacunoſus ad nos pervenit, ut ſimilem vix invenias. Quis autem ſibi perſuadeat, eſſe tantam corruptelarum multitudinem non niſi a librariorum ſtupore aut feſtinantia profectam? Quae omnia modo indicata ſi perpendo, mihi fit probabile, *nos nec opus de Poëtica integrum, nec eius fragmentum integrum, ſed tantum ex hoc fragmento excerpta habere.*

Iam ipſum argumentum libri de Poëtica breviter ſubiungam. Cap. I. De conſilio operis. Cap. II. Omnes Poëticae artes ſunt Imitatio; differunt autem inter ſe tribus. Differentia prima circa Inſtrumenta imitationis. Cap III. Differentia ſecunda circa Subiecta. Cap. IV. Differentia tertia circa modum. — De origine nominum Dramatis, Tragoediae, Comoediae. Cap. V. Poëticae artis cauſae duae phyſicae, Imitandi ſtudium & Harmoniae amor. Duo genera Poëſeos orta ex diverſis tractantium moribus, cum hi ſibi res graves & pulchras, illi tenues & inhoneſtas imitandas delegiſſent. Ex antiquis igitur alii Heroicorum argumentorum Poëtae, alii Iambicorum. Mox hi pro Iambis Comoediam, illi pro Epicis Tragoediam aggreſſi ſunt. Tragoedia & Comoedia ab initio ambae extemporales, haec a poëtis Dithyrambicis, illa a Phallicis incrementa cepit. Progreſſus Tragoediae hiſtoria. Cap. VI. Progreſſus Comoediae hiſtoria. Epopoeia cum Tragoedia in nonnullis convenit, in aliis differt: ſed cum Tragoedia partes eaſdem, quas Epopoeia, complectatur omnes, & etiam plures, de illa in primo loco tractandum eſt. Cap. VII. Tragoediae definitio. Eiuſdem partes, ſecundum qualitatem, ſex, viz. Fabula, Mores, Senſus, Dictio, Repraeſentatio, Melodia. De his ſex partibus Tragoediae generaliter. Cap. VIII. De fabula ſpeciatim. Fabulam oportet eſſe imitationem actionis integrae, &, quantum ſatis ſit, magnae, denique (Cap. IX.) unius tantum. Cap. X. In fabulis Poëta non veritatem, ſed veriſimilitudinem ſectari debet. Hiſtoriae & poëſeos differentia. De fabulis in parte & in toto fictis. Fabulae Epiſodicae peſſimae. Quales Fabulae ad excitandum terrorem & miſericordiam maxime idoneae ſunt. Cap. XI. Ex fabulis aliae Simplices ſunt, aliae Implexae: Simplices, quae ſine Peripetia vel Agnitione peraguntur; Implexae autem, quae cum harum altera aut utraque. Cap. XII. De Peripetia & Agnitione. Pulcherrimam eſſe Agnitionem, cum qua Peripetia coniungitur. Quibus rebus excitantur affectus,

misericordia scilicet & terror. Cap. XIII. Tragoediae partes secundum Quantitatem. Cap. XIV. De constitutione Fabulae. Qualium virorum quales casus scenae maxime conveniunt. Eae Fabulae pulcherrimae sunt, quae infeliciter exeunt. Cap. XV. Misericordia & terror ex ipsa fabulae constitutione, sine ope repraesentationis, oriri debent. Cap. XVI. De moribus. Cap. XVII. De variis Agnitionis speciebus. Cap. XVIII. De fabulis construendis monita generalia. Cap. XIX. Tragoediae partes duae, Nexus & Solutio. Eiusdem species quatuor: Implexa, Pathetica, Ethica, Simplex. — Fabulae Epicae magnitudo Tragoediae non convenit. — Chorus Actoris partes sustinere debet. Cap. XX. De Sententia. Cap. XXI. De Dictione. Dictionis partes: Litera, Syllaba, Coniunctio, Nomen, Verbum, Articulus, Casus, Oratio. Cap. XXII. Vocabulorum species duae, Simplex & Compositum. — Species aliae: Proprium, Glossema, Metaphora, Ornatus, Extensum, Imminutum, Mutatum. Nominum Genera: Masculinum, Femininum, Neutrum. Cap. XXIII. Dictionis Virtus. Quae vocabulorum species quibus Poëmatis maxime conveniunt. Cap. XXIV. De Epopoeia. In constitutione Fabulae iisdem legibus, quibus Tragoedia, subiicitur poëma Epicum. Cap. XXV. Easdem etiam species habere debet, & Partes secundum qualitatem, praeter Melodiam & Repraesentationem. A Tragoedia differt Epopoeia in Mole operis, & in metro, quod non aliud quam Heroicum esse debet. In Epopoeia Poëtam ipsum quam minime loqui oportet. In Epopoeia mirabilia facilius, quam in Tragoediis, exhibentur. Quo mendaciorum genere utendum est in Epopoeia. Impossibilia & Improbabilia quomodo in Epopoeiam admitti possunt. In quibus locis Dictio elaboranda est. Cap. XXVI. De criminationibus, quae poëtis obiici solent, & quibus modis depelli debent. Cap. XXVII. Epopoeiae collatio cum Tragoedia.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
ΠΕΡΙ
ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ

ΚΕΦ. α΄.
ΠΡΟΘΕΣΙΣ.

Περὶ Ποιητικῆς αὐτῆς τε καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς· ἥν τινα δύναμιν ἕκαστον ἔχει· καὶ πῶς δεῖ συνίστασθαι τοὺς μύθους, εἰ μέλλοι καλῶς ἕξειν ἡ ποίησις· ἔτι δὲ ἐκ πόσων καὶ ποίων ἐστὶ μορίων· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσα τῆς αὐτῆς ἐστι μεθόδου, λέγωμεν, ἀρξάμενοι κατὰ φύσιν πρῶτον ἀπὸ τῶν πρώτων.

ARISTOTELIS
DE ARTE POETICA LIBER.

CAP. I.
De conſilio operis.

De *arte* poëtica & ipſa & eius ſpeciebus; quam vim habeat unaquaeque; & quomodo oporteat componere fabulas, ſi habitura ſit ſe recte poëſis; praeterea vero ex quot & qualibus partibus conſtet; ſimiliter autem & de aliis, quaecunque eiuſdem ſunt methodi, dicamus, initio ſecundum naturam facto primum a primis.

ΚΕΦ. β'.

ΤΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΕΝ ΟΙΣ ΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΤΗΝ ΜΙΜΗΣΙΝ.

Ἐποποιΐα δὴ, καὶ ἡ τῆς τραγῳδίας ποίησις, ἔτι δὲ κωμῳδία, καὶ ἡ διθυραμβοποιητικὴ, καὶ τῆς αὐλητικῆς ἡ πλείστη, καὶ κιθαριστικῆς, πᾶσαι τυγχάνουσιν οὖσαι μιμήσεις τὸ σύνολον. 2 Διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων τρισίν· ἢ γὰρ τῷ γένει ἑτέροις μιμεῖσθαι, ἢ τῷ ἕτερα, ἢ τῷ ἑτέρως καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον. ὥσπερ γὰρ καὶ
Cap. III ed. Tyrwh. χρώμασι καὶ σχήμασι πολλὰ μιμοῦνταί τινες ἀπεικάζοντες, (οἱ μὲν διὰ τέχνης, οἱ δὲ διὰ συνηθείας,) ἕτεροι δὲ διὰ τῆς φωνῆς· οὕτω κἂν ταῖς εἰρημέναις τέχναις ἅπασαι μὲν ποιοῦνται τὴν μίμησιν ἐν ῥυθμῷ καὶ λόγῳ καὶ ἁρμονίᾳ· τούτοις δ' ἢ χωρὶς, ἢ μεμιγμένοις. 3 Οἷον, ἁρμονίᾳ μὲν καὶ ῥυθμῷ χρώμεναι μόνον ἥτε αὐλητικὴ καὶ ἡ κιθαριστικὴ, κἂν εἴ τινες ἕτεραι τυγχάνωσιν οὖσαι τοιαῦται τὴν δύναμιν, οἷον, ἡ τῶν συ-

CAP. II.

Artium differentiae circa imitationem.

Epopoeia igitur & tragoediae poëſis, praeterea vero comoedia, & dithyrambopoeia, & auletica, citharisticaque maximam partem, omnes ſunt in univerſum Imitatio. 2 Differunt autem inter ſe tribus: aut enim quod genere diverſis imitantur; aut quod diverſa; aut quod diverſe nec eodem modo. Nam ſicut & coloribus & figuris multa imitantur pictores, (hi quidem ex arte, illi autem ex uſu,) alii vero per vocem; ſic etiam in dictis artibus omnes imitationem faciunt rhythmo & oratione & harmonia, his autem vel ſeorſim, vel inter ſe mixtis. 3 Velut harmonia quidem & rhythmo utuntur ſolum auletica & cithariſtica, & ſi quae aliae forte ſimilis ſint

ρίγγων. 4 Αὐτῷ δὲ τῷ ῥυθμῷ μιμεῖται χωρὶς ἁρμονίας ἡ τῶν ὀρχηστῶν· καὶ γὰρ οὗτοι διὰ τῶν σχηματιζομένων ῥυθμῶν μιμοῦνται καὶ ἤθη καὶ πάθη καὶ πράξεις. 5 Ἡ δὲ ἐποποιΐα μόνον τοῖς λόγοις ψιλοῖς ἢ τοῖς μέτροις· καὶ τούτοις εἴτε μιγνῦσα μετ' ἀλλήλων, εἴθ' ἑνί τινι γένει χρωμένη τῶν μέτρων τυγχάνουσα μέχρι τοῦ νῦν. 6 Οὐδὲν γὰρ ἂν ἔχοιμεν ὀνομάσαι κοινὸν τοὺς Σώφρονος καὶ Ξενάρχου μίμους, καὶ τοὺς Σωκρατικοὺς λόγους· οὐδὲ εἴτις διὰ τριμέτρων ἢ ἐλεγείων, ἢ τῶν ἄλλων τινῶν τοιούτων, ποιοῖτο τὴν μίμησιν. πλὴν οἱ ἄνθρωποί γε συνάπτοντες τῷ μέτρῳ τὸ ποιεῖν τοὺς μὲν ἐλεγειοποιοὺς, τοὺς δὲ ἐποποιοὺς ὀνομάζουσιν, οὐχ ὡς κατὰ μίμησιν ποιητὰς, ἀλλὰ κοινῇ κατὰ τὸ μέτρον προσαγορεύοντες. καὶ γὰρ ἂν ἰατρικὸν ἢ φυσικόν τι διὰ τῶν μέτρων ἐκφέρωσιν, οὕτω καλεῖν εἰώθασιν. οὐδὲν δὲ κοινόν ἐστιν Ὁμήρῳ καὶ Ἐμπεδοκλεῖ πλὴν τὸ

poteſtatis; velut illa fiſtularum. 4 Solo autem rhythmo ſine harmonia imitatur ars ſaltatorum: etenim iſti rhythmis geſtibus comitatis imitantur & mores & affectus & actiones. 5 Epopoeia autem ſolum oratione nuda ſive metris; & iis, vel permiſcens ea inter ſe, vel uno aliquo metrorum genere uſa ad noſtrum uſque tempus. 6 Nullum enim haberemus commune nomen, quo appellare poſſemus Sophronis & Xenarchi mimos, & Socraticos dialogos; neque ſi quis per trimetra, vel elegos, vel alia quaedam eiuſmodi imitationem fecerit. Sed tamen homines, adiungentes metro τὸ ποιεῖν, hos quidem elegeiopoeos, illos vero epopoeos nuncupant, tanquam non ſecundum imitationem poëtas, ſed communiter ſecundum metrum appellantes. Etenim, ſi argumentum aliquod medicum aut phyſicum metris condant, ſic appellare conſueverunt. Nihil autem commune eſt Ho-

μέτρον· δι' ὃ τὸν μὲν ποιητὴν δίκαιον καλεῖν, τὸν δὲ φυσιολόγον μᾶλλον, ἢ ποιητήν. ὁμοίως δὲ κἂν εἴ τις ἅπαντα τὰ μέτρα μιγνύων ποιοῖτο τὴν μίμησιν, καθάπερ Χαιρήμων ἐποίησε Κένταυρον, μικτὴν ῥαψῳδίαν ἐξ ἁπάντων τῶν μέτρων, οὐκ ἤδη καὶ ποιητὴν προσαγορευτέον. περὶ μὲν οὖν τούτων διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον. 7 Εἰσὶ δέ τινες, αἳ πᾶσι χρῶνται τοῖς εἰρημένοις· λέγω δὲ, οἷον, ῥυθμῷ καὶ μέλει καὶ μέτρῳ· ὥσπερ ἥ τε τῶν διθυραμβῶν ποίησις, καὶ ἡ τῶν νόμων, καὶ ἥ τε τραγῳδία, καὶ ἡ κωμῳδία· διαφέρουσι δὲ, ὅτι αἱ μὲν ἅμα πᾶσιν, αἱ δὲ κατὰ μέρος. 8 Ταύτας μὲν οὖν λέγω τὰς διαφορὰς τῶν τεχνῶν, ἐν οἷς ποιοῦνται τὴν μίμησιν.

ΚΕΦ. γ'.

ΠΟΙΟΥΣ ΑΝΑΓΚΗ ΜΙΜΕΙΣΘΑΙ.

Cap. II edd. vulg. IV ed. Tyrwh.

Ἐπεὶ δὲ μιμοῦνται οἱ μιμούμενοι πράττοντας,

mero & Empedocli praeter metrum: quamobrem illum quidem poëtam appellare fas eſt, hunc vero phyſiologum magis, quam poëtam. Similiter vero etiam ſi quis omnia metra permiſcens imitationem fecerit, quemadmodum Chaeremo Centaurum fecit, rhapſodiam mixtam ex omnibus metris, non ſtatim & poëta nuncupandus eſt. De his quidem hoc modo definitum ſit. 7 Sunt autem nonnullae (*artes*), quae omnibus utuntur iam dictis, rhythmo ſcilicet & melodia & metro; ſicut dithyramborum & nomorum poëſis, tum etiam tragoedia, atque comoedia; differunt vero, quod illae quidem omnibus ſimul, hae vero ſigillatim. 8 Atque has quidem dico artium differentias, (*ratione habita inſtrumentorum,*) quibus faciunt imitationem.

C A P. III.

Quoſnam oporteat imitari.

Quoniam autem ii, qui imitantur, imitantur agentes,

ἀνάγκη δὲ, τούτους ἢ σπουδαίους, ἢ φαύλους εἶναι· (τὰ γὰρ ἤθη σχεδὸν ἀεὶ τούτοις ἀκολουθεῖ μόνοις· κακίᾳ γὰρ καὶ ἀρετῇ τὰ ἤθη διαφέρουσι πάντες·) ἤτοι βελτίονας ἢ καθ' ἡμᾶς, ἢ χείρονας, ἢ τοιούτους, ἀνάγκη μιμεῖσθαι· ὥσπερ οἱ γραφεῖς, Πολύγνωτος μὲν κρείττους, Παύσων δὲ χείρους, Διονύσιος δὲ ὁμοίους εἴκαζε. 2 Δῆλον δὲ, ὅτι καὶ τῶν λεχθεισῶν ἑκάστη μιμήσεων ἕξει ταύτας τὰς διαφορὰς, καὶ ἔσται ἑτέρα τῷ ἕτερα μιμεῖσθαι τοῦτον τὸν τρόπον. 3 Καὶ γὰρ ἐν ὀρχήσει, καὶ αὐλήσει, καὶ κιθαρίσει ἐστὶ γενέσθαι ταύτας τὰς ἀνομοιότητας· καὶ περὶ τοὺς λόγους δὲ καὶ τὴν ψιλομετρίαν· οἷον, Ὅμηρος μὲν βελτίους, Κλεοφῶν δὲ ὁμοίους, Ἡγήμων δὲ ὁ Θάσιος ὁ τὰς παρῳδίας ποιήσας πρῶτος, καὶ Νικοχάρης ὁ τὴν Δηλιάδα, χείρους. 4 Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοὺς διθυράμβους καὶ περὶ τοὺς νόμους, ὡς Πέρσας * καὶ Κύκλωπας Τιμόθεος καὶ Φι-

quos neceſſe eſt aut bonos eſſe, aut malos; (nam mores fere ſemper ad haec ſola referuntur: pravitate enim & virtute quoad mores differunt omnes) aut meliores, quam qui nunc ſunt, aut peiores, aut tales, neceſſe eſt imitari; ut pictores, Polygnotus quidem meliores, Pauſon vero deteriores, at Dionyſius ſimiles effingebat. 2 Manifeſtum vero eſt, quod etiam ſupra dictarum imitationum unaquaeque has habebit differentias, & erit diverſa eo, quod diverſa imitatur hunc in modum. 3 Nam & in ſaltatione & auletica ac citharíſtica hae diſſimilitudines eſſe poſſunt; etiam circa orationem & metra nuda; velut, Homerus quidem meliores (*imitatus eſt*), Cleopho vero ſimiles, at Hegemo Thaſius, qui parodias fecit primus, & Nicochares, qui Deliada, peiores. 4 Similiter vero etiam circa dithyrambos & circa nomos, qualiter Perſas * & Cyclopem Timotheus & Philoxenus,

λέξενος, μιμήσαιτο ἄν τις. 5 Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ διαφορᾷ καὶ ἡ τραγῳδία πρὸς τὴν κωμῳδίαν διέστηκεν· ἡ μὲν γὰρ χείρους, ἡ δὲ βελτίους μιμεῖσθαι βούλεται τῶν νῦν.

ΚΕΦ. δ΄.

ΠΩΣ ΕΣΤΙ ΜΙΜΕΙΣΘΑΙ.

Cap. III edd. vulg. V ed. Tyrwh.

Ἔτι δὲ τούτων τρίτη διαφορὰ, τὸ ὡς ἕκαστα τούτων μιμήσαιτο ἄν τις. καὶ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς καὶ τὰ αὐτὰ μιμεῖσθαί ἐστιν, ὁτὲ μὲν ἀπαγγέλλοντα, (ἢ ἕτερόν τι γιγνόμενον, ὥσπερ Ὅμηρος ποιεῖ, ἢ ὡς τὸν αὐτὸν καὶ μὴ μεταβάλλοντα·) ἢ πάντας ὡς πράττοντας καὶ ἐνεργοῦντας τοὺς μιμουμένους. 2 Ἐν τρισὶ δὴ ταύταις διαφοραῖς ἡ μίμησίς ἐστιν, ὡς εἴπομεν κατ' ἀρχὰς, ἐν οἷς τε, καὶ ἃ, καὶ ὡς. ὥστε τῇ μὲν ὁ αὐτὸς ἂν εἴη μιμητὴς Ὁμήρῳ Σοφοκλῆς· μιμοῦνται γὰρ ἄμφω σπουδαίους· τῇ δὲ Ἀριστοφάνει· πράττοντες γὰρ μιμοῦνται

imitetur aliquis. 5 Eadem vero differentiâ etiam tragoedia a comoedia ſeparatur: haec enim peiores, illa vero meliores imitari ſtudet iis, qui nunc vivunt.

CAP. IV.

Quomodo ſit imitandum.

Praeterea vero eſt in his differentia tertia, quomodo ſingula horum imitetur aliquis. Licet enim iiſdem (*inſtrumentis*) & eadem imitari, aliquando quidem narranti, (vel aliam perſonam induenti, ut Homerus facit, vel eidem manenti & propriam perſonam non mutanti;) aut omnibus quaſi agendo & operando imitantibus. 2 Iam ſecundum has tres differentias imitatio fit, ut ab initio diximus, cum quibus (*imitantur*), & quae, & quomodo. Quare talis erit ab una parte imitator Sophocles, qualis Homerus; ambo enim imitantur bonos: ab altera vero, qualis Ariſtophanes; ambo enim agentes & operantes

καὶ δρῶντες ἄμφω. ὅθεν καὶ δράματα καλεῖσθαί τινες αὐτά φασιν, ὅτι μιμοῦνται δρῶντες. 3 Διὸ καὶ ἀντιποιοῦνται τῆς τε τραγῳδίας καὶ τῆς κωμῳδίας οἱ Δωριεῖς· τῆς μὲν κωμῳδίας οἱ Μεγαρεῖς· (οἵ τε ἐνταῦθα, ὡς ἐπὶ τῆς παρ' αὐτοῖς δημοκρατίας γενομένης, καὶ οἱ ἐκ Σικελίας· ἐκεῖθεν γὰρ ἦν Ἐπίχαρμος ὁ ποιητὴς, πολλῷ πρότερος ὢν Χιωνίδου καὶ Μάγνητος·) καὶ τῆς τραγῳδίας ἔνιοι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, ποιούμενοι τὰ ὀνόματα σημεῖον· οὗτοι μὲν γὰρ κώμας τὰς περιοικίδας καλεῖν φασιν, Ἀθηναῖοι δὲ δήμους· ὡς κωμῳδοὺς, οὐκ ἀπὸ τοῦ κωμάζειν λεχθέντας, ἀλλὰ τῇ κατὰ κώμας πλάνῃ, ἀτιμαζομένους ἐκ τοῦ ἄστεως· καὶ τὸ ποιεῖν αὐτοὶ μὲν δρᾶν, Ἀθηναίους δὲ πράττειν προσαγορεύειν. 4 Περὶ μὲν οὖν τῶν διαφορῶν, καὶ πόσαι, καὶ τίνες τῆς μιμήσεως, εἰρήσθω ταῦτα.

imitantur. Unde etiam ipſa δράματα quidam appellari dicunt, eo quod δρῶντες (*agentes*) imitantur. 3 Propterea etiam & tragoediae & comoediae inventionem ſibi vindicant Dorienſes: comoediae quidem Megarenſes (tum ii ex hac regione, tanquam eo tempore (*inventa fuerit*) quo ipſorum florebat reſpublica popularis; tum ii e Sicilia; inde enim erat Epicharmus poëta, multo aetate antecedens Chionidem & Magnetem); & tragoediae aliqui eorum (*Dorienſium*), qui ſunt in Peloponneſo, nomina indicium facientes: hi enim (*Dorienſes*) vicos *ſuburbanos ſe* vocare κώμας aiunt; Athenienſes autem δήμους (*vocant*); quaſi comoedi non a κωμάζειν (*comeſſando*) dicti eſſent, ſed quod κατὰ κώμας (*per vicos*) vagarentur, ex urbe cum ignominia pulſi. Et ποιεῖν (*facere*) ipſi quidem (*ſe aiunt*) appellare δρᾶν· Athenienſes vero πράττειν. 4 Ac de differentiis quidem imitationis, & quot, & quae ſint, haec dicta ſint.

ΚΕΦ. ε΄.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗΝ ΓΕΝΝΗΣΑΝΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΔΙΕΣΠΑΣΤΑΙ ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΙΔΗ.

Cap. IV edd. vulg. VI ed. Tyrwh.

Ἐοίκασι δὲ γεννῆσαι μὲν ὅλως τὴν ποιητικὴν αἰτίαι δύο τινὲς, καὶ αὗται φυσικαί. 2 Τό, τε γὰρ μιμεῖσθαι σύμφυτον τοῖς ἀνθρώποις ἐκ παίδων ἐστί (καὶ τούτῳ διαφέρουσι τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι μιμητικώτατόν ἐστι, καὶ τὰς μαθήσεις ποιεῖται διὰ μιμήσεως τὰς πρώτας·) καὶ τὸ χαίρειν τοῖς μιμήμασι πάντας. 3 Σημεῖον δὲ τούτου τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν ἔργων. ἃ γὰρ αὐτὰ λυπηρῶς ὁρῶμεν, τούτων τὰς εἰκόνας τὰς μάλιστα ἠκριβωμένας χαίρομεν θεωροῦντες, οἷον, θηρίων τε μορφὰς τῶν ἀτιμοτάτων, καὶ νεκρῶν. 4 Αἴτιον δὲ καὶ τούτου, ὅτι μανθάνειν οὐ μόνον τοῖς φιλοσόφοις ἥδιστον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως, ἀλλ' ἐπὶ βραχὺ κοινωνοῦσιν αὐτοῦ.* 5 Διὰ γὰρ τοῦτο χαίρουσι τὰς εἰκό-

CAP. V.

De causis poëseos, & quomodo in diversas species abierit.

Videntur autem genuisse omnino poësin causae duae, eaeque physicae. 2 Nam & Imitari innatum hominibus a pueris est, (atque hac re differunt ab aliis animalibus, quod (*homo*) est (*animal*) maxime aptum ad imitandum, primasque doctrinas per imitationem percipit) & gaudere omnes imitamentis. 3 Huius autem indicium est, quod in (*artis*) operibus contingit. Quae enim ipsa cum aegritudine cernimus, horum imagines exactissime expressas spectantes gaudemus, velut, animalium formas vilissimorum & cadaverum. 4 Causa vero etiam huius est, quod Discere non solum philosophis est iucundissimum, sed etiam aliis similiter, si celeriter eius participes fiant. 5 Ob hanc enim causam gaudent videntes

νας ὁρῶντες, ὅτι συμβαίνει θεωροῦντας μανθάνειν καὶ συλλογίζεσθαι, τί ἕκαστον· οἷον, ὅτι οὗτος ἐκεῖνος· ἐπεὶ ἐὰν μὴ τύχῃ προεωρακὼς, οὐχὶ μίμημα ποιήσει τὴν ἡδονὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπεργασίαν, ἢ τὴν χροιὰν, ἢ διὰ τοιαύτην τινὰ ἄλλην αἰτίαν. 6 Κατὰ φύσιν δὲ ὄντος ἡμῖν τοῦ μιμεῖσθαι καὶ τῆς ἁρμονίας καὶ τοῦ ῥυθμοῦ· (τὰ γὰρ μέτρα ὅτι μόρια τῶν ῥυθμῶν ἐστι, φανερόν·) ἐξ ἀρχῆς οἱ πεφυκότες πρὸς αὐτὰ μάλιστα, κατὰ μικρὸν προάγοντες, ἐγέννησαν τὴν ποίησιν ἐκ τῶν αὐτοσχεδιασμάτων. 7 Διεσπάσθη δὲ κατὰ τὰ οἰκεῖα ἤθη ἡ ποίησις. οἱ μὲν γὰρ σεμνότεροι τὰς καλὰς ἐμιμοῦντο πράξεις, καὶ τὰς τοιούτων· οἱ δὲ εὐτελέστεροι τὰς τῶν φαύλων, πρῶτον ψόγους ποιοῦντες, ὥσπερ ἕτεροι ὕμνους καὶ ἐγκώμια. 8 Τῶν μὲν οὖν πρὸ Ὁμήρου οὐδενὸς ἔχομεν εἰπεῖν τοιοῦτον ποίημα· εἰκὸς δὲ, εἶναι

Cap. VII ed. Tyrwh.

imagines, quia contingit ſpectantes diſcere & ratiocinando colligere, quid unumquodque ſit; veluti, quod hic eſt ille; quandoquidem niſi (*id quod imitatione exprimitur*) prius contigerit vidiſſe, non imitamentum voluptatem efficiet, niſi propter artificium, aut colorem, aut eiuſmodi aliquam aliam cauſam. 6 Cum igitur ſecundum naturam nobis inſit τὸ Imitari, & harmonia, & rhythmus; (nam metra partes eſſe rhythmorum, manifeſtum eſt;) ab initio qui naturâ ad haec ipſa maxime apti erant, paullatim promoventes, poëſin genuerunt ex conatibus extemporalibus. 7 Diſtracta autem eſt poëſis ſecundum proprios (*poëtarum*) mores. Qui enim naturâ graviores erant, honeſtas imitabantur actiones & eiuſmodi hominum; qui autem humiliores, inhoneſtorum, primum vituperia pangentes, quemadmodum alteri (*illi*) hymnos & encomia. 8 Ac eorum quidem ante Homerum nullius nominare poſſumus huiuſmodi poëma; veriſimile au-

πολλούς. ἀπὸ δὲ Ὁμήρου ἀρξαμένοις ἐστίν· οἷον, ἐκείνου ὁ Μαργείτης, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν οἷς καὶ τὸ ἁρμόττον ἰαμβεῖον ἦλθε μέτρον. διὸ καὶ ἰαμβεῖον καλεῖται νῦν, ὅτι ἐν τῷ μέτρῳ τούτῳ ἰάμβιζον ἀλλήλους.

Cap. VIII ed. Tyrwh. 9 Καὶ ἐγένοντο τῶν παλαιῶν οἱ μὲν ἡρωϊκῶν, οἱ δὲ ἰάμβων ποιηταί. ὥσπερ δὲ καὶ τὰ σπουδαῖα μάλιστα ποιητὴς Ὅμηρος ἦν· (μόνος γὰρ, οὐχ ὅτι εὖ, ἀλλ' ὅτι καὶ μιμήσεις δραματικὰς ἐποίησεν·) οὕτω καὶ τὰ τῆς κωμῳδίας σχήματα πρῶτος ὑπέδειξεν, οὐ ψόγον, ἀλλὰ τὸ γελοῖον δραματοποιήσας· ὁ γὰρ Μαργείτης ἀνάλογον ἔχει, ὥσπερ Ἰλιὰς καὶ Ὀδύσσεια πρὸς τὰς

Cap. IX ed. Tyrwh. τραγῳδίας, οὕτω καὶ οὗτος πρὸς τὰς κωμῳδίας. 10 Παραφανείσης δὲ τῆς τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας, οἱ ἐφ' ἑκατέραν τὴν ποίησιν ὁρμῶντες κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, οἱ μὲν ἀντὶ τῶν ἰάμβων, κωμῳδοποιοὶ ἐγένοντο, οἱ δὲ

tem eſt, exſtitiſſe multos. Ab Homero autem exorſis licet; quale eſt illius Margites, & huiuſmodi alia, in quibus inſuper congruens iambicum acceſſit metrum. Quamobrem etiam ἰαμβεῖον (*conviciatorium*) vocatur nunc, quia in hoc metro ἰάμβιζον (*conviciabantur*) ſe invicem. 9 Atque ex priſcis facti ſunt hi quidem heroicorum, illi vero iamborum poëtae. Quemadmodum autem in rebus ſeriis maxime poëta fuit Homerus; (unicus enim, non tantum quod recte, ſed quod etiam imitationes dramaticas fecit;) ſic & comoediae formas ſubmonſtravit primus, non vituperium, ſed ridiculum dramatice exhibens; nam Margites eadem ratione ſe habet, ut Ilias & Odyſſea ad tragoedias, ſic & ipſe ad comoedias. 10. Cum autem apparuiſſet tragoedia & comoedia, qui ad utramvis poëſin ferebantur ſecundum propriam naturam, hi quidem pro iambis comoediarum poëtae facti ſunt, illi ve-

ἀντὶ τῶν ἐπῶν, τραγῳδοδιδάσκαλοι, διὰ τὸ μείζω καὶ ἐντιμότερα τὰ σχήματα εἶναι ταῦτα ἐκείνων. 11 Τὸ μὲν οὖν ἐπισκοπεῖν, εἰ ἄρα ἔχει ἤδη ἡ τραγῳδία τοῖς εἴδεσιν ἱκανῶς, ἢ οὔ, αὐτό τε καθ' αὑτὸ κρινόμενον, καὶ πρὸς τὰ θέατρα, ἄλλος λόγος. 12 Γενομένη οὖν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοσχεδιαστικὴ, καὶ αὐτὴ καὶ ἡ κωμῳδία, ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ἐξαρχόντων τὸν διθύραμβον, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν τὰ φαλλικὰ, ἃ ἔτι καὶ νῦν ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων διαμένει νομιζόμενα, κατὰ μικρὸν ηὐξήθη, προαγόντων, ὅσον ἐγένετο φανερὸν αὐτοῖς. 13 Καὶ πολλὰς μεταβολὰς μεταβαλοῦσα ἡ τραγῳδία ἐπαύσατο, ἐπεὶ ἔσχε τὴν ἑαυτῆς φύσιν. 14 Καὶ τό, τε τῶν ὑποκριτῶν πλῆθος ἐξ ἑνὸς εἰς δύο πρῶτος Αἰσχύλος ἤγαγε, καὶ τὰ τοῦ χοροῦ ἠλάττωσε, καὶ τὸν λόγον πρωταγωνιστὴν παρεσκεύασε· τρεῖς δὲ καὶ σκηνογραφίαν Σοφοκλῆς.

Cap. X ed. Tyrwh.

ro pro epicis tragoediarum, eo quod maiores ac honoratiores formae essent hae (*comoedia & tragoedia*), quam illae (*iambi & epos*). 11 Disquirere autem, an tragoedia quoad formas suas iam perfecte satis se habeat, nec ne, tum ipsa per se spectata, tum respectu ad theatra habito, alius disputationis est. 12 Cum igitur ab initio extemporalis fuisset & ipsa & comoedia, haec quidem ab iis, qui dithyrambum exorsi sunt, illa vero ab iis, qui phallica (quae etiamnum in multis civitatibus restant legibus constituta), paullatim aucta est, producentibus, quantum ipsius fieret manifestum. 13 Et tragoedia cum multas mutationes subiisset, substitit, postquam suam ipsius naturam consecuta erat. 14 Ac numerum histrionum ex uno ad duos primus produxit Aeschylus, & partes chori minuit, & personam primarum partium instituit; tres autem (*histriones*) & scenae ornamenta Sophocles,

15 Ἔτι δὲ τὸ μέγεθος ἐκ μικρῶν μύθων καὶ λέξεως γελοίας, διὰ τὸ ἐκ σατυρικοῦ μεταβαλεῖν, ὀψὲ ἀπεσεμνύνθη· τό, τε μέτρον ἐκ τετραμέτρου ἰαμβεῖον ἐγένετο. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον τετραμέτρῳ ἐχρῶντο, διὰ τὸ σατυρικὴν καὶ ὀρχηστικωτέραν εἶναι τὴν ποίησιν. λέξεως δὲ γενομένης, αὐτὴ ἡ φύσις τὸ οἰκεῖον μέτρον εὗρε· μάλιστα γὰρ λεκτικὸν τῶν μέτρων τὸ ἰαμβεῖόν ἐστι. σημεῖον δὲ τούτου· πλεῖστα γὰρ ἰαμβεῖα λέγομεν ἐν τῇ διαλέκτῳ τῇ πρὸς ἀλλήλους· ἑξάμετρα δὲ ὀλιγάκις, καὶ ἐκβαίνοντες τῆς λεκτικῆς ἁρμονίας. 16 Ἔτι δὲ ἐπεισοδίων πλήθη, καὶ τὰ ἄλλα ὡς ἕκαστα κοσμηθῆναι λέγεται. περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτα ἔστω ἡμῖν εἰρημένα· πολὺ γὰρ ἂν ἴσως ἔργον εἴη διεξιέναι καθέκαστον.

15 Praeterea vero quoad magnitudinem ex parvis fabellis & ſermone ridiculo (propter eius ex ſatyrico (*genere*) originem), ſero in gravitatem compoſita eſt; & metrum quoque ex tetrametro iambicum evaſit. Nam primum quidem tetrametro utebantur, propterea quod ſatyrica magiſque ſaltatoria erat poëſis. Sermone autem formato, natura ipſa proprium adinvenit metrum: ex omnibus enim metris ſermoni maxime accommodatum eſt iambicum. Huius autem indicium eſt, quod plurimos verſus iambicos proferimus in ſermone mutuo; hexametros vero raro, & excedentes ſermoni familiari aptam harmoniam. 16 Praeterea vero epiſodiorum copia, & alia ſingula adornata perhibentur. Ac de his quidem tot nobis dicta ſint: magnum enim forſitan opus fuerit percenſere ſingula.

ΚΕΦ. ϛʹ.

ΠΕΡΙ ΚΩΜΩΙΔΙΑΣ· ΚΑΙ ΕΠΟΠΟΙΙΑΣ ΚΑΙ ΤΡΑΓΩΙΔΙΑΣ ΔΙΑΦΟΡΑ.

Ἡ δὲ κωμῳδία ἐστὶν, ὥσπερ εἴπομεν, μίμησις φαυλοτέρων μὲν, οὐ μέντοι κατὰ πᾶσαν κακίαν· ἀλλὰ τοῦ αἰσχροῦ, οὗ ἐστι τὸ γελοῖον μόριον. τὸ γὰρ γελοῖόν ἐστιν ἁμάρτημά τι καὶ αἶσχος ἀνώδυνον οὐ φθαρτικόν· οἷον εὐθὺς τὸ γελοῖον πρόσωπον αἰσχρόν τι καὶ διεστραμμένον ἄνευ ὀδύνης. 2 Αἱ μὲν οὖν τῆς τραγῳδίας μεταβάσεις, καὶ δι' ὧν ἐγένοντο, οὐ λελήθασιν· αἱ δὲ κωμῳδίας, διὰ τὸ μὴ σπουδιάζεσθαι ἐξ ἀρχῆς, ἔλαθον· καὶ γὰρ χορὸν κωμῳδῶν ὀψέ ποτε ὁ ἄρχων ἔδωκεν, ἀλλ' ἐθελονταὶ ἦσαν. 3 Ἤδη δὲ σχήματά τινα αὐτῆς ἐχούσης, ὀλίγοι μὲν οἱ αὐτῆς ποιηταὶ μνημονεύονται, 4 Τίς δὲ πρόσωπα ἀπέδωκεν, ἢ προ- Cap. V edd. vulg. XI ed. Tyrwh.

CAP. VI.

De comoedia, & de differentia epopoeiae & tragoediae.

Comoedia vero eſt, uti dicebamus, imitatio deteriorum quidem, non tamen quoad omne vitiorum genus; ſed eius, quod Turpe eſt, cuius Ridiculum eſt particula. Nam Ridiculum eſt error quidam & turpitudo doloris expers non exitialis; veluti ſtatim ridicula facies eſt turpe quiddam ac diſtortum ſine dolore. 2 Iam tragoediae progreſſus, & quorum opera facti ſunt, haud latuere; comoediae vero (*progreſſus*), quod non ſerio exculta fuit a principio, latuerunt; etenim chorum comoedorum ſero tandem magiſtratus dedit, ſed voluntarii erant. 3 Poſtea vero quam formas quaſdam iam nacta eſſet, pauci quidem eius poëtae commemorantur. 4 Quis autem perſonas tribuerit, aut prologos, aut nu-

λόγους, ἢ πλήθη ὑποκριτῶν, [καὶ ὅσα τοιαῦτα,] ἠγνόηται. 5 Τοῦ δε μύθους ποιεῖν Ἐπίχαρμος καὶ Φόρμις ἦρξαν. 6 Το μεν [οὖν] ἐξ ἀρχῆς ἐκ Σικελίας ἦλθε. τῶν δὲ Ἀθήνησι Κράτης πρῶτος ἦρξεν, ἀφέμενος τῆς ἰαμβικῆς ἰδέας, καθόλου ποιεῖν λόγους ἢ μύθους.

Cap. XII ed. Tyrwh. 7 Ἡ μεν οὖν ἐποποιία τῇ τραγῳδίᾳ, μέχρι μόνου μέτρου, [μετὰ λόγου] μίμησις εἶναι σπουδαίων ἠκολούθησε· τῷ δε τὸ μέτρον ἁπλοῦν ἔχειν, καὶ ἀπαγγελίαν εἶναι, ταύτῃ διαφέρουσιν· ἔτι δε τῷ μήκει· ἡ μεν γὰρ ὅτι μάλιστα πειρᾶται ὑπὸ μίαν περίοδον ἡλίου εἶναι, ἢ μικρὸν ἐξαλλάττειν· ἡ δε ἐποποιία ἀόριστος τῷ χρόνῳ, καὶ τούτῳ διαφέρει. καί τοι τὸ πρῶτον ὁμοίως ἐν ταῖς τραγῳδίαις τοῦτο ἐποίουν καὶ ἐν τοῖς ἔπεσι. 8 Μέρη δέ ἐστι τα μεν ταὐτὰ, τα δε ἴδια τῆς τραγῳδίας. διόπερ ὅστις περὶ τραγῳδίας οἶδε σπουδαίας καὶ φαύλης,

merum hiſtrionum, [& quaecunque id genus,] ignotum eſt. 5 Fabulas autem fingere Epicharmus & Phormis inceperunt. 6. A principio quidem (*fabula*) ex Sicilia venit. Eorum vero, qui Athenis orti ſunt, Crates primus incepit, abiecta iambica forma, generatim argumenta ſeu fabulas conficere. 7 Epopoeia vero tragoediae ſimilis eſt, (ſolo metro excepto,) quod ſit imitatio bonorum; quod vero metrum ſimplex habet, & narratio ſit, in eo diſcrepant; praeterea etiam longitudine: etenim haec quam maxime conatur intra unum ſolis ambitum conſiſtere, vel paullulum excedere; epopoeia vero indefinita eſt tempore, & in hoc differt. Quamquam primis temporibus ſimiliter in tragoediis hoc faciebant atque in carminibus epicis. 8 Partes autem quaedam eaedem ſunt (*utriſque*), quaedam tragoediae propriae. Quamobrem quicunque de tragoedia bona & mala iudicare novit, novit etiam de poëmate epico:

οἶδε καὶ περὶ ἐπῶν· ἃ μὲν γὰρ ἐποποιΐα ἔχει, ὑπάρχει τῇ τραγῳδίᾳ· ἃ δὲ αὐτὴ, οὐ πάντα ἐν τῇ ἐποποιΐᾳ.

ΚΕΦ. ζʹ.

ΠΕΡΙ ΤΡΑΓΩΙΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΥΤΗΣ ΜΕΡΩΝ.

Περὶ μὲν οὖν τῆς ἐν ἑξαμέτροις μιμητικῆς, καὶ περὶ κωμῳδίας, ὕστερον ἐροῦμεν· περὶ δὲ τραγῳδίας λέγωμεν, ἀπολαβόντες αὐτῆς ἐκ τῶν εἰρημένων τὸν γιγνόμενον ὅρον τῆς οὐσίας. 2 Ἔστιν οὖν τραγῳδία μίμησις πράξεως σπουδαίας καὶ τελείας, μέγεθος ἐχούσης· ἡδυσμένῳ λόγῳ χωρὶς ἑκάστῳ τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις· δρώντων, καὶ οὐ δι' ἀπαγγελίας· δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν. 3 Λέγω δὲ ἡδυσμένον μὲν λόγον τὸν ἔχοντα ῥυθμὸν καὶ ἁρμονίαν καὶ μέλος· τὸ δὲ χωρὶς τοῖς εἴδεσι τὸ διὰ μέτρων ἔνια μόνον περαίνεσθαι, καὶ πάλιν ἕτερα διὰ μέλους. 4 Ἐπεὶ δὲ πράττοντες ποιοῦν-

Cap. VI edd. vulg. XIII ed. Tyrwh.

Cap. XIV ed. Tyrwh.

quaecunque enim epopoeia habet, ea tragoediae insunt; quae autem ipsa, non omnia sunt in epopoeia.

CAP. VII.

De tragoedia eiusque partibus.

Iam de poësi hexametris imitante, & de comoedia, posterius dicemus; de tragoedia autem (*nunc*) dicamus, naturae ipsius definitionem ex ante dictis enatam assumentes. 2 Est igitur tragoedia imitatio actionis seriae & perfectae, magnitudinem (*idoneam*) habentis; sermone condito separatim unicuique formae in partibus (*diversis*); agentium, nec per narrationem; per misericordiam & metum huiusmodi affectuum purgationem efficiens. 3 Dico autem *sermonem conditum* habentem rhythmum & harmoniam & melodiam; *separatim unicuique formae* vero (*dico*), quod quaedam per metra solum perficiuntur, & rursus aliae per melodiam. 4 Quoniam autem agen-

ται τὴν μίμησιν, πρῶτον μὲν ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη τι μόριον τραγῳδίας ὁ τῆς ὄψεως κόσμος· εἶτα μελοποιΐα καὶ λέξις· ἐν τούτοις γὰρ ποιοῦνται τὴν μίμησιν. 5 Λέγω δὲ λέξιν μὲν αὐτὴν τὴν τῶν μέτρων σύνθεσιν· μελοποιΐαν δὲ, ὃ τὴν δύναμιν φανερὰν ἔχει πᾶσιν. 6 Ἐπεὶ δὲ πράξεώς ἐστι μίμησις, πράττεται δὲ ὑπό τινων πραττόντων, οὓς ἀνάγκη ποιούς τινας εἶναι κατά τε τὸ ἦθος καὶ τὴν διάνοιαν· (διὰ γὰρ τούτων καὶ τὰς πράξεις εἶναι φαμὲν ποιάς τινας·) πέφυκεν αἴτια δύο τῶν πράξεων εἶναι, διάνοια καὶ ἦθος, καὶ κατὰ ταύτας καὶ τυγχάνουσι καὶ ἀποτυγχάνουσι πάντες. 7 Ἔστι δὲ τῆς μὲν πράξεως ὁ μῦθος μίμησις. λέγω γὰρ μῦθον τοῦτον τὴν σύνθεσιν τῶν πραγμάτων· τὰ δὲ ἤθη, καθ' ἃ ποιούς τινας εἶναι φαμὲν τοὺς πράττοντας· διάνοιαν δὲ, ἐν ὅσοις λέγοντες ἀποδεικνύουσί τι, ἢ καὶ ἀποφαί-

tes imitationem faciunt, primum quidem neceſſario tragoediae pars aliqua (*erit*) ſpectaculi diſpoſitio; deinde melopoeia & elocutio: nam cum his imitationem faciunt. 5 Dico autem elocutionem ipſam metrorum compoſitionem; melopoeiam vero id, quod vim ſuam manifeſtam omnibus habet. 6 Et quoniam imitatio eſt actionis cuiuſdam; agitur vero ab agentibus quibuſdam, quos neceſſe eſt certae qualitatis eſſe & quoad mores & quoad animi ſententiam; (propter haec enim etiam actiones dicimus eſſe certae qualitatis;) a natura conſtitutae ſunt duae actionum cauſae, ſententia animi & mores; ac ſecundum has & ſcopum attingunt omnes & a ſcopo aberrant. 7 Eſt autem actionis quidem imitatio fabula. Dico enim fabulam hanc actionum compoſitionem; mores vero, ſecundum quos certae qualitatis eſſe dicimus agentes; at ſententiam animi ea omnia, in quibus loquentes demonſtrant aliquid, vel etiam opinionem enuntiant.

νονται γνώμην. 8 Ἀνάγκη οὖν, πάσης τραγῳδίας μέρη εἶναι ἓξ, καθ' ἃ ποιά τις ἐστὶν ἡ τραγῳδία· ταῦτα δ' ἐστὶν, μῦθος, καὶ ἤθη, καὶ λέξις, καὶ διάνοια, καὶ ὄψις, καὶ μελοποιΐα. 9 Οἷς μὲν γὰρ μιμοῦνται, δύο μέρη ἐστίν· ὡς δὲ μιμοῦνται, ἕν· ἃ δὲ μιμοῦνται, τρία· καὶ παρὰ ταῦτα οὐδέν. 10 Τούτοις μὲν οὖν οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν, ὡς εἰπεῖν, κέχρηνται τοῖς εἴδεσιν· * καὶ γὰρ ὄψιν ἔχει πᾶν, καὶ ἦθος, καὶ μῦθον, καὶ λέξιν, καὶ μέλος, καὶ διάνοιαν ὡσαύτως. 11 Μέγιστον δὲ τούτων ἐστὶν ἡ τῶν πραγμάτων σύστασις. ἡ γὰρ τραγῳδία μίμησίς ἐστιν οὐκ ἀνθρώπων, ἀλλὰ πράξεων, καὶ βίου, καὶ εὐδαιμονίας καὶ κακοδαιμονίας· καὶ γὰρ ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ κακοδαιμονία ἐν πράξει ἐστὶ, καὶ τὸ τέλος πρᾶξις τίς ἐστιν, οὐ ποιότης. 12 Εἰσὶ δὲ κατὰ μὲν τὰ ἤθη ποιοί τινες· κατὰ δὲ τὰς πράξεις εὐδαίμονες, ἢ

Cap. XV ed. Tyrwh.

8 Necesse igitur est, omnis tragoediae partes esse sex, secundum quas certae qualitatis est tragoedia: hae autem sunt fabula, & mores, & elocutio, & sententia, & spectaculi apparatus, & melopoeia. 9 Ea enim, quibus imitantur, partes sunt duae; id autem quomodo imitantur una; ea vero, quae imitantur, tres; & praeter has alia nulla. 10 His igitur non pauci ex poëtis, (ut ita dicam,) usi sunt formis: nam spectaculi apparatum habet omne (*drama*), & mores, & fabulam, & elocutionem, & melodiam, & sententiam similiter. 11 Maximum vero ex his est actionum constitutio. Nam tragoedia imitatio est non hominum, sed actionum, & vitae, & felicitatis atque infelicitatis: etenim felicitas & infelicitas in actione (*consistunt*), & finis (*hominis*) est actio quaedam, non qualitas. 12 Sunt autem (*homines*) secundum mores quidem certae qualitatis; at secundum actiones sunt felices, vel

τοὐναντίον. οὔκουν ὅπως τὰ ἤθη μιμήσωνται, πράττουσιν, ἀλλὰ τὰ ἤθη συμπεριλαμβάνουσι διὰ τὰς πράξεις. ὥστε τὰ πράγματα καὶ ὁ μῦθος τέλος τῆς τραγῳδίας· τὸ δὲ τέλος μέγιστον ἁπάντων ἐστίν. 13 Ἔτι ἄνευ μὲν πράξεως οὐκ ἂν γένοιτο τραγῳδία· ἄνευ δὲ ἠθῶν γένοιτ' ἄν· αἱ γὰρ τῶν νέων τῶν πλείστων ἀήθεις τραγῳδίαι εἰσὶ, καὶ ὅλως ποιηταὶ πολλοὶ τοιοῦτοι· οἷον καὶ τῶν γραφέων Ζεῦξις πρὸς Πολύγνωτον πέπονθεν. ὁ μὲν γὰρ Πολύγνωτος ἀγαθὸς ἠθογράφος· ἡ δὲ Ζεύξιδος γραφὴ οὐδὲν ἔχει ἦθος. 14 Ἔτι ἐάν τις ἐφεξῆς θῇ ῥήσεις ἠθικὰς, καὶ λέξεις καὶ διανοίας εὖ πεποιημένας, οὐ ποιήσει ὃ ἦν τῆς τραγῳδίας ἔργον, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἡ καταδεεστέροις τούτοις κεχρημένη τραγῳδία, ἔχουσα δὲ μῦθον καὶ σύστασιν πραγμάτων. 15 Παραπλήσιον γάρ ἐστι καὶ ἐπὶ τῆς γραφικῆς· εἰ γάρ τις ἐναλείψειε τοῖς καλλίστοις φαρμάκοις χύδην, οὐκ ἂν

contra. Itaque (*poëtae*) non ut mores imitentur agunt, ſed mores complectuntur per actiones. Quare actiones & fabula ſunt finis tragoediae; at finis eſt omnium maximum. 13 Praeterea ſine actione quidem nullo modo fieri poſſet tragoedia; at ſine moribus poſſet: nam recentiorum plurimorum tragoediae ſine moribus ſunt, & omnino poëtae multi huiuſmodi ſunt, veluti etiam ex pictoribus Zeuxis ad Polygnotum ſe habet. Nam Polygnotus eſt bonus pictor morum; ſed Zeuxidis pictura mores habet nullos. 14 Praeterea ſi quis ſeriatim ponat ſermones moratos, & dictiones ſententiaſque belle confectas, non efficiet, quod tragoediae erat opus; ſed multo magis tragoedia illa, quae in his magis deficiat, fabulam tamen habeat actionumque compoſitionem. 15 Nam ſimile (*quiddam*) eſt quoque in arte pictoria: ſi quis namque (*tabulam*) pigmentis pulcherrimis fuſim illeverit, non per-

ὁμοίως εὐφράνειε, καὶ λευκογραφήσας εἰκόνα. ἔστι τε μίμησις πράξεως, καὶ διὰ ταύτην μάλιστα τῶν πραττόντων. 16 Πρὸς δὲ τούτοις τὰ μέγιστα, οἷς ψυχαγωγεῖ ἡ τραγῳδία, τοῦ μύθου μέρη ἐστὶν, αἵτε περιπέτειαι καὶ ἀναγνωρίσεις. 17 Ἔτι σημεῖον, ὅτι καὶ οἱ ἐγχειροῦντες ποιεῖν πρότερον δύνανται τῇ λέξει καὶ τοῖς ἤθεσιν ἀκριβοῦν, ἢ τὰ πράγματα συνίστασθαι, οἷον καὶ οἱ πρῶτοι ποιηταὶ σχεδὸν ἅπαντες. 18 Ἀρχὴ μὲν οὖν καὶ οἷον ψυχὴ ὁ μῦθος τῆς τραγῳδίας. δεύτερον δὲ τὰ ἤθη. 19 Τρίτον δὲ ἡ διάνοια. τοῦτο δέ ἐστι τὸ λέγειν δύνασθαι τὰ ἐνόντα καὶ τὰ ἁρμόττοντα· ὅπερ ἐπὶ τῶν λόγων τῆς Πολιτικῆς καὶ Ῥητορικῆς ἔργον ἐστίν. οἱ μὲν γὰρ ἀρχαῖοι πολιτικῶς ἐποίουν λέγοντας, οἱ δὲ νῦν ῥητορικῶς. 20 Ἔστι δὲ ἦθος μὲν τὸ τοιοῦτον, ὃ δηλοῖ τὴν προαίρεσιν, ὁποῖά τις ἐστίν. διόπερ οὐκ ἔχουσιν ἦθος

inde oblectaverit, ac ſi creta imaginem delinearit. Eſt etiam imitatio actionis, & propter hanc maxime eorum, qui agunt. 16 Ad haec maximae res, quibus capit animos tragoedia, ſunt fabulae partes, peripetiae & agnitiones. 17 Praeterea id ſigno eſt, quod etiam qui aggrediuntur poëma huiuſmodi condere, prius circa elocutionem & mores excellere poſſunt, quam actiones componere, ut etiam primi poëtae fere omnes. 18 Principium igitur & quaſi anima tragoediae eſt fabula; proximo autem loco ſunt mores. 19 Tertium vero eſt ſententia. Id autem eſt dicere poſſe, quae rei inſunt & conveniunt; quod quidem in orationibus Politicae opus eſt & Rhetoricae. Nam veteres (*poëtae*) perſonas politice loquentes fingebant, hodierni vero rhetorice. 20 Sunt autem mores quidem huiuſcemodi quid, quod praeelectionem, qualis ſit, manifeſtat. Quare mores non ha-

ἔνιοι τῶν λόγων, ἐν οἷς οὐκ ἔστι δῆλον, ὅ, τι προαιρεῖται ἢ φεύγει ὁ λέγων. διάνοια δὲ, ἐν οἷς ἀποδεικνύουσί τι, ὡς ἔστιν, ἢ ὡς οὐκ ἔστιν, ἢ καθόλου τι ἀποφαίνονται. 21 Τέταρτον δὲ, τῶν μὲν λόγων ἡ λέξις· λέγω δὲ, ὥσπερ πρότερον εἴρηται, λέξιν εἶναι τὴν διὰ τῆς ὀνομασίας ἑρμηνείαν, ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμμέτρων, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν. 22 Τῶν δὲ λοιπῶν πέντε ἡ μελοποιΐα μέγιστον τῶν ἡδυσμάτων. ἡ δὲ ὄψις ψυχαγωγικὸν μὲν, ἀτεχνώτατον δὲ, καὶ ἥκιστα οἰκεῖον τῆς Ποιητικῆς· ἡ γὰρ τῆς τραγῳδίας δύναμις καὶ ἄνευ ἀγῶνος καὶ ὑποκριτῶν ἐστιν· ἔτι δὲ κυριωτέρα περὶ τὴν ἀπεργασίαν τῶν ὄψεων ἡ τοῦ σκευοποιοῦ τέχνη τῆς τῶν ποιητῶν ἐστι.

bent orationum nonnullae, in quibus non apparet, quod eligat, aut fugiat dicens. Sententia vero (*eſt*) in quibus demonſtrant quidpiam, quod ſit, aut quod non ſit; vel generatim aliquid enuntiant. 21 Quartum autem eſt orationum elocutio: voco autem, quemadmodum prius dictum eſt, elocutionem, quae per vocabula fit interpretationem; quod & in metricis & in orationibus eandem habet vim. 22 Ex reliquis vero quinque (*partibus*) melopoeia maximum eſt condimentum. Spectaculi autem apparatus ſenſum quidem delectat, eſt vero maxime artis expers, & minime proprius Poëticae; tragoediae enim vis etiam abſque repraeſentatione & hiſtrionibus valet; praeterea vero circa ſpectaculi apparatum magis verſatur ars illius, qui ſcenam inſtruit, quam poëtarum.

ΚΕΦ. ή.

ΠΟΙΑΝ ΤΙΝΑ ΔΕΙ ΤΗΝ ΣΥΣΤΑΣΙΝ ΕΙΝΑΙ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ.

Διωρισμένων δὲ τούτων λέγωμεν μετὰ ταῦτα, ποίαν τινὰ δεῖ τὴν σύστασιν εἶναι τῶν πραγμάτων, ἐπειδὴ τοῦτο καὶ πρῶτον καὶ μέγιστον τῆς τραγῳδίας ἐστί. 2 Κεῖται δ' ἡμῖν, τὴν τραγῳδίαν τελείας καὶ ὅλης πράξεως εἶναι μίμησιν ἐχούσης τι μέγεθος· ἔστι γὰρ ὅλον καὶ μηδὲν ἔχον μέγεθος. 3 Ὅλον δέ ἐστι τὸ ἔχον ἀρχὴν, καὶ μέσον, καὶ τελευτήν. ἀρχὴ δέ ἐστιν, ὃ αὐτὸ μὲν μὴ ἐξ ἀνάγκης μετ' ἄλλο ἐστί· μετ' ἐκεῖνο δ' ἕτερον πέφυκεν εἶναι ἢ γίνεσθαι. τελευτὴ δὲ τοὐναντίον, ὃ αὐτὸ μετ' ἄλλο πέφυκεν εἶναι, ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἢ ὡς ἐπιτοπολύ· μετὰ δὲ τοῦτο ἄλλο οὐδέν. μέσον δὲ, ὃ καὶ αὐτὸ μετ' ἄλλο, καὶ μετ' ἐκεῖνο ἕτερον. 4 Δεῖ ἄρα τοὺς συνεστῶτας εὖ μύθους μήθ' ὁπόθεν ἔτυχεν ἀρχε- Cap. VII edd. vulg. XVI ed. Tyrwh. VIII ed. Heins.

CAP. VIII.

Qualis esse debeat actionum compositio.

Definitis autem his dicamus deinceps, qualis esse debeat actionum compositio, quandoquidem haec & primum & maximum est in tragoedia. 2 Positum autem nobis est, tragoediam esse perfectae atque integrae actionis imitationem, habentis magnitudinem aliquam: est enim Totum etiam nullam habens magnitudinem. 3 Totum autem est, quod habet principium, & medium, & finem. Principium vero est, quod ipsum quidem non necessario post aliud est; post ipsum vero alterum quid naturâ est aut fit. Finis autem contra, quod ipsum post aliud naturâ est, aut necessario, aut ut plurimum; post ipsum autem aliud nihil. Medium vero, quod & ipsum post aliud est, & post ipsum aliud. 4 Oportet igitur bene compositas fabulas neque undecunque fors tulerit in-

σθαι, μήθ' ὅπου ἔτυχε τελευτᾷν, ἀλλὰ κεχρῆσθαι ταῖς εἰρημέναις ἰδέαις. 5 Ἔτι δ' ἐπεὶ τὸ καλὸν, καὶ ζῶον καὶ ἅπαν πρᾶγμα, ὃ συνέστηκεν ἔκ τινων, οὐ μόνον ταῦτα τεταγμένα δεῖ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ μέγεθος ὑπάρχειν μὴ τὸ τυχόν. τὸ γὰρ καλὸν ἐν μεγέθει καὶ τάξει ἐστί· διὸ οὔτε πάμμικρον ἄν τι γένοιτο καλὸν ζῶον· συγχεῖται γὰρ ἡ θεωρία ἐγγὺς τοῦ ἀναισθήτου χρόνου γινομένη· οὔτε παμμέγεθες· οὐ γὰρ ἅμα ἡ θεωρία γίνεται, ἀλλ' οἴχεται τοῖς θεωροῦσι τὸ ἓν καὶ τὸ ὅλον ἐκ τῆς θεωρίας· οἷον, εἰ μυρίων σταδίων εἴη ζῶον. 6 Ὥστε δεῖ καθάπερ ἐπὶ τῶν σωμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ἔχειν μὲν μέγεθος, τοῦτο δὲ εὐσύνοπτον εἶναι· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μύθων ἔχειν μὲν μῆκος, τοῦτο δ' εὐμνημόνευτον εἶναι. 7 Τοῦ δὲ μήκους ὅρος πρὸς μὲν τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν αἴσθησιν οὐ τῆς τέχνης ἐστίν. εἰ γὰρ

cipere, neque ubilibet terminare, ſed uti dictis formis. 5 Praeterea vero quoniam pulchrum, & animal & res quaevis, ex (*partibus*) quibuſdam compoſita, non ſolum has (*partes*) ordinatas habere oportet, verum etiam magnitudinem adeſſe non quamlibet. Nam Pulchrum in magnitudine & ordine poſitum eſt: quamobrem neque perexiguum animal eſſe poterit pulchrum; confunditur enim viſio, cum fere inſenſibili tempore fiat; neque permagnum; non enim ſimul fit viſio, ſed elabitur ſpectantibus Unum & Totum ex viſione; veluti, ſi decem millium ſtadiorum eſſet animal. 6 Propterea oportet, quemadmodum in corporibus & in animalibus, habere quidem magnitudinem, hanc vero talem, quae facile uno intuitu conſpici queat; ſic etiam in fabulis, habere quidem longitudinem, hanc vero talem, quae facile poſſit memoria comprehendi. 7 Longitudinis autem finitio reſpectu quidem habito ad repraeſentationem & ſenſum ad

ἔδει ἑκατὸν τραγῳδίας ἀγωνίζεσθαι, πρὸς κλεψύδραν ἂν ἠγωνίζοντο, ὥσπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτέ φασιν. 8 Ὁ δὲ κατ᾽ αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὅρος· ἀεὶ μὲν ὁ μείζων, μέχρι τοῦ σύνδηλος εἶναι, καλλίων ἐστὶ κατὰ τὸ μέγεθος. 9 Ὡς δὲ ἁπλῶς διορίσαντας εἰπεῖν, ἐν ὅσῳ μεγέθει κατὰ τὸ εἰκὸς, ἢ τὸ ἀναγκαῖον, ἐφεξῆς γιγνομένων, συμβαίνει εἰς εὐτυχίαν ἐκ δυστυχίας, ἢ ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταβάλλειν, ἱκανὸς ὅρος ἐστὶ τοῦ μεγέθους.

ΚΕΦ. θ′.

ΠΕΡΙ ΜΥΘΟΥ.

Μῦθος δ᾽ ἐστὶν εἷς, οὐχ ὥσπερ τινὲς οἴονται, ἐὰν περὶ ἕνα ᾖ. πολλὰ γὰρ καὶ ἄπειρα τῷ γ᾽ ἑνὶ συμβαίνει, ἐξ ὧν ἐνίων οὐδέν ἐστιν ἕν. οὕτω δὲ καὶ πράξεις Cap. VIII edd. vulg. XVII ed. Tyrwh. IX ed. Heinſ.

artem non pertinet. Si enim centum tragoedias repraeſentari oporteret, ad cleſpydram certe repraeſentarentur, quemadmodum aliquando alias etiam (*factum eſſe*) perhibent. 8 Finitio vero actionis ſecundum ipſam naturam: ſemper quidem maior (*fabula*), dummodo ſimul perſpicua ſit, pulchrior eſt quoad magnitudinem. 9 Ut autem omnino definiendo dicam, in quantacunque magnitudine ſecundum veriſimile, vel neceſſitatem, rebus ordine progredientibus, accidit in proſperam fortunam ex adverſa, vel ex proſpera in adverſam tranſire, idoneus terminus eſt magnitudinis.

CAP. IX.

De fabula.

Fabula autem eſt una, non, ut quidam putant, ſi circa unam (*perſonam*) ſit. Multa enim & infinita etiam uni alicui accidunt, ex quorum aliquibus non conficitur aliquod unum. Sic vero & actiones unius (*hominis*) mul-

ἑνὸς πολλαί εἰσιν, ἐξ ὧν μία οὐδεμία γίνεται πρᾶξις. 2 Διὸ πάντες ἐοίκασιν ἁμαρτάνειν, ὅσοι τῶν ποιητῶν Ἡρακληΐδα, Θησηΐδα, καὶ τὰ τοιαῦτα ποιήματα πεποιήκασιν. οἴονται γὰρ, ἐπεὶ εἷς ἦν ὁ Ἡρακλῆς, ἕνα καὶ τὸν μῦθον εἶναι προσήκειν. 3 Ὁ δ᾽ Ὅμηρος, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα διαφέρει, καὶ τοῦτ᾽ ἔοικε καλῶς ἰδεῖν, ἤτοι διὰ τέχνην, ἢ διὰ φύσιν. Ὀδύσσειαν γὰρ ποιῶν, οὐκ ἐποίησεν ἅπαντα, ὅσα αὐτῷ συνέβη· οἷον, πληγῆναι μὲν ἐν τῷ Παρνασσῷ, μανῆναι δὲ προσποιήσασθαι ἐν τῷ ἀγερμῷ· ὧν οὐδὲν θατέρου γενομένου ἀναγκαῖον ἦν, ἢ εἰκὸς, θάτερον γενέσθαι· ἀλλὰ περὶ μίαν πρᾶξιν οἵαν λέγομεν, τὴν Ὀδύσσειαν συνέστησεν· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν Ἰλιάδα. 4 Χρὴ οὖν, καθάπερ ἐν ταῖς ἄλλαις μιμητικαῖς ἡ μία μίμησις ἑνός ἐστιν, οὕτω καὶ τὸν μῦθον, ἐπεὶ πράξεως μίμησίς ἐστι, μιᾶς τε εἶναι, καὶ ταύτης ὅλης, καὶ τὰ μέρη συνεστάναι τῶν πραγμά-

tae ſunt, ex quibus nulla actio fit una. 2 Quamobrem peccare omnes videntur, quicunque ex poëtis Heracleida, Theſeida, & eiuſmodi poëmata fecerunt. Putant enim, quoniam unus erat Hercules, neceſſe eſſe, ut etiam fabula de eo una ſit. 3 Homerus autem, ſicut & in aliis excellit, etiam hoc videtur praeclare vidiſſe, ſive propter artem, ſeu propter naturam. Odyſſeam enim condens, non compoſuit omnia, quaecunque Ulyſſi acciderunt; (veluti, *eum accepiſſe vulnus in Parnaſſo, & ſimulaſſe inſaniam in collectione exercitus*; ex quibus, altero facto, minime neceſſarium aut veriſimile fuit, alterum factum iri;) ſed circa unam actionem, qualem dicimus, Odyſſeam compoſuit: ſimiliter vero etiam Iliadem. 4 Oportet igitur, ut in aliis (*artibus*) imitatricibus una imitatio unius rei eſt, ſic etiam fabulam, (quoniam eſt actionis imitatio,) & unius eſſe, & huius integrae, & partes

των οὕτως, ὥστε μετατιθεμένου τινὸς μέρους, ἢ ἀφαιρουμένου, [διαφέρεσθαι καὶ] κινεῖσθαι τὸ ὅλον. ὃ γὰρ προσὸν ἢ μὴ προσὸν μηδὲν ποιεῖ ἐπίδηλον, οὐδὲν μόριον τούτου ἐστί.

ΚΕΦ. ι'.

ΤΙ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΕΡΓΟΝ, ΚΑΙ ΤΙ ΔΙΑΦΕΡΕΙ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ.

Φανερὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ ὅτι οὐ τὸ τὰ γενόμενα λέγειν, τοῦτο ποιητοῦ ἔργον ἐστὶν, ἀλλ' οἷα ἂν γένοιτο, [καὶ τὰ δυνατὰ] κατὰ τὸ εἰκὸς, ἢ τὸ ἀναγκαῖον. 2 Ὁ γὰρ ἱστορικὸς καὶ ὁ ποιητὴς οὐ τῷ ἢ ἔμμετρα λέγειν, ἢ ἄμετρα, διαφέρουσιν· εἴη γὰρ ἂν τὰ Ἡροδότου εἰς μέτρα τεθῆναι, καὶ οὐδὲν ἧττον ἂν εἴη ἱστορία τις μετὰ μέτρου, ἢ ἄνευ μέτρων· ἀλλὰ τούτῳ διαφέρει, τῷ τὸν μὲν τὰ γενόμενα λέγειν, τὸν δὲ οἷα ἂν

Cap. IX edd. vulg. XVIII ed. Tyrwh. X ed. Heinſ.

rerum agendarum ſic conſtare, ut ſi qua tranſpoſita vel ablata fuerit, [diverſum fiat &] moveatur totum. Quod enim adiunctum, vel ablatum, nihil facit notabile, id nulla quoque illius (*totius*) pars eſt.

C A P. X.

Quodnam ſit poëtae munus, & quid differat Poëta ab Hiſtorico.

Manifeſtum autem (*eſt*) etiam ex iis, quae dicta ſunt, poëtae munus eſſe, non (*ea*,) quae facta ſunt, dicere, ſed qualia fieri potuerint [& poſſibilia] ſecundum veriſimile, vel neceſſarium. 2 Nam hiſtoricus & poëta, non eo, quod hic metro dicat, ille ſine metro, (*inter ſe*) differunt: (poſſet enim Herodoti opus in metra cogi; neque tamen minus hiſtoria foret cum metro, quam ſine metris:) verum hoc differunt, quod hic quidem, quae facta ſunt, dicit; ille au-

γένοιτο. 3 Διὸ καὶ φιλοσοφώτερον καὶ σπουδαιότερον ποίησις ἱστορίας ἐστίν. ἡ μὲν γὰρ ποίησις μᾶλλον τὰ καθόλου, ἡ δ᾽ ἱστορία τὰ καθ᾽ ἕκαστον λέγει. 4 Ἔστι δὲ καθόλου μὲν, τῷ ποίῳ τὰ ποῖ᾽ ἄττα συμβαίνει λέγειν, ἢ πράττειν, κατὰ τὸ εἰκὸς, ἢ τὸ ἀναγκαῖον, οὗ στοχάζεται ἡ ποίησις, ὀνόματα ἐπιτιθεμένη· τὰ δὲ καθ᾽ ἕκαστον, τί Ἀλκιβιάδης ἔπραξεν, ἢ τί ἔπαθεν. 5 Ἐπὶ μὲν οὖν τῆς κωμῳδίας ἤδη τοῦτο δῆλον γέγονεν. συστήσαντες γὰρ τὸν μῦθον διὰ τῶν εἰκότων, οὕτω τὰ τυχόντα ὀνόματα ἐπιτιθέασι, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἰαμβοποιοὶ περὶ τῶν καθ᾽ ἕκαστον ποιοῦσιν. 6 Ἐπὶ δὲ τῆς τραγῳδίας τῶν γενομένων ὀνομάτων ἀντέχονται. αἴτιον δ᾽, ὅτι πιθανόν ἐστι τὸ δυνατόν. τὰ μὲν οὖν μὴ γενόμενα οὔπω πιστεύομεν εἶναι δυνατά· τὰ δὲ γενόμενα,

tem, qualia fieri potuerint. 3 Quamobrem etiam poësis magis philosophica est, & gravior, quam historia. Nam poësis quidem magis generalia, historia vero singularia dicit. 4 Est autem generale quidem, (*fingere*,) quali (*homini*) qualia vel dicere vel agere aut pati conveniat secundum verisimile vel necessarium: ad quod collimat poësis, nomina (*personis*) imponens. Singulare vero est id, quod Alcibiades fecit, aut quod passus est. 5 Ac in comoedia quidem iam hoc perspicuum est. Postquam enim fabulam constituerunt ex verisimilibus, ita demum nomina, quaecunque libuit, imponunt; & non, sicut iambici poëtae, de (*hominibus*) singularibus faciunt versus. 6 In tragoedia vero, nominum, quae (*vere*) exstiterunt, tenaces sunt. Causa autem est, quia, quod possibile est, etiam est credibile. Ea igitur, quae facta non sunt, necdum possibilia esse credimus: quae vero facta sunt, manifestum (*est, ea*) possibilia esse; non enim fa-

φανερὸν, ὅτι δυνατά· οὐ γὰρ ἂν ἐγένετο, εἰ ἦν ἀδύνατα. 7 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἐνίαις μὲν ἓν ἢ δύο τῶν γνωρίμων ἐστὶν ὀνομάτων, τὰ δὲ ἄλλα πεποιημένα· ἐν ἐνίαις δὲ οὐθέν· οἷον ἐν τῷ Ἀγάθωνος Ἄνθει. ὁμοίως γὰρ ἐν τούτῳ τάτε πράγματα καὶ τὰ ὀνόματα πεποίηται, καὶ οὐδὲν ἧττον εὐφραίνει. 8 Ὥστ' οὐ πάντως εἶναι ζητητέον τῶν παραδεδομένων μύθων, περὶ οὓς αἱ τραγῳδίαι εἰσὶν, ἀντέχεσθαι. καὶ γὰρ γελοῖον τοῦτο ζητεῖν· ἐπεὶ καὶ τὰ γνώριμα ὀλίγοις γνώριμά ἐστιν, ἀλλ' ὅμως εὐφραίνει πάντας. 9 Δῆλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι τὸν ποιητὴν μᾶλλον τῶν μύθων εἶναι δεῖ ποιητὴν, ἢ τῶν μέτρων, ὅσῳ ποιητὴς κατὰ τὴν μίμησίν ἐστι. μιμεῖται δὲ τὰς πράξεις. κἂν ἄρα συμβῇ γενόμενα ποιεῖν, οὐδὲν ἧττον ποιητής ἐστι· τῶν γὰρ γενομένων ἔνια οὐδὲν κωλύει τοιαῦτα εἶναι, οἷα ἂν εἰκὸς γε-

ἑta fuiſſent, ſi impoſſibilia eſſent. 7 Sed tamen etiam in tragoediis quibuſdam quidem unum aut duo adhibentur nota nomina; reliqua vero ficta ſunt; in quibuſdam autem nullum (*notum nomen adhibetur*), ut in Agathonis Flore: in hac enim & res, & nomina, pariter ficta ſunt; & nihilo minus oblectat. 8 Itaque non omnino ſtudendum eſt, ut fabularum traditarum, de quibus tragoediae exſtant, tenaces ſimus. Etenim ridiculum eſt huic ſtudere: ſiquidem etiam, quae nota ſunt, paucis nota ſunt, & tamen oblectant omnes. 9. Perſpicuum igitur ex his (*eſt*), quod poëtam magis fabularum artificem eſſe oportet quam metrorum, quandoquidem poëta eſt ſecundum imitationem: imitatur autem actiones. Quamvis igitur contingat, eum quae facta ſunt confingere, nihilo minus poëta eſt: eorum enim quae facta ſunt, quaedam nihil prohibet talia eſſe, qualia veriſimile eſt facta

νέσθαι καὶ δυνατὰ γενέσθαι, καθ' ὃ ἐκεῖνος αὐτῶν ποιητής ἐστι. 10. Τῶν δὲ [ἁπλῶν] μύθων καὶ πράξεων αἱ ἐπεισοδιώδεις εἰσὶ χείρισται. λέγω δ' ἐπεισοδιώδη μῦθον, ἐν ᾧ τὰ ἐπεισόδια μετ' ἄλληλα οὔτ' εἰκὸς, οὔτ' ἀνάγκη εἶναι. τοιαῦται δὲ ποιοῦνται, ὑπὸ μὲν τῶν φαύλων ποιητῶν δι' αὐτοὺς, ὑπὸ δὲ τῶν ἀγαθῶν διὰ τοὺς ὑποκριτάς. ἀγωνίσματα γὰρ ποιοῦντες, καὶ παρὰ τὴν δύναμιν παρατείνοντες [μῦθον], πολλάκις

Cap. XIX ed. Tyrwh. διαστρέφειν ἀναγκάζονται τὸ ἐφεξῆς. 11 Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον τελείας ἐστὶ πράξεως ἡ μίμησις, ἀλλὰ καὶ φοβερῶν καὶ ἐλεεινῶν· ταῦτα δὲ γίνεται μάλιστα τοιαῦτα, ὅταν γένηται παρὰ τὴν δόξαν, καὶ μᾶλλον, ὅταν δι' ἄλληλα· τὸ γὰρ θαυμαστὸν οὕτως ἕξει μᾶλλον, ἢ εἰ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου καὶ τῆς τύχης· ἐπεὶ καὶ τῶν ἀπὸ τύχης ταῦτα θαυμασιώτατα δοκεῖ, ὅσα ὥσπερ ἐπίτη-

fuiſſe, & poſſibilia fieri; quo nomine ille eorundem eſt poëta. 10 [Simplicium] fabularum vero & actionum, epiſodicae ſunt deterrimae. Epiſodicam autem fabulam dico, in qua epiſodia ſe invicem conſequi, neque veriſimile, neque neceſſarium (*eſt*). Tales autem (*fabulae*) conficiuntur, a malis quidem poëtis ob ipſorum (*inſcitiam*); a bonis autem, propter hiſtriones. Certamina enim ineuntes, & [fabulam] ultra quam par eſt extendentes, ſaepenumero diſtorquere coguntur rerum ſeriem. 11 Quoniam vero imitatio (*tragica*) non ſolum eſt perfectae actionis (*imitatio*), ſed etiam terribilium & miſerabilium; haec autem praecipue fiunt talia, cum praeter opinionem accidunt, & magis etiam, cum alterum (*fit*) propter alterum: ita enim plus admirationis habebunt, quam ſi caſu & fortuna (*fierent*); ſiquidem etiam ex iis, quae fortuna (*fiunt*), haec maxime admirabilia videntur, quaecunque tanquam ex induſtria videntur fuiſſe fa-

δες φαίνεται γεγονέναι· οἷον, ὡς ὁ ἀνδριὰς ὁ τοῦ Μίτυος ἐν Ἄργει ἀπέκτεινε τὸν αἴτιον τοῦ θανάτου τῷ Μίτυϊ, θεωροῦντι ἐμπεσών· ἔοικε γὰρ τὰ τοιαῦτα οὐκ εἰκῇ γενέσθαι. ὥστε ἀνάγκη, τοὺς τοιούτους εἶναι καλλίους μύθους.

ΚΕΦ. ια΄.

ΜΥΘΩΝ ΔΙΑΦΟΡΑ.

Εἰσὶ δὲ τῶν μύθων οἱ μὲν ἁπλοῖ, οἱ δὲ πεπλεγμένοι. καὶ γὰρ αἱ πράξεις, ὧν μιμήσεις οἱ μῦθοί εἰσιν, ὑπάρχουσιν εὐθὺς οὖσαι τοιαῦται. 2 Λέγω δὲ ἁπλῆν μὲν πρᾶξιν, ἧς γενομένης, ὥσπερ ὥρισται, συνεχοῦς καὶ μιᾶς, ἄνευ περιπετείας ἢ ἀναγνωρισμοῦ ἡ μετάβασις γίνεται· πεπλεγμένην δὲ, ἐξ ἧς μετὰ ἀναγνωρισμοῦ, ἢ περιπετείας, ἢ ἀμφοῖν, ἡ μετάβασίς ἐστι. 3 Ταῦτα δὲ δεῖ γίνεσθαι ἐξ αὐτῆς τῆς συστάσεως τοῦ μύθου, ὥστε ἐκ τῶν προγεγενημένων συμβαίνειν, ἢ ἐξ ἀνάγ-

Cap. X edd. vulg. XX ed. Tyrwh. XI ed. Heinf.

cta: (veluti, quod ftatua Mityis Argis eum, qui caufa interitus Mityi fuerat, interfecit, fpectanti incidens: videntur enim talia non temere effe facta:) itaque neceffe (*eft*) tales fabulas pulchriores effe.

CAP. XI.

De fabularum differentia.

Ex fabulis autem aliae quidem fimplices funt; aliae autem, implexae: nam & actiones, quarum imitationes funt fabulae, ipfae per fe funt tales. 2 Appello autem Simplicem quidem actionem, qua, uti definitum eft, continua & una peracta, fine peripetia aut agnitione tranfitus fit; Implexam vero, ex qua cum agnitione aut peripetia, aut ambabus, eft tranfitus. 3 Exfiftere autem haec debent ex ipfa compofitione fabulae, adeo ut ex anteactis, five neceffario, five fecundum verifimile, ac-

κης, ἢ κατὰ τὸ εἰκὸς, γίγνεσθαι ταῦτα. διαφέρει γὰρ πολὺ, γίγνεσθαι τάδε διὰ τάδε, ἢ μετὰ τάδε.

ΚΕΦ. ιβ'.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΕΩΣ.

Cap. XI edd. vulg. XXI ed. Tyrwh. XII ed. Heinf.

Ἔστι δὲ περιπέτεια μὲν ἡ εἰς τὸ ἐναντίον τῶν πραττομένων μεταβολὴ, καθάπερ εἴρηται· καὶ τοῦτο δὲ, ὥσπερ λέγομεν, κατὰ τὸ εἰκὸς, ἢ ἀναγκαῖον. 2 Ὥσπερ ἐν τῷ Οἰδίποδι, ἐλθὼν, ὡς εὐφρανῶν τὸν Οἰδίπουν καὶ ἀπαλλάξων τοῦ πρὸς τὴν μητέρα φόβου, δηλώσας, ὅστις ἦν, τοὐναντίον ἐποίησε· καὶ ἐν τῷ Λυγκεῖ, ὁ μὲν ἀγόμενος, ὡς ἀποθανούμενος, ὁ δὲ Δαναὸς ἀκολουθῶν, ὡς ἀποκτενῶν, τὸν μὲν συνέβη ἐκ τῶν πεπραγμένων ἀποθανεῖν, τὸν δὲ σωθῆναι. 3 Ἀναγνώρισις δ' ἐστὶν, ὥσπερ καὶ τοὔνομα σημαίνει, ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν μεταβολὴ, ἢ εἰς φιλίαν, ἢ εἰς ἔχθραν, τῶν πρὸς εὐ-

Cap. XXII ed. Tyrwh.

cidat ut haec fiant. Multum enim intereft, (*utrum*) haec propter haec fiant, an poft haec (*tantum*).

CAP. XII.

De peripetia & agnitione.

Eft autem Peripetia, eorum, quae aguntur, in contrarium mutatio, ut dictum eft; atque hoc quidem, uti dicimus, fecundum verifimile, aut neceffarium. 2 Velut, in Oedipo, adveniens nuntius, tanquam laetitiam allaturus Oedipo, eumque metu circa matrem liberaturus, cum declaraffet quifnam effet, contrarium effecit. Et in Lynceo, cum hic quidem duceretur ut moriturus, Danaus autem fequeretur ut interfecturus, huic quidem accidit ex anteactis, mori; illi autem, fervari. 3 Agnitio autem eft, ut etiam nomen fignificat, ex ignorantia in cognitionem mutatio, five ad amicitiam tendens, five ad fimultatem, inter eos, qui ad felicitatem vel ad in-

τυχίαν ἢ δυστυχίαν ὡρισμένων. 4 Καλλίστη δὲ ἀναγνώρισις, ὅταν ἅμα περιπέτειαι γίνωνται, ὡς ἔχει ἐν τῷ Οἰδίποδι. 5 Εἰσὶ μὲν οὖν καὶ ἄλλαι ἀναγνωρίσεις· καὶ γὰρ πρὸς ἄψυχα καὶ τὰ τυχόντα ἐστὶν ὅτε, ὥσπερ εἴρηται, συμβαίνει· καὶ, εἰ πέπραγέ τις, ἢ μὴ πέπραγεν, ἐστὶν ἀναγνωρίσαι· ἀλλ' ἡ μάλιστα τοῦ μύθου, καὶ ἡ μάλιστα τῆς πράξεως, ἡ εἰρημένη ἐστίν. 6 Ἡ γὰρ τοιαύτη ἀναγνώρισις καὶ περιπέτεια ἢ ἔλεον ἕξει, ἢ φόβον· οἵων πράξεων ἡ τραγῳδία μίμησις ὑπόκειται. 7 Ἔτι δὲ καὶ τὸ ἀτυχεῖν καὶ τὸ εὐτυχεῖν ἐπὶ τῶν τοιούτων συμβήσεται. 8 Ἐπεὶ δὴ ἡ ἀναγνώρισις τινῶν ἐστιν ἀναγνώρισις· ἡ μὲν θατέρου πρὸς τὸν ἕτερον μόνον, ὅταν ᾖ δῆλος τίς ἐστιν· ὅτε δ' ἀμφοτέρους δεῖ ἀναγνωρίσαι· οἷον, ἡ μὲν Ἰφιγένεια τῷ Ὀρέστῃ ἀνεγνωρίσθη ἐκ [τῆς πέμψεως] τῆς ἐπιστολῆς· ἐκείνῳ δὲ πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν ἄλλης ἔδει

felicitatem defignati funt. 4 Pulcherrima vero agnitio (*eft*), cum peripetiae fimul fiunt; ficut (*illa*) in Oedipo. 5 Ac funt quidem etiam aliae agnitiones: nam & circa res inanimatas, atque alia quaelibet aliquando, uti dictum eft, contingit agnitio; &, utrum (*quidpiam*) fecerit aliquis, an non fecerit, licet agnofcere: fed, quae maxime propria eft fabulae & actionis, (*eft ea*,) quae dicta eft. 6 Talis enim agnitio ac peripetia vel mifericordiam excitabit vel metum; qualium actionum tragoedia (*effe*) imitatio fupponitur. 7. Praeterea autem infelicitas & felicitas in talibus agnitionibus confequetur. 8 Quoniam vero agnitio, quorundam eft agnitio; agnitiones aliae quidem funt alterutrius folum refpectu alterius, ubi alter manifeftus eft quis fit: aliquando autem ambos oportet (*fe invicem*) agnofcere; velut Iphigenia quidem ab Orefte agnita eft ex miffione epiftolae; fed illi, adverfus Iphi-

Cap. XII edd. vulg. XXIII ed. Tyrwh. XIV ed. Heins.

ἀναγνωρίσεως. 9 Δύο μὲν οὖν τοῦ μύθου μέρη περὶ ταῦτ' ἐστὶ, περιπέτεια καὶ ἀναγνώρισις· τρίτον δὲ, πάθος. 10 Τούτων δὲ περιπέτεια μὲν καὶ ἀναγνώρισις εἴρηται. πάθος δέ ἐστι πρᾶξις φθαρτικὴ ἢ ὀδυνηρά· οἷον οἵτε ἐν τῷ φανερῷ θάνατοι, καὶ αἱ περιωδυνίαι, καὶ τρώσεις, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

ΚΕΦ. ιγ'.

ΜΕΡΗ ΤΡΑΓΩΙΔΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΟΣΟΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ Α ΔΙΑΙΡΕΙΤΑΙ ΚΕΧΩΡΙΣΜΕΝΑ.

Cap. XXIV ed. Tyrwh. VII ed. Heins.

Μέρη μὲν οὖν τραγῳδίας, οἷς μὲν ὡς εἴδεσι δεῖ χρῆσθαι, πρότερον εἴπομεν· κατὰ δὲ τὸ ποσὸν, καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται κεχωρισμένα, τάδε ἐστί· Πρόλογος, Ἐπεισόδιον, Ἔξοδος, Χορικόν· καὶ τούτου τὸ μὲν Πάροδος, τὸ δὲ Στάσιμον. 2 Κοινὰ μὲν οὖν ἁπάντων ταῦτα· ἴδια δὲ τὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ Κόμμοι.

geniam, alia opus fuit agnitione. 9 Duae igitur fabulae partes circa haec ſunt, peripetia & agnitio: tertia vero (*eſt*) actio affectus commovens. 10 Atque ex his quidem, peripetia & agnitio expoſitae ſunt. Eſt autem Actio affectus commovens ea, quae mortem aut graves dolores affert; veluti, quae in aperto (*fiunt*) caedes, & cruciatus, & vulnera, & quaecunque id genus.

CAP. XIII.

De partibus tragoediae ſecundum quantitatem, & in quasnam ſeparatas dividitur.

Partes igitur tragoediae, quibus tanquam formis utendum eſt, prius diximus: at ſecundum quantitatem, & in quas dividitur ſeparatas, (*partes*) hae ſunt: Prologus, Epiſodium, Exodus, Choricum; & huius (*Chorici,*) una quidem pars Parodus, altera vero Staſimon. 2 Atque hae quidem communes (*ſunt tragoediarum*) omnium; propriae vero (*quarundam ſunt*), e ſcena (*cantus*), & Κόμμοι (*ſi-*

3 Ἔστι δὲ Πρόλογος μὲν μέρος ὅλον τραγῳδίας τὸ πρὸ χοροῦ Παρόδου. 4 Ἐπεισόδιον δὲ μέρος ὅλον τραγῳδίας τὸ μεταξὺ ὅλων χορικῶν μελῶν. 5 Ἔξοδος δὲ μέρος ὅλον τραγῳδίας, μεθ' ὃ οὐκ ἔστι χοροῦ μέλος. 6 Χορικοῦ δὲ Πάροδος μὲν ἡ πρώτη λέξις ὅλου χοροῦ· Στάσιμον δὲ μέλος χοροῦ τὸ ἄνευ ἀναπαίστου καὶ τροχαίου. 7 Κόμμος δὲ θρῆνος κοινὸς χοροῦ καὶ ἀπὸ σκηνῆς. 8 [Μέρη μὲν οὖν τραγῳδίας, οἷς μὲν δεῖ χρῆσθαι, πρότερον εἴρηται· κατὰ δὲ τὸ ποσὸν, καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται κεχωρισμένα, ταῦτ' ἐστίν.]

ΚΕΦ. ιδʹ.

ΩΝ ΔΕΙ ΣΤΟΧΑΖΕΣΘΑΙ, ΚΑΙ Α ΔΕΙ ΕΥΛΑΒΕΙΣΘΑΙ ΣΥΝΙΣΤΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΜΥΘΟΥΣ· ΚΑΙ ΠΟΘΕΝ ΕΣΤΑΙ ΤΟ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΙΔΙΑΣ ΕΡΓΟΝ.

Cap. XIII edd. vulg. XXV ed. Tyrwh. XVI ed. Heinſ.

Ὧν δὲ δεῖ στοχάζεσθαι, καὶ ἃ δεῖ εὐλαβεῖσθαι

ve planctus.) 3 Ac Prologus quidem, eſt pars integra tragoediae, quae praecedit Parodum chori. 4 Epiſodium autem, pars integra tragoediae, quae (*interiecta eſt*) inter cantus totius chori. 5 Exodus vero, pars integra tragoediae, poſt quam non eſt chori cantus. 6 Chorici autem, Parodus quidem, eſt prima oratio chori totius; Staſimon vero, cantus chori, qui (*fit*) ſine anapaeſto & trochaeo. 7. At Commus (*eſt*) communis lamentatio chori & (*hiſtrionum*) e ſcena. 8 [Partes igitur tragoediae, quibus, (*ut formis,*) utendum eſt, prius ſunt expoſitae; ſecundum autem quantitatem, & in quas ipſa dividitur ſeparatas, hae ſunt.]

CAP. XIV.

Quaenam ſint ſpectanda & cavenda in componendis fabulis, & quomodo perficiatur tragoediae opus.

Quae vero oportet ſpectare, & quae oportet cavere,

συνίσταντας τοὺς μύθους, καὶ πόθεν ἔσται τὸ τῆς τραγῳδίας ἔργον, ἐφεξῆς ἂν εἴη λεκτέον τοῖς νῦν εἰρημένοις.

Cap. XIV ed. Heinf. 2 Ἐπειδὴ οὖν δεῖ τὴν σύνθεσιν εἶναι τῆς καλλίστης τραγῳδίας μὴ ἁπλῆν, ἀλλὰ πεπλεγμένην, καὶ ταύτην φοβερῶν καὶ ἐλεεινῶν εἶναι μιμητικήν· (τοῦτο γὰρ ἴδιον τῆς τοιαύτης μιμήσεώς ἐστι·) πρῶτον μὲν δῆλον, ὅτι οὔτε τοὺς ἐπιεικεῖς ἄνδρας δεῖ μεταβάλλοντας φαίνεσθαι ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν· (οὐ γὰρ φοβερὸν, οὐδὲ ἐλεεινὸν τοῦτο, ἀλλὰ μιαρόν ἐστιν·) οὔτε τοὺς μοχθηροὺς ἐξ ἀτυχίας εἰς εὐτυχίαν· (ἀτραγῳδότατον γὰρ τοῦτό ἐστι πάντων· οὐδὲν γὰρ ἔχει, ὧν δεῖ· οὔτε γὰρ φιλάνθρωπον, οὔτε ἐλεεινὸν, οὔτε φοβερόν ἐστιν·) οὐδ' αὖ τὸν σφόδρα πονηρὸν ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταπίπτειν· (τὸ μὲν γὰρ φιλάνθρωπον ἔχοι ἂν ἡ τοιαύτη σύστασις, ἀλλ' οὔτε ἔλεον, οὔτε φόβον· ὁ μὲν

dum conftituimus fabulas, & unde perficietur tragoediae opus, neceffe eft ut dicamus poft illa, quae iam dicta funt. 2 Quoniam igitur conftitutionem pulcherrimae tragoediae oportet effe, non fimplicem, fed implexam; eamque terribilium & miferabilium imitatricem: (hoc enim proprium huiufmodi eft imitationis:) primum quidem manifeftum (*eft*), neque probos viros confpici debere mutata vice tranfeuntes ex felicitate in infelicitatem: (hoc enim non terribile (*eft*) nec miferabile, fed deteftabile:) neque improbos, ex infelicitate in felicitatem: (hoc enim maxime a tragoedia alienum (*eft*); quia nihil habet eorum omnium, quorum opus eft; neque enim humanitatis fenfum tangit, nec miferabile eft, nec terribile:) neque rurfus valde improbum ex felicitate in infelicitatem tranfire: (nam quod humanitatis fenfum tangat, habebit hoc quidem forfan talis conftitutio; fed neque mifericordiam, nec metum; illa enim

γὰρ περὶ τὸν ἀνάξιόν ἐστι δυστυχοῦντα, ὁ δὲ περὶ τὸν ὅμοιον· ἔλεος μὲν, περὶ τὸν ἀνάξιον· φόβος δὲ, περὶ τὸν ὅμοιον· ὥστε οὔτε ἐλεεινὸν, οὔτε φοβερὸν ἔσται τὸ συμβαῖνον.) 3 Ὁ μεταξὺ ἄρα τούτων λοιπός. ἔστι δὲ τοιοῦτος, ὁ μήτε ἀρετῇ διαφέρων καὶ δικαιοσύνῃ, μήτε διὰ κακίαν καὶ μοχθηρίαν μεταβάλλων εἰς τὴν δυστυχίαν, ἀλλὰ δι' ἁμαρτίαν τινὰ τῶν ἐν μεγάλῃ δόξῃ ὄντων καὶ εὐτυχίᾳ· οἷον, Οἰδίπους καὶ Θυέστης, καὶ οἱ ἐκ τῶν τοιούτων γενῶν ἐπιφανεῖς ἄνδρες. 4 Ἀνάγκη ἄρα τὸν καλῶς ἔχοντα μῦθον ἁπλοῦν εἶναι μᾶλλον, ἢ διπλοῦν, ὥσπερ τινές φασι, καὶ μεταβάλλειν οὐκ εἰς εὐτυχίαν ἐκ δυστυχίας, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν, μὴ διὰ μοχθηρίαν, ἀλλὰ δι' ἁμαρτίαν μεγάλην, ἢ οἵου εἴρηται, ἢ βελτίονος μᾶλλον, ἢ χείρονος. 5 Σημεῖον δὲ καὶ τὸ γιγνόμενον. πρὸ τοῦ μὲν

Cap. XXVI ed. Tyrwh.

eſt circa eum qui immerito infeliciter agit; hic vero, circa ſimilem; miſericordia quidem circa immerentem, metus autem circa ſimilem. Quare nec miſerabilis, nec terribilis erit talis eventus.) 3 Reſtat igitur, qui inter hos interiectus eſt. Is autem talis eſt, qui neque virtute eminet & iuſtitia; neque propter malitiam & improbitatem in infelicitatem tranſit, ſed propter errorem aliquem eorum qui in magna gloria & felicitate ſiti ſunt: veluti, Oedipus, & Thyeſtes, & ceteri ex talibus familiis illuſtres viri. 4 Neceſſe ergo eſt, egregie (*ſe*) habentem fabulam, eſſe ſimplicem magis, quam duplicem, ut aiunt nonnulli, & mutare non in felicitatem ex infelicitate, ſed contra, ex felicitate in infelicitatem; non propter improbitatem, ſed propter errorem magnum, ſive talis (*viri*) qualem dixi, ſive melioris potius, quam peioris. 5 Huius autem indicium (*eſt*) etiam id, quod

γὰρ οἱ ποιηταὶ τοὺς τυχόντας μύθους ἀπηρίθμουν· νῦν δὲ περὶ ὀλίγας οἰκίας αἱ κάλλισται τραγῳδίαι συντίθενται· οἷον περὶ Ἀλκμαίωνα, καὶ Οἰδίπουν, καὶ Ὀρέστην, καὶ Μελέαγρον, καὶ Θυέστην, καὶ Τήλεφον, καὶ ὅσοις ἄλλοις συμβέβηκεν ἢ παθεῖν δεινὰ, ἢ ποιῆσαι. 6 Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὴν τέχνην καλλίστη τραγῳδία ἐκ ταύτης τῆς συστάσεώς ἐστι. 7 Διὸ καὶ οἱ Εὐριπίδη ἐγκαλοῦντες τὸ αὐτὸ ἁμαρτάνουσιν, ὅτι τοῦτο δρᾷ ἐν ταῖς τραγῳδίαις, καὶ πολλαὶ αὐτοῦ εἰς δυστυχίαν τελευτῶσι. τοῦτο γάρ ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται, ὀρθόν. σημεῖον δὲ μέγιστον· ἐπὶ γὰρ τῶν σκηνικῶν ἀγώνων τραγικώταται αἱ τοιαῦται φαίνονται, ἂν κατορθωθῶσι· καὶ ὁ Εὐριπίδης, εἰ καὶ τὰ ἄλλα μὴ εὖ οἰκονομεῖ, ἀλλὰ τραγικώτατός γε τῶν ποιητῶν φαίνεται. 8 Δευτέρα δ' ἡ πρώτη λεγομένη ὑπό τινων ἐστὶν ἡ δι-

quotidie fit. Nam ab initio quidem poëtae quaslibet fabulas recenſebant; nunc vero circa paucas familias pulcherrimae componuntur tragoediae; velut, circa Alcmaeonem, & Oedipum, & Oreſtem, & Meleagrum, & Thyeſtem, & Telephum, & quibuſcunque aliis accidit aut gravia pati, aut facere. 6 Quae igitur, quoad artem, pulcherrima eſt tragoedia, ex hac eſt conſtitutione. 7 Quamobrem etiam peccant, qui Euripidi id ipſum obiiciunt, quod hoc in tragoediis facit, & multae ipſius (*tragoediae*) in infelicitatem deſinunt. Hoc enim eſt, uti diximus, rectum. Indicium autem huius maximum eſt, quod in repraeſentationibus ſcenicis tales (*tragoediae*) maxime tragicae apparent, ſi bene peragantur: & Euripides, etiamſi alia parum recte diſponat, tamen ex poëtis maxime tragicus ſaltem apparet. 8 Secunda vero (*quoad pulchritudinem tragoedia*) eſt, quae a quibuſdam prima dici-

πλὴν τε τὴν σύστασιν ἔχουσα, καθάπερ ἡ Ὀδύσσεια, καὶ τελευτῶσα ἐξ ἐναντίας τοῖς βελτίοσι καὶ χείροσι. 9 Δοκεῖ δὲ εἶναι πρώτη διὰ τὴν τῶν θεατῶν ἀσθένειαν. ἀκολουθοῦσι γὰρ οἱ ποιηταὶ κατ' εὐχὴν ποιοῦντες τοῖς θεαταῖς. 10 Ἔστι δὲ οὐχ αὕτη ἀπὸ τραγῳδίας ἡδονή, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς κωμῳδίας οἰκεία· ἐκεῖ γάρ, ἂν οἱ ἔχθιστοι ὦσιν ἐν τῷ μύθῳ, οἷον Ὀρέστης καὶ Αἴγισθος, φίλοι γενόμενοι ἐπὶ τελευτῆς ἐξέρχονται, καὶ ἀποθνήσκει οὐδεὶς ὑπ' οὐδενός.

ΚΕΦ. ιέ.

ΤΟ ΦΟΒΕΡΟΝ ΚΑΙ ΕΛΕΕΙΝΟΝ ΠΩΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΕΤΑΙ.

Ἔστι μὲν οὖν τὸ φοβερὸν καὶ ἐλεεινὸν ἐκ τῆς ὄψεως γίνεσθαι. ἔστι δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συστάσεως τῶν πραγμάτων, ὅπερ ἐστὶ πρότερον, καὶ ποιητοῦ ἀμείνονος. 2 Δεῖ γὰρ καὶ ἄνευ τοῦ ὁρᾷν οὕτω συνεστάναι τὸν Cap. XIV edd. vulg. XXVII ed. Tyrwh. XV ed. Heinf.

tur, quae duplicem habet conftitutionem, (ficut *Homeri* Odyffea,) & contraria ratione definit melioribus & peioribus. 9 Videtur autem effe prima, propter fpectatorum imbecillitatem. Nam poëtae fpectatoribus obfequuntur, ad vota (*eorum*) poëmata confcribentes. 10 Haec autem non ea eft voluptas, quae e tragoedia (*nafcitur*), fed magis comoediae propria: ibi enim, fi qui inimiciffimi fuerint in fabula, velut Oreftes atque Aegifthus, amici tandem facti e fcena exeunt, nec quifquam a quoquam occiditur.

CAP. XV.

Terribile & miferabile quo pacto efficiatur.

Ac terribile quidem & miferabile ex adfpectu nafci poteft: poteft vero etiam ex ipfa rerum compofitione; quod potius eft, & poëtae melioris (*opus*). 2 Oportet enim, (etiam fublato adfpectu,) fabulam fic conftitutam effe,

μῦθον, ὥστε τὸν ἀκούοντα τὰ πράγματα γινόμενα καὶ φρίττειν καὶ ἐλεεῖν ἐκ τῶν συμβαινόντων· ἅπερ ἂν πάθοι τις ἀκούων τὸν τοῦ Οἰδίποδος μῦθον. 3 Τὸ δὲ διὰ τῆς ὄψεως τοῦτο παρασκευάζειν ἀτεχνότερον, καὶ χορηγίας δεόμενόν ἐστιν. 4 Οἱ δὲ μὴ τὸ φοβερὸν διὰ τῆς ὄψεως, ἀλλὰ τὸ τερατῶδες μόνον παρασκευάζοντες, οὐδὲν τραγῳδίᾳ κοινωνοῦσιν· οὐ γὰρ πᾶσαν δεῖ ζητεῖν ἡδονὴν ἀπὸ τραγῳδίας, ἀλλὰ τὴν οἰκείαν. 5 Ἐπεὶ δὲ τὴν ἀπὸ ἐλέου καὶ φόβου διὰ μιμήσεως δεῖ ἡδονὴν παρασκευάζειν τὸν ποιητὴν, φανερὸν, ὡς τοῦτο ἐν τοῖς πράγμασιν ἐμποιητέον. 6 Ποῖα οὖν δεινὰ, ἢ ποῖα οἰκτρὰ φαίνεται τῶν συμπιπτόντων, λάβωμεν. 7 Ἀνάγκη δὲ, ἢ φίλων εἶναι πρὸς ἀλλήλους τὰς τοιαύτας πράξεις, ἢ ἐχθρῶν, ἢ μηδετέρων. 8 Ἂν μὲν οὖν ἐχθρὸς ἐχθρὸν ἀποκτείνῃ, οὐδὲν ἐλεεινὸν οὔτε ποιῶν, οὔτε μέλλων δεί-

ut, qui tantum audit res, quae aguntur, & horreat, & misereatur, ex ipsis casibus; qualia utique patiatur aliquis, Oedipi fabulam audiens. 3 Hoc autem per visionem apparare, & artificii magis expers est, & suppeditatione aliena indiget. 4 Qui vero per adspectum, non id quod terribile est, sed quod monstrosum tantum, apparant, nihil commune habent cum tragoedia: non enim omnem a tragoedia oportet voluptatem exspectare, sed quae eius propria est. 5 Quoniam vero poëtam oportet voluptatem eam, quae ex miseratione metuque oritur, per imitationem apparare; manifestum est, rebus ipsis inserendum hoc esse. 6 Ex iis igitur, quae accidunt, qualia terribilia, & qualia miserabilia appareant, iam ponamus. 7 Necesse autem est, huiusmodi actiones aut amicorum esse (*hominum*) inter sese, aut inimicorum, aut neutrorum. 8 Si igitur inimicus inimicum occiderit, nihil miserabile, neque dum hoc facit, neque

κνυσι, πλὴν κατ' αὐτὸ τὸ πάθος. οὐδ' ἂν μηδετέρως ἔχοντες. 9 Ὅταν δ' ἐν ταῖς φιλίαις ἐγγένηται τὰ πάθη· οἷον εἰ ἀδελφὸς ἀδελφὸν, ἢ υἱὸς πατέρα, ἢ μήτηρ υἱὸν, ἢ υἱὸς μητέρα ἀποκτείνῃ, ἢ μέλλῃ, ἢ τοιοῦτόν τι ἄλλο δρᾷ· ταῦτα ζητητέον. 10 Τοὺς μὲν οὖν παρειλημμένους μύθους λύειν οὐκ ἔστι· λέγω δὲ, οἷον τὴν Κλυταιμνήστραν ἀποθανοῦσαν ὑπὸ τοῦ Ὀρέστου, καὶ τὴν Ἐριφύλην ὑπὸ τοῦ Ἀλκμαίωνος. 11 Αὐτὸν δὲ εὑρίσκειν δεῖ, καὶ τοῖς παραδεδομένοις χρῆσθαι καλῶς. τὸ δὲ καλῶς τί λέγομεν, εἴπωμεν σαφέστερον. 12 Ἔστι μὲν γὰρ οὕτω γίνεσθαι τὴν πρᾶξιν, ὥσπερ οἱ παλαιοὶ ἐποίουν, εἰδότας καὶ γινώσκοντας· καθάπερ καὶ Εὐριπίδης ἐποίησεν ἀποκτείνουσαν τοὺς παῖδας τὴν Μήδειαν. 13 Ἔστι δὲ πρᾶξαι μὲν, ἀγνοοῦντας δὲ πρᾶξαι τὸ δεινὸν, εἶθ' ὕστερον ἀναγνωρίσαι τὴν φιλίαν, ὥσπερ ὁ Σο-

dum facturus eſt, oſtendit, praeterquam in ipſa actione affectus commovente: neque ſi (*fuerint*) neutro modo (*ſeſe*) habentes. 9 Quando autem inter amicos intercedunt actiones affectus commoventes; velut, ſi frater fratrem, aut filius patrem, aut mater filium, aut filius matrem, occidat, vel occidere cogitet, vel tale quid aliud faciat; haec quaerere oportet. 10 Ac receptas quidem fabulas evertere non licet: dico autem, veluti, Clytaemneſtram morientem ab Oreſte, & Eriphylen ab Alcmaeone. 11 Sed ipſum novas invenire oportet, & traditis illis recte uti. Quid autem vocemus Recte, apertius exponamus. 12. Licet enim ſic actionem fieri, qualiter antiqui eam tradere ſolebant, a ſcientibus & cognoſcentibus (*quid agant*); quemadmodum etiam Euripides occidentem liberos Medeam fecit. 13 Licet vero etiam agere quidem, ſed inſcientes agere id quod terribile eſt, poſtea vero amicitiam agnoſcere; ut (*fecit*) Sophoclis

Φοκλέους Οἰδίπους. τοῦτο μὲν οὖν ἔξω τοῦ δράματος. ἐν δ' αὐτῇ τῇ τραγῳδίᾳ· οἷον ὁ Ἀλκμαίων ὁ Ἀστυδάμαντος, ἢ ὁ Τηλέγονος ὁ ἐν τῷ Τραυματίᾳ Ὀδυσσεῖ. 14 Ἔτι δὲ τρίτον παρὰ ταῦτα, τὸν μέλλοντα ποιεῖν τι τῶν ἀνηκέστων δι' ἄγνοιαν ἀναγνωρίσαι, πρὶν ποιῆσαι. 15 Καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἄλλως· ἢ γὰρ πρᾶξαι ἀνάγκη, ἢ μή· καὶ εἰδότας, ἢ μὴ εἰδότας. 16 Τούτων δὲ τὸ μὲν γινώσκοντα μελλῆσαι, καὶ μὴ πρᾶξαι, χείριστον· τό, τε γὰρ μιαρὸν ἔχει, καὶ οὐ τραγικόν· ἀπαθὲς γάρ. διόπερ οὐδεὶς ποιεῖ ὁμοίως, εἰ μὴ ὀλιγάκις· οἷον, ἐν Ἀντιγόνῃ τὸν Κρέοντα ὁ Αἵμων. 17 Τὸ δὲ πρᾶξαι, δεύτερον. βέλτιον δὲ τὸ ἀγνοοῦντα μὲν πρᾶξαι, πράξαντα δὲ ἀναγνωρίσαι· τό, τε γὰρ μιαρὸν οὐ πρόσεστι, καὶ ἡ ἀναγνώρισις ἐκπληκτικόν. 18 Κράτιστον δὲ τὸ τελευταῖον· λέγω δὲ, οἷον ἐν τῷ Κρεσφόντῃ ἡ

Oedipus. Atque hoc quidem extra (*ipſum*) drama: ſed & in ipſa tragoedia; ut Alcmaeon Aſtydamantis, vel Telegonus in Ulyſſe Vulnerato. 14 Quin etiam praeter haec tertium eſt; ut is, qui inexpiabile aliquod facinus propter ignorantiam facere cogitat, priuſquam faciat, agnoſcat. 15 Et, praeter iſthaec, aliter (*fieri*) non licet: aut enim facere neceſſe (*eſt*), aut non facere; & ſcientes, aut non ſcientes. 16 Ex his autem peſſimum quidem (*eſt*), ſcientem facere cogitare, & non facere: etenim deteſtabile (*quid*) habet, & minime tragicum eſt, quia affectus non commovet. Quamobrem nemo ſimiliter facit, niſi admodum raro; velut in Antigona Creontem Aemon (*ſciens interficere conatur*). 17 Proximum autem (*eſt*), facere. Sed melius, inſcientem quidem facere; cum vero fecerit, agnoſcere: quippe id, quod deteſtabile eſt, non adeſt, & agnitio animos percellit. 18 Optimum vero (*eſt*) poſtremum: dico autem, velut in Creſ-

Μερόπη μέλλει τὸν υἱὸν ἀποκτείνειν, ἀποκτείνει δὲ οὔ, ἀλλ᾽ ἀνεγνώρισε· [καὶ ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ ἡ ἀδελφὴ τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἐν τῇ Ἀντιόπῃ ὁ υἱὸς τὴν μητέρα ἐκδιδόναι μέλλων, ἀνεγνώρισε.] 19 Διὰ τοῦτο, ὅπερ πάλαι εἴρηται, οὐ περὶ πολλὰ γένη αἱ τραγῳδίαι εἰσί. ζητοῦντες γὰρ, οὐκ ἀπὸ τέχνης, ἀλλ᾽ ἀπὸ τύχης εὗρον τὸ τοιοῦτον παρασκευάζειν ἐν τοῖς μύθοις. ἀναγκάζονται οὖν ἐπὶ ταύτας τὰς οἰκίας ἀπαντᾷν, ὅσαις τὰ τοιαῦτα συμβέβηκε πάθη. 20 Περὶ μὲν οὖν τῆς τῶν πραγμάτων συστάσεως, καὶ ποίους τίνας εἶναι δεῖ τοὺς μύθους, εἴρηται ἱκανῶς. Cap. XVIII ed. Heinſ.

ΚΕΦ. ιϛ΄.

ΩΝ ΣΤΟΧΑΖΕΣΘΑΙ ΔΕΙ ΠΕΡΙ ΤΑ ΗΘΗ.

Περὶ δὲ τὰ ἤθη τέτταρά ἐστιν, ὧν δεῖ στοχάζεσθαι· ἓν μὲν καὶ πρῶτον, ὅπως χρηστὰ ᾖ. 2 Ἕξει δὲ ἦθος Cap. XV edd. vulg. XXVIII ed. Tyrwh.

phonte Merope cogitat filium interficere, ſed non interficit, verum agnovit: [& in Iphigenia ſoror immolatura fratrem, & in Antiope filius matrem dediturus, agnovit.] 19 Ob hanc cauſam tragoediae (quod pridem dictum eſt) non circa multas conſtant familias. (*Poëtae*) enim (*argumenta*) quaerentes, non ab arte, ſed a fortuna, invenerunt huiuſmodi aliquid apparare in fabulis. Itaque conferre ſe coguntur ad has familias, quibus tales acciderint actiones affectus commoventes. 20 Ac de rerum quidem compoſitione, & quales fabulas eſſe oportet, ſatis dictum eſt.

CAP. XVI.

Quae ſint circa mores obſervanda.

Circa mores autem quatuor ſunt, quae ſpectare oportet: unum quidem, & primum, ut boni ſint. 2 Habebit

μὲν, ἐὰν, ὥσπερ ἐλέχθη, ποιῆ φανερὰν ὁ λόγος, ἢ ἡ πρᾶξις, προαίρεσίν τινα· [φαῦλον μὲν, ἐὰν φαύλην·] χρηστὸν δὲ, ἐὰν χρηστήν. 3 Ἔστι δὲ ἐν ἑκάστῳ γένει· καὶ γὰρ γυνή ἐστι χρηστὴ, καὶ δοῦλος· καί τοι γε ἴσως τούτων τὸ μὲν χεῖρον, τὸ δὲ ὅλως φαῦλόν ἐστι. 4 Δεύτερον δὲ, τὰ ἁρμόττοντα· ἔστι γὰρ ἀνδρεῖον μὲν τὸ ἦθος, ἀλλ' οὐχ ἁρμόττον γυναικὶ, τὸ ἀνδρείαν ἢ δεινὴν εἶναι. 5 Τρίτον δὲ, τὸ ὅμοιον· τοῦτο γὰρ ἕτερον τοῦ χρηστὸν τὸ ἦθος καὶ ἁρμόττον ποιῆσαι, ὥσπερ εἴρηται. 6 Τέταρτον δὲ, τὸ ὁμαλόν· κἂν γὰρ ἀνώμαλός τις ᾖ ὁ τὴν μίμησιν παρέχων καὶ τοιοῦτον ἦθος ὑποτιθεὶς, ὅμως ὁμαλῶς ἀνώμαλον δεῖ εἶναι. 7 Ἔστι δὲ παράδειγμα πονηρίας μὲν ἤθους μὴ ἀναγκαίου· οἷον, ὁ Μενέλαος ἐν τῷ Ὀρέστῃ· τοῦ δὲ ἀπρεποῦς καὶ μὴ ἁρμόττοντος, ὅ, τε θρῆνος Ὀδυσσέως ἐν τῇ Σκύλλῃ, καὶ ἡ

autem (*persona*) mores, si, ut dixi, oratio (*eius*) vel actio declarat voluntatem aliquam; [pravos quidem, si pravam;] bonos autem, si bonam. 3 Sunt vero in quoque genere: nam & mulier est bona, & servus; tametsi ex his fortasse unum deterius (*est*), alterum autem omnino pravum. 4 Secundum (*est*), ut congruentes (*sint*). Est enim genus morum virile quidem, sed non congruens mulieri, ut virilis vel terribilis sit. 5 Tertium vero, ut (*sint*) similes (*illis moribus, quos revera habuerant personae in scenam productae*). Hoc enim aliud (*est*) atque bonos facere vel congruentes mores, uti dictum est. 6 Quartum autem, ut aequabiles. Quamvis enim inaequabilis quidam sit, qui praebet imitationem, & tales mores ex hypothesi habeat, tamen aequabiliter inaequabilem decet esse. 7 Est autem exemplum improbitatis quidem morum non necessariae Menelaus in Oreste (*Euripidis*); eius vero quod indecens & non congruens est, lamen-

τῆς Μελανίππης ῥῆσις· τοῦ δὲ ἀνωμάλου, ἡ ἐν Αὐλίδι Ἰφιγένεια· οὐδὲν γὰρ ἔοικεν ἡ ἱκετεύουσα τῇ ὑστέρᾳ. 8 Χρὴ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἤθεσιν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων συστάσει, ἀεὶ ζητεῖν ἢ τὸ ἀναγκαῖον, ἢ τὸ εἰκός· ὥστε τὸν τοιοῦτον τὰ τοιαῦτα λέγειν ἢ πράττειν ἢ ἀναγκαῖον, ἢ εἰκὸς, καὶ τοῦτο μετὰ τοῦτο γίνεσθαι ἢ ἀναγκαῖον, ἢ εἰκός. 9 Φανερὸν οὖν, ὅτι καὶ τὰς λύσεις τῶν μύθων ἐξ αὐτοῦ δεῖ τοῦ μύθου συμβαίνειν, καὶ μὴ, ὥσπερ ἐν τῇ Μηδείᾳ, ἀπὸ μηχανῆς, καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι τὰ περὶ τὸν ἀπόπλουν· ἀλλὰ μηχανῇ χρηστέον ἐπὶ τὰ ἔξω τοῦ δράματος, ἢ ὅσα πρὸ τοῦ γέγονεν, ἃ οὐχ οἷόν τε ἄνθρωπον εἰδέναι, ἢ ὅσα ὕστερον, ἃ δεῖται προαγορεύσεως καὶ ἀγγελίας· ἅπαντα γὰρ ἀποδίδομεν τοῖς θεοῖς ὁρᾷν· ἄλογον δὲ μηδὲν εἶναι ἐν τοῖς πράγμασιν· εἰ δὲ μὴ, ἔξω τῆς τραγῳδίας· οἷον, τὸ

tatio Ulyffis in Scylla, & Melanippes oratio; inaequabilis autem (*exemplum eft*), Iphigenia in Aulide; quae enim fupplicat, nullatenus ei fimilis eft quae deinde in fcenam prodit. 8 Opus vero eft etiam in moribus, ficut & in rerum compofitione, femper quaerere, vel quod neceffarium eft, vel quod verifimile; ita ut, perfonam talem talia dicere vel facere, aut neceffarium fit aut verifimile; &, hoc poft hoc fieri, aut neceffarium (*fit*) aut verifimile. 9 Manifeftum igitur eft, & folutiones fabularum ex ipfa oportere fabula evenire, & non, ficut in (*Euripidis*) Medea, (*per Deum*) ex machina, & in Iliade, illa circa navigationem (*a Troja*): fed machina utendum eft ad ea, quae extra drama (*funt*), quae vel antea erant facta, quae impoffibile eft hominem fcire, vel poftea futura funt, quae praedictione egent ac nuntiatione. Nam omnia videre tribuimus Diis. In ipfis autem (*fabulae*) rebus nihil abfque ratione ineffe (*oportet*); fin

ἐν τῷ Οἰδίποδι τοῦ Σοφοκλέους. 10 Ἐπεὶ δὲ μίμησίς ἐστιν ἡ τραγῳδία βελτιόνων, ἡμᾶς δεῖ μιμεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς εἰκονογράφους. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἀποδιδόντες τὴν οἰκείαν μορφὴν, ὁμοίους ποιοῦντες, καλλίους γράφουσιν. οὕτω καὶ τὸν ποιητὴν μιμούμενον καὶ ὀργίλους καὶ ῥᾳθύμους, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα ἔχοντας ἐπὶ τῶν ἠθῶν, ἐπιεικείας ποιεῖν παράδειγμα ἢ σκληρότητος δεῖ· οἷον τὸν Ἀχιλλέα Ἀγάθων καὶ Ὅμηρος. 11 Ταῦτα δὴ δεῖ διατηρεῖν, καὶ πρὸς τούτοις τὰς παρὰ τὰ ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθούσας αἰσθήσεις τῇ ποιητικῇ· καὶ γὰρ κατ' αὐτάς ἐστιν ἁμαρτάνειν πολλάκις. εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς ἐκδεδομένοις λόγοις ἱκανῶς.

ΚΕΦ. ιζ'.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΕΩΣ ΕΙΔΗ.

Cap. XVI edd. vulg. XXIX ed. Tyrwh. XIII ed. Heinf.

Ἀναγνώρισις δὲ τί μέν ἐστιν, εἴρηται πρότερον. εἴδη

minus, extra tragoediam; velut illud in Oedipo Sophoclis. 10 Quoniam autem tragoedia meliorum imitatio est, oportet nos imitari bonos imaginum pictores: nam & illi cum (*singulis*) propriam dent formam, faciendo similes, pulchriores pingunt. Sic & poëtam, dum imitatur iracundos, & socordes, & aliis id genus moribus imbutos, moderationis exemplar facere (*potius*), quam extremae duritatis oportet; velut Achillem (*finxere*) Agatho & Homerus. 11 Ergo haec observare oportet, & ad haec illas sensuum perceptiones, quae Poëticam citra necessitatem (*naturae ipsius*) comitantur: nam & circa has saepenumero peccari solet. Dictum autem est satis de ipsis in editis libris.

CAP. XVII.

Agnitionis species.

Agnitio vero qualis sit, dictum est prius. Species au-

δὲ ἀναγνωρίσεως· πρώτη μὲν, ἡ ἀτεχνοτάτη, καὶ ᾗ πλεῖστοι χρῶνται δι' ἀπορίαν, ἡ διὰ τῶν σημείων. 2 Τούτων δὲ τὰ μὲν σύμφυτα· οἷον, λόγχη, ἣν φοροῦσι Γηγενεῖς· ἢ ἀστέρες, οἵους ἐν τῷ Θυέστῃ Καρκίνος· τὰ δὲ ἐπίκτητα· καὶ τούτων τὰ μὲν ἐν τῷ σώματι, οἷον οὐλαί· τὰ δὲ ἐκτὸς, τὰ περιδέραια· καὶ οἷον ἐν τῇ Τυροῖ διὰ τῆς σκάφης. 3 Ἔστι δὲ καὶ τούτοις χρῆσθαι ἢ βέλτιον, ἢ χεῖρον· οἷον, Ὀδυσσεὺς διὰ τῆς οὐλῆς ἄλλως ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς τροφοῦ, καὶ ἄλλως ὑπὸ τῶν συβωτῶν. 4 Εἰσὶ γὰρ αἱ μὲν πίστεως ἕνεκα ἀτεχνότεραι, καὶ αἱ τοιαῦται πᾶσαι· αἱ δὲ ἐκ περιπετείας, ὥσπερ ἡ ἐν τοῖς Νίπτροις, βελτίους. 5 Δεύτεραι δὲ, αἱ πεποιημέναι ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, διὸ ἄτεχνοι· οἷον, Ὀρέστης ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ ἀνεγνώρισε τὴν ἀδελφὴν, ἀναγνωρισθεὶς ὑπ' ἐκείνης· (ἐκείνη μὲν γὰρ διὰ

tem agnitionis (*hae ſunt*): prima quidem, (quae maxime inartificialis eſt, & qua plerique propter conſilii inopiam utuntur,) quae per Signa fit. 2 Ex his autem alia ſunt innata; veluti, lancea, quam Terrigenae (*in cute*) geſtant; aut ſtellae, quales in Thyeſte (*fingit*) Carcinus: alia vero, acquiſita; & ex his, alia in corpore (*ſita*), veluti cicatrices; alia extra, (*ut*) torques (*in collo*); &, velut in Tyrone, per cunabulum. 3 Licet autem etiam his alias melius uti, alias deterius; veluti, Ulyſſes per cicatricem aliter agnitus eſt ab (*Euryclea*) nutrice, aliter a ſubulcis. 4 Sunt enim illae, quae fidei (*adhibentur faciendae*) cauſa, minus artificioſae, & id genus univerſae. Quae vero ex peripetia (*oriuntur*), ſicut illa in Niptris, meliores. 5 Secundo loco ſunt (*illae*) a poëta fabrefactae, ideoque inartificiales; velut, Oreſtes in Iphigenia ſorori ſe notum fecit, cum iam illa ei ſe notam feciſſet: (illa enim per epiſtolam agnita eſt, ille

τῆς ἐπιστολῆς, ἐκεῖνος δὲ [διὰ σημείων· ταῦτα οὖν] αὐτὸς λέγει, ἃ βούλεται ὁ ποιητὴς, ἀλλ' οὐχ ὁ μῦθος· δι' ὃ ἐγγὺς τῆς εἰρημένης ἁμαρτίας ἐστίν· ἐξῆν γὰρ ἂν ἔνια καὶ ἐνεγκεῖν·) καὶ ἐν τῷ Σοφοκλέους Τηρεῖ ἡ τῆς κερκίδος φωνή. 6 Τρίτη δὲ, ἡ διὰ μνήμης, τῷ αἰσθέσθαι τι ἰδόντα, ὥσπερ ἡ ἐν Κυπρίοις τοῖς Δικαιογένους· ἰδὼν γὰρ τὴν γραφὴν, ἔκλαυσε· καὶ ἡ ἐν Ἀλκίνου, ἀπὸ λόγων· ἀκούων γὰρ τοῦ κιθαριστοῦ, καὶ μνησθεὶς, ἐδάκρυσεν· ὅθεν ἀνεγνωρίσθησαν. 7 Τετάρτη δὲ, ἡ ἐκ συλλογισμοῦ· οἷον ἐν Χοηφόροις· (ὅτι ὅμοιός τις ἐλήλυθεν·) [ὅμοιος δὲ οὐθεὶς, ἀλλ' ἢ Ὀρέστης· οὗτος ἄρα ἐλήλυθεν] καὶ ἡ Πολυείδου τοῦ σοφιστοῦ περὶ τῆς Ἰφιγενείας· (εἰκὸς γὰρ, τὸν Ὀρέστην συλλογίσασθαι, ὅτι ἥ τ' ἀδελφὴ ἐτύθη, καὶ αὐτῷ συμβαίνει θύεσθαι·) καὶ ἐν τῷ τοῦ Θεοδέκτου Τυδεῖ· (ὅτι ἐλ-

autem [per ſigna: itaque ea] dicit, quae iubet poëta, ſed non (*quae*) fabula: quamobrem ab eo, quod dixi, peccato non longe abeſt; quaedam enim etiam attuliſſe licebat:) & in Sophoclis Tereo telae vox. 6 Tertia (*agnitio eſt*), quae per memoriam (*fit*), cum conſpicatus aliquid (*graviter*) afficitur, ſicut illa in Cypriis Dicaeogenis; picturam enim conſpicatus, in fletum prorupit: & illa in Alcinoi (*aedibus*) ex oratione; citharoedum enim audiens, & recordatus, lacrimavit; unde agniti ſunt. 7 Quarta (*eſt*), quae ex ratiocinatione (*fit*); velut in Choëphoris (*Aeſchyli*); (quod ſui ſimilis quidam venit:) [atqui ſimilis nemo alius, quam Oreſtes: ergo iſte venit:] & illa Polyïdi Sophiſtae de Iphigenia: (veriſimile namque (*erat*) Oreſtem ratiocinando colligere, & ſororem immolatam fuiſſe, & ipſi ut immoletur accidere:) & illa in Tydeo Theodectis; (quod cum veniſ-

θῶν ὡς εὑρήσων υἱὸν, αὐτὸς ἀπόλλυται·) καὶ ἡ ἐν ταῖς Φινείδαις· (ἰδοῦσαι γὰρ τὸν τόπον, συνελογίσαντο τὴν εἱμαρμένην, ὅτι ἐν τούτῳ εἵμαρτο ἀποθανεῖν αὐταῖς· καὶ γὰρ ἐξετέθησαν ἐνταῦθα.) 8 Ἔστι δέ τις καὶ σύνθετος ἐκ παραλογισμοῦ τοῦ θεάτρου· οἷον ἐν τῷ Ὀδυσσεῖ τῷ ψευδαγγέλῳ. ὁ μὲν γὰρ τὸ τόξον ἔφη γνώσεσθαι, ὃ οὐχ ἑωράκει· ὁ δὲ, ὡς δι' ἐκείνου ἀναγνωριοῦντος, διὰ τούτου ἐποίησε παραλογισμόν. 9 Πασῶν δὲ βελτίστη ἀναγνώρισις, ἡ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, τῆς ἐκπλήξεως γιγνομένης δι' εἰκότων· οἷον ἡ ἐν τῷ Σοφοκλέους Οἰδίποδι· καὶ τῇ Ἰφιγενείᾳ· εἰκὸς γὰρ βούλεσθαι ἐπιθεῖναι γράμματα. αἱ γὰρ τοιαῦται μόναι ἄνευ τῶν πεποιημένων σημείων καὶ περιδεραίων· δεύτεραι δὲ αἱ ἐκ συλλογισμοῦ.

ſet quaſi inventurus filiam, ipſe pereat:) & illa in Phinidis (*Aeſchyli*): cum enim locum vidiſſent, ratiocinando collegere fatum ſuum, *ſtatutum eſſe, ut ibi morerentur, quoniam ibidem expoſitae fuiſſent.* 8 Eſt autem quaedam etiam (*agnitio*) compoſita ex paralogiſmo theatri: velut in Ulyſſe falſo-nuntio. Hic enim dixit ſe *cogniturum eſſe arcum, quem nondum viderat:* ille vero, quaſi per arcum (*ſe*) agniturus eſſet, hoc ipſo paralogiſmum fecit. 9 Omnium autem praeſtantiſſima agnitio eſt, quae ex ipſis rebus enaſcitur, admiratione per veriſimilia incuſſa; velut illa in Sophoclis Oedipo: & in Iphigenia; nam veriſimile fuit, eam literas tradere velle. Tales enim ſolae ſine ſignis factis (*procedunt*), & ſine torquibus. Secundae vero (*ab his cenſendae ſunt*), quae ex ratiocinatione fiunt.

ΚΕΦ. ιή.

ΟΤΙ ΔΕΙ ΠΡΟ ΟΜΜΑΤΩΝ ΤΙΘΕΝΑΙ.

Cap. XVII edd. vulg. XXX ed. Tyrwh. XVI ed. Heinf. Δεῖ δὲ τοὺς μύθους συνιστάναι, καὶ τῇ λέξει συναπεργάζεσθαι, ὅτι μάλιστα πρὸ ὀμμάτων τιθέμενον. οὕτω γὰρ ἂν ἐναργέστατα ὁρῶν, ὥσπερ παρ' αὐτοῖς γιγνόμενος τοῖς πραττομένοις, εὑρίσκοι τὸ πρέπον, καὶ ἥκιστα ἂν λανθάνοιτο τὰ ὑπεναντία. 2 Σημεῖον δὲ τούτου ὃ ἐπετιμᾶτο Καρκίνῳ. ὁ γὰρ Ἀμφιάραος ἐξ ἱεροῦ ἀνῄει, ὃ μὴ ὁρῶντα τὸν θεατὴν ἐλάνθανεν· ἐπὶ δὲ τῆς σκηνῆς ἐξέπεσε, δυσχερανάντων τοῦτο τῶν θεατῶν. 3 Ὅσα δὲ δυνατὸν, καὶ τοῖς σχήμασι συναπεργαζόμενον [ποιεῖν]. πιθανώτατοι γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως οἱ ἐν τοῖς πάθεσίν εἰσι, καὶ χειμαίνει ὁ χειμαζόμενος, καὶ χαλεπαίνει ὁ ὀργιζόμενος ἀληθινώτατα. δι'

CAP. XVIII.

Poëtam oportere in conſtituenda fabula ſpectatoris perſonam, & in fingenda oratione affectum perſonarum loquentium aſſumere.

Oportet autem (*poëtam*), dum fabulas componit & oratione elaborat, quam maxime (*fieri poteſt*) res ipſas ob oculos (*ſibi*) ponere. Sic enim evidentiſſime perſpiciens, tanquam rebus ipſis, dum geruntur, interſit, inveniet id, quod decet; & minime eum latebunt contraria. 2 Huius autem exemplum eſt, quod Carcino datur vitio. Amphiaraus enim aſcendit e templo, quod ſpectatorem non videntem latuit; in ſcena vero exploſus eſt, cum ſpectatores id aegre tulerint. 3 Quantum autem poteſt, etiam geſtibus allaborantem fingere (*oportet*). Nam maxime perſuaſibiles ab ipſa natura ſunt ii, quorum affectus excitantur, & alios perturbat is qui (*ipſe*) perturbatur; & ad iram concitat is, qui ipſe iraſcitur, veriſ-

ὃ εὐφυοῦς ἡ ποιητική ἐστιν, ἢ μανικοῦ· τούτων γὰρ οἱ μὲν εὔπλαστοι, οἱ δὲ ἐκστατικοί εἰσι. 4 Τοὺς δὲ λόγους τοὺς πεποιημένους δεῖ καὶ αὐτὸν ποιοῦντα ἐκτίθεσθαι καθόλου, εἶθ' οὕτως ἐπεισοδιοῦν καὶ παρατείνειν. 5 Λέγω δὲ οὕτως ἂν θεωρεῖσθαι τὸ καθόλου· οἷον τῆς Ἰφιγενείας· τυθείσης τινὸς κόρης, καὶ ἀφανισθείσης ἀδήλως τοῖς θύσασιν, ἱδρυνθείσης δὲ εἰς ἄλλην χώραν, ἐν ᾗ νόμος ἦν τοὺς ξένους θύειν τῇ θεῷ, ταύτην ἔσχε τὴν ἱερωσύνην· χρόνῳ δ' ὕστερον τῷ ἀδελφῷ συνέβη ἐλθεῖν τῆς ἱερείας· (τὸ δὲ, ὅτι ἀνεῖλεν ὁ θεὸς διά τινα αἰτίαν, ἔξω τοῦ καθόλου· ἐλθεῖν ἐκεῖ καὶ ἐφ' ὅ, τι δὲ ἔξω τοῦ μύθου·) ἐλθὼν δὲ καὶ ληφθεὶς, θύεσθαι μέλλων ἀνεγνώρισεν· εἶθ', ὡς Εὐριπίδης· εἶθ', ὡς Πολύει-

ſime. Quamobrem poëtica, ingenioſi eſt (*hominis*), aut eius qui ad furorem aliquem pronus ſit: ex his enim, illi quidem in omnes formas ſeſe fingere, hi enthuſiaſmo quodam concitari facile poſſunt. 4 Oportet autem argumenta, quae ſive ante conficta ſunt, ſive a te ipſo finguntur, (*primo*) generatim (*tibi ob oculos*) proponere, & ſic deinde interiectis epiſodiis extendere. 5 Dico vero, id quod generale eſt, ita ſpectari; velut in Iphigenia: ,, Cum ad ſacrificium ducta fuiſſet quaedam virgo, & clam iis, qui ſacrificium peragebant, ex conſpectu ſurrepta, (*deinde*) vero in alia regione collocata, in qua lex erat hoſpites Deae immolare; hoc habebat (*illa ipſa*) ſacerdotium: tempore autem inſequenti contigit, fratrem ſacerdotis eo venire: ,, (& id quidem, quoniam iusſerat Deus propter aliquam cauſam extra generale (*argumentum*) ſitam; venire autem etiam ad (*faciendum*) aliquid extra fabulam ſitum:) ,, cum vero veniſſet, & captivus factus eſſet; dum iam immolandus duceretur, ſe agnoſci fecit: ,, ſive ſicut Euripides rem narravit; ſive ſicut Polyi-

δος ἐποίησε, κατὰ τὸ εἰκὸς εἰπὼν, ὅτι οὐκ ἄρα μόνον τὴν ἀδελφὴν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἔδει τυθῆναι· καὶ ἐντεῦθεν ἡ σωτηρία. 6 Μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη ὑποθέντα τὰ ὀνόματα ἐπεισοδιοῦν. ὅπως δὲ ἔσται οἰκεῖα τὰ ἐπεισόδια σκοπεῖν· οἷον, ἐν τῷ Ὀρέστῃ ἡ μανία, δι' ἧς ἐλήφθη, καὶ ἡ σωτηρία διὰ τῆς καθάρσεως. 7 Ἐν μὲν οὖν τοῖς δράμασι τὰ ἐπεισόδια σύντομα, ἡ δ' ἐποποιία τούτοις μηκύνεται. τῆς γὰρ Ὀδυσσείας μικρὸς ὁ λόγος ἐστὶν, ἀποδημοῦντός τινος ἔτη πολλὰ, καὶ παραφυλαττομένου ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ μόνου ὄντος, ἔτι δὲ τῶν οἴκοι οὕτως ἐχόντων, ὥστε τὰ χρήματα ὑπὸ μνηστήρων ἀναλίσκεσθαι, καὶ τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύεσθαι, αὐτὸς ἀφικνεῖται χειμασθεὶς, καὶ ἀναγνωρίσας τινὰς, αὐτοῖς ἐπιθέμενος, αὐτὸς μὲν ἐσώθη, τοὺς δ' ἐχθροὺς διέφθειρε. τὸ μὲν οὖν ἴδιον τοῦτο, τὰ δ' ἄλλα ἐπεισόδια.

dus finxit, verisimiliter inquiens, ,, non igitur solam sororem, sed & se immolari oportere: & inde salvus evasit. ,, 6 Post haec autem, iam nomina (*personarum*) supponere, & episodia inserere (*oportet*); quoque pacto convenientia sint, episodia curare: velut Oresti insania, per quam captus fuit, & salus per expiationem. 7 Ac in dramatibus quidem, episodia brevia (*sunt*); epopoeia autem ab his (*in longitudinem*) producitur. Odysseae enim argumentum (*per se*) exiguum est: ,, Homo quidam per multos annos peregre agens, & a Neptuno, ne rediret, observatus, & solus exsistens; ad haec autem rebus domi ita se habentibus, ut opes omnes a procis absumerentur, & filius insidiis peteretur; ipse, tempestatibus vexatus, domum venit; & cum aliquos e suis agnovisset, in procos impetu facto ipse quidem servatus est, inimicos autem perdidit. ,, Proprium igitur fabulae argumentum est hoc; reliqua vero (*sunt*) episodia.

ΚΕΦ. ιθ'.

ΠΕΡΙ ΔΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΙΔΙΑΣ.

Ἔστι δὲ πάσης τραγῳδίας τὸ μὲν δέσις, τὸ δὲ λύσις· τὰ μὲν ἔξωθεν, καὶ ἔνια τῶν ἔσωθεν πολλάκις, ἡ δέσις· τὸ δὲ λοιπὸν ἡ λύσις. 2 Λέγω δὲ δέσιν μὲν εἶναι τὴν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τούτου τοῦ μέρους, ὃ ἔσχατόν ἐστιν, ἐξ οὗ μεταβαίνει [εἰς εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν·] λύσιν δὲ, τὴν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς μεταβάσεως μέχρι τέλους· ὥσπερ ἐν τῷ Λυγκεῖ τοῦ Θεοδέκτου, δέσις μὲν, τάτε προπεπραγμένα, καὶ ἡ τοῦ παιδίου λῆψις· λύσις δὲ, ἡ ἀπὸ τῆς αἰτιάσεως τοῦ θανάτου μέχρι τοῦ τέλους. 3 Τραγῳδίας δὲ εἴδη εἰσὶ τέσσαρα· τοσαῦτα γὰρ καὶ τὰ μέρη ἐλέχθη· ἡ μὲν, πεπλεγμένη, ἧς τὸ ὅλον ἐστὶ περιπέτεια καὶ ἀναγνώρισις· ἡ δὲ, παθητική· οἷον, οἵτε Αἴαντες, καὶ οἱ Ἰξίονες· ἡ δὲ, ἠθική· οἷον, αἱ Φθιώτιδες

Cap. XVIII edd. vulg. XXXI ed. Tyrwh. XVII ed. Heinf.

Cap. XXXII ed. Tyrwh.

CAP. XIX.

De nodo & solutione tragoediae.

Omnis autem tragoediae, una quidem pars est nodus; altera vero (*nodi illius*) solutio. Ea quidem, quae extra (*tragoediam acta sunt*), & plerumque pars etiam eorum, quae intra (*eandem continentur, sunt*) nodus; reliquum vero (*omne est*) solutio. 2 Dico autem, nodum esse a principio tragoediae ad eam usque partem, quae ultima est, ex qua transitus fit [in felicitatem vel infelicitatem]; solutionem vero, a principio transitus usque ad finem fabulae: ut in Lynceo Theodectis, nodus sunt ea quae prius gesta sunt, & pueri captura; solutio vero, ab accusatione caedis usque ad finem. 3 Tragoediae vero species sunt quatuor: (tot enim etiam partes dictae sunt:) una quidem implexa, cuius totum est peripetia & agnitio; altera vero, pathetica, velut Aiaces, & Ixiones; tertia, moralis, velut Phthiotides & Peleus; quarta au-

καὶ ὁ Πηλεύς· τὸ δὲ τέταρτον, ὁμαλὸν, οἷον αἵτε Φορκίδες καὶ Προμηθεὺς, καὶ ὅσα ἐν ᾅδου. 4 Μάλιστα μὲν οὖν ἅπαντα δεῖ πειρᾶσθαι ἔχειν· εἰ δὲ μὴ, τὰ μέγιστα καὶ πλεῖστα, ἄλλως τε καὶ ὡς νῦν συκοφαντοῦσι τοὺς ποιητάς. 5 Γεγονότων γὰρ καθ' ἕκαστον μέρος ἀγαθῶν ποιητῶν, ἑκάστου τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ ἀξιοῦσι τὸν ἕνα ὑπερβάλλειν. 6 Δίκαιον δὲ καὶ, τραγῳδίαν ἄλλην καὶ τὴν αὐτὴν λέγειν, οὐδὲν ἴσως τῷ μύθῳ· τοῦτο δὲ, ὧν ἡ αὐτὴ πλοκὴ καὶ λύσις· πολλοὶ δὲ πλέξαντες εὖ λύουσι κακῶς· δεῖ δὲ ἄμφω ἀεὶ κροτεῖσθαι. 7 Χρὴ δὲ, ὅπερ εἴρηται πολλάκις, μεμνῆσθαι, καὶ μὴ ποιεῖν ἐποποιϊκὸν σύστημα τραγῳδίαν· ἐποποιϊκὸν δὲ λέγω τὸ πολύμυθον· [οἷον εἴ τις τὸν τῆς Ἰλιάδος ὅλον ποιοῖ μῦθον·] ἐκεῖ μὲν γὰρ διὰ τὸ μῆκος λαμβά-

tem, aequabilis (*ſive ſimplex*), velut Phorcides & Prometheus, & quaecunque apud inferos (*ſupponuntur*). 4 Potiſſime igitur omnia (*haec*) enitendum eſt habere; ſin minus, (*ſaltem*) maxima & plurima, praeſertim ut nunc poëtas calumniantur. 5 Cum enim ſecundum quamque ſpeciem excellentes exſtiterint poëtae, (*iam*) poſtulant ut omnes, in eo quo quiſque excellit, unus ſuperet. 6 Tragoediam vero etiam diverſam & eandem appellare par eſt, non fortaſſe ob fabulam; ſed ſimiles (*ſunt*), quarum eadem eſt implicatio & ſolutio. Multi autem, cum (*res*) bene implicaverint, ſolvunt male: verum utrumque ſemper (*ita facere*) oportet, ut cum plauſu excipiatur. 7 Opus autem eſt recordari, quod ſaepe monui, ne committamus ut tragoedia fiat compoſitio epica: epicam vero dico eam, quae ex multis fabulis conſtat; [veluti, ſi quis totam Iliadis fabulam (*tragoediae*) argumentum faciat.] Illic enim ob longitudinem (*operis*,) congruentem

νει τὰ μέρη τὸ πρέπον μέγεθος· ἐν δὲ τοῖς δράμασι πολὺ παρὰ τὴν ὑπόληψιν ἀποβαίνει. 8 Σημεῖον δὲ, ὅσοι πέρσιν Ἰλίου ὅλην ἐποίησαν, καὶ μὴ κατὰ μέρος, ὥσπερ Εὐριπίδης Ἑκάβην, ἢ ὥσπερ Αἰσχύλος, ἢ ἐκπίπτουσιν, ἢ κακῶς ἀγωνίζονται· ἐπεὶ καὶ Ἀγάθων ἐξέπεσεν ἐν τούτῳ μόνῳ. ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις καὶ ἐν τοῖς ἁπλοῖς πράγμασι στοχάζονται, οὗ βούλονται, θαυμαστοῦ· τραγικὸν γὰρ τοῦτο καὶ φιλάνθρωπον. ἔστι δὲ τοῦτο, ὅταν ὁ σοφὸς μὲν, μετὰ πονηρίας δὲ, ἐξαπατηθῇ, ὥσπερ Σίσυφος· καὶ ὁ ἀνδρεῖος μὲν, ἄδικος δὲ, ἡττηθῇ. ἔστι δὲ τοῦτο εἰκὸς, ὥσπερ Ἀγάθων λέγει· εἰκὸς γὰρ γίνεσθαι πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκός. 9 Καὶ τὸν χορὸν δὲ ἕνα δεῖ ὑπολαβεῖν τῶν ὑποκριτῶν, καὶ μόριον εἶναι τοῦ ὅλου, καὶ συναγωνίζεσθαι, μὴ ὥσπερ Εὐριπίδῃ, ἀλλ' ὥσπερ Σοφοκλεῖ. 10 Τοῖς δὲ λοιποῖς τὰ διαδόμενα

magnitudinem ſingulae accipiunt partes; in dramatibus autem multum praeter exſpectationem accidit. 8 Indicium autem (*eſt*): quicunque totum Ilii excidium fecerunt, & non particulatim, ſicut Euripides Hecubam, aut ſicut Aeſchylus, vel exploduntur, vel infeliciter certant; ſiquidem etiam Agatho ob hoc ſolum exploſus eſt. In peripetiis autem, atque in actionibus ſimplicibus, (*poëtae*) ſectantur id, quod volunt, mirabile: tragicum enim hoc eſt, & humanitati gratum. Eſt autem hoc, quando quis ſapiens quidem, ſed improbus, deceptus fuerit, ut Siſyphus; & fortis quidem, ſed iniuſtus, ſuperatus fuerit. Eſt autem hoc etiam veriſimile, ut Agatho dicit:

Veriſimile enim eſt, multa fieri, etiam praeter veriſimile.

9 Sed & chorum, unum ex hiſtrionibus arbitrari oportet, & ut pars ſit totius, & cum reliquis perſonis concertet: non, ut apud Euripidem, ſed ut apud Sophoclem. 10 Apud reliquos autem (*tragicos*), quae (*a cho-*

οὐ μᾶλλον τοῦ μύθου, ἢ ἄλλης τραγῳδίας ἐστί· δι' ὃ ἐμβόλιμα ᾄδουσι, πρώτου ἄρξαντος Ἀγάθωνος τοῦ τοιούτου· καί τοι τί διαφέρει, ἢ ἐμβόλιμα ᾄδειν, ἢ ῥῆσιν ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἁρμόττειν, ἢ ἐπεισόδιον ὅλον;

ΚΕΦ. κ'.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΡΩΝ ΑΥΤΗΣ.

Cap. XIX edd. vulg. & Heinf. XXXIII ed. Tyrwh.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἤδη εἴρηται· λοιπὸν δὲ περὶ λέξεως ἢ διανοίας εἰπεῖν. 2 Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν διάνοιαν ἐν τοῖς περὶ Ῥητορικῆς κείσθω· τοῦτο γὰρ ἴδιον μᾶλλον ἐκείνης τῆς μεθόδου. 3 Ἔστι δὲ κατὰ τὴν διάνοιαν ταῦτα, ὅσα ὑπὸ τοῦ λόγου δεῖ παρασκευασθῆναι· μέρη δὲ τούτων, τό, τε ἀποδεικνύναι, καὶ τὸ λύειν, καὶ τὸ πάθη παρασκευάζειν· οἷον, ἔλεον, ἢ φόβον, ἢ ὀργὴν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ ἔτι μέγεθος, καὶ σμικρό-

ro) cantantur, nihilo magis ad fabulam pertinent quam ad aliam tragoediam; quamobrem embolima (i. e. *inserta quaedam*) canunt; cuius generis primus auctor fuit Agatho. Quamquam quid intereſt, vel embolima canere, vel orationem ex uno (*poëmate*) in aliud inſerere, aut (*etiam*) epiſodium integrum?

CAP. XX.

De ſententia eiuſque partibus.

Ac de aliis quidem (*fabula ſcil. moribuſque*) iam dictum eſt. Supereſt, ut de elocutione ſive ſententia dicamus. 2 Quae igitur ad Sententiam pertinent, in libris de rhetorica poſita ſunto: hoc enim illius magis proprium eſt doctrinae. 3 Sunt autem ad ſententiam pertinentia ea, quae per orationem comparari opus eſt. Eorum vero partes ſunt, demonſtrare, & obiectiones ſolvere; & affectus excitare, veluti miſericordiam, metum, iram, & id genus alia; atque etiam augere (*res*), vel minuere.

τητα. 4 Δῆλον δὲ, ὅτι καὶ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν εἰδῶν δεῖ χρῆσθαι, ὅταν ἢ ἐλεεινὰ, ἢ δεινὰ, ἢ μεγάλα, ἢ εἰκότα δέῃ παρασκευάζειν· πλὴν τοσοῦτον διαφέρει, ὅτι τὰ μὲν δεῖ φαίνεσθαι ἄνευ διδασκαλίας, τὰ δὲ ἐν τῷ λόγῳ ὑπὸ τοῦ λέγοντος παρασκευάζεσθαι, καὶ παρὰ τὸν λόγον γίγνεσθαι. τί γὰρ ἂν εἴη τοῦ λέγοντος ἔργον, εἰ φανοῖτο ἡδέα, καὶ μὴ διὰ τὸν λόγον;

ΚΕΦ. κά.

ΠΕΡΙ ΛΕΞΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΥΤΗΣ ΜΕΡΩΝ.

Τῶν δὲ περὶ τὴν λέξιν ἓν μέν ἐστιν εἶδος θεωρίας, τὰ σχήματα τῆς λέξεως, ἅ ἐστιν εἰδέναι τῆς Ὑποκριτικῆς καὶ τοῦ τὴν τοιαύτην ἔχοντος Ἀρχιτεκτονικήν· οἷον τί ἐντολὴ, καὶ τί εὐχὴ, καὶ διήγησις, καὶ ἀπειλὴ, καὶ ἐρώτησις, καὶ ἀπόκρισις, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. Cap. XXXIV ed. Tyrwh.

4 Manifeſtum autem eſt, etiam in actionum imitationibus oportere ab iiſdem formis petere (*ea quae uſui noſtro inſerviunt*), cum vel miſerabilia, vel terribilia, vel magna, vel veriſimilia efficere volumus. Quin hoc tantum intereſt, quod haec quidem, ſine docentis opera, apparere oportet; illa vero in oratione, a dicente effici, & per orationem fieri. Quid enim dicentis opus eſſet, ſi (*per ſe iam*) iucunda (*iſta*) apparerent, & non per orationem?

C A P. XXI.

De elocutione, eiuſque partibus.

Ex iis autem, quae Elocutionem ſpectant, una contemplationis ſpecies eſt de pronuntiandi figuris: quas quidem (*minute*) ſcire, eſt artis Hiſtrionicae, & eius qui in hoc genere ſcientiam ſummam habet; veluti, quid (*ſit*) mandatio, & quid precatio, & narratio, & comminatio, & interrogatio, & reſponſio, & ſi quid

2 Παρὰ γὰρ τὴν τούτων γνῶσιν, ἢ ἄγνοιαν, οὐδὲν εἰς τὴν ποιητικὴν ἐπιτίμημα φέρεται, ὅ, τι καὶ ἄξιον σπουδῆς. τί γὰρ ἄν τις ὑπολάβοι ἡμαρτῆσθαι, ἃ Πρωταγόρας ἐπιτιμᾷ; ὅτι εὔχεσθαι οἰόμενος, ἐπιτάττει εἰπών·

Μῆνιν ἄειδε θεά.

τὸ γὰρ κελεῦσαί (φησι) ποιεῖν τι ἢ μὴ, ἐπίταξίς ἐστι. διὸ παρείσθω, ὡς ἄλλης, καὶ οὐ τῆς ποιητικῆς, ὂν

Cap. XX edd. vulg. θεώρημα. 3 Τῆς δὲ λέξεως ἁπάσης τάδ᾽ ἐστὶ τὰ μέρη· στοιχεῖον, συλλαβὴ, σύνδεσμος, ὄνομα, ῥῆμα, ἄρθρον, πτῶσις, λόγος. 4 Στοιχεῖον μὲν οὖν ἐστι φωνὴ ἀδιαίρετος· οὐ πᾶσα δὲ, ἀλλ᾽ ἐξ ἧς πέφυκε συνετὴ γίνεσθαι φωνή· καὶ γὰρ τῶν θηρίων εἰσὶν ἀδιαίρετοι φωναὶ, ὧν οὐδεμίαν λέγω στοιχεῖον. 5 Ταύτης δὲ μέρη, τό, τε φωνῆεν, καὶ τὸ ἡμίφωνον, καὶ ἄφωνον. ἔστι δὲ φωνῆεν μὲν, ἄνευ προσβολῆς ἔχον φωνὴν ἀκου-

aliud id genus. 2 Ex harum enim cognitione, vel ignorantia, in Poëticam criminatio intentatur nulla, quae ſcilicet ſerio curanda ſit. Quid enim eſt, cur (*in iis*) erratum eſſe quis putet, quae Protagoras criminatur? quod precari ſe putans, praecipit (*potius*), dicens:

Iram Diva cane.

Nam iubere aliquem, inquit, facere quid, aut non facere, praeceptio eſt. Quamobrem omittatur haec contemplatio, ut ad aliam (*artem*), & non ad poëticam pertinens. 3 Elocutionis autem omnis hae ſunt partes: elementum, ſyllaba, coniunctio, nomen, verbum, articulus, caſus, oratio. 4 Ac Elementum quidem eſt vox individua: non autem omnis, ſed ex qua fieri poteſt vox intelligibilis; nam & belluarum individuae ſunt voces; quarum nullam elementum voco. 5 Huius vero (*elementi*) ſpecies, (*ſunt*) vocale, ſemivocale, & mutum. Et Vocale quidem eſt, quod ſine alliſu (*ad partes oris*) vo-

στήν· οἷον, τὸ α καὶ ω· ἡμίφωνον δὲ, τὸ μετὰ προσβολῆς ἔχον φωνὴν ἀκουστήν· οἷον, τὸ σ καὶ τὸ ρ· ἄφωνον δὲ, τὸ μετὰ προσβολῆς καθ' αὑτὸ μὲν οὐδεμίαν ἔχον φωνὴν, μετὰ δὲ τῶν ἐχόντων τινὰ φωνὴν γινόμενον ἀκουστόν· οἷον, τὸ γ, καὶ τὸ δ. 6 Ταῦτα δὲ διαφέρει σχήμασί τε τοῦ στόματος, καὶ τόποις, καὶ δασύτητι, καὶ ψιλότητι, καὶ μήκει, καὶ βραχύτητι· ἔτι δὲ ὀξύτητι, καὶ βαρύτητι, καὶ τῷ μέσῳ· περὶ ὧν καθ' ἕκαστον ἐν τοῖς Μετρικοῖς προσήκει θεωρεῖν. 7 Συλλαβὴ δέ ἐστι φωνὴ ἄσημος, συνθετὴ ἐξ ἀφώνου καὶ φωνὴν ἔχοντος· καὶ γὰρ τὸ γ ρ ἄνευ τοῦ α οὐκ ἔστι συλλαβὴ, ἀλλὰ μετὰ τοῦ α· οἷον, τὸ γρα. ἀλλὰ καὶ τούτων θεωρῆσαι τὰς διαφορὰς τῆς Μετρικῆς ἐστι. 8 Σύνδεσμος δέ ἐστι φωνὴ ἄσημος, ἣ οὔτε κωλύει, οὔτε ποιεῖ φωνὴν μίαν σημαντικὴν ἐκ πλειόνων φωνῶν, πεφυκυῖα τίθεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ἄκρων, καὶ ἐπὶ τοῦ

cem habet, quae audiri poteſt; velut, α & ω. Semivocale autem, quod cum alliſu vocem habet, quae audiri poteſt; velut, σ & ρ. Mutum vero, quod cum alliſu per ſe quidem vocem nullam habet, ſed cum iis, quae vocem habent, huiuſmodi fit ut audiri poſſit; velut γ & δ. 6 Haec autem (*inter ſe*) differunt & figuris oris, & locis, tum denſitate & tenuitate; & longitudine, & brevitate: praeterea vero (*accentus*) etiam acumine, & gravitate; & (*eo, quod*) medium (*dicitur*). De quibus ſigillatim in Metricis diſpicere convenit. 7 Syllaba autem eſt vox ſignificationis expers, compoſita ex muto & vocem habente. Etenim γρ ſine α ſyllaba non eſt, ſed cum α· veluti γρα. Ceterum & horum intueri differentias, metricae artis eſt. 8 Coniunctio autem eſt vox ſignificationis expers, quae neque impedit, nec facit vocem unam ſignificativam ex pluribus vocibus, adiici apta & in ex-

μέσου, ἣν μὴ ἁρμόττῃ ἐν ἀρχῇ λόγου τιθέναι καθ' αὑτήν· οἷον, μὲν, ἤτοι, δή· ἢ φωνὴ ἄσημος, ἣ ἐκ πλειόνων μὲν φωνῶν, σημαντικῶν δε, ποιεῖν πέφυκε μίαν σημαντικὴν φωνήν. 9 Ἄρθρον δέ ἐστι φωνὴ ἄσημος, ἣ λόγου ἀρχὴν, ἢ τέλος, ἢ διορισμὸν δηλοῖ· οἷον, τὸ φημὶ, καὶ τὸ περὶ, καὶ τα ἄλλα· [ἢ φωνὴ ἄσημος, ἣ οὔτε κωλύει, οὔτε ποιεῖ φωνὴν μίαν σημαντικὴν ἐκ πλειόνων φωνῶν, πεφυκυῖα τίθεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ἄκρων, καὶ ἐπὶ τοῦ μέσου.] 10 Ὄνομα δέ ἐστι φωνὴ συνθετὴ, σημαντικὴ ἄνευ χρόνου, ἧς μέρος οὐδέν ἐστι καθ' αὑτὸ σημαντικόν· ἐν γαρ τοῖς διπλοῖς οὐ χρώμεθα, ὡς καὶ αὐτὸ καθ' αὑτὸ σημαῖνον· οἷον, ἐν τῷ Θεοδώρῳ, τὸ, δῶρον, οὐ σημαίνει. 11 Ῥῆμα δὲ φωνὴ συνθετὴ, σημαντικὴ μετὰ χρόνου, ἧς οὐδὲν μέρος σημαίνει καθ' αὑτὸ, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων· τὸ

tremitatibus & in medio, ſi non conveniat eam in principio orationis ponere per ſe; velut, μὲν, ἤτοι, δέ· vel, eſt vox ſignificationis expers, quae ex vocibus quidem pluribus, verum ſignificativis, apta eſt facere vocem unam ſignificativam. 9 Articulus autem eſt vox ſignificationis expers, quae orationis initium, aut finem, aut diſtinctionem (*a ceteris*) indicat; velut φημὶ, & περὶ, & cetera: [vel eſt vox ſignificationis expers, quae neque impedit, nec facit vocem unam ſignificativam ex pluribus vocibus, adiici apta & in extremitatibus & in medio.] 10 Nomen autem eſt vox compoſita, ſignificativa ſine temporis nota; cuius pars nulla eſt per ſe ſignificativa: nam in duplicibus (*nominibus*) nulla parte utimur, ut etiam ipſa per ſignificet; veluti, in *Theodoro, doron* nihil ſignificat. 11 Verbum autem eſt vox compoſita, ſignificativa, cum temporis nota; cuius pars nulla per ſe ſignificat, quemadmodum etiam in nominibus:

μὲν γὰρ, ἄνθρωπος, ἢ λευκὸν, οὐ σημαίνει τὸ πότε· τὸ δε, βαδίζει, ἢ βεβάδικε, προσσημαίνει τὸ μὲν τὸν παρόντα χρόνον, τὸ δε τὸν παρεληλυθότα. 12 Πτῶσις δέ ἐστιν ὀνόματος ἢ ῥήματος· ἡ μὲν κατὰ τὸ, τούτου, ἢ τούτῳ, σημαῖνον, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἡ δὲ κατὰ τὸ, ἑνὶ, ἢ πολλοῖς· οἷον, ἄνθρωποι, ἢ ἄνθρωπος· ἡ δε κατὰ τα ὑποκριτικὰ, οἷον κατ᾽ ἐρώτησιν ἢ ἐπίταξιν· τὸ γὰρ, ἐβάδισεν; ἢ βάδιζε, πτῶσις ῥήματος κατα ταῦτα τα εἴδη ἐστί. 13 Λόγος δὲ φωνὴ συνθετὴ σημαντικὴ, ἧς ἔνια μέρη καθ᾽ αὑτὰ σημαίνει τι· οὐ γὰρ ἅπας λόγος ἐκ ῥημάτων καὶ ὀνομάτων σύγκειται· οἷον, ὁ τοῦ ἀνθρώπου ὁρισμός· ἀλλ᾽ ἐνδέχεται ἄνευ ῥημάτων εἶναι λόγον· μέρος μέν τοι ἀεί τι σημαῖνον ἕξει· οἷον, ἐν τῷ, βαδίζει Κλέων, ὁ Κλέων. εἷς δέ ἐστι λόγος διχῶς· ἢ γὰρ

nam *homo*, vel *album*, non ſignificat *quando*, (*ſeu temporis notam*); at *ambulat*, vel *ambulavit*, ſimul ſignificat, alterum quidem, tempus praeſens, alterum vero praeteritum. 12 Caſus autem eſt nominis aut verbi: unus quidem, qui ſignificat, (*rem eſſe*) Huius, vel (*dari*) Huic, & quaecunque talia; alter vero, qui ſignificat id quod Uni vel Multis tribuitur &c. veluti, *homines*, aut *homo*: alius autem (*eſt caſus*,) ſecundum ea, quae ad Hiſtrionicam pertinent; velut, ſecundum interrogationem, vel praeceptionem: nam *ambulavit?* & *ambula*, ſunt caſus verbi, ſecundum has ſpecies. 13 Oratio autem eſt vox compoſita, ſignificativa, cuius nonnullae partes ſignificant aliquid per ſe. Non enim omnis oratio ex verbis & nominibus conſtat, veluti hominis definitio; ſed fieri poteſt ut ſine verbis ſit oratio; verumtamen partem ſemper quampiam ſignificantem habebit; quale in illo, *ambulat Cleo*, eſt *Cleo*. Una autem eſt oratio duobus modis:

ὁ ἓν σημαίνων, ἢ ὁ ἐκ πλειόνων συνδέσμῳ· οἷον, ἡ Ἰλιὰς μὲν συνδέσμῳ εἷς· ὁ δὲ τοῦ ἀνθρώπου τῷ ἓν σημαίνειν.

ΚΕΦ. κβʹ.

ΠΕΡΙ ΟΝΟΜΑΤΟΣ.

Cap. XXI edd. vulg. XXXV ed. Tyrwh.

Ὀνόματος δὲ εἴδη, τὸ μὲν ἁπλοῦν· ἁπλοῦν δὲ λέγω, ὃ μὴ ἐκ σημαινόντων σύγκειται· οἷον, γῆ· τὸ δὲ, διπλοῦν. 2 Τούτου δὲ τὸ μὲν ἐκ σημαίνοντος καὶ ἀσήμου, τὸ δὲ ἐκ σημαινόντων σύγκειται. 3 Εἴη δ' ἂν καὶ τριπλοῦν καὶ τετραπλοῦν ὄνομα καὶ πολλαπλοῦν· οἷον, τὰ πολλὰ τῶν Μεγαλιωτῶν; Ἑρμοκαϊκόξανθος. 4 Ἅπαν δὲ ὄνομά ἐστιν ἢ κύριον, ἢ γλῶττα, ἢ μεταφορὰ, ἢ κόσμος, ἢ πεποιημένον, ἢ ἐπεκτεταμένον, ἢ ὑφῃρημένον, ἢ ἐξηλλαγμένον. 5 Λέγω δὲ κύριον μὲν, ᾧ χρῶνται ἕκαστοι· γλῶτταν δὲ, ᾧ ἕτεροι·

aut enim, quae unum ſignificat; aut quae ex pluribus per colligationem (*una fit*); veluti, Ilias, eſt per colligationem una (*oratio*); hominis vero (*definitio, una eſt,*) eo quod unum ſignificet.

CAP. XXII.

De nomine.

Nominis autem ſpecies (*ſunt*): aliud quidem, ſimplex, quod conſtat ex partibus non ſignificantibus; velut γῆ· aliud autem, duplex. 2 Et huius etiam una ſpecies, ex ſignificante & non ſignificante, altera autem ex ſignificantibus conſtat. 3 Poteſt vero eſſe & triplex, & quadruplex nomen, & multiplex; velut, multa [ex grandioribus, ut] *Hermocaïcoxanthus.* 4 Omne autem nomen eſt aut proprium, aut gloſſa (*ſeu peregrinum*), aut metaphora, aut ornatus, aut factum, aut extenſum, aut diminutum, aut immutatum. 5 Voco autem Proprium, quo utuntur ſinguli: Gloſſam autem, (*id*) quo diverſi.

ὥστε φανερὸν, ὅτι καὶ γλῶτταν καὶ κύριον εἶναι δυνατὸν τὸ αὐτὸ, μὴ τοῖς αὐτοῖς δέ· τὸ γὰρ Σίγυνον Κυπρίοις μὲν κύριον, ἡμῖν δὲ γλῶττα. 6 Μεταφορὰ δ' ἐστὶν ὀνόματος ἀλλοτρίου ἐπιφορὰ, ἢ ἀπὸ γένους ἐπὶ εἶδος, ἢ ἀπὸ εἴδους ἐπὶ γένος, ἢ ἀπὸ εἴδους ἐπὶ εἶδος, ἢ κατὰ τὸ ἀνάλογον. 7 Λέγω δὲ, ἀπὸ γένους μὲν ἐπὶ εἶδος· οἷον,

Νηῦς δέ μοι ἥδ' ἕστηκε.

τὸ γὰρ ὁρμεῖν, ἐστιν ἑστάναι τι. ἀπὸ εἴδους δὲ ἐπὶ γένος·

-- Ἦ δὴ μυρί' Ὀδυσσεὺς ἐσθλὰ ἔοργε.

τὸ γὰρ μυρίον, πολύ τί ἐστι, ᾧ νῦν ἀντὶ τοῦ πολλοῦ κέχρηται. ἀπ' εἴδους δὲ ἐπὶ εἶδος· οἷον,

Χαλκῷ ἀπὸ ψυχὴν ἀρύσας· καὶ,
-- -- Τάμ' ἀτειρέϊ χαλκῷ.

Ex quo manifeftum eft, fieri poffe, ut idem fit & gloffa & proprium; non autem iifdem: nam Σίγυνον (i. e. *lanceola*,) Cypriis eft proprium; fed nobis, gloffa. 6 Metaphora autem eft nominis alieni translatio, aut a genere ad fpeciem, aut a fpecie ad genus, aut a fpecie ad fpeciem, aut ex analogia. 7 Dico autem a genere ad fpeciem; velut,

Navis vero mihi ftetit.

Nam *in ancoris effe*, eft *ftare*. A fpecie vero ad genus; velut,

— *Profecto decies mille bona fecit Ulyffes.*

Nam *decies mille*, *multum quiddam* funt; eoque (*nomine*) nunc ufus eft pro multis. A fpecie vero ad fpeciem; velut,

Poftquam animam aere abftraxerat: & mox,
— *Duro fecabat aere.*

ἐνταῦθα γὰρ τὸ μὲν ἀρύσαι, ταμεῖν· τὸ δὲ ταμεῖν, ἀρύσαι εἴρηκεν· ἄμφω γὰρ ἀφελεῖν τί ἐστι. 8 Τὸ δὲ ἀνάλογον λέγω, ὅταν ὁμοίως ἔχῃ τὸ δεύτερον πρὸς τὸ πρῶτον, καὶ τὸ τέταρτον πρὸς τὸ τρίτον. ἐρεῖ γὰρ ἀντὶ τοῦ δευτέρου τὸ τέταρτον, ἢ ἀντὶ τοῦ τετάρτου τὸ δεύτερον. καὶ ἐνίοτε προστίθησιν, ἀνθ' οὗ λέγει, πρὸς ὅ ἐστι. λέγω δέ, οἷον· ὁμοίως ἔχει φιάλη πρὸς Διόνυσον, καὶ ἀσπὶς πρὸς Ἄρην· ἐρεῖ τοίνυν καὶ τὴν ἀσπίδα, Φιάλην Ἄρεως, καὶ τὴν Φιάλην, ἀσπίδα Διονύσου. ἔτι ὁμοίως ἔχει ἑσπέρα πρὸς ἡμέραν, καὶ γῆρας πρὸς βίον· ἐρεῖ τοίνυν τὴν ἑσπέραν, γῆρας ἡμέρας, καὶ τὸ γῆρας, ἑσπέραν βίου· ἤ, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς, δυσμὰς βίου. 9 Ἐνίοις δ' οὐκ ἔστιν ὄνομα κείμενον τῶν ἀνάλογον, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον λεχθήσεται· οἷον, τὸ τὸν καρπὸν μὲν ἀφιέναι, σπείρειν· τὸ δὲ τὴν φλόγα ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνώνυμον·

Hic enim *abſtrahere* pro *ſecare*, & *ſecare* pro *abſtrahere* dixit: utrumque enim, auferre quiddam eſt. 8 Ex analogia autem dico, quando ſimiliter ſe habeat ſecundum ad primum, ac quartum ad tertium. Dicet enim pro ſecundo quartum, aut pro quarto ſecundum. Et interdum adiicit illud (*nomen*), quo refertur id cui aliud ſubſtituit. Dico autem, exempli gratia, ſimiliter ſe habet *poculum* ad *Bacchum*, & *clypeus* ad *Martem*: dicet igitur, & *clypeum*, *poculum Martis*, & *poculum*, *clypeum Bacchi*. Praeterea ſimiliter ſe habet *veſpera* ad *diem*, & *ſenectus* ad *vitam*. Dicet igitur *veſperam*, *ſenectutem diei*, & *ſenectutem*, *veſperam vitae*; vel, ſicut Empedocles, *occaſum vitae*. 9 Quibuſdam vero non eſt nomen, ex analogia reſpondens, ſed nihilominus ſimiliter dicetur. Velut illud, *ſemen iacere*, vocatur *ſerere*; at *flammam a ſole*, (*eſt*) ſine nomine:

ἀλλ' ὁμοίως ἔχει τοῦτο πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ τὸ σπείρειν πρὸς τὸν καρπόν. διὸ εἴρηται

-- Σπείρων θεοκτίσταν φλόγα.

ἔστι δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ τῆς μεταφορᾶς χρῆσθαι καὶ ἄλλως, προσαγορεύσαντα τὸ ἀλλότριον, ἀποφῆσαι τῶν οἰκείων τι· οἷον, εἰ τὴν ἀσπίδα εἴποι φιάλην, μὴ Ἄρεως, ἀλλ' ἄοινον. . . . . 10 Πεποιημένον δέ ἐστιν, ὃ ὅλως μὴ καλούμενον ὑπό τινων αὐτὸς τίθεται ὁ ποιητής· δοκεῖ γὰρ ἔνια εἶναι τοιαῦτα· οἷον, τὰ κέρατα, Ἐρνύτας, καὶ τὸν ἱερέα, Ἀρητῆρα. 11 Ἐπεκτεταμένον δέ ἐστιν, ἢ ἀφῃρημένον, τὸ μὲν, ἐὰν φωνήεντι μακροτέρῳ κεχρημένον ᾖ τοῦ οἰκείου, ἢ συλλαβῇ ἐμβεβλημένῃ, τὸ δὲ, ἂν ἀφῃρημένον τι ᾖ αὐτοῦ· ἐπεκτεταμένον μὲν, οἷον, τὸ πόλεος, πόληος, καὶ τὸ Πηλείδου, Πηληϊά-

verum ſimiliter ſe habet hoc ad *ſolem*, ac *ſerere* ad *ſemen*. Quamobrem dictum eſt,

Serens flammam a Deo conditam.

Licet autem & aliter uti hoc translationis genere: (*ſcilicet*,) ut, cum alienum nomen tribuerit, neget aliquid eorum quae propria ſunt: veluti, ſi *clypeum* dicat *poculum* non *Martis*, ſed *ſine vino*......... 10 Factum autem eſt (*nomen*), quod, cum a nemine omnino uſurpatum ſit, ipſe ponit poëta. Videntur enim talia eſſe nonnulla; velut, (*cum*) κέρατα, i. e. *cornua*, (*appellat*) ἐρνύτας· & ἱερέα, i. e. *ſacerdotem*, ἀρητῆρα. 11 Extenſum autem eſt, vel diminutum, illud quidem, ſi vocalem longiorem habeat, quam quae ei erat propria, vel ſyllabam inſertam; hoc vero, ſi ablatum quidquam ab ipſo ſit. Extenſum quidem; velut illud, πόλεος, πόληος, & illud, Πηλείδου, Πηληϊάδεω. Subtractum vero; veluti illud, κρῖ,

δέω· ἀφῃρημένον δὲ, οἷον, τὸ κρῖ, καὶ τὸ δῶ, καὶ,

-- Μία γίνεται ἀμφοτέρων ὄψ.

12 Ἐξηλλαγμένον δέ ἐστιν, ὅταν τοῦ ὀνομαζομένου τὸ μὲν καταλείπῃ, τὸ δὲ ποιῇ· οἷον τὸ,

Δεξιτερὸν κατὰ μαζόν·

Cap. XXXVI ed. Tyrwh. ἀντὶ τοῦ δεξιόν. 13 Αὐτῶν δὲ τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἄῤῥενα, τὰ δὲ θήλεα, τὰ δὲ μεταξύ· ἄῤῥενα μὲν, ὅσα τελευτᾷ εἰς τὸ ν καὶ ρ καὶ σ, καὶ ὅσα ἐκ τούτου σύγκειται· ταῦτα δέ ἐστι δύο, τὸ ψ καὶ ξ· θήλεα δὲ, ὅσα ἐκ τῶν φωνηέντων εἴς τε τὰ ἀεὶ μακρά· οἷον, εἰς η καὶ ω· καὶ τῶν ἐπεκτεινομένων εἰς α. ὥστε ἴσα συμβαίνει πλήθει εἰς ὅσα τὰ ἄῤῥενα καὶ θήλεα· τὸ γὰρ ψ καὶ τὸ ξ ταὐτά ἐστιν. εἰς δὲ ἄφωνον οὐδὲν ὄνομα τελευτᾷ, οὐδὲ εἰς φωνῆεν βραχύ· εἰς δὲ τὸ ι τρία μόνον, μέλι, κόμμι, πίπερι· εἰς δὲ τὸ υ, πέντε· τὸ πῶϋ, τὸ

(*pro* κριθὴ, *hordeum*,) & illud, δῶ, (*pro* δῶμα, *domus.*) Et, *ambarum fit eadem* ὄψ, (*pro* ὄψις, *facies.*) 12 Immutatum eſt autem, quando vocabuli unam quidem partem relinquit; alteram vero, (*aliam*) facit: velut illud, Δεξιτερὸν κατὰ μαζὸν, pro δεξιόν. 13 Ex ipſis vero nominibus alia maſculina ſunt, alia feminina, alia neutrius generis. Maſculina quidem, quaecunque deſinunt in ν & ρ, & σ, & eas literas quae ex σ compoſitae ſunt; eae vero ſunt duae, ψ & ξ. Feminina vero, quaecunque in eas ex vocalibus (*deſinunt*), quae ſemper longae ſunt; velut in η, & ω; tum quae (*deſinunt*) in α productum. Ex quibus evenit, ut pares numero ſint (*literae*), in quas deſinunt maſculina & feminina: nam ψ & ξ (*quoad terminationem*) eaedem ſunt. In mutam autem nullum nomen deſinit, neque in vocalem brevem. At in ι, tria ſola, μέλι, κόμμι, πίπερι· & in υ, quinque, πῶϋ, νάπυ, γόνυ,

νάπυ, τὸ γόνυ, τὸ δόρυ, τὸ ἄστυ. τὰ δὲ μεταξὺ εἰς ταῦτα, καὶ ν καὶ σ.

ΚΕΦ. κγʹ.

ΠΕΡΙ ΛΕΞΕΩΣ ΑΡΕΤΗΣ.

Λέξεως δὲ ἀρετὴ, σαφῆ καὶ μὴ ταπεινὴν εἶναι. Cap. XXII edd. vulg. XXXVII ed. Tyrwh.
2 Σαφεστάτη μὲν οὖν ἐστιν ἡ ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων, ἀλλὰ ταπεινή· παράδειγμα δὲ ἡ Κλεοφῶντος ποίησις καὶ ἡ Σθενέλου. 3 Σεμνὴ δὲ καὶ ἐξαλλάττουσα τὸ ἰδιωτικὸν ἡ τοῖς ξενικοῖς κεχρημένη. ξενικὸν δὲ λέγω, γλῶτταν, καὶ μεταφορὰν, καὶ ἐπέκτασιν, καὶ πᾶν τὸ παρὰ τὸ κύριον. 4 Ἀλλ' ἄν τις ἅπαντα τοιαῦτα ποιήσῃ, ἢ αἴνιγμα ἔσται, ἢ βαρβαρισμός· ἂν μὲν οὖν ἐκ μεταφορῶν, αἴνιγμα· ἐὰν δὲ ἐκ γλωττῶν, βαρβαρισμός. 5 Αἰνίγματος γὰρ ἰδέα αὕτη ἐστὶ, τὸ λέγοντα τὰ ὑπάρχοντα, ἀδύνατα συνάψαι. κατὰ μὲν οὖν τὴν τῶν

δόρ[illegible], ἄστυ. Neutra autem in has (*vocales desinunt,*) & in (*consonantes*) ν & σ.

CAP. XXIII.

De elocutionis virtute.

Elocutionis autem virtus (*est*), ut sit perspicua, nec humilis (*tamen*). 2 Ac quae quidem ex propriis nominibus (*constat*), perspicua maxime est, verum humilis: exemplo est Cleophontis poësis, & Stheneli. 3 Grandis autem est, & vulgare genus exsuperans, quae vocibus peregrinis utitur. Peregrinum autem voco, glossam, & translationem, & extensionem, & omne praeter proprium. 4 Verum si quis omnia huiusmodi ponat; aut aenigma erit, aut barbarismus: siquidem ex translationibus, aenigma; sin ex glossis, barbarismus. 5 Aenigmatis enim natura haec est, si quis, dicens ea quae sunt, impossibilia admisceat. Atque hoc in compositione quidem ex

ὀνομάτων σύνθεσιν οὐχ οἷόν τε τοῦτο ποιῆσαι· κατὰ δὲ τὴν μεταφορὰν, ἐνδέχεται· οἷον,

Ἄνδρ' εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνέρι κολλήσαντα·

καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐκ δὲ τῶν γλωττῶν ὁ βαρβαρισμός. δεῖ ἄρα κεχρῆσθαί πως τούτοις. 6 Τὸ μὲν γὰρ μὴ ἰδιωτικὸν ποιήσει μηδὲ ταπεινὸν ἡ γλῶττα, καὶ ἡ μεταφορὰ, καὶ ὁ κόσμος, καὶ τἄλλα τὰ εἰρημένα εἴδη· τὸ δὲ κύριον τὴν σαφήνειαν. 7 Οὐκ ἐλάχιστον δὲ μέρος συμβάλλονται εἰς τὸ σαφὲς τῆς λέξεως καὶ μὴ ἰδιωτικὸν αἱ ἐπεκτάσεις, καὶ ἀποκοπαὶ, καὶ ἐξαλλαγαὶ τῶν ὀνομάτων· διὰ μὲν γὰρ τὸ ἄλλως ἔχειν ἢ ὡς τὸ κύριον, παρὰ τὸ εἰωθὸς λεγόμενον, τὸ μὴ ἰδιωτικὸν ποιήσει· διὰ δὲ τὸ κοινωνεῖν τοῦ εἰωθότος τὸ σαφὲς ἔσται. 8 Ὥστε οὐκ ὀρθῶς ψέγουσιν οἱ ἐπιτιμῶντες τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τῆς διαλέκτου, καὶ διακωμῳδοῦντες τὸν ποιητήν·

nominibus (*propriis*) facere non possumus; verum per translationem, possumus: velut,

Virum vidi igne aes super virum glutinantem :

& similia. Ex glossis vero fit barbarismus. Oportet igitur his (*certo*) quodam modo uti. 6 Nam, ut nec vulgaris sit nec humilis (*oratio*), efficiet glossa, & translatio, & ornatus, reliquaeque formae, quas dixi; ut vero perspicua, (*efficiet*) proprietas. 7 Ut autem perspicua sit, nec vulgaris elocutio, haud minimam partem conferunt extensiones (*nominum*), & abscissiones, atque immutationes (*a consuetudine sua*). Nam quia alio modo se habet ac proprium, cum praeter consuetum dictum sit, efficiet id quod haud vulgare est; sed quia cum eo, quod consuetum est, commune aliquid habet, aderit perspicuitas. 8 Quare non recte vituperant, qui talem criminantur loquendi modum, & poëtam comice perstrin-

οἷον, Εὐκλείδης ὁ ἀρχαῖος· ὡς ῥᾴδιον ποιεῖν, εἴ τις δώσειεν ἐκτείνειν ἢ ἐξαλλάττειν ἐφ' ὁπόσον βούλεται· ἰαμβοποιήσας ἐν αὐτῇ τῇ λέξει· οἷον,

Ἤ τοι χάριν εἶδον Μαραθῶνάδε βαδίζοντα·

καὶ,

Οὐκ ἄν γ' ἐρώμενος τὸν ἐκείνου νοῦν ἐξελλεβόριζες;

9 Τὸ μὲν οὖν φαίνεσθαί πως χρώμενον τούτῳ τῷ τρόπῳ, γελοῖον· τὸ δὲ μέτρον κοινὸν ἁπάντων ἐστὶ τῶν μερῶν· καὶ γὰρ μεταφοραῖς, καὶ γλώτταις, καὶ τοῖς ἄλλοις εἴδεσι χρώμενος ἀπρεπῶς, καὶ ἐπίτηδες ἐπὶ τὰ γελοῖα, τὸ αὐτὸ ἂν ἀπεργάσαιτο. 10 Τὸ δὲ ἁρμόττον ὅσον διαφέρει ἐπὶ τῶν ἐπῶν, θεωρείσθω, ἐντιθεμένων τῶν ὀνομάτων εἰς τὸ μέτρον· καὶ ἐπὶ τῆς γλώττης, καὶ ἐπὶ τῶν μεταφορῶν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν μετατιθεὶς ἄν τις τὰ κύρια ὀνόματα, κατίδοι, ὅτι ἀληθῆ

gunt; velut Euclides ille antiquus; (quaſi facile eſſet carmina condere, ſi quis (*vocabula*), quantum libeat, protrahere vel immutare concedat:) in ipſa oratione (*ſoluta*) cavillo facto, (*irridendae huius licentiae cauſa;*) velut,

Sane charin vidi verſus Marathonem ambulantem.

Et,

Nonne amaſius mentem illius exhelleboriſaſſes?

9 Ac certo quidem modo deprehendi hoc genere utentem, ridiculum eſt; ſed modus in omnibus aeque partibus ſervandus eſt: etenim translationibus, & gloſſis, ceteriſque formis indecore utens, & dedita opera ad riſum captandum, idem effecerit. 10 Id autem quod congruit, quantum in verſibus praeſtat, conſideretur, nominibus metro inſertis. Et in gloſſis, & in translationibus, & in ceteris formis, ſi quis nomina propria earum vice poſuerit, perſpiciet, nos vera dicere; veluti, cum

R 2

λέγομεν· οἷον, τὸ αὐτὸ ποιήσαντος ἰαμβεῖον Αἰσχύλου καὶ Εὐριπίδου, ἓν δὲ μόνον ὄνομα μετατιθέντος, ἀντὶ κυρίου εἰωθότος γλῶτταν, τὸ μὲν φαίνεται καλὸν, τὸ δ' εὐτελές. Αἰσχύλος μὲν γὰρ ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ ἐποίησε,

Φαγέδαινα, ἥ μου σάρκας ἐσθίει ποδός.

ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ ἐσθίει τὸ θοινᾶται μετέθηκε. καὶ,

Νῦν δέ μ' ἐὼν ὀλίγος τε καὶ οὐτιδανὸς καὶ ἀκίκυς

εἴ τις λέγοι τὰ κύρια μετατιθεὶς,

Νῦν δέ μ' ἐὼν μικρός τε καὶ ἀσθενικὸς καὶ ἀειδής· καὶ,

Δίφρον ἀεικέλιον καταθεὶς ὀλίγην τε τράπεζαν,

Δίφρον μοχθηρὸν καταθεὶς μικράν τε τράπεζαν· καὶ τὸ,

eundem iambum cum Aeschylo Euripides quoque fecerit, & unum solum nomen commutaverit, vice proprii consueti posita glossa, hoc quidem apparet pulchrum, illud autem vile. Nam Aeschylus quidem in Philoctete (*hunc versum*) fecit,

Phagedaena (i. e. cancrosum ulcus) *quae mei carnes edit pedis.*

Alter vero pro *edit* posuit *epulatur.*

Et (*pro illo*),

Nunc autem me, qui est & paucus, & homo nihili, & sine grassante robore,

si quis dicat, propria reponens,

Nunc autem me, qui est & parvus, & imbellis, & deformis.

Et (*pro illo*),

Sedile indignum cum posuisset, paucamque mensam,

Sedile abiectum cum posuisset, & parvam mensam.

Et (*pro illo*),

Ἠϊόνες βοόωσιν,
Ἠϊόνες κράζουσιν.

11 Ἔτι δὲ Ἀριφράδης τοὺς τραγῳδοὺς ἐκωμῴδει, ὅτι ἃ οὐδεὶς ἂν εἴποι ἐν τῇ διαλέκτῳ, τούτοις χρῶνται· οἷον τὸ, δωμάτων ἄπο, ἀλλὰ μὴ, ἀπὸ δωμάτων· καὶ τὸ, σέθεν· καὶ τὸ, ἐγὼ δέ νιν· καὶ τὸ, Ἀχιλλέως πέρι, ἀλλὰ μὴ, περὶ Ἀχιλλέως, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. διὰ γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἐν τοῖς κυρίοις, ποιεῖ τὸ μὴ ἰδιωτικὸν ἐν τῇ λέξει ἅπαντα τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖνος δὲ τοῦτο ἠγνόει. 12 Ἔστι δὴ μέγα μὲν τὸ ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων πρεπόντως χρῆσθαι, καὶ διπλοῖς ὀνόμασι καὶ γλώτταις· πολὺ δὲ μέγιστον τὸ μεταφορικὸν εἶναι· μόνον γὰρ τοῦτο οὔτε παρ' ἄλλου ἐστὶ λαβεῖν, εὐφυΐας τε σημεῖόν ἐστι· τὸ γὰρ εὖ μεταφέρειν τὸ τὸ ὅμοιον θεωρεῖν ἐστι. 13 Τῶν δὲ ὀνομάτων τὰ μὲν διπλᾶ μάλιστα ἁρμόττει τοῖς διθυράμβοις, αἱ δὲ

Litora vociferantur,
Litora clangunt, ſeu reſonant.

11 Praeterea vero Ariphrades tragoedos irridebat, quod iis, quae in ſermone communi proferret nemo, uſi ſint: quale illud, *domibus ab*, non, *a domibus*; & *ſuimet*; & *ego autem ipſummet*; & *Achille de*, non *de Achille*; & quae id genus alia. Haec enim omnia, quia non ſunt inter propria, faciunt id quod non vulgare eſt in elocutione. Hoc autem ille ignorabat. 12 Eſt autem magnum quidem, unoquoque eorum, quae dixi, convenienter uti, & duplicibus nominibus & gloſſis; multo vero maximum ad translationes eſſe promtum: ſolum enim hoc neque ab alio licet ſumere, & boni ingenii ſignum eſt: ſcite enim transferre, eſt ſimile diſcernere. 13 Ex nominibus autem, duplicia quidem potiſſimum conveniunt dithyrambis;

γλῶτται τοῖς ἡρωϊκοῖς, αἱ δὲ μεταφοραὶ τοῖς ἰαμβείοις. καὶ ἐν μὲν τοῖς ἡρωϊκοῖς ἅπαντα χρήσιμα τὰ εἰρημένα· ἐν δὲ τοῖς ἰαμβείοις, διὰ τὸ ὅτι μάλιστα λέξιν μιμεῖσθαι, ταῦτα ἁρμόττει τῶν ὀνομάτων, ὅσοις καὶ ἐν λόγοις τὶς χρήσαιτο. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα, τὸ κύριον, καὶ μεταφορὰ, καὶ κόσμος.

ΚΕΦ. κδʹ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΝ ΕΞΑΜΕΤΡΩ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ.

Cap. XXIII edd. vulg. XXXVIII ed. Tyrwh.

Περὶ μὲν οὖν τραγῳδίας καὶ τῆς ἐν τῷ πράττειν μιμήσεως ἔστω ἡμῖν ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. περὶ δὲ τῆς διηγηματικῆς καὶ ἐν ἑξαμέτρῳ μιμητικῆς, ὅτι δεῖ τοὺς μύθους, καθάπερ ἐν ταῖς τραγῳδίαις, συνιστάναι δραματικοὺς, καὶ περὶ μίαν πρᾶξιν ὅλην καὶ τελείαν, ἔχουσαν ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ τέλος, ἵν', ὥσπερ ζῶον

gloſſae autem heroicis; at translationes iambicis. Et in heroicis quidem, omnia quae dicta ſunt, uſui eſſe poſſunt: in iambicis autem, quia ſermonem quam maxime imitantur, apta ſunt nomina illa, quibus etiam in orationibus aliquis utatur. Talia autem ſunt proprium, & translatio, & ornatus.

CAP. XXIV.

De poëſi epica.

Ac de Tragoedia quidem, deque ea, quae in agendo ſita, imitatione, ſuffecerint nobis haec, quae dicta ſunt. De illa autem, quae per Narrationem & per Hexametros imitatur, perſpicuum eſt, fabulas oportere, eodem quo in tragoediis modo, componi dramaticas, & circa unam actionem, integram, & perfectam, principium habentem, & medium, & finem; quo, ſicut animal unum &

ἓν ὅλον, ποιῇ τὴν οἰκείαν ἡδονὴν, δῆλον, καὶ μὴ ὁμοίας ἱστορίαις τὰς συνθέσεις εἶναι, ἐν αἷς ἀνάγκη οὐχὶ μιᾶς πράξεως ποιεῖσθαι δήλωσιν, ἀλλ' ἑνὸς χρόνου, ὅσα ἐν τούτῳ συνέβη περὶ ἕνα ἢ πλείους, ὧν ἕκαστον, ὡς ἔτυχεν, ἔχει πρὸς ἄλληλα. 2 Ὥσπερ γὰρ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἥτ' ἐν Σαλαμῖνι ἐγένετο ναυμαχία, καὶ ἡ ἐν Σικελίᾳ Καρχηδονίων μάχη, οὐδὲν πρὸς τὸ αὐτὸ συντείνουσαι τέλος· οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς χρόνοις ἐνίοτε γίνεται θάτερον μετὰ θατέρου, ἐξ ὧν ἓν οὐδὲν γίνεται τέλος. 3 Σχεδὸν δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ποιητῶν τοῦτο δρῶσι. διὸ, ὥσπερ εἴπομεν, ἤδη καὶ ταύτῃ θεσπέσιος ἂν φανείη Ὅμηρος παρὰ τοὺς ἄλλους, τῷ μηδὲ τὸν πόλεμον, καίπερ ἔχοντα ἀρχὴν καὶ τέλος, ἐπιχειρῆσαι ποιεῖν ὅλον· λίαν γὰρ ἂν μέγας, καὶ οὐκ εὐσύνοπτος ἔμελλεν ἔσεσθαι· ἢ τῷ μεγέθει μετριάζοντα καταπε-

integrum, propriam excitet voluptatem; & oportere compofitiones fabularum non fimiles effe hiftoriis, in quibus neceffe eft demonftrationem facere non actionis unius, fed unius temporis, quaecunque in eo, circa unum, pluresve, evenere; quorum fingula, ut contigit, ad invicem fe habent. 2 Quemadmodum enim per eadem tempora & in Salamine commiffa fuit navalis pugna, & in Sicilia Carthaginienfium pugna, nihil ad eundem tendentes finem; fic etiam in temporibus, (*quae*) deinceps (*fe excipiunt*), alterum aliquando fit poft alterum; ex quibus unus nullus efficitur finis. 3 Hoc autem fere facit poëtarum vulgus. Quamobrem, ut diximus, etiam hac parte prae ceteris divinus apparere Homerus debet; quod bellum, quamvis principium haberet ac finem, non aggreffus eft totum canere; nimis enim magnum, nec uno intuitu confpicuum futurum erat, vel, fi intra magnitudinem mediocrem reftringeretur, perple-

πλεγμένον τῇ ποικιλίᾳ. νῦν δ' ἓν μέρος ἀπολαβὼν ἐπεισοδίοις κέχρηται [αὐτῶν] πολλοῖς· οἷον, Νεῶν καταλογῳ, καὶ ἄλλοις ἐπεισοδίοις, οἷς διαλαμβάνει τὴν ποίησιν. 4 Οἱ δ' ἄλλοι περὶ ἕνα ποιοῦσι, καὶ περὶ ἕνα χρόνον, καὶ μίαν πρᾶξιν πολυμερῆ· οἷον, ὁ τὰ Κύπρια ποιήσας, καὶ τὴν μικρὰν Ἰλιάδα. τοιγαροῦν ἐκ μὲν Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας μία τραγῳδία ποιεῖται ἑκατέρας, ἢ δύο μόναι· ἐκ δὲ Κυπρίων πολλαί· καὶ ἐκ τῆς μικρᾶς Ἰλιάδος πλέον [ὀκτώ]· οἷον, Ὅπλων κρίσις, Φιλοκτήτης, Νεοπτόλεμος, Εὐρύπυλος, Πτωχεία, Λάκαιναι, Ἰλίου πέρσις, καὶ Ἀπόπλους, καὶ Σίνων, καὶ Τρῳάδες.

ΚΕΦ. κε'.

ΕΠΟΠΟΙΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΡΑΓΩΙΔΙΑΝ ΔΙΑΦΟΡΑ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΛΕΓΕΙΝ ΧΡΗ ΤΑ ΨΕΥΔΗ.

Cap. XXIV edd. vulg. XXXIX ed. Tyrwh.

Ἔτι δὲ τὰ εἴδη ταὐτὰ δεῖ ἔχειν τὴν ἐποποιίαν τῇ

xum varietate. Nunc autem unam partem (*pro argumento*) ſeligens, multis [ipſarum *partium*] uſus eſt (*ut*) epiſodiis; velut navium catalogo, & aliis epiſodiis, quibus interpolat poëſin. 4 Alii vero circa unum (*virum*) poëmata faciunt, & circa unum tempus, & actionem unam ex multis partibus conſtantem; velut, qui Cypria confecit, & Iliadem parvam. Idcirco ex Iliade quidem & Odyſſea una tragoedia componi poteſt alterutrâ, vel ad ſummum, duae: ex Cypriis autem multae; & ex parva Iliade plures [quam octo]; velut, Armorum iudicium, Philoctetes, Neoptolemus, Eurypylus, Mendicatio, Lacaenae, Ilii excidium, & Reditus claſſis, & Sinon, & Troades.

CAP. XXV.

De diſcrimine inter epopoeiam & tragoediam, & quo pacto dicere oporteat poëtam falſa.

Praeterea ſpecies Epopoeiam habere oportet eaſdem

τραγῳδία· ἢ γὰρ ἁπλῆν, ἢ πεπλεγμένην, ἢ ἠθικὴν, ἢ παθητικὴν δεῖ εἶναι· καὶ τὰ μέρη, ἔξω μελοποιΐας καὶ ὄψεως, ταὐτά· καὶ γὰρ περιπετειῶν δεῖ καὶ ἀναγνωρίσεων καὶ παθημάτων· ἔτι τὰς διανοίας καὶ τὴν λέξιν ἔχειν καλῶς· οἷς ἅπασιν Ὅμηρος κέχρηται καὶ πρῶτος καὶ ἱκανῶς. 2 Καὶ γὰρ καὶ τῶν ποιημάτων ἑκάτερον συνέστηκεν· ἡ μὲν Ἰλιὰς ἁπλοῦν καὶ παθητικόν· ἡ δὲ Ὀδύσσεια πεπλεγμένον· ἀναγνώρισις γάρ· καὶ δι' ὅλου ἠθικόν. πρὸς δὲ τούτοις λέξει καὶ διανοίᾳ πάντας ὑπερβέβληκε. 3 Διαφέρει δὲ κατά τε τῆς συστάσεως τὸ μῆκος ἡ ἐποποιΐα, καὶ τὸ μέτρον. τοῦ μὲν οὖν μήκους ὅρος ἱκανὸς ὁ εἰρημένος. δύνασθαι γὰρ δεῖ συνορᾶσθαι τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος. εἴη δ' ἂν τοῦτο, εἰ τῶν μὲν ἀρχαίων ἐλάττους αἱ συστάσεις εἶεν, πρός τε τὸ πλῆθος τῶν τραγῳδιῶν τῶν εἰς μίαν ἀκρόασιν τιθεμέ- Cap. XL ed. Tyrwh.

quas tragoedia: aut enim ſimplicem, aut implexam, aut moralem, aut patheticam oportet eſſe: & partes, exceptis melopoeia & ſpectaculi apparatu, eaſdem: nam & periperiis ei opus eſt, & agnitionibus, & rebus iis quae affectus excitant: praeterea ſententias, & elocutionem, recte ſe habere (*oportet*); quibus omnibus Homerus uſus eſt & primus, & idonee. 2 Utrumque enim eius poëma (*ſic*) conſtitutum eſt: Ilias quidem, (*ut*) ſimplex, & patheticum; Odyſſea vero, implexum, (agnitio enim *eſt*,) & totum morale. Ad haec autem quoad elocutionem & ſententiam omnes ſuperavit. 3 Differt autem a tragoedia Epopoeia, & compoſitionis longitudine, & metro. Ac longitudinis quidem terminus ſufficiens is eſt, quem dixi: oportet enim (*uno intuitu*) conſpici poſſe principium & finem. Atque hoc quidem fiet, ſi compoſitiones minores quam illae antiquorum fiant, & (*verſuum*) numero fere adaequent tragoedias (*tres vel quatuor*)

νων παρήκοιεν. 4 Ἔχει δὲ πρὸς τὸ ἐπεκτείνεσθαι τὸ μέγεθος πολύ τι ἡ ἐποποιΐα ἴδιον, διὰ τὸ ἐν μὲν τῇ τραγῳδίᾳ μὴ ἐνδέχεσθαι ἅμα πραττόμενα πολλὰ μιμεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ τῶν ὑποκριτῶν μέρος μόνον. ἐν δὲ τῇ ἐποποιΐᾳ, διὰ τὸ διήγησιν εἶναι, ἐστὶ πολλὰ μέρη ἅμα ποιεῖν περαινόμενα, ὑφ' ὧν οἰκείων ὄντων αὔξεται ὁ τοῦ ποιήματος ὄγκος. ὥστε τοῦτ' ἔχει τὸ ἀγαθὸν εἰς μεγαλοπρέπειαν, καὶ τὸ μεταβάλλειν τὸν ἀκούοντα, καὶ ἐπεισοδιοῦν ἀνομοίοις ἐπεισοδίοις. τὸ γὰρ ὅμοιον ταχὺ πληροῦν ἐκπίπτειν ποιεῖ

Cap. XLI ed. Tyrwh. τὰς τραγῳδίας. 5 Τὸ δὲ μέτρον τὸ ἡρωϊκὸν ἀπὸ τῆς πείρας ἥρμοκεν· εἰ γάρ τις ἐν ἄλλῳ τινὶ μέτρῳ διηγηματικὴν μίμησιν ποιοῖτο, ἢ ἐν πολλοῖς, ἀπρεπὲς ἂν φαίνοιτο. 6 Τὸ γὰρ ἡρωϊκὸν στασιμώτατον καὶ ὀγκωδέστατον τῶν μέτρων ἐστί (διὸ καὶ γλώττας καὶ μεταφορὰς δέχεται μάλιστα· περιττὴ γὰρ καὶ ἡ διηγη-

ad unam auditionem propofitas. 4 Habet autem ad extendendam magnitudinem epopoeia magnum aliquid proprium; quoniam in tragoedia quidem non multa, quae fimul gerantur, imitari licet, fed id dumtaxat, quod in fcena & per hiftriones geritur. At in epopoeia, quia narratio (*illa*) eft, multas partes fimul geftas fingere licet; ex quibus, congruis exfiftentibus, augetur poëmatis moles. Quare hoc habet commodum ad magnificentiam, quod & auditorem varie difponit, & epifodia intertexit diffimilia: quod enim fimile eft, cito fatians facit tragoedias explodi. 5 Metrum autem heroicum ab experientia probatum eft epopoeiae convenire: nam fi quis imitationem, quae per narrationem fit, in alio aliquo metro faceret, vel in pluribus, indecorum appareret. 6 Quippe heroicum, & ftabiliffimum inter metra, & magnificentiffimum eft: (ideo & gloffas & translationes maxime admittit;

ματικὴ μίμησις τῶν ἄλλων·) τὸ δὲ ἰαμβικὸν καὶ τετράμετρον κινητικά· τὸ μὲν ὀρχηστικὸν, τὸ δὲ πρακτικόν. 7 Ἔτι δὲ ἀτοπώτερον, εἰ μιγνύοι τις αὐτὰ, ὥσπερ Χαιρήμων. διὸ οὐδεὶς μακρὰν σύστασιν ἐν ἄλλῳ πεποίηκεν, ἢ τῷ ἡρώῳ· ἀλλ᾽, ὥσπερ εἴπομεν, αὐτὴ ἡ φύσις διδάσκει τὸ ἁρμόττον αὐτῇ διαιρεῖσθαι. 8 Ὅμηρος Cap. XLII ed. Tyrwh. δὲ ἄλλα τε πολλὰ ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, καὶ δὴ καὶ ὅτι μόνος τῶν ποιητῶν οὐκ ἀγνοεῖ, ὃ δεῖ ποιεῖν αὐτόν. αὐτὸν γὰρ δεῖ τὸν ποιητὴν ἐλάχιστα λέγειν· οὐ γάρ ἐστι κατὰ ταῦτα μιμητής. 9 Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτοὶ μὲν δι᾽ ὅλου ἀγωνίζονται, μιμοῦνται δὲ ὀλίγα καὶ ὀλιγάκις· ὁ δὲ ὀλίγα φροιμιασάμενος εὐθὺς εἰσάγει ἄνδρα, ἢ γυναῖκα, ἢ ἄλλο τι ἦθος, καὶ οὐδέν᾽ ἀήθη, ἀλλ᾽ ἔχοντα ἤθη. 10 Δεῖ μὲν οὖν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ποιεῖν τὸ θαυ- Cap. XLIII ed. Tyrwh.

nam imitatio, quae per narrationem fit, abundantior eſt ceteris:) iambicum vero & tretrametrum mobilia ſunt (*metra*): hoc quidem ſaltationi, illud autem actioni aptum. 7 Multo vero etiam abſurdius eſt, ſi quis (*metra*) plura commiſceat, ut Chaeremo. Itaque prolixiorem compoſitionem nemo in alio (*unquam metro*) fecit quam in heroico: ſed, ut diximus, natura ipſa poëmatis docet, metrum ipſi congruens aſſignare. 8 Homerus autem, cum in aliis multis dignus eſt laudari, tum maxime, quod ſolus inter poëtas non ignorat quid ipſum facere oporteat. Ipſum enim poëtam quam pauciſſima dicere oportet; ſiquidem ſecundum haec non eſt imitator. 9 Igitur alii (*poëtae*), ipſi quidem per totum (*poëma*) laborant; pauca vero imitantur, & raro. Ille autem (*contra*), poſtquam paucula praefatus eſt, extemplo inducit virum, aut mulierem, aut aliud quid moribus praeditum, neque quemquam morum expertem, ſed habentem mores. 10 Ac in tragoediis quidem, id quod mirabile eſt, effingere

μαστόν· μᾶλλον δ' ἐνδέχεται ἐν τῇ ἐποποιΐᾳ τὸ ἄλογον, (δι' ὃ συμβαίνει μάλιστα τὸ θαυμαστὸν,) διὰ τὸ μὴ ὁρᾷν εἰς τὸν πράττοντα. ἐπεὶ τὰ περὶ τὴν Ἕκτορος δίωξιν ἐπὶ σκηνῆς ὄντα γελοῖα ἂν φανείη, οἱ μὲν ἑστῶτες καὶ οὐ διώκοντες, ὁ δὲ ἀναινεύων· ἐν δὲ τοῖς ἔπεσι λανθάνει. τὸ δὲ θαυμαστὸν ἡδύ· σημεῖον δέ· πάντες γὰρ προστιθέντες

Cap. XLIV ed. Tyrwh. ἀπαγγέλλουσιν, ὡς χαριζόμενοι. 11 Δεδίδαχε δὲ μάλιστα Ὅμηρος καὶ τοὺς ἄλλους ψευδῆ λέγειν, ὡς δεῖ. ἔστι δὲ τοῦτο παραλογισμός· οἴονται γὰρ ἄνθρωποι, ὅταν τουδὶ ὄντος τοδὶ ᾖ, ἢ γινομένου γίνηται, εἰ τὸ ὕστερόν ἐστι, καὶ τὸ πρότερον εἶναι, ἢ γίνεσθαι· τοῦτο δέ ἐστι ψεῦδος. [δι' ὃ εἴη ἂν τὸ πρῶτον ψεῦδος· ἀλλ' οὐδὲ τούτου ὄντος, ἀνάγκη εἶναι ἢ γενέσθαι ἢ προσθεῖναι.] διὰ γὰρ τὸ τοῦτο εἰδέναι ἀληθὲς ὂν, παραλογί-

oportet: fed in epopoeia magis licet id quod praeter rationem eft, (per quod maxime contingit ipfum admirabile,) quia non intuemur agentem. Nam illa circa Hectoris infectationem, fi in fcena fierent, ridicula viderentur; hi quidem ftantes, & non infequentes, ille autem abnuens: fed in (*Homeri*) verfibus latent. Admirabile autem (*omne*) iucundum eft. Indicium vero eft, quod omnes adiicientes aliquid (*rem geftam*) narrant, quafi gratum quid (*auditori*) facientes. 11 Maxime autem etiam alios docuit Homerus Falfa dicere, qua ratione oportet. Eft autem hoc, paralogifmus. Arbitrantur enim homines, cum, hoc exfiftente vel facto, illud fit vel fiat; fi pofterius eft, etiam primum effe, vel fieri. Eft autem hoc falfum. [Quare fuerit hoc primum falfum: fed ne quidem, hoc exfiftente, opus eft, effe (*illud*) aut fieri aut adiicere.] Quod enim hoc vere effe cognovimus, falfo ratiocinatur animus nofter, etiam primum illud ve-

ζεται ἡμῶν ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πρῶτον, ὡς ὄν. 12 Προαιρεῖσθαί τε δεῖ ἀδύνατα εἰκότα μᾶλλον ἢ δυνατὰ ἀπίθανα· τούς τε λόγους μὴ συνίστασθαι ἐκ μερῶν ἀλόγων, ἀλλὰ μάλιστα μὲν μηδὲν ἔχειν ἄλογον· εἰ δὲ μὴ, ἔξω τοῦ μυθεύματος· ὥσπερ Οἰδίπους τὸ μὴ εἰδέναι, πῶς ὁ Λάϊος ἀπέθανεν· ἀλλὰ μὴ ἐν τῷ δράματι, ὥσπερ ἐν Ἠλέκτρᾳ οἱ τὰ Πύθια ἀπαγγέλλοντες, ἢ ἐν Μυσοῖς ὁ ἄφωνος ἐκ Τεγέας εἰς τὴν Μυσίαν ἥκων. 13 Ὥστε τὸ λέγειν, ὅτι ἀνῄρητο ἂν ὁ μῦθος, γελοῖον· ἐξ ἀρχῆς γὰρ οὐ δεῖ συνίστασθαι τοιούτους· ἂν δὲ τεθῇ, καὶ φαίνηται εὐλογώτερον, ἐνδέχεσθαι καὶ ἄτοπον· ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν Ὀδυσσείᾳ ἄλογα, τὰ περὶ τὴν ἔκθεσιν, ὡς οὐκ ἂν ἦν ἀνεκτὰ, δῆλον ἂν γένοιτο, εἰ αὐτὰ φαῦλος ποιητὴς ποιήσειε· νῦν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀγα-

re esse. 12 Et illa potius, quae impossibilia (*quidem, sed tamen*) verisimilia sunt, eligere (*oportet*), quam quae possibilia, (*sed*) incredibilia: & fabularum argumenta non componere ex partibus rationi non consentaneis, sed maxime quidem nihil habere rationi non consentaneum; sin minus (*hoc detur, saltem*) extra fabulam (*habere*); (velut (*illud,*) quod Oedipus nesciat, quomodo Laius diem obiisset:) sed non in ipso dramate; sicut in Electra, ii qui certamina Pythia narrant; aut in Mysis, is qui mutus ex Tegea in Mysiam pervenit. 13 Itaque dicere, quod (*nisi tale ἄλογον finxissent,*) interiisset fabula, ridiculum est: ab initio enim non oportet constituere tales: sin constituat (*quis*), & rationi consentaneum magis videatur admittere etiam aliquid absurdi; quoniam & ea in Odyssea, rationi non consentanea, de (*Ulyssis in Ithacae litus*) expositione, ne tolerabilia quidem fore, manifestum fieret, si ea malus poëta finxisset; nunc autem per alias virtutes poëta e conspectu tol-

Cap. XLV ed. Tyrwh. θεὶς ὁ ποιητὴς ἀφανίζει ἡδύνων τὸ ἄτοπον. 14 Τῇ δὲ λέξει δεῖ διαπονεῖν ἐν τοῖς ἀργοῖς μέρεσι, καὶ μήτε ἠθικοῖς, μήτε διανοητικοῖς· ἀποκρύπτει γὰρ πάλιν ἡ λίαν λαμπρὰ λέξις τὰ ἤθη καὶ τὰς διανοίας.

ΚΕΦ. κϛʹ.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΥΣΕΩΝ, ΕΚ ΠΟΣΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΟΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΑΝ ΕΙΗ.

Cap. XXV edd. vulg. XLVI ed. Tyrwh. Περὶ δὲ προβλημάτων καὶ λύσεων, ἐκ πόσων τε καὶ ποίων ἂν εἰδῶν εἴη, ὧδε θεωροῦσι γένοιτ' ἂν φανερόν. 2 Ἐπεὶ γάρ ἐστι μιμητὴς ὁ ποιητὴς, ὥσπερ ἂν ἢ ζωγράφος ἤ τις ἄλλος εἰκονοποιὸς, ἀνάγκη μιμεῖσθαι, τριῶν ὄντων τὸν ἀριθμὸν, ἕν τι ἀεί· ἢ γὰρ οἷα ἦν ἢ ἔστιν, ἢ οἷά φασι καὶ δοκεῖ, ἢ οἷα εἶναι δεῖ. 3 Ταῦτα δ' ἐξαγγέλλεται λέξει, ἢ καὶ γλώτταις καὶ μεταφοραῖς. καὶ πολλὰ πάθη τῆς λέξεώς ἐστι· δίδομεν γὰρ ταῦτα

lit, iucundum faciendo id quod abſurdum eſt. 14 Elocutionem autem elaborare maximopere oportet in partibus minus actívis, & quae neque mores, nec ſententias exhibent. Obſcurat enim rurſus elocutio nimis ſplendida & mores & ſententias.

CAP. XXVI.

Problemata & ſolutiones.

De Problematibus autem, & (*eorum*) ſolutionibus, ex quot & qualibus ſpeciebus ſint, ſic conſiderantibus manifeſtum fiet. 2 Scilicet, quoniam imitator eſt poëta, ſicut vel pictor, vel quivis alius imaginum opifex, neceſſe eſt eum ſemper imitari ex iis, quae numero tria ſunt, unum aliquod: aut enim qualia erant, vel ſunt; aut qualia vulgo dicunt (*eſſe*), & qualia videntur; aut qualia eſſe oportet. 3 Haec autem (*omnia*) enuntiantur elocutione (*communi*), vel etiam gloſſis & translationibus. Et multae ſunt elocutionis paſſiones: has enim poëtis concedimus.

τοῖς ποιηταῖς. πρὸς δὲ τούτοις οὐχ ἡ αὐτὴ ὀρθότης ἐστὶ τῆς ποιητικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς, οὐδὲ ἄλλης τέχνης καὶ ποιητικῆς. 4 Αὐτῆς δὲ τῆς ποιητικῆς διττὴ ἡ ἁμαρτία· ἡ μὲν γὰρ καθ' αὑτὴν, ἡ δὲ κατὰ συμβεβηκός. εἰ μὲν γὰρ προείλετο μιμήσασθαι κατ' ἀδυναμίαν, αὐτῆς ἡ ἁμαρτία· εἰ δὲ τὸ προελέσθαι μὲν ὀρθῶς, ἀλλὰ τὸν ἵππον ἄμφω τὰ δεξιὰ προβεβληκότα· ἢ τὸ καθ' ἑκάστην τέχνην ἁμάρτημα· οἷον, τὸ κατὰ ἰατρικὴν ἢ ἄλλην τέχνην εἰ ἀδύνατα πεποίηται ὁποιανοῦν, οὐ καθ' ἑαυτήν. 5 Ὥστε δεῖ τὰ ἐπιτιμήματα ἐν τοῖς προβλήμασιν ἐκ τούτων ἐπισκοποῦντα λύειν. πρῶτον μὲν γὰρ, ἂν τὰ πρὸς αὐτὴν τὴν τέχνην ἀδύνατα πεποίηται, ἡμάρτηται· ἀλλ' ὀρθῶς ἔχει, εἰ τυγχάνει τοῦ τέλους τοῦ αὐτῆς. 6 Τὸ γὰρ τέλος εἴρηται, εἰ οὕτως ἐκπληκτικώτερον ἢ αὐτὸ ἢ ἄλλο ποιεῖ μέρος. παράδειγμα ἡ

Praeterea vero non eadem eſt rectitudo politicae ſcientiae, & poëticae; nec alius cuiuſvis artis & poëticae. 4 Ipſius autem poëticae peccatum eſt duplex: unum quidem in ſe ipſa; alterum autem ſecundum accidens. Si enim ſelegit imitari aliquid impoſſibile, ipſius peccatum eſt ſelegiſſe: ſi autem ſelectio quidem recte (*ſe habuerit*), ſed *equum* (fecerit poëta) *utrumque crus dextrum ſimul proferentem*; aut, id quod peccatur in qualibet arte, velut, in medicina, aut alia quavis arte, ſi impoſſibilia finxerit; non (*erit*) in ipſa per ſe (*poëtica peccatum*). 5 Quare criminationes, quae in problematibus (*obiici ſolent*), ex his conſideratione habita ſolvere oportet. Primum enim, ſi contra ipſam artem impoſſibilia finxit, peccavit: ſed recte habet, ſi finem conſequitur ſuum. 6 Finis enim eius dictus eſt, ſi hoc pacto magis admirabilem vel hanc vel aliam aliquam facit partem. Exemplo eſt

τοῦ Ἕκτορος δίωξις. 7 Εἰ μέντοι τὸ τέλος ἢ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐνεδέχετο ὑπάρχειν καὶ κατὰ τὴν περὶ τούτων τέχνην ἡμάρτηται, οὐκ ὀρθῶς· δεῖ γὰρ, εἰ ἐνδέχεται, ὅλως μηδαμῇ ἡμαρτῆσθαι. 8 Ἔτι ἀτοπώτερόν ἐστι τὸ ἁμάρτημα τῶν κατὰ τὴν τέχνην, ἢ κατ᾽ ἄλλο συμβεβηκός. ἔλαττον γὰρ, εἰ μὴ ᾔδει, ὅτι ἔλαφος θήλεια κέρατα οὐκ ἔχει, ἢ εἰ κακομιμήτως ἔγραψε. 9 Πρὸς δὲ τούτοις ἐὰν ἐπιτιμᾶται, ὅτι οὐκ ἀληθῆ· ἀλλ᾽ οἷα δεῖ· οἷον καὶ Σοφοκλῆς ἔφη, αὐτὸς μὲν οἵους δεῖ ποιεῖν, Εὐριπίδης δὲ οἷοί εἰσι. δι᾽ ὃ ταύτῃ λυτέον. 10 Εἰ δὲ μηδετέρως· ὅτι οὕτω φασὶν, οἷον τὰ περὶ θεῶν· ἴσως γὰρ οὔτε βέλτιον οὕτω λέγειν, οὔτ᾽ ἀληθῆ· ἀλλ᾽ ἔτυχεν, ὥσπερ Ξενοφάνει, οὐ σαφῆ τάδε. 11 Ἴσως δὲ οὐ βέλτιον μὲν, ἀλλ᾽ οὕτως εἶχεν, οἷον τὰ περὶ τῶν ὅπλων·

Hectoris insectatio. 7 Verumtamen, si finem plus minusve subsistere licuit, & secundum artem, (*quae*) circa haec (*versatur*), peccavit; haud recte (*fecit*): oportet enim, si licet, omnino nusquam peccare. 8 Deinde, absurdius est peccatum eorum, quae in ipsa arte (*fiunt*), quam eorum, quae per accidens aliud. Minus enim est, si ignoravit, cervam feminam cornua non habere, quam si (*eam*) male imitatus depinxit. 9 Ad haec, si vitio vertitur, quod non vera (*finxit, occurrendum est tamen,*) at qualia oportet; velut etiam Sophocles dicebat, *se quidem* (personas) *quales* (esse) *oportet fingere; Euripidem vero, quales sunt.* Quamobrem (*hoc*) hac via solvendum est. 10 Quod si neutro modo, (*nec vera finxit, nec qualia esse oportet; respondendum est,*) quod ita vulgo dicunt; velut ea, (*quae*) de Diis (*finguntur*). Fortasse enim nec melius (*est*) sic dicere, neque vera (*sunt*), quae dicuntur; at fuerant, quemadmodum Xenophani, non perspicua haec. 11 Fortasse autem non melius quidem, sed sic se habuit res; velut, ea de armis:

-- ἔγχεα δέ σφιν

Ὀρθ' ἐπὶ σαυρωτῆρος.

οὕτω γὰρ τότ' ἐνόμιζον, ὥσπερ καὶ νῦν οἱ Ἰλλυριοί. 12 Περὶ δὲ τοῦ εἰ καλῶς ἢ μὴ καλῶς ἢ εἴρηταί τινι ἢ πέπρακται, οὐ μόνον σκεπτέον εἰς αὐτὸ τὸ πεπραγμένον ἢ εἰρημένον βλέποντα, εἰ σπουδαῖον ἢ φαῦλον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν πράττοντα ἢ λέγοντα, πρὸς ὃν, ἢ ὅτε, ἢ ὅτῳ, ἢ οὗ ἕνεκεν· οἷον, εἰ μείζονος ἀγαθοῦ, ἵνα γένηται, ἢ μείζονος κακοῦ, ἵνα ἀπογένηται. 13 Τὰ δὲ πρὸς τὴν λέξιν ὁρῶντα δεῖ διαλύειν· οἷον, γλώττῃ·

Οὐρῆας μὲν πρῶτον --

ἴσως γὰρ οὐ τοὺς ἡμιόνους λέγει, ἀλλὰ τοὺς φύλακας· καὶ τὸν Δόλωνα,

Ὅς δή τοι εἶδος μὲν ἔην κακὸς, --

——— *Hastae vero illis*

Erectae steterunt in cuspide inferiore.

Ita enim tunc ex instituto faciebant; quemadmodum etiam nunc Illyrici. 12 De illo autem, rectene an secus sive dictum a quoquam sit, sive factum, considerandum est, non solum intuendo in ipsum factum, vel dictum, utrum honestum (*sit*), an pravum; sed & in agentem vel dicentem, adversus quem (*is dixerit vel fecerit*), aut quando, aut quomodo, aut cuius gratia; velut, utrum maioris boni gratia, ut fieret; aut maioris mali, ut averteretur. 13 Nonnulla vero, in elocutionem intuentem, solvere oportet; veluti, per glossam:

Οὐρῆας *quidem primo* —

fortasse enim non *mulos* dicit, sed *custodes*; & Dolonem,

Qui sane secundum εἶδος *quidem erat malus,*

οὐ τὸ σῶμα ἀσύμμετρον, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον αἰσχρόν· τὸ γὰρ εὐειδὲς οἱ Κρῆτες εὐπρόσωπον καλοῦσι. καὶ τὸ,

Ζωρότερον δὲ κέραιρε, --

οὐ τὸ ἄκρατον, ὡς οἰνόφλυξιν, ἀλλὰ τὸ θᾶττον. 14 Τὸ δὲ κατὰ μεταφορὰν εἴρηται· οἷον,

Ἄλλοι μὲν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες --
Εὗδον παννύχιοι.

ἅμα δέ φησιν·

Ἤτοι ὅτ' ἐς πεδίον τὸ Τρωϊκὸν ἀθρήσειεν,

καὶ,

Αὐλῶν συρίγγων θ' ὁμαδόν. --

* * * τὸ γὰρ Πάντες, ἀντὶ τοῦ Πολλοὶ κατὰ μεταφορὰν εἴρηται· τὸ γὰρ πᾶν, πολύ τι. καὶ τὸ,

Οἴη δ' ἄμμορος --

[κατὰ μεταφοράν·] τὸ γὰρ γνωριμώτατον μόνον.

non (*dicit*) *corpore incompositum*, sed *facie turpem*: siquidem Cretenses εὐειδὲς vocant, quod facie speciosum est. Et illud,

Ζωρότερον autem misce, —

non meracius, ut temulentis, (*vult*;) sed festinantius. 14 Aliud autem quid per translationem dictum est; velut,

Alii quidem Dii & homines —
Dormiebant per totam noctem: —

simul tamen dicit,

Certe quando campum Troianum adspiceret:

& (*paullo post*),

Tibiarum fistularumque tumultum.

* * * Nam *omnes* pro *multi* per translationem dictum est; quoniam omne, est multum quiddam. Et illud,

Sola (ursa) *exsors* (oceani),

[per translationem dicitur]. Quod enim notissimum (*est*),

15 Κατὰ δὲ προσῳδίαν, ὥσπερ Ἱππίας ἔλυεν ὁ Θάσιος τὸ,

-- δίδομεν δέ οἱ

καὶ,

-- τὸ μὲν οὐ καταπύθεται ὄμβρῳ.

16 Τὰ δὲ διαιρέσει· οἷον Ἐμπεδοκλῆς·

Αἶψα δὲ θνήτ' ἐφύοντο, τὰ πρὶν μάθον ἀθάνατ' εἶναι,

Ζωρά τε τὰ πρὶν κέκρατο.

17 Τὰ δὲ ἀμφιβολίᾳ·

-- παρῴχηκεν δὲ πλέων νύξ·

τὸ γὰρ πλέων ἀμφίβολόν ἐστι. 18 Τὰ δὲ κατὰ τὸ ἔθος τῆς λέξεως· οἷον τὸν κεκραμένον, οἶνόν φασιν εἶναι· ὅθεν πεποίηται ὁ Γανυμήδης

-- Διὶ οἰνοχοεύειν,

(*quasi*) solum (*est*). 15 Per accentum autem (*nonnulla solvuntur*); quemadmodum Hippias Thasius solvebat illud,

— δίδομεν δέ οἱ

& illud,

— — τὸ μὲν οὐ καταπύθεται ὄμβρῳ.

16 Alia vero per distinctionem; velut Empedocles:

Extemplo autem mortalia nata sunt, quae prius didicerant immortalia esse,

Puraque, quae prius mixta erant.

17 Alia per ambiguitatem; (*ut:*)

——— παρῴχηκεν δὲ πλέων νύξ.

Nam illud πλέων ambiguum est. 18 Alia autem, ex consuetudine locutionis; veluti, *mixtum*, aiunt esse *vinum*. Unde fictus est Ganymedes Διὶ οἰνοχοεύειν, (*id est,*) *Iovi vinum fundere;* licet vinum (*Dii*) non bibant. Et

οὐ πινόντων οἶνον. καὶ χαλκέας, τοὺς τὸν σίδηρον ἐργαζομένους· ὅθεν εἴρηται·

-- -- Κνημὶς νεοτεύκτου κασσιτέροιο.

εἴη δ' ἂν τοῦτό γε καὶ κατὰ μεταφοράν. 19 Δεῖ δὲ καὶ, ὅταν ὄνομά τι ὑπεναντίωμά τι δοκῇ σημαίνειν, ἐπισκοπεῖν, ποσαχῶς ἂν σημήνειε τοῦτο ἐν τῷ εἰρημένῳ· οἷον τὸ,

-- τῇ ῥ' ἔσχετο χάλκεον ἔγχος,

τὸ ταύτῃ κωλυθῆναι. 20 Τὸ δὲ ποσαχῶς, ἐνδέχεται ὡδί πως μάλιστα, ἄν τις ὑπολάβοι κατὰ τὴν κατ' ἀντικρὺ· ἢ, ὡς Γλαύκων λέγει, ὅτι ἔνιοι ἀλόγως προϋπολαμβάνουσι, καὶ αὐτοὶ καταψηφισάμενοι συλλογίζονται, καὶ ὡς εἰρηκότες ὅ, τι δοκεῖ, ἐπιτιμῶσιν, ἂν ὑπεναντίον ᾖ τῇ αὐτῶν οἰήσει. 21 Τοῦτο δὲ πέπονθε τὰ περὶ Ἰκάριον· οἴονται γὰρ αὐτὸν Λάκωνα εἶναι. ἄτο-

eos qui *ferrum* cudunt, *χαλκέας* (*id est, fabros aerarios*) vocant. Unde (*etiam illud*) dictum est:

— — *Ocrea recens elaborati stanni.*

Sed hoc quidem etiam per translationem dici posset. 19 Oportet vero etiam, quando nomen aliquod subcontrarietatem aliquam videtur significare, dispicere quotupliciter id significare possit in dicto (*loco*). Velut, illud:

Hac demum ἔσχετο (*haerebat, retinebatur*) *aenea hasta.*

Ibi enim ἔσχεσθαι valet κωλυθῆναι, *prohiberi.* 20 Hoc autem *quotupliciter* sic fere maxime (*intelligetur*), si quis sumat significationem contrariam; sive, ut Glauco dicit, quod nonnulli sine ratione praeiudicatam opinionem concipiant, & tanquam iudices decernentes ratiocinentur, cumque id, quod ipsis visum est, pronuntiarint, indignentur si quid eorum opinioni contrarium (*ab aliquo*) proferatur. 21 Atque hoc accidit iis, quae de Icario (*feruntur*). Arbitrantur enim, ipsum Laconem fuisse.

πον οὖν τὸ μὴ ἐντυχεῖν τὸν Τηλέμαχον αὐτῷ εἰς Λακεδαίμονα ἐλθόντα. τὸ δ' ἴσως ἔχει, ὥσπερ οἱ Κεφαλῆνές φασι· παρ' αὐτῶν γὰρ γῆμαι λέγουσι τὸν Ὀδυσσέα, καὶ εἶναι Ἰκάδιον, ἀλλ' οὐκ Ἰκάριον. δι' ἁμάρτημα δὲ τὸ πρόβλημα εἰκός ἐστιν. 22 Ὅλως δὲ τὸ ἀδύνατον μὲν ἢ πρὸς τὴν ποίησιν, ἢ πρὸς τὸ βέλτιον, ἢ πρὸς τὴν δόξαν δεῖ ἀνάγειν. πρός τε γὰρ τὴν ποίησιν αἱρετώτερον πιθανὸν ἀδύνατον, ἢ ἀπίθανον καὶ δυνατόν. καὶ πρὸς τὸ βέλτιον· τὸ γὰρ παράδειγμα δεῖ ὑπερέχειν, τοιούτους δ' εἶναι, οἵους Ζεῦξις ἔγραφεν. ἀλλὰ πρὸς ἅ φασι, τἄλογα. οὕτω τε, καὶ ὅτι ποτὲ οὐκ ἄλογόν ἐστιν· εἰκὸς γὰρ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς γίνεσθαι. 23 Τὰ δ' ὡς ὑπεναντία εἰρημένα οὕτω σκοπεῖν, ὥσπερ

Abſurdum igitur, *Telemachum, quando Spartam venerit, cum illo minime congreſſum fuiſſe.* Hoc autem fortaſſe ſe habet, ſicut Cephalenii aiunt: *e ſua enim gente uxorem duxiſſe Ulyſſem,* perhibent, & Icadium eſſe, non Icarium. Propter peccatum autem (*eſſe*) reprehenſionem, probabile eſt. 22 Omnino autem quod impoſſibile eſt, vel ad poëſin, vel ad id quod melius eſt, vel ad (*vulgi*) opinionem, referre oportet. Ad poëſin enim reſpectu habito, eligendum potius (*eſt*), quod credibile eſt & impoſſibile, quam quod incredibile & poſſibile. Verum etiam ad id quod melius eſt (*referre oportet*). Etenim, quod pro exemplari eſt, (*reliquis omnibus*) antecellere oportet, & tale debet eſſe, quales pinxit Zeuxis. Sed ad id, quod (*vulgo*) aiunt, referenda ſunt ea quae praeter rationem fiunt. Eoque modo (*huiuſmodi reprehenſiones ſolvendae ſunt*), tum & (*dicendo,*) aliquando non eſſe contra rationem: veriſimile enim (*eſt*) etiam, praeter veriſimile (*aliquid*) fieri. 23 Quae vero ut contrarie dicta (*reprehenduntur*),

οἱ ἐν τοῖς λόγοις ἔλεγχοι, εἰ τὸ αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, ὥστε καὶ αὐτὸν ἢ πρὸς ἃ αὐτὸς λέγει, ἢ ὃ ἂν φρόνιμος ὑπόθηται. 24 Ὀρθὴ δ' ἡ ἐπιτίμησις ἀλογίας καὶ μοχθηρίας, ὅταν μὴ ἀνάγκης οὔσης χρήσηται τῷ ἀλόγῳ, ὥσπερ Εὐριπίδης ἐν τῷ Αἰγεῖ, ἢ τῇ πονηρίᾳ, ὥσπερ ἐν Ὀρέστῃ τοῦ Μενελάου. 25 Τὰ μὲν οὖν ἐπιτιμήματα ἐκ πέντε εἰδῶν φέρουσιν· ἢ γὰρ ὡς ἀδύνατα, ἢ ὡς ἄλογα, ἢ ὡς βλαβερὰ, ἢ ὡς ὑπεναντία, ἢ ὡς παρὰ τὴν ὀρθότητα τὴν κατὰ τέχνην. αἱ δὲ λύσεις ἐκ τῶν εἰρημένων σκεπτέαι· εἰσὶ δὲ δώδεκα.

ΚΕΦ. κζ'.

ΟΤΙ ΒΕΛΤΙΟΝ Η ΤΡΑΓΙΚΗ ΜΙΜΗΣΙΣ Η Η ΕΠΟΠΟΙΗΤΙΚΗ.

Cap. XXVI edd. vulg. XLVII ed. Tyrwh.

Πότερον δὲ βελτίων ἡ ἐποποιητικὴ μίμησις, ἢ ἡ τραγικὴ, διαπορήσειεν ἄν τις. 2 Εἰ γὰρ ἡ ἧττον φορ-

ſic conſideranda ſunt, quemadmodum elenchi in orationibus: an idem ſit, & ad idem, & eodem modo; ita ut contrarium ſit vel iis, quae ipſe dicit; vel ei, quod prudens (*vir*) ſupponere debeat. 24 Iuſta autem eſt reprehenſio abſurditatis & vitii, quando (*poëta*), nulla (*exigente*) neceſſitate, aut eo, quod ſine ratione fit, utatur, ſicut Euripides in Aegeo; aut improbitate, ſicut (*illa*) Menelai in Oreſte. 25 Igitur reprehenſiones (*poëtarum*) ex quinque ſpeciebus afferunt. Nam (*reprehendunt*) aut tanquam impoſſibilia; aut tanquam contra rationem; aut tanquam pernicioſa; aut tanquam contraria; aut tanquam praeter rectam artis regulam. Solutiones autem explorandae ſunt ex antedictis. Sunt autem duodecim.

CAP. XXVII.

Poëſin tragicam eſſe epica praeſtantiorem.

Utrum vero ſit melior epica imitatio, an tragica, dubitare poſſet quiſpiam. 2 Si enim (*imitatio*), quae minus

τικὴ βελτίων· τοιαύτη δ' ἡ πρὸς βελτίους θεατάς ἐστι· δῆλον, ὅτι ἡ ἅπαντα μιμουμένη φορτική· ὡς γὰρ οὐκ αἰσθανομένων, ἂν μὴ αὐτοῖς προσῇ πολλὴν κίνησιν κινοῦντα· οἷον, οἱ φαῦλοι αὐληταὶ κυλιόμενοι, ἂν δίσκον δέῃ μιμεῖσθαι, καὶ ἕλκοντες τὸν κορυφαῖον, ἂν Σκύλλαν αὐλῶσιν. 3 Ἡ μὲν οὖν τραγῳδία τοιαύτη ἐστὶν, οἵους καὶ οἱ πρότερον τοὺς ὑστέρους αὐτῶν ᾤοντο ὑποκριτάς· ὡς λίαν γὰρ ὑπερβάλλοντα, πίθηκον ὁ Μυνίσκος τὸν Καλλιππίδην ἐκάλει· τοιαύτη δὲ δόξα καὶ περὶ Πινδάρου ἦν· ὡς δ' οὗτοι ἔχουσι πρὸς αὐτοὺς, ἡ ὅλη τέχνη πρὸς τὴν ἐποποιίαν ἔχει. 4 Τὴν μὲν οὖν πρὸς θεατὰς ἐπιεικεῖς φασιν εἶναι, οἳ οὐδὲν δέονται τῶν σχημάτων· τὴν δὲ τραγικὴν πρὸς φαύλους. εἰ οὖν φορτική, χείρων δηλονότι ἂν εἴη. 5 Πρῶτον μὲν οὖν οὐ τῆς Ποιη-

arrogans (*eſt*), melior (*ſit*); huiuſcemodi autem (*ſit*) ea, quae pertinet ad ſpectatores meliores; manifeſtum (*eſt*), eam quae omnia imitatur, arrogantem eſſe. Tanquam enim (*ſpectatores*) nihil percipiant, niſi illis magnus motus (*& ſtrepitus*) acceſſerit: velut inepti tibicines volventes ſe (*circumquaque*), cum diſcum imitari oporteat; & praecentorem trahentes, cum Scyllam tibiis agant. 3 Ac tragoedia quidem talis (*imitatio*) eſt; cuiuſmodi etiam hiſtriones priſci, eos qui poſtea ſubſecuti ſunt, putarunt. Etenim Meniſcus Callippidem, tanquam nimio modum excedentem, vocabat ſimiam. Sed & talis opinio etiam de Pindaro fuit. Sicut autem hi ad illos ſe habent, ita univerſa (*tragoediae*) ars ad epopoeiam ſe habet. 4 Igitur hanc quidem pertinere ad ſpectatores aiunt ſapientes, qui geſtuum nihil indigent; tragicam vero ad ignorantes. Si igitur arrogans & odioſa; manifeſtum (*eſt*), etiam deteriorem eſſe. 5 At primum quidem non (*eſt*

τικῆς ἡ κατηγορία, ἀλλὰ τῆς Ὑποκριτικῆς· ἐπεί ἐστι περιεργάζεσθαι τοῖς σημείοις καὶ ῥαψῳδοῦντα, ὅπερ ἐποίει Σωσίστρατος· καὶ διᾴδοντα, ὅπερ ἐποίει Μνασίθεος ὁ Ὀπούντιος. 6 Εἶτα οὐδὲ κίνησις ἅπασα ἀποδοκιμαστέα, εἴπερ μηδ᾽ ὄρχησις, ἀλλ᾽ ἡ φαύλων, ὅπερ καὶ Καλλιππίδῃ ἐπετιμᾶτο, καὶ νῦν ἄλλοις, ὡς οὐκ ἐλευθέρας γυναῖκας μιμουμένων. 7 Ἔτι ἡ τραγῳδία καὶ ἄνευ κινήσεως ποιεῖ τὸ αὑτῆς, ὥσπερ ἡ ἐποποιία· διὰ γὰρ τοῦ ἀναγινώσκειν φανερὰ ὁποία τίς ἐστιν. εἰ οὖν ἐστι τἄλλα κρείττων, τοῦτό γε οὐκ ἀναγκαῖον αὐτῇ ὑπάρχειν. 8 Ἔπειτα διότι πάντ᾽ ἔχει, ὅσαπερ ἡ ἐποποιία· καὶ γὰρ τῷ μέτρῳ ἔξεστι χρῆσθαι. καὶ ἔτι οὐ μικρὸν μέρος τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ὄψιν ἔχει, δι᾽ ἧς αἱ ἡδοναὶ συνίστανται ἐναργέστατα. εἶτα καὶ τὸ ἐναργὲς ἔχει καὶ ἐν τῇ ἀναγνώσει, καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων.

haec) poëticae artis accuſatio, ſed hiſtrionicae; ſiquidem in ſignis (*ſive geſtibus*) modum excedere poteſt & is qui rhapſodiam recitat, (quod Soſiſtratus fecit;) & is qui canit, quod fecit Mnaſitheus Opuntius. 6 Deinde ne omnis quidem improbandus (*eſt*) motus; ſiquidem neque (*omnis*) ſaltatio: ſed is qui inhoneſtorum proprius eſt; quod & Callippidi dabatur vitio; & hodie aliis, quaſi mulieres imitentur non ingenuas. 7 Ad haec etiam abſque motu tragoedia ſuum opus exſequitur, ſicut epopoeia; e (*ſola*) namque lectione, qualis ſit, manifeſta (*eſt*). Si igitur in ceteris praeſtat; hoc ſane ipſi adeſſe non eſt neceſſarium. 8 Deinde, quoniam omnia habet, quaecunque epopoeia: nam & metro licet uti: & inſuper non parvam partem muſicam habet & ſpectaculi apparatum, per quem voluptates evidentiſſime efficiuntur. Deinde etiam evidentiam habet, tam in lectione, quam

9 Ἔτι τῷ ἐν ἐλάττονι μήκει τὸ τέλος τῆς μιμήσεως εἶναι· τὸ γὰρ ἀθροώτερον ἥδιον, ἢ πολλῷ κεκραμένον τῷ χρόνῳ· λέγω δ', οἷον εἴ τις τὸν Οἰδίπουν θείη τὸν Σοφοκλέους ἐν ἔπεσιν, ὅσοις ἡ Ἰλιάς. 10 Ἔτι ἧττον μία [ὁποιαοῦν] μίμησις ἡ τῶν ἐποποιῶν. σημεῖον δέ· ἐκ γὰρ ὁποιασοῦν μιμήσεως πλείους τραγῳδίαι γίνονται. ὥστε, ἐὰν μὲν ἕνα μῦθον ποιῶσιν, [ἀνάγκη] ἢ βραχέως δεικνύμενον μύουρον φαίνεσθαι, ἢ ἀκολουθοῦντα τῷ τοῦ μέτρου μήκει ὑδαρῆ· ἐὰν δὲ πλείους, λέγω δέ, οἷον, ἐὰν ἐκ πλειόνων πράξεων ᾖ συγκειμένη, οὐ μία· ὥσπερ ἡ Ἰλιὰς ἔχει πολλὰ τοιαῦτα μέρη καὶ ἡ Ὀδύσσεια, ἃ καὶ καθ' ἑαυτὰ ἔχει μέγεθος· καίτοι ταῦτα τὰ ποιήματα συνέστηκεν ὡς ἐνδέχεται ἄριστα, καὶ ὅτι μάλιστα μιᾶς πράξεως μίμησίς ἐστιν. 11 Εἰ οὖν τούτοις τε

in actione. 9 Praeterea quia intra minorem longitudinem est imitationis perfectio: quod enim confertum magis (*est*), iucundius *est* quam quod multo tempore diffusum: dico autem, veluti si quis Oedipum Sophoclis, tot versibus, quot (*constat Homeri*) Ilias, exponeret. 10 Praeterea (*est*) minus una (*& simplex*) [qualiscunque] epicorum imitatio. (*Huius*) autem indicium (*est*), quod ex qualicunque (*epica*) imitatione plures fierent tragoediae. Ita ut, si quidem (*poëta epicus*) fabulam unam conficiat, necesse (*sit*) eam, vel breviter expositam, curtam apparere, vel, si iustam epici metri longitudinem assequatur, dilutam (*& languidam*). Sin autem plures (*fabulas complexus fuerit*); velut, si e pluribus actionibus constet fabula; non iam (*erit*) una: sicuti & Ilias, & Odyssea, huiuscemodi partes habet multas, quae etiam per se magnitudinem certam habent: quamquam haec poëmata constituta sunt quantum licet optime, & quam maxime unius actionis imitatio sunt. 11 Si ergo (*tragoedia*)

διαφέρει πᾶσι, καὶ ἔτι τῷ τῆς τέχνης ἔργῳ· δεῖ γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν ἡδονὴν ποιεῖν αὐτὰς, ἀλλὰ τὴν εἰρημένην· φανερὸν, ὅτι κρείττων ἂν εἴη μᾶλλον τοῦ τέλους τυγχάνουσα τῆς ἐποποιίας. 12 Περὶ μὲν οὖν τραγῳδίας, καὶ ἐποποιίας, καὶ [αὐτῶν, καὶ τῶν εἰδῶν, καὶ τῶν μερῶν αὐτῶν, καὶ πόσα, καὶ] τί διαφέρει, καὶ τοῦ εὖ ἢ μὴ τίνες αἰτίαι, καὶ περὶ ἐπιτιμήσεων καὶ λύσεων, εἰρήσθω τοσαῦτα.

& his omnibus excellit, & insuper artis effectu: oportet enim eas non fortuitam quamlibet, sed illam, quae praefinita est, efficere voluptatem: manifestum (*est*), praestantiorem eam fore, cum magis finem suum consequatur, quam epopoeia. 12 Ac de tragoedia quidem & epopoeia, & [ipsis, & ipsarum speciebus & partibus, quot *sint*, &] quid intersit, & quibus ex causis vel bonae fiant, vel minus, & de reprehensionibus & solutionibus, tantum dictum sit.

ANIMADVERSIONES CRITICAE AD ARISTOTELIS LIBRUM DE POETICA.

CAP. I.

Ἥν τινα δύναμιν ἕκαστον ἔχει· καὶ πῶς δεῖ συνίστασθαι) Cod. Med. B. ἔχει ἕκαστον. Cod. Leid. ἔχειν, ita ut ad subsequens δεῖ referatur. Cod. Med. D. varr. LL. in calce ed. Wechel. Paris. 1538. 8. & edd. Basil. II (a. 1539) Casaub. Duvall. in marg. ἕκαστον ἔχειν δεῖ.

Εἰ μέλλοι καλῶς ἕξειν ἡ ποίησις) Codd. Medicei omnes, Venet. Leid. Guelpherb. μέλλει. Minus bene. Nostram lectionem, quam sensus exigit, tuentur Codd. Paris. & edd. fere omnes. *Tyrwhittus* recepit μέλλει. Vertit tamen, *si recte se habitura* sit *poësis*.

Ἔτι δὲ ἐκ πόσων καὶ ποίων ἐστὶ μορίων) Cod. Guelph. ἔτι δὲ καὶ ἐκ πόσων. *Batteux* ἔτι τε. Cod. Med. D. καὶ ἐκ ποίων.

Λέγωμεν) Codd. Med. D. Leid. & Paris. 1741. 2038. 2938. edd. Ald. Basil. I (a. 1531) λέγομεν. Male.

CAP. II.

§. 1. Ἐποποιΐα δὴ) Cod. Guelph. δέ. Non bene.

Καὶ τῆς αὐλητικῆς ἡ πλείστη καὶ κιθαριστικῆς) Addi posse putavit *Batteux* καὶ τῆς ὀρχιστικῆς, quod Aristoteles mox mentionem faciat τῶν ὀρχηστῶν. Non est necesse. Etiie enim non poterat mens Aristoteli recensere sigillatim hoc loco *omnes* artes huc pertinentes.

Πᾶσαι τυγχάνουσιν οὖσαι μιμήσεις τὸ σύνολον) Ita legunt Codd. Med. B. C. D. edd. Ald. Camot. Basil. Victor. Robortell. Mad. Castelvetro, marg. edd. Casaub. Duvall. Tyr-

whitt. Vulgo *μιμήσεις*, quod etiam Codd. Victorii (Comment. pag. 5 ed. 2 Florent. 1573 fol.) plurimi, nec non Leid. Venet. Guelph. Parif. & Med. A. agnofcunt. Equidem cum *Tyrwhitto* *μίμησις* praetuli, quoniam numerus fingularis melius notam generalem artium pulchri defignat. Probabile eft quoque, librarios potius hoc loco *μίμησις* in *μιμήσεις* mutaffe, quam vice verfa; quam tamen rationem parum valere non negaverim, cum pronuntiatio *τοῦ ει* fit eadem, quae *τοῦ ι*. Victorius maluit *μιμήσεις*, propterea maxime, quod fequatur *σύνολον*· neque enim artes pulchri effe omnino imitationes refque prorfus eafdem; fed fi quis ex ipfis decerpat, in quo conveniat illis inter fe, effe imitationes. Quid haec Victorii ratio ad praeferendum numerum pluralem *μιμήσεις* efficiat, non affequor. Fatetur interim interpres doctiffimus, receptae ab ipfo quoque lectioni *μίμησις* locum iuftum effe.

§. 2. Ἢ τῷ ἕτερα) Cod. Leid. ἕτεραι, librarii peccato.

Ὥσπερ γὰρ καὶ χρώμασι καὶ σχήμασι πολλὰ μιμοῦνταί τινες ἀπεικάζοντες, (οἱ μὲν διὰ τέχνης, οἱ δὲ διὰ συνηθείας,) ἕτεροι δὲ διὰ τῆς φωνῆς) In hac lectione quoad verba confentiunt tam Codd. a Victorio collati (Comment. pag. 6), quam quos recentiores viri docti infpexerunt. *Madius* (Annotatt. in Arift. lib. de Poëtica p. 41. Venet. 1550. fol.) monet, *Simonem Portium* in Cod. Mediceo pro *διὰ τῆς φωνῆς* inveniffe *τῇ φωνῇ*. Noftram lectionem tuentur quoque in verbis edd. Ald. Camot. Bafileenfes, Morel. Wechel. Mad. Robortell. Riccob. Victor. Caftelvetro, Sylb. Cafaub. Duvall. Goulfton. Cooke, Upton, Winftanley, Tyrwhitt. De fenfu loci recte iam iudicavit *Robortellus* (Explicat. in lib. Arift. de Poët. p. 11. Florent. 1548. fol.): „ Verterunt interpretes fic verba *οἱ μὲν διὰ τέχνης, οἱ δὲ διὰ συνηθείας, ἕτεροι δὲ διὰ τῆς φωνῆς· alii ex arte, alii ex confuetudine, nonnulli ex voce.* Si ita legas, non video, quomodo concinnari poffit *vox* cum *arte* & *confuetudine*; nam *ars* & *confuetudo* perbelle fibi refpondent & opponuntur. Ego igitur conclufis verbis *οἱ μὲν διὰ τέχνης, οἱ δὲ διὰ συνηθείας* intra parenthefis figna legerem poftea feparatim *ἕτεροι δὲ τῇ φωνῇ*, ut referantur ad priora illa *χρώμασι καὶ σχήμασι*, quafi fenfus fit, *nonnulli imitantur coloribus & figuris*, *ἕτεροι δὲ καὶ τῇ φωνῇ*, *alteri autem horum adhiben. praeter illa duo etiam vocem.* -- Huic meae explicationi fi fuffragaretur aliquis Codex manufcriptus, qui haberet *τῇ φωνῇ*, nihil effet hoc lo-

co apertius. „ — In postrema explicationis parte Robortellus a vero aberravit; vult enim Aristoteles, esse, qui *voce* imitentur; non, esse, qui *non solum* coloribus & figuris, *sed etiam* voce imitentur. Optime locum interpretati sunt *Winstanleius*, *Thomas Twining* (*Aristotle's Treatise on poëtry with notes on the translation and on the original*, London. 1789. 4. p. 141.) & *Tyrwhittus*. Sensus est: *Nam quemadmodum sunt alii coloribus & figuris multa imitantes, partim arte, partim usu; alii imitantes voce; sic* &c. Uti Robortellus voluit, textum refinxit *Reizius*. Cum interpretes verba οἱ μὲν διὰ τέχνης, οἱ δὲ διὰ συνηθείας, ἕτεροι δὲ διὰ τῆς φωνῆς iungerent, nodum fecere, ut ait Winstanleius, in scirpo, quem non invenerunt. *Victorius* multum in his verbis explicandis desudavit, non ausus tamen mutare lectionem. *Madius* pro διὰ τῆς φωνῆς reponi posse putavit διὰ τῆς φύσεως. Quod si enim alii *arte*, alii *consuetudine* imitentur; non superesse nisi qui imitentur *natura*. Arrisit mihi quoque olim haec lectio. Improbavit autem eam ipse Madius, & recte. In versione Latina lectionem expressit hanc: Ὥσπερ γὰρ καὶ χρώμασι καὶ σχήμασι πολλὰ μιμοῦνταί τινες ἀπεικάζοντες, ἕτεροι δὲ τῇ φωνῇ, οἱ μὲν διὰ τέχνης, οἱ δὲ διὰ συνηθείας. Non male quidem; sed mutatione hac non est opus, & obstat Codd. auctoritas. *Castelvetro* (*Poëtica d' Aristotele vulgarizzata & sposta*. Basil. 1576. 4. p. 16.) ἕτεροι δὲ διὰ τῆς φωνῆς mutavit in ἕτεροι δὲ ἀμφοτέροις, referens haec verba ad antecedentia χρώμασι καὶ σχήμασι, ut exeat sensus, pictores modo imitari *coloribus*, modo *figuris*, modo *utrisque*. Verum, ut bene animadvertit *Twining*, exoritur difficultas, pictorem non posse *solis coloribus* imitari absque ullo σχήματι. Nec antecedentia sunt χρώμασι H σχήμασι, sed χρώμασι KAI σχήμασι. *Dacierius* (*La Poëtique d'Aristote avec des remarques critiques*. à Amsterdam 1733. 8. p. 7.) verba οἱ μὲν διὰ τέχνης, οἱ δὲ διὰ συνηθείας, ἕτεροι δὲ διὰ τῆς φωνῆς quoque iungens, & ad ἀπεικάζοντες referens, nec tamen, quomodo ea cohaereant, intelligens, pro διὰ τέχνης maluit διὰ τύχης, & pro διὰ τῆς φωνῆς legere δι' ἀμφοῖν, quod posterius in textu dedit *Dan. Heinsius*, quem etiam in hoc secuti sunt *Batteux* & *Harles*. Refertur ἀμφοῖν ad duo antecedentia membra διὰ τέχνης & διὰ συνηθείας. Non pertinent autem ἕτεροι δὲ διὰ τῆς φωνῆς ad ἀπεικάζοντες· sed potius οἱ ἕτεροι opponuntur τοῖς ἀπεικάζουσι· unde male mutari lectionem vulgatam διὰ τῆς φωνῆς in δι' ἀμφοῖν fa-

cile apparet. Editor libri Ariſtotelis de Poëtica Oxonienſis (Oxon. 1760. 12.) in textum admiſit δι' ἀμφοῖν. In notis editioni adiectis ait ad h. l. „Notandum eſt, Poeticam comparationibus ab arte pingendi adductis ſingulo fere huiuſce libelli capite illuſtrari. In loco igitur hoc difficillimo de pictoribus tantummodo loqui philoſophum cum nobis perſuaſiſſet Dacierius, lectionem δι' ἀμφοῖν recipiendam eſſe duximus pro διὰ τῆς φωνῆς, quam pleraeque habent editiones. Nunc vero immutata eſt nobis ſero ſententia, & locum hunc ſic legimus & interpretamur: Ὥσπερ γὰρ καὶ χρώμασι (coloribus) καὶ σχήμασι (geſtibus) πολλὰ μιμοῦνταί τινες ἀπεικάζοντες, οἱ μὲν (pictores) διὰ τέχνης, οἱ δὲ (geſticulatores) διὰ συνηθείας· ἕτεροι δὲ (ἀπεικάζοντες μιμοῦνται) διὰ φωνῆς. — Si vero ulla eſſet auctoritas, qua inniteremur, legere maluiſſemus: καὶ σχήμασι καὶ φωνῇ πολλὰ κ. τ. λ. omiſſis ἕτεροι δὲ διὰ φωνῆς. „— Adverſus hanc interpretationem pugnat 1) quod pictores *ſolis coloribus* imitari non poſſunt; 2) quod σχῆμα non ſignificat geſtum quoad actionem, ſed tantum quoad figuram; ergo ſub οἱ δὲ non intelliguntur *geſticulatores*. In emendatione loci propoſita editor Oxonienſis quodammodo cum Madio conſpirat, de cuius coniectura ſupra dixi. — Coniectura Dacierii διὰ τύχης pro διὰ τέχνης haud diſplicuit Winſtanleio. Laudat hic Ariſtot. Rhet. I, 1: οἱ μὲν εἰκῇ ταῦτα δρῶσιν, οἱ δὲ διὰ συνήθειαν ἀπὸ ἕξεως· & Ethic. ad Nicom. II, 4: ἐνδέχεται γραμματικόν τι ποιῆσαι καὶ ἀπὸ τύχης· τότε οὖν ἔσται γραμματικὸς, ἐὰν γραμματικόν τι ποιήσῃ καὶ γραμματικῶς. Provocat quoque ad Plinii narrationem de ſpuma equi ab Ariſtide, caſu iuvante, expreſſa, Hiſt. nat. XXXV, p. 699 ed. Harduin. Cf. Valer. Maxim. VIII, 2. Verum vulgata lectio bene ſe habet, ſi ſenſum ſpectes, & praeterea omnium Codd. & edd. auctoritate firmatur. — Melius utique fuiſſet, ſi Ariſtoteles pro ἕτεροι δὲ διὰ τῆς φωνῆς ſcripſiſſet ἕτεροι δὲ τῇ φωνῇ· ſtatim tum in oculos incurriſſet, reſpondere haec verba antecedentibus χρώμασι καὶ σχήμασι ex oppoſitione; nam loquendi forma a philoſopho adhibita ἕτεροι δὲ διὰ τῆς φωνῆς factum eſt, ut interpretes haec iungerent cum οἱ μὲν διὰ τέχνης, οἱ δὲ διὰ συνηθείας, quibuſcum ea non iungenda eſſe non ſatis quidem aperte docent vox adhibita ἕτεροι & articulus διὰ τῆς φωνῆς, qui in duobus membris praecedentibus poſt διὰ omittitur. Saepius autem Ariſtoteles eiuſmodi conſtructionem duriorem ſibi permiſit.

Statim paullo infra legitur, τῷ ῥυθμῷ μιμοῦνται — καὶ γὰρ οὗτοι διὰ τῶν σχηματιζομένων ῥυθμῶν μιμοῦνται. Quare non adſtipulor *Reizio*, legenti in textu τῇ φωνῇ pro διὰ τῆς φωνῆς. Ceterum de imitatione apud veteres *voce* peracta vide nott. Winſtanleii & Tyrwhitti ad h. l. Ipſe Ariſtoteles Rhet. III, 1, 8, ed. Bip. Vol. IV, ὑπῆρξε δὲ καὶ ἡ φωνὴ πάντων μιμητικώτατον τῶν μορίων ἡμῖν.

Οὕτω κἀν ταῖς εἰρημέναις τέχναις) Cod. Medic. B. καὶ ἐν. Ita quoque dederunt Batteux & Harles. Minus bene.

Ἅπασαι μὲν ποιοῦνται) Cod. Medic. A. ἅπασαι μὲν οὖν π.

Ἐν ῥυθμῷ καὶ λόγῳ καὶ ἁρμονίᾳ) Cod. Pariſ. 2038. ῥυθμοῖς. Vide Tyrwhittum ad h. l. p. 114.

Τούτοις δ' ἢ χωρὶς) Sic Victorius & Morelius e Codd. ſuis. Cod. Leid. τούτοις δή. Edd. Ald. Robortell. Mad. Camot. Baſil. Heinſ. Wechel. τούτοις δὲ χωρίς. In edd. reliquis τούτοις δὲ ἢ χ.

§. 3. Καὶ ῥυθμῷ χρώμεναι) Cod. Medic. B. καὶ ῥυθμοὶ, haud dubie librarii peccato. Cod. Pariſ. 2038, & edd. Ald. Camot. Wechel. Robortell. Mad. Baſil. 1. 2. ῥυθμοῖς. At in recepta lectione conſentiunt Codd. reliqui omnes & edd. In variis lectionibus editioni Wechelianae annexis & in margine Baſil. 2. notatur etiam lectio ῥυθμῷ.

Τυγχάνωσιν οὖσαι) Cod. Pariſ. 2938. τυγχάνουσαι, librarii vitio. Ed. Reizii τυγχάνουσιν οὖσαι. Sic etiam Cod. Medic. C. ſed ex correctione.

Τοιαῦται τὴν δύναμιν) Abeſt τοιαῦται a Codd. omnibus, e quibus varietatem lectionis excerptam teneo. Cf. Twiningii Comment. ad h. l. p. 144.

§. 4. Μιμεῖται χωρὶς ἁρμονίας ἡ τῶν ὀρχηστῶν) Reſtitui hanc lectionem e Cod. Pariſ. 2038. Vulgo: Αὐτῷ δὲ τῷ ῥυθμῷ μιμοῦνται χωρὶς ἁρμονίας οἱ τῶν ὀρχηστῶν. *Dacierius* οἱ τῶν ὀρχηστῶν dictum eſſe vult pro οἱ ὀρχησταί. Vertit: *Les danſeurs ne ſe ſervent que du nombre ſeul.* Cf. *Remarques* p. 9. Verum hanc interpretationem verba non admittunt. *Heinſius* coniecit οἱ πολλοὶ τῶν ὀρχηστῶν. Enimvero non *plurimi ſaltatores*, ſed *omnes*, ſolo rhythmo imitantur, arte ſaltandi per ſe conſiderata. *Reizius* dedit in textu αἱ τῶν ὀρχηστῶν viz. τέχναι, ſicut legendum eſſe poſtea coniecit *Tyrwhittus*. Exoritur quaeſtio, quaenam ſint ſaltandi *artes?* Sermo eſt, ut contextus docet, de arte ſaltandi omnino. *Twining* (Comment. p. 149) iubet legi ἔνιοι τῶν ὀρχηστῶν & intelligi *ſaltatores arte excellentes.* Ne moneam, hunc ſen-

ſum verbis ne ineſſe quidem; etiamſi eum elici poſſe concedamus, nihil tamen lucrabimur. Nam neceſſe eſt *omnes ſaltatores rhythmo imitari, non ſolos arte excellentes.* Veriſſima eſt lectio a nobis recepta, quam praebet Cod. Pariſ.

Καὶ γὰρ οὗτοι) Codd. Venet. Medic. C. οὕτω.

Μιμοῦνται καὶ ἤθη καὶ πάθη καὶ πράξεις) Codd. a Morelio excerptus, Guelpherb. Medic. B. Pariſ. 2040. omittunt καὶ πάθη.

§. 5. Ἡ δὲ ἐποποιΐα μόνον τοῖς λόγοις ψιλοῖς ἢ τοῖς μέτροις) Senſus eſt: *Epopoeia* (imitatur) *ſolum oratione nuda* (i. e. modis muſicis deſtituta) *ſive metris.* Hanc imitationem infra Ariſtoteles vocat (cap. III) τὴν ψιλομετρίαν. Optime locum expoſuit *Tyrwhittus* in Animadv. p. 115. Male intellexerunt eum interpretes omnes praeter *Madium* (Comment. p. 52), decepti maxime particula ἢ, quae hoc loco non eſt disiunctiva, ut ſibi perſuaſerunt, ſed declarandi vim habet. Vide Victorium ad h. l. p. 11. Robortellum p. 13. Alii, in his *Heinſius*, *Caſtelvetro*, & *Dacerius* interpretati ſunt λόγους ψιλοὺς *orationem pedeſtrem*, cui *oratio metro vincta* oppoſita ſit. Hinc Heinſius emendavit: τοῖς λόγοις ἢ ψιλοῖς ἢ ἐμμέτροις. Male. Λόγοι ψιλοὶ nunquam hoc ſenſu dicuntur, & vel hoc interpretationi difficultatem movere debebat, quod epopoeia oratione ſoluta exhibita in antiquitate eſſet inaudita. Quare etiam *Morus* coniecit λόγοις οὐ ψιλοῖς. Hac tamen coniectura verus ſenſus prorſus tollitur. Erravit Morus in accepta ſignificatione λόγων ψιλῶν. *Twiningius* etſi multum in hoc loco explicando laboraverit, verum tamen eius ſenſum extorſit potius, quam explanavit. Interpretatur verba τοῖς λόγοις ψιλοῖς ἢ τοῖς μέτροις, *by words without the other means of melody and rhythm, or at moſt with ſo much of rhythm only, as is implied in the idea of metre; without rhythm in its muſical ſenſe of ſtrict time.* Vid. Comment. pag. 156. Vulgatam claudicantem loci interpretationem ſecutus eſt *Pye* in verſione libri noſtri Anglica (Londin. 1792. 4.) Quae idem vir ingenioſiſſimus ad h. l. diſputavit (Note III, p. 93), peritis harum rerum arbitris vix placebunt.

Καὶ τούτοις εἴτε μιγνῦσα μετ' ἀλλήλων, εἴθ' ἑνί τινι γένει χρωμένη τῶν μέτρων τυγχάνουσα μέχρι τοῦ νῦν. Οὐδὲν γὰρ ἂν ἔχοιμεν ὀνομάσαι κοινὸν τοὺς Σώφρονος καὶ Ξενάρχου μίμους) Non apparet *Twiningio* (Comment. p. 151), quomodo verba μέχρι τοῦ νῦν cum antecedentibus cohae-

reant. *Tyrwhittus* vertit: *& iis, vel permiſcens ea inter ſe, vel uno aliquo metrorum genere uſa, ad noſtrum uſque tempus.* Quam verſionem iuſtam eſſe, negari non poteſt. Senſus autem mihi videtur ſatis perſpicuus: Epopoeia utitur ſive metris inter ſe mixtis, ſive uno quodam metrorum genere, uſque ad hoc temporis. Forſitan autem iungenda ſunt verba in hunc modum: εἴτε χρωμένη τυγχάνουσα ἑνί τινι γένει τῶν μέτρων μέχρι τοῦ νῦν, *ſive uſa uno quodam genere metrorum, quae uſu venerunt uſque ad hoc temporis*, ita ut verba μέχρι τοῦ νῦν ſpectarent proxime τῶν μέτρων. Hunc ſenſum video tribuiſſe verbis *Robortellum* p. 13; *Madium* p. 51. *Cooke* vertit: *iiſque* (metris) *aut inter ſe fuſis, aut uno aliquo genere uſa, quod uſu venit uſque ad hoc temporis.* Iunxit itaque μέχρι τοῦ νῦν cum ἑνί τινι γένει. Expreſſit autem ſenſum, quem verba Graeca non habent. Reddidit eundem Italice *Caſtelvetro. Victorius* vertit: *ſive uno quodam genere metrorum utens, ut uſque ad hanc diem fecit.* Nec aliter *Heinſius, Dacerius, Piccolomini, Goulſton*, alii. Sed e verbis μέχρι τοῦ νῦν per ſe ſumtis non facile elicias, *epopoeiam uſque ad hanc diem uno metrorum genere uſam eſſe.* Poſſunt illa verba etiam referri ad prius periodi membrum, εἴτε μιγνῦσα μετ' ἀλλήλων. Nulla eſt cauſa, quod referantur ad poſterius membrum ſolum. *Twiningius* omnem difficultatem tolli arbitratus eſt, ſi poſt τυγχάνουσα periodus finiretur, & verba μέχρι τοῦ νῦν iuncta cum ſequentibus οὐδὲν γὰρ ἂν ἔχοιμεν initium proximae periodi eſſent. Totum locum ſic conſtituit: καὶ τούτοις εἴτε μιγνῦσα μετ' ἀλλήλων, εἴθ' ἑνί τινι γένει χρωμένη τῶν μέτρων τυγχάνουσα. μέχρι γὰρ τοῦ νῦν οὐδὲν ἂν ἔχοιμεν κ. τ. λ. Ingenioſa utique eſt coniectura. Vereor autem, ne aliae difficultates ex ſequentibus oriantur. Equidem nihil muto. Pro τυγχάνουσα Cod. Medic. D. habet τυγχάνουσιν, ſed a corrigente manu.

§. 6. Οὐδὲν γὰρ ἂν ἔχοιμεν ὀνομάσαι κοινὸν τοὺς Σώφρονος καὶ Ξενάρχου μίμους, καὶ τοὺς Σωκρατικοὺς λόγους) Codd. Ven. Leid. Medic. A. omittunt ἂν poſt γὰρ, & pro τοὺς Σώφρονος habent τοῦ Σ. Agnoſcunt quoque τοῦ edd. Ald. Baſil. Robortell. Mad. Wech. *Heinſio* legere placuit πρὸς τοὺς Σώφρονος· *Harleſio* πρὸς τοὺς τοῦ Σ. Sed vulgatum bene ſe habet. In margine edd. Baſil. 2. & 3. nec non in varr. LL. ed. Wechel. notatur pro τοὺς Σωκρατικοὺς λόγους vitioſa ſcriptura τοὺς Σώφρονος λόγους. De *Sophronis* & *Xenarchi*

mimis, an oratione soluta, ut Suidas vult, vel vincta, quod multo probabilius, compositi fuerint, erudite disputarunt viri docti. Vide Robortell. p. 14 sqq. Victor. p. 13; Castelvetro p. 20; inprimis vero Valckenaer. ad Theocriti Adoniazus. (Lugd. Bat. 1773) pag. 188. 194. 200 sq. cuius notam exscripserunt Harlesius & Tyrwhittus ad h. l. Quinam intelligantur *Socratici dialogi*, utrum Xenophontei & Platonici, an ab Alexameno Teio scripti ad exemplum mimorum Sophronis forsitan metro adstricti (Athen. Dipnosoph. XI, p. 505 C.) cf. etiam interpretes l. l. Quomodo denique Aristoteles sub *epopoeiae* nomine comprehendere potuerit & *mimos* & *dialogos*, quorum est forma quadamtenus *dramatica;* de eo disceptarunt *Dacerius Remarques* p. 11, & *Twining* Notes p. 161.

Τῶν ἄλλων τινῶν τοιούτων) Sic edd. Ald. Camot. Basil. 1. Wechel. Victor. Robortell. Mad. & ex recentioribus ed. Reiz. Vulgo τῶν ἄλλων τινῶν τῶν τοιούτων.

Ποιοῖτο τὴν μίμησιν) *Victorius* e Codd. quibusdam reposuit οὐ ποιοῖτο τὴν μίμησιν. Male. Loci sensum plane non assecutus est. Referendum est οὐδὲ in antecedentibus ad ἔχοιμεν ὀνομάσαι κοινὸν, non ad sequentia verba ποιοῖτο τὴν μίμησιν. Sententia Aristotelis haec est: Nisi statuamus, epico generi esse proprium, ut solum oratione metrica imitetur, deest nobis nomen commune, quo Sophronis mimos, dialogos Socraticos, carmina trimetris vel elegis composita, complectamur. Haec omnia sunt epici generis, quatenus nempe oratione metrica modis musicis destituta imitantur. Nostram lectionem tuentur Codd. ceteri collati & edd. omnes.

Πλὴν οἱ ἄνθρωποί γε) Codd. Ven. & Medic. C. τε.

Τοὺς μὲν ἐλεγειοποιοὺς) Abest τοὺς μὲν a Codd. Medic. omnibus, a Veneto, Guelpherb. & Paris. 2038. 2938. nec non ab edd. Ald. & Basil. 1.

Οὐχ ὡς κατὰ μίμησιν ποιητὰς) Vulgo οὐχ ὡς τοὺς κατὰ μίμησιν π. Molestum erat τοὺς iam *Heinsio*, qui malebat οὐχ ὡς κατὰ μίμησιν τοὺς ποιητάς. Elegantius, recte ait *Tyrwhittus*, τὸ τοὺς omnino abesset. Sic infra Aristoteles: ὅσῳ ποιητής κατὰ τὴν μίμησίν ἐστι. Abest quoque τοὺς a Codd. Guelpherb. & Paris. 2040. In Codd. Venet. & Leid. legitur οὐχ ὡς τὴν κ. μ. π.

Καὶ γὰρ ἂν) Cod. Paris. 2938. καὶ γὰρ κἄν.

Ἢ φυσικόν τι) Ita egregie correxit *Heinsius.* Vulgo ἢ

μουσικόν τι. Carminis autem musici argumenti nullum in antiquitate vestigium: physici argumenti exstiterunt carmina plura, & speciatim Empedoclis, cuius in textu mox fit mentio. Receperunt Heinsii coniecturam iam in textum Batteusius, Harles, Reiz, & nuperrime etiam Tyrwhittus, quos sequi nullus dubitavi.

Διὰ τῶν μέτρων ἐκφέρωσιν) Cod. Medic. A. *διὰ τὸ μέτρον*. Non male. Pro *ἐκφέρωσιν* edd. Ald. Basil. Wechel. Robortell. Mad. *ἐκφέρουσιν*.

Δι' ὃ) Cod. Leid. edd. Robortell. Victor. Mad. *διό*.

Ὁμοίως δὲ κἂν) Codd. Medic. A. C. Ven. *ὁμοίως δὲ καί*.

Καθάπερ Χαιρήμων ἐποίησε Κένταυρον) Ita recte emendavit *Victorius* e Codd. suis, & ex Athenaeo XIII, pag. 608, ubi hic de *Chaeremone* ait: *ἐν δὲ Κενταύρῳ, ὅπερ δρᾶμα πολύμετρόν ἐστι κ. τ. λ.* Nec aliter legunt Codd. Guelpherb. & Paris. 1741. 2040. 2938. Cod. Medic. A. C. & Venet. *ἐπίταυρον*. In margine Veneti manus eadem correxit *γρ. ἐπικένταυρον*. Cod. Leid. habet *ἐπὶ ταῦρον*, sed eadem manu supra scriptum est *κένταυρον*. Ex recentioribus editoribus in textu iam exhibuerunt *Κένταυρον* Heinsius, Reizius, editor Oxon. (1760), & Tyrwhittus. Vulgo *Ἱπποκένταυρον*. Cf. de Chaeremone Aristot. Rhet. III, 12. Athen. XIV, p. 676. Twining *Notes* p. 168.

Μικτὴν ῥαψῳδίαν ἐξ ἁπάντων τῶν μέτρων, οὐκ ἤδη καὶ ποιητὴν προσαγορευτέον) Constituit *Tyrwhittus* hunc locum ita: *μικτὴν ῥαψῳδίαν, ἐξ ἁπ. τ. μέτρων οὐκ ἤδη κ. π. π.* sublata interpunctione post *μέτρων*, & reposita post *ῥαψῳδίαν*, ut sensus exeat hic: *quemadmodum Chaeremo Centaurum fecit, rhapsodiam mixtam, ex omnibus metris non statim & poëta nuncupandus est.* Quae tamen constructio vulgata durior est; quare vulgatam retinui. Verba *μικτὴν ῥαψῳδίαν* glossema putat Tyrwhittus, absque causa idonea. *Victorius* legit: *εἴ τις ἅπαντα τὰ μέτρα μιγνύων οὐ ποιοῖτο τὴν μίμησιν, κ. Χ. ἐ. Κ. — οὐκ ἤδη καὶ ποιητὴν προσαγορευτέον*, sensu prorsus ei contrario, quem Aristoteles exprimere voluit, & invitis Codd. omnibus. Vide *Victorii* Comment. p. 17, & *Twiningii* notam, qua nostram lectionem a Victorio defendit, p. 165 sq. Plures Victorii Codd. nec non Medicei in edit. Winstanl. excerpti omnes, Venet. Guelpherb. Paris. 2040. 2938. sicut etiam ed. Morel. *οὐκ ἤδη* non agnoscunt. Male. Alii Victorii Codd. Guelph. Medic. B. & Paris. 2040. ed. Morel. *καὶ τοῦτον ποιητὴν* habent.

Heinsius προσαγορευτέον cum interrogationis nota legi iubebat. Non necesse. *Batteusius* pro οὐκ ἤδη καὶ maluit οὐχ ἧττον. Pessime. Miror sane, quod *Reizius* hanc lectionem receperit.

Περὶ μὲν οὖν τούτων διωρίσθω) Cod. Medic. B. τοῦτο. Mad. Morel. Batteux διορίσθω. Male.

§. 7. Εἰσὶ δέ τινες, αἳ) Codd. Medic. Venet. Guelph. Paris. 2040. 2938. edd. Basil. Morel. οἵ.

Ὥσπερ ἥ τε τῶν διθυραμβῶν ποίησις) Vulgo διθυραμβικῶν. Restituit διθυραμβῶν recte *Tyrwhittus*, assentiente etiam Cod. Paris. 2040. Guelph. & Medic. B. ex corr. Idem iam dederat Morelius.

Καὶ ἡ τῶν νόμων) Ita legunt Codd. Venet. Leid. Parisienses collati omnes, & Guelph. (In Veneti margine eadem manu adscriptum est νομίμων.) Eandem lectionem tuentur versio Latina Vallae, edd. Ald. Camot. Basil. 1. (ed. Basil. 2. in margine habet μίμων, unde illud in ed. Basil. 3. in textum migravit.) Victor. Robortell. Mad. Benii, Wechel. Morel. Castelvetri, Riccob. Heins. Oxon. Goulston. Reiz. Harles. Upton. Cooke, Tyrwhitt. Infra quoque Aristoteles iungit τοὺς διθυράμβους καὶ τοὺς νόμους. Codd. Medicei, varr. LL. ed. Wechel. annexae, Alex. Paccii vers. Lat. & edd. Basil. 3. Sylb. Casaub. Duvall. Winstanl. habent μίμων. Male.

Διαφέρουσι δὲ) Editt. Basil. διαφέρουσιν δὲ, operarum peccato.

Ὅτι αἱ μὲν ἅμα πᾶσιν) Codd. Ven. Leid. Med. A. C. πᾶσαι.

§. 8. Ταύτας μὲν οὖν λέγω) Codd. Leid. Paris. 2938. οὐ. Vitiose.

Ἐν οἷς ποιοῦνται τὴν μίμησιν) Sic recte emendavit *Victorius*. Aristoteles infra: Ἐν τρισὶ δὴ ταύταις διαφοραῖς ἡ μίμησίς ἐστιν, ὡς εἴπομεν κατ' ἀρχὰς, ἐν οἷς τε, καὶ ἃ, καὶ ὥς. Cf. Victorii Comment. ad h. l. p. 19. Heinsii not. p. 72. Tyrwhitt. p. 120. Secuti sunt Victorium iam Reizius & Harlesius. Vulgo ἐν αἷς. Ceterum totus locus Ταύτας μὲν οὖν λέγω — ποιοῦνται τὴν μίμησιν excidit in edd. Robortelli & Madii.

CAP. III.

§. 1. Ἀνάγκη δὲ τούτους) Ed. Oxon. δή.

Ἤτοι βελτίονας ἢ καθ' ἡμᾶς) Cod. Leid. ἤτι. Medic. A.

εἴτε. Recte ſuſtulit interpunctionem poſt βελτίονας Victorius, quam plurimae edd. habent, & quae falſum ſenſum parit.

Ἢ χείρονας, ἢ τοιούτους, ἀνάγκη μιμεῖσθαι) Reſtituit verba ἢ καὶ τοιούτους, ἀνάγκη μιμεῖσθαι ex tribus libris Mſſ. *Victorius*. Deſunt ea id edd. Ald. Camot. Hinc etiam factum eſt, ut in Aldina poſt βελτίονας incideretur, & οἱ καθ' ἡμᾶς intelligerentur ii, qui poſtea vocantur οἱ τοιοῦτοι & infra οἱ ὅμοιοι. In edd. Baſil. Wechel. Robortell. Mad. Sylb. Caſaub. Duvall. Goulſton. Oxon. Upton. Cooke, Winſtanl. leguntur verba ἀνάγκη μιμεῖσθαι, omiſſis ἢ καὶ τοιούτους. Morelius dedit ex libro ſuo MSto ἢ καὶ τοιούτους, expunctis verbis ἀνάγκη μιμεῖσθαι, ſine quibus tamen, ut recte monuit Victorius (p. 21), ſententia evadit hiulca. In Codd. Mediceis quatuor collatis deſiderantur verba ἢ καὶ τοιούτους, ἀνάγκη μιμεῖσθαι. Codd. Ven. Leid. Guelpherb. Pariſ. 1741. 2040. 2938. habent ἢ καὶ τοιούτους, omiſſo ἀνάγκη μιμεῖσθαι. Fuit forſitan in his liber, quo Morelius uſus eſt. Victorii lectionem reddiderunt Caſtelvetro, Heinſius, Harles, Reiz & Tyrwhitt. Equidem dedi pro ἢ καὶ τοιούτους cum Batteuſio ἢ τοιούτους, quod hic teſtatur legi in Cod. Pariſ., approbante cenſore editionis Batteuſianae in Bibliotheca philol. Goetting. Vol. I, P. VI, p. 282.

Ὥσπερ οἱ γραφεῖς, Πολύγνωτος μὲν κρείττους, Παύσων δὲ χείρους, Διονύσιος δὲ ὁμοίους εἴκαζε) *Goulſtonus* interpunxit: ὥσπερ οἱ γραφεῖς. Πολύγνωτος μὲν κρείττους κ. τ. λ. ita ut ὥσπερ οἱ γραφεῖς pertineret ad periodum proxime antecedentem; ſequentia conſtituerent periodum per ſe. Minus apte. Saltem Goulſtono interpunctionem ſic mutanti legendum fuiſſet: Πολύγνωτος μὲν γὰρ κρ. uti ex Codd. dederunt Victorius & Morelius, & legitur etiam in Cod. Guelph. Cf. de pictoribus memoratis Ariſtot. Polit. VIII, 5. Ariſtoph. Plut. vſ. 602. Theſmophoriaz. vſ. 958. Acharn. vſ. 854. Aelian. Var. Hiſt. IV, 3; XIV, 15. Plutarch. Vit. Timol. Vol. I, p. 461 ed. Steph. Suidas v. Παύσων. Erudite & eleganter in hunc locum commentatus eſt *Twiningius* Notes p. 169. Loco *Pauſonis* legere iuſſit *Pauſaniae* cl. *Boden* in Comment. I de umbra poëtica p. 13, quod Pauſanias impudicus pictor fuerit, Ariſtoteles vero non aliam ob cauſam interdixerit iuvenibus tabularum Pauſonis adſpectum, quam ne eorum phantaſia imaginibus im-

pudicis corrumpatur. Improbavit & refutavit hanc coniecturam iam *Lessingius* in libro inscripto *Laokoon* p. 12.

§. 2. Δῆλον δὲ) Edd. Morel. & Tyrwhitt. δῆλον δή.

Καὶ ἔσται ἕτερα) Sic Codd. Guelph. & Paris. 1741. 2040. 2938. Idem tuentur edd. Victor. Morel. Reiz. Tyrwhitt. Vulgo καὶ ἔστιν ἑτέρα. Male, cum antecedat ἕξει.

Τῷ ἕτερα μιμεῖσθαι) Codd. Medic. A. C. D. τὸ ἑτέραν μιμεῖσθαι. Cod. Leid. τὸ ἕτερα μιμήσασθαι, suprascripta tamen lectione μιμεῖσθαι. Nostrum habent Codd. Guelph. Venet. Paris. 1741. 2040. 2938. edd. Victor. Morel. & Tyrwhitt. Vulgo τῷ ἕτερα μιμήσασθαι.

§. 3. Ταύτας τὰς ἀνομοιότητας) Codd. Guelph. Medic. A. Paris. 2040. ed. Morel. ex libro MSto πάσας τὰς ἀνομ. Forsitan legendum πάσας ταύτας τ. α.

Καὶ περὶ τοὺς λόγους) Codd. Medicei omnes, Venet. Leid. Guelph. Paris. 2040. Cod. Morel. καὶ τὸ περὶ τ. λ.

Κλεοφῶν δὲ ὁμοίους) Est haud dubie *Cleophon* hoc loco memoratus idem cum eo, cuius dictio infra (cap. 22) velut nimis humilis traducitur. Utrum fuerit quoque idem cum nostro Cleophon, quem Aristoteles Rhetor. III, 7, perstrinxit, an forsitan orator huius nominis diversus a poëta, ut opinatur Tyrwhittus, pro certo affirmari nequit. Laudantur a Suida decem Cleophontis fabulae, ut poëtae Atheniensis tragici. Enimvero desideratur ad nostrum locum illustrandum carmen Cleophontis *epicum* (ἐν Φιλομετρίᾳ), non *dramaticum*. Probabile est, huc pertinere τὸν Μανδρόβουλον (sive, ut nomen correxit Twiningius pag. 174, Μανδράβουλον), cuius meminit Aristoteles de Elench. Sophist. cap. XV, poëma comicum Cleophontis epici generis, *Margiti* Homerico simile; nisi dixeris, composuisse Cleophontem carmen epicum hodie deperditum atque adeo a veteribus non magni habitum, hinc a Suida ignoratum vel omissum. Vid. Victor. ad h. l. p. 22. Robortell. p. 21. Twining. l. l.

Ἡγήμων δὲ ὁ Θάσιος ὁ τὰς παρῳδίας ποιήσας πρῶτος) Omittunt ὁ ante τὰς Codd. Medic. Venet. Leid. Guelph. — Vult Aristoteles, *Hegemonem* primum *parodias* Athenis in scenam induxisse, iisque in certamine dramatico vicisse. Nam praeter eum etiam Hipponax, Epicharmus, & alii Hegemonis aequales comoediae veteris poëtae, parodiis usi sunt. Athen. XVI, p. 699 A. τούτων δὲ πρῶτος εἰσῆλθεν εἰς τοὺς ἀγῶνας τοὺς θυμελικοὺς Ἡγήμων, καὶ παρ'

Ἀθηναίοις ἐνίκησεν ἄλλαις τε παρῳδίαις καὶ τῇ Γιγαντομαχίᾳ. Cf. Athen. IX, p. 406, 407. Twining *Notes* p. 175.

Καὶ Νικοχάρης ὁ τὴν Δηλιάδα) Codd. Medic. Ven. Leid. Guelph. Parif. 1741. 2040. verf. Lat. Vallae, ed. Morel. Reizii, Tyrwhitt. Νικοχάρης. Sic & ego dedi nomen. Vulgo Νικόχαρις. In contextu Graeco ed. Tyrwhitti male impreffum Νικόχαρης· rectius in nota Νικοχάρης. Caftelvetro coniecit p. 43 pro τὴν Δηλιάδα legendum τὴν Δειλιάδα, quafi ἀπὸ τῶν δειλῶν, ab actionibus *timidorum* imitandis, denominatum effet poëma (*une poltroniade*). Verum vulgata lectio bene defendi poteft. Erat *Delias* defcriptio ludicra infulae Deli, eiufque incolarum, maximam partem facrificulorum, coquorum, cauponum, propter turbam peregrinorum ex omni Graecia confluentium, & Apollini facra facientium. Plura dabit Tyrwhittus ad h. l. Winftanleius (not. p. 272) pro Δηλιάδα coniecit Δηλίαν, cuius nominis fabulam, argumento nobis ignoto, docuit Ariftophanes. Citatur ab Athenaeo *Delias*, opus profaice fcriptum, hiftoriam Deli continens, auctore *Semo* Delio, de quo hic non fermo eft. Vid. Robortell. pag. 22. *Nicochares* fuit Athenienfis. Laudantur plures eius fabulae ap. Suidam. Apud Pollucem X, 23, Nicochares audit *Nicocharmus*. Male. Cf. Fabric. Bibl. Gr. in cat. poët. com. deperd.

§. 4. Περὶ τοὺς διθυράμβους καὶ περὶ τοὺς νόμους) Sic legunt Codd. collati omnes, praeterquam quod in Mediceis, Leid. & Parif. 2938. omittitur περὶ ante τοὺς νόμους. Edd. quoque Ald. Camot. Bafil. Victor. Robortell. Mad. Ben. Riccob. Wechel. Heinf. Goulfton. Glafg. Batteuf. Oxon. Cooke, Upton. Reiz. Harlef. habent καὶ τοὺς νόμους. Edd. Morel. & Tyrwhitt. καὶ περὶ τοὺς νόμους. In variis lectr. ed. Wechel. annexis, marg. Bafil. 2. & 3. legitur καὶ τοὺς μίμους. Recepit hanc lectionem in textum Sylburgius, ficut etiam fupra τοῖς νομοῖς fubftituit μίμους, propterea, opinor, quod fignificationem poëticam τῶν νομῶν nefciret, & fcripturae vitium in vulgata lectione fufpicaretur. Ex ed. Sylb. lectio καὶ τοὺς μίμους tranfiit in edd. Cafaub. Duvall. Winftanl.

Ὡς Πέρσας καὶ Κύκλωπας Τιμόθεος καὶ Φιλόξενος, μιμήσαιτο ἄν τις) Multum defudarunt in fanando hoc loco valde mendofo viri docti. Primum indicabo lectionis varietatem. Cod. Parif. 2038. edd. Ald. Camot. Bafil. Robortell. Mad. Ben. Riccobon. Wechel. Caftelvetro habent ὡς

T 4

πέργας καὶ Κύκλωπας. Cod. Leid. ὡς περγᾶς καί. Ita quoque Parif. 2938. Codd. Parii. 2040. 1741. Guelph. ὡς περγᾶς Κυκλωπᾶς. Cod. Medic. C. ὥσπερ γᾶς Κύκλωπας. Eandem lectionem e libro fuo MSto notavit Morelius. In textu dedit ὥσπερ γὰρ Κ. Cod. Medic. D. ὥσπερ γᾶς Κύκλω πᾶς. Cod. Ven. ὡς Πέρσας, Κύκλωπας. Medic. A. B. ὡς Περσᾶς Κυκλωπᾶς. Lectioni ex Aldina propagatae ὡς πέργας καὶ Κύκλωπας cum nullus fenfus ineffet, emendavit eam iam *Victorius* in Commentario ad Ariftotelis Rhetorica, non ex Codd. ut ipfe fatetur, fed ex coniectura *Francifci Medices*, in hunc modum: ὡς Πέρσας καὶ Κύκλωπας. Haud diffiteor me dubitare, an haec Victorii coniectura ὡς Πέρσας ullius Codicis auctoritate confirmetur. Notata quidem eft lectio talis e duobus libris Mediceis, e Veneto & e Guelpherbytano (in edd. Winftanleii & in append. ed. Tyrwhitti), fed vereor, ut recte oculis fuis viderint, qui hos Codices excerpferunt; faltem in Guelpherbytano, quem ipfe infpexi, minime ὡς Πέρσας, ut in appendice ed. Tyrwh. notatum eft, fed ὡς περγᾶς legitur. Diferte etiam afferit Victorius (p. 24) fe ὡς Πέρσας dediffe nullius calamo exarati libri auctoritate, *quamvis plures viderit*. Neque tamen filentio praeteribo, Robortellum in Cod. MSto Πέρσας καὶ Κύκλωπας inveniffe. Ut ut fit, praefidium petiit Victorius emendationi fuae ex loco Paufan. Arcad. p. 701 ed. Kuhn. Πυλάδου — ᾄδοντος Τιμοθέου νόμον τοῦ Μιλησίου Πέρσας, καὶ καταρξαμένου τῆς ᾠδῆς,

Κλεινὸν ἐλευθερίης τεύχων μέγαν Ἑλλάδι κόσμον·

& fane magnum pondus lectioni ὡς Πέρσας inde accedere lubens concedo. Receperunt quoque in textum eam Heinfius, Sylburg. Cafaub. Duvall. Goulfton. edd. Glafg. Oxon. Batteux, Harles, Reiz. Winftanlei. Cooke, Upton. Enimvero longe praeferenda mihi videtur effe coniectura, quam *Tyrwhitti* verbis exponere liceat: „ Ex tribus poëticarum artium differentiis quoad imitationis obiecta unius faltem exemplum deficit; quod tamen hic in Dithyrambis & Nomis ab Ariftotele pofitum fuiffe credibile eft, aeque ac fupra in Epopoeia. Accurate porro tractanti fragmenta *Timothei* & *Philoxeni*, quae ad nos pervenerunt, & hiftorias, quas de viris illis antiqui tradiderunt, verifimillimum videbitur, Timotheum τοὺς βελτίους imitatum fuiffe, Philoxenum vero τοὺς ὁμοίους, adeoque tertium, quod deeft, exemplum fuiffe poëtae alicuius Dithyrambici five Nomi-

ci, qui *τοὺς χείρους* imitando expresserit. Talis erat, opinor, *Argas*, qui memoratur a Phania Eresio, Aristotelis discipulo, ap. Athen. XIV, p. 638 B. Τελένικος ὁ Βυζάντιος, ἔτι δὲ ΑΡΓΑΣ, *ποιηταὶ* ΜΟΧΘΗΡΩΝ *ὄντες* ΝΟΜΩΝ, *πρὸς μὲν τὸν ἴδιον χαρακτῆρα τῆς ποιήσεως εὐπόρουν· τῶν δὲ* Τερπάνδρου *καὶ* Φρύνιδος Νόμων *οὐδὲ κατὰ μικρὸν ἠδύναντο ἐπιψαῦσαι.* Memoratur etiam a Plutarcho, dum rationem nominis eiusdem, quod Demostheni iuveni inditum erat, exquirit Vit. Demosth. pag. 1554: *καὶ γὰρ* ΑΡΓΑΣ *τοὔνομα ποιητὴς ἦν* ΝΟΜΩΝ ΠΟΝΗΡΩΝ *καὶ* ΑΡΓΑΛΕΩΝ. Vide etiam fragmenta Anaxandridae & Alexidis ap. Athen. l. l. & alterum Anaxandridae ap. eund. IV, p. 131 B. Commodum autem notavit Morelius, Codicem suum habere *ὥσπερ γᾶς* (syllaba *γᾶς* a praecedentibus distracta & circumflexa, uti in voce Ἀργᾶς circumflecti solet); eandemque lectionem servaverunt MSS. Medic. 16. & 21. (qui supra vocantur C. D.) quod sane aliquatenus suspicioni nostrae adstipulari videatur, nomen scil. *ARGAE* in hoc loco olim lectum fuisse. Si igitur per Codd. MSS. liceret, totum locum sic fere refingerem: *ὥσπερ* ΑΡΓΑΣ Κύκλωπας, ΚΑΙ Τιμόθεος, *καὶ* Φιλόξενος, *μιμήσαιτο ἄν τις.* Obvium autem est, in Cyclopibus repraesentandis tres imitationis differentias, de quibus agitur, facillime elucere potuisse; revera enim elucent in iis, quae de Polyphemo Homerus & Theocritus & Euripides scripserunt. Quin etiam uterque, Timotheus & Philoxenus, Dithyrambum edidit, *Cyclopa* dictum. De *primo* consulendus est Athenaeus XI, p. 465 C. de *altero* idem I, p. 7 A. Aelian. V. H. XII, 44. Schol. in Aristoph. Plut. 290. Plutarch. Sympos. L. I, cap. 5. Schol. in Theocr. Id. XI. Zenob. Proverb. V, 45. Tzetzae Chil. Hist. X, 358; V, 23. Ex quibus locis colligere licet, Timotheum ad Homericae maiestatis normam Polyphemum effinxisse, Philoxenum autem eundem cithara psallentem & Galateae amantem, uti postea Theocritus, induxisse. Et *Argae* quidem *Cyclops* nullus, quantum scio, memoratur; sed ex Euripidis dramate satyrico abunde patet, argumentum hoc in ridiculum facile satis detorqueri potuisse.,, — Notandum est, *Tyrwhittum* vix fuisse coniecturae supra expositae ab omni parte auctorem. Apparet hoc ex *Winstanleii* nota sequenti: ,, Mutinensis, qua fuit in libris emaculandis prurigine, invexit huc Ἀργᾶν quendam, *μοχθηρῶν ᾀσμάτων* poëtam, ut ait Athenaeus, & locum hunc sic quodammodo

ab Ariſtotele ſcriptum fuiſſe exiſtimat: ὥσπερ γὰρ Τέρπανδρος καὶ Φρύνις μιμοῦνται βελτίους, οὕτω καὶ Ἀργᾶς ὁμοίους, καὶ ὁ ποιήσας Κύκλωπας Τιμόθεος καὶ Φιλόξενος μιμήσαιτο ἄν. *Benius* etiam ὁ ποιήσας vel ὁ πεποίηκε· quod & ſuos patitur manes.„ Κύκλωπας idem Winſtanleius mutandum cenſuit in Κυκλῶπα, cum omnes nomen dramatis numero ſingulari memoraverint. Equidem in re incerta ipſum Ariſtotelis textum exhibui, ſicut in pleriſque recentioribus edd. legitur. Cf. etiam *Twiningii Notes* p. 177, qui emendationem Victorii ὡς Πέρσας approbavit, & in verſione Anglica expreſſit. In verbis μιμήσαιτο ἄν τις plures edd. non habent τις, quod ex Codd. bene reſtituit *Victorius*.

§. 5. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ διαφορᾷ) Sic emendavit *Victorius* in nota ad h. l. p. 25. Approbavit emendationem iam Heinſius, & receperunt eam in textum Harleſius & Reizius. Vulgo ἐν αὐτῇ δὲ τῇ διαφορᾷ. Caſaub. in marg. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ διαφορᾷ.

Βελτίους μιμεῖσθαι βούλεται τῶν νῦν) Coniecit *Samuel Petitus* temere & parum ingenioſe pro τῶν νῦν legendum τῷ νῦν viz. χρόνῳ, & interpretatur: „ Nunc, ex quo ſplendorem ſuum eſt conſecuta, meliores inducit Tragoedia, deterioribus ad Comicos & Satyricos poëtas amandatis.„

CAP. IV.

§. 1. Τρίτη διαφορὰ, τὸ ὡς ἕκαστα τούτων) In Cod. Medic. C. haec verba in contextu deſiderantur; addita ſunt in margine ſic: τρίτη διαφορὰ, τίνι τρόπῳ τούτων ἕκαστα. Eandem lectionem (haud dubie ex gloſſa ortam) habet Cod. Venet. Cf. ad h. l. Plat. de republ. lib. III, pag. 276 ſqq. Vol. VI ed. Bip.

Μιμεῖσθαί ἐστιν, ὁτὲ μὲν ἀπαγγέλλοντα, (ἢ ἕτερόν τι γιγνόμενον, ὥσπερ Ὅμηρος ποιεῖ, ἢ ὡς τὸν αὐτὸν καὶ μὴ μεταβάλλοντα) ἢ πάντας ὡς πράττοντας καὶ ἐνεργοῦντας τοὺς μιμουμένους) Ita bene diſpoſuit hunc locum *Tyrwhittus*. Senſus verus e verbis ſatis elucet. Exquiſite in eum commentatus eſt Twining *Notes* p. 181 ſq. Alias a noſtra diverſas interpretationes, quas afferre & diiudicare nauſeam faceret, vide ap. Robortellum p. 24 ſq. Caſtelvetrum p. 45, alios. *Reizius* locum ita mutavit: μιμεῖσθαί ἐστιν, ὁτὲ μὲν ἀπαγγέλλοντα, ὁτὲ δ' ἕτερόν τι γιγνόμενον, ὥσπερ Ὅμηρος ποιεῖ· ἢ ὡς τὸν αὐτὸν, καὶ μὴ μεταβάλλοντα· ἢ πάντα ὡς πράττοντας καὶ ἐνεργοῦντας τοὺς μιμουμένους.

Cum commentarium viri, dum fuit, doctissimi in textum Aristotelis ab eo refictum adhuc desideremus, causas mutationis ignoramus. Ut ἢ ἕτερον mutaret in ὁτὲ δ' ἕτερον, videtur ille rationibus grammaticis inductus esse, quoniam antecedit ὁτὲ μὲν ἀπαγγέλλοντα. At plurimis exemplis probari potest, philosophum nostrum in scribendo leges syntaxeos grammaticas non semper tam accurate observasse, ut ab aliis scriptoribus Atticis observantur; quare mutandi causa non erat satis idonea. Πάντα pro vulgato πάντας iam reponere voluit *If. Casaubonus* (de poëf. Sat. I, 3. p. 83.) Approbata fuit emendatio *Guolstono* quoque. Malim tamen equidem cum Winstanleio (Not. p. 274) vulgatum πάντας tueri. Aristoteles dicere vult: Imitationem fieri, poëta modo ex propria persona narrante, modo narrante alienam personam induto, modo exhibente personas *omnes* (πάντας) in ipsa actione versantes. Τὸ πάντα hoc loco foret otiosum. Nam in opere dramatico personas *omnia* agendo imitari, per se intelligitur. Contra poëtam *ipsum* in opere dramatico nunquam neque ex propria, neque ex aliena persona loqui, sed *omnes* personas *agendo* imitari, est imitationis dramaticae modus epicae oppositus; & erat Aristoteli consilium, diversos imitationis modos innuendi. Quapropter vulgatam lectionem intactam retinui. Pro ἢ ὡς τὸν αὐτὸν Cod. Paris. 2938. legit καὶ ὡς τ. α. Ed. Robortell. operarum peccato τοῖς μιμουμένοις.

§. 2. Ἐν τρισὶ δὴ ταύταις) Codd. Ven. Leid. Med. A. C. δέ. Exciderunt verba haec & sequentia — καὶ ὡς in edit. Robortelli. Verba ἐν οἷς τε, καὶ ἃ, καὶ ὡς desunt in Cod. Med. D. Καὶ ἃ omittuntur in Codd. Ven. Leid. Paris. 1741. 2040. 2938. Exoritur hinc suspicio, totum locum esse interpolatum.

Πράττοντες γὰρ μιμοῦνται καὶ δρῶντες ἄμφω) Ita emendavit *Casaubonus* l. l. & dederunt iam in textu Heinsius (in cuius editione tamen male impressum est πράττοντας), Batteux, Harlesius & Reizius. Vulgo: πράττοντας — δρῶντας. Sic etiam paullo post pro vulgato ὅτι μιμοῦνται δρῶντας ex emendatione eiusdem Casauboni cum modo laudatis editoribus reposui ὅτι μιμοῦνται δρῶντες.

§. 3. Διὸ καὶ ἀντιποιοῦνται τῆς τε τραγῳδίας καὶ τῆς κωμῳδίας οἱ Δωριεῖς· τῆς μὲν κωμῳδίας οἱ Μεγαρεῖς) Post τῆς μὲν Codd. Ven. Guelph. Paris. 1741. Medic. B. C. D. legunt γάρ. In Cod. Mediceo A. verba οἱ Δωριεῖς· τῆς μὲν κωμῳδίας omissa sunt.

Ἐπὶ τῆς παρ' αὐτοῖς δημοκρατίας) Cod. Leid. ἐπὶ τοῖς — δημοκρατείας.

Ἐπίχαρμος ὁ ποιητὴς, πολλῷ πρότερος ὢν Χωνίδου καὶ Μάγνητος) Codd. Ven. Parif. 1741. 2040. 2938. Medic. B. D. Χωνίδου. Cod. Parif. 2038. Medic. A. C. Χωνύδου. In Parif. 2038. legitur etiam Μέγνυτος. Codd. collati ceteri, edd. Ald. Camot. Bafil. Morel. Wechel. Robortell. Mad. Ben. Sylb. Cafaubon. Duvall. Goulfton. Cooke, Upton. Winftanl. Tyrwh. Χωννίδου. Victorius Χοννίδου. (Camot. non habet Χοννίδου, ut ex Sylburgii variarum lectionum farragine notavit Harlefius.) Rectius dedit Heinfius Χιωνίδου, quem fecuti funt ed. Oxon. Batteux, Harlef. & Reiz. Fuit *Chionides*, tefte Suida, veteris comoediae poëta, Athenienfis; docuit annis octo ante bella Perfica. Memorantur inter eius fabulas Heroës, Mendici, Perfae five Affyrii. Citatur ab Athenaeo lib. III locus e Χιωνίδου Πτωχοῖς. Vocatur quoque *Chionides* ap. Vitruvium praef. lib. VI. *Magnetem* numerat Ariftophanes in veteribus Comicis primum, nulla Chionidis mentione iniecta, Equit. verf. 517. *Epicharmus*, ex infula Co oriundus, (Diog. Laërt. VIII, 78. cf. Menag. ad h. l.) maximam vitae partem degit Syracufis in aula Hieronis; hinc poëta Siculus vocatus. Exftant fabularum eius pauca fragmenta. Floruerunt Epicharmus, Magnes & Chionides inde ab Ol. LXX — LXXX, fecundum anonymum Scaligeri auctorem ἀναγραφῆς τῶν Ὀλυμπιάδων, vel Scaligerum ipfum. Dubitat tamen Winftanleius, an recte hic Chionidae aetatem ad Ol. LXXX collocaverit. Vide de orig. Comoediae Bentleii Diff. Phalar. p. 199 — 210, & de orig. Tragoediae ibid. p. 231 — 309.

Καὶ τῆς τραγῳδίας) Reizius emendavit τῆς δὲ τ. Recte ex rationibus grammaticis; antecedit enim τῆς μὲν κωμῳδίας. Retinui tamen lectionem vulgatam, ut fupra §. 1.

Ἀθηναῖοι δὲ δήμους) Cod. Medic. A. δόμους. Ven. μήδους. Perperam. Pro vulgato Ἀθηναῖοι repofuit Ἀθηναίους editor Oxonienfis in notis. Recte ex legibus grammaticis. Pendet enim Ἀθηναίους ab οὗτοι φασὶν, (αὐτοὺς) καλεῖν — Ἀθηναίους δέ. Sic etiam paullo poft pro αὐτοὶ μὲν δρᾷν, Ἀθηναίους δὲ πράττειν προσαγορεύειν, idem vir doctus refcribi iuffit αὐτοὺς μὲν δρᾷν &c. Attamen in textu nihil mutandum. Attulit Winftanleius fimilis anacoluthiae exemplum ex Aeliano V. H. II, 11: ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΙΔΩΝ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν τριάκοντα τοὺς ἐνδόξους ἀναιρουμένους, καὶ βαρύ-

τατα τοὺς πλουτοῦντας ὑπὸ τῶν τυράννων ἐπιβουλευομένους, Ἀντισθένει φασὶ ΠΕΡΙΤΥΧΟΝΤΑ ΕΙΠΕΙΝ.

Ὡς κωμῳδοὺς) Codd. Ven. Leid. Medic. A. C. καὶ ὡς κ.

Ἀπὸ τοῦ κωμάζειν) Ed. Basil. 1. κομμάζειν. Vitiose. Deest τοῦ in ed. Robortelli. Cf. Dioscoridis epigr. in Thespin XVII & XVIII, Analect. Brunckii T. I, p. 497.

Κατὰ κώμας πλάνη) Cod. Med. C. μετά.

Ἐκ τοῦ ἄστεως) Cod. Guelph. ἄστεος.

Καὶ τὸ ποιεῖν αὐτοὶ μὲν δρᾶν) Supplendum est ex antecedentibus φασὶν αὐτοὺς, viz. προσαγορεύειν.

Ἀθηναίους δὲ πράττειν προσαγορεύειν) Codd. Ven. & Medic. A. (sed posterior ex correctione) Ἀθηναῖοι. Male. Irrepsit vitium ex anteced. Ἀθηναῖοι. Pro προσαγορεύειν idem Medic. A. & ex correctione quoque habet προσαγορευομένους.

CAP. V.

§. 1. Καὶ αὗται φυσικαὶ) Codd. collati omnes & edd. Morel. Castelvetri, Tyrwhitti καὶ αὐταὶ φυσικαί.

§. 2. Καὶ τούτῳ διαφέρουσι) Ita restituit *Victorius*, assentientibus praeter Leidensem, qui habet τοῦτο, Codd. Tuentur τοῦτο edd. Ald. Camot. Basil. 1. Wechel. (in cuius varr. LL. tamen notatur τούτῳ) Robortell. Mad. Castelvetr. Quod si suppleveris κατὰ, vitii nihil est in scriptura, ut iam monuit Sylburgius.

Καὶ τὸ χαίρειν τοῖς μιμήμασι πάντας) Subintelligendum est ex antecedentibus σύμφυτον τοῖς ἀνθρώποις ἐστί. Respondet καὶ τὸ χαίρειν antecedenti membro τό, τε γὰρ μιμεῖσθαι. Pro μιμήμασι ed. Harles. vitiose habet μιμήσασι.

§. 3. Θηρίων τε μορφὰς τῶν ἀτιμοτάτων) Sic dedi cum Victorio & Morelio, nec aliter legunt Codd. omnes. Versio Latina Vallae: *quae in honore sunt nullo*. Receperunt nostram lectionem quoque Batteux, Harles & Reiz. Vulgo ἀγριωτάτων. Sed vide Plutarch. Problem. Sympos. V, 1. Cf. Twiningii Notes pag. 185. Quae adversus *Twiningium* ἀτιμοτάτων tuentem pro vulgato ἀγριωτάτων disputavit *Pye Commentary* p. 104, nihil efficiunt. *Tyrwhittus*, utra lectio, ἀτιμοτάτων an ἀγριωτάτων, verior sit, non liquere profitetur. Ambas vult nos servare scribendo τῶν ἀγριωτάτων ἢ ἀτιμοτάτων. Ingeniose. Ceterum in scriptura variant Codd. Ven. Leid. Paris. 2938. habent ἀτιμωτάτων. Rectius forsitan.

§. 4. *Αἴτιον δὲ καὶ τούτου*) Codd. Medic. A. C. *τοῦτο*. *Ὅτι μανθάνειν*) Codd. Leid. *τὸ ὅτι μ.* Medic. C. *τὸ μανθάνειν*. Ed. Camot. *ὅταν*.

Ἀλλ' ἐπὶ βραχὺ κοινωνοῦσιν αὐτοῦ) Miror, interpretum neminem in his verbis haesisse, & adeo Twiningium & Tyrwhittum ea reliquisse intacta. Quemadmodum leguntur, sanus illis sensus non inest. Vertunt: *verum parum participes eius* (*τοῦ μανθάνειν*) *sunt*. Tyrwhittus vertit: *tametsi paullum modo ipsum* (*τὸ μ.*) *participantibus* (*τοῖς ἄλλοις*.) Quae sententia quomodo cum ceteris cohaereat, non satis assequor. Sensus esse debet hic: Τὸ discere non solum philosophis iucundum, sed etiam aliis, quando brevi tempore & absque molestia eius participes fiunt. *Das Lernen macht nicht nur dem Philosophen Vergnügen, sondern auch andern, sobald die Auffassung schnell und leicht geschieht.* Legerem itaque, nisi Codd. & edd. auctoritas obstaret: *ἐὰν ἐπὶ βραχὺ κοινωνῶσιν αὐτοῦ*. Vide ad h. l. Arist. Rhet. I, 11: *Ἐπεὶ δὲ τὸ μανθάνειν τε ἡδὺ, καὶ τὸ θαυμάζειν, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀνάγκη ἡδέα εἶναι τό τε μεμιμημένον, ὥσπερ Γραφικὴ καὶ Ἀνδριαντοποιΐα, καὶ Ποιητικὴ, καὶ πᾶν ὃ ἂν εὖ μεμιμημένον ᾖ, κἂν μὴ ᾖ ἡδὺ, οὗ τὸ μίμημα. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ χαίρει· ἀλλὰ συλλογισμός ἐστιν, ὅτι τοῦτο ἐκεῖνο· ὥστε μανθάνειν τι συμβαίνει.* (Bene correxit in hoc loco *Twiningius* (*Notes* p. 186) vulgatum *τό τε μεμιμημένον*, reponens *τό τε μιμούμενον* approbante etiam Tyrwhitto, qui plura Twiningio debet, nusquam tamen eius meminit. Castigavit me censor quatuor priorum voluminum huius editionis Aristotelis in ephem. liter. Ienensibus, quod hanc Twiningii emendationem ignoraverim. Nondum translatus erat in Germaniam Twiningii Commentarius in Aristotelis Poeticen, cum notas ad eiusdem Rhetorica scriberem.) Cf. praeterea Aristot. Rhet. III, 10. Problem. Sect. XIX, 5.

§. 5. *Οὐχὶ μίμημα ποιήσει*) Sic Codd. Ven. Leid. Guelph. Parisienses omnes, & Morel. e libro suo MSto. *Victorius* ad h. l. (p. 33): „Est hac in parte molestum, neque enim hoc dissimulare libet, quod, nulla huius rei causa apparente, variat (Aristoteles) formam loquendi; cum enim nominandi casu primum dixisset *οὐχὶ μίμημα ποιήσει τὴν ἡδονὴν*, statim transit ad casum accusandi, qui aptus est a praepositione *διὰ*, & non inquit *ἀλλ' ἡ ἀπεργασία ἡ χροιὰ* & quae sequuntur Quare durum id videtur, & ea fortasse de causa quidam coniectura olim emendarunt *οὐ διὰ μίμη-*

μα, ut legitur in quodam excuſo. Nam ex opinione id ductum puto, *quia nullum vidi calamo exaratum, in quo illo modo ſcriptum foret.* „ Tuentur noſtram lectionem quoque edd. Ald. Baſil. 1. & Tyrwhitt. Batteuſius dedit οὐχὶ διὰ μίμημα, quod etiam recepit in textum Reizius. Codd. Medic. & edd. reliquae in lectione οὐ διὰ μίμημα conſpirant.

§. 6. Ἐξ ἀρχῆς οἱ πεφυκότες πρὸς αὐτὰ μάλ.) Codd. Ven. Leid. Guelph. Medic. omnes omittunt οἱ & poſtea habent καὶ αὐτά. Codd. Pariſ. 1741. 2040. (liber MStus etiam Morel.) agnoſcunt οἱ πεφυκότες, ſed legunt καὶ αὐτά. In Veneto & Medic. B. eſt πεφυκότα pro πεφυκότες. Editionis Wechel. exemplum in bibliotheca Gottingenſi in margine adſcriptum habet ὅτι πεφυκότες.

Κατὰ μικρὸν προάγοντες) Abeſt κατὰ μικρὸν a Cod. Medic. A.

§. 7. Διεσπάσθη δὲ) Codd. Medic. διεσπάρθη.

Οἱ μὲν γὰρ σεμνότεροι τὰς καλὰς ἐμιμοῦντο πράξεις, καὶ τὰς τοιούτων) Senſus eſt: generoſioris indolis poëtae imitabantur honeſtas actiones, & omnino res ab honeſtis hominibus geſtas. Edd. Baſil. 2. 3. Heinſ. Sylb. Caſaub. Duvall. Goulſton. Oxon. Cooke, Upton. Harleſ. Winſtanl. Tyrwh. legunt τὰς τῶν τοιούτων τύχας. Videtur haec lectio in textum Graecum migraſſe e verſione Latina *Paccii.* Refert tamen Victorius (p. 35), ſe eam in uno Codice MSto inveniſſe, ubi poſt τύχας ſuperadditum erat πολλὰ, id quidem vitioſe. *Quoſdam* Codd. eam tuentes laudat Madius p. 77. In ceteris autem Codd. collatis & edd. deeſt τύχας. In τὰς τῶν τοιούτων ſupplendum eſt πράξεις. Quod Sylburgius monuit, τύχας ſi omiſeris, Ariſtotelem idem continuo bis dicere, falſum eſt. Aliud eſt, poëtam imitari *honeſtas actiones*, aliud, *eundem imitari actiones* ab *honeſtis viris* profectas. In primo membro reſpexit philoſophus potiſſimum *honeſtas actiones*; in altero *honeſte agentes.* Τῶν ante τοιούτων expunxi auctoritate Codd. Medic. A. B. D. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2038. 2040. 2938. & ed. Ald. In varr. LL. ed. Wechel. notatur lectio τὰ τῶν τοιούτων. Cod. Medic. C. habet τὰς τούτων.

§. 8. Εἰκὸς δὲ, εἶναι πολλοὺς) Notatur in varr. LL. ed. Wechel. & in marg. edd. Baſ. lectio εἶναι πολλὰ, haud dubie ex *Paccii* verſione: *tametſi* plura *exſtitiſſe credere par eſt.* Praetulit eam vulgatae Madius p. 79. Sed vide Victor. p. 37.

Ἐκείνου ὁ Μαργείτης) Cod. Pariſ. 2038. ὁ μαργίτης. Par.

2938. ὁ μαργείτης, omiſſo praecedente ἐκείνου. *Margites*, ab Ariſtotele Homero tributus, a Suida v. Μαργείτης refertur ad Pigretem, Artemiſiae fratrem, qui ab eodem auctor Batrachomyomachiae fuiſſe dicitur. Conſtabat carmen verſibus iambicis, teſte Hephaeſtione (Enchirid. p. 67), nullo certo ordine aut numero hexametris interpoſitis. Citantur ſinguli verſus ex eo (ſed omnes hexametri) a Plat. Alcib. II, p. 147 ed. Serrani; ab Ariſtot. Ethic. ad Nicom. VI, 7. Ethic. ad Eudem. V, 7. Schol. ad Ariſtoph. Av. 914. Cf. Victor. p. 36. Caſaub. de poëſ. Sat. p. 195. Leſſingii *Hamb. Dramaturgie* T. II, p. 306. Twining. *Notes* p. 193. (ubi ipſa Margitis fragmenta exhibentur,) Tyrwhitt. ad h. l. p. 127.

Ἐν οἷς καὶ τὸ ἁρμόττον ἰαμβεῖον ἦλθε μέτρον) Codd. Victoriani, Ven. Leid. Par. 2040. (Pariſ. quoque 1741, ut ex Winſtanleii notis video) Guelph. ed. Morel. ex libro MSto, Caſtelvetro, κατὰ τὸ ἁρμόττον. Utrum legeris, perinde eſt.

Διὸ καὶ ἰαμβεῖον καλεῖται) Cod. Ven. ſemper ἰαμβίον.

§. 9. Ὥσπερ δὲ) In Cod. Guelph. deeſt δέ.

Μόνος γὰρ, οὐχ ὅτι εὖ, ἀλλ' ὅτι καὶ μιμήσεις δραματικὰς ἐποίησεν) Formula οὐχ ὅτι εὖ ſupplenda eſt: οὐ μόνον λέγω, ὅτι εὖ κ. τ. λ. Bene illuſtrarunt eam Harleſius & Tyrwhittus ad h. l. Pro δραματικὰς Morelius ex Cod. ſuo dedit δραματικῶς. Idem agnoſcunt Codd. Guelph. & Pariſ. 2040. Sed vulgatum bene ſe habet. Ariſtoteles infra: τοὺς μύθους — συνιστάναι δραματικούς.

Οὕτω καὶ τὰ τῆς κωμῳδίας σχήματα πρῶτος ὑπέδειξεν) Codd. Leid. & Medic. D. οὕτως. In Leid. ſupraſcriptum eſt οὗτος, quod in contextu legit Med. A. Pro ὑπέδειξεν Cod. Morel. ſicut etiam Pariſ. 2040. Guelph. & Medic. B. ὑπῆρξεν.

Πρὸς τὰς τραγῳδίας, οὕτω καὶ οὗτος πρὸς τὰς κωμῳδίας. Παραφανείσης δὲ τῆς τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας, οἱ ἐφ' ἑκατέραν τὴν ποίησιν &c.) Deſunt verba παραφανείσης —— κωμῳδίας incluſive in edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Robortell. Mad. Heinſ. Sylb. Caſaub. Duvall. Goulſton. Upton. Cooke & Winſtanl. Pro οἱ ἐφ' ἑκατέραν, periodo praecedenti clauſa verbis τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας, legunt οἱ δ' ἐφ' ἑκατέραν. Cod. Medic. A. omittit etiam οὕτω καὶ οὗτος uſque ad verba καὶ κωμῳδίας incluſive. Reſtituerunt omiſſa Victorius (e duobus Codd.) & Morelius ex libro

ſuo MSto & verſione Latina Vallae. Agnoſcunt ea quoque Codd. Medic. B. C. D. (non A. ut in varr. LL. ed. Winſtanl. notatur ſcripturae vitio) Ven. Leid. Guelpherb. Pariſ. 1741. 2040. 2938. In textum iam recepta ſunt in edd. Caſtelvetri, Oxon. Harleſ. Reizii & Tyrwhitti. Eſt tamen in Codd. & edd. aliqua lectionis varietas. Cod. Ven. *οὕτω καὶ οὕτως — φανείσας.* Vitioſe. Cod. Med. C. *φανείσης.* Ed. Caſtelv. habet *ἀναφανείσης.* Cod. Medic. D. verbis *πρὸς τὰς τραγῳδίας* perperam addit *καὶ κωμῳδίας.*

§. 10. *Οἱ μὲν ἀντὶ τῶν ἰάμβων, κωμῳδοποιοὶ ἐγένοντο, οἱ δὲ ἀντὶ τῶν ἐπῶν, τραγῳδοδιδάσκαλοι*) In varr. LL. ed. Wechel. & in margine Baſil. notatur lectio *ἰαμβικῶν* & *ἐποποιῶν* pro vulgato *ἰάμβων* & *ἐπῶν.* Teſtatur Madius (p. 81), ſe eandem lectionem in aliquibus Codd. inveniſſe. Contra Victorius (p. 39) aſſerit, ſuos Codd. omnes vulgatum tueri, quod etiam habent Codd. ceteri collati & edd. omnes. Cod. Ven. *κωμῳδοποιόν.* Vitioſe.

Διὰ τὸ μείζω) Codd. Guelph. & Medic. B. *μείζονα.* Codd. Ven. Leid. Medic. C. D. *μεῖζον.*

§. 11. *Τὸ μὲν οὖν ἐπισκοπεῖν, εἰ ἄρα ἔχει ἤδη ἡ τραγῳδία τοῖς εἴδεσιν ἱκανῶς, ἢ οὔ, αὐτό τε καθ' αὑτὸ κρινόμενον, καὶ πρὸς τὰ θέατρα, ἄλλος λόγος*) Totam hanc clauſulam e textu eiicere voluit Caſtelvetrus p. 82. Sed vide Tyrwhitti notam. Legitur autem locus valde corrupte in plurimis Codicibus. Morelius e libro ſuo MSto in textu dedit: *Τὸ μὲν οὖν ἐπισκοπεῖν παρέχει ἤδη ἡ τραγῳδία τοῖς εἴδεσιν· εἰ δὲ ἱκανῶς, ἢ οὔ, αὐτό τε καθ' αὑτὸ κρίνεται, ἢ ναὶ καὶ πρὸς τὰ θέατρα, ἄλλος λόγος.* Sic legunt quoque in ſumma Codd. Ven. Leid. Guelph. Medicei omnes, & Pariſ. 2040. 2938. Vide etiam catal. Bibl. Eſcorial. T. I, p. 367. Codd. Venet. & Medic. habent *εἴδοσιν.* Pro *κρίνεται, ἢ ναὶ* Codd. Ven. Leid. Medic. A. C. *κρίνεται εἶναι.* Reliquae lectiones variantes huius loci ſunt manifeſta ſcripturae vitia. In vulgata lectione nihil mutandum eſt. Expreſſerunt eam verſiones Latinae Vallae & Paccii.

§. 12. *Γενομένη οὖν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοσχεδιαστικὴ, καὶ αὕτη καὶ ἡ κωμῳδία, ἡ μὲν*) Sic legunt Codd. quidam Victorii, Medic. C. & Pariſ. a Batteuſio excuſſus, nec non edd. Batteuſ. Harleſ. & Tyrwhitti, praeterquam quod pro *αὕτη* habent *αὐτὴ* & ante *ἡ μὲν* inſertum eſt *καί.* Reizius, qui noſtram lectionem in textu exhibuit, mutavit *αὐτὴ* in *αὕτη,* ſuadente iam Victorio (p. 42), & ſuſtulit *καὶ*, quod qui-

dem delendum esse, monuit etiam Tyrwhitt. not. p. 130. Ceteri Codd. collati & edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Morel. Victor. Robortell. Mad. (qui tamen in nota casum rectum γενομένη — αὐτοσχεδιαστικὴ praetulit) Sylb. Casaub. Duvall. (in qua male impressum γενομένης — αὐτοσχεδιαστικὴ) Goulston. Cooke, Upton. Winstanl. Γενομενης οὖν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοσχεδιαστικῆς. Edd. Castelvetr. Oxon. Γενομένη — αὐτοσχεδιαστικῆς. Castelvetro iure suo in nota (p. 84) emendavit: Γενομένων μὲν οὖν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοσχεδιαστικῆς καὶ ταύτης καὶ τῆς κωμῳδίας, καὶ ἡ μέν. Similiter correxit Heinsius in ipso textu, nulla correctionis mentione in notis iniecta: Γενομενης μὲν οὖν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοσχεδιαστικῆς καὶ αὐτῆς, καὶ τῆς κωμῳδίας. Equidem Reizium secutus sum. Editor Oxon. coniecit γεννομένης. Scribendum ipsi saltem fuisset γεννωμένης.

Ἀπὸ τῶν ἐξαρχόντων τὸν διθύραμβον) Madius (p. 82) emendare voluit ἐξασκόντων, inscitia Graecismi, ut recte iudicavit Winstanleius not. p. 276.

Τὰ φαλλικὰ) Codd. Ven. Leid. Paris. 2938. Φαυλικά. Guelph. Paris. 1741. 2040. φαυλλικά. Perperam. Cf. Athen. VI, p. 253, & Casaub. ad h. l. XIV, p. 622. 628.

Διαμένει νομιζόμενα) Abest διαμένει a Medic. B. Guelph. & Paris. 2040. Ut nos dedimus, emendavit lectionem Victorius l. l. Codd. Medic. A. C. D. Venet. διαμένειν. Quare Madius emendavit in nota διαμένειν νομιζόμεν, recte improbante Victorio. Cod. Med. C. & ed. Ald. διαμένειν νομιζόμεθα. Male.

Κατὰ μικρὸν ηὐξήθη) Codd. Ven. Leid. ed. Ald. ηὐξήθη. Ed. Camot. ηὐξήνθη.

Προαγόντων) Castelvetrus legere voluit πρὸ ἀγώνων (ἀγώνων). Vide eius Comment. p. 85. Sed cf. Tyrwhitt. not. p. 131.

Ὅσον ἐγένετο φανερὸν αὐτοῖς) Vulgo ὅσον ἐγίγνετο φανερὸν αὐτῆς. Rescripsi ἐγένετο, secutus Batteusium, qui primus idem dedit e Cod. Paris. & Reizium. Αὐτῆς sustineri non potest: nam antecedentia τραγῳδία καὶ κωμῳδία saltem pluralem requirunt αὐτῶν. Valla legit in Cod. suo αὐτοῖς, & correxerunt sic iam plures ex veteribus interpretibus, monente & improbante Robortello (p. 40). Nuperrime Winstanleius quoque αὐτοῖς maluit. Referendum est ad προαγόντων.

§. 13. *Μεταβολὰς μεταβαλοῦσα*) Ed. Batteusii *μεταλαβοῦσα.*

Τὴν ἑαυτῆς φύσιν) Codd. Ven. Leid. *τὴν αὑτῆς φ.*

§. 14. *Καὶ τό, τε τῶν ὑποκριτῶν πλῆθος ἐξ ἑνὸς εἰς δύο πρῶτος Αἰσχύλος ἤγαγε*) Cod. Ven. & edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Morel. Robortell. Mad. *τότε*. Sed Madius iam in nota correxit *τό, τε*. De re ipsa cf. praeter Victorii, Robortelli, Madii, Castelvetri & Dacerii annotationes, & scriptores ab Harlesio ad h. l. citatos, etiam Twining. (*Notes* p. 195.) & Tyrwhitti animadversiones p. 131.

Τὰ τοῦ χοροῦ ἠλάττωσε) Cod. Med. B. *χρόνου*. Codd. Leid. (in marg.) Guelph. Paris. 2040. & Morel. *κρόνου*. *Τοῖς τοῦ χοροῦ*, partibus chori, opponuntur *τὰ ἀπὸ σκηνῆς*, partes histrionum. Vid. Aristot. Probl. Sect. XIX, probl. 15. 31. Cf. Aristoph. Av. vers. 786. Male Petitus *τὰ τοῦ χοροῦ* interpretatus est *τῶν χορευτῶν* numerum.

Καὶ τὸν λόγον πρωταγωνιστὴν παρεσκεύασε) Optime haec verba exposuit Twining p. 197. Sensus est: *tribuit dialogo partes primas in dramate*, cum ante *chori* partes primae essent. Non bene *λόγον πρωταγωνιστὴν* interpretatus est Tyrwhittus *personam primarum partium*. Quomodo enim *λόγος* h. l. *personam* significare potest? Ceterum docta est Tyrwhitti nota de histrionum in scenam Athenis prodeuntium numero & ordine. Victorius *λόγον πρωταγωνιστὴν* eundem habuit cum *προλόγῳ*. Perperam. — In Codice Guelpherb. *καὶ τὸν λ. π. π.* desunt.

§. 15. *Ἔτι δὲ*) Cod. Paris. 2938. *ἔστι δέ.*

Ἐκ σατυρικοῦ) Codd. Ven. & Paris. 2938. *ἐκ σατυριακοῦ.*

Ὀψὲ ἀπεσεμνύνθη) Ita dedit Morelius ex libro suo MSto & post eum Tyrwhittus. Tuentur illud Codd. Medic. B. Leid. Paris. 2040. Vulgo *ἀπεσεμνώθη*. Cf. Twiningii *Notes* p. 199.

Τό, τε μέτρον ἐκ τετραμέτρου ἰαμβεῖον ἐγένετο) Aristot. Rhet. III, 8: *ὁ δὲ τροχαῖος κορδακικώτερος· δηλοῖ δὲ τὰ τετράμετρα· ἔστι γὰρ τροχερὸς ῥυθμὸς τὰ τετράμετρα.* Cf. Demetr. de eloc. S. 43.

Ἑξάμετρα δὲ ὀλιγάκις, καὶ ἐκβαίνοντες τῆς λεκτικῆς ἁρμονίας) Sollicitavit hunc locum *Winstanleius* (not. p. 277), pro *ἑξάμετρα* legere cupiens *τετράμετρα*. Defendit autem vulgatam lectionem *Twiningius* (Notes p. 208). Aristoteles in Rhetoricis loco supra laudato tretrametron trochaicon dixit *σατυρικὸν, τροχερὸν, ὀρχηστικώτερον*, immo *κορ-*

V 2

δαϰτικώτερον. Igitur non consideravit illud tanquam *λεκτικόν.* Eligi etiam propterea non poterat ad dialogum tragoediae. Iam quaestio exoriebatur, cur primi poëtae tragici, ab epicis proximi, non *hexametro* usi sint, sed *iambo?* *Οἱ τὰς τραγῳδίας ποιοῦντες — ἐκ τῶν τετραμέτρων εἰς τὸ ἰαμβεῖον μετέβησαν* Arist. Rhet. III, 1. Respondet philosophus: quoniam *ἑξάμετρον* sit *σεμνὸν* quidem, sed *λεκτικῆς ἁρμονίας δεόμενον.* Igitur in textu *ἑξάμετρα* recte legitur. Opportunitate oblata afferre hic liceat emendationem loci Aristotelici supra citati (Arist. Rhet. III, 8.) a *Tyrwhitto* factam. Legitur vulgo: *τῶν δὲ ῥυθμῶν ὁ μὲν ἡρῷος σεμνὸς, καὶ λεκτικὸς καὶ ἁρμονίας δεόμενος.* Mendum est manifestum. Egregie correxit Tyrwhitt. *καὶ λεκτικῆς ἁρμονίας δεόμενος.* Tentavit eundem locum etiam Winstanleius, emendans: *οὐ λεκτικὸς καὶ ἁρμονίας δεόμενος.* Minus feliciter, ut mihi videtur. Utraque tamen emendatio eundem fere sensum parit.

§. 16. *Ἔτι δὲ ἐπεισοδίων πλήθη, καὶ τὰ ἄλλα ὡς ἕκαστα κοσμηθῆναι λέγεται. περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτα ἔστω ἡμῖν εἰρημένα*) Cod. Paris. 2038. *πλήθει καὶ τοῖς ἄλλοις ἑκάστοις·* emendatum in margine, ut vulgo legitur. Codd. Ven. Leid. Medic. B. C. Guelph. Paris. 2040. (Morelius quoque in textu e MSto suo) 2938. pro *ἄλλα ὡς* habent *ἄλλως.* Medic. D. *ἄλλ' ὡς.* Medic. A. omittit *ὡς.* Idem postea legit *ἃ κοσμηθῆναι*, quod in textum recepit Reizius. Sequentia verba *περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτα* desiderantur in Codd. Mediceis omnibus, Ven. Guelpherb. Paris. 1741. 2938. In Paris. 2040. adscripta sunt in margine. *Winstanleius* igitur (not. p. 277.) locum sic constituere voluit: *Ἔτι δὲ ἐπεισοδίων πλήθη καὶ τὰ ἄλλα ὡς ἕκαστα, ἃ κοσμηθῆναι λέγεται, ἔστω ἡμῖν εἰρημένα.* Vulgata lectio meo iudicio mutatione non indiget. Agnoscunt eam quoque versiones Vallae & Paccii, nec non Codd. Victoriani, quod saltem ex Victorii silentio colligere licet.

CAP. VI.

§. 1. *Μίμησις φαυλοτέρων μὲν*) Cod. Paris. 2038. *μ. φαυλοτέρου μέν.*

Οὐ μέντοι κατὰ πᾶσαν κακίαν· ἀλλὰ τοῦ αἰσχροῦ, οὗ ἐστι τὸ γελοῖον μόριον) Recepi post Reizium in textum egregiam *Batteusii* (*Mémoires de l'Acad. des inscr. & b. lettr.* Tom. XXXIX, pag. 94.) emendationem, *ἀλλὰ τοῦ αἰσχροῦ, οὗ ἐστι τὸ γελοῖον μόριον*, pro vulgato *ἀλλὰ τοῦ αἰ-*

σχροῦ ἐστι τὸ γ. μ. Senſus eam neceſſario exigit. De Ridiculo diligentius egerat philoſophus in aliqua huius operis parte hodie deperdita, ut coniicere licet ex Rhet. I, 11: Διώρισται δὲ περὶ γελοίων ἐν τοῖς περὶ Ποιητικῆς· & ibid. III, 18: Περὶ δὲ τῶν γελοίων — εἴρηται, πόσα εἴδη γελοίων ἐστὶν ἐν τοῖς περὶ Ποιητικῆς. ὧν τὸ μὲν ἁρμόττει ἐλευθέρῳ, τὸ δὲ οὔ· ὅπως οὖν τὸ ἁρμόττον αὐτῷ λήψεται· ἔστι δ' ἡ εἰρωνεία τῆς βωμολοχίας ἐλευθεριώτερον· ὁ μὲν γὰρ αὑτοῦ ἕνεκα ποιεῖ τὸ γελοῖον, ὁ δὲ βωμολόχος ἑτέρου. Ariſtotelem his verbis noſtrum locum non innuiſſe, in aprico eſt. Cf. Cic. de Orat. II, 58.

Αἶσχος ἀνώδυνον οὐ φθαρτικὸν) Vulgo καὶ οὐ φθαρτικόν. Expunxi καὶ, ut moleſtum. Deeſt quoque in lib. MSto Morel. in Codd. Pariſ. 2040. & in Guelpherb.

§. 2. Αἱ δὲ κωμῳδίας, διὰ τὸ μὴ σπουδάζεσθαι ἐξ ἀρχῆς, ἔλαθον) Sic utique legendum eſt; reſpicit enim hoc periodi membrum ad antecedens: αἱ μὲν οὖν τῆς τραγῳδίας μεταβάσεις — οὐ λελήθασιν. Habet quoque Cod. Medic. A. ἡ δὲ κωμῳδίας, ex quo priſtinam & veram lectionem facile ſuſpiceris. Vulgo ἡ δὲ κωμῳδία — ἔλαθεν. Sed quomodo Ariſtoteles dicere potuiſſet, *ipſam comoediam* latuiſſe? Non *ipſa comoedia*, ſed *comoediae viciſſitudines* latuerunt. Haec eſt philoſophi ſententia. Ἔλαθον poſtea male in ἔλαθεν mutatum eſſe, docet ν ἐφελκ. inepte adiectum, cum ſequatur καὶ γάρ. His rationibus adductus ſum, ut coniecturae meae ex lectione Codicis Medicei A. ortae ſtatim in textu locum darem.

Ἀλλ' ἐθελονταὶ ἦσαν) Intellige de poëtis chorum docentibus. Apte laudavit Tyrwhittus (not. p. 139) locum Euſtathii (ad Il. K, 230) ex Aelio Dionyſio: Ἐθελοντὴς ὁ αὐθαιρέτως τι ποιῶν· ἐκαλοῦντο δὲ καὶ ἐθελονταὶ διδάσκαλοι δραμάτων δηλαδὴ, ὅτε τις μὴ λαβὼν χορὸν, μηδὲ χορηγητὴν ἔχων, ἑαυτῷ τὰ πάντα παρεῖχε. Codd. Ven. & Medic. C. ἐθελοντί.

§. 3. Ὀλίγοι μὲν οἱ αὐτῆς ποιηταὶ μνημονεύονται) Sic dedi ex emendatione *Caſtelvetri* (Comment. p. 101), approbata quoque Reizio (qui eam in textum recepit) & Winſtanleio. Vulgo οἱ λεγόμενοι αὐτῆς ποιηταὶ μ. Aliam coniecturam protulit *Twiningius* (*Notes* p. 219): ἤδη δὲ σχήματά τινα αὐτῆς ἐχούσης, οἷα λέγομεν, οἱ αὐτῆς κ. τ. λ. Quaſi Ariſtoteles reſpexiſſet ad ſupra dicta de prima comoediae forma in *Margite* exhibita. Differt haec lectio a

vulgata una tantum litera (Λ in οἷα), quae facile excidere potuit. Sed supra de *forma omnino* comoediae locutus est Aristoteles, non de *pluribus formis*. Quare magis placet Castelverri emendatio.

§. 4. Καὶ ὅσα τοιαῦτα) Uncinis inclusi haec verba. Desunt in Codd. Medic. B. Guelpherb. Paris. 2040. & in MSto Morel.

§. 5. Τοῦ δὲ μύθους ποιεῖν Ἐπίχαρμος καὶ Φόρμις ἦρξαν) Vulgo τὸ δὲ μ. π. Bene correxit Reizius. Notatur lectio τοῦ in varr. LL. ed. Wechelianae. Deest autem ἦρξαν in Codd. Medic. omn. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. Guelpherb. Ven. Leid. Scripturam nominis Φόρμις docte tuetur Bentleius ex Pausaniae Eliacis in Apolog. dissert. de epist. Phalar. p. 201. Ab aliis, ut ab Athenaeo & Suida, scribitur nomen Ἄφορμος, Φόρμος. Fuit Phormis Syracusanus, carissimus Geloni, Siciliae tyranno. Vixit secundum auct. marm. Arundel. Ol. LXXVII. Cf. Bentl. l. l. p. 108 sq.

§. 6. Τὸ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς) Omittitur οὖν in Medic. omn. Ven. Leid. Paris. 1741. 2040. Guelpherb. & Ms. Morel.

Καθόλου ποιεῖν λόγους ἢ μύθους) Codd. Paris. 2038. 2040. (Ms. etiam Morel.) 2938. Guelph. Medic. B. D. καὶ μύθους. In Medic. D. λόγους ab initio erat omissum, sed deinde additum est.

§. 7. Ἡ μὲν οὖν ἐποποιία τῇ τραγῳδίᾳ, μέχρι μόνου μέτρου, [μετὰ λόγου] μίμησις εἶναι σπουδαίων ἠκολούθησε) Latere aliquod mendum in hoc loco, non negaverim; dubius tamen haereo, quale sit, & qua ratione tollendum sit. In diversas partas abierunt de singulorum verborum sinceritate interpretes. *Goulstonus* μετὰ λόγου delendum censuit ut glossema inutile & aliunde advectum. Contrarium suadet *Winstanleius* (not. p. 278), λόγον explicans μῦθον, *fabulam*, Tragoediae & Epopoeiae communem. Cf. Wyttenbach ad Plutarch. de s. n. v. p. 83. Sed difficultas nulla est in significatione vocis λόγος· quam etiamsi aliter ceperis, ac Goulstonus, manet nihilominus durities & obscuritas ex verborum constructione proficiscens, μέχρι μόνου μέτρου μετὰ λόγου μίμησις. Assentior igitur equidem Goulstono μετὰ λόγου delenti. Idem iudicarunt Reizius, qui re vera μετὰ λόγου expunxit, & Tyrwhittus. Posterior non solum μετὰ λόγου eiiciendum, sed etiam, ut debita syntaxis reddatur, scribendum esse putat μέχρι μόνου τοῦ (vel μὲν τοῦ) μέτρῳ μίμησις εἶναι σ. Levior, addit, esset

mutatio μέχρι μόνον μέτρῳ, — si μέχρι cum infinitivo sine interventione articuli construi possit. Laudat Cebet. tab. 73 ed. Gronov. μέχρις ἂν ἕξιν λαβεῖν. — Videntur mihi tam Goulstonus, quam Tyrwhittus, & interpretes fere omnes, loci sensum, quem verba proferunt, non assecuti esse. Goulstonus interpretatur: *Ac Epopoeia quidem tragoediae solo metro tenus comitata est, nempe quod per orationem metricam imitatio sit studiosarum graviumque personarum.* Tyrwhitt: *Epopoeia igitur tragoediae eatenus similis est, quod metro imitatio sit bonorum.* Twining vertit: *Epic poetry agrees so far with tragic, as it is an imitation of great characters and actions, by means of words;* omissis verbis μέχρι μόνου μέτρου. Goulstoni & Tyrwhitti versiones si iustae sunt, repugnat sibi Aristoteles, iam dicens, *epopoeiam esse tragoediae* similem *eatenus, quod uno* metro *imitetur bonos*, statim vero addens, *epopoeiam a tragoedia* differre, *quod illa utatur* metro *simplici.* Fecit igitur Aristoteles *idem* notam *similitudinis* & *dissimilitudinis* tragoediae & epopoeiae. Quod cum in philosophum nostrum cadere non possit, arbitror, locum alio modo esse intelligendum. Μέχρι μόνου μέτρου non est *metro tenus*, sed *solo metro excepto.* Iam totum locum ita verterem: *Epopoeia tragoediae similis est solo metro excepto. Est utraque imitatio rerum & personarum gravium [per fabulam].* An μέχρι vim habeat praepositionis exclusivae, dubito quidem; enimvero non inest toti loco sanus aliquis sensus, nisi hanc vim illi tribuas. In textu uncinis inclusi μετὰ λόγου. Codd. quos excussit Victorius (Comment. p. 52) nec non Medic. omn. Ven. Leid. Paris. 1741. 2040. (Ms. Morel.) 2938. Guelph. pro μετὰ λόγου habent μεγάλου. Cf. etiam Cat. bibl. Escorial. T. I, p. 367. Pro vulgato ἠκολούθησεν rescripsi cum Heinsio, Reizio, aliis, ἠκολούθησε· nam sequitur τῷ δὲ κ. τ. λ. Sic etiam Cod. Guelph. In Ven. & Leid. legitur ἠκολούθησαν. *Twiningius* (*Notes* p. 226) opinatur olim lectum fuisse: ἡ μὲν οὖν ἐποποιΐα τῇ τραγωδίᾳ μέχρι μόνου τοῦ μετὰ λόγου μίμησιν εἶναι σπουδαίων ἠκολούθησεν. Vide eius versionem.

Τῷ δὲ τὸ μέτρον ἁπλοῦν ἔχειν) Codd. Medic. A. Ven. Leid. τὸ δὲ μέτρον ἁπλ. ἐ. Medic. B. C. D. τὸ δὲ τὸ μ. ἁπλ. ἐ. Pro ἔχειν Cod. Leid. ἔχει.

Ἡ μὲν γὰρ ὅτι μάλιστα) Ita dedit Victorius. Tuentur γὰρ etiam liber Ms. Morel. & Cod. Guelpherb. Edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Castelvetr. Heins. Robortell. Mad.

V 4

Sylb. Casaubon. Duvall. Goulston. Oxon. Cooke. Upton. Harles. Winstanlei. ἡ μὲν ὅτι μάλιστα. Victorii lectionem in textu expresserunt Morelius, Reizius & Tyrwhitt.

CAP. VII.

§. 1. Περὶ μὲν οὖν τῆς ἐν ἑξαμέτροις μιμητικῆς) Restituit hanc lectionem *Victorius* e tribus Codd. Mss. Sic Aristoteles supra (cap. II, 8): ταύτας μὲν οὖν λέγω τὰς διαφορὰς τῶν τεχνῶν. ἐν οἷς ποιοῦνται τὴν μίμησιν. — Cap. IV, 1: καὶ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς καὶ τὰ αὐτὰ μιμεῖσθαί ἐστιν. —— Cum Codd. Victor. conspirant Medic. B. D. Ven. Leid. Paris. 2040. Ms. Morel. Guelph. (qui tamen pro μιμητικῆς habet μιμήσεως.) Cod. Med. C. οὖν τοῖς ἑξαμέτροις μιμητικοῖς. Med. A τῆς ἐν τοῖς ἑξαμέτροις μιμητικῆς. Ed. Ald. ἐν τῆς ἑξαμέτρου μιμητικῆς. Edd. Camot. Basil. Wechel. Robortell. Mad. Sylb. Casaub. Duvall. Goulston. Cooke, Upton. Winstanlei. οὖν τῆς ἑξαμέτρου μιμητικῆς. Reizius dedit τῆς ἐν ἑξαμέτρῳ, invitis Codd. Aristoteles supra (cap. V, 15): ἑξάμετρα δὲ ὀλιγάκις, viz. λέγομεν. *Tyrwhittus* (not. p. 141) legere maluit τῆς ἐν μέτρῳ μιμητικῆς, vel, quod fortasse verius esse putabat, τῆς ἐμμέτρου μ. nam epopoeiam non necessario hexametris condi. Sed lectio Victorii Codd. auctoritate suffulta retinenda est.

Περὶ δὲ τραγῳδίας λέγωμεν) Codd. Leid. Paris. 2038. 2938. Medic. D. & edd. Ald. Basil. 1. λέγομεν.

§. 2. Ἔστιν οὖν τραγῳδία) Cod. Paris. 2938. ἐστιν γοῦν τραγῳδία.

Ἡδυσμένῳ λόγῳ χωρὶς ἑκάστῳ τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις· δρώντων, καὶ οὐ δι' ἀπαγγελίας· δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν) Legebatur hic locus vulgo sic: ἡδυσμένῳ λόγῳ, χωρὶς ἑκάστου τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις δρώντων, καὶ οὐ δι' ἐπαγγελίας, ἀλλὰ δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν. Iam non apparebat, quid significaret τῶν εἰδῶν — δρώντων; quomodo opponi possit narratio (ἐπαγγελία) misericordiae & metui? Vide *Lessingii* Hamb. Dramaturgie T. II, p. 196. Vitium aliquod scripturae & interpunctionis igitur erat manifestum, quod ut sanarent, varia conamina interpretes fecerunt. Maximam difficultatem quidem movebat τὸ ΑΛΛΑ, quippe qua coniunctione *narratio* opponebatur *misericordiae* & *metui*. Castelvetro ver-

tebat: *& non per narratione. Et oltre à ciò induca per misericordia & per ispavento* &c. Verum ἀλλὰ verti non potest *oltre à ciò*. Dacerius in versione Gallica τὸ ἀλλὰ plane omisit. Vertit: *d'une action, qui sans le secours de la narration par le moyen de la compassion & de la terreur* &c. Twiningius (*Notes* p. 230) locum omnino mancum esse ratus, qualis tamen esset, in hunc modum restitui oportere censuit: χωρὶς ἑκάστου τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις * * * (forte ΔΙΑ) δρώντων, καὶ οὐ δι' ἀπαγγελίας * * * ἀλλὰ δι' ἐλέου καὶ φόβου κ. τ. λ. Recte quoad interpunctionem. Compertum est hodie, quod iam liber MStus Morelii & versio Paccii docere poterant, in plurimis Codd. τὸ ἀλλὰ deesse, ut in Mediceis omnibus, in Veneto & Guelpherbytano. Tollendum igitur illud esse iudicavit Winstanleius (*Not.* p. 278), & sustulerunt Tyrwhittus & Reizius, quos equidem secutus sum. Quae in contrariam partem disputavit *Loebel*, doctus vir iuvenis, in comment. *de Aristotelis notione tragoediae*, Lips. 1786. p. 7. nil me moverunt. Sensum totius loci in versione Latina expressi. Pro χωρὶς ἑκάστου Tyrwhittus maluit χωρὶς ἑκάστῳ, ut magis perspicuum. Recte. Dederat hoc iam Reizius in ipso textu. Habent etiam infra (§. 3.) Codd. praestantissimi χωρὶς τοῖς εἴδεσι. Ἀπαγγελίας pro vulgato ἐπαγγελίας rescripsit iam Victorius. Aristoteles supra: τῷ δὲ τὸ μέτρον ἁπλοῦν ἔχειν, καὶ ἀπαγγελίαν εἶναι (*differt epopoeia a tragoedia*). Legitur etiam ἀπαγγελίας in Codd. Morel. & Veneto. Cod. Med. A. habet ἀγγελίας. Τὴν τῶν τοιούτων μαθημάτων (pro παθημάτων) non est lectio singularis editionis Aldinae, ut notavit Harlesius, sed agnoscunt eam Codd. Medic. omnes, Ven. Leid. Guelph. Paris. 1741. 2040. 2938. vers. Lat. Vallae & edd. Camot. Basil. 1. 2. Wechel. In margine ed. Basil. 2. notatur παθημάτων, quod in ed. Basil. 3. in textum migravit. *Scipio Maffeus* in praef. ad *Meropen* suam, drama Tusco idiomate scriptum, τοιούτων glossema redolere arbitratus est. Tuetur autem illud *Lessingius* l. l. Referendum est τοιούτων παθημάτων ad affectus ab Aristotele commemoratos, misericordiam & metum. Notabilis est philosophi nostri locus de affectuum purgatione Musices ope Polit. VIII, 7. Provocat ibi Aristoteles ad ea, quae in libris de Poëtica fusius de affectuum purgatione dicturus sit — τί δὲ λέγομεν τὴν κάθαρσιν, νῦν μὲν ἁπλῶς, πάλιν δὲ ἐν τοῖς περὶ Ποιητικῆς ἐροῦμεν σαφέστερον. — Sed

haec omnia interciderunt. Defenderat in his haud dubie poëſin tragicam contra Platonis (de republ. III, init.) criminationes, quod affectus miſericordiae & metus tragoediis nimis excitentur, adeoque nutriantur validioreſque efficiantur, cum noſter contenderet, eos poëſi tragica levari & exhauriri, & proinde affectuum horum purgationem opus eſſe proprium & quaſi finem tragoediae. De deſcriptione tragoediae Ariſtotelica vide omnino praeter laudatos ab Harleſio ad hunc locum egregiam *Twininigii* notam pag. 231 ſq. & *James Pye Commentary on the Poetic of Ariſtotle* pag. 138 ſq.

§. 3. Λέγω δὲ) Codd. Medic. A. C. Ven. Leid. Pariſ. 2038. edd. Ald. Camot. Baſil. 1. 2. Wechel. Robortell. Mad. δή.

Ἡδυσμένον μὲν λόγον) Deeſt μὲν in Cod. Med. B. In ed. Morel. vitioſe ὑδυσμένον.

Τὸν ἔχοντα ῥυθμὸν καὶ ἁρμονίαν καὶ μέλος) Victorius legit μέτρον pro μέλος, approbantibus Caſtelvetro, Goulſtono & Anonymo in notis ed. Winſtanl. p. 279 Eſſe enim μέλος idem, quod ἁρμονίαν. Vide Victorii Comment. p. 57. Heinſius & Reizius μέτρον in textum receperunt. Monuit Harleſius, & poſt eum Tyrwhittus, non bene ſic emendari, quoniam μέτρον rurſus idem ſit cum ῥυθμῷ. Ariſtoteles ſupra (cap. V, 6): τὰ γὰρ μέτρα ὅτι μόρια τῶν ῥυθμῶν ἐστι, φανερόν. Voces igitur καὶ μέλος delendas credidit Tyrwhittus, ut ex gloſſemate ortas, in quo tamen ei non adſtipulor. Nequaquam idem eſt μέλος cum ἁρμονίᾳ. Spectat potius ἁρμονία ad concentum muſicum inſtrumentalem, quem vocant (*die muſikaliſche Begleitung*,) & μέλος ad cantum (*den Geſang.*) Iam ſenſus eſt: *Sermonem conditum dico habentem rhythmum* (ſ. metrum,) *harmoniam* (ſive muſicam inſtrumentalem concinentem,) *& melos* (cantum). Nam chorus canebat μέλη cum harmonia, i. e. accinente muſica inſtrumentali. Vulgata igitur lectio, quam omnes Codd. firmant, non mutanda eſt.

Τὸ δὲ χωρὶς τοῖς εἴδεσι) Ita reſtitui, fretus auctoritate Codd. Victorii (vid. Comment. p. 58.) Medic. omnium, Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 1741. 2938. 2040. Vulgo τὸ δὲ χωρὶς τῶν εἰδῶν. Reizius reſcripſit, ut ſupra, τὸ δὲ χωρὶς ἑκάστῳ τῶν εἰδῶν.

Τὸ διὰ μέτρων ἔνια μόνον περαίνεσθαι) Edd. Victor. Heinſ. Batteuſ. Harleſ. Reiz. τῷ διὰ μέτρων κ. τ. λ. Minus

bene, iudice etiam Anonymo apud Winſtanl. not. p. 279.

§. 5. Τὴν δύναμιν φανερὰν ἔχει πᾶσιν) Vulgo πᾶσαν. Bene correxit *Madius* Comment. p. 101. Receperunt πᾶσιν iam in textum Heinſius, Batteuſius & Reizius. Expreſſit hanc lectionem Riccobonus in verſione ſua: *quod manifeſtam* omnibus *vim habet.*

§. 6. Ἐπεὶ δὲ πράξεώς ἐστι μίμησις) Codd. Medic. omnes ἡ μίμησις.

Πέφυκεν αἴτια δύο) Cod. Pariſ. 2938. πέφυκε δὲ αἴτια.

Διάνοια καὶ ἦθος) Ita e Codd. ſuis reſtituit Victorius. Cod. Pariſ. 1741, Valla, edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Robortell. Mad. διάνοιαν. Male.

Τυγχάνουσι καὶ ἀποτυγχάνουσι πάντες) Conf. Tyrwhitt. ad h. l.

§. 7. Ὁ μῦθος μίμησις) Cod. Ven. Leid. Guelph. & liber Mſ. Morel. ὁ μῦθος ἡ μίμησις.

Λέγω γὰρ μῦθον τοῦτον τὴν σύνθεσιν) Mendum in his verbis latere ſuſpicatus *Madius* (p. 104) reponere voluit τούτων aut τοῦτο. Non bene. Vulgatum tuetur Victorius Comment. p. 60; quem interpretem non accurate ſatis conſuluit Winſtanleius, eum caſtigans, quod Madio adſtipulatus fuerit.

Τὰ δὲ ἤθη, καθ' ἃ ποιούς τινας) Variant Codd. & edd. Noſtram lectionem habent Codd. Pariſ. 2040. (Mſ. Morel.) Guelpherb. & edd. Morel. Heinſ. Sylb. Caſaub. Duvall. Goulſton. Batteux. Oxon. Upton. Cooke, Harleſ. Reiz. Winſtanl. Victorius quoque eam in verſione Latina reddidit. Codd. Venet. Leid. Medic. A. καθ' ὁποίους. Vitioſe. Codd. Pariſ. 2038. 2938. Med. B. C. D. καθ' ὃ ποίους. Id tuentur edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Robortell. Caſtelvetro. Madius in textu habet καθ' ὃ ποίους. In notis autem noſtram lectionem reponendam eſſe coniectura aſſecutus eſt.

§. 8. Καθ' ἃ ποιά τις ἐστὶν) Eadem ſcripturae varietas in Codd. In Medic. A. C. D. & in Ven. καθ' ὁποῖα. Codd. Leid. Pariſ. 1741. 2938. καθ' ὃ ποιά. Edd. in noſtra lectione conſpirant.

Μῦθος, καὶ ἤθη) Deeſt καὶ in edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Caſtelvetr. Robortell. Mad.

§. 10. Τούτοις μὲν οὖν οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν, ὡς εἰπεῖν, κέχρηνται τοῖς εἴδεσιν) Locus a Criticis conclamatus, &, ut

nunc legitur, insanabilis. In αὐτῶν subintelligunt interpretes τῶν ποιητῶν· nec aliud quidquam subintelligi potest. Quod si iustum verborum sensum spectes, *haud paucos poëtas his tragoediae partibus usos esse*, repugnant, quae subsequuntur, *omni* tragoediae has partes inesse. *Dacerius*, *Goulstonus*, *Batteusius* verterunt οὐκ ὀλίγοι, *il n'y a presque point de poëte*, *poëtae plerique*, quem sensum verba, quod recte monuit Twining (*Notes* p. 249), vix admittunt. Hunc sensum autem si extorqueas, quid sibi vult ὡς εἰπεῖν; sive referas ad οὐκ ὀλίγοι, sive ad τοῖς εἴδεσι, lucraberis nihil. Codices medelam non afferunt. Medic. C. & Ven. pro κέχρηνται habent κεχρηται. Subiungam *Winstanleii* animadversionem (p. 279): „Non omnes (poëtas) iis (partibus) usos esse ideo fortasse dixerit philosophus, quod nonnullorum ἀήθεις εἰσὶ τραγῳδίαι, alii contra πρότερον δύνανται τῇ λέξει καὶ τοῖς ἤθεσιν ἀκριβοῦν, ἢ τὰ πράγματα συνίστασθαι.„ — Liceret forte locum sic interpretari, nisi obstarent sequentia, & insertum esset ὡς εἰπεῖν. — Addit quoque doctissimus Britannus: „Sed totus hic locus, utpote vitio multicipli laborans, eiusmodi est, ut nec sensum aliquem commodum ipse praebeat, neque ex Codicum varietate aut coniectura a nobis sublevari possit.„ — *Tyrwhittus* locum silentio praeteriit, in aliis minus obscuris & corruptis multus.

Καὶ γὰρ ὄψιν ἔχει πᾶν) Codd. Ven. Leid. Medic. A. C. D. versio Vallae, edd Ald. Camot. Basil. Wechel. Castelv. Robortell. Mad. (in textu) ὄψις. Codd. Paris. 2938. 2040. (Ms. Morel.) Guelpherb. Medic. B. ὄψεις. Nostram lectionem, iam a *Madio* (p. 105) propositam, in vetustissimo libro MSto invenit *Victorius*, & primus in textum recepit. Videtur utique sensus eam exigere. *Tria comperi exemplaria*, ait Madius, *in quibus ὄψιν, non ὄψις legebatur; sed ὄψιν erat in margine, nec eadem manu, qua liber exaratus erat, illa vox erat descripta. Quo fit, ut existimem, eos, qui ὄψιν scripsere, non quod exemplar, in quo ὄψιν legeretur, habuerint, sed ratione duce in eam sententiam devenisse, ut literam omnino castigandam putarint; quorum ego iudicium magnopere commendo.* — Curtius in notis versioni Germanicae Poëtices Aristotelicae subiectis (p. 120) mavult ὄψις, & interpretatur: *ein Spectakel, oder vielmehr die œffentliche Vorstellung desselben.* Verum dubito, an ὄψις unquam apud Aristotelem *ipsam & integram dramatis in scena exhibitionem signi-*

ficet: deinde supra Aristoteles ὄψιν inter *partes* ipsius tragoediae enumeravit: μῦθος, καὶ ἤθη, καὶ λέξις, καὶ διάνοια, καὶ ὄψις, καὶ μελοποιία. Igitur ὄψις nihil aliud est, quam quod nos dicimus *die Decoration*. Rectius forsitan & magis ad fidem Codd. MStorum plurimorum legeretur ὄψεις, quod facile in ὄψις mutari potuit. Cum tamen sensus eodem redeat, sive legas ὄψιν sive ὄψεις, praeterea Aristoteles supra de ὄψει numero singulari, non de ὄψεσι, locutus sit, equidem ὄψιν praeferendum duco. Ceterum ingeniose quidem, nimis tamen audacter, *Castelvetro* (pag. 132) non solum ὄψις, sed etiam μῦθος — λέξις — διάνοια reponere voluit, ut πᾶν casu accusativo sumatur. Non negandum est, hac correctione repugnantiam τοῦ πᾶν (si casu appellativo intelligitur) cum proxime antecedentibus οὐκ ὀλίγοι κέχρηνται sublatum iri. Obstat tamen Codd. auctoritas. *Anonymus* apud Winstanleium (*not.* p. 280) haesit in voce πᾶν. Si enim subintelligenda sit vox *tragoedia*, πᾶσα Aristoteles scripsisset; si τραγῳδοποιὸς, vox πᾶς requirenda esset. Atqui harum neutra cum sensu loci cohaeret. Dixerat enim Aristoteles: τούτοις οὐκ ὀλίγοι — κέχρηνται, quasi essent, qui non uterentur. Ergo non utuntur omnes. Legendum itaque videtur κέχρηνται τοῖς εἴδεσι πᾶσι· & postea, καὶ γὰρ ὄψιν ἔχουσι, καὶ ἦθος, pro καὶ γὰρ ὄψιν ἔχει πᾶν. Vox πᾶν igitur loco, quo legitur vulgo, extrudenda est. Hanc emendationem, si sensum respicias, non incommodam censet *Winstanleius*, sed scriptionis aut pronuntiationis ratione habita parum verisimilem. Coniecturam igitur profert aliam, qua mutationis ope leviculae loci difficultatem quodammodo tolli arbitratur: τούτοις μὲν οὖν οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν, ὡς εἰπεῖν, κέχρηνται τοῖς εἴδεσι· καὶ γὰρ ὄψιν ΟΥΚ ἔχει πᾶν (viz. δρᾶμα), καὶ ἦθος, καὶ μῦθον, καὶ λέξιν, καὶ διάνοιαν ὡσαύτως, h. e. „Pauci his omnibus, *velut* formis, ut ita dicam, usi sunt. Neque enim unicuique ita felici esse contingit, ut omnes numeros expleat, atque pariter (ὡσαύτως) in moribus, constitutione rerum, dictione &c. elaborandis praestet.„ — Quam coniecturam loco aliquatenus mederi, haud diffiteor, quippe qua adhibita sensum pariunt verba tolerabilem & secum constantem. Manet tamen suspicio vitii adhuc in verbis ὡς εἰπεῖν, & in voce πᾶν nude posita: nam etiamsi subintelligas δρᾶμα, dura saltem ellipsis; sicut non minus dura est in verbis οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν, ubi supplendum est τῶν ποιητῶν, quod ipsum ideo pro αὐ-

τῶν reponere voluit *Castelvetro*. Equidem locum intactum reliqui, exemplo Reizii, Tyrwhitti, aliorum.

§. 11. *Μίμησίς ἐστιν οὐκ ἀνθρώπων, ἀλλὰ πράξεων*) Codd. Leid. Parif. 1741. 2938. 2040. (Mſ. Morel.) Cod. Guelph. verſ. Lat. Vallae & Paccii *πράξεως*. Reſcripſit *πράξεως* in textu *Victorius*, quia in hac lectione Codd. eius conſpirabant, atque etiam tragoedia, ut ait, *unius, non plurium* factorum, ſit imitatio (Comment. p. 65). Enimvero Codd. laudatorum fidei opponi poteſt auctoritas aliorum in *πράξεων* conſentientium. Quod vero alteram Victorii rationem attinet, non animadvertit doctiſſimus interpres, philoſophum de argumento tragoediae generatim ſumtae loqui. Sic modo ante dixit: *μέγιστον* — ἡ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ *σύστασις* — mox: *εἰσὶ* — *κατὰ τὰς* ΠΡΑΞΕΙΣ *εὐδαίμονες* — & infra (cap. XI): *ἡ γὰρ τοιαύτη ἀναγνώρισις ἢ ἔλεον ἕξει ἢ φόβον, οἵων* ΠΡΑΞΕΩΝ *ἡ τραγῳδία* ΜΙΜΗΣΙΣ *ὑπόκειται*. Victorii lectionem praeter Morelium ſecuti ſunt Caſaub. Duvall. Batteux. Maluit eam Harleſius quoque; ſine cauſa. Vulgata *πράξεων* bene ſe tuetur.

Καὶ εὐδαιμονίας καὶ κακοδαιμονίας· καὶ γὰρ ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ κακοδαιμονία) Verba *καὶ ἡ κακοδαιμονία* in vulgatis edd. deſunt. Excidiſſe autem ea olim, & reſtitui in textum oportere, non ſolum ſenſus flagitat, qui illis omiſſis fit mancus, ſed etiam docet ipſa lectionis varietas in Codd. obvia. Dicit Ariſtoteles, tragoediam eſſe imitationem actionis, vitae, felicitatis, *atque infelicitatis*. Pergit: etenim *felicitas* in actione conſiſtit. Cur hoc dixerit philoſophus de ſola *felicitate*? Nonne etiam *infelicitas* in actione conſiſtit? In aprico eſt, verba *καὶ ἡ κακοδαιμονία* in textu deſiderari. Paullo poſt felicitas & infelicitas ex actione oriundae iterum iunguntur: *κατὰ δὲ τὰς πράξεις εὐδαίμονες*, Η ΤΟΥΝΑΝΤΙΟΝ. Reddenda textui illa verba eſſe, ut ſenſus evadat plenus & integer, iam vidit *Castelvetro* p. 139, cui tamen non adſtipulor coniicienti inſuper pro *καὶ βίου, καὶ εὐδαιμονίας καὶ κακοδαιμονίας*, legendum eſſe *καὶ βίου καὶ εὐδαίμονος καὶ κακοδαίμονος*, quaſi noviſſima verba ſint explicationis τοῦ *βίου* cauſa addita. *Winſtanleius* (not. p. 280) additamento illo non opus eſſe putat. Affert plura loca & Ariſtotelis & aliorum, ubi *ſola felicitas* in actione conſiſtere dicitur. Enimvero in hoc noſtro loco non de *ſola felicitate* ſermo eſt, ut in laudatis a Winſtanleio, ſed *de felicitate & de infelicitate*, *quae utraque* tragoediae argumentum conſtituit. Cf. infra

cap. VIII. Ergo ex locis laudatis colligi minime poteſt, verba *καὶ ἡ κακοδαιμονία* in noſtro loco abſque cauſa ſatis idonea deſiderari. — Codd. Medic. omnes, Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 1741. 2938. 2040. (haud dubie quoque liber Mſ. Morelii, quamvis hic nihil de hac lectionis varietate monuerit, cum ceteroquin in omnibus eius liber cum Pariſ. 2040. conſpiret) pro vulgato *καὶ κακοδαιμονίας· καὶ γὰρ ἡ εὐδαιμονία*, habent tantum *καὶ ἡ κακοδαιμονία*. Apparet igitur, in quibuſdam Codd. verba *καὶ ἡ κακοδαιμονία* legi, quae in editis non leguntur, deſiderari vero in illis, quae hi agnoſcunt. Vera & priſtina lectio reſtitui poteſt, ſi textum vulgatum ex memoratis Codd. quatenus mancus eſt, expleas, & vice verſa reſarcias Codd. lacunam ex editis. Orta eſt lectionis varietas & defectus ex feſtinantia librariorum, qui Codd. exararunt, e quibus ceteri fluxerunt. Peccare potuerunt in unam & alteram partem eo facilius, quod eadem verba & quidem longioris formae ſtatim repetebantur. Reprehenſionem itaque non incurrere mihi videor, quoniam verbis *καὶ ἡ κακοδαιμονία* adhuc deſideratis in textu ipſo locum dedi.

Καὶ τὸ τέλος πρᾶξίς τίς ἐστιν, οὐ ποιότης) Cf. Ethic. ad Nicom. I, 5 — 10. Magna Moral. I, 4. 5. Ethic. ad Eudem. II, 1. Expoſita eſt a me Ariſtotelis doctrina de ſummo bono uberius in *Lehrbuch der Geſchichte der Philoſophie und einer kritiſchen Literatur derſelben*, P. III, p. 20 — 28. — Verba *οὐ ποιότης* deſunt in Cod. Pariſ. 2038.

§. 12. *Οὔκουν ὅπως τὰ ἤθη μιμήσωνται*) Scribendum eſt cum Reizio *οὔκουν*, quod etiam edd. veteres & Codd. Pariſ. agnoſcunt, non, ut vulgo in edd. recentioribus, *οὐκοῦν*. Pro *μιμήσωνται* Cod. Pariſ. 2040. (Mſ. Morel.) & Cod. Guelph. nec non editiones Camot. Wechel. Caſtelv. *μιμήσονται*. Perperam.

Συμπεριλαμβάνουσι διὰ) Vulgo *συμπεριλαμβάνουσιν διά*.

§. 13. *Ἔτι ἄνευ μὲν πράξεως*) Reſtituerunt hanc lectionem e Codd. ſuis in notis *Madius*, & *Victorius* in textu. Eandem tuentur Valla, qui vertit *rurſus citra actionem*, & Codd. Ven. Leid. Pariſ. 2938. 2040. (Mſ. Morel.) & Guelpherb. Recepit eam in textum quoque Tyrwhittus. Vulgo omiſſo *ἔτι* legitur, *ἄνευ μὲν γὰρ πράξεως*. Cf. Winſtanleii not. p. 281.

Καὶ ὅλως ποιηταὶ πολλοὶ τοιοῦτοι· οἷον) Maluit *Caſtelvetro* (p. 142) *τοιοῦτον, οἷον*, viz. *πεπόνθασιν* ex ſequenti-

bus ſupplendum. Sed nihil mutatione opus eſt. Cf. Twining *Notes* p. 250.

Πρὸς Πολύγνωτον πέπονθεν) Cod. Pariſ. 2938. Πολύγνωστον & mox Πολύγνωστος. Vitioſe.

Ὁ μὲν γὰρ Πολύγνωτος ἀγαθὸς ἠθογράφος) Ita dedit *Victorius* e Codd. ſuis. Confirmant lectionem Codd. Leid. Ven. Pariſ. 2040. (Mſ. Morel.) Guelpherb. verſiones Vallae & Paccii. Secutae ſunt eam edd. Caſtelvetr. Caſaub. Duvall. Batteux, Reiz, Harles, Tyrwhitt. In ceteris edd. legitur ἀγαθῶν ἠθογράφος, quod defendunt editor Oxon. 1760. & Winſtanleius. Utique legendum eſt ἀγαθός. Non enim Ariſtoteles loquitur de pictura vel bonorum vel turpium morum, ſed de pictura morum omnino, quae Polygnoti praeclara, Zeuxidis nulla erat. Nec aliter video iudicaſſe Twiningium *Notes* p. 251. Pro οὐδὲν ἔχει ἦθος in verbis ſequentibus in textu Cod. Medic. A. habet οὐδ' ἂν ἔχῃ. Melius forſitan.

§. 14. Οὐ ποιήσει ὃ ἦν τῆς τραγῳδίας ἔργον) Abeſt οὐ a Codd. Ven. Leid. Pariſ. 1741. 2040. (Mſ. Morel.) Guelpherb. & a verſ. Vallae. Non invenit οὐ Victorius in plurimis Codd. ſuis, quare illud etiam ſuſtulit. Vide, quae fuſe diſputavit Comment. p. 67. Non bene fecit Victorius. Senſus loci neceſſario particulam negativam requirit, quam inſuper tuentur reliqui Codd. in his Medicei omnes, & edd. In Ald. legitur οὐ ποιήσεις, operarum peccato.

Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἡ καταδεεστέροις τούτοις κεχρημένη τραγῳδία) Codd. Medic. omnes & edd. Ald. Camot. Baſil. 1. 2. Wechel. ἢ καταδεεστέροις. Hanc lectionem valde abſurdam eſſe, recte pronuntiavit Madius p. 110. Videtur ortum traxiſſe ex eo, quod in nonnullis Codd. legebatur in antecedentibus ποιήσει ἔργον affirmative; quare, ut ſenſus ſibi conſtaret, ἡ in ἢ mutari debuit. Reſtituta in aliis Codd. priſtina lectione οὐ ποιήσει manſit tamen altera corrupta ἢ pro ἡ. Hinc ἢ in Aldinam eamque ſecutas editiones irrepſit, quamvis hae οὐ ποιήσει habeant. Maluit Madius quoque καταδεεστέρως pro καταδεεστέροις, inſcitia Graeciſmi.

§. 15. 16. 17. 18. Παραπλήσιον γάρ ἐστι — δεύτερον δὲ τὰ ἤθη) Hic locus in Codd. & edd. vulgatis valde turbatus eſt. Auſus ſum verba priſtino & vero ordini reſtituere, nec vereor, ut futurus ſit, qui me propterea reprehendat. Nil feci, niſi quod ſana ratio iuberet, obſtantibus licet Co-

dicibus. Vulgo locus ita legitur: -- ἔχουσα δὲ μῦθον καὶ σύστασιν πραγμάτων. Πρὸς δὲ τούτοις τὰ μέγιστα, οἷς ψυχαγωγεῖ ἡ τραγῳδία, τοῦ μύθου μέρη ἐστὶν, αἵτε περιπέτειαι καὶ ἀναγνωρίσεις. Ἔτι σημεῖον, ὅτι καὶ οἱ ἐγχειροῦντες ποιεῖν πρότερον δύνανται τῇ λέξει καὶ τοῖς ἤθεσιν ἀκριβοῦν, ἢ τὰ πράγματα συνίστασθαι, οἷον καὶ οἱ πρῶτοι ποιηταὶ σχεδὸν ἅπαντες. Ἀρχὴ μὲν οὖν καὶ οἷον ψυχὴ ὁ μῦθος τῆς τραγῳδίας, δεύτερον δὲ τὰ ἤθη. Παραπλήσιον γάρ ἐστι καὶ ἐπὶ τῆς γραφικῆς· εἰ γάρ τις ἐναλείψειε τοῖς καλλίστοις φαρμάκοις χύδην, οὐκ ἂν ὁμοίως εὐφράνειεν, καὶ λευκογραφήσας εἰκόνα. Ἔστι τε μίμησις πράξεως, καὶ διὰ ταύτην μάλιστα τῶν πραττόντων &c. Iam apparet, verba παραπλήσιον γὰρ — πραττόντων inepte legi, ubi hodie leguntur: non cohaerent cum proxime antecedentibus; ſed ſpectant ad ſententiam, ab Ariſtotele paullo ſuperius propoſitam, non niſi tragoediam, cuius *fabula* ſit bene inventa & conſtructa, opus ſuum effecturam eſſe; nam huius ſententiae illuſtrandae cauſa adiecta ſunt. Animadvertit hoc, quod ſciam, primus *Caſtelvetro* (p. 142), cuius ipſa verba ſunt: *Ed é da ſapere, che di ſotto ſi truovano in luogo non convenevole queſte parole* παραπλήσιον — εἰκόνα. *Le quali parole debbono ſeguitare proſſimamente dopo* πραγμάτων &c. Idem cenſuit *Heinſius* (not. p. 73 ed. Lugd. Bat. 1611), peccans tamen in eo, quod verba παραπλήσιον — εἰκόνα non ſtatim poſt πραγμάτων, ſed poſt ſequentem demum ſententiam, quae voce ἀναγνωρίσεις clauditur, reponi vult, quo ipſo tranſpoſitionis fructum ſibi & lectoribus rurſus eripit; nam manet ſemper locus turbatus & incohaerens. Recentiores editores verba παραπλήσιον — εἰκόνα uncinis incluſerunt, ut ſcilicet indicarent, ea per ſe legi oportere, quoniam nullus ſit eorum nexus cum proxime antecedentibus & ſequentibus. Locum ſic conſtitutum, quemadmodum eum conſtitui, ut verba παραπλήσιον, non tantum uſque ad εἰκόνα, ſed uſque ad πραττόντων ſtatim adnexa ſint verbis ἔχουσα δὲ μῦθον καὶ σύστασιν πραγμάτων, tum demum ſequantur πρὸς δὲ τούτοις κ. τ. λ. in *verſione Anglica* iam expreſſit *Twiningius.* Tranſpoſitionem, qualem fecimus, probatione, in nota (p. 252) ait, non indigere. "(*To me, i confeſs, it is amongſt thoſe things, that are too evident for proof.*,,) — Subiiciam nunc lectionis varietatem in ſingulis.

§. 15. Εἰ γάρ τις ἐναλείψειε τοῖς καλλίστοις φαρμάκοις)

Puto voculam τι excidisse; nam desideratur *aliquid* pulcbris illis pigmentis illinendum. In Cod. Ven. pro τις est τι, & in Medic. C. pro τοῖς est τοῦδε. An legendum, εἰ γάρ τι ἐναλείψειέ τις κ. φ.; Facile τις in τοῖς mutari potuit ob similitudinem pronuntiationis. Pro ἐναλείψειε edd. plures, etiam Harlesiana, habent ἀναλείψειε. Edd. Basil. ἔνα λείψειε, ex vitiosa scriptura Codd. nonnullorum. Eodem modo legitur quoque in Codd. Leid. & Paris. 1741. In sequentibus in textu non ἔστι τε μίμησις, sed ὥστε μίμησις legisse Paccium, putat Madius. Quod si ita legerit, non bene legit.

§. 16. Πρὸς δὲ τούτοις τὰ μέγιστα) Abest δὲ ab ed. Camot.

§. 19. Τρίτον δὲ ἡ διάνοια. τοῦτο δέ ἐστι τὸ λέγειν δύνασθαι τὰ ἐνόντα καὶ τὰ ἁρμόττοντα) Frustra sollicitavit hunc locum *Madius* p. 115. „Si per διάνοιαν, inquit, intelligamus sententiam, quae in orationis verbis continetur, quomodo erit verum dicere τὸ δύνασθαι λέγειν, i. e. *posse* explicare, quae insunt? quomodo vox *posse* verbis ipsis adaptabitur?„ Coniicit itaque, legendum esse: τοῦτο δέ ἐστι τῷ λέγειν δεικνῦναι τὰ ἐνόντα καὶ τὰ ἁρμόττοντα. Sed non opus est hac coniectura, nisi eam forte παραφραστικῶς adhibere volueris. Sensus est: Partem tragoediae constituit tertio loco *sententia*, ut dicat poëta, quae actionibus & agentibus insunt & conveniunt. *Einen dritten Theil der Tragoedie machen die Gesinnungen der Handelnden aus*, d. i. *die wœrtliche Darstellung dessen, was in ihren Handlungen liegt und denselben entspricht.* Madius argutatus est, dum in voce δύνασθαι haereret. Conf. Aristot. Rhetoric. II, 22. III, 7.

Ὅπερ ἐπὶ τῶν λόγων τῆς Πολιτικῆς καὶ Ῥητορικῆς ἔργον ἐστὶν) Verba καὶ Ῥητορικῆς glossema arbitratus est idem *Madius*, quod, in margine adscriptum forsitan, postea in textum irrepserit: Aristotelem enim statim subiungere, *veteres* personas *politice* loquentes finxisse, *recentiores* vero poëtas *rhetorice* loquentes fingere; voluisse igitur philosophum, facultatis orationis perficiendae munus solius esse politicae doctrinae, non rhetoricae; ergo etiam καὶ Ῥητορικῆς mendose legi. Iterum argutatus est Madius. Munus facultatis dicendi perficiendae tam ad Politicen, quam ad Rhetoricen spectat. Veteres poëtae illi omnia, recentiores huic tribuerunt: neutri recte. Haec vult Aristoteles. Vid. Rhet.

I, 1. Cf. Winſtanl. not. p. 282, ubi vulgata lectio bene defenditur.

§. 20. Ἔστι δὲ ἦθος μὲν τὸ τοιοῦτον, ὃ δηλοῖ τὴν προαίρεσιν, ὁποῖά τις ἐστίν. διόπερ οὐκ ἔχουσιν ἦθος ἔνιοι τῶν λόγων, ἐν οἷς οὐκ ἔστι δῆλον, ὅ, τι προαιρεῖται ἢ φεύγει ὁ λέγων) Hic locus olim valde turbatus fuit. Edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Caſtelvetr. Robortell. Mad. (in textu) Heinſ. Sylb. Caſaub. Duvall. Goulſton. Oxon. Harleſ. Cooke, Upton. Winſtanl. legunt: Ἔστι δὲ ἦθος μὲν τὸ τοιοῦτον, ὃ δηλοῖ τὴν προαίρεσιν, ὁποῖά τις, (nonnullae edd. addunt ἐστὶν) ἐν οἷς οὐκ ἔστι δῆλον, ἢ (al. εἰ) προαιρεῖται ἢ φεύγει ὁ λέγων. διόπερ οὐκ ἔχουσιν ἦθος ἔνιοι τῶν λόγων. Notavit *Madius* (p. 116) e Cod. Diegi de Mendoza lectionem, quae poſt λόγων addit: ἐν οἷς μηδ᾽ ὅλως ἐστὶν ὅ τι προαιρεῖται ἢ φεύγει ὁ λέγων. Conſpirant cum hac lectione Codd. collati ceteri. Ὁ λέγων (poſt φεύγει) deſunt in Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 1741. 2040. (Mſ. Morel.) Cod. Pariſ. 2038. ἔνιοι τῶν λόγων. Alii Codd. ἔνιοι omittunt. Codd. Ven. Pariſ. 2938. ἔστις. Par. 1741. ὅ τις. Recte judicavit Madius, ſecundam lectionem videri apertam quidem, ſed redundantem, primam vero valde perplexam; quocirca in utraque mendum reperiri; in prima enim eſſe verborum tranſpoſitionem, in ſecunda idem bis inutiliter interiectum. Conſtituit itaque locum ſic: ἔστι δὲ ἦθος μὲν τὸ τοιοῦτον, ὃ δηλοῖ τὴν προαίρεσιν, ὁποῖά τις. διόπερ οὐκ ἔχουσιν ἦθος ἔνιοι τῶν λόγων, ἐν οἷς οὐκ ἔστι δῆλον μηδ᾽ ὅλως, ἤ τι προαιρεῖται, ἢ φεύγει ὁ λέγων. *Victorius* dedit: ἐστι δὲ ἦθος μὲν τὸ τοιοῦτον, ὃ δηλοῖ τὴν προαίρεσιν, ὁποῖά τις, ἐν οἷς οὐκ ἔστι δῆλον, ἢ προαιρεῖται, ἢ φεύγει. διόπερ οὐκ ἔχουσιν ἦθος τῶν λόγων, ἐν οἷς μηδ᾽ ὅλως ἐστὶν, ὅ, τι προαιρεῖται ἢ φεύγει ὁ λέγων. Victorianam lectionem ſecutus eſt *Reizius*, praeterquam quod ἢ προαιρεῖται mutavit in εἴ τ. & ante τῶν λόγων inſeruit ἔνιοι. Noſtram lectionem e MSto reg. Pariſ. N. 2117. protulit *Batteuſius*. Approbarunt eam quoque *Twining* & *Tyrwhitt*. Vide Ariſt. Rhet. II, 22: Ἦθος δ᾽ ἔχουσι λόγοι, ἐν ὅσοις δήλη ἡ προαίρεσις. Ibid. III, 16: Ἠθικὴν δὲ δεῖ τὴν διήγησιν εἶναι. ἔσται δὲ τοῦτο, ἂν εἰδῶμεν, τί ἦθος ποιεῖ· ἓν μὲν δὴ, τὸ προαίρεσιν δηλοῦν· ποιὸν δὲ τὸ ἦθος, τῷ ποιὰν ταύτην· ἡ δὲ προαίρεσις ποιὰ τῷ τέλει. διὰ τοῦτο οὐκ ἔχουσιν οἱ μαθηματικοὶ λόγοι ἤθη, ὅτι οὐδὲ προαίρεσιν· τὸ γὰρ οὗ ἕνεκα οὐκ ἔχουσιν· ἀλλ᾽ οἱ Σωκρατικοί· περὶ τοιούτων γὰρ λέγουσιν.

Ἢ ὡς οὐκ ἔστιν) Deest ὡς in Codd. Leid. & Guelph.

§. 21. Καὶ ἐπὶ τῶν λόγων) Deest ἐπὶ in ed. Heinſ.

§. 22. Τῶν δὲ λοιπῶν πέντε) Cod. Medic. B. Guelph. & Mſ. Morel. (Pariſ. 2040. in marg.) πέμπτον. Ita pro πεντε reſcribendum eſſe, iam coniecit *Madius* in nota ad h. l. *Victorius* πέμπτον repoſuit *Batteuſius* dedit λοιπῶν τὸ πεμπτον, quem ſecuti ſunt Harleſius & Reizius. Vulgatum bene tuetur *Winſtanleius* not. p. 283.

Ἡ γὰρ τῆς τραγῳδίας δύναμις) Codd. Medic. B. Guelph. Pariſ. 2040 (Mſ. Morel.) ὡς γὰρ τ. τ. δ.

Ἄνευ ἀγῶνος) Codd Med. B. Guelph. Par. 2040. Mſ. Morel. ἀγώνων. Iidem Codd. paullo poſt legunt ἐργασίαν pro ἀπεργασίαν.

CAP. VIII.

Hic incipit translocatio illa capitum *Heinſiana*, de qua ſupra (p. XXXV) pluribus locutus ſum. In editione Heinſiana ſequitur id caput, quod in vulgatis edd. numeratur XII (in ed. noſtra XIII), & caput VII edd. vulg. (noſtrae VIII) in ed. Heinſii locum occupat capitis octavi.

§. 1. Διωρισμένων δὲ τούτων λέγωμεν μετὰ ταῦτα) Verba μετὰ ταῦτα videntur mihi abundare.

§. 2. Ἔστι γὰρ ὅλον καὶ μηδὲν ἔχον μέγεθος) Deſunt in Cod. Pariſ. 2038.

§. 3. Καὶ μέσον) Codd. Ven. & Pariſ. 2038. μέσην a prima manu. Mendoſe. Erratum ex hodierna Graecorum lingua profectum. Migravit quoque in edd. Ald. & Camot.

Ὃ αὐτὸ μὲν μὴ ἐξ ἀνάγκης μετ' ἄλλο ἐστὶ) In hac lectione conſentiunt Codd. collati omnes, edd. Ald. Camot. Baſil. 1. nec non verſiones Latinae Vallae & Paccii. In ceteris edd. autem legitur ὃ αὐτὸ μὲν ἐξ ἀνάγκης μὴ μετ' ἄλλο ἐστὶ, haud dubie primitus operarum peccato. Morelius recte Codicem ſuum in textu ſecutus eſt. Noſtrum quoque dedit Tyrwhittus.

Πέφυκεν εἶναι ἢ γίνεσθαι) Verba ἢ γίνεσθαι pro gloſſemate habuit *Madius*, non aſſentiente Victorio. Ed. Reiz. ἢ γενέσθαι.

Τοὐναντίον, ὃ αὐτὸ) Omittitur ὃ in Codd. Ven. Leid. & Medic. C.

Μέσον δὲ, ὃ καὶ αὐτὸ) Inſeruit ὃ Victorius Codd. ſuorum auctoritate. Agnoſcunt illud quoque verſiones Vallae

& Paccii & Codd. Ven. Parif. 2038. 2040. (Mf. Morel.) Guelph. & edd. Caftelv. Sylb. Cafaub. Duvall. Harlef. Tyrwhitt. In aliis edd. *μέσον δὲ καὶ αὐτό.*

§. 4. *Τοὺς συνεστῶτας εὖ μύθους*) Abeft *εὖ* a Cod. Med. A. Perperam. Vitiofius adhuc legitur in ed. Ald. *τοὺς συνεστῶντας εὐμύθους.*

§. 5. *Ἔτι δ' ἐπεὶ τὸ καλὸν*) Codd. Leid. Parif. 2040. Mf. Morel. & Guelpherb. *ἐπὶ τὸ καλὸν*, vitio ex pronuntiatione orto. Hinc *Paccii* verfio explicanda eft: *AD HAEC pulchrum, five animal.* Victorius ex ea colligebat, Paccium legiffe *ἔτι δὲ τὸ καλὸν*, omiffo *ἐπεί*. Ex Victorii commentario varians lectio fluxit in marg. ed. Bafil. aliarumque. Cf. h. l. doctam *Twiningii* notam p. 263.

Διὸ οὔτε πάμμικρον) Codd. Ven. & Med. C. *πάνυ μικρόν*. Medic. A. B. D. Parif. 1741. 2040. (Mf. Morel.) Cod. Guelph. *πᾶν μικρόν*. Ita quoque legunt Valla & edd. Ald. Bafil. 1. Minus bene. Iidem Codd. & edd. paullo poft pro *παμμέγεθες* habent *πᾶν μέγεθος*. Medic. C. *πάνυ μέγα*. Vide *Benii* Comment. in Arift. Poët. p. 205. Contra non fine miratione legeris, quam perverfe hunc locum explicaverit *Shaftsbury Effay on the freedom of wit and humour* Part. IV, Sect. 3.

Οἷον, εἰ μυρίων σταδίων εἴη ζῷον) *Caftelvetro* ad h. l. (p. 167): *Parlar troppo fmoderato farebbe, fe Ariftotele haveffe detto, come fuonano le parole, come fe foffe uno animale di grandezza di dieci mille ftadi, che fono mille dugento cinquanta miglia italiane. Perche io ho percoftante, che in quefto tefto habbia errore, & che fia ftato fcritto μυρίων in luogo di μῦ, che fignifica quaranta, & che l'errore fia nato dalla linea tirata fopra μυ, & che lo fcrittore non molto intendente habbia ftimato, che μυ lettera fignificante quaranta per abbreviamento voleffe dire μυρίων.* — Ingeniofe quidem, fed quoad fenfum perinde eft, utrum legas *μ' σταδίων*, an *μυρίων σταδίων*, ut bene monuit *Winftanleius.*

§. 6. *Εὐμνημόνευτον εἶναι*) Habent edd. Ald. Camot. Bafil. Robortell. Mad. Wechel. pannum affutum *τοῦ μήκους*, quem recte delevit Victorius, cum nec optimi Codd. nec verfio Paccii eum agnofcant.

§. 7. *Τοῦ δὲ μήκους ὅρος πρὸς μὲν τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν αἴσθησιν οὐ τῆς τέχνης ἐστὶν*) Deeft *δὲ* in Codd. Medic. C. D. Ven. Leid. Iidem Codd. uti & Guelph. Parif. 2040.

(Mſ. Morel.) & Medic. A. B. ὅρος μὲν πρὸς τοὺς ἀ. Senſus loci eſt: Magnitudo tragoediarum, quae certaminibus & ſpectaculis deſtinantur, praeſcribi certa nequit, quoniam non pendet ab arte poëtica, ſed a certaminis lege vel arbitrio agonothetae. Cf. Tyrwhitt. ad h. l. p. 146. Sine cauſa in verbis Ariſtotelis haeſerunt *Caſtelvetro* & vir doctus in *Mémoires de l'Acad. des inſcr.* T. VII, p. 184.

Εἰ γὰρ ἔδει ἑκατὸν τραγῳδίας ἀγωνίζεσθαι, πρὸς κλεψύδραν ἂν ἠγωνίζοντο, ὥσπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτέ φασιν) Dedi cum Batteuſio κλεψύδραν, numero ſingulari, auctoritate Codd. Guelph. & Medic. B. Vulgo κλεψύδρας. Pro εἰ γὰρ ἔδει ἑκατὸν *Caſtelvetro* (pag. 169) coniecit εἰ γὰρ ἔδει ἕνεκα τοῦ τραγῳδίας ἀγωνίζεσθαι, & interpretatur: *ſi enim (termino) opus eſſet tragoedias recitandi cauſa* &c. Sed nunquam τραγῳδίαν ἀγωνίζειν ſignificat *tragoediam recitare.* Vid. Valckenaer. ad Theocrit. Adoniaz. pag. 390. Secutus tamen eſt Caſtelvetri emendationem Riccobonus. Magnopere placuit illa quoque Winſtanleio not. p. 284. Difficultatem moverunt verba Ariſtotelis, ut ſonant, interpretibus propterea, quod putarent, philoſophum velle, centum tragoedias *una die* doceri. *Victorius* philoſophum excuſat (p. 85.) „ Quis enim non intelligit, „ inquit, „ hanc (i. e. ἑκατὸν τραγῳδίας) *exuberantiam orationis* eſſe ? „ *Benius* vertit: *ſi centum tragoediae, verbi gratia, totis illis ſpectaculorum diebus recitandae proponerentur.* Apparet, Benium verbis — *totis illis ſpectaculorum diebus* —— quae in textu non leguntur, *exuberantiam orationis Ariſtotelicae* paullulum diminuere voluiſſe. *Dacerius* & *Batteuſius* vertunt: *s'il falloit jouer cent tragedies* EN UN JOUR. Recte de hac verſione ait Twiningius: *They make Ariſtotle's expreſſion too hyperbolical for hyperbole itſelf.* Barthelemy (*Mémoires de Litérature* &c. Vol. XXXIX, pag. 183) noſtrum locum interpretatus credidit, nonnullas tragoedias ante exitum certaminis excidiſſe. Enimvero plane non eſt in verbis Ariſtotelis difficultas, quam ſolvere tantopere anniſi ſunt interpretes laudati. Philoſophus, ipſa eius verba ſi conſideres, nullum definivit tempus, intra quod centum tragoediae exhibendae ſint. Εἰ γὰρ ἔδει ἑκατὸν τραγῳδίας ἀγωνίζεσθαι —— *etiamſi centum tragoediae deinceps docendae eſſent, ad clepſydran eas doceri oporteret.* Senſus tam clarus eſt, ut mireris, qui viros doctiſſimos fugere potuerit. Ceterum oratores ad clepſydran orationes ſuas habuiſſe, & apud Romanos lege

Pompeia duas accusatori, tres defensori datas esse horas, iam monuit *Heinsius*. In verbis postremis, ὥσπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτέ φασιν, mendum forsitan adhuc latet. Cod. Ven. habet φησίν. *Harlesius* φασὶν uncis inclusit, ut a librario additum. *Reizius* legit ὥσπερ ποτ' ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε φασιν. Sensum probabilem in versione expressi.

§. 8. Ὁ δὲ κατ' αὐτὴν τὴν φύσιν) Sic rescribendum voluit Sylburgius. Recte. Codd. Medic. omnes & Ven. ita legunt. Vulgo ὁ δὲ καθ' αὐτὴν τ. φ. Nostram lectionem in textum iam receperunt Harlesius, Reiz & Tyrwhitt.

Τοῦ πράγματος ὅρος) Teste *Madio* (p. 126), in nonnullis Codd. (in margine tamen, nec ab eadem manu) reperitur δράματος pro πράγματος. *Paccius* vertit: *Quae vero secundum* actionis *naturam fuerit*. Sed utrumvis legas, sensus fere eodem redit. Mihi videtur δράματος glossema redolere.

CAP. IX.

§. 1. Τῷ γ' ἑνὶ συμβαίνει) Sic egregie correxit *Victorius* Var. Lectt. lib. XXX, c. 3. Similis locus est apud Aristot. Ausc. phys. II, 5, ubi de duobus diversis caussarum generibus agitur: τὸ μὲν καθ' αὑτὸ αἴτιον ὡρισμένον, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἀόριστον· ἄπειρα γὰρ ἂν τῷ ἑνὶ συμβαίνῃ. Vulgo legitur τῷ γένει, quod miror etiam Tyrwhittum retinuisse. Nostra lectio, approbata quoque Castelvetro, Heinsio, Winstanleio, iam recepta est in edd. Harlesii & Reizii.

Οὕτω δὲ καὶ πράξεις) Codd. Medic. B. & D. (in hoc ex corr.) οὕτω δὲ αἱ π. Paris. 2040 (Ms. Morel.) Guelph. οὕτω δὲ καὶ αἱ π. Vulgatum bene se habet.

§. 2. Ὅσοι τῶν ποιητῶν Ἡρακληΐδα, Θησηΐδα, καὶ τὰ τ. π. π.) Vulgo καὶ Θησηΐδα. Delevi καὶ ut molestum. Abest a Codd. Medic. omnibus, & a Guelpherb. Cf. ad h. l. *Heynii*, summi viri, Excurs. I ad Virgil. Aen. II.

Ἐπεὶ εἷς ἦν) Cod. Medic. A. ἐπειδή. Nonnullae edd. ἐπεὶ εἷς ἦν Ἡρακλῆς, omisso articulo.

§. 3. Ἢ διὰ φύσιν) Omittunt διὰ Cod. Medic. A. & ed. Basil. 1.

Ἐν τῷ Παρνασσῷ) Dedi Παρνασσῷ gemino σ, quamvis Codd. in scriptura varient, & in plurimis edd. Παρνασῷ expressum sit. Nostram scripturam defendit Wesseling. ad Herodot. IX, 31, p. 707. Locus Homeri, quem Aristoteles respicit, est in Odyss. T. vs. 430 sq.

Μανῆναι δὲ προσποιήσασθαι) Coniicit *Harlesius*, Aristotelem scripsisse οὐδὲ μανῆναι προσποιήσασθαι, hoc sensu: *Vulneris* quidem (Ulyssis), quod pertinuit ad caput rei, non *rabiei*, fecit Homerus mentionem; *nam cum horum alterum* (vulneratio) *accideret, non necessarium aut probabile fuit, alterum* (rabiem) *quoque fieri*. Patet ex hac coniectura, Harlesium Aristotelis mentem plane non cepisse. Ad argumentum Odysseae nec vulneratio in Parnasso, nec rabies Ulyssis simulata in collectione exercitus, ab Homero relatae sunt, quoniam non ad unam eandemque actionem ab eadem causa pendentem pertinebant, quamvis poëta vulnerationis in Parnasso *obiter* meminerit. Coniectura optimi viri nihil opus est.

Ἐν τῷ ἀγερμῷ) Codd. Paris. 2938. 2040. (Mſ. Morel.) Guelph. ἐν τῷ ἀγερμανῷ. Sic etiam Valla. Perperam.

Ἀναγκαῖον ἦν, ἢ εἰκὸς) Abest ἢ a Codd. Leid. & Ven. librarii peccato.

Ἀλλὰ περὶ μίαν πρᾶξιν οἵαν λέγομεν, τὴν Ὀδύσσειαν συνέστησεν) Ita recte locum interpunxit & constituit *Reizius*. Ipsa verba iam dederat e Codd. suis *Victorius*, sed male ea intellexit, ideoque male interpunxit. Legitur apud eum: ἀλλὰ περὶ μίαν πρᾶξιν, οἵαν λέγομεν τὴν Ὀδύσσειαν, συνέστησεν· quod vertitur, *verum circa unam actionem, qualem dicimus Odysseam, mansit.* Quis autem unquam Odysseam dixerit *actionem?* Deinde vox συνέστησεν non bene redditur *mansit.* Ut Reizius verba dispofuit, sensus est perspicuus: *Verum circa* unam *actionem quam dicimus* (viz. argumentum epopoeiae constituere oportere), *Odysseam composuit* Cum lectione Victoriana conspirant Codd. Ven. & Leid. Pro λέγομεν Codd. Medic. B. C. D. Guelph. Paris. 2040. (Mſ. Morel.) habent λέγοιμεν. Non bene. Eandem varietatem, memorat Victorius quoque, in Codd. quibusdam reperiri. Pro ἀλλὰ Guelph. Paris. 2040. (Mſ. Morel.) ἀλλ' ἃ. Cod. Paris. 2938. συνέστηκεν. Edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Mad. Robortell. Sylb. Heins. Goulston. Oxon. Cooke, Upton. Winstanl. Tyrwhitt. ἀλλ' ἃ περὶ μίαν πρᾶξιν, οἵαν λέγομεν τὴν Ὀδύσσειαν, συνέστησαν. Nil efficit *Winstanleius* (not. p. 286) hanc lectionem defendens. Edd. Castelv. Casaub. Duvall. Harles. ἀλλ' ἃ — συνέστησεν. Reizii lectionem expressit Batteux: *Il a rapproché tout ce qui tenoit à une seule action.* Consentit etiam Twining *Notes* p. 270.

§. 4. *Καθάπερ ἐν ταῖς ἄλλαις*) Codd. Venet. Medic. B. Parif. 2040. Guelph. Mſ. Morel. *καθαπερ καὶ ἐν τ. ἀ.*

Ἡ μία μίμησις) Cod. Venet. *ἡ μεταμίμησις*. Vitiofe.

Ἐπεὶ πράξεως μίμησίς ἐστι) Cod. Med. D. *ἐπεὶ π. μιᾶς ἐστί*. Perperam.

Μιᾶς τε εἶναι, καὶ ταύτης ὅλης) Cod. Parif. 2938. *μιᾶς τε εἶναι ὕλης.*

Ὥστε μετατιθεμένου) Codd. Ven. & Medic. A. C. *μεταθεμένου.*

Ἢ ἀφαιρουμένου) Cod. Medic. D. *ἀναφερομένου.*

Διαφέρεσθαι καὶ κινεῖσθαι τὸ ὅλον) Cod. Med. A. omittit *διαφέρεσθαι καί*. Acute monuit *Twiningius* p. 272, *διαφέρεσθαι* nuſquam eo ſenſu occurrere, quo ſumi debet in hoc loco, ut ſit *mutari, diverſum reddi*; igitur vocem eſſe ſuſpectam. Iam accedit auctoritas Codicis Medicei, in quo *διαφέρεσθαι καὶ* non legitur. Uncis verba ſecluſi. Coniicit Twiningius, Ariſtotelem ſcripſiſſe *διαφθείρεσθαι*. Sic in Topic. Vol. I, pag. 258 B. ed. Duvall. *φθείρεσθαι τὸ ὅλον.* In margine exempli editionis Wechelianae (Parif. 1538. 8.) quod in bibliotheca Gottingenſi eſt, vir doctus eandem emendationem adſcripſit *διαφθείρεσθαι*. *Winſtanleius* (not. p. 286) aliam propinavit coniecturam, ut legatur *δεῖν ἀφαιρεῖσθαι*, aut ſaltem *ἀφαιρεῖσθαι*, pro *διαφέρεσθαι*. Parum feliciter.

Οὐδὲν μόριον τούτου ἐστὶ) Sic correxi, ſecutus *Paccii* verſionem: *nulla quoque* eius *erit pars* (viz. Totius). Vulgo *οὐδὲ μόριον τοῦτό ἐστι*. Verum ſic verba non ſatis cohaerent cum antecedentibus. Codd. Victor. Medic. A. C. D. Leid. Parif. 1741. Ven. *οὐδὲν* (Ven. *οὐδὲ*) *μόριον τοῦ ὅλου ἐστὶ* (Medic. A. habet *τοῦ ὄν ἐστι*, aperto ſcripturae vitio). Valla vertit: *nulla pars eſt univerſi.* Hanc lectionem praefert *Winſtanleius*. Dedit eam in textu *Caſtelvetro*. Codd. Medic. B. Parif. 2938. 2040. (Mſ. Morel.) & Guelpherb. *ὡς οὐδὲν μόριον τοῦ ὅλου ἐστί.* Sed *τοῦ ὅλου* mihi videtur gloſſema eſſe, a librario in margine additum, ut *τούτου* explicaret, quod poſtea in textum irrepſit. Priſtina lectio *τούτου* facile in *τοῦτο*, quod edd. habent, tranſire potuit.

C A P. X.

§. 1. *Καὶ ὅτι οὐ τὸ τὰ γενόμενα λέγειν*) Abeſt *καὶ* a Codd. Guelph. Parif. 2040. (Mſ. Morel.) & Medic. A. — Cod.

Ven. & Medic. C. ὅτι οὐχ οὕτω. Leid. Medic. A. D. ὅτι οὕτω. Cod. Guelph. ὅτι ἐν τῷ. Perperam. Τὰ γενόμενα restituit Victorius, quem etiam secuti sunt Castelvetro, Casaub. Duvall. Harles. Reiz. Tyrwh. In reliquis edd. τὰ γινόμενα. Non recte.

Καὶ τὰ δυνατὰ) Deest articulus in ed. Ald. Fuere verba *Madio* (p. 131) omnino suspecta, nec sine causa; abundant enim, & vix congruunt cum sequentibus κατὰ τὸ ἀναγκαῖον. Quomodo Aristoteles res *necessario possibiles* (*Dinge, die* nothwendig moeglich *sind*) cogitare potuit? Accedit, quod in antiqua versione Latina *Paccii* plane omissa sint. Videntur glossema esse ad antecedentia οἷα ἂν γένοιτο illustranda. Igitur uncos adhibui. Cf. Twining *Notes* p. 272.

§. 2. Εἰς μέτρα τεθῆναι) Ita dedi auctoritate Codd. Leid. (in marg.) Paris. 1741. 2938. 2040. & Guelpherb. Vulgo εἰς μέτρα τιθέναι. Minus bene.

Ἀλλὰ τούτῳ διαφέρει) Edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Robortell. Mad. ἀλλὰ τοῦτο διαφέρει. Ita quoque in Codd. Leid. & Medic. D. Sed melius Victorius τούτῳ· nam sequitur τῷ τὸν μὲν — λέγειν.

§. 3. Διὸ καὶ φιλοσοφώτερον καὶ σπουδαιότερον ποίησις ἱστορίας) Peccant viri docti in sensu plerumque, quem voci σπουδαιότερον tribuunt. Dacier vertit, *plus morale*; Batteusius, *plus instructive*; sic etiam Curtius & Lessingius, *nüzlicher*, *lehrreicher*; Harlesius explicat, *diligentius*, *gravius*. Enimvero nullum horum *poësi*, cum *historia* eam si compares, satis convenit. Σπουδαιότερον est omnino *melius*, *excellentius*, *nobilius*. Recte Twining: *Poëtry is a more excellent thing, than history*. Vide eiusdem not. p. 273. Aristot. Rhet. I, 7: καὶ ὧν αἱ ἐπιστῆμαι καλλίους ἢ σπουδαιότεραι, καὶ τὰ πράγματα καλλίω καὶ σπουδαιότερα. Ibid. c. 9: καὶ αἱ τῶν φύσει σπουδαιοτέρων (natura excellentiorum) ἀρεταὶ καλλίους, καὶ τὰ ἔργα· οἷον ἀνδρὸς ἢ γυναικός. Ethic. ad Nicom. VI, 7: ἄτοπον γὰρ, εἴ τις τὴν ἐπιστήμην πολιτικὴν — σπουδαιοτάτην οἴεται εἶναι, εἰ μὴ τὸ ἄριστον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἄνθρωπός ἐστι.

Ἡ μὲν γὰρ ποίησις) Desunt in Cod. Medic. A.

Τὰ καθόλου) Batteux τὸ κ.

Τὰ καθ' ἕκαστον) In Cod. Guelph. deest τά.

§. 4. Τῷ ποίῳ τὰ ποῖ' ἄττα συμβαίνει λέγειν) Rescripsi ex antiquioribus edd. ἄττα, quod etiam Codd. agno-

ſcunt. Ordo verborum eſt: λέγειν τὰ ποῖα, ἅτινα συμβαίνει τῷ ποίῳ. Ammon. de differ. voc. p. 26 ed. Valcken. ἄττα ψιλούμενον σημαίνει τὸ τινά· δασυνόμενον (ἅττα) δὲ τὸ ἅτινα. Cf. Hoogeven. de partic. Graec. p. 151, & Thom. Magiſtr. p. 122 ed. Bernard. Non bene repoſuerunt ἄττα Morel. Batteuſius, Harleſ. & Reiz. Pro ſequentibus ἢ πράττειν Cod. Med. A. vitioſe habet ἢ πράγματα.

Τὰ δὲ καθ' ἕκαστον) Cod. Venet. τὸν δέ. Pariſ. 2938. 2040. (Mſ. Morel.). Med. B. Guelph. τὸ δέ. Medic. A. τὴν δέ. Maluit τὸ δὲ Madius (p. 131.) Heinſius recepit in textum. Sed τὰ δὲ locum ſuum tuentur. Vide Hoogeven. ad Viger. de idiot. ling. Gr. c. 1, p. 22.

Ἢ τί ἔπαθεν) Omittit τί Cod. Medic. C.

§. 5. Συστήσαντες γὰρ) Edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. συστήσαντος γάρ. Vitioſe.

Τὰ τυχόντα ὀνόματα ἐπιτιθέασι) *Victorius* dedit ὑποτιθέασι. Sic etiam legunt Codd. Ven. Leid. Pariſ. 2938. (qui in hoc loco deſinit; nam reliqua deſiderantur) 1741. 2040. (Mſ. Morel.) & Guelph. Valla vertit, *ſubiecere*. Verum vulgata lectio ἐπιτιθέασι retinenda eſt. Praecedit enim ὀνόματα ἐπιτιθεμένη. Quaenam ſint τὰ τυχόντα ὀνόματα, expoſuit Donatus ſive Evanthius de comoedia ad Terentii Adelphos. Cf. Leſſingii *Hamb. Dramat.* p. 299. Addere liceat egregium fragmentum Antiphanis ſive Ariſtophanis ex dramate Ποίησις inſcripto, ab Athenaeo ſervatum (lib. VI. Cf. Caſaub. ad h. l. & Fabricii B. G. Vol. I, p. 676. 678. 708. 712.):

— Μακάριόν ἐστιν ἡ Τραγῳδία
Ποίημα κατὰ πάντ'· εἴγε πρῶτον οἱ λόγοι
Ὑπὸ τῶν θεατῶν εἰσιν ἐγνωρισμένοι
Πρὶν καί τιν' εἰπεῖν, ὡς ὑπομνῆσαι μόνον
Δεῖ τὸν ποιητήν· Οἰδίπουν γὰρ ἄν γε φῶ,
Τὰ δ' ἄλλα πάντ' ἴσασιν· — ὁ πατὴρ Λάϊος,
Μήτηρ Ἰοκάστη, θυγατέρες, παῖδες, τίνες.
Τί πείσεθ' οὗτος; τί πεποίηκεν; — —
Ἡμῖν δὲ ταῦτ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ πάντα δεῖ
Εὑρεῖν ὀνόματα καινὰ, τὰ διῳκημένα
Πρότερον, τὰ νῦν παρόντα, τὴν καταστροφὴν,
Τὴν ἐσβολήν. Ἂν ἕν τι τούτων παραλίπῃ,
Χρέμης τις, ἢ Φείδων τις ἐκσυρίττεται,
Πηλεῖ δὲ ταῦτ' ἔξεστι καὶ Τεύκρῳ ποιεῖν.

Cf. Twining Notes p. 258 ſq.

῞Ωσπερ οἱ ἰαμβοποιοὶ) Intelliguntur ἰαμβοποιοὶ veteris comoediae auctores, poëtae τῆς ἰαμβικῆς ἰδέας. Aristoteles de Republ. VII, 17, pag. 448 ed. Duvall. pueros vetat iamborum & comoediarum spectatores esse: τοὺς δὲ νεωτέρους οὔτ' ἰάμβων οὔτε κωμῳδίας θεατὰς νομοθετητέον, πρὶν ἢ κ. τ. λ.

Περὶ τῶν καθ' ἕκαστον) Cod. Medic. A. πρὸς τῶν καθ' ἕκ. Leid. περὶ τὸν κ. ἕ. Sic etiam edd. Ald. Camot. Basil. Wechel.

§. 6. Τῶν γενομένων ὀνομάτων) *Batteux*, τῶν γνωρίμων. Nihil mutandum est.

῞Οτι πιθανόν ἐστι) Edd. Basil. 1. Wechel. & Batteux: ὅτι πειθανόν ἐστι. Vulgatum bene tuetur Harles. ad h. l.

Τὰ μὲν οὖν μὴ γενόμενα) Cod. Medic. D. γινόμενα. Minus bene.

Οὔπω πιστεύομεν) Ed. Basil. 1. πιστεύωμεν. Perperam.

Οὐ γὰρ ἂν ἐγένετο) Cod. Ven. ἐγίνοντο.

§. 7. Ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἐνίαις μὲν ἓν) Restitui lectionem edd. antiquiorum, quam etiam Codd. Medic. A. C. D. & Paris. 2038. agnoscunt. *Victorius* e Codd. suis, quibus Codd. Medic. B. Guelpherb. Venet. Leid. Paris. 2040. (Ms. Morel.) & reliqui collati adstipulantur, dedit repetita praepositione ἐν sic: ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἐν ἐνίαις μὲν ἕν. Secuti sunt eum Castelvetro, Reiz. & Tyrwhitt. Non bene. Ed. Heins. habet ἐν τ. τ. ἐνίαις ἓν μέν.

Ἐν τῷ Ἀγάθωνος Ἄνθει) Ita etiam correctum est in Cod. Leidensi. A prima manu fuisse videtur Ἄτθει. Fuit *Agathon* poëta tragicus, Socratis & Euripidis aequalis. Saepius eius Aristoteles cum laude meminit, paucosque versus ex eius dramatibus citavit. Quale fuerit tragoediae Ἄνθος inscriptae argumentum, non liquet.

§. 8. ῞Ωστ' οὐ πάντως εἶναι ζητητέον τῶν παραδεδομένων μύθων) Cod. Leid. ὥς τοῦ. Mox ibidem & in Cod. Paris. 2038. deest articulus τῶν ante παραδεδομένων. Eandem lectionem habent edd. Basil. 1. & Wechel. Ed. Ald. ὥς οὐ. Camot. παραδιδομένων.

§. 9. Τῶν μύθων εἶναι δεῖ) Cod. Leid. τὸν μῦθον. Vitiose.

῞Οσῳ ποιητὴς κατὰ τὴν μίμησίν ἐστι) Medic. D. ὅσων. Perperam. Plato Phaedon. pag. 138 ed. Bipont. iisdem fere verbis: ἐννοήσας, ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους, ἀλλ' οὐ λόγους.

Οὐδὲν ἧττον) Ita eſt ſcribendum, non, ut in edd. plurimis, *οὐθὲν ἧττον*. Cf. *Twining* ad h. l. p. 275.

§. 10. *Τῶν δὲ ἁπλῶν μύθων καὶ πράξεων αἱ ἐπεισοδιώδεις εἰσὶ χείρισται*) Valde exercuit etiam hic locus interpretum ingenia. Arbitrati ſunt omnes, Ariſtotelem locutum eſſe de *fabulis ſimplicibus*, quatenus *implexis* opponuntur, & fabularum ſimplicium *ἐπεισοδιώδεις* peſſimas pronuntiaſſe. Iam exoriebatur difficultas, quomodo 1) fabula *ſimplex* eſſe poſſit *ἐπεισοδιώδης*; 2) cur *non niſi fabularum ſimplicium ἐπεισοδιώδεις* peſſimae ſint, cum nihil impediat, quo minus *fabulae etiam implexae* epiſodia habeant; immo his epiſodia cum ſint maxime peculiaria? Vide Victorii Comment. p. 99. Robortell. p. 97. quorum interpretationes ad difficultatem ſolvendam nihil facientes pluribus non perſequar. *Caſtelvetro* (p. 218) coniicit, verba textus aut ſuo loco mota eſſe; (non poterat tamen vir ingenioſus tuto indicare, quorſum pertineant; neque ulla quadam tranſpoſitione ipſa verba explicarentur) aut legendum *ἁπλῶς δὲ τῶν μύθων.* Temere ſic emendari, ait *Winſtanleius* (not. pag. 287). Nihil autem affert ipſe, quo ſenſui medeatur. *Tyrwhitti* coniectura, *τῶν δὲ ἄλλων μύθων*, nihil efficitur. Quinam ſunt enim hi *alii μύθοι*; Omnino ante non fuerat Ariſtoteli de mythis ſermo. Magis ad rem emendavit *Twiningius* (*Notes* p. 278) *τῶν δὲ ἁπάντων μύθων.* Sed vix Ariſtoteles ſcripſerit *τῶν δὲ ἁπάντων*· potius *ἁπάντων δὲ τῶν μύθων.* Quod ſi ita legeris, recedit coniectura nimis a Codd. ſcriptura, quam ut ei fidem habeas. Idem in Caſtelvetri coniectura reprehendere licet. Equidem vocem *ἁπλῶν* omnino delendam puto. Quare illam uncis ſecluſi.

Ὑπὸ δὲ τῶν ἀγαθῶν διὰ τοὺς ὑποκριτὰς) Codd. Medic. B. Pariſ. 2040. (Mſ. Morel.) & Guelpherb. *διὰ τοὺς κριτάς.* Praeferendam duxit hanc lectionem *Tyrwhittus* (not. p. 148). „Hiſtriones, „ inquit, „ſive forte dati, ſive lecti a poëtis, horum certe meri erant miniſtri, ut prorſus incredibile ſit, hos ad eorum arbitrium fabulas ſuas ullo notabili vitio deformare voluiſſe. Praeterea nihil minus ab hiſtrionibus exoptandum erat, quam fabula *ἐπεισοδιώδης*, quippe in qua minimus locus futurus eſſet affectibus illis, in quibus exprimendis ars & virtus hiſtrionica praecipue elucere ſolet. Iudices, qui de poëtarum meritis in certaminibus ſcenicis ſententiam ferebant, cives erant Atheni-

enses forte ad id munus delecti, neque ipsi, ut credere licet, omnes Aristarchi, & praeterea iudicia sua, qualia qualia fuerint, populari aurae non raro submittere coacti. Spectatores certe quasi cum iudicibus calculum laturos coniungit Aristophanes Ὀρν. vs. 445: Ὄμνυμ' ἐπὶ τούτοις πᾶσι νικᾷν τοῖς κριταῖς, καὶ τοῖς θεαταῖς πᾶσιν. Huiusmodi autem iudicum gratia fabulas ἐπεισοδιώδεις nonnunquam fieri debuisse iure suspicemur. Causa erat non infrequens, ut iusta spectaculo magnitudo daretur; ne spectatores ante tempus a ludis dimitterentur, quod populo semper minus gratum est. Alia erat frequentissima, cum episodio aliquo splendido aut pathetico, licet ad argumentum nihil faciente, spectatorum animos delinire & quasi fascinare studerent poëtae. Huiusmodi quaedam notavit in Euripidis Phoenissis Schol. ad Arg. — De iudiciis in commissionibus scenicis absurde & perverse redditis queruntur Aelian. Var. Hist. II, 8. Gell. N. A. XVII, 7. „ Hactenus Tyrwhittus. Haud levia esse haec argumenta ad lectionem κριτὰς pro vulgato ὑποκριτὰς commendandam, non diffiteor. Enimvero non satis gravia sunt, ut semel in edd. receptam lectionem ὑποκριτὰς eiiciamus. Nequaquam histriones fuerunt meri poëtarum ministri, ut Tyrwhittus vult. Arist. Rhet. III, 1: τὰ μὲν οὖν ἆθλα σχεδὸν ἐκ τῶν ἀγώνων οὗτοι λαμβάνουσι· καὶ καθάπερ ἐκεῖ μεῖζον δύνανται ν ῦ ν τῶν ποιητῶν οἱ ὑποκριταί. — Cic. de offic. I, 31: *Suum igitur quisque noscat ingenium, acremque se & bonorum & vitiorum suorum iudicem praebeat, ne* scenici *plus quam nos videantur habere prudentiae. Illi enim* non optimas, sed sibi accommodatissimas fabulas *eligunt; qui* voce *freti sunt, Epigonos Medumque; qui* gestu, *Menalippam, Clytaemnestram; semper Rutilius, quem ego memini, Antiopam; non semper Aesopus Aiacem. Ergo histrio hoc videbit in scena; non videbit vir sapiens in vita?* — Patet ex his locis, poëtas utique serioribus saltem temporibus in compositione dramatum suorum histrionum arbitrio & votis aliquid dedisse. Igitur lectionem vulgatam διὰ τοὺς ὑποκριτὰς, cui etiam praestantissimi Codd. & edd. omnes suffragantur, retinui.

Παρατείνοντες μῦθον) Ita iam legitur in edit. Reizii. Tuetur lectionem Cod. Medic. C. Vulgo παρατείναντες· minus bene, cum antecedat ποιοῦντες. Idem Cod. Medic. omittit μῦθον. Reizius vocem expunxit. Equidem uncis applicandis me continui.

§. 11. Ταῦτα δὲ γίνεται μάλιστα τοιαῦτα, ὅταν γένηται παρὰ τὴν δόξαν, καὶ μᾶλλον, ὅταν δι' ἄλληλα) Sic praeclare locum hunc reſtituit *Reizius*. Legebatur vulgo: ταῦτα δὲ γίνεται μάλιστα τοιαῦτα, καὶ μᾶλλον ὅταν γένηται παρὰ τὴν δόξαν δι' ἄλληλα, nullo plane ſenſu. Vide Victor. Comment. p. 101. Codd. Victor. Medicei omnes, Ven. Leid. Pariſ. 1741. 2040. Guelph. Mſ. Morel. omittunt τοιαῦτα· in reliquis cum vulgata lectione conſpirant. *Heinſius* emendavit θαυμαστὰ γίνεται μάλιστα τοιαῦτα· ſequi enim τὸ γὰρ θαυμαστὸν οὕτως ἕξει μᾶλλον. Ridiculam hanc emendationem vocat *Winſtanleius*. Nam ταυτολόγου mulierculae magis, quam philoſophorum principis eſſet, dixiſſe θαυμαστὰ δὲ γίνεται μάλιστα τοιαῦτα — τὸ γὰρ θαυμαστὸν οὕτως ἕξει μᾶλλον. Bene vidit *Madius* (p. 139), verba μάλιστα & καὶ μᾶλλον ad diverſa referri oportere. Corrigit itaque ſic locum: ταῦτα δὲ γίνεται μάλιστα τοιαῦτα (καὶ μᾶλλον, ὅταν γένηται παρὰ τὴν δόξαν), ὅτ' ἦν δι' ἄλληλα. Manet tamen oratio valde turbata, nec ſanus ſenſus exit. Aſſerere minime poterat philoſophus, res *maxime* fieri terribiles & miſerabiles, *ſi per ſe invicem factae fuerint*, & *magis adhuc, ſi praeter exſpectationem acciderint*. Poſſunt res per ſe invicem factae eſſe, nec ſunt ullo modo terribiles & miſerabiles. Priſtina igitur orationis ſeries ab Ariſtotele profecta *Madii* correctione non eſt revocata. Madii veſtigiis inſtitit tamen *Batteuſius*, locum ita refingens: ταῦτα δὲ γίνεται τοιαῦτα (omiſſo μάλιστα), ὅταν γένηται δι' ἄλληλα, καὶ μᾶλλον, ὅταν γένηται παρὰ τὴν δόξαν. Pugnant adverſus hanc *Batteuſii* emendationem, quae modo *Madio* oppoſui. Cenſor editionis Batteuſianae in Bibl. philoſ. Gotting. Vol. I, p. 284, vulgatam lectionem defendere maluit. Contra Codd. μάλιστα non eſſe exterminandum pronuntiat; immo potius illud μάλιστα per Atticiſmum elegantem *ſaepius reperiri ſuperfluum*, unde idem ſenſus oriatur; καὶ μᾶλλον autem verti poſſe *idque eo potius*. Miror cenſoris ſtuporem; tametſi *Harleſius*, explicationem cenſoris Gottingenſis laudans, ſenſum verborum, ſine ulla mutatione, ſibi per illam clarum & perſpicuum factum eſſe profeſſus ſit, qui tamen certo certius huic bono viro non clarus erat, nec eſſe poterat. *Winſtanleius* (not. p. 288) verba καὶ μᾶλλον furca expellere iubet, ne in poſterum recurrant. Sane, illa ſi expuleris, omnia fiunt clara. Recte autem monuit *Twiningius*

(*Notes* p. 281) non ſtatim καὶ μᾶλλον eiicienda eſſe; videri enim Ariſtotelem dicere voluiſſe, res *praecipue* fieri terribiles & miſerabiles, ſi *praeter opinionem* accidant, & *magis adhuc* (καὶ μᾶλλον), ſi *per ſe invicem*. Hanc Ariſtotelis mentem docent ſequentia in textu. Conſentit Twining cum Reizio, quem equidem ſecutus ſum.

Τῶν ἀπὸ τυχης) Cod. Pariſ. 2040. (Mſ. Morel.) Guelpherb. τῶν ἀπὸ τῆς τύχης.

Ὅσα ὥσπερ) Iidem Codd. & Medic. A. ὅσαπερ. Non bene.

Οἷον, ὡς ὁ ἀνδριὰς) Reſtitui ὡς, quod in recentioribus edd. exciderat, auctoritate Codd. Medic. B. C. D. Pariſ. omn. Vener. Leid. Guelph. & edd. Ald. Camot. Baſil. 1. Wechel. Morel. Victor. Mad. Robortelli.

Ὁ τοῦ Μιτυος) Edd. Baſil. 1. 2. & Wechel. Μίτους· ſed eaedem recte haud multo poſt τῷ Μιτυϊ. Apud Ariſtot. de mirab. auſcultatt. c. CLXVII (p. 341 ed. Beckmann) legitur nomen Βίτυος. Plutarch. de ſera numinis vindicta pag. 30 (ed. Wyttenbach Lugd. Bat. 1772, quem vide ad h. l.) Μιτίου. Noſtram ſcripturam tueri Demoſthenem κ. Νεαιρ. p. 574 ed. Taylor, de eodem hoc Mitye, ut videtur, verba facientem, monuit Tyrwhittus p. 150.

Ἔοικε γὰρ τὰ τοιαῦτα οὐκ εἰκῇ γενέσθαι) Cod. Guelph. poſt γενέσθαι addit ταῦτα, librarii vitio. Pro γενέσθαι in libro de mirab. auſc. l. l. legitur γίνεσθαι. Plutarchus habet γενέσθαι.

CAP. XI.

§. 1. Εἰσὶ δὲ τῶν μύθων οἱ μὲν ἁπλοῖ, οἱ δὲ πεπλεγμένοι. καὶ γὰρ αἱ πράξεις) Verba οἱ μὲν ἁπλοῖ, οἱ δὲ πεπλεγμένοι. καὶ γὰρ deſunt in Cod. Medic. A. In Cod. Veneto exciderunt verba τῶν μύθων οἱ μὲν ἁπλοῖ, οἱ δε. Legitur in hoc: Εἰσὶ δὲ πεπλεγμένοι κ. τ. λ.

§. 2. Ἧς γενομένης) Codd. Ven. Leid. Pariſ. 1714. 2040. Guelph. Mſ. Morel. ἧς γινομένης. Ita quoque dederunt Victorius & alii. Minus bene.

Πεπλεγμένην δὲ, ἐξ ἧς μετὰ ἀναγνωρισμοῦ) Codd. Leid. & Pariſ. 1741. πεπλεγμενη. Idem tuentur edd. Ald. Camot. Morel. Mad. Robortell. Victor. Non male, ſi inde a voce πεπλεγμένη periodum ſingularem incipias. Verum etiam vulgata lectio bene ſe habet; pendet enim accuſativus πεπλεγμένην a praecedenti λέγω δέ. Codd. Medic. A. C. D. πεπλεγμενη δὲ λέξις μετα. Guelph. Pariſ. 2040.

Mſ. Morel. Medic. B. πεπλεγμένη δὲ πρᾶξις μετά. Perperam.

§. 3. Ταῦτα δὲ δεῖ γίνεσθαι) Sic utique legendum pro vulgato γενέσθαι, monente quoque Winſtanleio not. pag. 288. Habet γίνεσθαι Cod. Med. D.

Ὥστε ἐκ τῶν προγεγενημένων συμβαίνειν) Codd. Ven. & Medic. A. C. συμβαίνει. Neſcio an melius.

Διαφέρει γὰρ πολὺ γίγνεσθαι) Verba διαφέρει γὰρ πολὺ omiſſa ſunt in Cod. Med. A. Ante γίγνεσθαι inſertum habent τὸ Codd. Medic. C. D. Ven. Pariſ. 2040. Guelph. Mſ. Morel. & edd. Caſtelvetri & Tyrwhitti. Minus bene.

C A P. XII.

§. 1. Τῶν πραττομένων) Victorius in textu habet τῶν πραγμάτων. In verſione noſtram lectionem expreſſit.

§. 2. Ἐν τῷ Οἰδίποδι, ἐλθὼν, ὡς εὐφρανῶν τὸν Οἰδίπουν καὶ ἀπαλλάξων τοῦ πρὸς τὴν μητέρα φόβου) Innuit Ariſtoteles locum Sophoclis in Oedipo tyranno vſ. 1012, ubi nuntius ait:

> Τί δῆτ' ἔγωγ' οὐ τοῦδε τοῦ φοβοῦ σ' ἄναξ,
> Ἐπείπερ εὔνους ἦλθον, ἐξελυσάμην;

Cf. Robortell. ad h. l. pag. 106. — Pro ἀπαλλάξων Cod. Medic. A. ἀπαλλάξας.

Δηλώσας, ὅστις ἦν) Codd. Venet. Leid. Medic. omnes ὃς ἦν.

Καὶ ἐν τῷ Λυγκεῖ) Codd. Ven. Leid. Medic. A. D. καὶ ἐν τῷ μιμεῖσθαι. Vitioſe. Valla quoque vertit, *inter imitandum.* — Acute monuit *Tyrwhittus* (p. 151) ex mera verborum vi in textu coniici poſſe, ipſum Lyncea ad mortem duci; non diſerte tamen hoc ab Ariſtotele enuntiari. Infra (cap. XIX), (ſi modo ad eandem tragoediam reſpexit philoſophus, quod ſatis probabile eſt,) non Lynceus, ſed puer aliquis in capitis diſcrimen videtur veniſſe. Hic autem puer *Abas* forte erat, Lyncei filius. Modum, quo periit *Danaus*, ignoramus. Hyginus mortem eius ab Abante parentibus nuntiatam bis commemoravit fab. 170 & 173.

Ὁ δὲ Δαναὸς ἀκολουθῶν) Deeſt ἀκολουθῶν in Codd. Medic. B. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. & Guelpherb.

§. 3. Ἀναγνώρισις δ' ἐστὶν) Omittunt ἐστὶν Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. & Medicei omnes.

Ἢ εἰς φιλίαν) Madius ἢ mutare voluit in articulum ἡ. Non bene.

Ἢ εἰς ἔχθραν) Vulgo ἢ ἔχθραν. Reſtituit εἰς Tyrwhittus, quod etiam Codd. Medic. B. D. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. agnoſcunt.

§. 4. Ὅταν ἅμα περιπέτειαι γίνωνται) Codd. Medic. B. C. D. & edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Caſtelvetr. Mad. Robortell. Heinſ. γίνονται. Male.

Ὡς ἔχει ἐν τῷ Οἰδίποδι) Codd. Venet. Leid. οἷον ἔχει ἐν τῷ Οἰδίποδι. Codd. Medic. B. C. D. Pariſ. 1741. 2040. Mſ. Morel. Guelpherb. οἷον ἔχει ἡ ἐν τῷ Οἰδίποδι. Hanc lectionem in textum recepit Victorius. Cod. Medic. A. ὡς ἐν τῷ Οἰδίποδι ἔχει. Quamnam harum lectionum elegeris, ſententia evadit eadem. In noſtra lectione edd. fere omnes conſpirant.

§. 5. Ἔστιν ὅτε, ὥσπερ εἴρηται, συμβαίνει) Codd. Medic. B. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Guelph. ἐστὶν, ὥσπερ εἴρηται, συμβαίνειν, omiſſo ὅτε. Codd. Med. A. C. D. omittunt ὅτε, ſed legunt συμβαίνει· hoc quidem vitioſe.

Ἢ μὴ πέπραγεν) Edd. Baſil. εἰ μὴ π. Vitioſe.

Ἀλλ' ἡ μάλιστα τοῦ μύθου, καὶ ἡ μάλιστα τῆς πράξεως) Cod. Leid. ἀλλ' εἰ μάλιστα κ. τ. λ. Perperam. Verba καὶ ἡ μάλιστα τῆς πράξεως mihi videntur abundare. Attamen ſolet Ariſtoteles μῦθον & πρᾶξιν iungere.

§. 6. Καὶ περιπέτεια ἢ ἔλεον ἕξει) Cod. Medic. A. περιπέτειαν. Vitioſe.

Οἵων πράξεων ἡ τραγῳδία μίμησις ὑπόκειται) Cod. Medic. A. οἷον πράξεως. Codd. Medic. C. D. οἷον πράξεων. Male. Edd. Robortell. & Mad. ἡ ἐν τραγῳδίᾳ μίμησις ὑπόκειται, recte improbante Victorio Comment. p. 109.

§. 7. Τὸ ἀτυχεῖν καὶ τὸ εὐτυχεῖν) Codd. Medic. B. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Guelph. ἢ εὐτυχεῖν. Melius forſitan.

§. 8. Ἐπεὶ δὴ ἡ ἀναγνώρισις τινῶν ἐστιν ἀναγνώρισις· ἡ μὲν θατέρου πρὸς τὸν ἕτερον μόνον, ὅταν ᾖ δῆλος τίς ἐστιν· ὅτε δ' ἀμφοτέρους δεῖ ἀναγνωρίσαι) Sic locum refinxi praeſtantiſſimi Codicis Guelpherbytani auctoritate. Edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Morel. Robortell. Caſtelvetr. Madius (in textu), Sylburg. Caſaub. Duvall. Goulſton. Oxon. Cooke, Upton. Harleſ. Winſtanl. Tyrwh. legunt: ἐπεὶ δὴ ἡ ἀναγνώρισις τινῶν ἐστιν ἀναγνώρισις. (Haec referuntur a plurimis editoribus ad periodum praecedentem.) Ἔτι δὲ ἀναγνωρίσεις αἱ μέν εἰσι θατέρου πρὸς τὸν ἕτερον μόνον,

ὅταν ἡ δῆλος ἕτερος τίς ἐστιν· ὅτε δι' ἀμφοτέρους (nonnullae edd. *δ' ἀμφοτέρους*) *δεῖ ἀναγνωρίσαι.* Ita nec bene cohaerebant periodi membra, nec conveniebat lectio cum Codd. optimis. In Codd. Victor. Medic. omnibus, Venet. Leid. Guelph. Parif. 1741. 2040. Mſ. Morel. verba *ἔτι δὲ ἀναγνωρίσεις* & *εἰσὶ* deſunt. Pro *αἱ μὲν* Guelph. habet *ἡ μὲν*, & in Parif. 2040. Mſ. Morel. *αἱ* tantum reperitur ſuperſcripto *ἡ*. *Τίς* ante *ἐστιν* omittitur in Cod. Medic. D. In vulgata lectione iam haeſit *Madius* (Comment. p. 146). Deleri iubet *ἔτι δὲ ἀναγνωρίσεις*, ut *αἱ μὲν* reſpondeat coniunctioni *ἐπεὶ δὴ* initio periodi poſitae; non enim referebat Madius verba *ἐπεὶ — ἀναγνώρισις* ad periodum praecedentem. In ſequentibus legi vult *αἱ δὲ*, (quod reſpondeat *τῷ αἱ μὲν*) *ὅτε δι' ἀμφοτέρους κ. τ. λ.* Placuit haec Madii correctio, a *Paccio* iam in verſione Latina expreſſa, *Winſtanleio* not. p. 288. *Victorius* dedit: *Ἐπεὶ δὴ ἡ ἀναγνώρισις τινῶν ἐστιν ἀναγνώρισις, ἀναγνωρίσεις αἱ μέν εἰσι θατέρου πρὸς τὸν ἕτερον μόνον, ὅταν ἡ δῆλος ἕτερος τίς ἐστιν· ὅτε δ' ἀμφοτέρους δεῖ ἀναγνωρίσαι.* Hanc Victorii lectionem ſecuti ſunt *Heinſius*, *Batteuſius*, & *Reizius*, praeterquam quod *Reizius* etiam *ἕτερος* expunxit, quippe quae vox gloſſema redolebat, nam ſubintelligitur ſtatim ex antecedentibus *θατέρου πρὸς τὸν ἕτερον μόνον.* Enimvero lectioni Victorianae non ſuffragantur Codd. in quibus *ἀναγνωρίσεις — εἰσὶ* deſunt; offendunt etiam *ἀναγνώρισις*, *ἀναγνωρισεις*, voces eaedem, numero ſingulari & plurali, deinceps poſitae; igitur iure meo & auctoritate Codd. alteram vocem *ἀναγνωρίσεις*, uti & ſequens *εἰσὶ*, eieci, & pro *αἱ μὲν*, quod non congruebat cum praecedenti *ἀναγνώρισις*, e Cod. Guelpherb. repoſui *ἡ μέν.* Sic totum locum priſtinae integritati reſtitutum eſſe arbitror. *Harleſius* lectionem edd. antiquiorum tueri maluit. Nihil autem effecit. *Tyrwhittus* locum — ſilentio praeteriit.

Ἐκ τῆς πέμψεως τῆς ἐπιστολῆς) Conſentiunt in hac lectione Codd. omnes. *Heinſius* & *Reizius τῆς πέμψεως* expunxerunt, & ſane melius deeſſent. Equidem verba uncis ſecluſi.

§. 9. *Δύο μὲν οὖν τοῦ μύθου μέρη περὶ ταῦτ' ἐστὶ*) Notavit *Madius* (pag. 146), *Paccium περὶ ταῦτα* vertere *hic*; videri itaque eum legiſſe *ἐνταῦθα.* Planiorem tamen adhuc lectionem fore putat, ſi *περὶ* deleatur. Utramque textus mutationem recte improbavit *Winſtanleius* not. p. 288. In

περὶ ταῦτα utique cum Victorio (Comment. p. 111) supplendum est πραττόμενα. Negavit quidem ita suppleri oportere *Twiningius* (Notes p. 287), quoniam τὰ πραττόμενα & μῦθος eodem redeant, neque probabile sit, Aristotelem dixisse: *Duae igitur partes sunt fabulae circa fabulam.* In quo tamen non assentior viro doctissimo. Μῦθος & πραττόμενα non idem significant; & minime ταυτόλογον est dicere, fabulam (μῦθον) circa τὰ πραττόμενα (quae geruntur, quae accidunt) versari. Vulgatam lectionem ergo non mutandam censeo, cum insuper omnium Codd. & edd. auctoritate nitatur. *Twiningius* coniecit περὶ τ' αὐτὰ, *circa easdem res*, ut nexus harum duarum fabulae partium (peripetiae & agnitionis), quatenus ad eundem finem tendant, ab Aristotele innuatur.

Τρίτον δὲ, πάθος. §. 10. Τούτων δὲ περιπέτεια μὲν καὶ ἀναγνώρισις εἴρηται) Desunt haec usque ad εἴρηται in Cod. Guelph. haud dubie librarii vitio; nam leguntur in Cod. Paris. 2040. & Ms. Morel. qui in ceteris cum Guelpherbytano conspirant. Adscripta sunt in Cod. Guelpherb. in margine a seriori manu.

§. 10. Οἷον οἵ τε) Codd. Ven. & Medic. C. D. οἷον ὅτε.

CAP. XIII.

§. 1. Μέρη μὲν οὖν) Vulgo μέρη δέ. Sed vide Victor. pag. 117.

Οἷς μὲν ὡς εἴδεσι) Edit. Camot. omittit ὡς. In sequentibus pro εἴπομεν Victor. εἴπαμεν.

Δεῖ χρῆσθαι) Vidisse se exemplar Poëtices testatur *Madius* (pag. 150), in cuius margine pro χρῆσθαι scriptum erat ἐσχηματίσθαι, quam lectionem magis elegantem & quadrantem putat. Retine vulgatum.

§. 2. Κοινὰ μὲν οὖν) Deest οὖν in Codd. Ven. & Med. B. C. D.

Ἴδια δὲ τὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ Κόμμοι) Difficultatem invenerunt in hoc loco *Madius* & *Victorius*, postque hos duumviros *Twiningius*. Explicat Aristoteles Κόμμον in sequentibus θρῆνον κοινὸν χοροῦ καὶ ἀπὸ σκηνῆς. Videtur itaque primo intuitu idem significare Κόμμος, quod τὰ ἀπὸ σκηνῆς, viz. canticum tam chori, quam histrionum in scena agentium, quasi in textu dictum sit θρῆνος χοροῦ οὗ κοινωνοῦσιν οἱ ἀπὸ σκηνῆς. Iam non apparet, cur tamen Aristoteles in nostro loco distinxerit τὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς

καὶ Κόμμοι. *Madius* mendum hic latere ſuſpicatus eſt. *Twiningius* in verſione Anglica τὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς non expreſſit. Non amplius etiam definiuntur τὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς poſtea ab Ariſtotele, ſicut ceterae tragoediae partes & ipſe Κόμμος. Verumtamen arbitror, non idem ſignificaſſe τὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς, quod Κόμμον, & conſulto igitur ab Ariſtotele hunc ab illis diſtingui. Illa puto fuiſſe *cantica a ſolis hiſtrionibus* (non a choro) *in ſcena peracta* (τὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς μέλη). Auctor enim eſt philoſophus noſter alibi (Problem. XIX, 15), *cantica e ſcena* non ſimili metrorum lege adſtringi, qua *chori cantica*, quae ſint antiſtrophica, quoniam ſyſtema antiſtrophicum ſimplex quiddam & ordinatum ſit, & ad affectus imitandos minus idoneum. Τὸ αὐτὸ δ' αἴτιον, καὶ διότι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς σκηνῆς οὐκ ἀντίστροφα, τὰ δὲ τοῦ χοροῦ ἀντίστροφα. ὁ μὲν γὰρ ὑποκριτὴς ἀγωνιστὴς καὶ μιμητής· ὁ δὲ χορὸς ἧττον μιμεῖται. Deinde hiſtrionum cantica harmoniae generibus condebantur diverſis a choricis, Hypodorio & Hypophrygio, ex indole ſua actuoſis & magnificis. Ταῦτα δ' ἄμφω χορῷ μὲν ἀνάρμοστα, τοῖς δὲ ἀπὸ σκηνῆς οἰκειότερα· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἡρώων μιμηταί. οἱ δὲ ἡγέμονες τῶν ἀρχαίων μόνοι ἦσαν ἥρωες· οἱ δὲ λαοὶ, ἄνθρωποι· ὧν ἐστιν ὁ χορός. —— ἔστι γὰρ ὁ χορὸς κηδευτὴς ἄπρακτος· εὔνοιαν γὰρ μόνον παρέχεται, οἷς πάρεστι. Plura dabit Tyrwhitt. pag. 152. Κόμμοι vero erant cantica, nec a ſolis hiſtrionibus, nec a ſolo choro, ſed *ſimul ab utriſque in ſcena peracta.* Quod autem Ariſtoteles in ſequentibus ſolum Κόμμον, non τὰ ἀπὸ σκηνῆς, fuſius definierit, eius rei cauſa forſitan in ipſa definitione τοῦ Κόμμου quaerenda eſt. Κόμμος δὲ θρῆνος κοινὸς χοροῦ καὶ ἀπὸ σκηνῆς. Quibus ex verbis ſatis iam patet, quid ſint τὰ ἀπὸ σκηνῆς per ſe? Singulari expoſitione haec quidem non amplius indigebant. Noſter itaque locus bene ſanus eſt.

§. 3. Πρόλογος μὲν μέρος ὅλον τραγῳδίας τὸ πρὸ χοροῦ Παρόδου) „In duabus tragoediis Aeſchyli, *Perſis* & *Supplicibus*, chorus ipſe *Prologi* officio fungitur; in ceteris, quas quidem ſuperſtites habemus, omnibus Prologus ante chori ingreſſum conſtituitur, praeterquam in *Rheſo*; quam tamen ipſam olim prologo formae uſitatae non caruiſſe veriſimile eſt. Vid. Valckenaer. Diatrib. c. IX, & argumentum *Rheſi* ed. Muſgr.„ *Tyrwhitt.* — Verba τὸ πρὸ χοροῦ Παρόδου exciderunt in Cod. Medic. D. uti & ſubſequentia ἐπ-

εισόδιον δὲ μέρος ὅλον τραγῳδίας, librarii culpa. Addita sunt postea in margine.

§. 4. Ἐπεισόδιον δὲ — τὸ μεταξὺ ὅλων χορικῶν μελῶν) Argutati sunt interpretes, maxime *Twiningius* (Notes p. 292), in voce ὅλων interpretanda. Non tam stricto sensu, ut sibi persuadent, Aristoteles hac voce usus est. Τὰ ὅλα χοροῦ μέλη opponuntur singulis chori acclamationibus & enuntiationibus. Pars tragoediae inter eiusmodi integra chori μέλη intercedens est *episodium*. Itaque non explicandum est, τὸ μεταξὺ ὅλου χοροῦ μελῶν. Ceterum, quod sane mireris, verba τὸ μεταξὺ ὅλων χορικῶν μελῶν. §. 5. Ἔξοδος δὲ μέρος ὅλον τραγῳδίας, desiderantur in Codd. Medic. A. B. Paris. 2040. Ms. Morel. & Guelph. In Med. D. τὸ μεταξὺ ὅλων χορικῶν μελῶν expuncta fuerunt in contextu; sed deinde ab alia manu reddita sunt in margine.

§. 5. Μεθ' ὃ) In Paris. 2038. μεθ' ὃ, & supra lineam γρ. καθ' ὃ.

Χοροῦ μέλος) Codd. Med. C. D. μέρος. Perperam.

§. 6. Χορικοῦ δὲ Πάροδος μὲν — Στάσιμον δὲ) Cf. Twining. *Notes* p. 293 sq. Tyrwhitt. ad h. l. p. 153 sq.

§. 8. Μερη μὲν οὖν τραγῳδίας) Deest μὲν οὖν in Cod. Ven. In Leidensi tantum οὖν. Victorius dedit μέρη δὲ, ut initio capitis olim non bene legebatur. Idem in sequentibus, ut supra ibidem, post οἷς μὲν δεῖ inseruit ὡς εἴδεσι.

Πρότερον εἴρηται) Codd. Ven. Paris. 1741. Med. C. D. εἴπαμεν. Paris. 2040. Ms. Morel. Guelph. Med. A. B. εἴπομεν. Victor. habet εἴπαμεν.

Κεχωρισμένα, ταῦτ' ἐστίν) Codd. Leid. & Medic. C. κ. ταῦτα, ταῦτ' ἐστίν. Omnino totus hic locus inde a μέρη — ἐστὶν, cum sit mera repetitio dictorum initio capitis, a librario male sedulo huc videtur assutus esse. Venit iam Victorio p. 118 in suspicionem interpolationis. Equidem uncos applicavi. In Cod. Paris. 2040. ad calcem huius capitis legitur in margine atramento rubro scriptum hoc scholion: τῶν χορῶν τὰ μέν ἐστι παροδικὰ, ὡς ὅτε λέγει, δι' ἣν αἰτίαν πάρεστιν· ὡς τὸ τίριον οἶδμα λιποῦσα· τὰ δὲ στάσιμα, ὡς ὅτε ἵσταται καὶ ἄρχεται τῆς θρηνῳδίας τοῦ δράματος· τὰ δὲ κομμοτικὰ, ὅτε λοιπὸν ἐν θρήνῳ γίνονται.

CAP. XIV.

§. 1. Ὧν δὲ δεῖ στοχάζεσθαι) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Paris. 1741. Guelph. & ed. Camot. Ὡς δὲ δεῖ στ.

λεκτέον) Cod. Med. A. ῥητέον.

§. 2. Ἐπειδὴ οὖν) Cod. Med. D. ἐπεὶ οὖν.

Φοβερῶν καὶ ἐλεεινῶν εἶναι μιμητικὴν) Codd. Par. 2040. Mſ. Morel. Guelph. φοβερῶν εἶναι καὶ ἐλεεινῶν μ.

Μεταβάλλοντας) Ed. Baſil. μεταβάλλοντος. Vitioſe.

Ἀλλὰ μιαρόν ἐστιν) Cod. Medic. A. ἀλλὰ μικρόν ἐστιν. Perperam.

Οὐδ' αὖ τὸν σφόδρα πονηρὸν) Codd. Med. A. D. οὐδ' αὐτό. Med. B. C. Guelph. οὐδ' αὖ τό. Non bene.

Τὸ μὲν γὰρ φιλάνθρωπον) Codd. Medic. C. & Ven. τί μὲν γὰρ φ.

Ὁ μὲν γὰρ περὶ τὸν ἀνάξιόν ἐστι δυστυχοῦντα) Vide Sylburg. ad Rhet. II, 9. Valla vertit, *erit*. Legit forſitan ἔσται.

Οὔτε φοβερὸν ἔσται τὸ συμβαῖνον) Sic recte e Codd. ſuis emendavit *Victorius*, quidquid dixerit Harleſius (pag. 90) ad vulgatum φαίνεται τὸ συμβαῖνον tuendum. Agnoſcunt ἔσται quoque Valla, Paccius, & Codd. Ven. Leid. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Guelph. nec non edd. Batteuſ. Reizii. Harleſius ἔσται in textum recepit; ait autem in nota, ſe eius poenitere. Non erat illi poenitentiae cauſa.

§. 3. Διὰ κακίαν καὶ μοχθηρίαν) Deſunt καὶ μοχθηρίαν in Codd. Medic. B. & Guelph. Cf. ad h. l. Ariſtot. Ethic. ad Nicom. V, 8, 10; VII, 9.

§. 4. Ἀνάγκη ἄρα τὸν καλῶς ἔχοντα μῦθον ἁπλοῦν εἶναι μᾶλλον, ἢ διπλοῦν, ὥσπερ τινές φασι, καὶ μεταβάλλειν οὐκ εἰς εὐτυχίαν ἐκ δυστυχίας, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν) Conſentiunt in vulgata lectione Codd. & edd. omnes, praeterquam quod pro εἶναι μᾶλλον, ἢ διπλοῦν Cod. Med. A. & ed. Ald. habent εἶναι, ἢ μᾶλλον διπλοῦν. Sollicitavit autem nuper hunc locum *Tyrwhittus* (p. 154). Arbitratus eſt, vocem ἁπλοῦς uno eodemque ſenſu accipi debere *de fabula ſimplici* ſecundum Ariſtotelis definitionem ſupra propoſitam; vocis vero διπλοῦς in hoc loco ſignificationem ex alterius ſenſu pendere, & illi ἀντιστοιχεῖν· ita ut, ſi μῦθος ἁπλοῦς *fabulam ſimplicem* denotet, μῦθος διπλοῦς *fabulam implexam* (πεπλεγμένον μῦθον) denotare neceſſario intelligatur. Hoc vero ſic ſe habere, etiam ex eo colligit, quod Odyſſeae fabula, quam in hoc ipſo capite διπλῆν vocat Ariſtoteles, inferius ab eodem dicatur πεπλεγμένη (c. XXIV). Reponi igitur vult *Tyrwhittus*: ἀνάγκη ἄρα τὸν καλῶς ἔχοντα μῦθον διπλοῦν εἶ-

καὶ μᾶλλον, ἢ ἁπλοῦν. — Iam, pergit, ineſt alia difficultas in ſequentibus in textu vulgato, *ὥσπερ τινές φασι.* Non credibile eſt, ullos fuiſſe, qui fabulam ſimplicem implexae in genere praetulerint, & omnis philoſophi ratiocinatio in eo tantum verſatur, ut iſtorum errorem coarguat, qui ex fabulis implexis eas primas iudicant, quae exitum habent felicem. Has enim ipſe in *ſecundo* loco ponendas ſtatuit, in *primo* autem eas, quae exitum habent infelicem. Huic autem diſputationi accommodatius, putat *Tyrwhittus*, dari initium, ſi totus locus ſic ſcriberetur: Ἀνάγκη ἄρα τὸν καλῶς ἔχοντα μῦθον διπλοῦν εἶναι μᾶλλον, ἢ ἁπλοῦν, καὶ μεταβάλλειν οὐκ εἰς εὐτυχίαν ἐκ δυστυχίας, ὥσπερ τινές φασιν, ἀλλὰ τοὐναντίον κ. τ. λ. Ingenium viri *κριτικωτάτου* in hac emendatione propoſita non deſideratur; nititur autem ea pluribus erroribus. Μῦθος ἁπλοῦς in noſtro loco non denotat *fabulam ſimplicem*, quae utique eſt vocum ſignificatio, cum opponuntur *μύθῳ πεπλεγμένῳ*. In noſtro loco *μῦθος ἁπλοῦς* opponitur *μύθῳ διπλῷ*. Intelligitur in hac oppoſitione *μύθῳ ἁπλῷ* fabula, *cuius eſt exitus unus & ſimplex*, aut ex felicitate in infelicitatem, aut contra; *μύθῳ διπλῷ* autem fabula, *cuius eſt exitus duplex*, non ſolum ex felicitate in infelicitatem, ſed etiam ex infelicitate in felicitatem. Praeclare hoc iam obſervavit *Madius* p. 155. Statuit autem Ariſtoteles, fabulae pulchrioris exitum non eſſe oportere *duplicem*, *ὥσπερ τινές φασιν*, ſed *ſimplicem*, & quidem non ex infelicitate in felicitatem, ſed ex felicitate in infelicitatem. Hanc eſſe primo loco ponendam; illam vero ſecundo loco. Exemplum fabulae, cuius exitus ſit duplex, affert deinde Odyſſeam. Patet itaque, *Tyrwhittum* philoſophi noſtri mentem non aſſecutum, & vulgatam lectionem nequaquam mutandam eſſe. In cap. XXV Odyſſea ſenſu plane diverſo dicitur *fabula compoſita* (*μῦθος πεπλεγμένος*).

§. 5. *Πρὸ τοῦ μὲν γὰρ οἱ ποιηταὶ*) *Πρὸ τοῦ* Attice pro *πρὸ τοῦ χρόνου*, *antehac*. Sic Herodot. I, 122, pag. 61 ed. Weſſeling. *πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι κ. τ. λ.* Quod ſi Codd. auctoritatem ſequi malueris, legendum eſt *πρῶτον*. Retinui tamen vulgatum, cum quoad ſenſum perinde ſit, utrum legas.

Τοὺς τυχόντας μύθους ἀπηρίθμουν) Scribendum exiſtimo, ait *Heinſius*, quamvis inſolentiore voce, *ἀπερρύθμουν*, ut ſit *ἀπερρυθμεῖν*, ſicut alibi *μεταρρυθμεῖν*, & ſimilia, *ἀντὶ τοῦ μεταρρυθμίζειν*. — Nihil in textu mutandum eſt.

Οἰκίας αἱ κάλλισται τραγῳδίαι) Ed. Victor. post *οἰκίας* insertum habet *καί*. Non bene.

Καὶ Τήλεφον) Omittitur *καὶ* in ed. Harlesii, operarum vitio.

§. 6. Ἡ *μὲν οὖν κατὰ τὴν τέχνην καλλίστη τραγῳδία*) Verba *κατὰ τὴν τεχνην* non expressa sunt in *Paccii* versione Latina. Suspicor, ea interpolata esse.

§. 7. *Διὸ καὶ οἱ Εὐριπίδῃ ἐγκαλοῦντες τὸ αὐτὸ ἁμαρτάνουσιν*) *Reizius* dedit ex coniectura *αὐτοὶ ἁμαρτάνουσι*. Ingeniose. Sed vulgata lectio defendi potest. In *τὸ αὐτὸ* supplendum *κατὰ*, hoc sensu: *peccant circa hoc ipsum Euripidis castigatores*. Forsitan autem verba *τὸ αὐτὸ ἁμαρτάνουσι* transponenda sunt post *εἰς δυστυχίαν τελευτῶσι*. Non enim, ut nunc collocata sunt, bene cohaerent periodi membra.

Ὅτι *τοῦτο δρᾷ*) Ed. Camot. *ὅθεν τοῦτο δρᾷ*. Cod. Leid. *δρᾷν*. Perperam.

Ἐπὶ *γὰρ τῶν σκηνικῶν ἀγώνων*) Recepi in textum egregiam coniecturam a *Barthelemy*, Galliae, dum fuit, decore, propinatam, *Mémoires de l'Acad. des Inscr.* T. XXXIX, pag. 180. Vulgo: *ἐπὶ γὰρ τῶν σκηνῶν καὶ τῶν ἀγώνων*. Frustra in eo laboravit *Dacerius Remarques* (p. 216), ut ostenderet causam distinctionis *τῶν σκηνῶν καὶ τῶν ἀγώνων* ab Aristotele factae. Vertit: *dans les disputes publiques & sur le théatre*. Verum an *ἀγὼν* unquam denotaverit *une dispute publique*, valde dubito. Deinde Aristoteles non scripsisset *ἐπὶ τῶν σκηνῶν*, sed *ἐπὶ τῆς σκηνῆς*, ut infra capp. XVIII & XXV. Manifesta igitur est vulgati textus corruptela.

Τραγικώταται *αἱ τοιαῦται φαίνονται*) Cod. Leid. *τραγικώτατα*. Cf. Lessingii *Hamb. Dramaturg.* P. I, p. 389.

Ἂν *κατορθωθῶσι*) Sic legunt Codd. Medic. A. C. D. Ven. Leid. Paris. 1741. Vulgo *κατορθῶσι*, contra linguae leges. Recepit nostram lectionem iam in textum *Reizius*. Laudat *Winstanleius* huc pertinentem locum Isocr. Panegyr. p. 72 ed. Wolf. *πῶς οὐ χρὴ σκοπεῖν καὶ φιλοσοφεῖν τοῦτον τὸν λόγον, ὃς, ἢν κατορθωθῇ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῆς ταραχῆς τῆς παρούσης, καὶ τῶν μεγίστων κακῶν ἡμᾶς ἀπαλλάξει.*

Οἰκονομεῖ) Cod. Guelph. Paris. 2040. Mſ. Morel. (Morel. adeo in textu) *οἰκοδομεῖ*. Male.

§. 8. *Δευτέρα δ' ἡ πρώτη λεγομένη ὑπό τινων ἐστὶν ἡ*

διπλῆν τε τὴν σύστασιν ἔχουσα) Codd. Medic. A. C. Ven. Leid. *δευτέρα δὴ ἡ*. Edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Robortell. Castelvetr. Mad. *δευτέρα δὴ πρώτη*. Ed. Heins. *δευτέρα δὲ πρώτη*. Nostrum tuentur Codd. Guelpherb. Paris. 2040. Ms. Morel. & editores post *Victorium* omnes. Post *ἐστὶ* legitur vulgo *σύστασις*. Delevi autem hanc vocem, suadente *Twiningio* (*Notes* p. 311). Certe enim Aristoteles non scripsit: *δευτέρα δὲ* —— *ἐστὶ σύστασις ἡ διπλῆν τε τὴν σύστασιν ἔχουσα*. Prior *σύστασις* est ineptum alicuius librarii glossema. In *δευτέρα* subintelligendum: *ἐστὶ τραγῳδία*. Respicit Aristoteles ad antecedentia: *ἡ μὲν καλλίστη τραγῳδία ἐκ ταύτης τῆς συστάσεώς ἐστι*. Iam sequitur: *δευτέρα δὲ*, viz. *τραγῳδία*. Apparet ex hoc etiam, vocem *σύστασις* post *ἐστὶ* e textu esse eiiciendam.

Τελευτῶσα ἐξ ἐναντίας τοῖς βελτίοσι καὶ χείροσι. 9. *Δοκεῖ δὲ*) *Madius* (pag. 160) rescribere voluit: *τ. ἐ. ἐ. τοῖς βελτίοσι. καὶ χείροσι δοκεῖ μέν*. — Responderet *τῷ μὲν* in sequentibus *ἔστι δὲ οὐχ αὕτη κ. τ. λ.* Sententiam Aristotelis non recte cepit doctissimus homo. Vulgatum bene se habet.

§. 9. *Διὰ τὴν τῶν θεατῶν ἀσθένειαν*) Hanc *Madii* eiusdem emendationem vulgatae lectionis *θεάτρων* lubens in textum recepi. Praesidium ea petit ab alio Aristotelis loco, ubi idem fere dicitur, Rhet. III init. *ἀλλ' ὅμως μέγα δύναται, καθάπερ εἴρηται, διὰ τὴν τῶν ἀκροατῶν μοχθηρίαν*. Cf. in textu nostro statim subsequentia. Ceterum non assentior *Heinsio*, post *θεαταῖς* esse lacunam suspicanti, & ex sua penu defectum supplenti. Vide *Twining.* Notes p. 313, & *Winstanleium* not. p. 289.

§. 10. *Ἀλλὰ μᾶλλον τῆς κωμῳδίας οἰκεία*) Cod. Guelph. *τῆς τραγῳδίας*, librarii vitio.

CAP. XV.

§. 2. *Δεῖ γὰρ καὶ*) Deest *καὶ* in Cod. Paris. 2038. In sequentibus pro *Οἰδίποδος* Cod. Leid. habet *Οἰδίπου*.

§. 4. *Τὸ τερατῶδες μόνον παρασκευάζοντες*) Cf. *Twining.* ad h. l. p. 315 sq.

§. 5. *Ἀπὸ ἐλέου καὶ φόβου*) Restituit *ἐλέου* *Victorius*, quod etiam agnoscunt Codd. Medic. B. D. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. Sic supra (c. XII) dicitur: *ἢ ἔλεον ἕξει, ἢ φόβον*. Dederunt *ἐλέου* Batteusius, Reiz, & Tyrwhitt. Aliae

edd. habent ἐλέους. In marg. edit. Casaub. notatur lectio ἐλεέου. Vitiose.

Ἐν τοῖς πράγμασιν ἐμποιητέον) *Madius* (p. 164) πράγμασιν mutandum censuit in δράμασιν. Vulgatum bene se habet.

§. 7. Ἢ φίλων) Cod. Leid. ἢ φίλον. Perperam.

Ἢ ἐχθρῶν, ἢ μηδετέρων) Cod. Leid. ἢ ἐχθροὺς, ἢ μηδέτερον. Perperam.

§. 8. Ἂν μὲν οὖν ἐχθρὸς ἐχθρὸν ἀποκτείνῃ) Deest οὖν in Cod. Guelph. In eodem & in Medic. omnibus, Parisiensibus omnibus, Ven. Leid. desideratur ἀποκτείνῃ. Non bene. Edit. Ald. ἐχθρὸν οὐδὲν ἀποκτείνῃ ἐλεεινὸν, operarum peccato.

Οὔτε μέλλων δείκνυσι) Omittitur δείκνυσι in Codd. collatis omnibus. Neque tamen propterea cum *Winstanleio* vocem, ut glossema, delendam puto. Sensus enim eam necessario requirit.

Οὐδ' ἂν μηδετέρως ἔχοντες) Codd. Guelpherb. Paris. 2040. Ms. Morel. Medic. B. οὐδ' αὖ.

§. 9. Οἷον εἰ ἀδελφὸς ἀδελφὸν) Codd. Ven. Leid. οἷον ἢ ἀ. ἀ.

Μητέρα ἀποκτείνῃ) Codd. Med. C. D. ἀποκτείνει.

Ἢ μέλλῃ, ἢ τοιοῦτόν τι ἄλλο δρᾷ) Iidem Codd. μέλλει. Ven. τοιοῦτόν τι ἄλλον. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. Guelph. τι ἄλλο τοιοῦτον. Ven. Leid. Paris. 1741. Med. A. C. D. edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Robortell. Mad. δρᾷν. *Heinsius* dedit ἢ μέλλῃ τοιοῦτόν τι ἄλλο δρᾷν, omissis & ἢ & commate post μέλλῃ. Eadem lectio in ed. Paris. 1629, quae Heinsium in omnibus secuta est. In versione Latina vulgata lectio ab Heinsio expressa est. Idem Heinsius in edit. Elzevir. per errorem typographicum excidere passus est verba in textu sequentia ζητητέον. τοὺς μὲν οὖν. Cf. Winstanleii not. p. 290.

§. 10. Ἀποθανοῦσαν) Deest in Codd. Medic. B. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. Clytaemnestrae caedes ab Oreste patrata res notissima. De Eriphyle a filio interfecta v. Homer. Odyss. Λ, 325 sq. Virgil. Aen. VI, 445, ibique Heynium; Ovid. Metam. IX, 408. Cf. Aristot. Ethic. ad Nicom. III, 1 sq.

§. 11. Εἴπωμεν σαφέστερον) Codd. Ven. Leid. Med. C. edd. Ald. Basil. 1. Wechel. εἴπομεν. Vitiose.

§. 12. Τὴν Μήδειαν) Deest τὴν in Cod. Med. A.

§. 13. Ἐν δ' αὐτῇ τῇ τραγῳδίᾳ) Cod. Med. D. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ τ. Melius forsitan.

Ὁ Ἀλκμαίων ὁ Ἀστυδάμαντος) Codd. Ven. Parif. 2038. Medic. C. edd. Ald. Camot. Bafil. Wechel. Morel. (in textu) Robortell. Caftelvetr. Mad. (in textu) Heinf. (in textu) Ἀλκμαίωνος Ἀστυδάμας. Codd. Medic. B. D. Leid. Parif. 1741. 2040. Mf. Morel. Guelph. Valla Ἀλκμαίωνος Ἀστυδάμαντος. Emendavit iam *Madius* (not. pag. 166) Ἀλκμαίων τοῦ Ἀστυδάμαντος ex Athenaeo Dipnof. lib. X, qui Aftydamantis Tragici meminit. Noftram lectionem repofuit *Victorius*, quem vide in Comment. pag. 138. Suidas duos memorat Aftydamantes, utrofque Athenienfes & poëtas tragicos. Cf. Catal. Tragicorum deperditorum in Bibl. Gr. Fabricio - Harlefiana.

Ἐν τῷ Τραυματίᾳ Ὀδυσσεῖ) Hanc tragoediam *Chaeremonis* fuiffe fufpicatur Tyrwhittus pag. 156. Citatur ille ab Athenaeo XIII, p. 562 F. ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Τραυματίᾳ, & iterum p. 618 E. ἐν Ὀδυσσεῖ, quafi diverfae effent fabulae. Verifimillimum tamen eft, unam eandemque fuiffe, cuius titulus erat Ὀδυσσεὺς Τραυματίας. De Ulyffe a Telegono filio infciente vulnerato vid. Hygin. fab. 127.

§. 14. Ἔτι δὲ τρίτον παρὰ ταῦτα) Sic e Codd. recte reftituit *Victorius*. Edd. Ald. Camot. Bafil. Wechel. Robortell. Mad. (in textu) περὶ ταῦτα. Male. In notis emendaverat vulgatum περὶ per παρὰ iam *Madius* p. 166.

§. 15. Καὶ παρὰ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἄλλως) Haec non ita vertenda funt, NON POTEST FIERI *alio modo*; nam, recte monente *Twiningio* (*Notes* p. 321), ipfe Ariftoteles in fubfequentibus de *alio quarto* modo loquitur antea non memorato, quem tamen improbat; fed vertendum, NON LICET (non admittitur artis legibus) *alio modo fieri*, (quam tribus illis ante dictis).

Ἢ γὰρ πρᾶξαι ἀνάγκη) Cod. Medic. A. ἀνήκει. Parif. 2038. ἀνείκει. Vitiofe. Occurrit tamen vitiofa haec lectio etiam in edd. Ald. & Bafil. 1. 2.

§. 16. Γινώσκοντα μελλῆσαι) Edd. Ald. Camot. Bafil. 1. 2. Wechel. Robortell. Mad. μελῆσαι. Perperam.

Μιαρὸν ἔχει) Codd. Medic. B. Parif. 2040. Mf. Morel. Guelph. μικρὸν ἔχει. Sic etiam infra.

Ἐν Ἀντιγόνῃ τὸν Κρέοντα ὁ Αἵμων) Vid. Sophocl. Antig. vf. 1247 fq. Male in nonnullis Codd. & edd. Ald. Camot. Αἴμων.

§. 17. Τὸ δὲ πρᾶξαι, δεύτερον) Sic habent Codd. Med. B. D. Parif. 1741. & Guelph. Vulgo τὸ γὰρ πρᾶξαι, δ. Male. Noftrum receperunt quoque Reizius & Tyrwhittus. Cf. Winftanl. not. p. 290.

§. 18. Ἐν τῷ Κρεσφόντῃ) Fuit fabula Euripidis, cuius fragmenta tantum exftant. Appellatur Meropes filius *Telephontes* ab Hygino fab. 134. Finxerat autem eum Euripides patris cognominem. Vid. Euripid. Mufgrav. T. III, pag. 557.

Ἀλλ' ἀνεγνώρισε) Poft haec verba Cod. Medic. D. inferta habet: διὰ γὰρ τοῦτο, ὅπερ πάλαι εἴρηται, καὶ — quae in textu vulgato paullo inferius pofita funt.

Καὶ ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ ἡ ἀδελφὴ τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἐν τῇ Ἕλλῃ (lege Ἀντιόπῃ) ὁ υἱὸς τὴν μητέρα ἐκδιδόναι μέλλων, ἀνεγνώρισε) Defunt haec in Codd. Medic. B. Parif. 2040. Guelpherb. & Mf. Morel. & fane interpolationem redolent. Non folet enim Ariftoteles exempla adeo cumulare. Neque ipfa periodi membra fatis inter fe connexa funt. Pro vulgato ἐν τῇ Ἕλλῃ repofui ἐν τῇ Ἀντιόπῃ ex emendatione *Valckenaerii* Diatrib. Eurip. cap. VII, cui etiam Reizius locum in textu dedit. Parum interim refert, utrum legas.

§. 19. Διὰ τοῦτο) Codd. Med. D. Ven. Leid. Guelph. Parif. 2040. Mf. Morel. διὰ γὰρ τοῦτο. Non bene. Legitur διὰ γὰρ τ. etiam in ed. Victorii.

Αἱ τραγῳδίαι εἰσὶ) Deeft αἱ in Cod. Ven. Cod. Med. C. habet καὶ τρ. ε. Perperam.

Ἐπὶ ταύτας τὰς οἰκίας) Codd. Med. B. & Guelpherb. ἐπὶ τὰς τοιαύτας οἰκίας. Melius forfitan.

§. 20. Καὶ ποίους τίνας) Ita Codd. Ven. Leid. Guelph. Parif. 2040. Mf. Morel. verfiones Vallae & Paccii. Edd. Ald. Camot. Bafil. Wechel. Caftelv. Robortell. Mad. (in textu) Heinf. Sylb. Goulfton. Oxon. Cooke, Upton. Winftanl. καὶ ποίους καὶ τίνας. Male. Noftram lectionem a *Madio* in notis propofitam (p. 168) e Codd. in textu refcripfit *Victorius*, quem Cafaubon. Duvall. Harlef. Batteux, Reiz & Tyrwhitt fecuti funt.

CAP. XVI.

§. 2. Ποιῇ φανερὰν) Mf. Morel. π. φανερόν.

Προαίρεσίν τινα· φαῦλον μὲν ἐὰν φαύλην) Cod. Leid.

προαίρεσίν τινα ᾖ. Cod. Guelpherb. ἐὰν φαύλη ᾖ. In Codd. autem Mediceis omnibus, Ven. Leid. Par. 1741. 2040. nec non in versione Vallae, totum illud commation deest. Videtur itaque interpolatum esse; nam salvo sensu abesse potest, ut recte Winstanleius monuit p. 290. Quare uncis verba seclusi. Cf. Twining. ad h. l. p. 325.

Χρηστὸν δὲ) Codd. Medic. C. D. ἢ χρ. δέ. Pro ἐὰν χρηστὴν Codd. Paris. 1741. 2040. ἐὰν χρηστή.

§. 3. Ἔστι δὲ ἐν ἑκάστῳ γένει) Cod. Med. D. ἐν ἑκατέρῳ γένει. Melius forsitan.

Καί τοι γε ἴσως τούτων τὸ μὲν χεῖρον, τὸ δὲ ὅλως φαῦλόν ἐστι) Codd. Medic. A. Paris. 2040. Guelph. omittunt ὅλως. Convenit cum hac Aristotelis de sexu muliebri sententia comparatio huius cum sexu virili instituta ab eo in Hist. anim. IX, 1. Apponam eam, cum sit brevior & tamen verior forsitan quavis alia a serioribus scriptoribus, hodiernis minime exceptis, tacta. Debet Aristoteles bonae fortunae suae, ut nostrae feminae Graeca non curent, adeoque eius manibus nihil ab earum ira timendum sit. Si quae sit femina Graece callens, habeat hoc praemium male collocatae diligentiae, ut assequatur, quid summus Graeciae philosophus de sexu eius senserit. Γυνὴ ἀνδρὸς ἐλεημονέστερον καὶ ἀρίδακρυ μᾶλλον· ἔτι δὲ φθονερώτερόν τε καὶ μεμψιμοιρότερον, καὶ φιλολοίδορον μᾶλλον, καὶ πληκτικώτερον, ἔτι δὲ καὶ δύσθυμον μᾶλλον — καὶ δύσελπι, καὶ ἀναιδέστερον, καὶ ψευδέστερον, εὐαπατητότερόν τε, καὶ μνημονικώτερον· ἔτι δὲ ἀγρυπνότερον [καὶ ὀκνηρότερον] καὶ ὅλως ἀκινητότερον κ. τ. λ. Cf. lepidissimum fragmentum Eubuli Comici ap. Athen. p. 559.

§. 4. Τὸ ἀνδρείαν ἢ δεινὴν εἶναι) Cod. Leid. τῷ — εἶναι. Perperam.

§. 6. Ὅμως ὁμαλῶς ἀνώμαλον δεῖ εἶναι) Cod. Leid. pro ὁμαλῶς habet ὁμαλός. Male. Sic etiam MS. Meermannianus. In Cod. Medic. A. ὁμαλῶς omittitur. In antecedentibus in textu male vulgo post ἀνώμαλός τις ᾖ interpungitur. Interpungendum demum est post ὑποτιθείς.

§. 7. Ἔστι δὲ παράδειγμα πονηρίας μὲν ἤθους μὴ ἀναγκαίου· οἷον, ὁ Μενέλαος ἐν τῷ Ὀρέστῃ) Sic legitur in edit. Basil. 2. 3. & Heinsii. Recte, ut opinor. Vulgo μὴ ἀναγκαῖον, ut ad παράδειγμα referatur. Verum de *exemplo* non necessario Aristoteles non loquitur, sed de *pravitate* qua-

dam morum non neceſſaria. Nequaquam, ut Twiningius putat pag. 337, idem ſenſus prodit, ſive legas *ἀναγκαῖον*, ſive *ἀναγκαίου*. *Reizius* emendavit: ἤθους, μὴ ἀναγκαῖον ὂν, ὁ Μενέλαος (omiſſo οἷον). Non aſſentior. Noſtram lectionem habet quoque Tyrwhittus. Codd. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Guelph. ὁ Μ. ὁ ἐν τῷ Ὀρέστῃ. Reprehendit philoſophus Euripidem iterum infra (cap. XXV), quod Menelaum nimis improbum finxerit. Videtur autem poëta conſulto Menelaum Laconem traduxiſſe, ut Athenienſibus gratum faceret. Vid. Markland. ad Eurip. Iphigen. in Aul. vſ. 268.

Ὅ, τε θρῆνος Ὀδυσσέως ἐν τῇ Σκύλλῃ, καὶ ἡ τῆς Μελανίππης ῥῆσις) In priori exemplo Ariſtoteles haud dubie reſpexit ad tragoediam huius nominis nunc deperditam, forſitan Euripideam, cum reliqua exempla ex Euripidis tragoediis deſumta ſint. Nam in Homeri Odyſſea in epiſodio de Scylla (Odyſſ. M) nullus omnino θρῆνος Ulyſſis occurrit. Alterum exemplum ſpectat ad ſubtilem *Melanippes* diſputationem in tragoedia ab ipſa vocata. Ut enim illa, quam pater falſo virginem habebat, vitium ſibi oblatum a Neptuno, ſeque peperiſſe, celaret, infantes in ſtabulo abditos & a patre inventos probare ſtuduit ſecundum ſententiam Anaxagorae (omnia ineſſe in omnibus & fieri ex omnibus) e bubus ſane naſci potuiſſe; nec eſſe id monſtrum; quare etiam non oportere ipſos interimi: pater enim, prodigium eſſe ratus, comburere eos parabat. Rem expoſuit Dionyſ. Halic. Art. rhet. p. 85 & 103 ed. Hudſ. ipſis fere poëtae verbis. In ſcriptura nominis Melanippes non conſentiunt Codd. & edd. Noſtram agnoſcunt Codd. Medic. A. B. C. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Valla & edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Morel. Caſtelvetr. Reiz. Tyrwhitt. Eſt quoque ſcriptura verior. In aliis Codd. & edd. Μεναλίππης, quam ſcripturam praefert *Winſtanleius* p. 290, neſcio qua de cauſa.

Ἐν Αὐλίδι) Cod. Med. B. ἐν τῇ Αὐλίδι.

Τῇ ὑστέρᾳ) Cod. Med. A. Par. 2038. τῇ ὑστεραίᾳ. Ven. τῆς ὑστέρας. Perperam. In antecedentibus ἡ ἱκετεύουσα articulus melius abeſſet, ut in Cod. Pariſ. 2038. Cf. Twining. ad h. l. p. 339.

§. 8. Ἢ τὸ εἰκὸς) Ven. τί εἰκός.

Ὥστε τὸν τοιοῦτον τὰ τοιαῦτα λέγειν ἢ πράττειν ἢ ἀναγκαῖον, ἢ εἰκὸς, καὶ τοῦτο μετὰ τοῦτο γίνεσθαι ἢ ἀναγκαῖον, ἢ εἰκὸς) Reſtituit haec e duobus libris MStis *Victorius* (Com-

ment. p. 148). Omnino desunt in Codd. Leid. Paris. 2038. Medic. A. & ed. Ald. In Leidensis margine tamen eadem manu addita sunt. Usque ad prius εἰκὸς desiderantur in Codd. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. & edd. Camot. Basil. Wechel. Robortell. Castelv. Mad. Sylb. Codd. Ven. Medic. C. habent: ὥστε τὸν τοιονδὶ τοιάδε λέγειν ἢ ποιεῖν· τὸ ἀναγκαῖον ὄν, ἢ τὸ εἰκός. φανερὸν οὖν κ. τ. λ. Heinsius dedit: ὥστε τοῦτον τὰ τοιαῦτα λέγειν ἃ ἀναγκαῖον, ἢ εἰκός. καὶ τοῦτο μ. τ. γίνεσθαι, ὃ ἀναγκαῖον, ἢ εἰκός. Equidem cum recentioribus editoribus Victorianum textum reddidi.

§. 9. Τὰ περὶ τὸν ἀπόπλουν) Cod. Ven. ἁπλοῦν. Codd. Medic. B. D. Leid. ed. Ald. ἀπλοῦν. Valla vertit, *simplicem*. Cod. Paris. 2038. ἀνάπλουν. Medic. C. πλοῦν. In margine legitur: ἄλλως· τὰ περὶ τὴν τοῦ πλεῖν δυσχέρειαν. Edd. Camot. Basil. Wechel. Robortell. Castelv. Mad. omittunt articulum τόν.

Μηχανῇ χρηστέον ἐπὶ τὰ) Codd. Leid. Med. A. C. D. edd. Ald. & Basil. 1. μ. χ. ἔπειτα. Perperam.

Ἃ οὐχ οἷόν τε) Cod. Med. D. & ed. Ald. ἃ οὐκ οἴονται.

Προαγορεύσεως) Codd. Med. A. C. D. προσαγορεύσεως. Male.

Οἷον, τὸ ἐν τῷ Οἰδίποδι τοῦ Σοφοκλέους) Ita reposuit *Victorius* e Codd. Recte. Vide eius Comment. p. 150. Approbavit etiam Winstanleius. Vulgo: οἷον τὰ ἐν τῷ Ο. τ. Σ. Cod. Ven. ὁ ἐν τῷ. Valla videtur legisse οἱ ἐν τῷ· vertit enim, *qui in Oedipo Sophoclis*. Codd. Par. 1741. 2040. Guelph. Ms. Morel. οἷον τὸ ἐν τῷ Οἰδίποδι τῷ Σοφοκλέους. Sic etiam in textu dedit Morelius. In verbis in textu ἄλογον δὲ μηδὲν εἶναι subintelligendum est ex antecedentibus δεῖ.

§. 10. Τὴν οἰκείαν μορφὴν) Codd. Medic. omnes, Ven. Leid. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. τὴν ἰδίαν μορφήν.

Οὕτω καὶ τὸν ποιητὴν μιμούμενον καὶ ὀργίλους καὶ ῥαθύμους — ἐπιεικείας ποιεῖν παράδειγμα ἢ σκληρότητος δεῖ· οἷον τὸν Ἀχιλλέα Ἀγάθων καὶ Ὅμηρος) Varie interpretati sunt hunc locum viri docti, quorum sententias acute diiudicavit *Twining* p. 348. *Victorius* e Codd. dedit τοιούτους ὄντας ἐπιεικείας κ. τ. λ. Eandem lectionem tuetur Cod. Leid. Verum verba τοιούτους ὄντας glossam produnt, saltem bene abesse possunt, cum proxime antecedant καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ἔχοντας ἐπὶ τῶν ἠθῶν, quidquid contradixerit Victorius p. 151. Codd. Paris. 1741. 2040. Guelph.

Mſ. Morel. Medicei omnes & Valla habent ἐπιεικεῖς· ποιεῖν παράδειγμα σκληρότητος. Male. Particulam diſiunctivam ἢ omittunt quoque Codd. Ven. & Leid. qui tamen ἐπιεικείας legunt; quod peius adhuc. In verbis ἐπιεικείας ποιεῖν παράδειγμα ἢ σκληρότητος δεῖ ellipſin invenire ſibi viſus eſt *Heinſius*. Supplendum ex eius opinione poſt παράδειγμα eſt μᾶλλον, hoc ſenſu: *Oportet poëtam moderationis exemplar facere* potius *quam duritatis*. Hanc interpretationem amplexi ſunt recentiores interpretes fere omnes. *Twiningius*, recte animadvertens, ellipſin talem τοῦ μᾶλλον, qualem Heinſius ſuppoſuit, nec eſſe Ariſtoteli ſollemnem, nec omnino probabilem, vocem μᾶλλον e textu excidiſſe coniecit, & *ipſam reſcribi* oportere. Pro σκληρότητος legere mavult ἁπλότητος, appoſite ad hanc coniecturam firmandam laudans Ariſt. Rhet. I, 9: Ληπτέον δὲ — ἕκαστον ἐκ τῶν παρακολουθούντων ἀεὶ κατὰ τὸ ΒΕΛΤΙΣΤΟΝ· οἷον τὸν ΟΡΓΙΛΟΝ καὶ τὸν μανικὸν ΑΠΛΟΥΝ· καὶ τὸν αὐθάδη μεγαλοπρεπῆ καὶ σεμνόν· κ. τ. λ. Sic Socrate apud Platonem (Hipp. min. T. III, p. 201 ed. Bip.) ex Hippia quaerente, an Achilles ab Homero non ſit exhibitus tanquam homo ingenioſus & artificioſus? Hippias reſpondet: ἥκιστα γε, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ΑΠΛΟΥΣΤΑΤΟΣ. Deinde: ὡς ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς εἴη ἀληθής τε καὶ ΑΠΛΟΥΣ· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πολύτροπός τε καὶ ψευδής. — Arbitror autem equidem, non ineſſe verbis Ariſtotelis in textu ſenſum, quem Heinſius & alii eliciunt, nec ſubintelligendum eſſe μᾶλλον ante ἢ σκληρότητος. Praecipit Ariſtoteles poëtae, ut, pictori ſimilis, propriam perſonarum formam pulchriorem exhibenti, dum imitetur mores, hos ad exemplar evehat, (*daſs er die Charaktere idealiſire*) & v. c. iracundum & lenem (ſic intelligo ῥαθύμον) alterum faciat moderationis exemplar, aſperitatis alterum. Ἐπιεικείας παράδειγμα referendum eſt ad ῥαθύμους, & σκληρότητος viz. παράδειγμα ad ὀργίλους. Ingenioſa *Twiningii* coniectura ἁπλότητος pro σκληρότητος non opus eſt. In ſequentibus textus verbis non minus variant Codd. Legitur in Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Medic. C. in verſione Vallae, nec non in edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Robortell. Caſtelv. Mad. οἷον τὸν Ἀχιλλέα ΑΓΑΘΟΝ καὶ Ὅμηρος. In Codd. Guelph. & Morel. poſt ἀγαθὸν inciſum eſt, & verba καὶ Ὅμηρος faciunt initium periodi ſequentis, quae paullo aliter ac vulgo legitur, ita ut ex ratione grammatica verba illa καὶ Ὅμηρος eius ini-

tium esse possint. Non bene. Lectionem ἀγαθὸν pro Ἀγάθων a Victorio restitutam praeferunt *Riccobonus* in versione, *Curtius* & *Winstanleius*, postremus, quoniam nihil de tragoedia Agathonis *Achilles* inscripta constet. Hoc tamen argumentum mihi videtur levissimum. Probabile est ex toto contextu, philosophum omnino dicere voluisse, Achillem quoad mores ab Homero ad exemplaris normam exhibitum esse. Cui sensui, ni fallor, lectio οἷον τὸν Ἀχιλλέα ἀγαθὸν minime convenit. Crediderim quoque, hac lectione recepta, philosophum exemplum non satis aptum & iustum elegisse; nam Homerus Achillem non solum ut *bonum*, sed etiam ut *iracundum*, *asperum* (σκληρὸν) depinxit. Quae quidem difficultates tolluntur, si Ἀγάθων legerimus. Tunc sensus exit: *quemadmodum in Achillis moribus repraesentandis exemplar aliquod exhibuerunt Agatho & Homerus.* Aptissimum autem sic apparet Achillis exemplum. Describitur enim in Iliade tam ἐπιεικείας παράδειγμα, quam σκληρότητος. Ceterum lectio Ἀχιλλέα ἀγαθὸν causa fuit, ut inciderent viri docti in interpretationem supra refutatam. Cf. *Beattie Essay on Poëtry* P. I, c. 4.

§. 11. Ταῦτα δὴ δεῖ διατηρεῖν) Codd. Ven. Leid. Medic. omnes omittunt δή. Codd. Guelph. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. omisso δεῖ sic legunt & interpungunt: Καὶ Ὅμηρος ταῦτα δὴ διατηρεῖ. Non bene.

Καὶ πρὸς τούτοις τὰς παρὰ τὰ ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθούσας αἰσθήσεις τῇ ποιητικῇ) Cod. Med. B. τὰ παρὰ τά. Codd. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. τὰ παρὰ τάς. Leid. τὰς παρὰ τάς. *Victorius* dedit τὰ παρὰ τὰς, quem secuti sunt Batteusius & Reizius. De sensu loci vide Twiningium *Notes* p. 354. Αἰσθήσεις ἀκολουθοῦσαι τῇ ποιητικῇ sunt sensus excitandi & ab apparatu scenico (*von der Decoration*) & a musica, quatenus haec cum poësi dramatica iuncta sunt. Sub τοῖς ἐξ ἀνάγκης vero, i. e. quae necessario poësi dramaticae insunt, Aristoteles comprehendit omnia supra exposita. Dixerat enim philosophus: ἡ τῆς τραγῳδίας δύναμις καὶ ἄνευ ἀγῶνος καὶ ὑποκριτῶν ἐστιν. Infra quoque contendit, tragoediae virtutem ex sola lectione apparere oportere.

Ἐν τοῖς ἐκδεδομένοις λόγοις) Quinam fuerint Aristotelis libri, quos hic *editos* vocat, non satis liquet. Videtur autem innuisse sive Διδασκαλίας, sive opus περὶ Τραγῳδιῶν. Diog. Laërt. V, 26.

CAP. XVII.

§. 1. Ἡ ἀτεχνοτάτη) Deest articulus in Cod. Med. D.

Καὶ ᾗ πλεῖστοι χρῶνται) Cod. Med. A. οἱ πλεῖστοι. Leid. Paris. 1741. ἡ πλειστη. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. ᾗ πλείστη.

Ἡ διὰ τῶν σημείων) Codd. Med. A. C. Leid. ἡ. Guelph. Paris. 2038. 2040. Ms. Morel. ἡ διὰ τῶν σημείων. Ita quoque dederunt edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Mad. Robortellus, Victorius & Reizius. Vulgo ἡ διὰ σημείων. Cod. Paris. 1741. ἡ διὰ τῶν σ. Medic. C. διὰ τὴν τῶν σ.

§. 2. Οἷον λόγχη, ἣν φοροῦσι Γηγενεῖς) Sic bene in textu correxit *Heinsius* vulgatum λόγχην, quod antecedenti τὰ μὲν σύμφυτα plane non respondebat. Idem paullo post vulgatum ἢ ἀστέρας mutavit in ἢ ἀστέρες. Recepit Heinsianam correctionem *Reizius* quoque. Cod. Paris. 2038. legit οἱ Γηγενεῖς cum articulo. Pro ἀστέρας *Robortellus* (non in *Explicationibus* suis libri nostri de Poëtica, sed in *Annotationibus quibusdam*) legere maluit ὀστέα sive ὀστᾶ. Significari putat ab Aristotele os illud eburneum in humero Pelopis Deorum consilio pro vero repositum, quod deinde factum fuerit nota gentis Pelopidarum non minus atque lancea illa gentis illius Thebanae. Vulgatam lectionem bene defendit *Victorius* Comment. pag. 155. De signo hastae in corpore Thebanorum terrigenarum sive Spartorum impresso vid. Dion. Orat. IV, p. 62. Plutarch. de sera num. vind. T. II, p. 563 ed. Frcf. Iulian. Orat. II, p. 81. Idem Iulianus Pelopidarum insignia humeris impressa memorat: μηδὲ εἰς τοὺς Πελοπίδας ἐξῆν ἐγγράφεσθαι τοὺς μὴ φέροντας ἐπὶ τῶν ὤμων του γενους τὰ γνωρίσματα. Themist. Orat. VI, p. 77: Τοῖς Πελοπίδαις μὲν ἐξήρκει καὶ μορίον τι περὶ τὸν ὦμον ἐξεικασμένον ἐλεφάντι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς συγγένειας.

Οἵους ἐν τῷ Θυέστῃ Καρκίνος) Deest Καρκίνος in Cod. Medic. A.

Τὰ περιδέραια) Codd. Ven. Leid. Guelph. τὰ περιδέῤῥεα. De agnitione Ulyssis per cicatricem ab Euryclea inter lavandum & ab Eumaeo & Philoetio vid. Odyss. Τ, 386; Φ, 217.

Καὶ οἷον ἐν τῇ Τυροῖ) Codd. Ven. Leid. Med. A. C. καὶ οἱ. Med. D. καὶ οἷα. *Scapha*, per quam in tragoedia *Tyro* inscripta agnitio facta esse dicitur ab Aristotele, probabi-

liter fuit *cuna*, in qua infantes habentur. *Tyro* erat filia Salmonei, impii hominis, de cuius immanitate & poena etiam apud inferos praeclarus eſt Virgilii locus. Tradebatur amaſſe Enipeum Elidis fluvium, cum pater ipſius illic regnaret. Compreſſa deinde a Neptuno ſpeciem Enipei induto, gemellos edidit, & in ſcapha ad fluvii Enipei ripam expoſuit. Tetigerat hoc etiam in *Aeolo* fabula Euripides. De argumento tragoediae, quam Ariſtoteles in noſtro loco reſpexit, nihil conſtat. Exſtitit Sophoclis tragoedia huius nominis.

§. 4. Αἱ δὲ ἐκ περιπετείας) Recte monuit *Victorius* (Comm. p. 157): „Non valet hic περιπέτεια mutationem illam ingentem fortunarum, ſed ἐκ περιπετείας ſignificat *caſu*, *fortuito*. „ Heinſius male vocem περιπέτεια cepit ſenſu dramatico, quo alias Ariſtoteles eam uſurpat, ſed non hoc loco. *Twiningius* (*Notes* p. 357), aſſentiens Victorio, ut tamen ambiguitas tollatur, legere ſuadet ἐκ προπετείας. Verum nihil mutandum eſt.

Ὥσπερ ἡ ἐν τοῖς Νίπτροις) Codd. Ven. Leid. Medic. A. C. ὥσπερ οἱ. Perperam. Cf. Odyſſeam T.

§. 5. Διὸ ἄτεχνοι) Ita legunt Codd. fere omnes, verſ. Vallae & edd. Ald. Camot. Baſil. 1. 2. Wechel. Morel. Victor. Mad. Caſtelv. In verſ. Paccii & ed. Baſil. 3. διὸ οὐκ ἄτεχνοι, unde lectio poſtea in reliquas edd. migravit. Quae in praeſidium huius lectionis attulit *Batteuſius*, nihil probant. Locus Ariſt. Rhet. I, 2, ad noſtrum non quadrat. Patet ex proxime inſequentibus in textu, δι' ὃ ἐγγὺς τῆς εἰρημένης ἁμαρτίας ἐστὶν, noſtram lectionem praeferendam eſſe. Dedit eam quoque Tyrwhittus. Cf. Curtii notas ad verſ. Germ. p. 259. Winſtanl. p. 291. Twining p. 358. — Cod. Pariſ. 2038. habet διὸ ἔντεχνοι.

Οἷον Ὀρέστης ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ ἀνεγνώρισε τὴν ἀδελφὴν, ἀναγνωρισθεὶς ὑπ' ἐκείνης· ἐκείνη μὲν γὰρ διὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἐκεῖνος δὲ [διὰ σημείων· ταῦτα οὖν] αὐτὸς λέγει, ἃ βούλεται ὁ ποιητὴς, ἀλλ' οὐχ ὁ μῦθος) Locum hunc corruptum, ſaltem ab Ariſtotele aliter ſcriptum fuiſſe, quam in edd. recentioribus legitur, ipſa docet lectionis varietas in Codd. & edd. antiquioribus obvia. Codd. Venet. Leid. Medicei omnes, Guelph. Pariſ. 1741. 2040. Mſ. Morel. verſ. Vallae pro ἀνεγνώρισε — ἐκείνης incl. legunt tantum: ἀνεγνώρισεν ὅτι Ὀρέστης. Haec tamen lectio verbis in textu noſtro proxime antecedentibus plane non convenit. Procedit

enim oratio ſic: οἷον ΟΡΕΣΤΗΣ ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΕΝ ΟΤΙ ΟΡΕΣΤΗΣ. In his nullus ſenſus ineſt. Quod vulgatam lectionem attinet, monuit iam *Victorius* (p. 158), verba ἀνεγνώρισε τὴν ἀδελφὴν, ἀναγνωρισθεὶς ὑπ' ἐκείνης, non ita accipi oportere, quaſi philoſophus dixiſſet, Oreſtem ſororem agnoviſſe, poſtquam agnitus fuerit ab illa; nam contrarium eveniſſe, ex ipſa Euripidis tragoedia conſtat. Suſpicatus eſt hinc *Twiningius* (*Notes* p. 359), legendum eſſe forſitan, ἀναγνωρίσας τὴν ἀδελφὴν, ἀνεγνωρίσθη ὑπ' ἐκείνης, ita ut agnitio Oreſtis per Iphigeniam facta relata ſit ab Ariſtotele ad *ſecundum* agnitionum genus ſi non vitioſum, minus tamen pulchrum. Verum non eſt neceſſe aliquid in vulgata lectione mutare. Solam *Agnitionem Oreſtis* ab Ariſtotele reſpici, ſatis patet, & uberius expoſitum eſt poſt Victorium a *Dacerio* (*Remarques* p. 294). Facile autem fieri potuit, ut Ariſtoteles ſimul mentionem iniiceret *alterius agnitionis Iphigeniae* per Oreſtem factae, cum duplex ἀναγνώρισις in eadem tragoedia occurreret. — Pro ἐκείνη μὲν γὰρ διὰ τῆς ἐπιστολῆς Codd. Ven. & Med. C. habent: ἐκείνη δὲ δι' ἐπιστολῆς. — Magis variant Codd. in ſequentibus contextus verbis. Poſt verba ἐκεῖνος δὲ in plurimis Codd. eſt lacuna a ſerioribus manibus vario modo expleta. *Madius* (Comment. pag. 179) in nonnullis invenit ἐκ τῶν ὑφασμάτων. Haec verba etiam in pervetuſto MSto *Robortelli* a viro docto interpoſita erant (Explicat. p. 187), & approbavit hanc lectionem ipſe Robortellus, quamvis in textu dederit διὰ σημείων. In aliis ſcriptum vidit idem *Madius* διὰ τῆς λόγχης, ſive διὰ λόγχην, quae lectio ex Madii Commentario in margine edd. Baſil. 2. 3. & Caſaub. Duvall. notata eſt. Utraque tamen lectio aperte gloſſema produnt, ut Madius iam recte iudicavit. In uno Codice antiquo *Victorius* invenit διὰ σημείων. *Paccius* quoque vertit: *agnitus eſt ex indiciis.* Fatetur autem Victorius, ſe huic lectioni non confidere. In edd. Ald. Baſil. 1. 2. Wechel. Caſtelv. Victorii, poſt ἐκεῖνος δὲ ſpatium vacuum relictum eſt. *Dacerius* pro διὰ σημείων legere maluit διὰ τεκμηρίων, quoniam Euripides voce τεκμήριον (Iphigen. in Taur. verſ. 808. 826.) utitur. Sed hac emendatione parum lucramur. Vide de ea Twiningium p. 360. Ariſtoteles inſuper vocem τεκμήριον ſenſu magis definito, ut *ſpeciem* aliquam *ſigni omnino* (τοῦ σημείου) uſurpat, quo quidem hoc loco intelligi nequit; poëtae autem tragici ση-

μεῖον & τεκμήριον promiscue adhibuerunt. Vid. Sophocl. Electr. verf. 892; cf. verf. 910. Quod autem notatu dignissimum, in praestantissimis Codd. Medic. omnibus, Ven. Leid. Paris. 2038. 1741. 2040. Guelph. Ms. Morel. & vers. Vallae noster locus in hunc modum legitur: ἐκεῖνος δὲ αὐτὸς λέγει, ἃ βούλεται κ. τ. λ. sine ulla interruptionis nota, praeterquam quod in Paris. 2038. post ἐκεῖνος δὲ spatium vacuum relictum est. Testatur hanc lectionem fuisse duorum Codd. in bibliotheca Medicea, alterius a Politiano descripti, alterius vetustioris, *Robortellus* l. l. qui quidem Codd. haud dubie sunt ex numero supra memoratorum. In Cod. Paris. 2040. αὐτὸς deesse, quod notatum video ab Harlesio ex *Batteusii* notis, falsum est. Erravit idem *Batteusius*, dicens, Victorium omittere in textu verba ταῦτα οὖν. Non agnoscit Victorius διὰ σημείων· reliqua habet. Iam Codd. lectionem modo indicatam in textum restitui oportere censuerunt *Madius*, (qui tamen pro αὐτὸς non bene reponi vult αὐτὰ,) & ex recentioribus doctissimus *Winstanleius* not. p. 291. Videtur autem ea *Twiningio* nimis brevis & deficiens. Persuasit hic sibi, Aristotelem post verba ἐκεῖνος δὲ addidisse etiam *huic* agnitionis speciei medium agnitionis, sicut illud ceteris agnitionis speciebus addidit: διὰ σημείων — διὰ μνήμης — ἐκ συλλογισμοῦ, quamvis incertum sit, *quo modo* philosophus agnitionis illius secundae medium designaverit. Cui tamen *Twiningii* animadversioni opponere licet, non consentaneum fuisse, ut post ἐκεῖνος δὲ Aristoteles generatim secundae agnitionis speciei medium agnitionis apponeret, cum verba ἐκεῖνος δὲ κ. τ. λ. non ipsam secundae agnitionis speciei *notionem*, sed eius tantum *exemplum* illustrationis causa exhibeant. Quod si necessario secundae etiam agnitionis speciei *medium agnitionis* addi debuisset, fuisset iustus eius locus post verba Δεύτεραι δὲ, αἱ πεποιημέναι ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ. Igitur equidem assentior plane *Madio* & *Winstanleio.* Seclusi etiam propterea uncis verba διὰ σημείων· ταῦτα οὖν. Omnino totum hoc libri nostri caput de agnitionis generibus misere depravatum ad nos pervenit.

Δι' ὃ ἐγγὺς τῆς εἰρημένης ἁμαρτίας ἐστὶν) Codd. Medic. A. B. C. Ven. Paris. 2040. Ms. Morel. Guelph. διότι. Paris. 1741. Medic. D. δι' ὅτι.

Ἐξῆν γὰρ ἂν ἔνια καὶ ἐνεγκεῖν.) Haec verba sanum sensum non praebent, nec sine causa haesit in illis *Twiningius*; nam

reliqui interpretes ea praeterierunt. Cod. Leid. habet ἔνοιαν ἐνεγκεῖν. Medic. A. ἔννοιαν ἐνεγκεῖν. Forſitan ex hac lectionis varietate felix aliquando ingenium veram lectionem hariolari poterit. Sed videntur nonnulla in textu deficere.

Καὶ ἐν τῷ Σοφοκλέους Τηρεῖ ἡ τῆς κερκίδος φωνὴ) Praeclare hunc locum expoſuit *Tyrwhittus* p. 161, cuius notam ſubiungam: „ Mira ſane commentus eſt Caſtelvetrus, mira etiam Ioſ. Scaliger Collect. in Varron. p. 157, ut explicent, quam partem in fabula Terei habuit ἡ τῆς κερκίδος φωνὴ, i. e. *radii textorii vox*, ut illi, aliique omnes, quos vidi, interpretantur. Sed κερκὶς non ſolum *radium textorium*, ſed etiam ipſam *telam* aliquando ſignificat. Schol. in Hecub. verſ. 1153: Κερκὶς) τὸ ὕφασμα ἐνταῦθα, ἀπὸ τοῦ ποιοῦντος τὸ ποιούμενον. κερκὶς γὰρ κυρίως ὁ ἄτρακτος ἐν ᾧ ὑφαίνουσι. Philomelae autem agnitionem (de qua hic loquitur Ariſtoteles) per *telam*, quam ſorori ſuae miſit, factam eſſe, notiſſimum eſt. Vid. Ovid. Met. VI. Declaratio igitur per *telam* enuntiata, niſi fallor, appellatur *telae vox*, metaphora certe audaciore, & proſaico ſermoni minus conveniente, ſed quam in hoc loco ex ipſa tragoedia deſumtam eſſe veriſimiliter forte ſuſpicemur. Vid. Achillem Tatium L. V, p. 285, eadem translatione de artificio Philomelae ad faſtidium abutentem: ἡ γὰρ Φιλομήλας τέχνη σιωπῶσαν εὕρηκε φωνήν· ὑφαίνει γὰρ πέπλον ἄγγελον, καὶ τὸ δρᾶμα πλέκει ταῖς κρόκαις, καὶ μιμεῖται τὴν γλῶτταν ἡ χεὶρ, καὶ Πρόκνης τοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ τῶν ὤτων μηνύει, καὶ πρὸς αὐτὴν ἃ πέπονθε ΤΗ ΚΕΡΚΙΔΙ ΛΑΛΕΙ. Cum autem hiſtoriam Terei diverſe narratam eſſe conſtet, (v. Hygin. fab. 45) Sophocles, opinor, primus Philomelam per telam agnitam finxit; unde recte agnitio illa inter τὰς πεποιημένας ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ hic numeratur.„ Hactenus Tyrwhittus. Excuſandi interim ſunt priores Tyrwhitto interpretes, quod τὴν κερκίδος φωνὴν *radii textorii vocem* explicantes, nec *metaphoram paullo audaciorem* animadvertentes, aut in mira commenta delapſi ſint, ut aliquem ſenſum verbis inferrent, aut mirati ſint, quemadmodum *Dacerius*, cur Ariſtoteles tam ineptam agnitionis rationem a Sophocle adhibitam non caſtigaverit. Cf. *Twining* p. 362, qui, etſi ipſe quoque putet, *that the diſcovery in queſtion, whatever it might be, was effected by the* ſound *of the shuttle, wich Ariſtotle calls* φωνὴ, *voice*, iure tamen ſuo deridet *Scaligerum* fingentem ſibi, metamorphoſin Prognes in hirundinem

in Sophoclis Tereo exhibitam fuisse, & τὴν τῆς κερκίδος φωνὴν inserviisse cantui hirundinis imitando. Si verborum nexum cum ceteris in textu nostro spectes, dubitabis, an Scaliger deliraverit. — Ceterum tota haec paragraphus in versione mea Germanica libri nostri, quae prodiit Berolini 1798, male reddita est. Secutus quoque sum aliam lectionem, quam non sequi debuissem. Verum sensum in versione Latina expressi.

§. 6. Τρίτη δὲ, ἡ διὰ μνήμης) Codd. Ven. Leid. Paris. 1741. Medic. A. C. D. Valla ἤτοι τῇ διὰ μ. Codd. Paris. 2038. 2040. τρίτη ἡ διὰ μνήμης, omisso δέ. Sic etiam dedit Victorius. Edd. Ald. & Basil. 1. τρίτην δὲ, ἡ δ. μ. operarum peccato.

Τῷ αἰσθέσθαι τι ἰδόντα) Ita dedi auctoritate Codd. Paris. 1741. 2040. Mſ. Morel. Guelpherb. & Medic. D. Eandem lectionem ex libro MSto memorat quoque Victorius p. 159. Vulgo τὸ αἰσθέσθαι τι ἰδ. Codd. Ven. Leid. Medic. A. τὸ ἔσεσθαί τι ἰδ. Medic. C. τῷ ἔσεσθαί τι ἰδ. Nostram lectionem exhibuerunt iam in textu *Heinsius* & *Reizius*.

Ὥσπερ ἡ ἐν Κυπρίοις τοῖς Δικαιογένους) Edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Morel. Castelv. Robortell. Mad. (in textu) Heins. (in textu) Sylb. Casaubon. Duvall. Goulston. Oxon. Cooke, Upton. Harles. Winstanl. ὥσπερ οἱ ἐν Κ. τ. Δ. Ed. Basil. 1. habet etiam τῷ Δικαιογένους. Sed legendum esse ὥσπερ ἡ ἐν Κ. recte suspicatus est *Madius* p. 180. Recepit hanc lectionem in textum *Victorius*, assentientibus Codd. Guelph. & Med. B. D. *Heinsius* in editione sua priore emendavit ὥσπερ ὁ ἐν Κυπρίοις Δικαιογένους· at in ed. Elsevir. maluit ὥσπερ ἡ ἐν Κ. Δ. Victorium & Heinsium secuti sunt Reizius & Tyrwhittus. Cf. Winstanleii not. p. 291 Pro τοῖς Δικαιογένους Codd. Ven. Medic. C. D. Valla habent τοῖς Διογένους. Leid. Guelph. Paris. 2038. τῆς Δικαιογένους. De argumento huius tragoediae nil constat. Cf. Victor. ad h. l. Diversa fuit a carmine epico τὰ Κύπρια ἔπη, cuius auctor incertus.

Καὶ ἡ ἐν Ἀλκίνου ἀπὸ λόγων) Legitur vulgo καὶ ἡ ἐν Ἀλκίνου ἀπολόγῳ. Quare disceptarunt viri docti, quomodo Aristoteles ad Ἀλκίνου ἀπόλογον referre potuerit plures Odysseae libros, quam pro argumenti horum librorum ratione ad eum referri possint, & vulgo a veteribus relati sint. Vide *Twiningii Notes* pag. 364. Emendare voluit iam *Madius* e Codd. καὶ ἡ ἐν Ἀλκίνου ἀπὸ λόγου, approbante

quam maxime *Heinsio*. Verum praeferenda eſt lectio in aliis plurimis iiſque praeſtantiſſimis Codd. obvia, ut in Ven. Leid. Guelph. Mſ. Morel. Pariſ. 2040. Mediceis omnibus, καὶ ἡ ἐν Ἀλκίνου ἀπὸ λόγων. In Ἀλκίνου ſupplendum δώματι, & in λόγων ſuppl. τοῦ κιθαριστοῦ. Recepit hanc lectionem in textum *Reizius*, & approbavit eam *Winſtanleius*. Reſpexit autem Ariſtoteles Odyſſ. Θ, 521 ſq. Pro Ἀλκίνου edd. pleraeque legunt Ἀλκινόου, minus Attice, atque etiam invitis Codd. Reponendum eſt Ἀλκίνου quoque in Ariſt. Rhet. III, 16, pro Ἀλκινόου, quemadmodum ibi in noſtra editione legitur.

Ὅθεν ἀνεγνωρίσθησαν) Ita legunt edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Robortell. Caſtelv. Mad. Recte. Conſentiunt enim in hac lectione Codd. Medicei omnes, Pariſ. omnes, Ven. Leid. Guelph. *Victorius* fuit primus, qui e veteri libro & verſione Paccii pro ἀνεγνωρίσθησαν reſcripſit ἀνεγνωρίσθη, quaſi fuerit agnitio ſolius Ulyſſis. Hanc lectionem retinuerunt editores poſt Victorium omnes praeter Reizium, qui noſtram dedit. Non ſpectat autem numerus pluralis ἀνεγνωρίσθησαν, ut ſibi perſuaſit Madius, ad *duas* agnitiones ab Ariſtotele in textu memoratas, alteram in tragoedia Dicaeogenis, alteram in Odyſſea; ſed ſpectat ad Ulyſſem *eiuſque ſocios*, qui ex Ulyſſis lacrimis ab Alcinoo *agniti ſunt*. Miror, Winſtanleium cum Madio in eundem errorem incidiſſe.

§. 7. Οἷον ἐν Χοηφόροις) Codd. Pariſ. omnes, Guelph. edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Morel. Robortell. Mad. (in textu) Heinſ. Χλοηφόροις. Perperam. Ed. Victor. Χοοφόροις. At in verſ. Latina *Choephoris*.

Ὅτι ὅμοιός τις ἐλήλυθεν· [ὅμοιος δὲ οὐθεὶς, ἀλλ' ἢ Ὀρέστης· οὗτος ἄρα ἐλήλυθεν] Verba ὅμοιος δὲ — ἐλήλυθεν gloſſema redolent. Fuere etiam *Batteuſio* ſuſpecta. Deſunt in Codd. Medic. B. D. Guelph. Pariſ. 2040. (monente Batteuſio; nam in variis lectt. huius Cod. adiectis editioni Tyrwhitti omiſſio haec non notata eſt, nec in appendice variarum lectt. Morelii). Accedit, quod agnitionis per ſyllogiſmum ratio non ſatis iuſte, nec quemadmodum ſe habet in ipſa Aeſchyli tragoedia, illis verbis deſignetur. Non colligit Electra: „ Venit aliquis mihi ſimilis; ſimilis autem eſt nemo praeter Oreſtem; „ ſed colligit ex cincinno in tumulo patris conſpecto, qui non niſi Oreſtis donum eſſe poterat. Vide *Pauli Benii* Comment. in Ariſt. Poët. p. 348.

Piccolomini ad verſ. Ital. p. 236. *Twining Notes* p. 366, & *Schützium* ad Aeſchyli Choeph. Vol. III, p. 29. Igitur verba illa uncis compeſcui. Pro ἀλλ' ἢ 'Ορέστης Codd. Leid. & Med. A. C. ἀλλ' ὁ 'Ορ.

Καὶ ἡ Πολυείδου τοῦ σοφιστοῦ) Ita dedi nomen Sophiſtae, qui fuit quoque poëta tragicus, memoratus Scholiaſtae Pindari, Plutarcho & Athenaeo. Agnoſcunt Πολυείδου Codd. Pariſ. 2040. Guelph. & ed. Reizii. Codd. Ven. Leid. Pariſ. 1741. 2038. Medic. C. D. Valla, edd. Ald. Baſil. 1. Πολυείδους. Vulgo Πολυΐδου.

Περὶ τῆς 'Ιφιγενείας· εἰκὸς γὰρ) Ed. Ald. π. τ. 'Ιφιγενείας· ἦν γὰρ εἰκός. Baſil. 1. 'Ιφιγενείας· εἰ εἰκὸς γάρ. Ed. Heinſ. in textu 'Ιφιγενείας· ἦν εἰκὸς γάρ. Edd. Sylb. Caſaub. Duvall. Goulſton. Oxon. Cooke, Upton. Winſtanl. Harleſ. περὶ τῆς 'Ιφιγενείας ἦν· εἰκὸς γάρ. Sed in reliquis edd. recte ἦν omittitur. Deeſt quoque in Codd. Ven. Leid. Guelph. & Pariſ. 2038.

Καὶ αὐτῷ συμβαίνει θύεσθαι) Cod. Medic. καὶ αὐτὸν σ. θ.

Καὶ ἐν τῷ τοῦ Θεοδέκτου Τυδεῖ) Vulgo καὶ ἡ. Sed delevi ἡ, quoniam deeſt in Codd. Med. A. C. D. Ven. Leid. Guelpherb. Ariſtoteles ſupra: οἷον ἐν Χοηφόροις. Iidem Codd. praeter Guelph. omittunt τοῦ ante Θεοδέκτου. Ed. Ald. vitioſe τῷ τῶν Θεοδ. De *Tydeo*, tragoedia *Theodectis*, & agnitione ab Ariſtotele laudata, nihil conſtat.

'Ως εὑρήσων υἱὸν, αὐτὸς ἀπόλλυται) Edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Robortell. Mad. (in textu) Heinſ. ὡς εὑρήσων υἱὸν αὐτῆς, ἀπόλλυται. Edd. Ald. Baſil. 1. 2. Wechel. & Caſtelv. ἀπόλλυται. Perperam. Ut nos dedimus, iam correxit in notis *Madius* e Codd. & verſionibus Vallae & Paccii.

Καὶ ἡ ἐν ταῖς Φινείδαις) Maximopere variat nominis ſcriptura in Codd. quare etiam argumentum tragoediae, & unde illa nomen duxerit, certo definiri nequit. Codd. Med. B. C. D. Pariſ. 1741. 2040. Mſ. Morel. Guelph. Valla τοῖς Φινίδαις. Cod. Ven. Φοινίδαις. Med. A. Φοινίδες. Leid. Φινίδες. Pariſ. 2038. edd. Ald. Baſil. 1. Φινίσιν. Ita quoque dedit Victorius. Edd. Camor. Baſil. 2. 3. Wechel. Robort. Mad. Caſtelv. Heinſ. Sylb. Caſaub. Duvall. Batteux, Harleſ. Goulſton. Oxon. Upton. Cooke, Winſtanl. Φοινίσιν. Tyrwhittus Victorianam ſcripturam reſtituit Φινίσιν. Equidem Reizium ſecutus ſum, cuius ſcripturam nominis et-

iam plurimi Codd. agnoſcunt. De argumento tragoediae vide, quae coniecit Victorius in Comment. p. 161.

Ὅτι ἐν τούτῳ εἵμαρτο) Pro *εἵμαρτο* Cod. Leid. *τὸ εἷμαρ.* Med. A. *τὸ ἦμαρ.*

§. 8. *Ἔστι δέ τις καὶ σύνθετος*) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 1741. 2040. *συνθετή.* In marg. Caſaub. vitioſe notatur haec varians lectio *συνδέτη.*

Ἐκ παραλογισμοῦ τοῦ θεάτρου) Cod. Med. A. *ἐκ π. καὶ θεάτρου.*

Ὁ μὲν γὰρ τὸ τόξον ἔφη γνώσεσθαι, ὃ οὐχ ἑωράκει· ὁ δὲ, ὡς δι' ἐκείνου ἀναγνωριοῦντος, διὰ τούτου ἐποίησε παραλογισμὸν) Sanum ſenſum ex his verbis elici non poſſe, omnes interpretes confitentur. Ipſius tragoediae, quam philoſophus reſpexit, nulla ſuperſunt veſtigia. Etiamſi aliquem agnitionis modum e verbis extrudas, non apparet tamen, quomodo ea dicatur *σύνθετος*. Codices medelam non afferunt. Med. A. *τῷ μὲν γὰρ τὸ τόξον* —— *τῷ δὲ, ὡς δι' ἐκ. κ. τ. λ.* Med. B. C. D. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 1741. 2040. Mſ. Morel. *τὸ μὲν γὰρ* — *τὸ δέ.* In Med. B. Ven. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. etiam omittitur articulus *τὸ* ante *τόξον.* Pro *ἐποίησε παραλογισμὸν* Codd. Medic. omnes & ceteri *ποιῆσαι παραλογισμόν.* Cum Ariſtoteles ſuperius de *theatri* paralogiſmo locutus ſit, arbitratus eſt *Madius* pag. 183, non *ὁ δὲ*, ſed *τὸ δὲ* legendum, ut ad theatrum referatur. Cui coniecturae favent quoque praeſtantiſſimi Codd. nec non ex recentioribus interpretibus *Twiningius* (Notes p. 370) & *Tyrwhittus* p. 163 not. Neque tamen hac mutatione difficultas ſenſus ullo modo tollitur. *Reizius* dedit: *τὸ μὲν γὰρ τόξον ἔφη γ.* — *ὁ δὲ, ὡς κ. τ. λ.* Locum intactum reliqui.

§. 9. *Ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων*) Deeſt *τῶν* in edd. Baſil. 1. & Heinſ.

Τῆς ἐκπλήξεως) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. *τῆς πλήξεως.*

Δι' εἰκότων) Cod. Ven. *διεικόντων.* Med. A. *διηκόντων.*

Οἷον ἡ ἐν τῷ Σοφοκλέους Οἰδίποδι) Codd. Ven. Leid. Guelph. Medic. omnes, *οἷον ὁ ἐν τ. Σ. Ο.* Ed. Ald. vitioſe *ἐν τῇ Σ. Ο.*

Καὶ τῇ Ἰφιγενείᾳ) Deeſt *τῇ* in Cod. Leid.

Ἐπιθεῖναι γράμματα) Cod. Med. A. *ἐπιθεῖναι τὰ γρ.*

Ἄνευ τῶν πεποιημένων σημείων καὶ περιδεραίων) In Cod. Med. A. vox *περιδεραίων* eſt in lacuna ſcripta. Codd. Ven.

Guelph. Parif. 1741. 2040. Mf. Morel. habent καὶ δερέων. Med. B. C. D. δεραίων. Leid. περιδερρέων. *Heinfius* ex ingenio emendare voluit σημείων, οἷον ὑφασμάτων καὶ περιδεραίων. Sed nihil in vulgata lectione mutandum eft. Vide Twiningii *Notes* p. 372.

CAP. XVIII.

§. 1. Τοὺς μύθους συνιστάναι) Cod. Parif. 2038. τοὺς μύθος συνεστάναι.

Οὕτω γὰρ ἂν ἐναργέστατα ὁρῶν) Deeft ἂν in Cod. Guelpherb. — Cod. Med. A. καὶ ὁ ὁρῶν. Codd. Med. B. C. D. Ven. Leid. Guelph. Parif. 1741. 2040. Mf. Morel. ὁ ὁρῶν. Minus bene.

Ὥσπερ παρ' αὐτοῖς γιγνόμενος) Cod. Leid. ὥσπερ πᾶν α. γ. Vitiofe.

Εὑρίσκοι τὸ πρέπον) Med. A. B. εὑρίσκει τ. π.

Λανθάνοιτο τὰ ὑπεναντία) Med. B. D. λανθάνοι τὸ τὰ ὑπεναντία. Perperam.

§. 2. Ὃ ἐπετιμᾶτο Καρκίνῳ) Sic dedi ex emendatione *Victorii* & *Reizii*, in cuius pofterioris tamen editione male impreffum ἐπιτιμᾶτο. Vulgo ὃ ἐπιτιμᾷ τῷ Καρκίνῳ. Iam defideratur ille *Quidam*, qui Carcino vitio dederit. *Madius* coniiciebat ὃ ἐπιτιμᾶται τῷ K. Bene. Sed melius *Victorius*: ὃ ἐπετιμᾶτο τῷ K. Sic Ariftoteles infra (cap. XXVII): ὅπερ καὶ Καλλιππίδῃ ἐπετιμᾶτο. Articulum τῷ ante Καρκίνῳ iure fuo expunxit Reizius. Nam ortus eft ex verae lectionis corruptela.

Ἐξ ἱεροῦ ἀνῄει) Codd. Ven. Leid. ἐξ ἱεροῦ ἂν εἴη. Perperam.

Ὁ μὴ ὁρῶντα τὸν θεατὴν ἐλάνθανεν) Sufpicatus eft mendum in hoc loco *Dacerius* (*Remarques* p. 306). Nondum fermonem effe putavit Ariftoteli de *fpectatoribus*, quos quidem fugerit, Amphiaraum e templo afcendiffe, fed de ipfo *poëta*, qui non pofuerit fibi ante oculos rem in fcena agendam, & propter hanc negligentiam commiferit vitium; Ariftotelem poftea manifefto opponere ἐπὶ δὲ τῆς σκηνῆς ἐξέπεσε. Emendavit igitur: ὁ μὴ ὁρῶντα τὸν ποιητὴν, *le poëte, qui ne voit pas le plan de fa piéce.* Adftipulati funt Dacerio *Winftanleius* & *Twiningius*. Iam ante Dacerium coniecerat *Caftelvetro* (p. 371): ὁ μὴ ὁρῶντα, ὡς τὸν θεατὴν, ἐλάνθανεν ἄν. *La qual contrarietà non farebbe potuto effere celata a Carcino, fe aveffe riguardata la fua tragedia non come poëta, ma come veditore.* Sed vulgata lectio mihi non videtur corrupta

esse. Sensus est: Latuit spectatores, Amphiaraum e templo prodiisse, quippe coram quibus Amphiaraus non prodierat; explosa est autem tragoedia in scena, cum spectatores id aegre tulissent. Non est necesse, ut cum Harlesio pro ἐπὶ δὲ τῆς σκηνῆς legas ἐπὶ δὴ τ. σκ.

Δυσχερανάντων τοῦτο τῶν θεατῶν) Sic legunt Codd. Paris. omnes, Ven. Leid. Guelph. Ms. Morel. edd. Ald. Camot. Morel. Victor. Falsum est, quod Harlesius notavit, solam ed. Aldinam δυσχερανάντων praebere. Edd. Basil. Wechel. Castelv. Batteus. Harles. δυσχερανόντων. In edd. reliquis δυσχεραινόντων, praeter ed. Tyrwhitti, in qua legitur, ut nos dedimus.

§. 3. *Καὶ τοῖς σχήμασι συναπεργαζόμενον* [*ποιεῖν*] Omittunt ποιεῖν Codd. quidam Victorii (Comm. p. 168), nec non Codd. Medic. omnes, Ven. Leid. Guelph. Elegantius utique atque ἀριστοτελικώτερον, ut recte Winstanleius monuit. Igitur vocem ποιεῖν uncis seclusi. Cf. Arist. Rhet. III, 8, & Twining. ad h. l. p. 375.

Πιθανώτατοι γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως οἱ ἐν τοῖς πάθεσίν εἰσι) Cod. Med. A. πιθανώτατον. Perperam. Omittit idem verba οἱ ἐν τοῖς πάθεσι, quibus tamen sensus carere nequit. Male omnino plurimi interpretes locum ceperunt. Equidem veterem: *Nam facillime persuadent propter eandem* (*hominum*) *naturam illi, quorum affectus excitati sunt.* Quare etiam assentior *Winstanleio* (not. p. 292), vocum transpositionem commendanti, ut articulus οἱ inter γὰρ & ἀπὸ medius intercedat, nempe: πιθανώτατοι γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως ἐν τοῖς πάθεσίν εἰσι. *Twiningius* (*Notes* p. 378) legere mavult: ἀπ' αὐτῆς τῆς φύσεως, *ab ipsa natura.* Hanc lectionem expressit adeo *Tyrwhittus* in versione Latina, quamvis in textu vulgatam retinuerit. Sensus fere eodem redit.

Καὶ χειμαίνει ὁ χειμαζόμενος) Vulgo δι' ὃ καὶ χ. ὁ χ. Sed recte delevit δι' ὃ *Victorius.* Vide Comment. pag. 167. Abest δι' ὃ a Codd. Ven. Leid. Guelph. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. Omiserunt quoque Reizius & Tyrwhitt. Cf. Twiningii Notes p. 379.

Δι' ὃ εὐφυοῦς ἡ ποιητική ἐστιν, ἢ μανικοῦ) Quinam intellecti sint οἱ εὐφυεῖς ab Aristotele, apparet ex sequentibus, in quibus iidem dicuntur εὔπλαστοι, i. e. homines a natura insigni facultate mimica praediti, facile alias personas induentes, in varias rerum conditiones & formas, varios

animorum habitus & ſtatus ſe inſinuantes. Vulgo dicuntur *εὐφυεῖς οἱ ῥᾳδίως μανθάνοντες, ὁμοίως δὲ ἔχοντες πρὸς πάντα τὰ μαθήματα.* Cf. Suidas v. *εὐφυΐα.* Notum eſt Iſocratis praeceptum: *παρὰ τῶν εὐφυῶν δεῖ μέγαν λαμβάνειν μισθὸν, ὅτι πολλὰ μανθάνουσι· παρὰ δὲ τῶν ἀφυῶν, ὅτι πολλοὺς κόπους παρέχουσι.* Senſum vocis *μανικὸς* etiam ex contextu Ariſtotelis explicare oportet. Non vertendum cum nonnullis interpretibus *ingenioſi* vel *INSANI*, neque cum Dacerio: *Il faut avoir un genie excellent, ou être FURIEUX.* *Μανικὸς* eſt homo vivida imaginandi vi praeditus, qui facile rapitur in ardorem quendam animi & *ἐνθουσιασμόν.* Poſtea idem dicitur a philoſopho *ἐκστατικός.* Commentarii omnino in noſtrum locum inſtar eſſe poſſunt Ciceronis verba (de Orat. II, 46): *Poëtam bonum neminem* — ſine inflammatione animorum *exſiſtere poſſe, & ſine quodam afflatu* quaſi *furoris.* Cf. Cic. Orat. pro Archia cap. 8. Horat. A. P. vſ. 406 ſq. — Ariſtoteles Probl. XXX, 1, p. 817 Duvall: *ὅσοις δὲ λίαν πολλὴ καὶ θερμὴ (κρᾶσις)* ΜΑΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΥΦΥΕΙΣ — *πολλοὶ δὲ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι τοῦ νοεροῦ τὴν θερμότητα ταύτην, νοσήμασιν ἁλίσκονται μανικοῖς ἢ ἐνθουσιαστικοῖς· ὅθεν σιβύλλαι καὶ βάκιδες, καὶ οἱ ἔνθεοι γίνονται πάντες, ὅταν μὴ νοσήματι γένωνται, ἀλλὰ φυσικῇ κράσει. Μαρακὸς δὲ ὁ Συρακούσιος καὶ ἀμείνων ἦν ποιητὴς, ὅτ' ἐκσταίη.* Plura loca huc pertinentia occurrunt in Platonis *Phaedro* & *Ione* paſſim. — Ceterum in verbis textus noſtri aliquam difficultatem facit particula disiunctiva *ἢ*, qua *εὐφυεῖς* & *μανικοὶ* ſibi opponuntur. Videtur mihi Ariſtoteles duplicem *ingenii poëtici* notam, ut ita loquar, ſibi finxiſſe, alteram *τὸ εὐφυὲς*, alteram *τὸ μανικόν.* Poterat utrumque etiam poëtae ineſſe. Itaque non reſcribendum cum *Caſtelvetro οὐ μανικοῦ* pro *ἢ μανικοῦ·* neque explicanda ſunt cum *Tyrwhitto* verba *εὐφυοῦς ἢ μανικοῦ*, *ingenioſi* magis quam *inſani* (ellipſi viz. *τοῦ* ΜΑΛΛΟΝ, Atticis ſcriptoribus alias haud inuſitata); eſſet enim ſententia philoſophi ridicula, *poëſin eſſe hominis ingenioſi* magis quam *inſani*, quod miror ſagaciſſimum Tyrwhittum non animadvertiſſe. Senſus potius eſt hic: *quare poëſis eſt hominis ingenioſi, ſive animi quodam ardore & enthuſiaſmo correpti.* Cf. Twining. ad h. l. p. 383.

Οἱ δὲ ἐκστατικοί εἰσι) Sic praeclare vulgatum *ἐξεταστικοὶ* emendavit *Madius* (p. 187) ex verſione Paccii, *qui a mente abſtrahuntur.* Invenit quoque noſtram lectionem in uno Codice MSto *Victorius* (Comment. p. 167). Receperunt

ἐκστατικοὶ in textum iam Heinſius, Reizius & Tyrwhittus. Cf. Toup ad Longin. p. 358.

§. 4. Τοὺς δὲ λόγους τοὺς πεποιημένους) Invenit hanc lectionem in uno Cod. MSto *Victorius* (Comm. p. 170.) Vulgo τούς τε λόγους τοὺς πεποιημένους, quemadmodum etiam Codd. Medicei omnes & plurimae edd. habent. Alii Codd. Victorii, nec non Ven. & Leid. τούτους τε λόγους καὶ τοὺς π. Hanc lectionem Victorius recepit in textum, ut & Heinſius in ed. poſteriori. Vertit Victorius: *Hoſque ſermones & factos oportet.* Male. Cf. Twiningii *Notes* p. 386. Cod. Pariſ. 2040. Guelph. Mſ. Morel. legunt τούτους τε τοὺς λόγους καὶ τοὺς πεποιημένους. Non deerat Victorio quoque Codex, qui idem tuebatur. Noſtram lectionem dedit quoque *Reizius.*

Εἶθ' οὕτως ἐπεισοδιοῦν καὶ παρατείνειν) Sic praeclare emendavit *Victorius* e Codd. ſuis, qui omnes legunt περιτείνειν, quod autem recte in παρατείνειν mutatum eſt, cum Ariſtoteles alias hac voce de explicatione argumenti fabulae utatur, & librariorum error, qui veterem ſcripturam πτείνειν male ceperunt, manifeſtus ſit. Tuentur περιτείνειν quoque Medicei B. C. D. & reliqui Codd. recentius collati omnes. In Mediceo A. & Leid. perperam exaratum eſt περιτείρειν. Vulgo legitur ἐπεισοδιοῦν καὶ παρενείρειν. Coniecit *Winſtanleius* (Not. p. 292), legendum eſſe ἐπεισόδιον παρενείρειν. Non bene. Receperunt παρατείνειν in textum poſt Victorium Batteuſius & Reizius.

§. 5. Οἷον τῆς Ἰφιγενείας) Verba τῆς Ἰφιγενείας pro gloſſemate habuit *Madius* (Comment. p. 189), quoniam Ariſtoteli exemplum in univerſum afferendum, & quamvis allatum ex Iphigenia ſit ſumtum, nomen tamen fabulae ſilentio fuerit praetereundum. Sed argutatus eſt ſagaciſſimus interpres. Vide Victor. Comment. p. 170.

Τοῖς θύσασιν) Cod. Med. A. τοῖς θύουσιν. Melius forſitan.

Θύειν τῇ θεῷ) Codd. Med. B. C. τῷ θεῷ. Perperam.

Τῷ ἀδελφῷ συνέβη ἐλθεῖν τῆς ἱερείας· (τὸ δὲ, ὅτι ἀνεῖλεν ὁ θεὸς διά τινα αἰτίαν, ἔξω τοῦ καθόλου· ἐλθεῖν ἐκεῖ καὶ ἐφ' ὅ, τι δὲ ἔξω τοῦ μύθου) Ita ope Codd. hunc locum reſtitui, qui, quemadmodum vulgo legebatur, Criticorum & interpretum ingenia diu fruſtra exercuit. Lectio vulgata, optime expreſſa in ed. Reizii, eſt haec: τῷ ἀδελφῷ συνέβη ἐλθεῖν τῆς ἱερείας· (διὰ τί; ὅτι ἀνεῖλεν ὁ θεὸς — διά τινα αἰτίαν, ἔξω τοῦ καθόλου — ἐλθεῖν ἐκεῖ· καὶ ἐφ' ὅ, τι δὲ, ἔξω τοῦ μύ-

ϑου. Deſideratur in hac lectione & ſenſus commodus & nexus verborum grammaticus. Laborat etiam mala interpunctione, quae tamen, ut verba ſonabant, aliter fieri vix poterat. Quaeſtio διὰ τί; repetebatur ſtatim verbis διὰ τίνα αἰτίαν; Verba ἐλϑεῖν ἐκεῖ ſeorſim poſita plane nullum ſenſum pariebant. Repetitio denique ἔξω τοῦ καϑόλου — ἔξω τοῦ μύϑου offendebat. Iam obſervavit *Madius* (p. 189), Vallam & nonnullos Codd. MStos pro διὰ τί; ὅτι ἀνεῖλεν, legere τὸ δὲ, ὅτι ἀνεῖλεν. Eandem lectionem offerunt Codd. Med. B. D. Conſentit quoque cum ea lectio Codd. Med. C. Ven. Leid. Pariſ. 1741. 2040. Mſ. Morel. Guelpherb. qui habent τόδε, ὅτι ἀνεῖλεν· praeterquam quod in Pariſienſi 2040. ſuperſcriptum eſt τῇδε & omiſſum ὅτι. Edit. Morel. τῇδε recepit in textum, retento tamen ὅτι. Cod. Med. A. legit τότε, ὅτε. Igitur Codd. auctoritate mutavi vulgatum διὰ τι in τὸ δέ· verba διά τινα αἰτιαν, vulgo ſeorſim interrogative lecta, iunxi cum antecedentibus ὅτι ἀνεῖλεν ὁ ϑεὸς διά τινα αἰτιαν, quaeſtionis ſigno ſublato; ſicut etiam ἐλϑεῖν ἐκεῖ connexui cum ſequentibus καὶ ἐφ' ὅ, τι δέ. Sic omnia ſunt perſpicua. Senſum in verſione Latina expreſſi. Placuit noſtra lectio etiam *Winſtanleio* not. p. 293. Pro ἱερείας legere mavult *Winſtanleius* cum Cod. Med. C. ἱερατείας, in quo ei non adſtipulor. *Batteuſius*, & poſt eum *Harles*, iam in textu dederunt τὸ δέ· ſed in ſequentibus legit Batteuſius ἐλϑεῖν ἐκεῖ· διὰ τί δὲ, ἔξω τοῦ μύϑου; hoc quidem minus bene.

Ὡς Πολύειδος ἐποίησε, κατὰ τὸ εἰκὸς εἰπὼν) Heinſius interpunxit ὡς Π. ἐπ. κατὰ τὸ εἰκὸς, εἰπὼν κ. τ. λ. Senſus fere eodem redit.

§. 6. Μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη ὑποϑέντα τὰ ὀνόματα) Vulgo μετὰ δὲ ταῦτα· ſed, ut nos exhibuimus, habent Codd. Medic. omnes, Ven. Leid. Guelph. Eleganti *Heinſii* coniectura ἐπιϑέντα pro ὑποϑέντα non eſt opus.

Ἐπεισοδιοῦν) Codd. Med. C. & Venet. φέρειν τὸ ἐπεισόδιον.

Σκοπεῖν) Deeſt in Codd. Med. B. C. D. Ven. Leid. Pariſ. 1741. 2040. Guelpherb. & Mſ. Morel.

Οἷον, ἐν τῷ Ὀρέστῃ ἡ μανία) Maluit *Tyrwhittus* οἷον τῷ Ὀρέστῃ, deleto ἐν, quoniam non de tragoedia, cui titulus *Oreſtes*, agatur, ſed de Oreſtis *perſona* in Euripidis Iphigenia Taurica. Vid. vſ. 281. 1153 ſq. Sed etiamſi ἐν retineas, non eſt neceſſe, ut ad *tragoediam* Oreſten referatur.

§. 7. Ἐν μὲν οὖν τοῖς δράμασι) Codd. Med. A. B. D. Leid. Paris. 1741. ἅρμασι. Med. C. & Ven. ᾄσμασι. Haec posterior lectio ex correctione prioris vitiosae orta videtur. Valla quoque vertit, *modulatibus*; sed Paccius recte, *dramatibus*.

Τῆς γὰρ Ὀδυσσείας μικρὸς ὁ λόγος ἐστὶν) Legebatur vulgo μακρὸς, sensu perverso. Tuentur tamen μακρὸς Codd. omnes praeter Mediceum A. qui μικρὸς habet. Legendum esse μικρὸς, iam coniectura assecutus est *Victorius* (Comm. p. 173). Defendit tamen etiam quodammodo vulgatum. Sed vide Winstanleii not. p. 293. Receperunt nostram lectionem post Batteusium, Harles, Reiz, & Tyrwhitt. In Cod. Guelph. deest ἐστίν.

Ἀποδημοῦντός τινος) Non habent τινος Codd. Med. B. Guelph. Ms. Morel.

Ἔτι δὲ τῶν οἴκοι οὕτως ἐχόντων) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Paris. 1741. Ms. Morel. Paris. 2040. Valla, edd. Ald. Camot. Basil. 1. 2. Wechel. Robortell. Mad. Castelv. ἐπεὶ δέ. Ut nunc recte legitur, correxit *Victorius*. Merae argutiae sunt, quibus *Castelvetro* pag. 382 probare studet, Aristotelem verba καὶ παραφυλαττομένου ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, & αὐτὸς ἀφικνεῖται ΧΕΙΜΑΣΘΕΙΣ, priora quidem inutiliter, posteriora adeo contra Homeri historiam Ulyssis, si quidem Homeri Odysseam respexerit, adiecisse; innuisse igitur forsitan aliud carmen epicum similis argumenti, cuius auctor fabulam de Ulysse aliter tractaverit. Adstipulatus est docto Italo *Tyrwhittus*, quamvis philosophum Odysseae Homericae argumentum generatim exposuisse contra illum tueatur. Addit: *Utinam tam certus essem, quomodo vox illa* χειμασθεὶς *aut explicari, aut corrigi debeat, quam certissime teneo, Homeri Odysseae argumentum in hoc loco generatim exponi.* Enimvero difficultas est plane nulla. Inter αὐτὸς & ἀφικνεῖται *Victorius* e Codd. inseruit δὲ, qua particula melius supersedemus, cum orationis series eâ turbetur. Ceterum agnoscunt δὲ etiam Codd. Ven. Leid. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. Guelph.

Αὐτοῖς ἐπιθέμενος, αὐτὸς μὲν ἐσώθη) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Guelph. αὐτὸς ἐπιθέμενος, αὐτὸς μ. ἐ. Cod. Paris. 2038. αὐτὸς ἐπιθέμενος αὐτοῖς, αὐτὸς μ. ἐ. quae forsitan est vera lectio. Quoad sensum nihil refert. *Heinsius* dedit ex coniectura ἄλλοις ἐπιθέμενος, ita ut intelligantur proci, quos adortus est Ulysses, & distinguantur hi ab iis, quos

amicos agnovit. Ingeniose. Non est tamen, quod vulgatam lectionem immutes. Cf. Twiningii *Notes* p. 391.

CAP. XIX.

§. 2. Τούτου τοῦ μέρους) Deest τοῦ in Cod. Leid.

Ἐξ οὗ μεταβαίνει εἰς εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν) Legitur vulgo ἐξ οὗ μεταβαίνει εἰς εὐτυχίαν, omissis ἢ δυστυχίαν. Non omnes autem tragoediae feliciter exeunt. *Goulstonus* emendavit εἰς ἀτυχίαν. Habet consentientem Vallam, qui, ut Madius (p. 193) iam annotavit, vertit: *unde transitus est ad infortunium.* Rursus obiici potest, non omnium tragoediarum exitum esse infelicem, ne moneam, Codd. in vulgata lectione conspirare. Praeclare emendavit *Reizius*: ἐξ οὗ μεταβαίνει εἰς δυστυχίαν ἢ εἰς εὐτυχίαν. Malui tamen sequi *Tyrwhitti* emendationem ad Aristotelis loquendi formam propius accedentem: ἐξ οὗ μεταβαίνει εἰς εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν. Sic Aristoteles supra cap. XII, 3: μεταβολὴ — τῶν πρὸς εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν ὡρισμένων· & cap. IX, 9, συμβαίνει εἰς εὐτυχίαν ἐκ δυστυχίας, ἢ ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταβάλλειν. Interim nolo lectores celare dubitationem meam, an hac emendatione vera lectio restituta sit. Puto, Aristotelem scripsisse tantum ἐξ οὗ μεταβαίνει, nec addidisse ulterius quid, quemadmodum in proxime sequentibus in textu ait, λύσιν δὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς μεταβάσεως μέχρι τέλους, ubi voce μεταβάσεως tantum utitur, nihil amplius addens. Verba εἰς εὐτυχίαν sive εἰς ἀτυχίαν vel δυστυχίαν, sunt glossemata librariorum, quorum modo unum, modo alterum in textum irrepsit. Favet coniecturae meae *Paccii* versio: *ex qua mutatio fortunae fit.* Uncinis igitur seclusi εἰς εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν. In sequentibus λύσιν δὲ edd. nonnullae antiquiores omittunt δέ.

Ἐν τῷ Λυγκεῖ τῷ Θεοδέκτου) Cf. supra ad cap. XI, 2. Hygin. Fab. 45. Castelv. Comm. p. 385. Dacerii *Remarques* p. 328. Twining. Notes p. 304. Cod. Leid. Λυκεῖ. Vitiose.

Δέσις μὲν) Cod. Guelph. δέσις δέ. Perperam.

Τάτε προπεπραγμένα) Vulgo τάτε πεπραγμένα. Nostrum rescripsit *Victorius* e Codd. sensu adeo flagitante. Tuentur προπεπραγμένα Codd. Mad. Cod. Robortell. Medic. omnes, Ven. Leid. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. Guelph. Valla & Paccius in versionibus. Receperunt iam in textum praeter Morelium & Victorium Heinsius & Rei-

zius. Cf. Madii Comment. p. 193. Robortell. Explicat. p. 209. Victor. Comm. p. 175.

Λύσις δὲ, ἡ ἀπὸ τῆς αἰτιάσεως τοῦ θανάτου) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Parif. 1741. 2040. Guelph. & Valla pro *λύσις δὲ, ἡ ἀπὸ*, legunt *καὶ πάλιν ἡ αὐτῶν δὴ ἀπὸ κ. τ. λ.* fenfu idoneo non exeunte.

§. 3. *Τραγῳδίας δὲ εἴδη εἰσὶ τέσσαρα· τοσαῦτα γὰρ καὶ τὰ μέρη ἐλέχθη*) Haeferunt in hoc loco optimi interpretes, Madius, Robortellus, Victorius, & ex recentioribus Dacerius, Batteufius & Twining. Enumerat philofophus tragoediae fpecies quatuor: nam, addit, tot eius partes commemoratae funt. Iam quaeritur, partes illae commemoratae quaenam fint? Meminit Ariftoteles utique fupra (cap. XII) partium quatuor tragoediae, *prologi*, *epifodii*, *exodi* & *chorici*, quas tamen hic non innui a philofopho, in aprico eft; attinent enim tragoediae *quantitatem*. Quae recenfentur ab Ariftotele (cap. VII, 8) partes tragoediae *qualitatem* fpectantes (*μῦθος*, *ἤθη*, *λέξις*, *διάνοια*, *ὄψις*, *μελοποιία*) eae funt *fex*, non *quatuor*. Etiamfi cum *Dacerio* *ὄψεως* & *μελοποιίας* rationem habeas nullam, *quatuor* partibus reftantibus refpondet *una* tantum tragoediarum *fpecies*, viz. *ἠθική*. Diferte autem dicit Ariftoteles, enumeratis a fe tragoediae tot partibus refpondere tragoediae tot fpecies. Recurrendum forfitan effet ad *τὰ μέρη τοῦ μύθου* (cap. XII, 9). Enimvero hae laudantur tantum *tres* (*περιπέτεια, καὶ ἀναγνώρισις· τρίτον δὲ, πάθος*). Non reperitur in earum numero *τὸ ἦθος*, unde *tragoedia morata* oriatur. Arbitratus eft *Batteufius* (vid. eius notam, & cf. eius *Principes de la literat.* T. III, p. 84), *τὸ ἦθος* tacite implicitum effe *ἐν τῷ πάθει*. Tres fabulae partes, *περιπέτεια*, *ἀναγνώρισις*, *πάθος*, conftituunt directe *duas* tantum tragoediae fpecies, duae quidem priores *πεπλεγμένην*, tertia (*πάθος*), *παθητικήν*. Duae reliquae tragoediae fpecies exfiftunt e partibus illis negative fumtis. Quod fi fuerit fabula fine *περιπετείᾳ* ἢ *ἀναγνωρίσει*, exfiftit tragoedia *fimplex*; quod fi autem fuerit fine *πάθεσι*, exfiftit tragoedia *morata*, quae eft *patheticae* oppofita. Congruit cum hac *Batteufii* explicatione difpofitio Ariftotelica fpecierum tragoediae, quae infra (cap. XXIV) occurrit: *ἢ γὰρ ἁπλῆν, ἢ πεπλεγμένην, ἢ ἠθικὴν, ἢ παθητικὴν δεῖ εἶναι.* Emendavit propterea *Tyrwhittus* (not. p. 168), quamvis auctorem coniecturae fuae nominet nullum, noftrum locum fic: *τοσαῦτα γὰρ καὶ τὰ μύ-*

θων ἐλέχθη (viz. εἴδη). Omnino, si textum sanum putaveris, vix aliter poterit explicari, quam a Batteusio, cui etiam *Twiningius* (*Notes* pag. 395) accedit, factum est. Est autem gravissima suspicio, locum esse mancum. Vide Madii Comment. p. 194. Monet etiam hic, *subesse mendum in contextu, tum seriem verborum*, tum asteriscum in libris ab Aldo impressis, quamquam parvus sit, *indicare aperte; in Codice autem excellentissimi Lampridii Cremonensis* magnum fuisse asteriscum post verbum τέταρτον. Ego in ed. Aldinae exemplo, quod bibliotheca Gottingensis academica tenet, (Rhet. Graeci antiq. Ven. 1508. p. 178) nullum asterisci vestigium inveni. Asteriscus vero post τέταρτον in Codice *Lampridii* ad nostrum locum non pertinebat; nam est difficultas in verbis τοσαῦτα γὰρ καὶ τὰ μέρη ἐλέχθη· *Madius* in explicandis tam his quam proxime sequentibus verbis occupatus, haud dubie verbum antecedens τέσσαρα cum sequenti τέταρτον confudit, & asteriscum laudati Codicis ad τέσσαρα retulit memoriae vel oculi errore.

Αἱ Φθιώτιδες) Cod. Leid. Φθιώτινες. Edd. Ald. Camot. Basil. 1. Φθινώτιδες. Vitiose. In verbis ἡ δὲ παθητικὴ — ἡ δὲ ἠθικὴ supplendum est ex antecedentibus ἧς τὸ ὅλον ἐστὶ πάθη — ἧς τὸ ὅλον ἐστὶ ἤθη, recte monente Victorio Comm. p. 178, & approbante pluribus Twiningio *Notes* p. 399.

Τὸ δὲ τέταρτον, ὁμαλὸν, οἷον) Ita *Victorius* invenit exaratum in uno Codice, & *Batteusius* in Cod. Paris. 2117. Excidisse aliquid iam inde patebat, quod deerat quartae tragoediarum speciei nomen, cum tamen tres priores nominibus suis essent insignitae, πεπλεγμένη, παθητικὴ, ἠθική. Prodebat idem varietas lectionis in Codd. nonnullis, in aliis lacunae signum post τέταρτον, ut in Cod. *Lampridii*, in Guelpherb. Paris. 2040. Ms. Morel. Unus Cod. Victorii (Comm. p. 178) Med. C. Ven. habent τέταρτον, ὄψις οἷον. Cod. Leid. τέταρτον ὁμοῖον. Cod. Med. A. & Valla τέταρτον, οἰκεῖον. Quod Harlesius notavit, in ed. Aldina legi τέταρτον· οἷον αἵ τι ἐν ἄλλῳ, falsum est; neque ita legitur in marg. edd. Basil. Casaub. & Duvall. Non recte cepit notam marginalem. Notatur ibi lectio ὃ οἷον ex append. var. lect. ed. Wechel. *Victorius* quidem lectionem ὁμαλὸν respuit. „Quod verbum, inquit, quomodo hic manere possit, non video, suspicorque, aliquem, cum supplere hanc lacunam vellet, coniectura ductum, ac satis quidem illa infirma vel potius falsa, reposuisse e superiore loco ὁμα-

λόν· supra enim cum quatuor morum discrimina (Aristoteles) explicaret, quae summo studio oportet poëtas exprimere, tribus eorum iam explanatis, inquit: τέταρτον δὲ τὸ ὁμαλόν. Ut autem verbum hoc distinguendis moribus aptum est, ita diverso generi fabulae ostendendo nullo modo quadrat.,, — Non vidit *Victorius*, ὁμαλὸν hoc loco denotare genus fabularum *simplicium*, & opponi τῷ πεπλεγμένῳ. Supra alio sensu ὁμαλὸν ab Aristotele adhibebatur. *Heinsius* rescribere voluit τὸ δὲ τέταρτον εἶδος, οἷον, correctione plane inutili. *Morelius* egregie emendavit τὸ δὲ τέταρτον, ἁπλοῦν ex loco Aristotelis supra allato c. XXIV, ἢ γὰρ ἁπλῆν, ἢ πεπλεγμένην κ. τ. λ. & adstipulati sunt illi *Twining* & *Tyrwhitt*. Praeferenda tamen est Codd. lectio, quam Harlesius & Reizius quoque dederunt. Vulgo legebatur: τὸ δὲ τέταρτον, οἷον.

Καὶ ὅσα ἐν ᾅδου) Cod. Paris. 2038. & edd. Ald. Basil. 1. 2. καὶ ὅσα ἐν αἰδοῖ. Margo edd. Basil. ἐν ἄλλῳ ex append. var. lectr. ed. Wechel. Cod. Paris. 2040. Guelph. Ms. Morel. ἐν αἰδ. Sequitur signum lacunae, quam etiam ed. Batteus. habet. Expressum est ἐν αἰδ' quoque in ed. Castelvetri. Codd. Ven. Med. B. ἐν αἰδοῦ. Codd. Med. D. Paris. 1741. ἐν αἰδοῦ. Cod. Med. A. Leid. ἐν αἰδῶ. Cod. Med. C. & unus Victorii ἐν ᾅδου. Recte. Vulgo legitur ἐν ᾅδῃ. Nostrum rescripserunt iam Reiz. & Tyrwhitt. Fuere, qui dubitarent, an fabula, cuius argumentum ex historia inferorum sit petitum, possit esse fabulae *simplicis* exemplum. Suspicatus est *Twining* (*Notes* p. 461), verba καὶ ὅσα ἐν ᾅδου non suum locum obtinere, & referenda esse exempli instar ad secundam tragoediarum speciem (παθητικὴν), ita ut legatur: ἡ δὲ, παθητικὴ, οἷον οἵ τε Αἴαντες, καὶ οἱ Ἰξίονες, καὶ ὅσα ἐν ᾅδου. Laudat doctissimus Britannus *Piccolominium* (p. 255), & *Dacerium*, qui idem fere senserint. Acquiescit autem ipse in explicatione *Benii* (Comm. p. 372), quam & ego adiiciam: ,, Clausula haec sit: — ex istiusmodi fabulis exemplum duxisse Aristotelem ad illustrandam *simplicem* fabulam, quod cum illi (viz. Tantalus, Sisyphus &c.) in eas poenas atque tormenta, non a prosperitate, quemadmodum Oedipus & alii plerique devolverentur, sed ab initio ad finem usque illis iactarentur, *peripetia aberat quam longissime*. Immo vero, non modo repente fortunae commutatio haud fiebat, quod est proprium peripetiae, verum etiam *mutatio in decursu toto fiebat levissima ac prope nulla*,

ita ut ab initio ad finem usque mira *simplicitate* flueret fabula. Ex quo fiebat, ut commodius ex aliis, in quibus *repente* vulnera, cruciatus & caedes contingebant, *patheticae* duceretur exemplum, quam ex iis, quibus nullus *repente* cruciatus infligebatur, & tamen simplicitas, de qua dicebam, mirifice apparebat. „ —

§. 4. Ἄλλως τε καὶ ὡς νῦν) Codd. Ven. Medic. D. ἀλλ' ὥς γε καί. Codd. Guelph. Medic. B. C. ἄλλως γε καί.

§. 5. Ἑκάστου τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ ἀξιοῦσι τὸν ἕνα ὑπερβάλλειν) Haec fuit lectio edd. antiquiorum, quam & Codd. Medicei omnes confirmant. Ordo verborum est: ἀξιοῦσι, τὸν ἕνα ὑπερβάλλειν τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ ἑκάστου. *Postulant, ut unus superet unumquemque antiquiorum poëtarum in eo, in quo excellebat.* Primus sollicitavit locum nostrum *Victorius* (Comm. p. 180), qui e Codd. reponere volebat ἕκαστον pro ἑκάστου. Habent ἕκαστον etiam Codd. Ven. Leid. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. Guelph. Verum quo minus ita legas, impediunt verba τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ, quae tum nec ab ἕκαστον, nec ab ὑπερβάλλειν pendent. Emendavit propterea *Heinsius* in textu, ἑκάστου τῷ ἰδίῳ ἀγαθῷ· quam emendationem amplexus quoque est *Reizius*. In notis iterum aliter correxit idem *Heinsius*: ἑκάστου τὸ ἴδιον ἀγαθόν· quod haud displicuit Winstanleio. Omnino non necesse est textum vulgatum mutare.

§. 6. 7. Δεῖ δὲ ἅμφω ἀεὶ κροτεῖσθαι. Χρὴ δὲ, ὅπερ εἴρηται πολλάκις, μεμνῆσθαι, καὶ μὴ ποιεῖν ἐποποιϊκὸν σύστημα τραγῳδίαν) Desunt verba χρὴ δὲ, ὅπερ εἴρηται πολλάκις, μεμνῆσθαι in edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Robortell. Mad. (in textu) Heins. Sylb. Casaub. Duvall. Goulston. Cooke. Upton. Winstanl. Restituit ea textui *Victorius*, cum iam ante hunc *Madius* (Comm. p. 198) monuisset, ea in pluribus Codd. Mss. legi. Reperiuntur quoque in Codd. Med. B. C. D. Ven. Paris. 2040. Guelpherb. Ms Morel. Ex edd. Morel. & Victor. iam fluxerunt in edd. Castelv. Oxon. min. Batteus. Harles. Reiz. & Tyrwhitti. Pro κροτεῖσθαι Cod. Med. C. habet κροτῆσαι. *Heinsius* τραγῳδίαν mutavit in τραγῳδίας. Non bene; quamvis ipse vulgatam lectionem esse pessimam pronuntiaverit. Post μεμνῆσθαι tollere voluit καὶ *Madius*. Frustra.

§. 7. Οἷον εἴ τις τὸν τῆς Ἰλιάδος ποιοῖ μῦθον) Rescripsi ποιοῖ modo optativo e Cod. Med. C. pro vulgato ποιεῖ. Uncinis autem compescui haec verba in textu, quoniam glossema

mihi redolere videntur. Addit enim Ariſtoteles ſtatim exemplum aliud ab *Ilii excidio* petitum. Abſunt praeterea verba illa a Cod. Med. A.

Ἐκεῖ μὲν γὰρ) Cod. Guelph. ἐκεῖ γάρ.

§. 8. Ὅσοι πέρσιν Ἰλίου ὅλην ἐποίησαν) Codd. Medic. C. Ven. πόρθησιν, quam lectionem recte iudicavit *Victorius* (p. 185) eſſe gloſſam ad explicandam vocem πέρσιν in margine poſitam, quae poſtea in textum irrepſerit.

Ὥσπερ Εὐριπίδης Ἑκάβην, ἢ ὥσπερ Αἰσχύλος) Ita legendum eſſe, coniecit *Tyrwhittus* ex verſione *Vallae*, qui habet: *ſicut Euripides Hecubam.* Edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Robortell. Caſtelv. Mad. (in textu) Heinſ. Sylb. Caſaub. Duvall. Goulſton. Oxon. Cooke. Upton. Harleſ. Winſtanl. legunt: ὥσπερ Εὐριπίδης Νιόβην καὶ Μηδείαν, καὶ μὴ ὥσπερ Αἰσχύλος. Iam verba καὶ Μηδείαν deerant in Codd. Madii & Victorii; deſunt quoque in Codd. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. omnibus. *Victorius* igitur ea textu eiecit, in quo eum ſecuti ſunt ex recentioribus Reizius & Tyrwhittus. Quid autem porro ſtatuendum hoc loco de Euripidis *Niobe?* Recte animadvertit Tyrwhittus, Nioben cum Troiana hiſtoria plane nihil commune habere. Egregie contra huic loco convenit Euripidis *Hecuba*, quemadmodum Georgius Valla in Codice ſuo legit. Igitur coniecturam Tyrwhitti Vallae auctoritate ſuffultam in textum admiſi. *Reizius* etiam Νιόβην expunxit, haud dubie, quoniam Aeſchyli nulla tragoedia diſerte laudatur, ſed poëtae nomen tantum, ideoque probabile eſt, Ariſtotelem ſcripſiſſe ſimpliciter ὥσπερ Εὐριπίδης ἢ ὥσπερ Αἰσχύλος. Vulgata lectio καὶ μὴ ὥσπερ Αἰσχύλος aperte erat corrupta. Emendationem *Reizii* amplexus ſum, quam etiam *Tyrwhittus* propoſuit. *Batteuſii* explicatio verborum, ΚΑΙ ΜΗ κατὰ μέρος, ὥσπερ Εὐριπίδης, ΚΑΙ ΜΗ ὥσπερ Αἰσχύλος, eſt contorta. Eiuſmodi repetitio τοῦ ΚΑΙ ΜΗ non fuit Ariſtotelis.

Ἐπεὶ καὶ Ἀγάθων) Cod. Ven. ἐπεὶ δὲ καὶ Ἀγ.

Ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις καὶ ἐν τοῖς ἁπλοῖς πράγμασι στοχάζονται, οὗ βούλονται, θαυμαστοῦ) Obſcurus eſt hic locus, & haud dubie corruptus. Pro οὗ βούλονται θαυμαστοῦ vulgo legitur ὧν βούλονται θαυμαστῶς. Tum ſenſus exit cum ſequentibus plane non cohaerens: *In peripetiis autem & in actionibus ſimplicibus poëtae tendunt eo, quo volunt, admirabiliter;* τραγικὸν γὰρ τοῦτο καὶ φιλάνθρωπον. Victorius maluit οὗ βούλονται pro ὧν β. *Heinſius* emendavit στοχάζεται ὧν βούλε-

ται, θαυμαστῶς, ita ut non ad poëtas in genere, ſed ad ſolum Agathonem antea memoratum referatur; verum hac correctione nihil lucramur: quorſum enim pertinet τοῦτο in ſequentibus, τραγικὸν γὰρ τοῦτο καὶ φιλάνθρωπον; Neque neceſſe eſt, ut στοχάζεσθαι ad ſolum Agathonem referatur; poteſt referri ad poëtas omnino, de quibus ſermo Ariſtoteli fuit. Verterunt nonnulli θαυμαστῶς, *per admirabile*. Sed recte monuerunt *Twiningius* & *Tyrwhittus*, ita θαυμαστῶς verti non poſſe. Prior locum noſtrum interpretatur ſic: Poëtae aſſequuntur, quod volunt, *modo admirabili* (*ſurpriſingly well*); id vero, quod volunt, eſt Tragicum & hominibus gratum (τραγικὸν γὰρ τοῦτο καὶ φιλάνθρωπον). Ne dicam, totam hanc interpretationem ſenſum efficere ieiunum, patet etiam ex ſententia Agathonis paullo inferius ab Ariſtotele laudata, philoſophum non de poëtarum *arte admirabili*, ſed de *Mirabili ipſo*, quo poëtae utantur, loqui. Mutare voluit *Twiningius* ἁπλοῖς πράγμασι in διπλοῖς πράγμασι, quoniam finis moralis ſit διπλῇ συστάσει peculiaris, non fabulae ſimplici, & exempla in textu allata non ſint exempla fabularum ſimplicium. Poteſt vulgata lectio defendi. Etiamſi Twiningii interpretationem loci veram putes, τὸ φιλάνθρωπον tamen non exprimit *characterem moralem* tragoediae, ſed *quod vulgo placet;* deinde exempla in textu allata ſunt utique ex fabulis ſimplicibus petita, ἐκ τῶν ἐν ᾅδου, quemadmodum exemplum Siſyphi; retulit enim ſupra Ariſtoteles diſerte τὰ ἐν ᾅδου inter fabularum ſimplicium argumenta. Quod ſi Twiningii interpretationem loci non accipias, ſpectat τὸ τραγικὸν καὶ φιλάνθρωπον ad τὸ θαυμαστὸν, quod tam in fabulas ſimplices, quam in compoſitas cadit; & praecipere Ariſtotelem de θαυμαστῷ, iam dixi. *Madius* ex verſione Paccii colligit, hunc legiſſe ἐν τοῖς ἁπλοῖς. *Batteuſius* emendavit ὧν βούλονται θαυμαστῷ. *Les poëtes ſont quelque fois leurs denouemens par une ſorte de merveilleux, qui eſt tout à la fois tragique & intereſſant.* Tyrwhittus coniecit: ὧν βούλονται, θαυμαστῶν. Optime mihi videtur locum conſtituiſſe *Reizius*, quem ſecutus ſum.

Μετὰ πονηρίας δὲ) Abeſt δὲ a Codd. Leid. Pariſ. 2038. Guelph. ed. Ald.

Ὥσπερ Ἀγάθων λέγει) Laudat ipſum *Agathonis* dictum accuratius Ariſtoteles Rhet. II, 24:

Τάχ' ἄν τις εἰκὸς αὐτὸ τοῦτ' εἶναι λέγοι,
Βροτοῖσι πολλὰ τυγχάνειν οὐκ εἰκότα.

Cf. Bayle Art. *Agathon* nota F. & Twining *Notes* p. 407.

§. 9. Μὴ ὥσπερ Εὐριπίδῃ, ἀλλ' ὥσπερ Σοφοκλεῖ) Sic legunt Codd. Medic. B. D. Parif. 1741. 2040. Mſ. Morel. Conſentiunt cum hac lectione Codd. Guelpherb. Ven. & Medic. A. niſi quod habent Εὐριπίδης pro Εὐριπίδῃ, & Medic. A. etiam Σοφοκλῆς pro Σοφοκλεῖ. Vulgo: μὴ ὥσπερ παρ' Εὐριπίδῃ, ἀλλ' ὥσπερ παρὰ Σοφοκλεῖ. Facile apparet, praepoſitionem παρὰ a librario quodam fuiſſe intruſam. Noſtra lectio, quam Morelius iam in textu exhibuit, Ariſtotelico ſermoni magis convenit. Senſus eſt idem, utram lectionem malueris.

§. 10. Τοῖς δὲ λοιποῖς τὰ διαδόμενα οὐ μᾶλλον τοῦ μύθου, ἢ ἄλλης τραγῳδίας ἐστὶ) Vulgo legebatur τοῖς δὲ λοιποῖς τὰ διδόμενα μᾶλλον τοῦ μ. κ. τ. λ. Subintellexit *Victorius* in διδόμενα — τὰ μέλη, & tamen putavit, ab Ariſtotele innui *choros* a magiſtratu *datos*. At enimvero recte monuit *Twiningius*, choros quidem datos eſſe a magiſtratu, ſed nunquam χορικὰ μέλη. Optime locum correxit *Madius* (Comm. p. 203). „ Mendum, „ inquit, „ in verbis omnino eſſe cenſeo; ac primum eſt in voce διδόμενα, quae in locum vocis ᾀδόμενα irrepſit; nam verbum ᾄδειν, quod paullo poſt ponitur, aperte indicat, locum, ut nos fecimus, caſtigandum. Id autem audacius fecimus, quoniam Venetiis in quibuſdam caſtigationibus loco vocis διδόμενα ſcriptam vocem γιγνόμενα vidimus, quae lectio longe melior eſt quam ea, quae in excuſis libris legitur. Praeterea particulam negandi ante vocem μᾶλλον addendam exiſtimo. „ — Praeſidium petit emendatio *Madii* a ſimili exſcriptorum lapſu, qui in noſtri libri capite ultimo occurrit, ubi pro καὶ διᾴδοντα Cod. Med. & ed. Camot. διαδιδόντα habent. Permovit autem me hoc ipſum lapſus librariorum exemplum, ut non cum *Madio* in noſtro loco τὰ ᾀδόμενα, ſed τὰ διαδόμενα in textum reciperem. Ita quoque iam legit *Reizius*. *Heinſius* dedit τὰ διδόμενα οὐ μᾶλλον κ. τ. λ. *Batteuſius* Madium ſecutus eſt. *Tyrwhitt* vulgatum διδόμενα retinuit, inſerta tamen negandi particula ante μᾶλλον. Cf. Twining *Notes* pag. 409.

Ἢ ἐμβόλιμα ᾄδειν, ἢ ῥῆσιν ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἁρμόττειν) Plures Victorii Codd. Ven. Leid. Gueiph. ἢ ἐμβ. ᾄδειν, ἢ εἰ ῥῆσιν — ἁρμόττοι. Codd. Medic. omnes ἢ εἰ ῥῆσιν· ſed Med. B. C. D. cum ed. Ald. habent ἁρμόττοι· Med. A. vero ἁρμόττει. In Append. var. lectt. ed. Wechel. notatur

lectio: ἢ ῥῆσιν, ἢ ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἁρμόττοι — aliter: ἢ ῥῆσιν· εἰ ἐξ ἄλλου· quae variantes etiam in marg. edd. Basil. Casaub. Duvall. exhibentur. Quoad sensum perinde est, utrum legas, sive ut nos, sive ut laudati Codd.

Ἢ ἐπεισόδιον ὅλον) Cod. Med. C. ἢ ἐπ. ὁ λόγος. Vitiose.

CAP. XX.

§. 3. Ἔστι δὲ κατὰ τὴν διάνοιαν ταῦτα) *Heinsius* emendavit: ἔστι δὲ τὰ κατὰ τ. δ. ταῦτα.

Τὸ πάθη παρασκευάζειν) Cod. Leid. τῷ πάθει π. Perperam.

Καὶ σμικρότητα) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Par. 2040. Ms. Morel. Guelph. καὶ μικρότητας.

§. 4. Δῆλον δὲ, ὅτι καὶ ἐν τοῖς πράγμασιν) Pro πράγμασιν reponere voluerunt *Madius* & *Heinsius* δράμασιν. Sed vulgatum bene defendunt *Winstanleius* not. p. 295, & *Twining* Notes p. 410.

Ἀπὸ τῶν αὐτῶν εἰδῶν δεῖ χρῆσθαι) Codd. Med. omnes, Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. Guelph. Ven. ἰδεῶν pro εἰδῶν. Sic etiam invenit *Victorius* in pluribus Codd. suis, & *Madius* in Cod. *Lampridii*. Vulgatum bene se habet. Χρῆσθαι ἀπό τινος hoc loco est *promere*, *sumere*, *mutuari ab aliquo*. Vide Victorii Comm. p. 192.

Ἢ εἰκότα δέῃ παρασκευάζειν) Cod. Med. A. ἢ εἰκότα ἢ π. Med. B. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. ἢ εἰκότα γ' ἢ π. Ven. ἢ εἰκ. δῇ. Leid. εἰκ. δ' ἢ. Med. C. εἰκότα δ' ἢ. Med. D. ἢ εἰκότα δεῖ.

Εἰ φανοῖτο ἡδέα, καὶ μὴ διὰ τὸν λόγον) Male haec verba interpretatus est *Victorius*. Putavit, ἡδέα significare ex supra dictis, quae tragoediae inesse vel possint vel debeant, unum, & reliqua, ἢ ἐλεεινὰ, ἢ δεινὰ, ἢ μεγάλα, ἢ εἰκότα, esse subaudienda. *Twiningius*, quamvis interpretationi *Victorii* adstipuletur, dubitat tamen, an Aristoteles unum illud, τὰ ἡδέα tantum, diserte commemoraverit, & omiserit reliqua. Coniicit, legendum esse εἰ φανοῖτο ἤδη, *siquidem (actiones) iam apparerent tales per se*. Idem proposuit *Castelvetro* p. 406. *Tyrwhittus* pro ἡδέα legere mavult ἃ δεῖ, vel ἤδη ἃ δεῖ· nihil ad rem. *Batteusius* loci sensum plane alteravit. Equidem textum satis perspicuum, nihilque mutandum censeo. Sensus est: *Quid enim dicentis opus esset, si actiones iam apparerent iucundae per se, & non per orationem?* — Cf. Victorii Comm. p. 192. Twining *Notes* p. 412. *Ma-*

dius ἡδέα mutare voluit in ἡ ἰδέα. „Per ideam, inquit, intelligit Aristoteles probationem, solutionem, misericordiam, & cetera huiusmodi. Res enim secundum se consideratae rerum ideae dicuntur. Sensus autem esset: *Si citra orationem appareret vel probatio, vel solutio, vel misericordia & huiusmodi, quidnam esset oratoris munus?*„ Non bene *Madius* hoc loco provinciam suam administravit. Admisit tamen eius coniecturam in textum *Heinsius*, & vertit: *Quod enim oratoris munus esset, si orationis etiam sine oratione appareret forma?* Ceterum non reticenda est lectio Cod. Med. A. qui pro καὶ μὴ διὰ τὸν λόγον habet καὶ τὰ διὰ τὸν λόγον.

CAP. XXI.

§. 1. Τὰ σχήματα τῆς λέξεως) Cf. Arist. Rhet. II, 24. III, 8. 10. Quintil. Inst. Orat. I, 11. Twiningii *Notes* p. 413.

Καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον) Codd. Ven. Medic. C. ed. Ald. καὶ ἔτι ἄλλο τ.

§. 2. Ποιεῖν τι ἢ μὴ) Codd. Med. B. Guelph. Mss. Morel. post μὴ repetunt ποιεῖν.

§. 3. Τάδ' ἐστὶ τὰ μέρη) Deest τὰ in Cod. Guelph. Cf. Arist. de Interpr. cap. 2 sq. Demetr. de elocut. Sect. 2. Ammon. Herm. ad Arist. de Interpr. fol. 12.

§. 4. Φωνὴ ἀδιαίρετος· οὐ πᾶσα δὲ) Codd. Ven. Medic. A. C. φ. ἡ ἀδ. οὐ πᾶσαι δέ.

Συνετὴ γίνεσθαι φωνὴ) Codd. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. συνθετὴ γ. φ. Non bene.

§. 5. Οἷον, τὸ α καὶ ω) Desunt haec in Codd. Medic. A. C. D. Ven. Leid. Paris. 1741. nec non in vers. Vallae, edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Castelv. Robortell. Mad. Restituit ea e Cod. quodam *Victorius*. In Cod. Guelpherb. legitur οἷον, τὸ α καὶ τὸ ω.

§. 6. Ταῦτα δὲ διαφέρει — καὶ τόποις) *Heinsius* ex ingenio correxit καὶ τύποις. Sed nihil erat corrigendum. Τόποι sunt partes oris, quae ad pronuntiationem articulatam cooperantur, ut labia, dentes, fauces &c. Cf. Dionys. Hal. c. S. 14. Aristides Quintil. p. 89 ed. Meibom. ubi occurrunt: ἐκ τῶν περὶ τοὺς ὀδόντας τόπων — ἐκ μέσου τοῦ φωνητικοῦ τόπου. *Winstanleio* in mentem venit καὶ τόνοις· sed hoc esset idem cum sequentibus, ὀξύτητι καὶ βαρύτητι. Sic Arist. Rhet. III, 1: τοῖς τόνοις, οἷον ὀξείᾳ καὶ βαρείᾳ, καὶ μέσῃ. Ceterum Heinsii lectionem secutus est *Batteusius*.

Καὶ βραχύτητι) Cod. Med. C. *καὶ βραδύτητι.*

Ἔτι δὲ ὀξύτητι) Vulgo *ἔτι δὲ καὶ ὀξύτητι.* Delevi *καὶ*, quoniam deeſt in Codd. Medic. omnibus, Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. nec non in edd. Ald. Camot. & Baſil.

§. 7. *Φωνὴ ἄσημος, συνθετὴ*) Cod. Med. A. *σύνθετος.* Melius forſitan, cum *ἄσημος* antecedat. Cod. Med. D. *συνετή.* Perperam.

Καὶ γὰρ τὸ γρ ἄνευ τοῦ α οὐκ ἔστι συλλαβὴ, ἀλλὰ μετὰ τοῦ α· οἷον τὸ γρα) Ita legendum eſſe, docet ſeries rerum. Definit Ariſtoteles ſyllabam, vocem compoſitam ex muto & vocali. Addit exemplum: *γρ* ſine *α* non eſt ſyllaba, nam deeſt vocalis; ſed cum vocali *α* fit ſyllaba *γρα.* Vulgo legitur: *καὶ γὰρ τὸ γρ ἄνευ τοῦ α συλλαβὴ, καὶ μετὰ τοῦ α· οἷον τὸ γρα.* — Codd. Med. B. Pariſ. 2040. Guelph. Mſ. Morel. *καὶ γὰρ τὸ γ καὶ ρ.* In ſequentibus *οἷον* omittit Cod. Med. D. Vulgata lectio nullum praebebat ſenſum. Quis enim *γρ* ſyllabam dixerit? Ut nos dedimus, primus e Cod. correxit *Robortellus* (Explicat. p. 234). Conſentiunt autem cum Robortelli libro Codd. Ven. Leid. & Pariſ. 1741. Receperunt hanc lectionem iam in textum Heinſius, Batteuſius & Reizius. *Tyrwhittus* (not. p. 172) emendavit *καὶ γὰρ τὸ ΓΛ ἄνευ τοῦ ρ συλλαβὴ, καὶ μετὰ τοῦ ρ· οἷον τὸ γρα.* Ita non evaderet exemplum ad definitionem illuſtrandam.

§. 8. *Σύνδεσμος δέ ἐστι φωνὴ ἄσημος*) Deſunt verba *φωνὴ ἄσημος* in Cod. Medic. D.

Ἣ οὔτε κωλύει) Male *Heinſius* e Mſſ. repoſuit *ἣ οὔτε κολούει.* In ſequentibus textum ita refinxi, ut in editione *Reizii* legitur: *οὔτε ποιεῖ φωνὴν μίαν σημαντικὴν ἐκ πλειόνων φωνῶν, πεφυκυῖα τίθεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ἄκρων, καὶ ἐπὶ τοῦ μέσου κ. τ. λ.* In Codd. & edd. ſumma eſt lectionis diſcrepantia. Cf. Winſtanlei. ad h. l. not. pag. 296. Lectio vulgata totius loci haec erat: *Σύνδεσμος δέ ἐστι φωνὴ ἄσημος, ἣ οὔτε κωλύει, οὔτε ποιεῖ φωνὴν μίαν σημαντικὴν, ἐκ πλειόνων φωνῶν πεφυκυίαν συντίθεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ἄκρων κ. τ. λ.* Non eſſet operae pretium, lectionis varietatem ſi excutere & perpendere vellem; nam ex Codd. noſter locus ad ſanitatem redigi nequit. *Reizius* ſpectavit, quid Ariſtoteles de *coniunctionis* natura & vi ſcribere debuiſſet aut potuiſſet, & ſic veram lectionem coniectura reſtituere ſtuduit. Eſt ſaltem in lectione Reizii ſanus ſenſus, qui in ceteris deſideratur.

Ἢν μὴ ἁρμόττῃ ἐν ἀρχῇ λόγου τιθέναι καθ' αὐτὴν) Vulgo ἣν μὴ — καθ' αὐτόν. Male. Iam *Madius* emendavit καθ' αὐτό. Sed rectius reponitur καθ' αὐτήν. Cf. *Tyrwhitti* not. p. 172. Codd. Medic. A. C. D. ἁρμόττει.

Οἷον, μὲν, ἤτοι, δή) Pro ἤτοι mavult *Tyrwhittus* τοι, quoniam ἤτοι apud Homerum haud raro inchoat ſententiam. Videtur Tyrwhittus crediddiſſe, Ariſtotelem exempla afferre coniunctionum, quibus ſententia nunquam inchoatur. Verum Ariſtoteles de coniunctionibus loquitur, quae & in extremis, & in medio orationis poni poſſint, ſi in orationis principio poni nequeunt. Igitur vulgatum ἤτοι locum ſuum tuetur, ſicut etiam ſequens δή, quod mutare volebat Tyrwhittus in δέ, quemadmodum Codd. Guelph. Pariſ. 1741. 2040. Mſ. Morel. legunt.

Ἢ φωνὴ ἄσημος, ἣ ἐκ πλειόνων μὲν φωνῶν, σημαντικῶν δὲ, ποιεῖν πέφυκε μίαν σημαντικὴν φωνήν) Ita iam locum conſtituit *Madius*. Edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Caſtelv. Mad. (in textu) Robortell. (in textu) ἢ φωνὴ ἄσημος ἐκ πλειόνων μὲν φωνῶν μιᾶς, σημαντικὴν δὲ ποιεῖν πεφυκυῖα μίαν φωνήν. *Victorius* mutavit σημαντικὴν δὲ in σημαντικῶν δὲ, & e Codd. enotavit lectionem μίαν σημαντικὴν φωνήν, quam poſteriorem tamen falſam eſſe arbitratur. Lectionem ed. Aldinae & reliquarum edd. expreſſerunt quoque edd. Sylburg. Caſaub. Duvall. Goulſton. Cooke. Upton. Oxon. min. Winſtanl. *Victorium* ſecuti ſunt Heinſius, Batteuſius, Harles & Tyrwhitt. Dedit e Cod. ſuo *Morelius* noſtram fere lectionem, praeterquam quod poſt πλειόνων μὲν φωνῶν addit μιᾶς, quod expungendum eſt. Conſentiunt autem cum noſtra lectione Codd. ap. Madium, Cod. Medic. ap. Robortellum (Explicatt. p. 235), Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 1741. 2040. & Codd. Medicei omnes. Recepit eam *Reizius* in textum. Cf. omnino *Iacobi Harris* Hermes L. II, c. 2. n. (*a*)

§. 9. *Ἢ λόγου ἀρχήν*) Nonnulli Codd. & edd. (ut Aldina) ἢ λ. α. Perperam.

Οἷον, τὸ φημὶ, καὶ τὸ περὶ, καὶ τὰ ἄλλα) „*Articulum* ad diſtinctiones aptum eſſe, nemo dubitet; ſed quomodo principium orationis monſtrare dicatur, non video, cum ſaepiſſime in orationis medio inveniatur; multo etiam minus, quomodo finem, cum orationes ab articulo terminatae rariſſime (ſi unquam) occurrant. Tum vero qualia ſunt iſta, quae ſequuntur, Articulorum ſcilicet, exempla?

τὸ φημὶ καὶ τὸ περί. Haec ultima aliquando refingi posse cogitabam scribendo: οἷον τὸ ὁ, φημὶ, καὶ τὸ ἡ, καὶ τὰ ἄλλα. Sed in tantis tenebris, credo, tutius quiescere.„ *Tyrwhittus.* — Codd. Medic. omnes, Ven. Leid. Paris. 1741. φ. μ. ι. sive φμι. Valla: p. m. i. porro π. ε. ρ. ι. Valla *ceri.* Codd. Ven. Leid. Paris. 1741. καὶ τὸ περί. In Cod. Guelph. Paris. 2040. & Ms. Morel. est lacuna; desunt verba φημὶ — ἄλλα.

Ἢ φωνὴ ἄσημος — ἐπὶ τοῦ μέσου) Est mera repetitio definitionis *coniunctionis* supra propositae. Incredibile est, philosophum plane eandem *articuli* definitionem dedisse, quam *coniunctionis* dedit. Verba illa igitur uncinis seclusi, ut male huc transposita. Omnino totum hoc caput misere luxatum est. Ceterum in Codd. & edd. occurrit eadem lectionis varietas, quae supra §. 8. Equidem textum ed. *Reizii* expressi. — In Cod. Guelph. legitur: ἢ φωνῆεν ἄσημος.

§. 10. Ἧς μέρος οὐδέν ἐστι καθ' αὑτὸ) Deest καθ' αὑτὸ in Cod. Med. C. Cf. Arist. de Interpr. cap. 2 & 4.

Ὡς καὶ αὐτὸ καθ' αὑτὸ σημαῖνον) Ita legunt Codd. Medic. omnes, Leid. Guelph. Paris. 2040. 1741. Ms. Morel. Vulgo σημαίνει. *Heinsius* in ed. poster. dedit σημαίνῃ. In notis totum locum sic rescribere iubet: ἐν γὰρ τοῖς διπλοῖς, οἷς χρώμεθα (vulgo οὐ χρ.) οὐδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ σημαίνει. Ed. Reizii habet σημαίνειν, quod etiam app. var. lectt. ed. Wechel. agnoscit. Equidem lectionem Codd. praetuli, cui etiam Winstanleius adstipulatur.

§. 11. Ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων) *Heinsius* addit καὶ προσσημαίνει χρόνον, invitis Codd. & edd. reliquis.

Οὐ σημαίνει τὸ πότε) Vulgo οὐ προσσημαίνει τὸ πότε. Monuit iam *Victorius* (Comm. p. 203) in Codd. legi οὐ σημαίνει, & ita corrigendum esse. Conspirant cum Victorianis Codd. Leid. Ven. Guelph. Paris. 2040. Igitur cum Reizio σημαίνει rescripsi. Vulgatum in edd. Ald. Basil. vitiose adeo legebatur προσημαίνει.

Τὸ δὲ, βαδίζει) Codd. Med. omnes & Valla: τὸ δὲ, βαδίζειν.

§. 12. Πτῶσις δέ ἐστιν) Codd. Med. A. C. Ven. Leid. edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Robortell. Mad. (in textu) Castelv. πτώσεως. *Paccius* legit πτωσεῶν. Restituit πτῶσις *Victorius.*

Ἡ μὲν κατὰ τὸ, τούτου) Vulgo legebatur ἡ μὲν τὸ κατὰ, τούτου. Inseruit *Tyrwhittus* ex edit. Robortelli τὸ ante

τούτου. Sed iam duplex τὸ offendit: ἡ μὲν τὸ κατὰ τό. Igitur cum *Reizio* prius τὸ expunxi.

Ἢ τούτῳ, σημαῖνον) Sic habent Codd. Medic. A. C. D. Ven. & Leid. Iungendum est σημαῖνον cum praecedenti articulo τό. Vulgo ἢ τούτῳ, σημαίνουσα, ita ut ad πτῶσις referatur. Minus bene.

Ἡ δὲ κατὰ τὸ, ἑνὶ) Vulgo ἡ δὲ τὸ κατὰ τὸ, ἑνί. Delevi iterum prius τὸ, quod etiam deest in Codd. Med. omnibus, nec non in Leid. Guelph. Paris. 2040. & Ms. Morel. Medic. A. perperam τῷ ἑνί.

Οἷον, ἄνθρωποι, ἢ ἄνθρωπος) Codd. Medic. B. Guelph. Par. 2040. Ms. Morel. οἷον, ἄνθρωπος, ἢ ἄνθρωποι. Melius, puto, quoniam antecedit ἑνὶ, ἢ πολλοῖς. Pro ἢ Cod. Med. D. habet καί.

Ἡ δὲ κατὰ τὰ ὑποκριτικὰ) Vulgo ὑποκριτά. Sed ὑποκριτικὰ legendum esse, iam ex Codd. probarunt *Madius* p. 220, *Robortellus* p. 240, & *Victorius* p. 204, ut iure mireris, quomodo absurda lectio ὑποκριτὰ per recentiores edd. propagari potuerit. Tuentur ὑποκριτικὰ etiam Codd. Medic. omnes, Leid. Ven. Par. 1741. 2040. Guelph. Ms. Morel. & receperunt in textum, praeter *Victorium* & *Morelium*, *Reizius* & *Tyrwhittus*. Cf. init. huius capitis: τὰ σχήματα τῆς λέξεως, ἅ ἐστιν εἰδέναι τῆς Ὑποκριτικῆς. —

Ἢ ἐπίταξιν) In Cod. Guelpherb. deest ἤ. In sequentibus cum Tyrwhitto post ἐβάδισεν signum interrogationis addidi, cum exemplum sit casus verbi κατ' ἐρώτησιν enuntiati. Ceterum pro ἐβάδισεν Cod. Med. D. ἐβάδιζεν.

Ἢ βάδιζε) Codd. Medic. A. B. C. Ven. Paris. 1741. ἢ ἐβάδιζεν. Codd. Leid. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. ἢ ἐβάδιζε. Sic quoque ed. Ald. Cod. Med. D. ἢ ἐβάδισεν. Perperam.

§. 13. Οἷον, ἐν τῷ, βαδίζει Κλέων, ὁ Κλέων) Codd. Ven. Leid. Medicei omnes, Valla, edit. Ald. βαδίζειν Κλέων. Rectius in app. variar. lectr. ed. Wechel. & marg. edd. Basil. 2. 3. Casaub. Duvall. βαδίζειν Κλέωνα. Omnino arbitratus est *Tyrwhittus*, haec verba esse spuria, aut gravissime corrupta; exspectari enim exemplum orationis, quae *verbo* licet destituta, partem tamen sui aliquam significativam haberet. Exemplum vero in textu subiectum nihil facere ad Aristotelis propositum. Bene autem vulgatam lectionem defendit & dilucidavit *Twining* (*Notes* pag. 431). Philosophus asserit, non necessarium esse, ut propositio

(λόγος) contineat *nomen & verbum*. Oportet eam habere tantum partem aliquam significativam. Huc spectat exemplum βαδίζει Κλέων, ubi *Cleon* per se est pars significativa. Cf. Arist. de Interpr. cap. 4.

Ἢ ὁ ἐκ πλειόνων συνδέσμῳ) Ita legunt edd. Camot. Wechel. Mad. Victor. Robortell. Castelv. Reiz. Tyrwhitt. Recte. Vulgo συνδέσμων, quae lectio ex ed. Aldina fluxit. Cf. ad h. l. Arist. de Interpr. cap. 5. Analyt. poster. II, 10. Metaphys. VII, 4; VIII, 6. Ammon. Herm. ad Arist. de Interpr. fol. 58. Eustrat. ad Anal. poster. fol. 25. 32. Ioan. Philop. fol. 82. 84. b.

Ὁ δὲ τοῦ ἀνθρώπου τῷ ἓν σημαίνειν) Cod. Med. C. τὸ δὲ τοῦ ἀ. τῷ ἓν σ. Cod. Leid. σημαίνει. Male.

CAP. XXII.

§. 1. Ὃ μὴ ἐκ σημαινόντων σύγκειται· οἷον, γῆ) *Victorius* maluit ὃ ἐκ μὴ σημαινόντων. Sed in vulgata lectione est Graecismus, scriptoribus Atticis haud infrequens. Vid. Dorvill. ad Chariton. p. 92, & Ernesti ad Xenoph. Memorab. Socr. III, 9. 5. Verba οἷον γῆ desunt in plurimis edd. Agnoscunt autem ea Codd. Mendozae (ap. Madium pag. 224), Medicei omnes, Ven. Leid. Paris. 1741. 2040. Mſ. Morel. Guelpherb. & Valla, & restituta iam sunt textui a Batteusio & Tyrwhitto. Cf. Winstanlei. not. p. 297. 98.

§. 2. Τούτου δὲ τὸ μὲν ἐκ σημαίνοντος καὶ ἀσήμου, τὸ δὲ ἐκ σημαινόντων σύγκειται) Cod. Mendozae ap. Mad. nec non Codd. Med. C. & Ven. post καὶ ἀσήμου inserta habent verba πλὴν οὐκ ἐν τοῦ ὀνόματος σημαίνοντος καὶ ἀσήμου, e quibus tamen neque per se sumtis, neque iunctis cum antecedentibus & sequentibus, sanus sensus elici potest. Codd. Med. D. & Paris. 1741. agnoscunt quidem eadem verba, sed pro ἐν τοῦ legunt ἐν τῷ.

§. 3. Καὶ πολλαπλοῦν) Addita sunt haec verba in pluribus Codd. Victorii, in MSto biblioth. Medic. a Robortello collato (Explicat. pag. 243), in Codd. Medic. recentius collatis omnibus, Leid. Guelph. Paris. 2040. Mſ. Morel. In edd. plerisque omissa sunt. Leguntur tamen in edd. Harlesii & Tyrwhitti.

Οἷον τὰ πολλὰ τῶν Μεγαλιωτῶν, Ἑρμοκαϊκόξανθος.) De *Megaliotis* nil constat. Fuit igitur interpretibus nomen suspectum. *Dacerius* reposuit μεγαριζόντων, & intelligit de poëtis dithyrambicis. Hesychius: Μεγαρίζοντες, λιμώττοντες,

μεγάλα λέγοντες. Dubitat *Tyrwhittus*, an praeter Hesychium antiquus scriptor tradiderit, Megarenses ampullato dicendi genere usos fuisse. Immo ex Suida v. Μεγαρίσαι & Schol. ad Aristoph. Acharn. vs. 822 illi probabile fit, pro μεγάλα scribendum esse Μεγαρικὰ vel Μεγαρικοῖς. Sic enim Schol. Κλάων μεγαρικεῖς) Ἐπειδὴ τῇ Μεγαρέων ἔχρητο φωνῇ, ἀντὶ τοῦ ΑΙΜΩΞΕΙΣ· ἢ εἰς Μέγαρα ἀπελεύσῃ· ἢ τὰ Μεγαρέων φρονήσεις· ἢ ΤΗ ΜΕΓΑΡΕΩΝ ΔΙΑΛΕΚΤΩ ΧΡΗΣΗ. *Winstanleius* pro πολλὰ τῶν Μεγαλιωτῶν coniicit πολλὰ τῶν μεγαλείων, ὡς Ἑρμ. Sunt μεγαλεῖα decomposita & sesquipedalia verba. Laudat *Tyrwhittus*, hanc Winstanleii emendationem tanquam ex suo ingenio natam proferens, Xenoph. Memorab. II, 1, ἐκόσμησε μέντοι τὰς γνώμας μεγαλειοτέροις ῥήμασι, ἢ ἐγὼ νῦν. Monente *Winstanleio*, non nemo in margine libri, qui penes cl. *Burgess* est, Κολλητομυογαλιωτῶν habet pro πολλὰ τῶν Μεγαλιωτῶν. Quo sensu, ipse viderit. Cod. Med. A. pro Μεγαλιωτῶν legit γαλιωτῶν τῶν. *Twiningius* (*Notes* p. 432) emendavit τῶν μεγάλα διωκόντων· parum feliciter, ut mihi videtur. Subiiciam *Harlesii* nostri notam: „In mentem mihi antea venerat μεγαλαλούντων, h. e. eorum, qui carmina dithyrambica pangunt; aut, quod quidem haud arroganter dixerim, alludit forsan Aristoteles ad carmen quoddam Arcadicum tunc temporis recens, apud Megalopolitanos frequens & decantatum, in quo illud Ἑρμοκαϊκόξανθος, ex tribus nominibus, *Hermus*, *Caicus* & *Xanthus* compositum occurrit. Ideoque scripserit Μεγαλοπολιτῶν." In re tam incerta textum vulgatum retinui.

§. 4. Ἢ ὑφῃρημένον) Pro ὑφῃρημένον infra bis legitur ἀφῃρημένον.

§. 5. Γλῶτταν δὲ, ᾧ ἕτεροι) Cod. Med. D. ὡς ἕτεροι.

Φανερὸν, ὅτι καὶ) In Codd. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. deest ὅτι.

Τὸ γὰρ σίγυνον Κυπρίοις μὲν κύριον, ἡμῖν δὲ γλῶττα) Codd. Leid. & Paris. 2038. σύγινον. Hesych. σίγγυνοι, τὰ ξυστὰ δόρατα, ἢ τοὺς ὁλοσιδήρους ἄκοντας. Oppian. Cyneg. I, 152, appellat σιγύνην

Αἰχμὴν τριγλώχινα σιγύνην εὐρυκάρηνον.

Lis est apud veteres, monente Dacerio, cuius gentis vox σίγυνον sit propria. Cypriis Apollonii Scholiastes cum Aristotele, Macedonibus Suidas, Boeotis Eustathius eam assignat.

§. 6. Ἢ ἀπὸ γένους ἐπὶ εἶδος, ἢ ἀπὸ εἴδους ἐπὶ γένος,

ἢ ἀπὸ εἴδους ἐπὶ εἶδος, ἢ κατὰ τὸ ἀνάλογον) Verba ἢ ἀπὸ γένους ἐπὶ εἶδος omittit Cod. Med. A. — ἢ ἀπὸ τοῦ γένους ἐπὶ εἶδος, ἢ ἀπὸ τοῦ εἴδους ἐπὶ τὸ γένος, ἢ ἀπὸ τοῦ εἴδους ἐπὶ τὸ εἶδος Cod. Medic. D. Verba ἢ ἀπὸ γένους ἐπὶ εἶδος omittuntur quoque in Cod. Med. C. qui in reliquis ita habet: ἢ ἀπὸ τοῦ εἴδους ἐπὶ τὸ γένος, ἢ ἀπὸ τοῦ εἴδους ἐπὶ εἶδος. Cum Medic. A. & C. conſpirat Cod. Venetus; cum Mediceo D. vero Codd. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. & Mſ. Morel.

§. 7. Νηῦς δέ μοι ἥδ' ἕστηκε) Verſus deſumtus ex Odyſſea Ω, 310. Legitur etiam in Odyſſ. A, 181. In Cod. Guelpherb. νηῦς δὲ μέν μοι.

Ἦ δὴ μυρί' Ὀδυσσεὺς ἐσθλὰ ἔοργε) Il. B, 272. Codd. Med. A. C. D. ἤδη μυρί' Ὀ. Sic etiam edd. veteres plures Ald. Baſil. Robortell. Mad. Perperam.

Τὸ γὰρ μυρίον, πολύ τί ἐστι) Cod. Med. A. τὰ γὰρ μυρία, πολλά. Vulgo legebatur πολύ ἐστι. Sed recepi emendationem *Twiningii* (*Notes* p. 435) poſt πολὺ inſerentis τι. Sic ſupra ἑστᾶναί τι, & infra ἀφελεῖν τί ἐστι. Immo cap. XXV legitur τὸ γὰρ πᾶν, πολύ τι.

Χαλκῷ ἀπὸ ψυχὴν ἀρύσας· καὶ, — — τάμ' ἀτειρέϊ χαλκῷ) Valde turbata erat lectio horum hemiſtichiorum in Codd. & edd. Iunxerunt librarii, quaſi ad unum eundemque verſum pertinerent: ſunt autem diverſorum verſuum membra, nec forſitan eiuſdem poëtae; nam prioris hemiſtichii fontem ignoramus. Cod. Med. A. Χαλκὸν ἀπὸ ψυχῆς ἀερείσας μετ' ἐμῶν ἀτειρεῖ χ. Medic. B. Pariſ. 2040: Guelpherb. Mſ. Morel. Codd. Victor. ἀερύσασκε τεμὼν ἀτειρεῖ. Med. C. Ven. ἀερύσας μετ' ἐμῶν ἀτήρει. Leid. ἀρύσας μ. ε. ἀτηρεῖ (a pr. manu corr. ἀτειρεῖ). Med. D. ἀερύσας· ΚΑΙ τεμὼν ἀτειρεῖ. Edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Caſtelv. χαλκῷ ἀπὸ ψυχὴν αἰρύσας τάμνεν ἀτήρει χαλκῷ. *Madius*, *Robortellus*, *Victorius* pro αἰρύσας repoſuerunt αἰρήσας. Cum vero tam αἰρύσας, quam αἰρήσας, metro repugnet, ſignificatio etiam vocum hoc loco incerta & obſcura ſit, *Goulſtonus* correxit χαλκῷ ἀπὸ ψυχὴν ἐρύσας, ab ἐρύω, *traho*, quae lectio fluxit in edd. textum Goulſtonianum ſecutas, & in Harleſianam. *Madius* (Comment. pag. 228) pro τάμνεν ἀτήρει χαλκῷ legere maluit τάμε νηλέϊ χαλκῷ, ut eſſet pars verſus Homerici Il. Γ, 292. Sagaciſſimus enim interpres iam vidit, eſſe ab Ariſtotele diverſorum verſuum membra allata. Ut nos dedimus, reſcripſit

Heinsius in textu, in versione expressit Graece ἐρύσας. Coniunctionem καὶ adscivimus ex Cod. Med. D. & vers. Vallae, cum & alii Codd. prae se ferant κε sollemni scripturae vitio pro καί. Ἀτειρέϊ pro ἀτήρει legendum esse patet, & adstipulantur Codd. & edd. plures. Vulgatum τάμνεν autem in τάμε mutari oportere, sequentia docent: τὸ δὲ ταμεῖν, ἀρύσαι εἴρηκεν. Nostram lectionem recepit quoque *Reizius*. *Tyrwhittus*: τάμνεν ἀτειρέϊ χαλκῷ. *Winstanleii* nota ad h. l. (p. 299) ex *Madii* Commentariis exscripta est, omisso auctoris nomine.

Τὸ μὲν ἀρύσαι, ταμεῖν) Codd. Med. omnes, Guelph. Paris. Ms. Morel. Leid. Ven. ἀρύσαι. Edd. Ald. Camot. Basil. Wech. Castelv. αἰρύσαι· ita quoque in commatio sequenti. Edd. Mad. Victor. Robort. bis αἰρήσαι. *Heinsius* in ed. prima ἀρύσαι· sed in sequenti commatio ἐρύσαι· in ed. II bis ἐρύσαι. Sic quoque *Goulstonus*, & qui eius textum reddiderunt. Legendum est utique ἀρύσαι. Cod. Leid. in sequenti commatio ἀρυσον. Vitiose. *Dacerius* hoc exemplum omisit, substituto alio ex Arist. Rhet. III, 11, 14, ed. Bip. T. III. Cf. Castelv. Comment. p. 453.

§. 8. Καὶ ἐνίοτε προστίθησιν, ἀνθ' οὗ λέγει, πρὸς ὅ ἐστι) Obscurarunt magis hunc locum subtilibus interpretationibus, quam dilucidarunt, editores. Supplendus est in hunc modum: καὶ ἐνίοτε προστίθησιν, πρὸς ὅ ἐστι (τοῦτο), ἀνθ' οὗ λέγει, i. e. *nonnunquam addit verbo* substituto (phiala) *verbum illud*, *ad quod verbum* proprium (clypeus) *refertur* i. e. *Mars*. Nam phiala refertur proprie ad Bacchum, clypeus proprie ad Martem. Dixerit igitur aliquis *clypeum*, *phialam Martis*, addens *substituto* verbo *phiala* (pro *scuto*) verbum, ad quod *scutum proprie* refertur i. e. *Martem*. Alias enim metaphora non intelligeretur: nemo *phialam* per se, non addito *Martis* nomine, metaphorice pro *scuto* dictum esse putaret. Haec est explicatio *Victorii* (Comm. p. 212), eaque omnium optima, a *Twiningio* quoque ceteris praelata. Distincta autem est utique haec *metaphora analogica* ab illa, quae nomen transfert *a specie ad speciem* (ἀπ' εἴδους ἐπὶ εἶδος), quacum secundum *Victorii* interpretationem loci nostri metaphoram analogicam confundi arbitratus est *Twiningius* (*Notes* p. 439). *Metaphora analogica* ex mente auctoris nostri non transfert nomen *a specie ad speciem*, sed, *si secundum ad primum, & quartum ad tertium eodem modo se habent, transfert quartum ad secundum, & secundum ad quar-*

tum, *& nonnunquam*, pergit auctor noster, *addit translato nomen*, *ad quod proprie refertur verbum illud*, *cui verbum translatum substitutum est*. Legere voluit *Heinsius* (not. p. 92. ed. 2.) καὶ ἐνίοτε προστιθέασιν, ἂν τοὔνομα ἔχει, πρὸς ὅ ἐστι, pro κ. ε. π. τοὔνομα, πρὸς ὅ ἐστι, ἂν ἔχει. Ingeniose quidem, sed nimis audacter: neque necessaria est *haec* emendatio; quamvis verba textus ab omni labe pura esse minime censeam. Pro vulgato προστιθέασιν rescripsi ex coniectura *Twiningii* προστίθησιν, quod sequentia ἀνθ' οὗ λέγει — ἐρεῖ τοίνυν, & in antecedentibus ἐρεῖ γὰρ exigunt. Non assecutus est sensum loci nostri *Winstanleius*. Iubet rescribi: καὶ ἐνίοτε προστιθέασιν, ἀνθ' οὗ λέγει, πρὸς ὅ ἐστιν ΑΝΑΛΟΓΟΝ. Addit: *Nonnunquam*, *ubi inter duas res analogiam intercedere constiterit*, *de altera verba faciens aliquis*, *altera uti potest. Similiter enim phiala ad Bacchum se habet*, *ac scutum ad Martem. Per metaphoram igitur & nominum substitutionem* τὸ ἀνάλογον, *nempe* phialam, ἀνθ' οὗ λέγει, *pro* scuto, *de quo sermo est*, *dicere possumus. Quae profecto ita manifesta sunt*, *ut ampliori disputatione non egeant.* — Sed profecto ita manifesta non sunt. Primum in hac interpretatione non apparet, quid sibi velit προστιθέασι, *adiiciunt.* Cur auctor non dixit simpliciter τιθέασι; Deinde non est talis analogia inter phialam per se & scutum per se, ut hoc pro illa poni possit (non addito nomine (Martis), ad quod verbum (scutum) cui aliud (phiala) substituitur, proprie refertur). In hoc postremo, *addi* nomen oportere, ad quod verbum, cui aliud substituitur, proprie refertur, sensus loci continetur, qui *Winstanleium* fugit. Improbanda itaque est eius coniectura. Non magis assentior alii emendationi, a *Twiningio* propositae: καὶ ἐνίοτε προστίθησι, ἀνθ' οὗ λέγει, π α ρ ὰ [τ ὸ,] πρὸς ὅ ἐστι. Vertit: *BESIDES adding the thing*, *TO WHICH the proper term RELATES.* Dubito, an παρὰ adverbii instar usurpari possit. Neque satis convenit emendatio vero loci sensui.

Ὁμοίως ἔχει φιάλη) Cod. Ven. ὁ. ἔ. φιάλην. Perperam.

Ἐρεῖ τοίνυν καὶ τὴν ἀσπίδα, φιάλην Ἄρεως, καὶ τὴν φιάλην, ἀσπίδα Διονύσου) Desunt haec, ut & sequentia, usque ad ἐρεῖ τοίνυν τὴν ἑσπέραν in Cod. Med. A. In Codd. Med. B.C. D. ἐρεῖ τοίνυν καὶ τὴν φιάλην ἀσπίδα Διονύσου, καὶ τὴν ἀσπίδα φιάλην Ἄρεως. Sic quoque Codd. Ven. Guelph. Par. 1741. 2040. Mss. Morel. praeterquam quod καὶ post τοίνυν omittunt. Ven. habet Ἄρηος. Guelph. Ἄρεος. Paris. Ἄρεως. De

forma φιάλης apud Graecos formae ſcuti ſimilis cf. Il. Ψ, 270, Athen. Dipnoſ. p. 501, & Heſych. v. ἀμφίθετος. Subiungam *Tyrwhitti* notam: „ Metaphoram hanc iterum laudavit Ariſtoteles, & quidem pluries in Rhet. III, 4 & 11. Ex loco Athenaei X, p. 433 D. coniicere licet, primum eius auctorem fuiſſe Timotheum, eamque non omnibus aeque ac noſtro ſe probaviſſe. De Neſtoris poculo inquit Athenaeus: οὐκ ἂν ἁμάρτοι δέ τις καὶ τὸ ποτήριον αὐτοῦ λέγων φιάλην Ἄρεως, κατὰ τὸν Ἀντιφάνους Καινέα, ἐν ᾧ λέγεται οὕτως· εἰ τῇ δῆλος φιάλην τὸ ὅπλον Ἄρεως κατὰ Τιμόθεον ξυστόν τε βέλος. Verba Antiphanis, quae certe corrupta ſunt, ſic forte reſtitui, & in metra anapaeſtica digeri debent:

——— ἤτει δ' ἥρως θ' ὅπλον
(Φιάλην Ἄρεως, κατὰ Τιμόθεον)
Ξυστόν τε βέλος.

Sed quodcunque de coniectura hac feratur iudicium, ſatis manifeſtum eſt, opinor, Antiphanem in hoc loco phraſin illam, φιάλην Ἄρεως, quaſi Timothei, comice perſtrinxiſſe. „ *Schneiderus* noſter ad Demetr. de eloc. p. 140 metaphorae exemplum (φιάλη Ἄρεως) a Theognide, poëta dithyrambico, petitum eſſe coniicit, ut iam notavi ad Rhet. III, 4.

Ἔτι ὁμοίως ἔχει ἑσπέρα πρὸς ἡμέραν, καὶ γῆρας πρὸς βίον· ἐρεῖ τοίνυν τὴν ἑσπέραν, γῆρας ἡμέρας, καὶ τὸ γῆρας, ἑσπέραν βίου· ἤ, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς, δυσμὰς βίου) Variat etiam in hoc loco lectio Codicum; nulla tamen ſenſus diſcrepantia. In Med. A, ut iam monui, deſunt ἔτι ὁμ. uſque ad ἐρεῖ τοίνυν. Codd. Medic. B. C. D. Ven. Guelph. Leid. Pariſ. Morel. pro verbis in noſtro textu habent: ἢ ὁ (Ven. ἢ ὁ) γῆρας πρὸς βίον καὶ ἡ ἑσπέρα (Ven. Pariſ. καὶ ἑσπ.) πρὸς ἡμέραν· ἐρεῖ τοίνυν τὴν ἑσπέραν, γῆρας ἡμέρας, καὶ τὸ γῆρας, ἑσπέραν βίου, ἢ δυσμὰς βίου (Codd. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. ἐρεῖ τοίνυν τὴν ἑσπέραν, γῆρας ἡμέρας, ἤ, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς, καὶ τὸ γῆρας ἑσπέραν βίου, ἢ δυσμὰς βίου. Verba repetita in his Codd. καὶ τὸ γ. ἑ. β. ἢ librarii errori ortum debere, nemo non videt). Exempla eiuſdem metaphorae a pluribus Graecis & Latinis ſcriptoribus adhibitae attulerunt ex *Victorii* Commentario *Twining* (*Notes* p. 443) & *Tyrwhitt.* not. p. 177. Sic apud Aeſchylum Agam. vſ. 1132 occurrit βίου δύντος αὐγαῖς. Alexidis eſt ſenarius apud Stob. tit. CXV:

Ἤδη γὰρ ὁ βίος οὑμὸς ἑσπέραν ἄγει.

Translatione Empedocli tributa usus est quoque Plato de legg. lib. VI, ubi Atheniensis hospes cum Clinia loquens ait: ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου· οἱ δ' ὡς πρὸς ἡμᾶς νέοι.

§. 9. Ὄνομα κείμενον τῶν ἀνάλογον) Consentiunt Codd. Leid. Guelph. Paris. Morel. in lectione τῶν ἀνάλογον. Ita quoque edd. Ald. (in qua vitiose τὸν ἀναλ.) Camot. Basil. 1. Wechel. Victor. Castelv. Recte. Iungendum est: Ἐνίοις δὲ τῶν ἀνάλογον οὐκ ἔστιν ὄνομα κείμενον. Vulgo τὸ ἀνάλογον, ita ut ad ὄνομα referatur. Male. Videtur haec lectio orta esse ex vitio ed. Aldinae τὸν ἀνάλογον, quod etiam in Basil. 1. repetitum est. Margo Basil. 2. habet τοῦ ἀναλόγου. In ed. Basil. 3. iam inductum est τὸ ἀνάλογον. Agnoscunt hanc lectionem edd. Mad. Robortell. Sylb. Casaub. Duvall. Goulston. Oxon. Cooke, Winstanl. Harles. Reiz. Restituit τῶν ἀνάλογον *Tyrwhittus*. —— Ὄνομα κείμενον est *nomen usu tritum*. Vid. Arist. Topic. VI, 2. De categ. c. 7. Est idem, quod ὄ ν ο μ α κ ύ ρ ι ο ν. Legitur adeo κύριον pro κείμενον in Cod. Medic. D.

Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον λεχθήσεται) Vulgo: ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ὁμοίως λεχθήσεται. Delevit ὁμοίως *Reizius*. Recte, puto.

Τὸ δὲ τὴν φλόγα) Ita e Codd. dedit *Victorius*. Edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Mad. Robortell. τὴν δὲ φλόγα.

Ἀπὸ τοῦ ἡλίου) Cod. Medic. C. ἀπὸ τῆς σελήνης. Ven. Leid. ἀπὸ τῆς ἡλίου.

Πρὸς τὸν ἥλιον) Cod. Med. C. πρὸς τὴν σελήνην.

Σπείρων θεοκτίσταν φλόγα) Lucret. II, 211, de sole: *& lumine conserit arva.* Virgil. Aen. II, 584, de aurora: *Et iam prima novo spargebat lumine terras.* Vide plura ap. Twining. *Notes* p. 444.

Ἀποφῆσαι τῶν οἰκείων τι) Cod. Med. C. ἀποφῆναι τ. ο. τ.

Εἰ τὴν ἀσπίδα εἴποι φιάλην μὴ Ἄρεως, ἀλλ' ἄοινον) Sic praeclare emendavit *Victorius* Comment. p. 214. In Codd. & in edd. plurimis ἀλλὰ οἴνου, sine sensu; quamvis ita legendum esse diserte pronuntiaverit *Heinsius*, nulla addita causa, not. p. 94. ed. 2. Firmatur *Victorii* emendatio loco Aristotelis in Rhet. III, 6: ὅθεν καὶ τὰ ὀνόματα οἱ ποιηταὶ φέρουσι, τὸ ἄχορδον καὶ τὸ ἄλυρον μέλος· ἐκ τῶν στερήσεων γὰρ ἐπιφέρουσιν· εὐδοκιμεῖ γὰρ τοῦτο ἐν ταῖς μεταφοραῖς λεγόμενον ταῖς ἀνάλογον· οἷον τὸ φάναι τὴν σάλπιγγα εἶναι μέλος ἄλυρον (ubi, monente Tyrwhitto, σάλπιγξ pro σάλπισμα usurpatur). Occurrunt eiusmodi epitheta nega-

tiva saepius apud Graecos poëtas. In Phoeniss. Euripidis (vs. 818) chorus Phoenissarum exercitum appellat κῶμον ἀναυλότατον. In Oreste vers. 319 furiae dicuntur θίασος ἀβάκχευτος. In Aeschyli Eumenid. vs. 245 grex furiarum celerem cursum suum vocat πωτήματα ἄπτερα. Cf. vs. 250. *Winstanleius* coniecit εἴποι φιάλην μὲν Ἄρεως (pro μὴ Ἄρ.) ἀλλ' ἄοινον· & recepit adeo hanc coniecturam in textum *Reizius*. Non probo. Videtur enim Aristoteles hunc metaphorae modum eo ipso a prius memoratis distinguere voluisse, quod diceret, εἰ τὴν ἀσπίδα εἴποι φιάλην μὴ Ἄρεως, ἀλλ' ἄοινον. Articulum τὴν ante ἀσπίδα delere maluit *Heinsius*. Cod. Guelph. Ἄρεος. Ceterum nostram lectionem ἀλλ' ἄοινον tuentur quoque edd. Batteus. Reiz. Tyrwhitt. Expressit eam in versione quoque Riccobonus. Inserta esse debuit hoc loco explicatio vocis κόσμος, cuius supra (§. 4) Aristoteles meminit: Ἅπαν δὲ ὄνομά ἐστιν ἢ κύριον, ἢ γλῶττα, ἢ μεταφορὰ, ἢ κόσμος, ἢ πεποιημένον κ. τ. λ. Quae autem cum exciderit, signum lacunae feci. Quonam sensu acceperit Aristoteles κόσμον, de eo multum disceptatum est ab interpretibus. Vid. Madii Comm. p. 231. Victor. Comm. p. 220. Castelv. p. 454. Dacer. *Remarques* p. 390. Piccolomini *Parafrase della Rettorica* di Aristot. p. 337. Curtius *Anmerk.* p. 291. Twining. *Notes* p. 447. Omnino videtur intellexisse auctor *epitheta ornantia*, qualia non solum sermoni poëtico, sed etiam pedestri conveniant. Cf. Rhet. III, 7, 2: μηδ' ἐπὶ τῷ εὐτελεῖ ὀνόματι ἐπῇ κόσμος· εἰ δὲ μὴ, κωμῳδία φαίνεται· οἷον ποιεῖ Κλεοφῶν· ὁμοίως γὰρ ἔνια ἔλεγε, καὶ εἰ εἴπειεν ἂν, „πότνια συκῆ.„ — In Cod. Paris. 2040. lacuna notatur, teste Batteusio, de qua tamen non monuerunt, qui recentius hunc Codicem contulere.

§. 10. Πεποιημένον δέ ἐστιν) Desunt in Cod. Med. A.

Ὃ ὅλως μὴ καλούμενον) Codd. Med. A. C. Ven. ὁ ὅλου. Medic. A. etiam habet λαλούμενον, haud dubie scripturae vitio. Praetulit tamen λαλούμενον *Winstanleius* not. p. 300.

Οἷον, τὰ κέρατα, Ἐρνύτας, καὶ τὸν ἱερέα, Ἀρητῆρα) Codd. Ven. Leid. Guelph. Paris. omnes Ἐρνύγας. Ita etiam rescripsit *Victorius*. Hesych. ἐρνύτας exponit ἔρνη, βλαστήματα, κλάδους, quae voces ad cornua transferri possunt. In mente habuit Aristoteles poëtam, qui cornua ἐρνύτας proprie appellaverat; sicut Homerum memorat ἀρητῆρα pro ἱερέα ponentem Il. A, 11.

§. 11. Ἐπεκτεταμένον δέ ἐστιν, ἢ ἀφῃρημένον, τὸ μὲν, ἐὰν

φωνήεντι μακροτέρῳ κεχρημένον ἢ τοῦ οἰκείου, ἢ συλλαβῇ ἐμβεβλημένη, τὸ δὲ, ἂν ἀφῃρημένον τι ᾖ αὐτοῦ) Afferam primo e Codd. lectionis varietatem. Codd. Medic. A. B. C. *ἀφήρημεν* (Parif. 1741. *ἀφήρη μὲν*) *ὄντι ἢ* (Med. B. *ᾖ*) *αὐτοῦ ἐπεκτεταμένον* (*μὲν* Med. D.), *οἷον*. Edd. Ald. Camot. Bafil. Wechel. Mad. (in textu) Robortell. Sylb. Cafaubon. Duvall. Goulfton. Oxon. Cooke, Winftanl. Harlef. locum ita habent: *Ἐπ. δέ ἐστιν, ἢ ἀφ. τὸ μὲν, ἐὰν φ. μ. κεχρημένον, ἢ τῷ οἰκείῳ, ἢ σ. ἐμβ. τὸ δὲ, ἂν ἀφῃρημ. ᾖ τι, ἢ αὐτοῦ, ἢ ἐμβεβλημένου.* Verum pro *ἢ τῷ οἰκείῳ* Cod. Mendozae (vid. Madii Comm. p. 234) *ἢ τοῦ οἰκείου·* alii Codd. eodem Madio & Robortello teftibus *τοῦ οἰκείου*, omiffo *ἢ·* Codd. Parif. 2040. Mf. Morel. Guelph. *ᾖ τοῦ οἰκείου*. Recte. Sic quoque dederunt in textu Morelius & Victorius. Porro pro *ἂν ἀφῃρημένον ᾖ τι ἢ αὐτοῦ, ἢ ἐμβεβλημένου* Mf. Medic. (notante Robortello Explic. p. 153) *ἀφῃρημένον ὄν τι ἢ αὐτοῦ ἢ ἐμβεβλημένου*. In nonnullis MSS. deeffe *ἢ ἐμβεβλημένου* affirmant Robortellus & Victorius. Defunt quoque in Med. omnibus, Ven. Leid. Parif. 1741. 2040. Mf. Morel. Guelph. Hi Codd. legunt *ἀφῃρημένον ὄν τι ᾖ αὐτοῦ*. Iam totum locum *Heinfius* conftituit fic, ut nos dedimus, eiectis verbis *ἢ ἐμβεβλημένου*. Secuti funt Heinfium Reizius & Tyrwhittus. In ed. Ald. *ἢ αὐτοῦ ἢ ἐμβεβλημένον*, vitio typographico. In margine ed. Cafaubon. *ὑφῃρημένον* pro *ἀφῃρημένον*. Nihil ad rem.

Οἷον, τὸ πόλεος) Ita reftitui e Codd. Medic. omnibus, Leid. & verf. Vallae pro vulgato *πόλεως*, quod minime quadrat ad fequens *πόληος*. Noftrum tuetur quoque *Reizius*.

Καὶ τὸ Πηλείδου) Codd. Ven. Guelpherb. Parif. 1741. 2040. Mf. Morel. *Πηλεος*. Leid. *Πηλειδέος*. Parif. 2038. ed. Ald. *Πηλεΐδου*. Victorius habet *Πηλειάδου*, admodum convenienter.

— *Μία γίνεται ἀμφοτέρων ὄψ.*) Ex emendatione *Victorii* (Comment. pag. 224). Codd. Medic. omnes, Ven. Parif. 1741. pro *ὄψ* habent *ους*. Edd. Ald. Bafil. 1. & Valla *οὖς* * ftellula appofita. Cod. Leid. *ους*. In Codd. Guelph. Parif. 2038. Mf. Morel. poft *ἀμφοτέρων* eft lacuna. Edd. Camot. Bafil. 1. 2. Mad. in textu, Robortell. Wechel. *εἷς, ἧς*. In margine ed. Bafil. 2. *ὄις, οἷς, ovis*, cui emendationi adftipulatus eft *Madius* Comment. p. 234. Sed legendum utique effe *ὄψ*, patet ex loco Strabonis VIII, p. 419, ubi non folum hoc *Empedoclis* hemiftichium laudatur, fed etiam

versus *Antimachi* consimilis: Δήμητρός τοι Ἐλευσινίης ἱερὴ ὄψ. Fuse de nostro loco disseruit Victorius Var. Lect. lib. VIII. Attulit Strabo alia poëticae apocopes exempla, ut sunt βρῖ & κρῖ pro βριαρὸν & κρῖμνον· λῖ & ῥᾶ pro λίαν & ῥᾴδιον· ἄλφι & ἔρι pro ἄλφιτον & ἔριον.

§. 13. Αὐτῶν δὲ τῶν ὀνομάτων) Sic rescripsi ex auctoritate Codd. Vulgo: Ἔτι δὲ τῶν ὀνομάτων. Sed Codd. Med. omnes ἔτι omittunt. Medic. A. non habet αὐτῶν, & legit δὲ τῶν ὀνομάτων, unde αὐτῶν excidisse manifestum fit. Cod. Ven. αὐτῶν δὲ ὀνομάτων. Leid. τῶν δὲ τῶν ὀνομάτων. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. αὐτῶν δὲ τῶν ὀνομ. quos quidem secutus sum. In omnibus his Codd. deest ἔτι. Victorius: Ἔτι αὐτῶν δὲ τῶν ὀνομ.

Τὰ δὲ θήλεα) Cod. Ven. θήλαια semper.

Ὅσα τελευτᾷ εἰς τὸ ν καὶ ρ καὶ σ, καὶ ὅσα ἐκ τούτου σύγκειται· ταῦτα δέ ἐστι δύο, τὸ ψ καὶ ξ) Vulgo legitur in edd. ὅσα τελευτᾷ εἰς τὸ ν καὶ ρ (omisso καὶ σ), καὶ ὅσα ἐκ τούτων ἀφώνων σύγκειται· τ. δ. ε. δ. τὸ ψ καὶ ξ. Enimvero hanc lectionem mendo laborare, in oculos incurrebat. Edd. Ald. Camot. Basil. 1. 2. Wechel. Robortell. Mad. Victor. Castelv. ἐκ τοῦ τῶν ἀφώνων. Valla: *quae* ex hoc *constant*. Correxit itaque *Madius* Comm. p. 235: ὅσα τ. εἰς τὸ ν καὶ ρ καὶ σ, καὶ ὅσα ἐκ τούτων τῶν ἀφώνων π κ σύγκειται. Codd. Mss. recentius collati meliora suppeditarunt. Medicei omnes, Ven. Leid. Paris. 1741. 2040. Guelph. Ms. Morel. pro ἐκ τούτων ἀφώνων σύγκειται, habent ἐκ τούτου σύγκειται. Iam *Morelius* ex Cod. suo locum sic constituit, ut nos exhibuimus. Approbarunt hanc correctionem *Batteusius*, *Winstanleius*, *Harlesius*, *Reizius*, qui eam in textum recepit, & *Tyrwhittus*. Praeferebat lectionem Aldinam *Heinsius*, non dubitans tamen, deesse quaedam, & ignarus lectionis Codicum. *Harlesius* in nota p. 162 proposuit καὶ ὅσα ἐκ τοῦ σ μετὰ τῶν ἀφώνων σύγκειται. Sed tum addendum fuerit post ἀφώνων cum *Madio* π. κ. *Tyrwhittus* coniecit ὅσα ἐκ τούτου καὶ τῶν ἀφώνων (viz. π κ) σύγκειται. Non necesse est nostrae lectioni aliquid addere. Ceterum, monente *Tyrwhitto*, egregie convenit Aristoteli cum *Herodiano*, masculinorum terminationes ita definiente: πέντε εἰσὶ στοιχεῖα τελικὰ τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων, ν. ξ. ρ. σ. ψ. in Epitome τῶν ὀνομάτων κανόνων ἐκ τῶν Ἡρωδιανοῦ Ms. Harlei. 5656. Neque tamen obliviscendum est, quod *Victorius* ait ad h. l. p. 126: „Non plenam huius rei scientiam tradi-

dit (Aristoteles); cui enim notum non est, virilia multa nomina desinere in σ?,, — Pro τὸ ψ καὶ ξ Cod. Med. A. τὸ καὶ ζ. Med. C. & Ven. τὸ καὶ ξ.

Εἰς η καὶ ω) Cod. Guelph. εἰς η καὶ ω μέγα.

Ὥστε ἴσα συμβαίνει πλήθει εἰς ὅσα τὰ ἄῤῥενα καὶ τὰ θήλεα· τὸ γὰρ ψ καὶ τὸ ξ ταὐτά ἐστιν) *Madius* emendare voluit: ὥστε οὐκ ἴσα σ. — τὸ γὰρ ψ καὶ τὸ ξ καὶ ν ρ σ ταὐτά ἐστιν. Recte obiecit *Victorius* p. 226: ,, Veritas pervulgatae lectionis nullo negotio intelligitur. Si numerus terminationum in utroque genere *impar* fuisset, quid attinebat id demonstrare? res enim ita admirationem nullam habuisset; nunc vero cum *respondeat*, mirificeque inter se consentiat, res animadversione digna fuit.,, Interim doctrina in textu propinata haud vera est, & iure hinc colligi potest, totum locum esse mancum. Herodianus l. supra laudato octo Femininorum terminationes recenset: τελικὰ τῶν θηλυκῶν ὀκτὼ, α. η. ω. ν. ξ. ρ. σ. ψ. *Winstanleius* not. p. 300 coniecit: ὥστε ἴσα συμβαίνειν — τὸ γὰρ ψ καὶ τὸ ξ καὶ τὸ σ ταὐτά ἐστιν. Sed τὸ ψ καὶ τὸ ξ ταὐτὰ ad τὸ σ in antecedentibus referri, facile subintelligitur. Pro ταὐτά ἐστιν vulgo legitur αὐτά ἐστιν. Male. Correxerunt iam *Madius* & *Victorius* e Codd. suis. Nec aliter Ven. Leid. Paris. Guelph. Pro πλήθει Med. A. πλήθη. Idem & Med. C. Ven. τὸ γὰρ τ pro τὸ γὰρ ψ.

Εἰς δὲ τὸ ι τρία μόνον) Ita Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Guelph. Paris. Ms. Morel. qui etiam in textu μόνον dedit. Vulgo: εἰς δὲ τὸ ι τρία μόνα. Reponi iussit μόνον *Winstanleius* quoque.

Κόμμι, πίπερι) Cod. Leid. & ed. Ald. κόμι. Dedi πίπερι pro vulgato πέπερι.

Τὸ πῶϋ, τὸ νάπυ, τὸ γόνυ, τὸ δόρυ, τὸ ἄστυ) Desunt haec in Codd. Med. omnibus, in Paris. omnibus, Vener. Leid. Guelph. Ms. Morel. Eiicienda e textu esse censuit *Winstanleius*. Sunt etiam plura nomina, quae per ι & υ terminantur, e. c. μέθυ, σίναπι.

Τὰ δὲ μεταξὺ εἰς ταῦτα, καὶ ν καὶ σ) Deesse quaedam etiam in hoc loco, manifestum est. Sunt neutra, quae in α & ρ terminantur. *Madius* legendum putavit: τὰ δὲ μεταξὺ εἰς τε τὸ α, καὶ ν, καὶ σ, καὶ ρ. *Morelius*: τὰ δὲ μ. εἰς ταῦτα (viz. ι & υ) καὶ α, καὶ ν, καὶ σ, καὶ ρ. Approbarunt *Winstanleius* & *Tyrwhittus*. Herodianus habet; τελι-

κα οὐδετέρων ἐξ, α. ι. ν. ρ. σ. υ. quod cum Morelii emendatione consentit. Textum tamen non mutavi.

CAP. XXIII.

§. 2. Σαφεστάτη μὲν οὖν ἐστιν) Deest ἐστὶν in ed. Heins.

'Η Κλεοφῶντος ποίησις καὶ ἡ Σθενέλου) *De Cleophonte* vid. supra notam ad cap. III, 3, & ad Rhetor. III, 7, 2. Ad *Stheneli* dictionem tenuem & ieiunam allusit Aristophanes in fragmento ap. Athen. IX, p. 367 B. ubi homo famelicus introducitur dicens:

Καὶ πῶς ἐγὼ Σθενέλου φάγοιμ' ἂν ῥῆμά τι,
Εἰς ὄξος ἐμβαπτόμενον ἢ λευκοὺς ἅλας.

Posterior versus apud Pollucem VI, 65, sic legitur:

Εἰς ὄξος ἐμβαπτόμενος ἢ λεπτοὺς ἅλας,

quam lectionem praefert *Tyrwhittus*, ita ut duo versus duobus interlocutoribus tribuantur, quorum primus interrogat: *Et quomodo ego edere possim verbum aliquod Stheneli?* Alter respondet: *Si prius in acetum & sales minutos immergas*, quo ei sapor indatur. Ipsius Stheneli versum sat ieiunum laudat idem Athenaeus lib. X: Σθένελος τε ὁ ποιητὴς οὐ κακῶς εἴρηκεν·

Οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνας ἀποβάλλει.

Secundum Harpocrationem (v. Σθένελος) ἐκωμῴδει αὐτὸν (Sthenelum) ὁ τοὺς Πλάτωνος Λάκωνας γράψας, ὡς τ' ἀλλότρια ἐπισφετεριζόμενον.

§. 4. 'Αλλ' ἄν τις ἅπαντα τοιαῦτα ποιήσῃ) Vulgo ἀλλ' ἄν τις ἅμα ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ποιήσῃ, h. e. *si quis simul omnia talia faceret.* Enimvero *fieri plane nequit*, ut aliquis *simul* omnibus talibus, glossa, translatione, extensione & πάντι τῷ παρὰ τὸ κύριον, utatur. Sequitur etiam in textu: ἂν μὲν οὖν ἐκ μεταφορῶν, αἴνιγμα· ἐὰν δὲ ἐκ γλωττῶν, βαρβαρισμός. Ergo ipse Aristoteles non loquitur de hoc, ut *simul* omnia illa adhibeantur. Sensus est potius: *quando omnia vel per metaphoras, vel per glossas &c. proferuntur, oratio* fit *aenigma, vel barbarismus.* Eodem modo Quintilian. Inst. orat. VIII, 6: „Ut modicus autem atque opportunus eius (metaphorae) usus illustrat orationem, ita frequens & obscurat & taedio complet; *continuus vero in allegoriam & aenigma exit.*„ Itaque secutus sum Codd. auctoritatem. In Medic. omnibus, Ven. Leid. Paris. 2040. Guelph. Mss. Morel. abest ἅμα. Iidem Codd. (praeter Mediceos) nec non Paris. 1741,

omittunt τὰ ante τοιαῦτα. Med. D. pro τὰ τοιαῦτα habet ταῦτα. Delevi & ἅμα & τὰ in textu vulgato, quibus deletis demum ſenſus prodit verus.

῍Αν μὲν οὖν ἐκ μεταφορῶν, αἴνιγμα· ἐὰν δὲ ἐκ γλωττῶν, βαρβαρισμὸς) Vulgo καὶ βαρβαρισμός. Retinendum putavit καὶ *Victorius* ob maiorem emphaſin. Verum deeſt in Codd. omnibus; & infra repetit Ariſtoteles ἐκ δὲ τῶν γλωττῶν ὁ βαρβαρισμός. Omiſerunt καὶ in textu iam Morelius & Tyrwhitt. Omnino verba ἂν μὲν οὖν — καὶ βαρβαρισμὸς incluſive deſiderantur in Codd. Med. C. & Veneto. Med. A. omittit tantum ἂν μὲν οὖν ἐκ μεταφορῶν, αἴνιγμα· reliqua habet.

§. 5. Αἰνίγματός γὰρ ἰδέα αὕτη ἐστὶ) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. αἰνίγματός τε γάρ. Deeſt αὕτη ἐστὶ in Med. B. Guelph. Mſ. Morel. Pariſ. 2040.

Τὸ, λέγοντα τὰ ὑπάρχοντα, ἀδύνατα συνάψαι) Cod. Med. A. τὰ λέγοντα. Med. C. & Ven. τὸ λέγον τὰ ὑπαρχ. Omittit τὰ ante ὑπάρχοντα Cod. Leid. quoque. *Winſtanleius* in notis pag. 301 ſic emendare voluit: τὸν λέγοντα τὰ ὑπάρχοντα ἀδύνατα συνάψαι, hoc ſenſu: Aenigmatis forma ea erit, ut dicens coniungat τὰ ὑπάρχοντα ἀδύνατα, quae inter ſe congruere non poſſunt. Bene autem defendit vulgatam lectionem & interpunctionem *Twiningius Notes* pag. 453. Monet, ſi emendationem Winſtanleii amplectaris, nullam prodire ex verbis *aenigmatis* definitionem. Aenigmatis enim naturam eſſe hanc, ut dicens componat τὰ ὑπάρχοντα, quae re vera ita compoſita ſunt, ſed ἀδύνατα συνάψαι, quae componi non poſſe videntur. Laudat *Twining* iuſtam verſionem *Piccolominii: La forma e l'eſſentia dell' enigma conſiſte in queſto, che nel dir coſe, che* veramente ſiano, *ſi congiunghino inſieme coſe ch' appajano impoſſibili à ſtar' inſieme.*

Κατὰ μὲν οὖν τὴν τῶν ὀνομάτων σύνθεσιν) „ Scribe, quod nemo vidit, τὴν τῶν κυρίων ὀνομάτων σύνθεσιν, inquit *Heinſius* (not. p. 94). Opponit enim Ariſtoteles τὴν τῶν κυρίων ὀνομάτων σύνθεσιν, καὶ τὴν ἐκ μεταφορῶν συγκειμένην. Sequitur enim κατὰ δὲ τὴν μεταφορὰν ἐνδέχεται. „ Attamen non oppoſuit Ariſtoteles κύριον ὄνομα ſoli metaphorae, ſed omnibus aliis verbis. Quapropter *Twining* coniicit legendum τῶν ἄλλων ὀνομάτων, arbitratus tamen ſimul, nihil forſitan in textu deficere. Senſus eſt: *Aenigma fieri non poſ-*

se per meram constructionem verborum aliquam; verum per metaphoram fieri posse. Textus integer.

Ἄνδρ' εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνέρι κολλήσαντα) Codd. Med. B. C. D. Guelph. Mſ. Morel. Pariſ. 2040. Ἄνδρα ἴδον. Sic etiam edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Robort. Caſtelv. Mad. Noſtrum reſtituit *Victorius*. Med. omnes, & praeter Codd. modo laudatos etiam Ven. & Pariſ. 1741. 2038. πυρίχαλκον. Idem tuentur edd. antiquiores. Non bene. De ipſo aenigmate cf. not. ad Rhetor. III, 2, 12.

Καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐκ δὲ τῶν γλωττῶν ὁ βαρβαρισμός. δεῖ ἄρα κεχρῆσθαί πως τούτοις) Ita e corruptis librorum MStorum veſtigiis praeclare emendavit *Victorius* Comment. pag. 231. Vulgo δι' ὃ ἀνακέκραταί πως τούτοις, ſine ſenſu idoneo. Invenit *Victorius* in uno Codice, δεῖ ἄρα κεκρῆσθαι πῶς τούτοις· in alio, δεῖ ἀνακεκρῆσθαι πῶς τούτοις. *Madius* auctor eſt (Comment. p. 239) nonnullos Codd. his verbis omnino carere; neque verſionem *Paccii* ea agnoſcere: ex quo probabile ſit, ea interpolata eſſe. In Codice *Benedicti Lampridii*, familiaris & Madii & Victorii, legebatur δεῖ ἄρα κεκρᾶσθαι πῶς· quae quidem lectio *Madio* approbata fuit. Senſus eſſet: *Oportet itaque aliquo pacto* i. e. *temperate haec miſcere, ne vel in aenigma vel in barbariſmum incidamus. Heinſius* reſcribere voluit: δι' ὃ ἀνακεκράσθω πῶς τούτοις. Codd. Med. omnes & reliqui recentius collati ſic legunt: καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐκ τῶν γλωττῶν· βαρβαρισμὸς δεῖ ἀνακεκρίσθαι (Med. B. D. Guelph. Pariſ. 2040. 1741. Mſ. Morel. ἄρα κεκρίσθαι) πῶς τούτοις. Ita dedit Morelius in textu. Valla vertit: *barbariſmus fere his adiudicandus eſt. Madii* emendationem *Winſtanleius* praetulit. *Tyrwhitt* mavult vulgatum δι' ὃ ἀνακέκραται τούτοις· mutat autem τούτοις in ταύταις (viz. ταῖς γλώτταις·) hoc ſenſu: *quamobrem admiſcetur quodammodo illis.* Vide eius not. p. 181. Equidem Victorianam emendationem ad exemplum *Reizii* in textum recepi. Facile intelligitur, quomodo κεχρῆσθαι mutari potuerit in Codd. in κεκρίσθαι· ſed non tam facile, quomodo κεκρᾶσθαι factum ſit κεκρίσθαι. In Codd. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. poſt γλωττῶν eſt lacuna. Forſitan quaedam textu exciderunt.

§. 6. Τὸ μὲν γὰρ μὴ ἰδιωτικὸν ποιήσει) Sic reponendum eſt Codd. Mſſ. fide cum *Reizio*, approbante etiam *Winſtanleio.* Vulgo τὸ μὲν οὖν κ. τ. λ.

Μηδὲ ταπεινὸν, ἡ γλῶττα) Codd. Med. omnes, Ven.

Leid. Guelph. Parif. 1741. 2040. Mf. Morel. μηδὲ τ. οἶον, ἡ γλῶττα.

Τὸ δὲ κύριον) Abeft δὲ a Codd. Leid. & Ven.

§. 7. Συμβάλλονται) Codd. Ven. Leid. Valla & edd. Ald. Baf. 1. 2. συμβάλλεται.

Καὶ μὴ ἰδιωτικὸν) Cod. Med. A. καὶ τὸ μὴ ἰδ.

Αἱ ἐπεκτάσεις) Edd. Ald. & Bafil. 1. αἱ ἀπεκτάσεις. Perperam.

Διὰ μὲν γὰρ τὸ ἄλλως ἔχειν) Edd. Ald. Camot. Bafil. Wechel. Robortell. διὰ μὲν τὸ ἀλ. ἐ. omiffo γαρ. In ed. Caftelv. διὰ μὲν ἄλλως ἔχειν. Non bene.

Παρὰ τὸ εἰωθὸς λεγόμενον) Sic dedi auctoritate Codd. Medic. B. Leid. Guelph. Parif. 2040. Mf. Morel. Vulgo γιγνόμενον. Noftrum tuetur etiam *Batteufius.*

§. 8. Ἐπιτιμῶντες) Cod. Leid. & edd. Ald. Bafil. 1. ἐπιτιμοῦντες. Male.

Εὐκλείδης ὁ ἀρχαῖος) Vocatur *Euclides* ab Ariftotele ἀρχαῖος, ut diftinguatur ab Euclide Megarenfi. Invectus autem erat Euclides ille in Homerum, quod hic varia dialecto ufus effet, nominaque pro lubitu protraxiffet. Quam licentiam ut ridiculam faceret Euclides, ipfam in oratione foluta imitabatur, cuius fpecimen affert Ariftoteles. Ἰαμβοποιεῖν hoc loco eft λοιδορεῖν, σκώπτειν, *conviciari*, *irridere.* Ariftoteles fupra cap. V, 8: Διὸ καὶ ἰαμβεῖον καλεῖται νῦν, ὅτι ἐν τῷ μέτρῳ τούτῳ ἰάμβιζον ἀλλήλους. Cf. Twining *Notes* pag. 457. *Heinfius* pro ἰαμβοποιήσας refcribere voluit ἄμφω ποιήσας viz. τὸ ἐκτείνειν καὶ τὸ ἐξαλλάττειν, quafi Euclides, dum Homerum caftigaret, ipfe in utrumque vitium incidiffet.

Εἴ τις δώσειεν) Reftitui δώσειεν ex Cod. Med. A. Vulgo δώσει. Minus bene. In fequentibus verba ἢ ἐξαλλάττειν exciderunt e textu Tyrwhitti, typothetae incuria.

Οἷον, Ἠ τοι χάριν εἶδον Μαραθῶναδε βαδίζοντα) Deeft οἷον in Codd. Med. omnibus, in Ven. Leid. Parif. 1741. 2040. Guelph. Pro vulgato ἠτίχαριν, five, ut aliae edd. habent, ἤ τι χάρην, Cod. Med. A. ει τι χαριεν. Med. B. D. Parif. 1741. ἤτοι χάριν. Med. C. Ven. ἤτε χάριν. Leid. ἤ τι χ. In Guelph. ηττ. Sequitur tum lacuna & proxime verba χάριν ἰδον Μαραθῶνα (non μεγαθῶνα, ut falfo legit, qui hunc Codicem in ufum *Burgeffii* contulit). Cum eodem fere redeat, quam fcripturam praeferas; nam fenfus femper

manet obſcurus & incertus, dedi cum *Heinſio* & *Reizio* ἤ τοι χάριν, quae ſaltem Graeca ſunt; quid ſit ἠτίχαριν, niſi nomen proprium eſſe dixeris, plane non liquet. *Tyrwhittus* malebat ἠπίχαρην, neſcio qua de cauſa, & dubito, an ullum eiuſmodi nomen Graecum fuerit. Pro εἶδον Codd. Med. B. D. ἴδον. In Μαραθῶναδε omnes Codd. conſentiunt. Edd. plurimae Μαραθῶνα, omiſſo δέ. Pro βαδίζοντα Cod. Robortell. Med. B. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. καθίζοντα.

Οὐκ ἄν γ' ἐρώμενος τὸν ἐκείνου νοῦν ἐξελλεβόριζες) Ex emendatione *Heinſii* (not. p. 94. ed. 2.) a *Batteuſio* & *Reizio* quoque in textum recepta, quorum exemplum ſecutus ſum; nam ad ſinceritatem nulli dubitationi obnoxiam tam hunc, quam priorem verſum redigi poſſe, deſperandum eſt. Vulgo οὐκ ἄν γεινάμενος τὸν ἐκείνου ἐλλέβορον. Cum Heinſiana coniectura ſatis conveniunt Codd. Mſſ. In Cod. Mendozae (teſte *Madio* Comm. pag. 241), in libris Mſſ. Robortelli (Explic. p. 261), in Mediceis omnibus, Ven. Leid. Pariſ. 1741. 2040. Mſ. Morel. Guelph. οὐκ ἄν γεράμενος (Med. A. B. & Robort. γ' ἐράμενος). Valla vertit *muneratus*. Pro τὸν ἐκείνου Med. B. & Robort. τῶν ἐκ. Mendoz. τὸ ἐκείνου. Omittitur ἐξ ante ἐλλέβορον in Codd. recentius collatis omnibus. Codd. Med. A. C. ἐλέβορον. Codd. Mendozae & Robort. ἐξελλέβορον. *Dacerius*, coniectura Heinſii ſpreta, legendum ſuſpicatur: οὐκ ἄν γευσάμενος ἐκείνου ἐλλεβόροιο. Euclidem arbitratur culpare in priori verſu productam vocem Μαραθῶναδε, & quod brevis ſyllaba βα in βαδίζοντα h. l. producitur; tum quod duae breves ſyllabae νος ἐ in ſpondaeum mutantur, & ἐλλεβόροιο extenditur. Probat Dacerii emendationem *Curtius*. *Caſtelvetro* correxit ἔξελε βόρον (p. 481). *Tyrwhittus* verſum ſic conſtituit (not. pag. 183): Οὐκ ἦν γευσάμενος τὸν ἐκείνου ἐλλήβωρον. *Victorii* verba mea facio : „ Veritate deſperata, nihil amplius curae ſuſcipere de hac re volui. „

§. 9. Τούτῳ τῷ τρόπῳ) Cod. Med. D. τρόπῳ τοιούτῳ. In antecedentibus in textu τὸ μὲν οὖν φαίνεσθαί πως χρώμενον, *Madio* πως fuit ſuſpectum, quoniam deeſt in verſionibus Vallae & Paccii. Verum retinendum eſt. Vid. Victor. p. 233, & Twining *Notes* p. 459.

Καὶ ἐπίτηδες ἐπὶ τὰ γελοῖα) Codd. Med. C. D. Leid. καὶ ἐπίτηδες ἔπειτα γ. Sic etiam edd. Ald. Baſ. 1. & Valla. Codd. Med. B. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. ἐπιτηδες, ἐπεὶ

τά. Vitiose. Nostram lectionem agnoscunt Medic. A. & Guelph. & reliquae edd. omnes.

§. 10. Τὸ δὲ ἁρμόττον) Codd. Med. A. C. D. Leid. Ven. τὸ δὲ ἁρμόττοντος.

Ἐπὶ τῶν ἐπῶν, θεωρείσθω) *Tyrwhittus* (not. p. 184) legendum censuit: ἐπὶ τῶν ἐπεκτάσεων, θ. Nam tale quid requirere, quae sequuntur, καὶ ἐπὶ τῆς γλώττης κ. τ. λ. Quin etiam primum, quod statim proponitur, exemplum non ex epico carmine sumtum esse, sed ex iambico. Nihil autem in vulgata lectione mutandum est. Quid enim τὸ ἁρμόττον locum habeat in ἐπεκτάσεσι tantum? At locum habere debet in *versibus omnino*. Τὰ ἔπη significant & *carmen epicum*, & *carmina cuiusvis metri*; neque postea exempla adducuntur ex carmine iambico tantum, sed etiam ex epicis.

Ἐντιθεμένων τῶν ὀνομάτων εἰς τὸ μέτρον) Cod. Med. A. ἀντιθεμένων. Sic quoque Codd. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. Nonnulli Codd. *Madii*, *Victorii* & Mediceus *Robortelli* ἀντιτιθεμενων, quam lectionem recepit *Batteusius*. Vulgatam defendit *Victorius* Comm. p. 234. Pro εἰς τὸ μέτρον *Twiningius* maluit εἰς τὸ μέτριον. Enimvero τὸ μέτρον idem significare potest, quod τὸ μέτριον. Aristoteles paullo ante: τὸ δὲ μέτρον κοινὸν ἁπάντων ἐστὶ τῶν μερῶν. Sed εἰς τὸ μετρον h. l. non ita est intelligendum, ut positum sit pro εἰς τὸ μέτριον.

Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν) Codd. Med. omnes, Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. ἰδεῶν. Ven. εἰδέων. Deest εἰδῶν in ed. Heins.

Ἓν δὲ μόνον ὄνομα μετατιθέντος) Ita dedi fide Codd. Med. A. B. C. Ven. Leid. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. Vulgo μεταθέντος. Nostra lectio melius respondet antecedenti in textu μετατιθεὶς ἄν τις. Cod. Guelph. μετατιθέντες. In Med. A. correctum est ab alia manu ἀντιτιθέντος. Minime probaverim *Tyrwhitti* coniecturam, pro Αἰσχύλου καὶ Εὐριπίδου legendum esse Αἰσχύλῳ κ. Ε.

Ἀντὶ κυρίου εἰωθότος) Heinsius: ἀντὶ κυρίου καὶ ε.

Φαγέδαινα) Codd. Leid. Guelph. φαγάδενα. In editione Euripidis Oxoniensi versus sic legitur: Φαγέδαινα γ' ἥ μου σάρκα ἐσθίει ποδός. Pauwius emendavit δὴ pro γ' ἥ.

Ἀντὶ τοῦ ἐσθίει τὸ θοινᾶται μετέθηκε) Codd. Med. C. Ven. Leid. ἐσθίειν. Paris. 2038. θοίνατό με τεθεικε. Vitiose. Recepta tamen est haec lectio θοίνατο μετεθεικε in edd. Ald. Camot. Basil. Robort. Mad. Wechel. Rescripsit θοινᾶται *Victorius*. Μετεθεικε postea mutatum in μετέθηκε.

Utriusque poëtae Aeschyli & Euripidis tragoediae *Philoctetes* inscriptae deperditae sunt. Aetatem tulit solus Philoctetes Sophoclis.

Νῦν δέ μ' ἐὼν ὀλίγος τε καὶ οὐτιδανὸς καὶ ἀκίκυς) Ita legitur hic versus in Homeri Odyssea I, 515. Pro καὶ ἀκίκυς habent καὶ ἀειδὴς Codd. Med. omnes (Med. A. ἀηδὴς), Ven. Leid. Guelph. Mf. Morel. Parif. nec non verf. Vallae & Paccii, & edd. Ald. Camot. Bafil. Wechel. Mad. Robort. In ed. Caftelv. καὶ ἀεικής. Cf. Twining *Notes* p. 464.

Εἴ τις λέγοι τὰ κύρια μετατιθεὶς, Νῦν δέ μ' ἐὼν μικρός τε καὶ ἀσθενικὸς καὶ ἀειδὴς) Restitui λέγοι e Codd. Med. A. B. D. Guelph. Parif. 2040. Mf. Morel. suadente etiam Winstanleio. Vulgo λέγει· minus bene. Omnino desunt haec verba εἴ τις — ἀειδὴς in Cod. Veneto. Med. A. καὶ οὐτιδανὸς καὶ ἀηδής. Perperam.

Δίφρον ἀεικέλιον καταθεὶς ὀλίγην τε τράπεζαν, Δίφρον μοχθηρὸν καταθεὶς μικράν τε τράπεζαν) Hom. Odyff. Υ, 259. Codd. Guelph. Parif. 1741. 2040. Mf. Morel. Δίφρον τε ἀεικελ. Verba ὀλίγην τε — καταθεὶς incluf. desunt in Codd. Med. A. C. & Ven. Posterior versus deest in Par. 2038. In Cod. Guelph. pro δίφρον μοχθηρὸν legitur δίφρον τε μικρόν· sed in margine notatur μοχθηρόν. In edd. Homeri legitur παραθεὶς pro καταθείς.

Ἠιόνες βοόωσιν) Locus desumtus ex Hom. Il. Ρ, 265. Codd. Medic. A. Ven. Leid. Ἴωνες β. Med. B. C. ἢ ἴωνες. Perperam. Vitiosa haec scriptura fluxit quoque in edd. Ald. & Bafil. Wechel. Robortell. Mad. Emendarunt eam demum *Robortellus* & *Victorius*. Ceterum verbis illis Ἠιόνες βοόωσιν ἐρευγομένης ἁλὸς ἔξω maris litora fluctibus pulsantis sonus mirifice exprimitur. Dicebatur Plato hoc versu Homerico deterritus poëmata sua combussisse.

§. 11. Ἀριφράδης) In nonnullis Codd. & edd. vulgatis Ἀρειφράδης. Cod. Med. A. Ἀναφράδης.

Ἃ οὐδεὶς ἂν εἴποι) Codd. Med. C. D. Ven. Leid. εἴπῃ.

Ἀλλὰ μὴ) Cod. Med. D. καὶ μή.

Ἐγὼ δέ νιν) Videbatur sibi *Tyrwhittus* ipsissimum exemplum, ad quod respexisse Ariphradem sive Aristotelem credibile sit, reperisse in Sophocl. Oedip. Colon. vf. 980:

Ἀλλ' ἓν γὰρ οὖν ἔξοιδα, σὲ μὲν ἑκόντ' ἐμὲ
Κείνην τε ταῦτα δυστομεῖν· ἐγὼ δέ νιν
Ἄκων ἔγημα, φθέγγομαι τ' ἄκων τάδε.

Sed possunt similia exempla indicari plura.

§. 12. Ἔστι δὴ μέγα) In Cod. Ven. & in plerisque edd. ἔστι δὲ μ.

Πολὺ δὲ μέγιστον) Sic legunt Cod. Mendozae ap. Mad. Comm. p. 245. Cod. Robort. (Expl. p. 264), & ex recentius collatis Codd. Ven. Leid. Guelph. Parif. 1741. 2040. Mſ. Morel. Vulgo τὸ δὲ μέγιστον. Noſtrum dederunt iam Victorius, Batteuſius & Reizius.

Τὸ γὰρ εὖ μεταφέρειν) Codd. Ven. Leid. μεταφέρει. Perperam.

Τὸ τὸ ὅμοιον θεωρεῖν ἐστι) Vulgo omittitur articulus τὸ ante ὅμοιον. Reſtituit eum *Tyrwhittus* fide Codd. Ven. Guelph. Pariſ. omnium. Legitur quoque in ed. Ald. Cf. Rhetor. III, 11: Δεῖ δὲ μεταφέρειν, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἀπὸ οἰκείων καὶ μὴ φανερῶν· οἷον καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ τὸ ὅμοιον καὶ ἐν πολὺ διέχουσι θεωρεῖν εὐστόχου.

§. 13. Αἱ δὲ μεταφοραὶ τοῖς ἰαμβείοις) Cod. Pariſ. 2038. τοῖς ἰάμβοις. Annotabo hic emendationem *Winſtanleii* (not. p. 302) in Rhet. III, 2. 6: Τὸ δὲ κύριον καὶ τὸ οἰκεῖον, καὶ μεταφορὰ μόναι χρήσιμοι (lege μόνα χρήσιμα) πρὸς τὴν τῶν ψιλῶν λόγων λέξιν· σημεῖον δὲ, ὅτι τούτοις μόνοις πάντες χρῶνται· πάντες γὰρ μεταφοραῖς διαλέγονται, καὶ τοῖς οἰκείοις, καὶ τοῖς κυρίοις.

Ὅσοις καὶ ἐν λόγοις τὶς χρήσαιτο) Codd. Med. omnes ὅσοις λόγοις τὶ χ. Codd. Ven. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. ὅσοις καὶ ἐν ὅσοις λ. τὶς χ. Similiter Cod. Leid. praeterquam quod habet τί. In χρήσαιτο conſentiunt Codd. Med. B. D. Leid. Guelph. Pariſ. 1741. 2040. Mſ. Morel. & edd. Victorii & Tyrwhitti. Vulgo χρήσεται. Minus bene.

CAP. XXIV.

§. 1. Περὶ μὲν — τὰ εἰρημένα) Pertinebant haec in edd. antiquioribus ad caput ſuperius, ad quod etiamnum a plerisque editoribus referuntur. Enimvero, ut bene vidit *Madius* (Comment. p. 247), ſequitur περὶ δὲ τῆς διηγηματικῆς, & particula δὲ reſpondet utique antecedenti μέν. Ergo membrum illud περὶ μὲν κ. τ. λ. cum ſequentibus iungendum erat.

Καὶ ἐν ἑξαμέτρῳ μιμητικῆς) Ex emendatione *Heinſii* certiſſima, a *Reizio* quoque in textum recepta. Vulgo καὶ ἐν μέτρῳ μιμητικῆς. Veſtigia verae lectionis offerunt Codd. Ven. Med. D. qui habent καὶ ἐμμέτρῳ μ. Ita quoque ed. Aldina. Med. A. ἐμμέτρου. Loquitur Ariſtoteles de poeſi

epica, cui ex eius ſententia ſolum metrum *heroicum* aptum eſt. Infra ait cap. XXV: εἰ γάρ τις ἐν ἄλλῳ τινὶ μέτρῳ διηγηματικὴν μίμησιν ποιοῖτο, ἢ ἐν πολλοῖς, ἀπρεπὲς ἂν φαίνοιτο. Supra cap. VII περὶ μὲν οὖν τῆς ἐν ἑξαμέτροις μιμητικῆς — ὕστερον ἐροῦμεν. Defendit tamen vulgatam lectionem *Winſtanleius*, putans, per μέτρον hic *heroicum carmen* intelligi, quod honoris cauſa τοῦ μέτρου nomine inſigniatur; in quo viro docto non aſſentior. *Harleſius* maluit ἐν μετρῷ ἁπλῷ. Sed melior eſt hac emendatione vulgata lectio. Quomodo enim differat a μέτρῳ ſimpliciter dicto τὸ μέτρον ἁπλοῦν, equidem non perſpicio.

Πρᾶξιν ὅλην καὶ τελείαν) Deeſt καὶ in Codd. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel.

Ἔχουσαν ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ τέλος) Codd. Med. A. C. Leid. μεσην. Med. D. Pariſ. 1741. 2040. Guelph. Mſ. Morel. μέσα.

Ἵν᾽, ὥσπερ ζῶον ἓν ὅλον, ποιῇ) Codd. Med. D. Ven. ποιεῖ. Ven. Leid. ἔνολον. Perperam.

Καὶ μὴ ὁμοίας ἱστορίαις τὰς συνθέσεις εἶναι) Sic pulcherrime emendavit Dacerius (*Remarques* pag. 416). Corrupte vulgo legebatur: καὶ μὴ ὁμοιας (Codd. Med. C. Ven. μηδεμιας) ἱστορίας τὰς συνήθεις (Codd. Med. A. C. τὰ συνήθη. Venet. τὰ συνήθει) ειναι, nullo ſenſu. Admiſerunt in textum *Dacerii* coniecturam iam Batteuſius, Reiz. & Tyrwhitt. Lectionem Codd. τὰ συνήθη ſecutus eſt *Victorius*; monet autem, verba omnino eſſe corrupta, nec commodum ſenſum inde elici poſſe. Forſitan in coniecturam ſuam Dacerius incidit *Heinſii* verſione Latina: *neque hiſtoriis ſimilem eius conſtitutionem eſſe debere.* Aliam propinavit coniecturam Dacerius hanc: καὶ μὴ ὅμοια ἱστορίαις τὰ συνεχῆ ειναι, *neque ſimiles hiſtoriis compoſitiones eſſe.* Goulſtonus retenta vulgata lectione pro μὴ ὁμοίας reſcribere voluit μηδαμῶς, *fabulas nequaquam eſſe oportere tanquam hiſtorias vulgares.* Sed firmant priorem Dacerii emendationem etiam ſequentia.

§. 2. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἥτ᾽ ἐν Σαλαμῖνι ἐγένετο ναυμαχία, καὶ ἡ ἐν Σικελίᾳ Καρχηδονίων μάχη) Codd. Med. C. D. Ven. Leid. ει τ᾽ ἐν Σικελίᾳ. Ita quoque edd. Ald. & Baſil. 1. 2. Cod. Ven. mox ναύμαχος pro ναυμαχία. Secutus eſt Ariſtoteles Herodotum VII, 166, p. 562 ed. Weſſeling, qui *famam* ita tuliſſe dicit: πρὸς δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνεβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σα-

λαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. Tradit vero Diodorus Sic. XI, 24, (Vol. IV, p. 131 ed. Bip.) pugnam Siculorum cum Carthaginienſibus eodem accidiſſe die, quo Leonidas cum trecentis Spartanis ad Thermopylas occubuit, & maiorem in hac re Diodoro fidem habendam eſſe, docet Valckenaer ad h. l. Cf. Perizon. ad Aelian. V. H. VI, 11, & Wyttenbach ad Plutarch. de ſera num. vind. p. 37. Falſo *Goulſtonus* arbitratus eſt, Hamilcarem a Xerxe invitatum Siciliam invaſiſſe; cum potius Carthaginienſes auxilio venerint Terillo, Himerae tyranno, a Therone eiecto.

Πρὸς τὸ αὐτὸ συντείνουσαι τέλος) Codd. Med. B. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. τείνουσαι. Verius forſitan. Med. C. συντείνουσι.

Οὕτω καὶ — γίνεται θάτερον μετὰ θατέρου, ἐξ ὧν ἓν οὐδὲν γίνεται τέλος) Deſunt haec in Cod. Med. A. In Cod. Pariſ. 2038. pro θατέρου legitur θάτερον. Mox pro ἓν Ven. habet ἄν.

§. 3. Διὸ, ὥσπερ εἴπομεν, ἤδη καὶ ταύτῃ θεσπέσιος ἂν φανείη Ὅμηρος) Mutavi *Reizii* exemplo & ſuadente *Twiningio* (*Notes* p. 472) vulgarem interpunctionem: ὥσπερ εἴπομεν ἤδη, κ. τ. θ. ἀ. φ. Ὁ. Ut nos interpunximus, ſenſus eſt: *Quare, ut diximus, iam in hoc* (in ipſa argumenti electione) *divinus apparere debet Homerus.*

Τῷ μηδὲ τὸν πόλεμον) Codd. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. τὸ μηδὲ τ. π. Ita quoque edd. Ald. Baſil. 1. 2.

Λίαν γὰρ ἂν μέγας) Cod. Leid. λίαν γὰρ αὖ μέγα.

Καταπεπλεγμένον τῇ ποικιλίᾳ) Cod. Med. B. καταπεπληγμένον τ. π.

Νῦν δ' ἓν μέρος ἀπολαβὼν ἐπεισοδίοις κέχρηται [αὐτῶν] πολλοῖς) Vulgata lectio, in qua vox αὐτῶν non ſuſpecta habetur, commodum ſenſum non praebet. Vertitur: *Nunc autem unam partem deſumens, multis earum* (viz. partium) *uſus eſt, ut epiſodiis.* In antecedentibus μέρη, *partes*, non memorantur, ad quas αὐτῶν referri poſſit; itaque referendum eſt ad ἓν μέρος proxime antecedens; tum autem ſenſus exit ſibi repugnans. Emendavit *Heinſius* αὐτοῦ pro αὐτῶν, & recepit coniecturam hanc adeo in textum *Reizius.* Enimvero qui fieri poteſt, ut poëta utatur *eadem parte* tanquam *argumento* & ſimul tanquam *epiſodiis*? Scio quidem explicari αὐτοῦ ſic: poëtam deſumſiſſe unam partem & multa ei *admiſcuiſſe* epiſodia; verum hic ſenſus e verbis elici

nequit. *Paccius* vertit: *pluribus* in ea *epiſodiis uſus eſt.* Legit itaque ἐν αὐτῷ. Praetulerunt hanc lectionem *Madius* & *Victorius.* Manet tamen in ſenſu & in verbis aliqua difficultas. *Twiningio* familiarium aliquis ingenioſam ſuppeditavit coniecturam ἄλλων pro αὐτῶν. Tum eſſet ſenſus: *unam partem* (belli Troiani) *deſumens, ceteris partibus ut epiſodiis uſus eſt.* Darem equidem huic coniecturae locum in textu, niſi animadvertiſſem, in verſione *Vallae* vocem αὐτῶν, ſive aliam in eius loco, omnino non exprimi. Puto igitur, ſimpliciter eſſe legendum: ἐπεισοδίοις κέχρηται πολλοῖς. Quare αὐτῶν uncinis incluſi.

Οἷς διαλαμβάνει τὴν ποίησιν) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2038. 2040. Mſ. Morel. Valla, edd. Ald. Baſil. 1. 2. 3. δὶς διαλ. τ. π. Sed *Paccius* vertit *quibus;* legit itaque οἷς, quod ex eius verſione poſteriores editores reſtituerunt.

§. 4. Ὁ τὰ Κύπρια ποιήσας, καὶ τὴν μικρὰν Ἰλιάδα) In plerisque edd. legitur τὰ Κυπριακά. Codd. Med. B. C. D. Ven. τὰ Κυπρικά. Reponendum eſt cum *Reizio* & *Tyrwhitto* Κύπρια, ut in ſequentibus carminis nomen affertur: ἐκ δὲ Κυπρίων πολλαί. Pro τὴν μικρὰν Ἰλ. Cod. Med. A. μακράν. Ven. μικρήν. Perperam. Cf. de *carminibus Cypriis* & de *parva Iliade* Excurſ. I *Heynii* ad Virgil. Aen. lib. II, p. 228 ſq. ubi totus hic Ariſtotelis locus egregie expoſitus eſt, & fragmentum Chreſtomathiae Procli ex Cod. Eſcorialenſi deſcriptum & editum in *Bibliothek der alten Literatur und Kunſt* T. I. Gottingae 1786.

Ἢ δύο μόναι) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. ἢ δύο μόνας.

Ἐκ δὲ Κυπρίων πολλαὶ) Deeſt ἐκ δὲ in Codd. Mediceis omnibus. Pro πολλαὶ Med. D. habet πολλάς.

Καὶ ἐκ τῆς μικρᾶς Ἰλιάδος πλέον ὀκτὼ) Codd. Venet. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. καὶ τῆς μ. Ἰλ. π. ὀ. Numerus voce ὀκτὼ definitus mihi ſuſpectus eſt. Primum omittitur ὀκτὼ in Cod. Medic. A. deinde enumerantur ſtatim ab Ariſtotele ipſo non *octo*, ſed *decem* tragoediae, quibus carmina Cypria & parva Ilias argumenta dederint; conſtat denique, quod etiam *Tyrwhittus* monuit (not. p. 190), a ſolis Aeſchylo, Sophocle & Euripide non pauciores alias ſuper iiſdem argumentis compoſitas fuiſſe. Pertinent huc ex fabulis adhuc ſuperſtitibus Sophoclis Αἴας μαστιγοφόρος, Euripidis Ἑκάβη· ex deperditis Aeſchyli Αἴας

Λοκρὸς & Μέμνων, Sophoclis Ἀντηνορίδαι, Λαοκόων, Πολυξένη, Πρίαμος, Φιλοκτήτης ὁ ἐν Τροίᾳ, & plures fortasse aliae. Vocem ὀκτὼ itaque e textu eiiciendam esse censeo.

Εὐρύπυλος, Πτωχεία, Λάκαιναι) Suspicatus est *Victorius* (Comment. pag. 247), coniuncte legendum esse Πτωχεία Λάκαινα, ea de causa, quod alias numerus tragoediarum ab Aristotele laudatarum non conveniat numero πλέον ὀκτὼ supra definito. Verum hanc difficultatem equidem aliter removi. Codd. Med. A. D. Paris. 2038. & edd. Ald. Basil. 1. 2. 3. Wechel. Mad. Robortell. Victor. Castelv. Dacer. legunt Λάκαινα, sub qua *Helena* intelligatur. Cum tamen plurimi Codd. in Λάκαιναι consentiant, & ex Polluce X, 10, & Prisciano XVIII, p. 1177 ed. Putsch. (vid. Curtius *Anmerkungen zu Aristot. Dichtkunst* p. 308) appareat, Sophoclem composuisse tragoediam Λάκαιναι inscriptam, in vulgata lectione nihil mutandum est. De *Eurypylo* vid. Virgil. Aen. II, 114, ibique *Heyne.*

Ἰλίου πέρσις) Cod. Paris. 2038. πέρσις, suprascripto πόρθησις.

Καὶ Σίνων καὶ Τρωάδες) Codd. Med. omnes & Par. 2038. Τρωϊάδες. Sic quoque edd. Ald. Bas. & aliae antiquiores. Cod. Leid. Τρωΐδες. Ven. Πρωϊάδε. De *Sinone* & de vastatione Iliaca vid. Virg. Aen. II, 57 seq. Cf. *Heynii* notas & Exc. IV ad lib. II Aen. p. 230 sq.

CAP. XXV.

§. 1. Ἔτι δὲ τὰ εἴδη ταὐτὰ δεῖ ἔχειν) Codd. Med. C. & Ven. ταὐτὰ δεῖ omittunt. Cod. Leid. δὴ pro δεῖ. Ed. Ald. ἔτι τε τὰ ειδη ταυτα δὴ (sic quoque in ed. Bas. 1.) ἔχειν. Vitiose.

Ἢ παθητικὴν δεῖ εἶναι) In Codd. Med. A. B. D. Venet. Leid. Guelph. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. δεῖ εἶναι deest. In Med. C. deest etiam παθητικήν.

Καὶ ὄψεως, ταὐτὰ) Cod. Paris. 2040. ταυτα. Perperam.

Καὶ πρῶτος καὶ ἱκανῶς) Codd. Ven. Leid. edd. Ald. Basil. Wechel. Mad. Robortell ἱκανός. Ex versione Paccii, *quibus sane cunctis* & ante alios & plenissime *Homerus vates utitur*, *Madius* emendavit (Comment. p. 255) καὶ πρώτως καὶ ἱκανῶς. Ita quoque dedit in textu *Victorius.* Sed vulgatum πρῶτος iure locum sibi vindicat; ἱκανῶς recte repositum & ex Codd. fide.

§. 2. *Καὶ τῶν ποιημάτων*) Codd. Med. A. C. D. Leid. *πονημάτων*. Ven. *πονυμάτων*, librariorum peccato.

Ἀναγνώρισις γάρ· καὶ δι' ὅλου ἠθικὸν) Vulgo: *ἀναγνώρισις γὰρ διόλου· καὶ ἠθική*. At enimvero, quo modo Aristoteles dicere potuerit, *per totam Odysseam agnitionem esse?* Paccius vertit: *ut quae agnitionibus constet & per totum morata sit*. Legit itaque interpres in Codice suo, quod nos dedimus, quodque reponendum esse iam *Madius*, & ex huius commentario *Winstanleius* monuit. Mutavi *ἠθικὴ* in *ἠθικὸν* cum *Reizio*, quoniam praecedentia *ἁπλοῦν καὶ παθητικὸν — πεπλεγμένον* exigunt etiam *ἠθικόν*. In scriptura *δι' ὅλου* omnes Codd. conveniunt. Vulgo *διόλου*. In margine libri penes cl. *Burgess*, notante *Winstanleio*, nonnemo adscripserat coniecturam hanc: *ἀναγνώρισις γὰρ διπλῆ καὶ ἠθική*. Parum feliciter. Cf. Longin. de sublimi p. 37 ed. Toup. *οὐ γὰρ ἀλλ' ἢ τῆς Ἰλιάδος ἐπίλογός ἐστιν ἡ Ὀδύσσεια — — δευτέρου δὲ ἕνεκα παριστορείσθω τὰ κατὰ τὴν Ὀδύσσειαν, ὅπως ᾖ σοι γνώριμον ὡς ἡ ἀπακμὴ τοῦ πάθους ἐν τοῖς μεγάλοις συγγαφοῦσι καὶ ποιηταῖς εἰς ἦθος ἐκλύεται. τοιαῦτα γάρ που τὰ περὶ τὴν τοῦ Ὀδυσσέως ἠθικῶς αὐτῷ βιολογούμενα οἰκίαν, οἱονεὶ κωμῳδία τίς ἐστιν ἠθολογουμένη.*

Πρὸς δὲ τούτοις) Codd. Victor. Ven. Guelpherb. Paris. 2040. Ms. Morel. *πρὸς γὰρ τ.*

Πάντας ὑπερβέβληκε) Codd. quidam Madii, Ven. Leid. *πάντα*. Quod si ita legeris, supplendum est *κατά*. Melius tamen vulgatum. Codd. Med. B. C. Guelph. Paris. 2040. Ms. Mor. *ὑπερβέβηκε*.

§. 3. *Τῆς συστάσεως*) Deest *τῆς* in plerisque edd. Agnoscunt autem Codd. Contra in antecedentibus vulgo: *διαφέρει δὲ καὶ κατά*. Sed respuunt *καὶ* Codd.

Ἱκανὸς ὁ εἰρημένος) Vulgo *ἱκανὸς εἰρημένος*. *Madius* inseruit *ὁ*. Recte. Secuti sunt Madium Victor. Morel. Heins. Reiz. Tyrwh. Tuentur *ὁ* etiam Codd.

Πρός τε τὸ πλῆθος τῶν τραγῳδιῶν τῶν εἰς μίαν ἀκρόασιν τιθεμένων παρήκοιεν) Codd. Med. A. C. Ven. Leid. Valla *πρόσθεν*. Med. B. Paris. 2040. *πρὸς δέ*. Codd. Med. omnes omittunt *τῶν* ante *τραγῳδιῶν*. Valla habet *tragoedorum*. Cod. Guelph. *πρὸς δὲ τὸ πλῆθος τραγῳδιῶν τῶν εἰρημένων κ. τ. λ.* Quot tragoediae simul Athenis doctae fuerint, nondum satis ad liquidum perductum est. Vid. Twiningii *Notes* p. 474. Tyrwhitt ad h. l. p. 192. Tractavit hoc argumentum etiam *Barthelemy*, Galliae decus immortale, in

Mémoires de l'Acad. des inscr. T. XXXIX. Ceterum nostris temporibus, quibus ex nimia longitudine Iliadis & Odysseae, cum per unum diem integrum nec a rhapsodo decantari, nec ab auditoribus audiri potuerint, colligitur, ista carmina non ab uno eodemque poëta profecta esse posse, dignum est, quod notetur, *Dacerii* assertum (*Remarques* p. 439): *l'Iliade, l'Odyssée, & l'Eneide sont entierement conformes à la regle d'Aristote; elles peuvent être lues chacune dans un seul jour.* Twiningius hoc Dacerii assertum referens addit: *For a wager indeed i will not say what might be done, if we had* READING *races at Newmarket.*

§. 4. Πρὸς τὸ ἐπεκτείνεσθαι) Cod. Med. D. πρὸς τὸ ἐκτείνεσθαι. Ven. vitiose ἐπεκτείρεσθαι.

Ἅμα πραττόμενα πολλὰ μιμεῖσθαι) Cod. Mendozae ap. Madium (Comm. pag. 258), Codd. Victor. Ven. Leid. Guelph. Par. 2040. Mſ. Morel. Valla post πολλὰ insertum habent μέρη. Recepit hanc vocem in textum *Tyrwhittus.* Mihi tamen videtur ea a librariis interpolata esse, cum sequentia ἀλλὰ τὸ — μέρος μόνον interpolationi ansam darent. Quare vulgatam lectionem restitui.

Ἐστὶ πολλὰ μέρη ἅμα ποιεῖν περαινόμενα) Cod. Med. A. ἔτι π. μ. ποιεῖν περαινόμενα ἅμα.

§. 5. Ἀπὸ τῆς πείρας ἥρμοκεν) Ita dedit *Victorius*, nec aliter legitur in Codd. Ven. & Leid. Vulgo ἥρμοσεν. Minus bene. Tuentur ἥρμοκεν edd. Reizii & Tyrwh.

Διηγηματικὴν μίμησιν) Codd. Med. A. C. D. Ven. Parif. 1741. διηγητικὴν μ.

Ἀπρεπὲς ἂν φαίνοιτο) Cod. Med. D. ἀποφαίνοιτο.

§. 6. Περιττὴ γὰρ καὶ ἡ δ. μίμησις τῶν ἄλλων) Codd. Med. A. C. D. Ven. Leid. Parif. 1741. 2038. Codd. Madii & nonnulli Victorii, nec non Valla & edd. Ald. Bas. pro μίμησις habent κίνησις. Sed utique praeferenda est recepta lectio, quam alii Codd. & Paccii versio agnoscunt. Περιττὴ hoc loco in bonam partem accipienda est. Imitatio per narrationem abundantiorem, quam ceterae, ornatum recipit. Cf. Tyrwhitt. ad h. l. Iam non opus est emendatione a Twiningio (*Notes* p. 481) proposita: περιττὴ γὰρ καὶ ταύτῃ ἡ δ. μ. τ. α.

Τὸ δὲ ἰαμβικὸν καὶ τετράμετρον κινητικὰ) Codd. Med. B. D. Guelph. Parif. 2040. Mſ. Morel. τὸ δὲ ἰαμβεῖον. Cod. Med. A. κινητικόν. Guelph. Parif. 2040. Mſ. Morel. κινητικαί. *Victorius* (Comment. p. 252) pro κινητικὰ maluit

κινητὰ, quoniam *κινητικὸν* ſignificet vim movendi habens, ſed non *mobile* ipſum; poſterius tamen *ſtabili* opponatur. Verum dicitur *ἰαμβικὸν* vel propterea *κινητικὸν*, quod movendi vim habet. Igitur vulgata lectio, quam omnes Codd. tuentur, eſt ſervanda. Cf. Ariſt. Probl. harmon. I.

§. 7. *Εἰ μιγνύοι τις αὐτὰ, ὥσπερ Χαιρήμων*) Codd. Med. A. D. *εἰ μὴ γνοίη*. Med. C. Ven. *εἰ μὴ γνύοι*. Leid. *εἰ μιγνύη*. De *Chaeremone* vid. ſupra ad cap. II, 6.

Τὸ ἁρμόττον αὐτῇ διαιρεῖσθαι) In *αὐτῇ* conſentiunt Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. & Vallae verſio. Vulgo *αὐτό*. Emendavit iam *Madius αὐτὴ*, recto caſu ſecundum ſcripturam, intelligens tamen haud dubie dativum *αὐτῇ*. *Paccius* ita vertit, ac ſi *οὕτω* in Cod. ſuo habuiſſet. Verum *αὐτῇ* e MStis reſtituit *Victorius*, quod etiam agnoſcunt edd. Morel. Caſaub. Batteuſ. Reiz. Tyrwhitt.

§. 8. *Ὅμηρος δὲ — ἐπαινεῖσθαι*) Deſunt in Cod. Guelph. librarii incuria.

Οὐκ ἀγνοεῖ, ὃ δεῖ ποιεῖν αὐτὸν) Cod. Pariſ. 2038. *ὅτι δεῖ*. *Heinſius* coniecit *ὃ δεῖ εἰπεῖν αὐτόν*. Nam ſequitur: *αὐτὸν γὰρ δεῖ τὸν ποιητὴν ἐλάχιστα λέγειν*. Eleganter quidem; poteſt tamen ferri vulgata quoque lectio.

§. 9. *Δι᾽ ὅλου*) Cod. Ven. *διόλου*.

Εὐθὺς εἰσάγει ἄνδρα, ἢ γυναῖκα, ἢ ἄλλο τι ἦθος, καὶ οὐδέν᾽ ἀήθη, ἀλλ᾽ ἔχοντα ἤθη) Locus eſt corruptus & vix Codicum ope omnino ſanandus. Secutus tamen ſum Codicum fidem. Vulgo: *καὶ οὐδὲν ἀηθες, ἀλλ᾽ ἔχον ἦθος*. *Reizius* vocem *ἦθος* poſt *ἢ ἄλλο τι* expunxit, quod non probo, tametſi me quoque offendere eandem vocem bis in ſubſequentibus repetitam non negem. Quod ſi autem prius *ἦθος* deleas, Ariſtotelis ſententia, Homerum inducere *marem*, vel *feminam*, *vel aliud quid*, ſit abſurda & ſimilis noti verſus: *Braun waren Pharao's Kühe*, *und auch von anderer Farbe*. Noſtram lectionem habent Codd. recentius collati omnes & verſio Vallae.

§. 10. *Μᾶλλον δ᾽ ἐνδέχεται ἐν τῇ ἐποποιίᾳ τὸ ἄλογον, δι᾽ ὃ συμβαίνει μάλιστα τὸ θαυμαστὸν*) Sic praeclare reſtituit *Victorius* (Comm. p. 256). Vulgo: *μ. δ᾽ ἐ. ἐ. τ. ἐ. τὸ ἀνάλογον. διὸ σ. μ. τ. θ.* Approbavit Victorii coniecturam Heinſius, & admiſerunt in textum Batteux, Harles, Reiz & Tyrwhitt. Verba *δι᾽ ὃ σ. μ. τ. θαυμ.* cum *Goulſtono* parenthetice exprimi curavi. Arbitratur *Twiningius* (*Notes* p. 484), verbis *τὸ ἄλογον, δι᾽ ὃ — θαυμ.* haud

aegre nos carere poſſe. Nullo enim ſenſus detrimento, & oratione bene procedente tum ita legeretur: *Δεῖ μὲν οὖν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ποιεῖν τὸ θαυμαστόν· μᾶλλον δ' ἐνδέχεται ἐν τῇ ἐποποιΐᾳ — διὰ τὸ μὴ ὁρᾷν εἰς τὸν πράττοντα.*

Ἐπεὶ τὰ περὶ τὴν Ἕκτορος δίωξιν) Ita dedit *Victorius* e Codd. Neque aliter legunt Med. B. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Vulgo *Ἔπειτα τά.* Victorium ſecuti ſunt Batteuſ. Reiz. Tyrwhitt. Vid. Il. X, 205:

> *Λαοῖσιν δ' ἀνένευε καρήατι δῖος Ἀχιλλεύς,*
> *Οὐδ' εἴα ἔμεναι ἐπὶ Ἕκτορι πικρὰ βέλεμνα,*
> *Μή τις κῦδος ἄροιτο βαλὼν, ὁ δὲ δεύτερος ἔλθοι.*

Γελοῖα ἂν φανείη) Codd. Med. C. Leid. Ven. *φανοίη.*

Ἐν δὲ τοῖς ἔπεσι λανθάνει) Codd. Med. C. Ven. ed. Ald. *λανθάνειν.* Leid. *λαμβάνειν.*

Προστιθέντες ἀπαγγέλλουσιν) Codd. Guelph. Par. 2038. 2040. Mſ. Morel. *προτιθέντες ἀ.*

§. 11. *Ψευδῆ λέγειν, ὡς δεῖ*) Codd. Ven. Leid. *ψευδεῖ.*

Ἔστι δὲ τοῦτο παραλογισμός· οἴονται γὰρ ἄνθρωποι, ὅταν τουδὶ ὄντος τοδὶ ᾖ, ἢ γινομένου γίνηται, εἰ τὸ ὕστερόν ἐστι, καὶ τὸ πρότερον εἶναι, ἢ γίνεσθαι) Dedi hunc locum corruptiſſimum, quemadmodum *Victorius* eum exhibuit, quamvis neque ab hoc priſtinae integritati reſtitutus ſit. Edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Mad. (in textu) Robortell. Sylb. Caſaub. Duvall. Goulſton. Oxon. Cooke, Winſtanl. Harleſ. *ὅταν τουδὶ ὄντος ἢ γινομένου τοδὶ γίνεται, εἰ τὸ ὕστερόν ἐστι, καὶ τὸ πρότερον εἶναι ἢ γίνεσθαι.* In Cod. *Lampridii* ap. Mad. p. 265 legitur: *ὅταν τουδὶ ὄντος τοδὶ, ἢ γινομένου γίνηται.* Codd. Med. A. C. D. Ven. *ὅταν τοῦ δέοντος* (Ven. *διόντος*) *τὸ δι' ἣν γινομένου γίνηται, ἢ τὸ ὕστ.* Leid. *τουδὶ ὄντος τοδὲ ἢ γίνεται τοδὶ γίνηται, ἢ τὸ ὕστ.* Guelph. Pariſ. 2038. 2040. Mſ. Morel. *τ. ο. τοδὶ ᾖ· ἢ γίνεται γίνηται· εἰ τὸ ὕστερον.* Ex hac ſcripturae in Codd. varietate *Victorius* p. 258 lectionem ſic conſtituit, ut nos dedimus. Tuentur eandem Morel. Caſtelv. Batt. Reiz. Tyrwhitt. Vide Ariſt. de Soph. elench. cap. V, 6, Vol. III ed. Bip. *Ὁ δὲ παρὰ τὸ ἑπόμενον ἔλεγχος, διὰ τὸ οἴεσθαι ἀντιστρέφειν τὴν ἀκολούθησιν. ὅταν γὰρ, τουδὶ ὄντος, ἐξ ἀνάγκης τόδε ᾖ· καὶ, τοῦδε ὄντος, οἴονται, καὶ θάτερον εἶναι ἐξ ἀνάγκης κ. τ. λ.* Cf. Rhet. II, 24. III, 7. 16.

Τοῦτο δέ ἐστι ψεῦδος) Verba haec ad concluſionem antecedentem *εἰ τὸ ὕστερόν ἐστι, καὶ τὸ πρότερον εἶναι ἢ γίνεσθαι* referenda ſunt.

Δι' ὃ εἴη ἂν τὸ πρῶτον ψεῦδος· ἀλλ' οὐδὲ τούτου ὄντος, ἀνάγκη εἶναι ἢ γενέσθαι ἢ προσθεῖναι) Frustra desudarunt interpretes in his corrigendis & explicandis. Totus locus est ulcus insanabile. Vulgo legitur: διὸ δὴ ἂν τ. π. ψ. ἄλλου δὲ τ. ο. ἀ. ἐ. ἢ γίνεσθαι ἢ προσθεῖναι. Codd. Med. A. C. D. Paris. 1741. 2040. Guelph. Ms. Morel. ἀλλ' οὐδὲ τούτου. Med. C. Ven. ed. Ald. προσθῆναι. Cod. *Lampridii* ap. Mad. ἀλλ' οὐδὲ, alius vero *Bernardi Feliciani* apud eund. ἀλλὰ δεῖ. Pro ἢ προσθῆναι idem Cod. simpliciter habet προσθῆναι deleta particula ἢ, at in margine positum εἰ. Hinc *Madius* coniecit legendum: ἀλλὰ εἰ τούτου ὄντος, ἀνάγκη εἶναι ἢ γενέσθαι δεῖ προσθῆναι· qua tamen correctione sensus nihil adiuvatur. *Victorius* ἀλλ' οὐδὲ τούτου ὄντος in textum recepit. *Heinsius* emendavit: δι' ὃ εἴη ἂν τὸ πρῶτον ψεῦδος· ἄλλου δὲ τούτου ὄντος, οὐκ ἀνάγκη εἶναι ἢ γενέσθαι ἢ προσεῖναι. *Tyrwhittus* (not. p. 195) ait: „Corruptissima esse non dubito; sed qua via sananda sint, non aeque compertum habeo. Verti, quasi scripta essent sic: διὸ δὴ, ἂν τὸ πρῶτον ψεῦδος, ἀλλὰ, τοῦ δευτέρου ὄντος, ἀνάγκη εἶναι, ἢ γίνεσθαι πιστεύεται, quod a mente Aristotelis non longe abesse credo. De verbis nil spondeo.„ *Winstanleius* in notis p. 305 cum nostra lectione consentit, praeterquam quod in fine reponere vult ἀνάγκη εἶναι ἢ γίνεσθαι τ ὸ π ρ ῶ τ ο ν. Cf. *Twiningii* notam p. 485. Omnino verba haec interpolationi ortum debere videntur; quae si plane omiseris, sequentia cum antecedentibus optime cohaerent. Quapropter ea cum *Reizio* ut suspecta seclusi, emendata tamen secundum praestantissimorum Codd. fidem.

Διὰ γὰρ τὸ τοῦτο εἰδέναι ἀληθὲς ὂν) Ita *Victorius* e Codd. Legunt sic quoque Codd. Ven. Leid. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. Vulgo: διὰ γ. τὸ εἰδέναι τοῦτο ἀ. ὁ. Victorium secutus est *Reizius*.

Καὶ τὸ πρῶτον, ὡς ὂν) Excipiunt haec in Codd. Medic. omnibus, Ven. Leid. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. sequentia: παράδειγμα δὲ τοῦτο ἐκ τῶν Νίπτρων. Invenerunt eadem in nonnullis Codd. Madius, Robortellus & Victorius. Vertit Valla: *id exemplum ex Niptris proponi liquet.* Cum autem hoc additamentum glossema redoleat, nullus ei in textu locus dandus est.

§. 12. Προαιρεῖσθαί τε δεῖ ἀδύνατα εἰκότα μᾶλλον ἢ δυνατὰ ἀπίθανα) Inserui δεῖ auctoritate Codd. Med. B. Paris. 1741. 2040. Guelph. Ms. Morel. & Robortell. In Codd.

Med. C. D. Ven. Leid. Προαιρ. τε Δ' ἀδύνατα. Omittunt hi Codd. omnes καὶ ante εἰκότα & ἀπίθανα, quod vulgo legitur. Recepit δεῖ in textum iam *Batteusius.* Nonnulli Codd. teste *Madio* ante προαιρεῖσθαι habent ἔτι· alii ἐπί.

Τούς τε λόγους μὴ συνίστασθαι) Codd. Med. A. C. Ven. Leid. ἐπίστασθαι. Perperam.

Ἀλλὰ μάλιστα μὲν μηδὲν ἔχειν ἄλογον) Codd. Med. A. Leid. ἀλλὰ μάλιστα μὲν ἔχει αλογον. Parif. 2038. ά. μ. μ. μὴ ἔχειν ά. Abest μὲν in edd. Camot. Bafil. Wechel. Vitiose in ed. Aldina ἀλλὰ μάλιστα με ἔχειν· quare deest μηδὲν quoque in Bafil. 1. 2.

Πῶς ὁ Λάϊος ἀπέθανεν) Codd. recentius collati omnes, Valla, edd. Ald. Bafil. 1. 2. Wechel. Mad. (in textu) Robort. πῶς Ἰόλαος ἀπ. Correxerunt vero in notis Madius & Robortellus.

Ὥσπερ ἐν Ἠλέκτρᾳ) Respexit Aristoteles ad Sophoclis Electram vf. 683, ubi cf. Schol.

Ἢ ἐν Μυσοῖς ὁ ἄφωνος ἐκ Τεγέας εἰς τὴν Μυσίαν ἥκων) Cod. Guelph. Τεγαίας. Erudite hoc exemplum dilucidavit *Tyrwhittus* not. p. 196. Putat, Aristotelem de *Telepho* loqui, cuius *silentium* a comicis poëtis plus femel notatum sit. Laudat *Alexin* ἐν Παρασίτῳ ap. Athen. X, p. 421:

Δειπνεῖ δ' ἄφωνος Τήλεφος νεύων μόνον
Τοὺς ἐπερωτῶντάς τι. —

Amphin ἐν Πλάνῳ ap. Athen. VI, p. 224:

—— ἔκυψεν, ὥσπερ Τήλεφος,
Πρῶτον σιωπῇ· καὶ δικαίως τοῦτό γε·
Ἅπαντες ἀνδροφόνοι γάρ εἰσιν ἐνὶ λόγῳ.

Haec ultima in posteriori fragmento etiam silentii caufam, quam habuit Telephus, aperiunt. Hyginus cap. 244: *Qui cognatos suos occiderunt.* „Telephus, Herculis filius, Hippothoum & Nerea, aviae fuae filios [occidit]. „ Avia autem Telephi erat Neaera, avus Aleus *Tegeae* forte princeps. Dicitur Aleus faltem *Tegeates* a Tzetze ad Lycophr. vf. 206. Fortasse igitur finxerat poëta, Telephum occidisse avunculos fuos apud *Tegeam*, & illinc *mutum* in *Mysiam* rediisse. Mos enim erat, caedis reum *mutum* restare, donec facris expiatoriis lustraretur. Aeschyl. Eumen. vf. 451:

Ἄφθογγον εἶναι τὸν παλαμναῖον νόμος,
Ἔστ' ἂν πρὸς ἀνδρὸς αἵματος καθαρσίου
Σφαγαὶ καθαιμάξωσι νεοθήλου βοτοῦ.

Cum haec expiatio a quovis statim peti posset, ratio certe

desideratur, cur Telephus tam longum iter inexpiatus, adeoque *mutus* perficere maluerit. Fabulam Aeschyli fuisse verisimile est ex Stephano v. Οἶος. Οἶος, πολίχνιον Τεγέας. Αἰσχύλος Μυσοῖς. Cf. Suid. v. Ὀργεῶνες.

§. 13. Ὅτι ἀνήρητο ἂν ὁ μῦθος) Codd. Med. A. C. Leid. ἀνήροιτο. Medic. D. ἀνείρητο. Paccius in versione omisit verba ὥστε τὸ λέγειν — μῦθος.

Ἂν δὲ τεθῇ) Sic utique legendum est, & habet etiam τεθῇ Cod. Robortelli (Explic. p. 287). Vulgo ἂν δὲ θῇ. *Paccius* vertit: *at si semel constitutae fuerint*. Legit itaque τεθῇ. Valla: *si fiat*. Videtur legisse ἂν δὲ ᾖ. Cod. Med. A. ἂν δεθῇ, & sic quoque edd. Ald. Basil. 1. 2. *Victorius* in textu dedit θῇ. Vertit autem, *si vero positum fuerit*, quasi legisset τεθῇ. *Reizius* nostram lectionem iam in textum admisit.

Καὶ φαίνηται εὐλογώτερον) Codd. duo Vict. Medic. C. Leid. Guelph. εὐλογοτέρως. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. εὐλογωτέρως.

Ἐνδέχεσθαι καὶ ἄτοπον) Codd. quidam *Madii* & *Victorii*, Med. B. Leid. in marg. Guelph. Paris. 2040. ἀποδέχεσθαι. Alii Codd. Mad. & Vict. ἐκδέχεσθαι. Vulgatum bene defendit *Tyrwhitt* ad h. l. *Winstanleius* malebat ἐκδέχεσθαι eo sensu, ut significaret *arcere*. Sed non intellexit Suidae locum, ad quem provocavit; nam in hoc ipso loco ἐκδέχεσθαι non est *arcere*, sed *recipere*, *admittere*. Cf. Twiningii *Notes* p. 490. Neque Aristotelis verba sensum habent, quem Winstanleius illis tribuit. Pro καὶ ἄτοπον Cod. Paris. 2038. τὸ ἄτοπον.

Τὰ περὶ τὴν ἔκθεσιν) Vid. Odyss. N.

Εἰ αὐτὰ φαῦλος ποιητὴς ποιήσειε) Ex emendatione *Heinsii*, recepta iam in textum a *Reizio*. Vulgo ποιήσει. Minus bene.

Νῦν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς ὁ ποιητὴς ἀφανίζει ἡδύνων τὸ ἄτοπον) *Valla* vertit, *bonus poëta*. Legit itaque ἀγαθὸς ποιητής. Melius forsitan. In ceteris vulgo ἐμφανίζει, quod recte mutavit ex Codd. *Victorius*, suadente iam prius *Madio*, in ἀφανίζει. Tuentur ἀφανίζει Codd. Robort. Med. B. D. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. Guelph. In Cod. Ven. ἀφανίζειν ἡδύναντο. Med. A. C. ἐμφανίζειν ἡδύνατο ἄτοπον. Perperam. Receperunt post Victorium ἀφανίζει etiam Harles. Reiz. Tyrwhitt. Videtur tamen *Tyrwhitto* verisimilius, Aristotelem scripsisse ἐναφανίζει, quo verbo in re consimili usus sit Longinus de Subl. XVII: σχεδὸν γὰρ, ὥσπερ καὶ τ' ἀμυδρὰ

φέγγη ἐναφανίζεται τῷ ἡλίῳ περιαυγούμενα. Cf. reliqua loca a Tyrwhitto excitata. De re ipſa vid. Rhet. III, 17.

§. 14. Τὰ ἤθη) Cod. Ven. τάδε ἤθη. Leid. Pariſ. 1741. τὰ δὲ ἤθη. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. τά τε ἤθη.

CAP. XXVI.

§. 1. Περὶ δὲ προβλημάτων) Cod. Med. περὶ πρ. δέ.

Ποίων ἂν εἰδῶν εἴη) Codd. Med. B. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. ποίων εἰδῶν ἐστιν. Sic quoque edd. Ald. Baſ. 1. 2. Med. C. D. omittunt ἄν.

Ὧδε θεωροῦσι γένοιτ' ἂν φανερὸν) Codd. Ven. Leid. Guelpherb. Pariſ. 2040. Mſ. Mor. ὧδ' ἂν θ. γ. φ.

§. 2. Ὥσπερ ἂν ἡ ζωγράφος) Codd. Med. omnes, Pariſ. 1741. 2040. Guelph. Mſ. Morel. ὥσπερ ἂν εἰ ζ.

Ἢ τις ἄλλος) Codd. Med. C. D. Leid. edd. Ald. Baſ. 1. 2. εἴ τις ἄλλος.

Τριῶν ὄντων τὸν ἀριθμὸν) Med. B. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. τῷ ἀριθμῷ. Ven. Leid. τῶν ἀριθμῶν.

Καὶ δοκεῖ, ἢ) Cod. Leid. δοκεῖν· deeſt ἤ.

§. 3. Ταῦτα δ' ἐξαγγέλλεται λέξει, ἢ καὶ γλώτταις καὶ μεταφοραῖς) *Heinſius* reponere voluit κυρίᾳ λέξει, cui adeo locum dedit in textu *Batteuſius*. Utique κυρίᾳ ſubintelligendum eſt; non puto tamen, vocem ipſam neceſſario addi oportere, cum ex additis ἢ καὶ γλ. καὶ μ. ſtatim appareat, philoſophum non de λέξει omnino, ſed de λέξει κυρίᾳ loqui. Sequitur etiam in textu καὶ πολλὰ πάθη τῆς λέξεώς ἐστι, ubi λέξις ſimpliciter uſurpatur pro λέξει κυρίᾳ. *Twiningius* malebat: λέξει, ἢ κυρίᾳ, ἢ κ. γ. κ. μ. Abeſt καὶ ante γλώτταις in Cod. Leid.

Τῆς ποιητικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς) Codd. & edd. plures ordine verborum inverſo: τῆς πολ. καὶ τῆς ποιητ.

§. 4. Αὐτῆς δὲ τῆς ποιητικῆς διττὴ ἡ ἁμαρτία) Codd. Med. A. Venet. πολιτικῆς. Deeſt articulus ἡ in Med. omnibus, Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Offendit *Twiningium* vox αὐτῆς. Quemadmodum verba leguntur, verti poteſt: Sunt duo vitia *poëſeos ipſius*, alterum *poëſeos ipſius*, alterum *ſecundum accidens*. Coniicit itaque, αὐτῆς referendum eſſe ad antecedentia, & legendum: οὐδὲ ἄλλης τέχνης καὶ ποιητικῆς αὐτῆς. Τῆς δὲ ποιητικῆς κ. τ. λ. Enimvero non ita verterem verba αὐτῆς δὲ τῆς ποιητικῆς, quemadmodum Twiningius vertit. Videtur mihi αὐτῆς appoſitum eſſe, ut innuatur *poëſis ſola*, cuius duplex vitium eſſe poſſit. Sen-

ſus eſt: *Poëſeos ſolius* vero duplex eſſe poteſt vitium; unum *poëſeos per ſe*, alterum *ſecundum accidentia* poëſeos. Vulgatam itaque lectionem retinendam puto.

Εἰ μὲν γὰρ προείλετο μιμήσασθαι κατ' ἀδυναμίαν) Vulgo legebatur ἡ μὲν γὰρ προείλετο μιμήσασθαι ἀδυναμίαν. Reſtituerunt Εἰ pro Ἡ iam *Madius* & *Victorius* e Codd. Tuentur εἰ etiam Codd. Med. D. & Pariſ. 2038. Reſcripſi autem κατ' ἀδυναμίαν ex coniectura *Heinſii* not. p. 99, quam etiam Batteuſius, Harles & Reiz in textum receperunt. Recte Heinſius, philoſophum ἀδυναμίαν in poëta qui imitatur, τὸ ἀδύνατον ſtatuere in artibus, quas imitatur. Ingenioſe coniecit *Twiningius* (Not. p. 500), Ariſtotelem ſcripſiſſe μιμ. παρὰ δύναμιν, quod a librario in ἀδυναμίαν mutatum ſit. Quam coniecturam ſi malueris, ſenſus tamen erit idem.

Αὐτῆς ἡ ἁμαρτία) Ed. Tyrwh. αὕτης ἡ ἁμαρτία. Idem agnoſcit Cod. Med. C. Αὕτη Codd. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Medic. B. Minus bene. Noſtrum habent edd. fere omnes.

Εἰ δὲ τὸ προελέσθαι μὲν ὀρθῶς, ἀλλὰ τὸν ἵππον) Recte, ut ſuperiori loco, emendarunt Madius & Victorius vulgatum ἡ δὲ τ. π. μ. ο. Invenit εἰ in Codd. ſuis etiam Robortellus (Explic. p. 293), & legitur in Pariſ. 2038. (qui habet τῷ pro τὸ). Repoſui μὲν ὀρθῶς pro vulgato μὴ ὀρθῶς tum ſenſu requirente, (nam opponitur τὸ προελέσθαι μὲν ὀρθῶς antecedenti προελ. μιμ. κατ' ἀδυναμ.) tum auctoritate Codd. Lampridii (ap. Mad. p. 273) & Robort. Poſt μὴ ὀρθῶς in vulgatis edd. additur κατὰ συμβεβηκὸς, quod tamen eſt apertum gloſſema, nec legitur in Codd. Mad. Robort. Victor. Morel. in Med. omnibus & in ceteris recentius collatis; quare verba illa cum Reizio e textu exſulare iuſſi.

Εἰ ἀδύνατα πεποίηται) *Morelius* & *Victorius* emendarunt ἢ pro εἰ, cui emendationi Codd. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. ſuffragantur. Dedit ἢ in textu *Reizius* quoque. Non bene, ut ex ſequenti nota apparebit.

Ὁποιανοῦν, οὐ καθ' ἑαυτὴν) Ita legunt Codd. Med. omnes, Robort. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 1741. 2040. Mſ. Morel. *Victorius* mavult vulgatum: ἢ ἀδύνατα πεποίηται· ταῦτ' οὖν, ὁποῖα ἂν ᾖ, οὐ καθ' ἑαυτήν. „ Valde enim, inquit, delector hac lectione, neque tamen non fateor, me duos libros inveniſſe, a quibus illa (ταῦτ' οὖν, ὁποῖα ἂν ᾖ) abſint. „

Non legebat ea in Cod. Lampridii *Madius* quoque. Iam ante me Codd. auctoritatem secutus est *Reizius*, qui tamen minus bene habet ὁποιαοῦν. Legendum est utique ὁποιαοῦν, si cum Victorio Ἢ ἀδύνατα receperis, tum enim ὁποιαοῦν ad ἀδύνατα refertur. Verum si retineas ΕΙ ἀδύνατα, reponendum est ὁποιΑΝοῦν, & referendum hoc ad ἢ ἄλλην τέχνην· quod melius. Subiungam his breviter, quomodo totum locum inde a verbis εἰ μὲν γὰρ π. constituere voluerunt *Winstanleius* & *Tyrwhittus*. Prior quidem sic: Εἰ μὲν γὰρ προείλετο μιμήσασθαι ἀδυναμίαν, αὐτῆς ἁμαρτία. εἰ δὲ τὸ προελέσθαι μὲν ὀρθῶς, ἀλλὰ τὸν ἵππον ἄμφω τὰ δεξιὰ προβεβληκότα, ἢ τὸ καθ' ἑκάστην τέχνην ἁμάρτημα, οἷον, τὸ κατὰ ἰατρικὴν, ἢ ἄλλην τέχνην εἰ ἀδύνατα πεποίηται ὁποιαοῦν, οὐ καθ' ἑαυτήν. Posterior autem: εἰ μὲν γ. π. μ. ἀδ. αὐτῆς ἡ ἁμαρτία τὸ προελέσθαι· εἰ δὲ μὴ ὀρθῶς, κατὰ συμβεβηκός· ἀλλὰ τὸν ἵπ. ἀ. τ. δ. π. ἢ τὸ καθ' ἑκ. τ. ἁμ. οἷον τὸ κ. ἰ. ἢ ἀ. τ. εἰ ἀδύνατα πεποίηται· ταῦτ' οὖν, ὁποῖα ἂν ᾖ, οὐ καθ' ἑαυτήν. Cf. Tyrwh. not. p. 199. Pro εἰ μὲν γὰρ — εἰ δὲ τὸ arbitrabatur Tyrwhitt. legi quoque posse ᾗ, *qua*. Lucem accipit totus locus ex Arist. de incessu animal. p. 744 ed. Duvall.

§. 5. Πρῶτον μὲν γὰρ, ἂν τὰ πρὸς αὐτὴν τὴν τέχνην ἀδύνατα π.) Desunt γὰρ, ἂν in Codd. Med. omnibus, in Ven. Leid. Guelpherb. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. At Paris. 1741. habet εἰ. Par. 2038. γὰρ tantum, & mox pro τέχνην ἀδύνατα legit τ. εἰ ἀδύνατα.

Ἀλλ' ὀρθῶς ἔχει, εἰ τυγχάνει τοῦ τέλους τοῦ αὐτῆς) Ita Codd. Med. omnes, Guelph. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. Vulgo ἔχοι — τυγχάνοι, modo optativo. Pro αὑτῆς, ut *Victorius* restituit, antiquiores edd. αὐτῆς. Non bene.

§. 6. Τὸ γὰρ τέλος εἴρηται, εἰ οὕτως ἐκπληκτικώτερον ἢ αὐτὸ ἢ ἄλλο ποιεῖ μέρος) Valde se torquet in hoc loco *Victorius* (Comm. p. 271), ita ut etiam aliquid deesse suspicetur, probans suspicionem vel ex eo, quod vulgatum οἷον post εἴρηται a pluribus Codd. (ut quoque a recentius collatis fere omnibus) absit, qua tamen voce sensus, iam ceteroquin satis mancus, carere nequeat. *Heinsius* coniecit εὕρηται. Frustra. Textus nihil mutandus est, praeterquam quod οἷον, quo sensus non adiuvatur, sed turbatur, expungendum est. Innuit Aristoteles supra *finem artis* τὸ θαυμαστὸν cap. XXV; τὸ ἐκπληκτικὸν cap. XV & XVII. Cf. Twiningii Not. p. 504. Ed. Reiz. ποιοῖ μέρος.

῞Εκτορος δίωξις) Vid. Il. XXII, vs. 205 sq. Cf. Batteusium ad h. l.

§. 7. Εἰ μέντοι τὸ τέλος ἢ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐνεδέχετο ὑπάρχειν) Sic recte edd. Ald. Basil. 1. 2. Heins. Batt. Harles. Reiz. & Tyrwh. In aliis edd. Ἡ μέντοι, sive Ἧ μέντοι. Correxerunt *Madius*, *Victorius*, *Robortellus* in notis e Codd. Praefert tamen hanc lectionem ut concinniorem & magis Atticam *Winstanleius*. Legitur ἐνδέχετο in nonnullis edd. pro ἐνεδέχετο. Perperam.

Καὶ κατὰ τὴν περὶ τούτων τέχνην ἡμάρτηται, οὐκ ὀρθῶς) Codd. Med. Ven. Leid. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. ἡμαρτῆσθαι. Omnino locus vulgo ita interpungitur: Εἰ μέντοι τὸ τέλος ἢ μ. ἢ ἧττον ἐ. ὑ. καὶ κατὰ τ. π. τ. τέχνην, ἡμάρτηται οὐκ ὀρθῶς. In ed. Tyrwhitti vertitur: *Verumtamen si finem plus minusve subsistere licuit etiam secundum horum artem*, peccavit haud recte; *oportet enim, si licet, omnino nusquam peccare.* Miror, quod haec editoribus non absurda visa sint. Quemadmodum equidem cum *Reizio* interpunxi, sensus est hic: *si quidem finem plus minusve assequi poterat* (poëta), *& peccavit secundum unam alteramve illarum artium, male rem egit; oportet enim, si licet, omnino nusquam peccare.*

§. 8. Ἔτι ἀτοπώτερον ἐστὶ τὸ ἁμάρτημα τῶν κατὰ τὴν τέχνην, ἢ κατ' ἄλλο συμβεβηκὸς) Vulgo: ἔτι, ποτέρων ἐστὶ τὸ ἁμάρτημα, τῶν κατὰ τὴν τέχνην, ἢ κατ' ἄλλο συμβεβηκός; interrogative. Firmatur haec lectio plurimorum Codd. & edd. omnium auctoritate. Recte autem monuit *Winstanleius*, verbis nullum idoneum sensum inesse, quidquid contradixerit *Twiningius* Not. p. 504, qui nec Winstanleii interpretationem lectionis emendatae, nec vulgatae vim, satis perpendisse videtur. Poteritne aliquis sibi persuadere, Aristotelem interrogare: *Utrius est peccatum? artis ipsius, an accidentium arti?* & statim respondere: *Minus est peccatum, si ignoravit poëta* &c. Iam emendatio ἔτι ἀτοπώτερον (interrogatione sublata) pro vulgato ἔτι ποτέρων est facillima; nititur fide Codicum Lampridii (ap. Mad. p. 276) & Robortelli (Explic. p. 296), & praebet sensum maxime idoneum, viz. hunc: *Praeterea absurdum magis est, cum poëta aliquod peccatum eorum, quae ad artem suam per se spectant, admiserit, quam cum in iis, quae alterius sunt negotii, per accidens peccaverit. Minus enim errat, si ob ignorantiam cervam habere cornua dicat, quam si prave ea cornua descripserit, quod Poëticae proprium est.* Haud cunctanter igitur hanc emen-

dationem in textum recepi. De vulgata lectione vide Victor. Comm. p. 273.

Εἰ μὴ ᾔδει) Codd. Ven. Leid. εἴδει. Guelph. ᾔδη. Vitiose.

Ὅτι ἔλαφος θήλεια κέρατα οὐκ ἔχει) Pindarus sicut etiam Anacreon cervas cornutas fecere. Pindar. Olymp. III, 52: χρυσοκέρων ἔλαφον θήλειαν. Cf. Spanhem. ad Callimach. Hymn. in Dian. vs. 102.

Ἢ εἰ κακομιμήτως ἔγραψε) Cod. Lampridii ap. Mad. p. 276, Codd. quidam Victorii, Med. B. Leid. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. ἢ εἰ ἀμιμήτως ἐγρ. Sic etiam emendatum in Paris. 1741. in quo a priori manu scriptum erat εἰ καμιμήτως. Codd. Med. C. Ven. ἠκαμιμήτως. Hinc fluxit lectio edd. Ald. Basil. 1. 2. Wechel. ἢ κακομιμήτως, omisso εἰ. Med. A. εἰ κακομιμήτως. Med. D. ἢ ἀμιμήτως. Cf. Tyrwhitt. ad h. l. not. p. 200.

§. 9. Ὅτι οὐκ ἀληθῆ) Allusit Aristoteles ad obiectionem a Platone in libris de republica saepius poëtis, inprimis Homero factam, quod οὐκ ἀληθῆ finxerint. Collegit plura Platonis loca huc spectantia *Twining* Not. p. 505.

Ἀλλ' οἷα δεῖ) Codd. quidam Victorii, Medicei omnes, Ven. Leid. Guelph. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. ἀλλ' ἴσως δεῖ. Minus bene, ut recte iudicavit Victorius Comm. pag. 275. In Paris. 1741. emendatum: ἀλλ' οἵους δεῖ. Verum retinendum est οἷα· nam respondet antecedenti οἷα.

Οἷον καὶ Σοφοκλῆς ἔφη, αὐτὸς μὲν οἵους δεῖ ποιεῖν, Εὐριπίδης δὲ οἷοί εἰσι) Cum Codd. & edd. omnes in hac lectione conspirent, nihil mutare volui. In Guelph. οἵους τε δεῖ. In Ven. Εὐρ. καὶ οἷοί εἰσι. Legendum esset forsitan: αὐτὸν μὲν — Εὐριπίδην δέ. Dedit quoque *Reizius* Εὐριπίδην. Potest tamen vulgata lectio tanquam loquendi formula in sermone vulgari haud inusitata defendi. De re ipsa cf. *Hurd* ad Horat. Epist. ad Pison. ex vers. *Eschenburgii* Vol. I, p. 228. *Lessing* in *Hamb. Dramaturgie* P. II, pag. 233. *Twining* Not. p. 506 sq. *Heinsius* totum hunc locum ita constituere voluit: ἀλλ' οἷα εἶναι δεῖ. οἷον καὶ Σοφοκλῆς ἔφη, αὐτὸς μὲν οἵας εἶναι δεῖ ποιεῖν, Εὐριπίδην δὲ, οἷαί εἰσι. Arbitratus est, spectasse Aristotelem ad diversos modos, quibus Sophocles & Euripides *feminarum* mores expresserint, cum Euripides pessimas ut plurimum, Phaedram, Medeam, Clytaemnestram, Hermionem, alias; Sophocles honestas fere & graves, Tecmessam, Electram, Antigonen, in scenam induxerit. Verum argutatus est *Heinsius*. Apparet ex con-

textu, philoſophum in univerſum de repraeſentatione utriuſque poëtae loqui.

Δι' ὃ ταύτῃ λυτέον) Deeſt *δι' ὃ* in Codd. Med. omn. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel.

§. 10. *Τὰ περὶ θεῶν*) Cod. Med. A. *τὰ περὶ τῶν θεῶν.*

Ἴσως γὰρ οὔτε βέλτιον οὕτω λέγειν, οὔτ' ἀληθῆ· ἀλλ' ἔτυχεν, ὥσπερ Ξενοφάνει, οὐ σαφῆ τάδε) Ita dedi ex emendatione *Victorii* & *Heinſii*, *Dacerio* & *Winſtanleio* quoque approbata, & a *Reizio* iam in textum recepta. Vulgo *οὔτ' ἀληθῆ, ἀλλ' ἔτυχεν, ὥσπερ Ξενοφάνης· ἀλλ' οὖ φασι τάδε.* Explicatio vulgaris lectionis a *Batteuſio*, *Curtio*, *Harleſio* facta, minime ſatisfacit. Senſus, quem ineſſe volunt verbis, vi intruditur, non ex verbis elicitur. Codd. nullam medelam afferunt. Medicei omnes, Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. edd. Ald. Baſil. 1. 2. habent *οὔτε λέγειν* pro *οὕτω λέγειν.* Pariſ. 2038. nec *οὔτε* nec *οὕτω* agnoſcit. In Med. A. C. D. Ven. Leid. *Ξενοφάνῃ* vel *Ξενοφάνει*, quod pro vulgato *Ξενοφάνης* reſcripſi & iam *Winſtanleius* propoſuit. Reſpexit autem ſecundum Victorium Ariſtoteles ad Xenophanis verſus apud Sext. Empir. adv. Mathem. VII, S. 49:

Καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς οὔτις ἀνὴρ ἴδεν, οὐδέ τις ἔσται
Εἰδὼς ἀμφὶ θεῶν τε, καὶ ἅσσα λέγω περὶ πάντων.
Εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα τύχοι τετελεσμένον εἰπὼν,
Αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδε, δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.

Cf. Sext. adv. Math. IX, 193, & Diog. Laërt. IX, 18. Aliam viam textum noſtrum corruptum ſanandi ingreſſus eſt nuperrime *Tyrwhittus.* Iubet ita legi: *ἴσως γὰρ οὔτε βέλτιον οὕτω λέγειν, οὔτ' ἀληθῆ ἄλλως ἔτυχεν, ὥσπερ Ξενοφάνης ἔδειξεν·* (vel aliquid ſimile) *ἀλλ' οὖν φασι τάδε.* Senſus eſſet: Quae de Diis narrantur a poëtis, neque *πρὸς τὸ βέλτιον* ficta, neque vera eſſe; neque *οἷα δεῖ*, neque *οἷά εἰσιν·* reſtare autem excuſationem, eſſe viz. *οἷά φασι καὶ δοκεῖ*, qualia vulgo dicuntur & creduntur. *Ἀλλ' οὖν φασι τάδε. At ſane haec vulgo dicunt.* Memorabile eſt, *Paccium* verba *ἀλλ' οὔ φασι τάδε*, quae adhuc legebantur, vertere ſimpliciter & affirmative: *ferunt haec.* Legit itaque *φασὶ τάδε·* nec invenit *ἀλλ' οὐ* in Codice ſuo. Quare equidem coniicerem, totum locum ſic eſſe reſtituendum: *ἴσως γὰρ οὔτε βέλτιον οὕτω λέγειν, οὔτ' ἀληθῆ ἔτυχεν, ὥσπερ Ξενοφάνης· φασὶ τάδε. Sunt fortaſſe a poëtis de Diis narrata neque πρὸς τὸ βέλτιον ficta, neque vera, ut Xenophanes docuit; enimvero φασὶ τάδε, feruntur haec.* Sic et-

iam nexus fit facilior cum antecedentibus, qui ſecundum Victorii emendationem non ſatis eſt perſpicuus. Malui tamen lectioni Victorianae locum in textu dare parum tantum mutatae.

§. 11. *Ἴσως δὲ οὐ βέλτιον μὲν*) Deeſt *δὲ* in Codd. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. & in Med. omnibus.

Ἀλλ' οὕτως εἶχεν) Cod. Med. D. *ἔτυχεν*.

Ἔγχεα δέ σφιν Ὀρθ' ἐπὶ σαυρωτῆρος) Vide Il. K, 153, ad quem locum Euſtathius: *Ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ ἐπὶ σαυρωτήρων ὀρθὰ πεπηγέναι τὰ ὅπλα ἐξεκόπη χρόνοις πολλοῖς ὕστερον, ἔγχους νύκτωρ καταπεσόντος καὶ πτοίαν πολὺν στρατῷ τινι ἐμποιήσαντος. — Ὁ δὲ σαυρωτὴρ καλεῖται παρ' Ὁμήρῳ καὶ οὐρίαχος, ὡς εἴ τις εἴποι τὸ οὐραῖον καὶ ἄκρον τοῦ δόρατος.* Cf. Il. N, 443. Π, 612.

Ὥσπερ καὶ νῦν οἱ Ἰλλυριοὶ) Reſtitui cum *Reizio* articulum *οἱ* ante *Ἰλλυριοὶ*, qui in edd. vulgatis deeſt. Agnoſcunt eum Codd. Med. B. & Leid.

§. 12. *Περὶ δὲ τοῦ εἰ καλῶς*) Omittitur vulgo *εἰ* ante *καλῶς*. Inſeruit *Reizius*. Recte.

Εἰ σπουδαῖον ἢ φαῦλον) Codd. Med. B. C. D. Ven. Leid. Guelph. Par. 2040. *ἢ σπ. ἢ φαῦλον*. Sic etiam edd. Ald. & Baſ. 1. 2.

Πρὸς ὃν, ἢ ὅτε, ἢ ὅτῳ, ἢ οὗ ἕνεκεν) Mendum latere in *ὅτῳ* ſuſpicatus eſt *Madius*; nam *ὅτῳ* idem ſignificat quod *πρὸς ὅν*. Cod. Lamprid. habet *οὕτω*. Coniicit Madius legendum *ἢ ὅπου*, quod placuit Tyrwhitto, qui etiam propoſuit *ὅπως*, *quomodo*.

Οἷον, εἰ μείζονος ἀγαθοῦ) Ita dedi cum *Reizio*. Vulgo *ἢ μείζονος ἀγαθοῦ*. Deeſt *ἢ* in Codd. Med. C. D. Ven. Omittitur etiam *μείζονος* in Med. A. & in verſ. Vallae.

§. 13. *Οὐρῆας μὲν πρῶτον*) Verba ſunt Homeri Il. A, 50. „ Ariſtoteles in defenſione ſua, „ ait *Tyrwhittus* ad h. l. „ veniam ſibi ſumſiſſe videtur, quam etiam aliis indulget, ſophiſtice cum ſophiſtis diſputandi. Nemo certe ſanus credat, *οὐρῆας* in loco citato ſignificare *vigiles*, vel aliquid aliud quam *mulos*. „ Significat tamen vox *vigiles* Il. K, 85: *Ἠέ τιν' οὐρήων διζήμενος, ἤ τιν' ἑταίρων.*

Ὅς δή τοι εἶδος μὲν ἔην κακὸς) Vide Il. K, 316. Vulgo omittuntur verba *ὅς δή τοι*, quae faciunt initium verſus apud Homerum. Adiecit ea e Codd. Victorius, & leguntur in Med. omnibus (Med. B. *ὅς ῥά τοι*, C. *ὅς ῥῆ τοι*) in

Ven. Leid. (ὡς ῥῆ τοι) in Guelph. Parif. 2040. Mf. Mor. (ὅς ῥά τοι.)

Ζωρότερον δὲ κέραιρε) Eft hemiftichium verfus Il. I, 203. Cod. Ven. κέραις. Leid. Guelph. Parif. 2040. κέρας. Secundum Plutarchum (Probl. V, 4) hunc verfum Homeri Zoilus reprehenderat, & videtur reprehenfioni Ariftoteles occurriffe; nam probabile eft, Zoilum fuiffe philofopho noftro paullo antiquiorem, cum fabula de eius morte fub Ptolemaeo Philadelpho (Vitruv. praef. lib. VII) fide parum digna fit. Inter plures interpretationes vocis ζωρότερον a Plutarcho affertur etiam Ariftotelica.

§. 14. Ἄλλοι μὲν ῥα θεοὶ — Εὗδον παννύχιοι) Il. B, 1. Cod. Guelph. παννύχιον.

Ἅμα δέ φησιν) Sic Codd. recentius collati omnes & verfio Vallae. Vulgo καὶ τό. Codicum lectionem iam reftituit *Tyrwhittus.*

Ἤτοι ὅτ' ἐς πεδίον) Il. K, 11. Codd. Ven. Leid. ἀθροίσειεν.

Καὶ, Αὐλῶν συρίγγων θ' ὅμαδον) Abeft καὶ a Med. A. C. D. Ven. Leid. Guelph. Parif. 2040. Habent quoque Med. B. & Guelph. Αὐλῶν τε συρίγγων τε ὅμ. Vide Il. K, 13.

Τὸ γὰρ Πάντες ἀντὶ τοῦ Πολλοὶ) Abeft τοῦ ante Πολλοὶ in Codd. Med. C. D. Ven. Leid. Notandum eft, non occurrere vocem πάντες in exemplis antecedentibus. *Dacerii* & *Batteufii* interpretationem, in verfu fupra adducto Ἄλλοι μὲν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες fubintelligi πάντες ἄλλοι, non moror. Magis adhuc difplicet *Tyrwhitti* coniectura, Ariftotelem apud fuum Homerum legiffe: εὗδον πάντες ὁμοῦ pro παννύχιοι. Multo probabilior eft opinio *Victorii*, *Heinfii*, *Piccolominii*, *Twiningii*, aliorum, excidiffe in textu exemplum, ad quod verba τὸ γὰρ πάντες κ. τ. λ. fpectarent. *Robortellus* verfum illum Homericum fic emendare voluit (Explic. p. 303): Ἄλλοὶ μὲν ῥα θεοὶ πάντες καὶ ἀνέρες εὗδον. Exemplum in textu deficiens lepide fupplevit *Heinfius* not. p. 100. Ceterum fi verfus Homerici ita fcribantur, ut in noftris Iliadis exemplis fe habent:

Ἄλλοι μὲν παρὰ νηυσὶν ἀριστῆες Παναχαιῶν
Εὗδον παννύχιοι, μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ·
Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδην Ἀγαμέμνονα ποιμένα λαῶν
Ὕπνος ἔχε γλυκερὸς —
Ἤτοι ὅτ' ἐς πεδίον τὸ Τρωϊκὸν ἀθρήσειε,
Θαύμαζεν πυρὰ πολλὰ, τὰ καίετο Ἰλιόθι πρὸ,
Αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπὴν, ὅμαδόν τ' ἀνθρώπων —

ſane nihil in iis invenias, quod carpi poſſit. Sin vero primus verſus legatur, ut Ariſtoteles eum legiſſe videtur:

"Ἄλλοι μὲν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ,
Εὖδον —

ſcrupulus, ut recte animadvertit *Tyrwhittus*, iniicitur, unde natos ſtrepitus illos miratus ſit Agamemnon

Αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπὴν, ὅμαδόν τ' ἀνθρώπων,

cum praeter ipſum ceteri & Dii & homines per totam noctem dormirent. Colligi hinc poteſt, aut Ariſtotelem memoriae vitio verſum Homericum falſo citaſſe, aut, quod veriſimilius, reformatum fuiſſe verſum poſt Ariſtotelis tempora a correctore quodam.

Οἴη δ' ἄμμορος) Iliad. Σ, 489.

Κατὰ μεταφορὰν) Redolent haec verba gloſſema; nam modo anteceſſit, *πάντες ἀντὶ τοῦ πολλοὶ κατὰ μεταφορὰν εἴρηται*, & vix credibile eſt, Ariſtotelem ſtatim *κατὰ μεταφορὰν*, quod facile ſubintelligitur, repetiiſſe. Deſunt inſuper haec verba in Codd. Med. B. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. & verſ. Vallae. Igitur ea uncinis ſecluſi.

§. 15. Κατὰ δὲ προσωδίαν, ὥσπερ Ἱππίας ἔλυεν ὁ Θάσιος τὸ, — δίδομεν δέ οἱ) Eandem *Hippiae Thaſii* ſolutionem obiectionis Homero factae per *mutatum accentum* memorat Ariſtoteles Elench. Soph. cap. IV, 8. Vide notam ad h. l. Vol. III, p. 644 ed. Bip. Verſus Homericus ibi auctior legitur: *δίδομεν δέ οἱ εὖχος ἀρέσθαι.* Deſumtus eſt ex oratione Iovis ad Somnium Il. B, 1 — 35; non reperitur tamen ipſe verſus in hodiernis Iliadis exemplis, quare eum a ſeriori manu deletum eſſe oportet. Fuit autem Plato (de Republ. lib. II, p. 258, Opp. Vol. VI ed. Bip.), qui Homerum propter deceptionem Agamemnonis per Somnium ut Iove (Deo) indignam reprehenderet: *ὁ θεὸς ἁπλοῦν καὶ ἀληθὲς ἔν τε ἔργῳ καὶ ἐν λόγῳ· καὶ οὔτε αὐτὸς μεθίσταται, οὔτε ἄλλους ἐξαπατᾷ, οὔτε κατὰ φαντασίας, οὔτε κατὰ λόγους, οὔτε κατὰ σημείων πομπὰς, οὐθ' ὕπαρ οὐδ' ὄναρ — πολλὰ ἄρα Ὁμήρου ἐπαινοῦντες ἄλλα, τοῦτο οὐκ ἐπαινεσόμεθα, τὴν τοῦ ἐνυπνίου πομπὴν ὑπὸ Διὸς τῷ Ἀγαμέμνονι.* Quam reprehenſionem ita tollere ſibi viſus eſt Hippias, ut non δίδομεν (*damus*), accentu in prima ſyllaba poſito, ſed διδόμεν (*dare*, διδόναι) accentu in penultimam retracto, legendum eſſe diceret. Tum enim non Iupiter, ſed Somnium Agamemnonem decipit. Bene *Twiningius* (Notes p. 520): *A very curious ſolution this. Iupiter tells no lie. He only or-*

ders the Dream to lie for him. — „*Ce qui est* tres different, „ inquit Dacerius, „*car alors le mensonge ne vient pas de Iupiter, il vient du Songe.*

Τὸ μὲν οὐ καταπύθεται ὄμβρῳ) Meminit huius quoque hemistichii versus Homerici (Iliad. Ψ, 328) Aristoteles de Sophist. elench. l. l. ubi vide notam. Subiungam explicationem Alexandr. Aphrodis. ad elench. Soph. Arist. fol. 12. Τινὲς οὖν ἐκάκιζον τὸν Ὅμηρον περισπωμένως τὸ ΟΥ ἀναγινώσκοντες καὶ λέγοντες, ἄτοπόν τι αὐτὸν εἰρηκέναι διὰ τοῦτο, ὡς λέγοντα δῆθεν, ὅτι τοῦ ξύλου ἐκείνου — τὶ μὲν κατασήπεται, τὶ δὲ οὐ κατασήπεται· εἰ γὰρ μὴ καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν ἐναργῶς, τὸ, τὶ δὲ οὐ κατασήπεται, λέγουσιν ἄντικρυς δηλοῦσθαι διὰ τοῦ εἰρημένου, τοῦ, ΟΥ τὸ μὲν καταπύθεται ὄμβρῳ· ὡς τινος μὲν ἐκ τοῦ δένδρου τῆς πεύκης σηπομένου τοῖς ὀμβρίοις ὕδασι, τινὸς δὲ μὴ σηπομένου· ἐπιδιορθοῦται δὲ τούτους — ὡς Ἀριστοτέλης — φησὶ, Ἱππίας ὁ Θάσιος, μὴ περισπωμένως ἀναγινώσκων τὸ ΟΥ, ἀλλ' ἀποφατικῶς, ὅπερ αὐτὸς ὀξυτόνως εἴρηκεν, ἵνα ᾖ τὸ λεγόμενον, ὡς ἡ πεύκη τὸ δένδρον ΟΥ καταπύθεται ὄμβρῳ. Nobis quidem non liquet, quomodo Aristoteles vocem οὐ, pro particula negante usurpatam, ὀξυτόνως (cum acuto accentu) proferre potuerit, quoniam particulam negantem οὐ in medio sententiae positam (ut in nostro loco) nullo prorsus accentu notamus. Oportet tamen Aristotelis tempore negativam οὐ cum adverbio οὗ (circumflexo & adspirato) in loquela confundi potuisse & nonnunquam confusam esse. Cf. Arist. de Soph. elench. cap. XXI. — Cod. Guelph. τὸ μὲν οὗ κ. ὁ. Ita quoque edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Robortell. Mad. Castelv. in textu. *Riccobonus* in versione οὗ expressit: *ubi corrumpitur imbre.* Victorius demum οὐ restituit.

§. 16. Αἶψα δὲ θνήτ' ἐφύοντο, τὰ πρὶν μάθον ἀθάνατ' εἶναι, Ζωρά τε τὰ πρὶν κέκρατο) Codd. collati omnes ἀθάνατα Ζῶά τε πρὶν κέκριτο (Codd. Ven. Paris. 1741. κέκρητο). Eandem lectionem tuentur edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Castelv. Robort. Mad. (in textu). *Victorius* primus in textu exhibuit Ζωρά τε· retinuit tamen πρὶν κέκριτο. Veriorem lectionem restituit in notis (pag. 283) *Madius* ex Athen. Dipnos. X, p. 423 F. & Simplic. ad Arist. ausc. phys. fol. 7. b. apud quos fragmentum Physicorum Empedoclis, ex quo versus illi desumti sunt, auctius legitur sic:

Αἶψα δὲ θνήτ' ἐφύοντο, τὰ πρὶν μάθον ἀθάνατ' εἶναι,
Ζωρά τε τὰ πρὶν ἄκρητα, διαλλάξαντα κελεύθους κ. τ. λ.

Madium ſecuti ſunt *Heinſius* & *Reizius*, qui habent ζωρά τε τὰ πρὶν ἄκρητα. Victorianam lectionem retinuerunt Sylburg. Caſaub. Duvall. Goulſton. Oxon. Cooke, Winſtanl. Harles. Pro κέκριτο dedit *Batteuſius* κέκρατο· & ita legendum eſſe cenſet quoque *Tyrwhittus*, quoniam ζωρὰ & ἄκρητα nullam inter ſe converſionem pati poſſunt, cum prorſus eadem ſint. Enimvero lis fuit inter veteres ipſos, quonam ſignificatu vox ζωρὰ ſit accipienda. Theophraſtus ἐν τῷ περὶ μέθης ſecundum Athenaeum l. l. τὸ ζωρὸν non ἄκρατον, ſed κεκραμένον, non *purum*, ſed *mixtum*, ſignificare voluit; cui tamen interpretationi vix alii adſtipulati ſunt, cum alias τὸ ζωρὸν ſemper in Graeco ſermone, etiam apud Homerum, *purum* denotaverit. Sic utique melior lectio eſſet ζωρά τε τὰ πρὶν κέκρατο, quam equidem in textum recepi. Obiectio autem Empedocli facta, haec erat: Quod ſi in altero verſu iunguntur τὰ πρὶν κέκρατο (viz. ſi interpungitur: ζωρά τε, τὰ πρὶν κέκρατο δ. κ.) exit ſenſus conſilio poëtae contrarius, ut ex ſequentibus fragmenti Empedoclei verſibus apparet. Haec difficultas tolli poteſt τῇ διαιρέσει, ut τὰ πρὶν non cum κέκρατο, ſed cum ζωρά τε iungantur (viz. ζωρά τε τὰ πρὶν, κέκρατο δ. κ.) Formulam loquendi μάθον ἀθάνατ' εἶναι bene expoſuit Caſaubonus ad Athenaeum p. 718: μάθον pro εἰώθεισαν, aut ἐτεφύκεισαν — *didicerant eſſe*, pro *erant*, vel *ſolebant eſſe*. Occurrit eadem formula in alio Empedoclis fragmento ap. Ariſt. Phyſ. VIII, p. 408 ed. Duvall. μεμάθηκε φύεσθαι. De διαιρέσει cf. Ariſt. de Soph. elench. cap. XX. Rhet. II, 24.

§. 17. Παρῴχηκεν δὲ πλέων νὺξ) Eſt hemiſtichium verſus Il. K, 252. Ambiguitas apparet demum addito ſequenti verſu:

Τῶν δύο μοιράων, τριτάτη δ' ἔτι μοῖρα λέλειπται.

Euſtathius (qui lectionem πλέω praetuliſſe videtur) ad hunc verſum: ὁ δὲ νοῦς τοῦ χωρίου ἀμφίβολός ἐστι κατὰ τριττὴν ἔννοιαν· ἄδηλον γὰρ, εἴτε τῶν δύο μοιρῶν τὴν πλέω μοῖραν παρῴχηκεν ἡ νὺξ, ὡς λείπεσθαί τι καὶ αὐτῶν τῶν δύο μοιρῶν, καὶ τὸ ὅλον τριτημόριον· ἢ αἱ δύο ὅλαι μοῖραι παρῴχοιτο, καὶ σὺν αὐταῖς μέρος τι καὶ τῆς τρίτης, ὡς μὴ ὅλην αὐτὴν περιλείπεσθαι· ἢ παρῴχηκε τὰ πλέω, ἤγουν ἡ νὺξ μέσων (ἡνυσμένων? Tyrwh.) τῶν δύο μοιρῶν, τὸ δὲ ἔλαττον, τοῦτ' ἡ ὅλη τρίτη μερὶς, λέλειπται. Cod. Leid. πλέω. Codd. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. edd. Ald. Baſ. Camot. Wechel. Robort. Mad. (in textu) Caſtelv. πλέον, quod

etiam expreſſit Riccobonus. Heſychius lectionem πλέω agnoſcit. Sunt eius verba: πλέω νύξ. Τῶν δύο μοιρῶν πλέον μέρος, νυκτὸς αἱ δύο μοῖραι· ὁ τρόπος ἀναστροφή. Spectavit haud dubie noſtrum locum.

Τὸ γὰρ πλέων ἀμφίβολόν ἐστι) Cod. Leid. πλείω. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. πλεῖον. Edd. modo laudatae iterum πλέον. Cf. Ariſt. Soph. elench. cap. IV.

§. 18. Τὰ δὲ κατὰ τὸ ἔθος τῆς λέξεως· οἷον τὸν κεκραμένον, οἶνόν φασιν εἶναι) Codd. Med. A. B. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. λέξεως τῶν κεκραμένων· οἷον φασίν. Deinde οἶνον in Leid. deeſt. Med. C. D. λέξεως τῶν κεκραμένων οἶνόν φασιν. *Madius* (ſecundum *Paccii* verſionem) & ex recentioribus *Twining* maluerunt τὸ κεκραμένον. Puto tamen rectius vulgatum τὸν κεκρ. eſſe, quoniam, ſi ὁ κεκραμένος ſimpliciter *vinum mixtum* denotabat, οἶνος ſubintelligebatur. Τὸ κεκραμένον vero erat *mixtum* omnino, non *vinum mixtum*.

Ὅθεν πεποίηται ὁ Γανυμήδης — Διῒ οἰνοχοεύειν) Vide Il. Υ, 234. Cf. Euſtath. ad Odyſſ. I, 374. Ψωμοί τ' ἀνδρόμεοι) Ψωμοὶ δὲ τὰ λεπτὰ κόμματα τῶν ἀνδρομέων κρεῶν — χρήσιμος δὲ ἡ λέξις καὶ εἰς τὸ, Νέκταρ ἐῳνοχόει· ὡς γὰρ ἀσύνηθες τὸ οἰνοχοεῖν ἐπὶ νέκταρος, οὕτω καὶ ἐπὶ κρεάτων ὁ ψωμός· εἴληπται ὅμως καὶ ἄμφω ἐκ τῆς κοινῆς καὶ γνωριμωτάτης χρήσεως. Id. ad Iliad. Δ, 3.

Οὐ πινόντων οἶνον) Viz. τῶν θεῶν, ellipſi paullo duriori. Cod. Ven. πειρόντων.

Καὶ χαλκέας, τοὺς τὸν σίδηρον ἐργαζομένους) Pollux VII, 106: χαλκεύειν δὲ καὶ τὸ σιδηρεύειν ἔλεγον· καὶ χαλκέας, τοὺς τὸν σίδηρον ἐργαζομένους.

Ὅθεν εἴρηται, —— Κνημὶς νεοτεύκτου κασσιτέροιο) Il. Φ, 592. Dictum eſt ſtannum *recens fabrefactum*, quod verius de ocrea dici potuerit.

Εἴη δ' ἂν τοῦτό γε καὶ κατὰ μεταφορὰν) Vulgo εἴη δ' ἂν οὐ τ. γ. κ. κ. μ. Male. Expunxit negativam οὐ *Victorius* Codd. auctoritate, nec agnoſcunt eam Cod. Lampridii, Leid. Guelph. Pariſ. 2040. 1741. Mſ. Morel. In Leid. deeſt quoque καί. Omiſerunt οὐ poſt Victorium Heinſius, Batteuſius, Reizius, & Tyrwh. Incluſit uncinis Harleſius. Iam dicendum eſt de ratione, qua totum hunc locum, inde a verbis οἶνόν φασιν εἶναι in Codd. & vulgatis edd. miſere diſtortum, Reizii exemplum ſecutus, ad priſtinum ordinem

revocavi. Legitur autem vulgo ſic: *οἷον τὸν κεκραμένον, οἷνόν φασιν εἶναι· ὅθεν πεποίηται,*

—— *Κνημὶς νεοτεύκτου κασσιτέροιο.*

καὶ χαλκέας, τοὺς τὸν σίδηρον ἐργαζομένους· ὅθεν εἴρηται ὁ Γανυμήδης

—— *Διῒ οἰνοχοεύειν,*

οὐ πινόντων οἶνον· εἴη δ' ἂν τοῦτό γε καὶ κατὰ μεταφοράν. Nulla ſane demonſtratione opus eſt, ut appareat, verum verborum ordinem librarii cuiuſdam peccato eſſe turbatum, & confuſa eſſe tum exempla ipſa, tum quae ad unum & alterum exemplum illuſtrandum pertinent; nam lectionis vulgatae perverſitas in oculos incurrit: quare etiam miror, quomodo eam diſerte defendere potuerit *Victorius* Comm. p. 286, & recentiores editores, in his adeo *Tyrwhittus*, qui ne verbo quidem varietatis lectionis a *Madio* tamen iam indicatae meminit, eandem ſervaverint. Veram lectionem, quantum ſcio, ſolus exhibet Codex *Lampridii* (ap. Mad. p. 285), in quo ita exaratum eſt, ut nos dedimus, praeterquam quod *τῶν κεκραμένων* pro *τὸν κεκραμένον* in eo legitur. Approbarunt noſtram lectionem praeter Madium *Piccolomini* & *Winſtanleius*, & *Reizius* in textu ipſo repoſuit. *Twiningius* (Not. 523) quoque ei aſſentitur; mavult tamen, verba *εἴη δ' ἂν τοῦτό γε καὶ κατὰ μεταφορὰν* ſtatim poſt *οὐ πινόντων οἶνον* inſeri, quoniam ſequens exemplum *καὶ χαλκέας κ. τ. λ.* dici non poſſit *μεταφορά.* „*BRASS and IRON*, inquit doctiſſimus Britannus, *are indeed each of them SPECIES of METALS. But the common* genus *is too GENERAL to conſtitute that obvious reſſemblance, which is requiſite to a metaphor.* „ Adverſatur vero huic ſententiae (praeter auctoritatem Codicis *Lampridii*, quae vel propterea minime ſpernenda eſt, quoniam hic Codex ſolus veram lectionem in ceteris offert) quod utique alterum etiam exemplum ad metaphoricum genus referri poſſit, tametſi metaphora non ſit adeo manifeſta, ut in exemplo primo.

§. 19. *Ὅταν ὄνομά τι ὑπεναντίωμά τι δοκῇ σημαίνειν*) Codd. Med. A. C. D. Valla, edd. Ald. Baſil. 1. 2. *ὑπεναντιώματι* vel *ὑπ' ἐναντιώματι.* Cod. Ven. *ὑπεραντιώματι.* Vitioſe. Reſcripſi *δοκῇ* fide Codd. Med. A. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Habet *δοκῇ* etiam *Victorius.* Vulgo *δοκεῖ.* Minus recte, cum antecedat *ὅταν.*

Ποσαχῶς ἂν σημήνειε) Cod. Med. A. *σημαίνει.* Ven.

σημαίνοιεν. Guelph. σημαίνεις. In ſequentibus in textu τοῦτο ἐν τῷ εἰρημένῳ Codd. quidam Victorii τούτῳ. Male.

Οἷον τὸ, τῇ ῥ' ἔσχετο χάλκεον ἔγχος) Sic Codd. Med. omnes, Ven. Guelph. Pariſ. Mſ. Morel. Vulgo τὸ poſt οἷον omittitur. Dedit illi locum in textu iam *Reizius*. Exemplum petitum eſt ex Il. Υ, 272, ubi vocis ἔσχετο plures interpretationes fieri poſſunt ad ſenſum tamen minus commodae. Videtur Ariſtotelica interpretatio poſtea obtinuiſſe ſola, cum Euſtathius de lite aliqua Criticorum plane ſileat. Cod. Med. A. ἔσχε τό.

Τὸ ταύτῃ κωλυθῆναι) Vulgo τῷ τ. κ. Sed habent τὸ Codd. Med. omnes, Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Ed. Reizii τό. Recte.

§. 20. Τὸ δὲ ποσαχῶς, ἐνδέχεται ὡδί πως μάλιστα, ἄν τις ὑπολάβοι κατὰ τὴν κατ' ἀντικρύ· ἢ, ὡς Γλαύκων λέγει, ὅτι ἔνιοι ἀλόγως προϋπολαμβάνουσι, καὶ αὐτοὶ καταψηφισάμενοι συλλογίζονται, καὶ ὡς εἰρηκότες ὅ, τι δοκεῖ, ἐπιτιμῶσιν, ἂν ὑπεναντίον ᾖ τῇ αὐτῶν οἰήσει.) Ita conſtituit hunc locum *Reizius*, quem ſecutus ſum, quoniam iſta lectio ſenſum ſaltem aliquem praebet, nempe hunc: *Quotupliciter autem intelligi poſſit* (τὸ δὲ ποσαχῶς viz. ἐπισκοπεῖν), *ſic fere optime licet diiudicare, ſi quis ſumat ſignificationem contrariam; ſive, ut Glauco dicit, quod nonnulli ſine ratione praeiudicatam opinionem concipiant, & tanquam iudices decernentes ratiocinentur, cumque ſuum* ὅ, τι δοκεῖ, *quod ipſis videtur, pronuntiarint, indignentur, ſi quid eorum opinioni contrarium a quodam proferatur.* Neque tamen contenderim, lectionem a me receptam eſſe veram. Vulgo ſic: Τὸ δὲ ποσαχῶς ἐνδέχεται, ὡδί πως μάλιστ' ἄν τις ὑπολ. κ. τ. κ. ἀντικρὺ, ἢ ὡς Γλαύκων λέγει, ὅτι ἔνιοι (Tyrwh. ἢ ὡς Γ. λέγει. Ἔτι ἔνιοι) ἀλόγως προϋπολ. καὶ α. καταψηφισάμενοι σ. καὶ ὡς εἰρ. ὅ, τι δοκεῖ ἐ. ἂν ὑπεν. ᾖ τῇ αὐτῶν οἰήσει. Omnino locus eſt corruptus & mancus, & ſanum ſenſum inde elici poſſe, vel optimi interpretes deſperarunt. Indicabo lectionis varietatem e Codd. & edd. Τὸ δὲ omittunt Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. Pro ὡδί πως Codd. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. ed. Morel. ὡδικῶς. Codd. Victorii δίκως. In verbis κατὰ τὴν κατ' ἀντικρὺ offendit *Twiningium* duplex κατά· offendere eum debuiſſet quoque defectus termini generis feminini in κατὰ τὴν κ. ἀ. ſubintelligendi. *Robortellus* (Explic. p. 307) ſupplet σημασίαν, quae ellipſis tamen eſt inuſitata; melius *Vi-*

ctorius ſubaudit ὁδόν. Pro ſequentibus ἢ ὡς Γλαύκων λέγει, ὅτι ἔνιοι ἀλόγως προϋπολαμβάνουσι Codd. quidam *Madii* (p. 288) εἰ ὡς Γλ. λέγει, quod diſplicebat Madio, reſcribenti vel interrogative ἢ ὡς Γλ. λέγει; vel negative καὶ μὴ ὡς Γλ. λ. *Victorius* animadvertit in Codice vetuſtiſſimo lacunam; ſic enim Codex iſte habebat: κατὰ τὴν . . . . ὡς Γλ. λέγει· & ſane deeſſe plura verba in aprico eſt. Stigma poſt λέγει habent Codd. Med. tres, & edd. Ald. Baſil. 1. 2. Pro ὅτι ἔνιοι Cod. Victor. vetuſtiſſimus ὃ ἔνιοι· ceteri fere Codd. τι ἔνια (ut etiam Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel.) vel τι ἔνιοι, ut etiam Med. A. τί τὸ ἔνιοι Med. B. C. D. Vulgatum ὅτι eſt ex coniectura *Paccii*, improbata a *Tyrwhitto*, qui, ſtigmate poſt λέγει poſito, reſcripſit ἔτι ἔνιοι. Edd. Ald. & Baſil. ὃ ἔνια. *Heinſius* vulgatum καταψηφισάμενοι συλλογίζονται mutare voluit in κατασοφισάμενοι, *ipſi decepti male ratiocinantur. Robortellus* emendavit καταψευσάμενοι. Vulgatum defendit *Winſtanleius* not. pag. 308, cui, quod mireris, nulla fere difficultas in toto loco ineſſe videtur. Dubitari certe poteſt, an καταψηφισάμενοι ſenſum admittat, quem *Winſtanleius* ei tribuit: *iudicio decernentes.* Alias ſignificat *condemnantes.* Quare praeferenda eſſet *Heinſii* coniectura. Vide Twiningii *Notes* p. 528. Equidem, cum καταψηφισάμενοι in textu retinerem, Winſtanleii interpretationem amplexus ſum. Sollicitavit *Caſtelvetro* (pag. 662) etiam vulgatum καὶ ὡς εἰρηκότες. Maluit καὶ ὡς εἰρηκότας, vel ὡς εἰρηκότος, ut ſupplendum ſit ποιητὰς vel ποιητοῦ. Poſterior emendatio placuit etiam Tyrwhitto. *Heinſius* coniecit εἰρηκότι, ut referatur ad ἐπιτιμῶσιν. Pro ſequenti ἂν ὑπεναντίον *Robortellus* e Codice ſuo reſcripſit κ' ἂν. Pro vulgato τῇ αὐτῶν οἰήσει edidit *Reizius* τῇ αὐτῶν οἰήσει. Iam videant lectores, an ex his meliora exſculpere poſſint, quam quae in textu dedimus. — Quis fuerit *Glauco* ille ab Ariſtotele laudatus, non ſatis liquet. Memoratur *Glauco Teius* ab Ariſtotele Rhet. III, 1, 3; fortaſſe idem cum Glaucone rhapſodo, cuius Plato in Ione meminit, & cum eo, ad quem hic provocatur. Athenaeus (XI, pag. 480 F.) citavit Glauconem ἐν Γλώσσαις. Occurrit etiam Glaucon Tarſenſis ap. Scholiaſt. Homeri in Bibl. Salviat. ap. Holſten. Vit. Porphyr. cap. VII.

§. 21. Τὸ μὴ ἐντυχεῖν τὸν Τηλέμαχον αὐτῷ) Edd. Ald. Camot. Baſil. Wechel. Robortell. Mad. (in textu) αὐτόν. Correxit iam Madius in nota e Codice *Lampridii.*

Εἰς Λακεδαίμονα ἐλθόντα. τὸ δ' ἴσως ἔχει, ὥσπερ οἱ Κεφαλῆνές φασι) In pluribus edd. *τὸ δὴ ἴσως*. Cod. Ven. vitiose *ἐλέοντα*. Scribendum eſt *Κεφαλῆνες* per unum *λ*, non *Κεφαλλῆνες*, ut in edd. nonnullis, etiam in Tyrwhittiana.

Παρ' αὐτῶν γὰρ γῆμαι) Cod. Guelph. *παρ' αὐτόν*.

Καὶ εἶναι Ἰκάδιον, ἀλλ' οὐκ Ἰκάριον) *Tyrwhittus* ad h. l. „Ulyſſis ſocerum *Icadium* ab ullis vocatum eſſe vix credam, cum a tot graviſſimis auctoribus *Icarius* conſtanter appelletur. Quin etiam Ariſtotelis ratiocinatio nullam innuit controverſiam de *nomine* Icarii, ſed de *patria* eius vel potius *habitatione* eo tempore, quo Telemachus Lacedaemonem venit. Strabo, qui de rebus Icarii non indiligenter egit (lib. X, p. 708), eum ex Lacedaemone olim profectum in *Acarnania* conſediſſe narrat, & ibi cum filiis ſuis hoc ipſo tempore habitaſſe: *οὔτε γὰρ ἐν Λακεδαίμονι πιθανὸν αὐτοὺς οἰκεῖν· οὐ γὰρ ἂν ὁ Τηλέμαχος παρὰ Μενελάῳ κατήγετο ἀφιγμένος ἐκεῖσε· οὔτ' ἄλλην οἴκησιν παρειλήφαμεν αὐτῶν*. Supra autem (p. 695) dixerat, Acarnanas inter Cephalenas ab Homero numeratos eſſe. *Κεφαλῆνας δὲ νῦν τοὺς ἐκ τῆς νήσου τῆς Κεφαλληνίας λέγουσιν. Ὅμηρος δὲ πάντας τοὺς ὑπὸ τῷ Ὀδυσσεῖ, ὧν εἰσὶ καὶ οἱ Ἀκαρνᾶνες*. Unde, ſi per Codd. Mſſ. liceret, hunc locum ſic refingere non dubitarem: *καὶ εἶναι Ἀκαρνᾶνα, ἀλλ' οὐ Λάκωνα*. Sed haec nimis incerta ſunt.„ — Codd. Med. A. B. Guelph. *ἀλλ' οὐχ Ἰκάριον*.

Δι' ἁμάρτημα δὲ τὸ πρόβλημα εἰκός ἐστιν) Sic correxit iam *Madius* Comm. p. 288, aſſentiente *Victorio*. Receperunt lectionem iam Heinſius, Batteuſ. Harleſ. & Reiz. Vulgo *διαμάρτημα δ. τ. π. ε. ἐ.* nullo idoneo ſenſu. Aliae edd. *ἀλλ' οὐκ Ἰκάριον διαμάρτημα. Τὸ δὲ πρόβλημα ε. ἐ.* quod peius adhuc. Hinc factum, ut *Riccobonus*, legens *δι' ἁμάρτημα* verteret tamen: *non Icarium propter erratum. Quaeſtio autem res veriſimilis eſt*. Suſpecta etiam verba *τὸ προβλ. ε. ἐ.* fuere *Victorio*, & arbitratus eſt, locum omnino eſſe mancum, quod mihi non ita videtur.

§. 22. *Ἢ πρὸς τὴν ποίησιν*) Deeſt ἢ in Codd. Med. omn. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel.

Ἢ ἀπίθανον καὶ δυνατόν. καὶ πρὸς τὸ βέλτιον· τὸ γὰρ παράδειγμα δεῖ ὑπερέχειν, τοιούτους δ' εἶναι, οἵους Ζεῦξις ἔγραφεν. ἀλλὰ πρὸς ἅ φασι, τἄλογα) Vulgo hic locus ita legitur: ἢ *ἀπίθανον καὶ δυνατόν· τοιούτους δ' εἶναι, οἵους Ζ.*

ἔγραφεν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ βέλτιον· τὸ γὰρ παράδειγμα δεῖ ὑπερέχειν· πρὸς ἅ φασι τ'ἄλογα. Veram verborum feriem hic turbatam esse, manifestum; quomodo autem fit restituenda, diversa fuit virorum doctorum sententia. Primum notabo lectionis varietatem. Pro τοιούτους δ' εἶναι Codd. Leid. Guelph. Paris. 2040. τ. ε. omisso δέ. Pro οἵους Ζεῦξις Medicei omnes, Ven. Leid. Paris. 2040. οἷον. Pro ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ βέλτιον iidem Codd. nec non Paris. 1741. & Guelph. ἀλλὰ βέλτιον. Ceterum vulgatum verborum ordinem tuentur Codd. omnes. *Madius* in notis p. 290 locum sic emendare voluit: Expungendae sunt duae voces ἀλλὰ καί. Iam patet, in verbis πρὸς ἅ φασι τ'ἄλογα. οὕτω τε desiderari tertium membrum; nam in superioribus duorum dumtaxat (πρὸς τὴν ποίησιν — πρὸς τὸ βέλτιον) mentionem fecit Aristoteles. Hoc tertium membrum est πρὸς τὴν δόξαν. Legendum itaque: πρὸς δὲ τὴν δόξαν, ἅ φασι. Post οὕτω rescribendum δὲ pro τε. Placuit Madii emendatio *Heinsio* & *Tyrwhitto* not. p. 212. Enimvero non necesse est, ut verba πρὸς ἅ φασι τἄλογα secundum *Madii* sententiam corrigantur; significat enim philosopho ἅ φασι idem quod δόξα. Deinde non omnis difficultas illa emendatione sublata est. Verba τοιούτους δ' εἶναι, οἵους Z. ἔγρ. pertinere non possunt ad αἱρετώτερον πιθανὸν ἀδύνατον, sed sunt potius ad τὸ βέλτιον referenda. *Victorius* deficiente Codd. auctoritate audere aliquid noluit. Vide Comm. p. 292. *Batteusius* hunc verborum ordinem restituendum proposuit: δυνατόν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ βέλτιον· τὸ γὰρ παράδειγμα δεῖ ὑπερέχειν, τοιούτους δ' εἶναι, οἵους Z. ἔγραφεν. Non recte retulit Batteusii verborum dispositionem *Winstanleius* not. p. 309. Hic ipse *Winstanleius* mavult sic: δυνατόν. πρὸς δὲ τὸ βέλτιον, τοιούτους εἶναι, οἵους Z. ἔγραφεν· τὸ γὰρ παράδ. δεῖ ὑπερέχειν. πρὸς δὲ ἅ φασι, τἄλογα (subint. δεῖ ἀνάγειν). *Twiningius* nostram verborum dispositionem suasit, a *Reizio* iam in textum receptam. — Ratio, qua *Zeuxis* τὸ βέλτιον in pictura sua Helenae assequi & exprimere studuerit, satis constat. Cic. de Invent. II, 1, de Zeuxide: *Praebete, inquit* (Zeuxis), *ex istis virginibus formosissimas, dum pingo id, quod pollicitus sum vobis. Neque enim putavit, omnia, quae quaereret ad venustatem, uno in corpore se reperire posse, ideo quod nihil simplici in genere omnibus ex partibus perfectum natura expolivit.* Cf. Plin. Hist. nat. XXXV, 9; Quintilian. Inst. XII, 10; & Bayle Art. *Zeuxis.*

Καὶ ὅτι ποτὲ οὐκ ἄλογόν ἐστιν) *Winstanleius* l. l. οὐκ ἄλογά ἐστιν.

Εἰκὸς γὰρ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς γίνεσθαι) Vide supra cap. XIX, 8.

§. 23. Τὰ δ' ὡς ὑπεναντία εἰρ.) Ex emendatione *Heinsii* a Batteusio & Reizio quoque recepta. Vulgo τὰ δ' ὑπεναντία ὡς εἰρημένα, in qua lectione explicanda frustra desudavit *Victorius*. Ingeniosius & propius ad vulgatam lectionem emendavit *Twining* (Not. p. 531): τὰ δ' ὑπεναντίως εἰρημένα. Sensus eodem redit. *Tyrwhittus* maluit τὰ δ' ὑπεναντία πως.

Καὶ ὡσαύτως, ὥστε καὶ αὐτὸν ἢ πρὸς ἃ αὐτὸς λέγει, ἢ ὃ ἂν φρόνιμος ὑπόθηται) Corrupta haec sunt & sano sensu destituta. Vide Twining pag. 531. *Tyrwhittus* coniecit: ὥστ' ἐναντιοῦσθαι ἢ πρὸς ἃ αὐτὸς λέγει, ἢ ὃ ἂν φρ. ὑπ. Laudat Arist. de Soph. elench. c. XV, 13: Ἔτι, καθάπερ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς [καὶ ἐν τοῖς ἐλεγκτικοῖς] ὁμοίως τὰ ἐναντιώματα θεωρητέον, [ἢ πρὸς τὰ ὑφ' αὑτοῦ λεγόμενα, ἢ] πρὸς οὓς ὁμολογεῖ καλῶς λέγειν ἢ πράττειν κ. τ. λ. Quam Tyrwhitti egregiam coniecturam si amplectaris, sensus exit hic: *Oportet modo subcontrario dicta ita examinare, ut fit per elenchos in oratione, si idem sit, & ad idem, & eodem modo, adeo ut poëta repugnet vel a se ipso dictis, vel quae prudens aliquis proponat.* Heinsius arbitratus est, in verbis ὡσαύτως, ὥστε καὶ αὐτὸν geminatam esse primam vocem, & hinc sensum & lectionem turbatam. Correxit (omisso ὡσαύτως) ὥστε καὶ τ'αὐτό. Tum esset sensus: *Oportet examinare — si idem sit, & ad idem, adeoque etiam sit idem vel cum ab ipso dictis vel ab alio prudenti quodam.* In re tam incerta lectionem vulgatam servavi. Digna est memoratu varians lectio Cod. Guelph. qui pro ὥστε καὶ αὐτὸν habet ὥστε καὶ πρὸς αὐτόν. Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Guelph. Paris. 1741. 2040. φρόνιμον pro φρόνιμος.

§. 24. Ὀρθὴ δ' ἡ ἐπιτίμησις) Ita Cod. Guelph. Omittit δὲ Cod. Lampridii, agnoscit autem articulum. Vulgo ὀρθὴ δὲ ἐπιτίμησις.

Ἀλογίας καὶ μοχθηρίας) Ex emendatione *Heinsii*, approbata quoque *Reizio*. Vulgo: ἐπιτίμησις, καὶ ἀλογία καὶ μοχθηρία. *Paccius* vertit: *Recte enim id increpatur, quod sive rationis est expers, sive probitatis.* Videtur nostram lectionem in Codice suo habuisse.

Ὅταν μὴ ἀνάγκης οὔσης χρήσηται τῷ ἀλόγῳ) Ita dedit *Reizius*. Recte. Vulgo μὴ ἀνάγκης οὔσης μηθέν. In nonnul-

lis edd. μηθὲν cum χρήσηται iunctum est. Pessime. Omnino μηθὲν sensum turbat. In plurimis edd. legitur etiam χρήσεται pro χρήσηται. Male.

Ὥσπερ Εὐριπίδης ἐν τῷ Αἰγεῖ, ἢ τῇ πονηρίᾳ, ὥσπερ ἐν Ὀρέστῃ τοῦ Μενελάου) Ita praeclare hunc locum restituit *Robortellus* Explicat. p. 311, praeterquam quod disiunctivam ἢ ante τῇ πονηρίᾳ omisit. Firmatur emendatio uno Codice *Victorii*, Med. C. D. Ven. Leid. Paris. 1741. in quibus legitur Αἰγεινήτῃ. Cod. Lamprid. (ap. Mad. p. 292) Med. B. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. Αἰγεινήτῃ sive Αἰγινήτῃ. In Paris. 2038. deest, relicto spatio. Cod. Med. A. Αἰγεινήτου, quae est lectio vulgata ex Aldina ad reliquas edd. propagata. Alius Cod. Victorii (p. 294) τοῦ Αἰγεινήτος πονηρίᾳ καί. In margine eius emendatum erat τῇ Αἰγίσθου, quam lectionem etiam in nonnullis Codd. reperit ceterisque praeferendam censuit *Madius*. Placuit eadem *Heinsio*. Innuit autem Aristoteles Αἰγεῖ tragoediam Euripidis *Aegei* nomine inscriptam hodie deperditam, ut recte *Victorius* iudicavit, non *Aegeum* in Euripidis Medea (vs. 663 — 758), ut *Robortello* & nuperrime *Tyrwhitto* visum est. Memorant *Aegeum* fabulam Euripidis Clem. Alex. Strom. VI, pag. 622. Schol. ad Eurip. Med. vs. 167. Suid. v. δεκατεύειν. Receperunt Robortelli emendationem in textum Castelvetro, Batteux, & Reiz. Cf. *Schützii*, viri praestantissimi, praef. ad Chrestom. Gr. Vol. I. Pro πονηρίᾳ Codd. Medic. A. C. D. Paris. 2038. nonnulli Codd. Mad. & edd. Ald. Basil. 1. 2. πονηρίας. Cod. Ven. πονηρίαι (haud dubie πονηρίᾳ in ablativo, τῷ iota tantum expresse addito, non subscripto). Similis nostro locus occurrit supra cap. XVI, 7: Ἔστι δὲ παράδειγμα πονηρίας μὲν ἤθους μὴ ἀναγκαίου· οἷον, ὁ Μενέλαος ἐν τῷ Ὀρέστῃ· ex quo etiam Robortellianae emendationi praesidium peti potest.

§. 25. Τὰ μὲν οὖν ἐπιτιμήματα) Ex emendatione *Victorii*, quam tuentur Codd. Med. B. C. D. Ven. Guelpherb. Paris. 2040. Ms. Morel. Vulgo ταῦτα μὲν οὖν ἐ. Cod. Leid. ταῦτά. Nostrum habet quoque ed. Reiz.

Ἢ ὡς βλαβερὰ) Intelligenda sunt βλαβερὰ ea, *quae bonis moribus nocent.* Cf. supra cap. XVI.

Αἱ δὲ λύσεις ἐκ τῶν εἰρημένων σκεπτέαι· εἰσὶ δὲ δώδεκα) Vulgo ἐκ τῶν εἰρημένων ἀριθμῶν σκ. Optimo iure suo dubitans *Heinsius* de lectionis sinceritate coniecit, vocem ἀριθμῶν post εἰρημένων delendam esse, legendumque εἰσὶ δὲ

ἀριθμῷ δώδεκα. Erudite quidem defendit vulgatum *Tyrwhittus* p. 213, sed parum apte, cum exempla locorum, ubi Graeci voce ἀριθμὸς designarunt, quidquid numerari potest, ad nostrum locum non quadrent. Cuivis paullo sagaciori verba secundum vulgatam lectionem intuenti satis patet, vocem ἀριθμῶν esse interpolatam, quod eo facilius fieri potuit, quoniam de numero obiectionum & solutionum in textu sermo est. Delevit mecum omnino ἀριθμῶν *Reizius*. Ipsam Heinsianam emendationem in textum admisit *Batteux*, & certissimam pronuntiat *Winstanleius*. Ed. Ald. vitiose σκεπταῖαι.

CAP. XXVII.

§. 1. Πότερον δὲ βελτίων) Codd. Med. C. D. Ven. Leid. βέλτιον.

Ἡ ἐποποιητικὴ μίμησις) Cod. Parif. 1741. ἡ ἐποποιϊκὴ μ.

Ἢ ἡ τραγικὴ) Ita restitui auctoritate Codd. Med. omnium, Leid. Guelph. Parif. 1741. 2040. Mſ. Morel. Monet quoque *Victorius* (Comm. p. 297) non paucos Codd. habere τραγική. In Medic. C. deest insuper articulus ἡ. Vulgo ἡ τραγῳδική. Cod. Parif. 2038. ἡ τραγῳδία. Nostrae lectioni favet etiam, quod postea occurrat τὴν δὲ τραγικὴν πρὸς φαύλους.

§. 2. Εἰ γὰρ ἡ ἧττον φορτικὴ βελτίων· τοιαύτη δ' ἡ πρὸς βελτίους θεατάς ἐστι· δῆλον, ὅτι ἡ ἅπαντα μιμουμένη φορτικὴ) Cod. Med. A. φορτικὴ τοιαύτη βελτίων. Cod. Ven. ἡ ἧττον φορτική. Pro τοιαύτη δ' ἡ Codd. Ven. Leid. nec non nonnulli Codd. Madii τ. δή. Guelph. & vulgo in edd. δὲ ἡ. In nonnullis edd. ut in Camot. Victor. ἡ omittitur. Edd. Ald. Bafil. τοιαύτη δή. Rescripsi cum *Madio* δ' ἡ. Codd. Med. omnes, Ven. Leid. ἐστι· δειλίαν δῆλον· nullo sensu. Significationem vocis φορτικὴ h. l. copiose & docte illustravit *Twining* Not. p. 540, ubi etiam variae priorum interpretum explicationes allatae sunt. Aristoteles ipse (Polit. VIII, 6) opposuit *spectatorem rudem*, ex plebe, (φορτικὸν ὄντα) *spectatori perpolito* magisque exculto, & ἡδονὴν φορτικὴν, *voluptatem rudem* plebis sensui accommodatam, κίνησιν φορτικωτέραν, *saltationem rudem*, *voluptati delicatiori* & *saltationi artificiosae*. Intelliguntur itaque φορτικοὶ omnino infimae conditionis homines, alias βάναυσοι dicti, qui mercenariam operam praestando, onera ferendo (a φόρτος. *onus*) vitam degunt. Iam tragoedia φορτικὴ talis est, quae plebi placet,

(*die für die Gallerie gemacht iſt*), non autem ſpectatoribus honeſtioribus & ſenſu pulchri exquiſitiori praeditis. Plutarchus initio comparationis *Ariſtophanis* & *Menandri* (p. 1567 ed. H. St.) tribuit *illi* τὸ φορτικὸν ἐν λόγοις, καὶ θυμελικὸν, καὶ βάναυσον, quod *Menander* fugerit. Καὶ γὰρ, addit, ὁ μὲν ἀπαίδευτος καὶ ἰδιώτης οἷς ἐκεῖνος (Ariſtophanes) λέγει ἁλίσκεται, ὁ δὲ πεπαιδευμένος δυσχεραίνει. Cf. de ſignif. v. φορτικὸς Ariſt. Rhet. III, 1. Ethic. ad Nicom. IV, 8. Cicero expreſſit φορτικὸν per *moleſtum*. Brut. cap. 30: *Volo enim, ut in ſcena, ſic etiam in foro, non eos modo laudari, qui celeri motu & difficili utantur, ſed eos etiam, quos ſtatarios appellant, quorum ſit illa ſimplex in agendo veritas*, non moleſta i. e. μὴ φορτική. Cf. cap. 38. *Tyrwhittus* vertit noſtrum locum in textu: *ſi enim imitatio, quae minus* odioſa *eſt, melior ſit.* Male. Pro vulgato ἡ ἅπαντα μιμουμένη *Madius* reponere voluit ἡ πάντῃ μιμουμένη, quoniam tragoedia, non, quod *cuncta* imitetur, ſed quod *undequaque* & *omnifariam*, i. e. modis omnibus imitetur, dicitur moleſta. Nolui tamen coniecturae huic quamvis ingenioſae locum in textu dare.

Ὡς γὰρ οὐκ αἰσθανομένων, ἂν μὴ αὐτοῖς προσῇ πολλὴν κίνησιν κινοῦντα) Ita reſtitui locum hunc vexatiſſimum. Vulgo: ἂν μὴ αὐτὸς προσθῇ, πολλὴν κίνησιν κινοῦνται. *Tyrwhittus* p. 213 breviter annotat: „Eodem ſenſu dixerat ſupra Ariſtoteles (cap. XXV, 10) πάντες γὰρ προστιθέντες ἀπαγγέλλουσιν„ — ſed non video, quid haec ad interpretationem loci conferant ſecundum vulgatam lectionem. Codd. Med. omnes & plures Victorii habent κινοῦντα, quam lectionem ratus eſt *Victorius* non contemnendam, ſi articulus τὰ ante πολλὴν κίνησιν addatur. Sed ſubiicit paullo poſt, qui αὐτοῖς pro αὐτὸς emendaret, uno fortaſſe tempore hunc pluribus malis remedium adhibere; intelligerentur autem *his, qui audiunt*, quos ſupra Ariſtoteles θεατὰς appellavit. Recte haec quidem; reliquit tamen Victorius difficultatem in προσθῇ, quod in προσῇ, ſi mutatum fuerit, locus priſtinae integritati ab omni parte reſtitutus videri poteſt. Iam ſenſus eſt: *quaſi nil ſentiant ſpectatores, niſi illis acceſſerit magnus in ſcena motus & ſtrepitus.* Noſtram lectionem expreſſit *Paccius*, qui ſic vertit: *Manifeſtum quidem, quod illa, quae cuncta imitari vult, magis invidioſa eſt, ut quae parum ſentientes, niſi multo moveantur, excitare debet.* Apparet ſaltem ex hac verſione, *Paccium* non

legiſſe in Codice ſuo ἂν μὴ αὐτὸς προσθῇ. Ut articulus τὰ ante π. κίνησιν inſeratur, non eſt neceſſe. *Heinſius* emendavit ἂν μὴ αὐτὸ προσθῇ, & recepit hanc lectionem *Batteuſius*. Vertitur: *quaſi enim nihil*, niſi hoc accederet, *ſentirent ſpectatores, multos addunt motus.* Sed vereor, ut προσθῇ ita verti poſſit. Expreſſit *Heinſii* coniecturam quoque *Florius*, auctor verſionis libelli noſtri Hiſpanicae: *Como ſi los oyentes no entendieran lo que ſe hace, a no egecutarſe por los actores muchos i acelerados movimientos. Reizius* dedit ἂν μὴ αὐτὸ προσῇ· ſupplevit itaque defectum emendationis Heinſii ſupra notatum. Enimvero manet ſemper aliqua in verbis difficultas & in ſenſu obſcuritas, etiamſi cum Reizio ita legeris, quae in noſtra lectione prorſus tollitur. I. *Toup* in literis ad *Winſtanleium* datis (vide huius not. pag. 310) coniecit ἂν μὴ αὐλὸς προσῇ, & probat coniecturam Winſtanleius. Plane autem aſſentior *Twiningio* de coniectura hac iudicium ferenti, nullum eam ſenſum praebere. *I should be very ſorry to do any iniuſtice to the emendation of ſo maſterly a Greek ſcholar; but i am obliged to confeſs, that i do not underſtand it.* The imitators have recourſe to every kind of motion, juſt as if the audience were not able to underſtand them *WITHOUT THE ADDITION OR ACCOMPANIMENT OF A FLUTE. How any ſenſe can be made of this, i cannot diſcover.*

Οἷον, οἱ φαῦλοι αὐληταὶ κυλιόμενοι, ἂν δίσκον δέῃ μιμεῖσθαι) Deeſt αὐληταὶ in Cod. Med. D. Eſt mihi vox etiam propterea ſuſpecta, quoniam non capio, quomodo tibicen ſimul ad imitationem diſci ſe in terra circumvolvere & tibia canere potuerit. Nam tibicinem volutationem tantum *imitatum* eſſe, non ſe ipſum in terra volutaſſe, ut *Twiningius* interpretatur, nec vulgaris ſignificatio verbi κυλίεσθαι (vid. Victor. Comm. p. 297), nec ipſa Ariſtotelis cenſura admittit. Irrepſit forſitan αὐληταὶ in textum ex proxime ſequentibus: ἂν Σκύλλαν αὐλῶσιν. *Tyrwhittus* exclamat: „Miram ſane imitationis ſpeciem, qua aliquis *diſcum* exprimat! Facilius eſſet τὸν δισκεύοντα imitari, ſed neque id faciunt οἱ κυλιόμενοι, i. e. ſe *volventes* ſive *volutantes*. Nomen proprium hic latere ſuſpicor. Sed vid. Xenoph. Sympoſ.„

§. 3. Ἡ μὲν οὖν τραγῳδία τοιαύτη ἐστιν) Coniecit *Heinſius*: ἡ μὲν οὖν τραγῳδία πρὸς τὴν ἐποποιίαν τ. ἐ.

Οἵους καὶ οἱ πρότερον) Ex emendatione *Reizii.* Vulgo ὡς

καὶ οἱ πρότερον. In ſequentibus pro αὐτῶν Batteux & Harles dederunt αὑτῶν. Sed vulgatum ſervandum eſt.

Πίθηκον ὁ Μυνίσκος τὸν Καλλιππίδην ἐκάλει) Edd. nonnullae antiquiores πύθικον. Cod. Med. A. Μινίσκος. Leid. πίθικον ὁ Μιννίσκος. Ed. Camot. Μηνίσκος. Codd. Med. B. D. Καλλιπίδην. Venerat apud Graecos Myniſci & Callippidis, hiſtrionum tragicorum, nomen in proverbium, quando de alicuius nimis minuta & crebra corporis motione ſermo erat. Meminerunt illius proverbii Cicero in epiſtola ad Atticum XIII, 12, & Suetonius in Tiberio cap. 18, qui vim ipſius explanat; ait enim: *Ut vulgo iam per iocum* Callippides *vocaretur, quem curſitare ac ne cubiti quidem menſuram progredi, proverbio Graeco notatum eſt.* Plutarchus in Apophthegm. Lacon. II, 8, (T. II, p. 621. Opp. ed. Frf.) memorat inter celeberrimos hiſtriones Graecos: Τραγικοὶ δὲ αὐτοῖς ὑποκριταὶ καὶ Νικόστρατοι, καὶ Καλλιππίδαι, καὶ Μηνίσκοι, καὶ Θεόδωροι, καὶ Πῶλοι συνίτωσαν. Cf. Athen. VIII, pag. 344. *Myniſco* paullo iunior fuit *Callippides.* Vid. Athen. lib. XII, p. 535 D. & Xenoph. Sympoſ. cap. III, p. 513 ed. Steph.

Καὶ περὶ Πινδάρου) Variat ſcriptura Codd. in hoc nomine. Codd. quidam Madii & Paccius Δαρίου. Cod. Med. A. περιτινδαρίου. Codd. quidam Victorii, Medic. C. Ven. Leid. Valla περὶ τὴν Δαρείου. In margine unius Cod. Victoriani emendatum erat περὶ Πινδαρον. Opinatur *Victorius*, legi poſſe περὶ Τυνδάρου· verum nullum hiſtrionem nec *Pindari*, nec *Tyndari* nomine compertum habemus. Fortaſſe de *Pindaro*, poëta lyrico, cogitandum eſt, qui, teſte Suida, etiam Dithyrambos, Hyporchemata & δράματα τραγικὰ ιζ' ſcripſerat. Dedit *Batteuſius* Τινδάρου.

Ὡς δ' οὗτοι ἔχουσι πρὸς αὐτοὺς) Ex emendatione *Madii* a Victorio iam recepta (in cuius ed. tamen vitioſe impreſſum πρὸς αὐτουτο). Vulgo ὡς οὗτοι, omiſſo δέ. Sed tuentur δὲ etiam Codd. Med. A. C. Lamprid. Ven. Leid. Guelpherb. Pariſ. 1741. 2040. Ven. δέχουσι. Leid. Par. 1741. δ' ἔχουσι. Ed. Heinſ. ὡς οὗτοι οὖν ἔχ.

Ἡ ὅλη τέχνη πρὸς τὴν ἐποποιίαν ἔχει) *Heinſius* maluit ἡ ἄλλη τέχνη, quoniam ſub ὅλῃ τέχνῃ etiam epopoeia comprehendatur. Verum nihil mutandum eſt. Τέχνη eſt hoc loco non niſi poëſis dramatica. Vide ſupra cap. I. Cf. *Twiningii* Not. p. 547. Sed male in pluribus edd. legitur ἡ ὅλη τ.

§. 4. Τὴν μὲν οὖν πρὸς θεατὰς ἐπιεικεῖς φασιν εἶναι) Ita

legunt Codd. Med. B. D. Guelph. Parif. omnes, Leid. in marg. Recte. Vulgo *περὶ τοὺς θεατάς*. Ed. Reiz. *πρὸς τοὺς θ.* Quinam intelligantur ab Ariftotele *οἱ ἐπιεικεῖς* vide Ethic. ad Nicom. IV, 8.

Οἳ οὐδὲν δέονται τῶν σχημάτων) Vulgo *δι' ὃ οὐδὲν δ. τ. σ.* Abeft autem *δι' ὃ* a Codd. Victorii, a Med. omnibus, Ven. Leid. Defideratur tamen particula *διὸ*, ut iam monuit *Victorius*, aut *οἳ* loco illius ponendum. Equidem *οἳ* refcripfi praeeunte *Reizio*.

Εἰ οὖν φορτικὴ) Repofui *εἰ* e Codd. Lampridii (ap. Mad. p. 294) Med. B. Guelph. Parif. 2040. Mf. Morel. Vulgo *ἡ οὖν φορτική*.

Χείρων δηλονότι ἂν εἴη) Codd. Medic. C. Venet. *χεῖρον*. Perperam.

§. 5. *Πρῶτον μὲν οὖν*) Deeft *οὖν* in Med. omnibus, Leid. Guelph. Parif. 2040. Mf. Morel.

Ἐπεί ἐστι περιεργάζεσθαι τοῖς σημείοις) I. e. *τοῖς σχήμασι*. Rationem, cur hae voces inter fe permutentur, indicat Athenaeus XIV, pag. 628 D. *διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐξαρχῆς συνέταττον οἱ ποιηταὶ τοῖς ἐλευθέροις τὰς ὀρχήσεις, καὶ ἐχρῶντο τοῖς σχήμασι, σημείοις μόνον τῶν ᾀδομένων.* *Tyrwhittus.*

Ὅπερ ἐποίει Σωσίστρατος) Codd. Medic. omnes, Ven. Leid. Guelph. Parif. 2040. Mf. Morel. *ὅπερ ἐστὶ Σ.* Perperam.

Καὶ διᾴδοντα) Cod. Med. *διαδιδόντα*. Ita quoque ed. Camot. Leid. Guelph. *διαδόντα*. Notavi fimilem lectionis varietatem fupra ad cap. XIX, 10. Cf. *Twiningii* Not. pag. 548. Quid valeat praepofitio *διὰ* in verbis cum ea compofitis, vid. Valckenaer. ad Herodot. V, 18. *Διᾴδειν* eft *certatim, in certamine canere.* De Rhapfodis ab Ariftotele laudatis, *Sofiftrato* & *Mnafitheo Opuntio*, nil conftat. Reftitui in textu e Codd. *Μνασίθεος ὁ Ὀπούντιος*. Deeft vulgo articulus. Ed. Ald. vitiofe *ὀπούντως*.

§. 6. *Ὅπερ καὶ Καλλιππίδη ἐπετιμᾶτο*) Codd. Med. B. Ven. *Καλλιππίδης*. Med. C. Guelph. *Καλλιπίδης*. In Guelph. vitiofe *ἐπιτιμᾶτο*.

Καὶ νῦν ἄλλοις) Edd. Ald. Camot. Bafil. Wechel. Mad. Robortell. *ἄλλοι*. Correxit *Victorius*, quem vide in Comm. pag. 300.

Ὡς οὐκ ἐλευθέρας γυναῖκας μιμουμένων) Malebat Caftelvetro p. 687 *μιμουμένοις*, ut ad *ἄλλοις* referatur. Sed vulgata lectio fana eft. Digna eft, quae ad h. l. conferatur, Auli

Gellii narratio (N. A. VII, 5) de *Polo* histrione, *Electram* Sophoclis agente.

§. 7. Ποιεῖ τὸ αὐτῆς) Ita legunt Codd. Lampridii, Victorii, Medicei omnes, Ven. Guelph. & Paris. omnes, nec non Valla & edd. Ald. Basil. Wechel. Castelv. praeterquam quod hae edd. habent αὐτῆς. Cod. Paris. 2040. αὐτοῖς. Vulgo male ἐποιεῖτο αὐτῆς. Dederunt nostram lectionem praeter Morelium & Victorium etiam Riccobonus, Batteusius, Harles, Reiz, Tyrwh.

Φανερὰ ὁποία τίς ἐστιν) Codd. Medic. B. C. D. καὶ ὁποία τ. ἐστ.

Εἰ οὖν ἐστι τἄλλα κρείττων) Codd. Med. A. C. D. Ven. Guelph. τά γ' ἄλλα.

§. 8. Ἔπειτα διότι πάντ' ἔχει) Omittunt ἔχει Codd. Medicei omnes. Dedit *Reizius*, quantum video, ex mera coniectura ἔπειτα δε, ὅτι πάντ' ἔχει· nam Codd. & edd. omnes in vulgato consentiunt.

Καὶ γὰρ τῷ μέτρῳ ἔξεστι χρῆσθαι) Coniicit *Winstanleius*, legendum esse ἑξαμέτρῳ. Saltem μέτρῳ hoc sensu positum esse patet. *Tyrwhittus* ad h. l. „ Certum est, versus hexametros in tragoediis nonnunquam insertos fuisse, sed numero sane paucos & colis brevibus plerumque intercisos. Vid. Eurip. Troad. vs. 590. An vero licuerit metro illo per totam tragoediam uti, quod Aristoteles hic affirmare videtur, dubitari potest; vel potius, si iis, quae ipse supra (cap. V) nos docuit, insistendum est, dubitari non potest, quin talis versus hexametri usus sive per totam tragoediam sive per magnam aliquam eius partem, omnino contra naturam artemque foret. Hic igitur disputandi licentiam sibi sumsisse videtur Noster. „

Καὶ ἔτι οὐ μικρὸν μέρος) Ex emendatione *Madii* (p. 297), cui Codd. Victorii (Comm. p. 302), Ven. Guelph. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel. suffragantur. Itaque non *citra scriptorum librorum auctoritatem* ἔτι legetur, ut *Winstanleius* ait not. p. 311, qui tamen lectionem hanc etiam approbat. Vulgo καὶ ὅτι. Dederunt ἔτι in textu praeter Morel. & Victor. iam Reizius & Tyrwhitt.

Τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ὄψιν ἔχει) Codd. Victor. Ven. Leid. Guelph. Parisienses τὰς ὄψεις. In iisdem Codd. deest ἔχει. Exhibet lectionem Codd. ed. Morelii. Sed vulgatum satis bene se habet, & tuentur illud quoque Codd. Lamprid. Medic. Valla & Paccius.

Δι' ἧς αἱ ἡδοναὶ συνίστανται ἐναργέστατα) Ita restituerunt e Cod. Lampridii *Madius* & e Codd. suis *Victorius*. Agnoscunt eandem lectionem Codd. recentius collati omnes. (Codd. Med. A. C. habent *ἐπίστανται.*) Vulgo: *δι' ἧς τὰς ἡδονὰς ἐπίστανται ἐναργέστατα. Castelvetro* p. 690 notavit lectionem *ἐνεργέστατα*, quae sensum fere eundem praebet. Editor Oxoniensis minoris ed. rescribendum proposuit *δι' ἧς τῆς ἡδονῆς συνίστανται τὰ ἐναργέστατα*, *per quam voluptatis pars evidentissima efficitur.* Sed lectio Codd. servanda est. Cf. *Twiningii* Not. p. 551. Referendum est *δι' ἧς* ad *τὴν ὄψιν.*

Καὶ ἐν τῇ ἀναγνώσει) Rescripsit *ἀναγνώσει Madius* e Codd. quibusdam Venetis pro vulgato *ἀναγνωρίσει*, quod reliqui Codd. collati omnes tuentur. Pertinaciter quoque, verum minime ad rem, defendit *ἀναγνωρίσει Victorius.* Approbarunt tamen Madii lectionem Heinsius, Dacerius, Tyrwhittus & Reizius.

Καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων) I. e. *in ipsa repraesentatione.* Cf. Arist. de republ. VIII, 6.

§. 9. *Ἔτι τῷ ἐν ἐλάττονι μήκει*) Codd. Medic. C. Ven. *τῶν.* Perperam. Putat *Winstanleius* rescribendum *τὸ* pro *τῷ*, ut regatur *τὸ* casu accusativo ab antecedenti *ἔχει.*

Τὸ γὰρ ἀθροώτερον ἥδιον, ἢ) Codd. Ven. Leid. Par. 1741. 2038. Valla, edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Robortell. Madius (in textu) *ἡδονὴ* pro *ἥδιον, ἤ.* Codd. Med. omnes, Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. *ἡδονῇ.* Debetur vera lectio *ἥδιον ἢ* emendationi *Madii*, a Victorio & serioribus editoribus in textum receptae.

Ὅσοις ἡ Ἰλιὰς) Desunt haec in Cod. Paris. 2038. In Guelpherbytano post *ὅσοις* est lacuna; tum proxime sequuntur *η ἰδίας.* Cod. Leid. *ἢ ἰδίας.*

§. 10. *Ἔτι ἧττον μία [ὁποιαοῦν] μίμησις*) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel. *ἡ μία.* Guelph. *ὁποιασοῦν.* Ita quoque legitur in edd. Ald. Camot. Basil. Wechel. Robort. Mad. Castelv. Victor. Non bene. Deest omnino *ὁποιαοῦν* in Med. omnibus & in Paris. 1741. 2040. Quare vocem uncinis seclusi; nam videtur ea ex sequentibus huc irrepsisse, ut vel ex lectione *ὁποιασοῦν* patet, quae hic locum habere nequit, at in versu sequenti occurrit.

Ἐκ γὰρ ὁποιασοῦν μιμήσεως πλείους τραγῳδίαι γίνονται)

Miror, neminem interpretum in his verbis haesisse. Quid hoc, *Ex* qualicunque imitatione *plures tragoediae fiunt?* Sanum sensum *in his verbis*, *ut sunt*, desidero, quamvis ex antecedentibus pateat, qualis sensus inesse debet, viz. ex qualicunque imitatione *epica* plures tragoedias fieri. Puto itaque in voce ὁποιασοῦν mendum latere, & rescribendum esse ἐποποιῶν, quod facile a librario cum ὁποιασοῦν permutari potuit. Tum sensus est perspicuus: ἐκ γὰρ (τῶν) ἐποποιῶν μιμήσεως πλείους τραγῳδίαι γίνονται, *ex imitatione epicorum poëtarum* (i. e. *ex epici carminis argumento*) *plures tragoediae fiunt.*

Ὥστε — ἀνάγκη) Deest ἀνάγκη in Codd. Victor. Med. omn. in Ven. Leid. Guelph. Par. omn. & salvo sensu deesse potest, quare uncinis vocem inclusi.

Ἢ βραχέως δεικνύμενον) Sic legunt Codd. recentius collati omnes. Med. A. βραχέος. Vulgo minus bene βραχέα.

Μύουρον φαίνεσθαι) Cod. Par. 2038. ed. Camot. μείουρον· sensu fere eodem. Cf. Arist. Rhet. III, 9, & *Twining* Not. pag. 557.

Τῷ τοῦ μέτρου μήκει) Cod. Med. A. τῷ τοῦ λόγου μήκει. Melius forsitan. *Twiningius* ingeniose coniecit τῷ τοῦ μήκους μέτρῳ. Saltem tale quid Aristoteles dicere voluit, atque etiam dixit; sed vera lectione caremus. Goulstonus vertit: *si cum metri longitudine provehatur.*

Ἐὰν δὲ πλείους) Desunt in Codd. Victor. Med. omnibus, in Ven. Leid. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel.

Ἢ συγκειμένη) Deest ἢ in Cod. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel.

Οὐ μία) Deest in Med. omnibus, Ven. Leid. Guelph. Paris. 1741. 2040. Ms. Morel.

Ἃ καὶ καθ' ἑαυτὰ ἔχει μέγεθος) Deest ἃ in Med. omn. Ven. Leid. Guelph. Paris. 2040. Ms. Morel.

Καίτοι ταῦτα τὰ ποιήματα) Codd. Victor. Med. omn. Leid. Paris. 2040. καὶ τοιαῦτ' ἅττα π. Guelph. καίτοι αὖτα ἅττα π. Ven. καίτοι αὖτ' ἅττα π. Perperam.

Συνέστηκεν) Codd. Med. C. Ven. Leid. συνέστησεν.

Μίμησίς ἐστιν) Omittunt ἐστιν Codd. collati omnes.

§. 11. Τῷ τῆς τέχνης ἔργῳ) Quid sit τὸ τῆς τέχνης ἔργον, patet ex ipsa tragoediae definitione: μίμησις — δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν.

Vide ſupra cap. VII ſq. Epopoeiae opus quid ſit, nuſquam aperte dixit Ariſtoteles, ſed ex hoc loco ipſo colligere licet, ex eius ſententia non diverſum eſſe ab opere tragoediae. Male concluderet, tragoediam epopoeia praeſtantiorem eſſe, quia finem ſuum magis conſequatur, niſi idem finis utrique propoſitus eſſet. Cf. *Twining* Not. p. 560.

Ὅτι κρείττων ἂν εἴη) Codd. Med. A. B. C. Ven. Leid. Guelph. Pariſ. 2040. Mſ. Morel. *κρεῖττον*.

§. 12. *Αὐτῶν, καὶ τῶν εἰδῶν, καὶ τῶν μερῶν αὐτῶν, καὶ πόσα, καὶ*) Uncinis haec, ut ſuſpecta, ſecluſi: nam per ſe gloſſatorem redolent, & omittuntur in Codd. Med. omnibus. Deeſt quoque prius *αὐτῶν* in Codd. Leid. Guelph. Pariſ. 1741. 2040.

Τί διαφέρει) Cod. Med. A. *διατί*.

Καὶ τοῦ εὖ ἢ μὴ) Codd. Med. omnes, Ven. Leid. *εἰ μή*. Guelph. *ἢ*, ſed ſupraſcript. *εἰ μή*. Coniecit *Madius* pro *εὖ* legendum *ἓν*, ut ſenſus ſit: *quae una, quaeve plures fabulae dicendae ſunt*. Non aſſentior.

ERRATA.

Pag. 194. *l.* 4. μιμήσις *leg.* μίμησις.

Pag. 256. *l.* 13. καὶ θήλεα *leg.* καὶ τὰ θηλ.

Pag. 267. *l. ult.* ἦθη *leg.* ἤθη.

Pag. 272. *l.* 10. Μεδετέρως *leg.* μηδετέρως.

Pag. 274. *l.* 7. Εὖδον *leg.* Εὗδον.

Catalogue
des livres de fonds
de la Societé typographique des Deuxponts
aĉtuellement établie à Strasbourg.

Ammianus Marcellinus 2 voll.
Apuleius 2 voll.
Aufonius.
Iul. Caefar 2 voll.
Catullus, Tibullus, Propertius, cum Galli fragg. & Pervigilio Veneris.
Celfus.
Q. Curtius 2 voll.
Ciceronis Opera 13 voll.
Claudianus.
Valerius Flaccus.
Florus & Ampelius.
Frontinus.
Aul. Gellins 2 voll.
Horatius.
Iuftinus.
Laĉtantius 2 voll.
T. Livius, cum Freinshemii Supplementis 13 voll.
Lucanus.
Lucretius.
Macrobius 2 voll.
Martialis 2 voll.
Corn. Nepos.
Ovidius 3 voll.
Perfius & Iuvenalis, cum Lucilii fragmentis.
Petronius.
Phaedrus.
Plinii hiftoria nat. 5 voll.
Plinii Epiftolae 2 voll.
Plautus 3 voll.
Quintilianus 4 voll.
Salluftius.
Scriptores hiftoriae Aug. 2 voll.
Scriptores rei rufticae 4 voll.
Seneca Rhetor.
Seneca Philofophus 4 voll.
Senecae Tragoediae.
Silius Italicus.
Solinus.
Statius.
Suetonius.
Tacitus 4 voll.
Terentius 2 voll.
Val. Maximus.
Varro de Lingua Lat. 2 voll.
Velleius Paterculus.
Aur. Viĉtor, Sex. Rufus, Eutropius, Meffala Corvinus.
Virgilius & Manilius 2 voll.

Suite des Auteurs Grecs.

Platonis Philofophi Opera quae exftant, Graece ad editionem Henr. Stephani accurate expreffa, cum Marfilii Ficini interpretatione, praemittitur L. III Laërtii de vita & dogm. Plat. cum notitia literaria, accedit varietas leĉtionis, cum Dialogorum Platonis Argumentis expofitis & illuftratis a Diet. *Tiedemanno.* 12 voll.

Thucydidis de bello Peloponnefiaco libri oĉto, Graece & Latine ad editionem Iof. Waffe & Car. Andr. Dukeri accurate expreffi, cum varietate leĉtionis & annotationibus. 6 voll.

Ariftotelis Opera omnia, Graece ad optimorum exemplarium fidem recenfuit, annotationem criticam, librorum argumenta, & novam verfionem Latinam adiecit Io. Theoph. *Buhle.* Vol. I - V.

Scriptores Erotici Graeci: Achilles Tatius, Heliodorus, Longus, Xenophon Ephesius. Textum recognovit, selectamque lectionis varietatem adiecit Chr. Guil. *Mitscherlich.* 3 voll.

Luciani Opera, quae exstant, omnia, Gr. & Lat. ad editionem Tib. Hemsterhusii & Io. Fred. Reitzii accurate expressi, cum varietate lectionis & annott. — *Cette édition renferme tout ce qu'on trouve dans celle de Hemsterhuis & de Reitz. On y a joint la Collation des MSS. de Paris, faite & publiée par le Cit. Belin de Ballu. On a de plus conféré avec une extrème exactitude l'édition de Basle de 1602, laquelle jusqu'ici avoit échappé à l'attention des Editeurs, & l'édition de Saumur de 1619. Enfin le texte même a été corrigé d'après les meilleurs leçons qu'offroient les différentes Collations. Voyés notre Edition Vol. X, p. 123 — 125.*

Diodori Siculi Bibliothecae historicae libri qui supersunt, e recensione Petri Wesselingii, cum interpretatione Latina Laur. Rhodomani atque annotationibus variorum integris Indicibusque locupletissimis. Nova editio, cum commentationibus III Chr. Gottl. Heynii & cum argumentis disputationibusque Ier. Nic. Eyringii. Vol. I - VIII. — *Dans l'excellente édition de Wesseling il se trouve plus de fautes d'impression, & même plus d'omissions, qu'on ne devroit le penser. On a eu soin de corriger ces fautes, & de suppléer ce qui manquoit, au moyen des anciennes éditions, & surtout de* l'Editio princeps. *L'on s'est en outre servi des Variantes d' un MS. de la Bibliotheque de l'Electeur de Baviere. Celles tirées de deux Manuscrits de Vienne, les quelles Wesseling n'avoit pû se procurer, se trouveront jointes à la fin. Pour donner plus de perfection à cette Edition, & pour en faciliter l'usage, on a pris la peine de ranger en ordre chronologique, & d'après la suite des Livres, les Fragmens des Livres perdus, & les* Excerpta de Legationibus & de Virtutibus & Vitiis, *les quels dans l'édition de Wesseling se trouvent épars & dispersés. Des* Index *plus complets, que ceux qu'on avoit jusqu'ici, termineront cet ouvrage.*

LGr
A717Bu

Aristotle
Opera omnia;

DATE.	NA